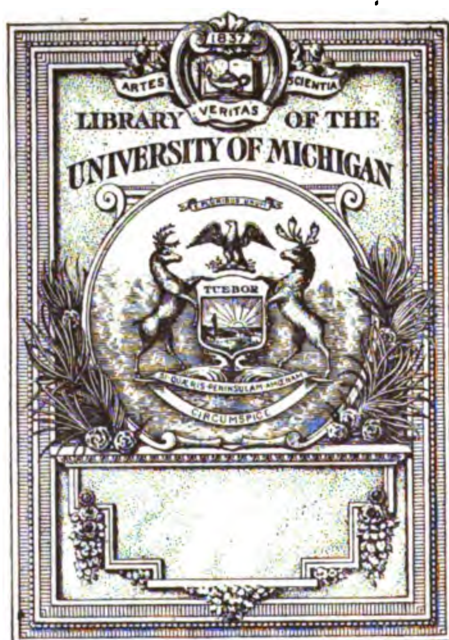

NIEUWE

NEDERLANDSCHE

JAERBOEKEN,

OF VERVOLG DER

MERKWAERDIGSTE

GESCHIEDENISSEN,

DIE VOORGEVALLEN ZYN IN DE

VEREENIGDE PROVINCIEN,

DE

GENERALITEITS LANDEN,

EN DE

VOLKPLANTINGEN VAN DEN STAET.

VEERTIENDE DEELS TWEEDE STUK.

MDCCLXXIX.

Te AMSTELDAM,

By DE ERVEN van F. HOUTTUYN.

Te LEIDEN,

By P. VAN DER EYK en D. VYGH.

NIEUWE NEDERLANDSCHE JAERBOEKEN,

AUGUSTUS. MDCCLXXIX.

HOLLAND.

HAERLEM.

De Academie der Tekenkunst, in den jaere 1772 onder het hoog gezag en goedvinden der Edele Groot Agtbare Heeren Burgemeesteren dezer Stad opgeregt, heeft dezen morgen alhier op het Prinsenhof haere zevende openbaere Vergadering gehouden, welke hun Edele Groot Agtb. met hunne tegenwoordigheid wel hebben willen vereeren; zynde, na het doen van eene korte aenspraek door den Bestierder en Konst-Schilder *Leendert Overbeek*, de Pryzen uitgedeeld aen de Teeken-Leeden, die door de Bestierderen derzelven waerdig geoordeeld waren; als in de vierde Classe der eerstbeginnende aen *Jan Molenaer*, die daer door tot de derde Classe is overgegaen; in de derde aen *Hendrik Vermaers*, die tot de tweede Classe is bevorderd; in de tweede aen *Pieter Stegman*, die in de eerste Classe is aengenomen; en in de eerste Classe aen *Augustyn Claterbos*. HAERLEM.

's GRAVENHAGE.

's GRAVENHAGE.

Het was den 2 July, dat de Gezant van 't Fransch Hof de Hertog *de la Vauguyon* aen den Raedpensionaris van Holland, het volgend Geschrift overleverde:

't Fransche Hof trekt de belasting over gänsch Holland in.

S. M. informée de la résolution que les Etats de Hollande ont prise le 24 Juin, à chargé son Ambassadeur auprès des Etats-Généraux de déclarer qu'elle suspendoit jusqu'au 1 Août, en faveur de la Province de Hollande exclusivement, les effets des Arrêts de son conseil du 26 Janvier, du 27 Avril & du 5 Juin; qu'en conséquence tous les habitans de ladite Province pourroient jouir jusqu'à ladite époque, des exemptions & avantages accordés exclusivement jusqu'ici à ceux d'Amsterdam & de Harlem, pourvu qu'ils se munissent d'un certificat du Commissaire de la Marine à Amsterdam, ou de l'Agent de la Marine à Rotterdam; qu'elle a fait connoitre ses

Zyne Majesteit onderrigt van 't besluit, 't welk de Staten van Holland den 24 Juny genomen hebben, heeft zynen Gezant by de Algemeene Staten gelast te verklaeren, dat Zy ten voordeele van de Provincie Holland by uitsluiting tot den 1 Augustus de uitwerkzels opschortte van het Besluit van zynen Raed van 26 January, 27 April en 5 Juny. Dat derhalven alle de Ingezetenen van gem. Provincie zouden kunnen tot gem. tyd toe de uitzonderingen en voordeelen genieten, by uitsluitinge tot hier toe aen de Steden *Amsteldam* en *Haerlem* toegestaen, mits zy zich voorzien van een Certificaet van den Commissaris van Zeezaken te Amsteldam, of van den Agent van Zeezaken te Rotterdam; dat hare Majesteit ten dien opzichte hare oogmerken heeft

intentions à cet égard à toutes les Amirautés de son Royaume, & qu'aussitôt que les Convois illimités auront été expédiés, elle se propose de faire remettre aux habitans de ladite Province, les sommes qui, en vertu desdits Arrêts, auront été perçues par les préposés de ses fermes. S. M. se persuade que ce nouveau témoignage de son affection fera de plus en plus connoitre l'équité de son sistême, qui ne tend qu'à maintenir la prospérité des Etats-Généraux, pourvu qu'ils ne s'écartent pas de l'impartialité absolue qu'ils sont si intéressés à observer. Elle ordonne à son Ambassadeur d'annoncer en même tems, que si à l'époque du 1 Août, les effets de la Neutralité de la République ne sont pas assurés par la protection efficace des Convois illimités, conformément aux loix de l'équité publique & aux stipulations des traités, lesdits Arrêts du 26 Janvier, du 27 Avril & du 5 Juin, recommenceront à être exécutés; sans qu'il soit

heeft doen bekend maken aen alle de Admiraliteiten van Frankryk; en dat zo dra de onbepaelde Convoyen zullen zyn uitgevoerd, Zy voornemens is, aen de Inwooners van gemelde Provincie te doen uitkeeren de geldsommen, uit kragte van de bovengen. Raedsbesluiten door de Bediendens van zyne Majesteit geheven. Zyne Majesteit houdt zich verzekerd, dat dit nieuw bewys van zyne toegenegenheid meer en meer de billykheid van zyne maetregelen zullen kenbaer maken, die niets anders beoogen dan het handhaven van den voorspoed van de Algemeene Staten, mids zy niet ter zyde treden van 't spoor eener volstrekte onzydigheid, by welkers nakoming zy zo veel belang hebben. Zyne Majesteit beveelt zynen Gezant te gelyk te kennen te geven, dat zo met den 1ste Augustus de uitwerkzels van de onzydigheid van de Republiek niet zeker zullen wezen door kragtdadige bescherming der onbepaelde Convoyen, overeenkomstig aen de wetten van de openbare billykheid en aen de bedingen van de Verbonden, als

's GRAVENHAGE.

't Fransche Hof trekt de belasting over gansch Holland in.

dan

'S GRAVENHAGE.

besoin d'une nouvelle déclaration de S. M.

dan de voornoemde Raedsbesluiten van den 26 January, 27 April en den 5 Juny wederom zullen aenvangen uitgevoerd te worden, zonder dat eene nadere verklaring van wegen zyne Majesteit zal noodig zyn.

Hierop volgde ook de afkondiging van 's Konings Raedsbesluit, gedagtekend den 3 van Hooimaend 1779. waer in overeenkomstig der evengem. verwittiging van den Franschen Gezant, de gansche Provincie van Holland, met uitsluiting der andere Provincien van de bewuste belastingen ontheven wierden. *Zo* als uit het Arrest zelve is af te neemen, aldus luidende:

„ De Koning, by de Arresten van zynen Raed, „ den 14 Jan. 27 April en den 5 Juny, laetstleeden, „ bevolen hebbende, in alle de Havens van het Ryk „ te heffen, zo het tonnen-geld als de belasting „ van 15 per cent boven die, welke gewoonlyk be„ taeld worden, van alle de Hollandsche Schepen „ en de Goederen, waer mede dezelve gelaeden „ zyn, heeft van deze schikking uitgezonderd ge„ had de Steden *Amsterdam* en *Haerlem*; en „ Zyne Majesteit deze uitzondering nu op de „ geheele Provincie Holland willende uitstrek„ ken, heeft, na het rapport gehoord te hebben „ van den Heer Moreau de Beaumont, gewoon „ Raed van Staet en van den Koninglyken Raed „ der Finantien, bevoolen en beveelt tot nader „ order, ten voordeelen der gemelde Provincie „ Holland alleen, op te schorten de uitvoering „ der genoemde Arresten, van den 14 January,

„ 27

"27 April en den 5 Juny, moetende de Kapi- 's GRAVENHAGE.
"teins der Schepen van de genoemde Provincie
"voorzien zyn van een Certificaet van den Com-
"missaris der Marine te Amsterdam, of van den
"Agent der Marine te Rotterdam, om te be-
"wyzen, dat die Schepen in der daed toekomen
"aen Ingezetenen, in de genoemde Provincie
"woonende, en dat derzelver laedingen voort-
"brengsels zyn van hun Gewas, Visschery, Fabrie-
"ken of Commercie; beveelende Zyne Majesteit
"den Intendanten en Commissarissen in zyne Pro-
"vincien verdeeld, de hand aen de uitvoering
"van het tegenwoordig Arrest te houden.

"Gedaen in 's Konings Staets Raed, in tegen-
"woordigheid van Zyne Majesteit, gehouden
"te Versailles den 3 July 1779.

(getekend)

DE SARTINE."

Onderwyl meenden de Dordrechtsche en Rotterdamsche Kooplieden zich nog eens by zyne Doorluchtige Hoogheid den Heere Prinse Erfstadhouder te moeten vervoegen: het welk zy den 13 July volvoerden, by de navolgende Aenspraek:

Aanspraak door Gecommitteerden van de Kooplieden der Steden Dordrecht en Rotterdam, op den 13 July 1779. aan zyne Doorlugtige Hoogheid den Heere Prince Erfstadhouder, gedaan.

DOORL. VORST en HEERE!

Nog eenmaal zy het ons gegunt onze belangen aan Uwe Hoogheid open te leggen.

Wy zullen Uwe medelydende inborst niet ontroeren met een Verhaal van de smertelyke gevolgen, die inzonderheid Wy en onze Committenten hebben ondervonden, van het ongenoegen van den

 Fran-

's GRAVENHAGE.

Franschen Monarch, offschoon de uitkomst maar al te veel heeft bewezen, dat wy die niet by vergrooting hadden vooruitgezien, noch te sterk afgeschetst.

Aenspr. en Klagt. van Dordr. en Rotterd. Koopl. aan Z.H.

Onze Regenten, en onze Landgenooten, ten minsten alle die genoegzaame kennis van zaaken hebben, en de liefde voor het Vaderland niet aan eene zorgelooze onverschilligheid opofferen, hebben met ons gejammerd over het naderend verval van onze Steden.

Uw hart zelve, Doorluchte Vorst! is, zoo wy vertrouwen, daar door zoo zeer getroffen, dat wy ook aan U verpligt meenen te zyn de Resolutie van onzen Souverain, dewelke het begin oplevert van het redres, het geen wy zoo billyk verwagten.

Immers de Nota, door den Heer Ambassadeur van Frankryk den 3 dezer Maand overgegeven, verminderd eenigzins onzen angst en kommer, schynt onzen Handel op te beuren, en geeft aan de Steden onzer inwooning eenig vooruitzigt van in het commercicerend Nederland haare plaatzen nog te zullen kunnen behouden.

Het zoude vrugteloos zyn, Doorluchte Vorst! voor U te verbergen, hoe zeer dit gunstig begin ons voor het tegenwoordige met vreugde vervuld; doch onverantwoordelyk, zoo wy ontveinsden, dat het zelve ons voor 't vervolg niet gerust steld; en waarlyk wat zoude die korte flikkering baten, indien dezelve de voorbode was eener op handen zynde duisternis, zonder einde.

Men houde het ons ten goede, maar dit is juist de vreeze die ons kwelt, de Fransche Edicten zyn niet opgeheven, maar slegts tot den eersten Augustus opgeschort.

De duurzaamheid van onzen Handel en Scheepvaart hangt af van eene Resolutie tot het geven van onbepaald Convooy: word dezelve niet genoomen voor den eersten Augustus, dan verdwynd oogenblikkelyk onze hoop, dan vervallen wy dadelyk tot onze vorige elende, zonder het minste uitzicht op herstel.

Zullen dan de Bondgenooten, met welke Holland

nu

in twee eeuwen is vereenigt geweest, welke zy met goed en bloed heeft bygestaan, de arbiters zyn over het belang van Hollands Commercie en het toekomende geluk of de onvermydelyken ondergang van onze Steden?

Staat het thans aan hun om te beslissen of de Koophandel en Zeevaart, voor zoo ver dezelve al niet tot vreemde Volkeren mogte overgaan, zich voortaan beperkt zal zien binnen de muuren van genoegzaam eene eenige Stad, dan, of dezelve door eene prompte, onbepaalde en daadelyke Protectie, nog in tyds zal worden te rug geroepen, en in ons Vaderland haare zetels behouden? —— Wat kommerlyk Tydstip is dan voor ons niet voor handen?

's GRAVENHAGE. *Aenspr. en Klagt, van Dordr. en Rotterd. Koopl. aen Z. H.*

Het voegt geene Kooplieden omtrent dit gewigtig Poinct eenige raad of voorschrift te geven; maar zy mogen wenschen, dat het algemeen belang van dit Gemeenebest, en van Uwe Hoogheid zelve, de eenige dryfveer van de Deliberatien der Bondgenooten zyn zal; —— zy mogen, behoudens alle eerbied, op eene spoedige conclusie aandringen: de Liefde voor ons Vaderland, en voor Uw Huis, —— de teedre zugt voor onze Steden —— de betrekking tot onze Medeburgers —— de zorg voor onze Nakomelingen, zyne heilige pligten aan welker invloed zich geen deugdzaam Onderdaan onttrekken mag.

Beziel t met die gevoelens, weten wy geen zekerder toevlucht te vinden dan tot Uwe Hoogheid als Stadhouder: 't geene ons niet past, is voor U, Doorluchte Vorst! welvoeglyk; de post waar in de Voorzienigheid U heeft gesteld, geeft U vryheid de Bondgenooten voor te ligten.

Het Eminente Hoofd der Republicq mag aan de respective Bondgenooten op het nadrukkelykste onder het oog brengen, deze hunne oude en waaragtige Staat-Maximes, „ Dat deeze Staat zyn be-„ ginsel, groey, en grootworden uit het vrye ge-„ bruyk der Zee bekomen heeft, en door dezelve „ middelen moet gevestigt en geconserveert wor-„ den; —— Dat de beveyliging van de Zee, de

'S GRAVENHAGE.

Aensbr. en Klagt. van Dordr. en Rotterd. Koopl. aen Z. H.

„ Importantste Zaak van den Staat is, zonder welke dezelven, eeven min als een lichaam zonder ziel kan subsisteeren. — Dat de Navigatie en Commercie, de Zenuwen en de Ziel van 't Ligchaam zyn, welke het geheele lichaam doen groeyen en alle de leeden haar volkomen voedsel geven. Dat dezelve niet wel verzeekert zynde, 't heele lichaam doen treuren en vergaan; dat zonder dien, geene Provincie kan subsisteeren, — En dat alle Welvaart van den Staat van 't vrye gebruik der Zee dependeert." (*)

Boven dien maaken de Hooge Posten van Uwe Doorluchtige Hoogheid U bevoegt by de Bondgenooten ten sterkste aan te dringen, hoe eene te groote en te langduurende toegevenheid aan de willekeurige eisschen en bedreigingen van anderen, ons eige bederf onmisbaar na zich zouden sleepen, en hoe dus even dat zelfde, het welk te voren voorzigtigheid mogt worden genoemt, thans, door de veranderde omstandigheden, het zy met eerbied gezegt, ten hoogsten Imprudent zoude worden.

Zulke en dergelyke drangredenen uit den mond van een' geliefde Vorst, die de Oogappel der Natie is, kunnen niet anders dan van eene gewenschte uitwerking zyn; de Vereenigde Staat kent de relatien van Uwe Doorluchte Hoogheid zoo tot ieder der Provinciën in het byzonder, als tot het algemeene lichaam, — deze is het, waar door Uwe Hoogheid buiten twyffel geregtigt is de Bondgenooten hunne onvermydelyke verplichting te herinneren, om hunne Medebondgenoot, die alleen meerder dan zy alle te samen, tot de kosten der gemeene bescherming toebrengt, en die nogtans geen hunner, immer verlegen heeft gelaten, in zynen wettigen handel, volgens de Tractaaten, te maintineeren, en gewillig hun Consent te geeven tot Protectie van die zelfde Commercie, dewelke, even daar toe, tegenswoordig nog met buitengewoone lasten is bezwaart.

Niemand dan Uwe Hoogheid kan hun met meerder

(*) Zie L. VAN AITZEMA *Historie of Verhael van Staet en Oorlog* XXXIX Boek 4to. het 9 Deel bl. 608. 609.

's GRAVENHAGE.

Aenspr. en Klagt. van Dordr. en Rotterd. Koopl. aen Z. H.

der vrucht doen gevoelen de ziel en geest van het Articul onzer gezegende Unie, en hun herinneren die aenmerkelyke woorden van den Vader onzes Vaderlands:

„ Onderhoud uwe Unie wel, dog ziet naarstig „ toe, dat ge niet alleen by woorden of by ge„ schrifte, maar ook met de daad ter uitvoering „ brengt, 't geene het bundelke pylen, door eenen „ band te samen geknoopt en gebonden, welke gy „ in uw Zegel voert, medebrengt en beduid."

Laten, Doorluchte Vorst! onze aanhoudende smeekingen U beweegen: indien eene pryswaardige yver dezelve nadrukkelyk maakt, zy worden niet te min door de diepste eerbied bestuurd en gematigd. Het Decisoire tydstip nadert, maar Uwe welmeenendheid is onvermoeid, Uwe liefde tot het Vaderland zuiver en ongeveinst; dat dan niets de werkzaamheid stuite van deze beminnelyke deugden, en 'er nimmer stoffe zy voor een vrugteloos naberouw.

Maar weinige dagen zyn 'er nog overig! moggen die besteed worden om de verschillende begrippen der Bondgenooten te vereenigen, de banden der heilige Unie, het onsterflyk werk Uwes Voorvaders nader toe te haalen, onze algemeene, onze op de Tractaaten gegronde onbelemmerden Handel, in haaren vorigen bloei te herstellen, en onze Zeemacht en Vlag in deszelfs onafhangelykheid te handhaven.

Uwe Doorluchte Hoogheid is altoos geweest het voorwerp van onze waare achting, en ongeveinsde liefde, het heeft U ook te meermaalen behaagt ons van Hoogstdeszelfs toegenegenheid goedgunstig en inneemend te verzekeren: thans zyn wy op den oever van ons bederf. —— Eén middel alleen is 'er tot ons behoud nog overig; —— wy, zoo wel als onze Mede-Ingezeetenen vermeenen daar toe recht te hebben. —— Niemand zekerlyk geschiedt daar door het minste ongelyk. — Het is die Maxime, dewelke te voren altoos by deeze Republyk is gevolgt, die door geene Staats-Resolutie word belet; die in tegendeel door onzen Souve-

'S GRAVENHAGE.

verain zelve word voorgedragen, en ten sterkste aangedrongen, en die teffens strekt tot welzyn van Holland en van den gantschen Staat.

Aenspr. en Klagt. van Dordr. en Rotterd. Koopl. aen Z. H.

Laat dit dan, bidden wy, worden te werk gesteld, en door geene verdere dilaijen vertraagt. —— Laaten wy door deze nieuwe weldaad, meer dan ooit aan Uwe Hoogheid worden verpligt, zoo zullen onze harten zoo veele altaaren zyn, waar op het wierook van dankbaarheid dagelyks zal geoffert worden!

En voor zoo verre onze Liefde geene genoegzaame vergelding is, zal Hy, die 't Lot der Volkeren bestelt, Uwe Hoogheid, en deszelfs laate Nakomelingschap in het genot der dierbaarste zeegeningen, doen ondervinden, dat de Regtvaardigheid en Menschenliefde niet onbeloond blyven, en dat een Vorst, die de Zyne uit het Verderf red, en derzelver Welvaart bevorderd; de Goddelyke bescherming, en goedkeuring te wagten heeft.

Wy hebben in ons Stukje voor Juny bl. 612 en volgg. gezien, dat de Staten van Holland, nopens het doen geleiden van Houtschepen enz. aen de andere Provincien eenen brief hadden geschreven, ten einde dezelven hunne gevoelens nopens deze gewigtige zaeken mede te deelen, en tot het beraemen van die middelen, welken de Staten van Holland het geschikst oordeelden aen te spooren. Op dien brief antwoordden voor eerst by het niet vergaderd zyn der Staten van Gelderland, de Raeden des Furstendoms Gelre en Graefschaps Zutphen den 1 van Hooimaend, in dezer voege:

Edele Mogende Heeren, Byzondere goede Vrunden Nabuuren en Bondgenooten.

Wy hebben wel ontfangen en na de Ordre der Regeering alhier geopent U Ed. Mog. Missive van den 24 des afgeloopene maands Juny, ge-

addresseert aan de Heeren Staaten deezer Provincie, tot Bylage hebbende, U Ed. Mog. Resolutie ten zelven daage genoomen, in zig bevattende een ampel Vertoog, ten einde Haar Ed. Mog. neevens de verdere Bondgenooten te disponeeren, om met U Ed. Mog. te willen concurreeren van ten spoedigsten en zonder langer uytstel onbepaalde en ongelimiteerde Convooijen na de Havenen der in Oorlog zynde Mogendheeden te verleenen.

's GRAVENHAAGE. *Provisioneel antwoord der Raaden van Gelderl. aan de Stat. van Holland.*

Wy hebben de Eer hier omtrent te rescribeeren, dat Wy door de Gecommitteerdens deezer Provincie ter Generaliteit op gisteren van het geopende ter Vergadering van H. H. Mog. uit hoofde van die Resolutie van U Ed. Mog. onderrigt zynde geworden, daar op aanstonts een extraordinaire Convocatie der Heeren Staaten tegens Dingsdag den 13 deezer hebben gedaan, als wanneer Wy niet zullen nalaaten om deeze U Ed. Mog. Missive met derzelver Bylagen in Originali aan Hoogstdezelve over te geeven, waar van Wy inmiddels nogthans niet hebben willen afzyn van U Ed. Mog. by deeze kennis te geeven.

Terwyl Wy voor het overige deeze eindigende, God bidden.

Edele Mogende Heeren!

Byzondere goede Vrunden, Nabuuren en Bondgenooten, U Ed. Mog. by voorspoedige Regeeringe nog lange te conserveeren.

Geschreven in Arnhem den 1 July 1779.

U Ed. Mog. byzondere goede Vrunden, Nagebuuren en Bondgenooten, die Raaden des Furstendoms Gelre en Graafschap Zutphen.

Ter Ordonnantie van dezelve.

(getekent)

F. W. VAN DER STEEN.

Hier-

'S GRAVENHAGE.

Hierop volgde den 15 July het antwoord der Staten van Gelderland zelve, aldus ingerigt.

Edele Mogende Heeren, byzondere goede Vrunden, Nagebuuren en Bondgenooten.

Antw. der Stat. van Gelderl. aen de Stat. van Holland.

De Raaden des Furstendoms en Graafschaps hebben by de opening van onze tegenswoordige extra ordinaris Vergadering aan ons voorgebragt Uwer Ed. Mog. Missive, geschreeven in 's Hage den 24 Juny laatstleeden, tendeerende, om verscheide redenen daar by geallegeert, ten einde een ongelimiteerd Convooy aan alle Waaren, by de Tractaaten niet voor Contrabande erkend, mooge worden verleent, als het eenige middel, het welk de Republicq in de præsente situatie van zaaken aan de hand heeft, om met bewaaring van de volmaakste Neutraliteit, en met behoud niet alleen, maar zelfs met voortsetting der Regten van haar onafhankelyk Gesag, de zo nadrukkende bezwaaren voor haare Commercie uyt het Edict en Tarif in Vrankryk geëmaneert, resulteerende, te doen ophouden, vertrouwende U Ed. Mog., dat de Bondgenooten hun niet langer zouden willen onthouden dat geene, het welk zy, volgens de onwrikbaare Gronden van het Bondgenootschap gerechtigt zyn te vorderen, en verzoekende instantelyk daar toe onze spoedige en toereikende meedewerking.

Wy hebben niet nagelaaten zo ras doendelyk, deeze Uwer Ed. Mog. Missive, beneffens derzelver Resolutie ten voorsz. einde tendeerende, en waar van U Ed. Mog. by derzelver Missive een Afschrift hebben gevoegt, in eene serieuse overweeginge te neemen.

Wy hadden wel gewenscht ons finaal op het poinct van het ongelimiteert Convoy, waar omtrent U Ed. Mog. onze medewerking verzoeken, te hebben mogen expliceeren, maar U Ed. Mog. zullen uyt het Afschrift onzer Resolutie, hier nevens gevoegt, en welke wy onze Gedeputeerden ter Gene-

neraliteit hebben gelast, ter Vergadering van hun Hoog Mog. te openen, alen, de reedenen, die ons in deeze situatie van saaken te rug houden, van ons met eenige gerustheid op een zo delicaat geworden poinct, voor als nog, te moogen of te kunnen uyten.

's GRAVENHAGE. *Antw. der Stat. van Gelderl. aen de Stat. van Holland.*

Wy flatteeren ons de gegrondheid onzer vreeze deswegens klaar te hebben aangetoont, en dat, zo dra U Ed. Mog., die onder de Bondgenooten singulier zyn, ten opsigte van het verleenen van eene toereikende bescherming aan de Frontieren van dezen Staat aan de Landzyde, waar van onze Provincie een zo notabel gedeelte uytmaakt, ons daar omtrent zullen hebben geassecureerd, Wy ook in geen gebreeke zullen blyven, om ons op het voorsz. ongelimiteert Convooy nader te verklaaren; terwyl wy niets meer verlangen, dan te moogen Contribueeren ter ontruyming van alle dat geene, het welk in staat zoude zyn, om een verderfelyken voet te leggen tot scheuring en verdeeltheid onder de Bondgenooten, waar van de gevolgen ten hoogsten beklaaglyk zouden zyn, en die de ruine van deezen Staat na zig zouden kunnen sleepen.

Waar meede

Edele Mogende Heeren, byzondere goede Vrunden, Nagebuuren en Bondgenooten, Wy Uwe Ed. Mog. beveelen in Gods heilige Protectie.

Geschreeven te Nymeegen den 15 July 1779.

U Ed. Mog. goede Vrunden, de Staaten des Furstendoms Gelre en Graafschaps Zutphen.

Ter Ordonnantie van dezelve.

geteekent

J. INDE BETOUW.

Het besluit der Staten van Gelderland omtrend de onbepaelde Convoyen genomen, en van welk

in

'S GRAVENHAGE.

in den zo evenmedegedeelde brief dier Staaten gewaegd wordt, was van dezen inhoud:

Extract uyt het Reces des Landdags, in July 1779 extraordinair binnen de Stadt Nymegen gehouden.

Jovis den 15 July 1779.

Besluit van Gelderl. nopens de onbepaelde convoyen.

Is gehoord het rapport van Frans Goderd van Lynden, Heer van Hemmen, Burggraaf, Richter en Dykgraaf des Ryks van Nymegen, en andere haar Ed. Mog. Gecommitteerdens, hebbende, in gevolge en ter voldoeninge van derzelver Resolutie Commissoriaal van den 14 deezes geëxamineert eene Resolutie van de Heeren Staaten van Holland en Westvriesland van den 24 Juny jongstleeden, den 28 daar aan volgende ter Vergaderinge van Haar Hoog Mog. ingebragt, en door de Gecommitteerdens dezer Provincie ter Generaliteit, nevens de Heeren Gedeputeerden der andere Provincien overgenoomen, in zig bevattende een ampel Vertoog, ten einde haar Ed. Mog. nevens de verdere Bondgenooten, om redenen daar by gedetailleerd, te disponeeren, om met de Heeren Staaten van Hooggem. Provincie te willen concurreeren, dat de Resolutie by dezelve den 30 Maart dezes Jaars, op het verleenen van onbepaalde en ongelimiteerde Convoyen, na de Havenen der in Oorlog zynde Mogendheden, gevallen, in eene Generaliteits Resolutie zoude mogen werden geconverteert: En waar by Hooggem. Heeren Staaten verklaaren, dat in eene zo pressante omstandigheid niet langer kunnen aansien, dat de Saaken van de Republicq, en de importantste belangens van dezelve, worden gelaaten zonder Resolutie, en door eene totaale inactiviteit, aan een zeekere ruine worden overgegeeven: dat Hooggem. Heeren Staaten derhalve hunne Gedeputeerdens ter Generaliteit hebben gelast om alle mogelyke instantien by haar Hoog Mog. te doen, en niet op te houden van te urgeeren, dat op het sub-

subject van een ongelimiteert Convoy, ook voor Houtschepen, ten spoedigsten moge werden geresolveert, en de Heeren Gedeputeerden van de Provincien, dewelke nog geen Resolutie hebben ingebragt, verzogt, by de Heeren Staaten hunne Principaalen een spoedige Resolutie te willen uytwerken, en wel een zodaanige, waar van te verwagten is, dat het bekende Edict en Tarif van Vrankryk opgeheeven zal kunnen worden, en dat de nadeelige gevolgen daar van zullen koomen te cessseeren; hetwelk Hooggem. Heeren Staaten, aangesien dezelve haare oorsprong hebben van de gestelde en nu ingetrokkene Ordres tot limitatie van de protectie van de Commercie, die volgens de Tractaaten met het Ryk van Groot Brittannien geoorloft is; van de Resolutie tot eene ongelimiteerde Protectie ontwyfelbaar verwagten.

's GRAVENHAGE.

Besluit van Gelderl. nopens de onbepaelde convoyen.

Voorts mede hebbende geëxamineert eene Missive van de Heeren Staaten van Holland en Westvriesland, geschreeven in 's Hage den 24 Juny, hebbende tot Bylage de voorsz. Resolutie, by Hoogstdezelve ten selven dage genoomen.

Waar op gedelibereerd zynde, hebben haar Ed. Mog. goedgevonden, de Gecommitteerdens wegens deze Provincie ter Vergadering van H. H. Mog. te authoriseeren, en te gelasten, gelyk gelast worden by dezen, om, in naame van haar Ed. Mog. ter Hooggem. Vergadering voor te dragen.

Dat haar Ed. Mog. al een geruymen tyd, zo voor als zeedert, dat het Oorlogsvuur tusschen Vrankryk en Engeland ontstooken is, geapprehendeert hebben de Facheuse en Criticque omstandigheden, die dezen Staat dreigden, en waar in dezelve thans werkelyk geraakt is, en daar om ook de Bondgenooten telkens vermaand en geëxhorteerd hadden om zig in een behoorlyk postuur van defensie zo te Water als te Lande te stellen; ten einde zig tegens alle opkomende zwaarigheden, zo veel moogelyk te dekken, en den Staat by haaren independentie, en het geadopteerde systema van Neutraliteit te conserveeren.

's GRAVENHAGE.

Besluit van Gelderl. nopens de onbepaelde convoyen.

Dat de weinige ingang, die deze Instantien gevonden hebben, byzonder by de Heeren Staaten van Holland en Westvriesland, wel eene van de voornaamste redenen schynt te zyn, dat men eerst ten opsigte van de eene, en vervolgens met relatie tot de andere belligeerende Mogendheid geraakt is in omstandigheden, welke decisie schynen te vorderen in een saak, die, na dat de Bondgenooten zig bepaalen, of eene ruptuure met eene dier Mogendheden, of het verdere ongenoegen van de andere Mogendheid (het geen men daar en boven onzeeker is, of zig ook wel niet verder, dan ten opsigte van de beswaarende Commercie, zoude kunnen uytstrekken) ten gevolge zoude kunnen hebben.

Dat, om zig, zo veel doenelyk, uyt deeze inconveniente te redden, haar Ed. Mog. de zaak opneemende, zo als dezelve legt, als nog geen efficatieuser middelen weeten uyt te denken, dan het geen dezelve by hunne Resolutie van den 29 April laatstleeden hebben voorgeslaagen, namentlyk, om zig, zo wel te Land als ter Zee, en dat ten spoedigsten, in een behoorelyke staat van defensie te stellen, ten einde met eenige gerustheid zig op het poinct van het indistinctelyk verleenen van Convooy voor alle Waaren, by de Tractaaten niet voor Contrabanden erkent, te kunnen expliceeren, naar dat de belangens van deze Staat, en van derzelver Ingezeetenen, zullen mede brengen.

Dat haar Ed. Mog. by de Lectuure van de Propositie, door de Heeren Gedeputeerden van wegens de Provincie van Holland en Westvriesland ter Vergadering van haar Hoog Mog., ter hooggem. Vergadering gedaan, wel hebben geremarqueert, dat de Navigatie en Commercie van de Republicq als genoegsaam geruineert, en met onherstelbaare verliesen bezwaard, word voorgedraagen.

Dat haar Ed. Mog. ook niet willen ontveinsen, dat de behandelingen, die daar omtrent tegens het Regt der Volkeren, en de goede Trouw der Tractaaten, hebben plaats gehad, en nog niet geheel cesseeren, kragtdaadige voorziening zyn vorderende,

de, dog dat haar Ed. Mog. teffens vermeenen te mogen vastftellen, dat die beswaaren, met relatie tot het opbrengen der Scheepen, schoon niet geheel cesseeren, nog door de onmaatige en ongepermitteerde hebluft der Kapers cesseeren zullen, zo lang de Oorlog ter Zee continueert, egter voor het tegenswoordige seldsaam en merkelyk minder frequent zyn dan te vooren.

's GRAVENHAGE. *Besluit van Gelderl. nopens de onbepaalde convoyen.*

Dat haar Ed. Mog. door het maaken van deeze reflexie, geen voorneemen hebben, om de noodsaakelykheid van eene kragtdaadige Protectie voor de Commercie minder pressant te willen doen voorkoomen.

Dat haar Ed. Mog. in tegendeel, zo zeer als iemand van de Bondgenooten, gepersuadeerd zyn van het belang, het geen de geheele Republicq heeft, om aan haare Navigatie en Commercie, als de hartader van haar bestaan, alle moogelyke veiligheid te doen erlangen.

Dat haar Ed. Mog. dan ook als nog bereid zyn, om in alle verdere mezures, die men daar toe noodig en dienstig zoude moogen oordeelen, te treeden.

Maar dat het van haar Ed. Mog. niet kan worden gevergt, om zig op een zo delicaat geworden zaak, als is het subject van het ongelimiteert Convoy, ook voor de Houtschepen, rondelyk te verklaaren, zo lang de Heeren Staaten van Holland en Westvriesland singulier blyven, om de Frontieren van den Staat aan de Landzyde, waar van deze Provincie een notabel gedeelte is uytmaakende, van eene weezendlyke Protectien ontbloot te willen laaten, en daar door de Republicq buyten staat houden, om haare aangenomen Neutraliteit, zo te Land als ter Zee, beide te kunnen handhaven en verzeekeren.

Dat haar Ed. Mog. niet kunnen begrypen, dat, daar de Heeren Staaten van Holland en Westvriesland, vermits de gemaakte inversie van dezer zyde Resolutie, dezelve met attentie schynen te hebben nagegaan, hooggem. Heeren Staaten het Poinct

's GRAVENHAGE.

Besluit van Gelderl. wegens de onbepaalde convoyen.

van de Protectie voor de Frontieren van den Staat, aan de Landzyde, zoude zyn geëchappeert, terwyl nogtans gem. Heeren Staaten hetzelve onaangeroert, en met een diep stilzwygen passeeren; daar haar Ed. Mog. hetzelve als nog van zo veel importantie, tot conservatie van de Republicq in deeze formidabele omstandigheden oordeelen te zyn, dat zo lang de Heeren Staaten van Holland en Westvriesland zig daaromtrent niet favorabel zouden gelieven te expliceeren, haar Ed. Mog. tegens hun sin worden te rug gehouden en buyten staat gestelt, om zig niet tegenstaande de significante Verklaringen van wegens Engeland aan dezen Staat gedaan, op het subject van het voorsz. indistinct Convoy te konnen uyten.

Immers kunnen haar Ed. Mog. niet denken, dat de Heeren Staaten van Holland en Westvriesland, vermits het herstel van de Vreede in Duytsland, eene augmentatie der Militie te Lande onnoodig, of min noodzakelyk zouden oordeelen te zyn; alzo aan de eene kant het ongenoegen van een der Oorlogende Mogendheden tegens de Republicq opgevat, en door het bezwaaren van de Commercie van de Ingezeetenen van dezen Staat ter executie gestelt, nog niet ophoud, en het onseeker is hoe verre hetzelve zig veel ligt zoude kunnen extendeeren; terwyl aan de andere zyne eene rupture te vreezen schynt, die, of schoon wel voornamentlyk in het begin de Zee meest schynt te concerneeren, egter het Land ook in dezelve zoude kunnen doen deelen.

Dat haar Ed. Mog. dit alles in ernstige overweging neemende, de Heeren Staaten van Holland en Westvriesland, als nog op het serieuste, en zo lief als hun is het behoud van het gemeene Vaderland, met al wat daar in dierbaar is, zo zeer als hun op het harte weegt de bescherming van de goede Ingezeetenen, en zo duuren prys als zy stellen op de goede eenigheid en harmonie, die, zo ooit, voor al in deze tyden, ten hoogsten noodig is, moeten verzoeken, om dit alles met een be-

hoo-

's GRAVENHAGE.

Besluit van Gelderl. nopens de onbepaalde convoyen.

hoorelyke aandagt, en met de vereyschte ernst, te willen pondereeren, en wel te willen coöpereeren, om *simul & semel*, den Staat in deeze sorgelyke Conjunctuuren van tyden, in een behoorelyke Staat van tegenweer, zo te Land als ter Zee te brengen.

Terwyl de Heeren Staaten van Holland en Westvriesland haar Ed. Mog. niet ten quaaden zullen duyden, wanneer aan dezelve herinneren, het geen hoogstdezelve in den jaare 1740 aan een der Bondgenooten, die wel in eene Augmentatie van's Lands Militie hadde geconsenteert, dog in een voorgeslaage Equipage gedifficulteert, te gemoet voerden, namentlyk: „ dat de Conclusie van het een en an„ der te gelyk behoorde te geschieden, vermits het „ in geen reeden zouden bestaan, dat voor de Vey„ ligheid van de Provincien en Landen, van den „ Staat langs de Zee niet zo wel zorge wierd ge„ draagen, als voor de bezettinge der Frontieren „ aan de Landzyde."

Dat haar Edele Mog. dit gevoelen der Heeren Staaten van Holland en Westvriesland op dien tyd, ook thans het hunne maakende, by eene kleine verschikking, die de natuur van Saaken niet verandert, vermeenen, dat het nu ook in geen reeden zoude bestaan, dat voor de besettinge der Frontieren van den Staat aan de Landzyde, niet zo wel zorge wierd gedragen, als voor de veiligheid van de Provincien en Landen langs de Zee, en dat de conclusie van het een en ander te gelyk behoorde te geschieden.

Dat haar Ed. Mog. zig verbeelden, dat deze applicatie zo veel te kragtiger stringeert, om dat de Heeren Staaten van Holland en Westvriesland, zelfs voor het begin der tegenswoordige Onlusten tusschen de Kroonen van Vrankryk en Engeland, hebben gedeclareert in die zelfde Gevoelens te persevereeren, en geoordeelt dat daar omtrent *pari passu* behoorde te worden geprocedeert.

Dat haar Ed. Mog. vermeenen te mogen vertrouwen, dat de Heeren Staaten van Holland en

'S GRAVENHAGE.

Besluit van Gelderl. nopens de onbepaelde convoyen.

Westvriesland met hun van begrip zyn, dat, wanneer voor de conservatie en veiligheid van het Land, waar uyt de Commercie gedreeven werd, niet te gelyk gesorgt word, de Commercie van zelfs te niet loopen moet.

Dat het aan haar Ed. Mog. allerzeekerst voorkomt, dat, zo ooit, het tegenswoordig tydstip vordert, dat deze beide Zaaken niet geheel van den anderen worden gescheiden, maar dat door een heilsaam en eenpaarig Besluit, het een en andere worde werkstellig gemaakt, als wanneer haar Ed. Mog. sig flatteeren, dat alle verdere swaarigheden veel al zouden worden weggenoomen en ontruymt.

En dat haar Ed. Mog. zig gepersuadeert houden, dat de Heeren Staaten van Holland en Westvriesland, zo wel als de Heere Staaten van de andere Provincien, nevens haar Ed. Mog. van gevoelen zyn, dat het de pligt van wyze en cordaate Regenten is, niet alleen voor een gedeelte van hunne Ingezeetenen, maar voor alle te gelyk sorge te dragen, en dat aan alle de Bondgenooten de bescherming der Onderdaanen, tegen alle geweld van buyten, zo wel als derzelver welzyn, eeven zeer ter harte gaat, vleyen haar Ed. Mog. zig des te meer, dat de Heeren Staaten van Holland en Westvriesland eenmaal, op hunne zo dikwyls herhaalde ernstige Instantien, behoorelyke reflexie zullen neemen, en met die zelve Cordaatheid waar mede haar Ed. Mog. en de Heeren Staaten der andere Provincien betoont hebben de Saaken van de Zee te behartigen, ook voor de Frontieren van deezen Staat aan de Landzyde sorge te dragen, zullende haar Ed. Mog. niet in gebreeke blyven, om als dan het Poinct van het indistinct Convoy ten eerste in nadere deliberatie te neemen, en daaromtrent zodaanig resolveeren, als haar Ed. Mog. met het waare belang van den Staat, als mede van de commercieerende Ingezeetenen in dezelve overeenkomstig en het nuttigst zullen oordeelen.

En zal hier van Extract aan de voorn. Gecommitteerdens ter Generaliteit worden toegezonden, om

om daar van ter Vergaderinge van haar Hoog Mog. opening van te doen.

's GRAVENHAGE.

In fidem Extracti. enz.

Dog dit besluit der Staten van Gelderland op den buitengewoonen Landdag, binnen Nymegen den 15 July gehouden, was by ieder Kwartier by meerderheid van stemmen genomen. De Jonkheeren DEELEN *van Druten*, NYVENHEIM *van de Wiel*, NYVENHEIM *van Dort*, van wegens 't Kwartier van Nymegen; de Jonkheeren HAERSOLTE *van Yerst*, REEDE *van de Perk*, van wegens 't Kwartier van de Veluwe; en de Jonkheeren VAN DER CAPELLE *van de Marsch* en *Lathmer*, hebben zich tegen de voorgem. Resolutie verklaerd; terwyl Jonkheer VAN DER CAPELLEN tot de Marsch deszelfs Advis heeft doen aentekenen, zynde van dezen inhoud:

EDELE MOGENDE HEEREN!

Advis van Jr. v. d. Capellen tot de Marsch wegens de convoyen.

Schoon ik zoo vermetel niet ben om my te vleijen dat myn Advies eenigen invloed op U Ed. Mog. wyze deliberatien kan hebben; te meer, daar ik reeds ondervonden hebbe, dat, zelfs myne volgends onze constitutie allezints gewettigde negative stem, in geen aanmerking is genomen: hoope ik echter van U Ed. Mog. anderzints gewoone indulgentie voor de Medeleden dezer Vergadering, dat, U Ed. Mog. my thands wel voor een ogenblik gehoor zullen gelieven te verleenen, om, pligtshalven myne gedagten rondborstig en zonder eenig ander oogmerk dan 't heil van 't Vaderland, te mogen uiten: eerst over de instantien van de Provincie van Holland, ten einde U Ed. Mog. ten spoedigsten gelieven te concurreren in het verleene van onbepaeld Convooy aan den waggelenden, ja byna gevallenen

'S GRAVENHAGE.

Advis van Jr. v. d. Capellen tot de Marsch wegens de convoyen.

Koophandel en Zeevaart dezer Landen: en dan, over de hachelyke gevolgen, welke een langer uitstel om aan de begeerte van Holland te voldoen, zo voor dezen Staat in 't gemeen, als voor de Leden van dien in 't byzonder, staat na zich te sleepen.

Het zou niet dan verveelend voor U Ed. Mog. zyn hier te recapituleeren, wat effect de bewuste Resolutie van H. H. Mog. van den 19 Novemb. 1778. gehad heeft.

Met onze gewoone doch nimmer beantwoorde toegevenheid aan Engeland, af te zien van de geringe voordeelen, welke het Marine Tractaat van 1674. met die Mogendheid, ons noch heeft overgelaten, geschied niet anders Ed. Mog. Heeren! dan, ten koste van onze eige welvaart, de belangen van Engeland te omhelzen: met die natuurlyke gevolgen, dat de Vyanden dezer Mogendheid, zulk een stap niet als onzydig, maar in tegendeel, als blykbaar partiaal hebben moeten aanzien.

De uitkomst bevestigd een en ander.

Men ondervindt reeds op eene jammerlyke, ja byna verderffelyke wyze, dat de middelen van Ons bestaan en welvaart eerlang, zoo niet spoedig daar in voorzien worde, door aan Onzen Handel en vrye Zeevaart, kragtdadige bescherming te bezorgen, zodanig staan te niet te loopen, dat den ondergang van onzen Staat en de ruïne der Ingezetenen van dien, die alleen door hunnen geprotegeerden Koophandel denzelven in stand en aanzien doen blyven, onvermydelyk wordt.

En, Edele Mogende Heeren! Gun my onbewimpeld te spreeken: de aangelegenheid der zaake vordert het. —— Wie van U Ed. Mog. wordt niet aangedaan over het akelig vooruitzigt van eene omkeering van onzen welvaart? Wie bezeft niet, dat, of schoon wy in deze Provincie de eerste voordelen van de beschermde Zeevaart en Handel niet ondervinden, wy echter by consequentie ons voornaamste bestaan aan dezelven schuldig zyn: zo neering en welvaart Holland verlaten, hoe zal dan het

groo-

groote aandeel in de Lasten der Unie ten algemeene nutte gedragen worden? Wat zal'er van onze Producten worden? Welk een uitweg zal dan voor handen zyn, om ons Koorn, Hout, enz. enz. te slyten? —— Waar door zal dan 's Lands schatkist gevoed worden. —— Welke middelen van bestaan zullen 'er voor het grootste gedeelte der Ingezetenen, en vooral voor den Arbeidsman in onze Provincie overig zyn. —— Op wat wyze zal men de schamele Gemeente, die thands naauwlyks kan bestaan, verder brood bezorgen? Zal de geringe bevolking in ons Gewest, daar in tegendeel de uitbreiding van dezelve het waare kenmerk van magt en welvaart is, daar door niet geweldig lyden? En hier by zal het niet blyven, Edele Mog. Heeren! Grooter rampen, zwaarer onheilen dreigen ons en staan ons onvermydelyk te overkomen, zo U Ed. Mog. en waarom zou ik het in deze vreye Staatsvergadering niet durven zeggen, zo U Ed. Mog. niet kunnen besluiten, om daadelyk met andere Bondgenooten mede te werken tot het verleenen van het begeerde onbepaalde Convooy.

'S GRAVENHAGE. *Advis van Jr. v. d. Capellen tot de Marsch wegens de convoyen.*

Men oordeele onpartydig: vorderen de belangen van onze Republicq geene volmaakte onzydigheid in den tegenwoordigen Oorlog tusschen Engeland en Frankryk? Beide die Mogenheden zyn bevoegd om dezelve overeenkomstig de wederzydsche Tractaaten, van ons te eisschen. —— Wat begeert de eerste? vorderinge ten nadeele der andere en tot ons eigen bederf tegen den waaren zin der Tractaaten.

En om ons daar toe te bewegen of liever te dwingen, vergenoegd die fiere Mogendheid zig niet met dreigementen; maar alle violente dadelykheden worden reeds op eene onmenschelyke wyze, naar ouder gewoonte tegen onze Ingezetenen uitgeoeffend. Wat begeerd Frankryk? de volmaaktste onzydigheid, overeenkomstig die zelfde Tractaaten; en met recht! onder verzekering van het welzyn van dezen Staat te zullen helpen bevorderen, zo wy ons maar naar den inhoud dier Tractaaten willen

'S GRAVENHAGE.

Advis van Jr. v. d. Capellen tot de Marsch wegens de convoyen.

len gedragen. — Hier van afgaande moest 't natuurlyk volgen, dat die Mogendheid dezen Staat door de bewuste Arresten van den 26 January, 27 April en 5 Juny dezes Jaars, blyken van deszelfs ongenoegen deed ondervinden; echter op eene wyze, dat men klaar kon bemerken, wat moeite het aan de vriendhoudende en welmenende gevoelens van den Franschen Koning voor den Staat gekost heeft, om tot dien stap te koomen: hebbende ten dien einde onlangs door deszelfs Ambassadeur doorslaande blyken doen geven, hoe zeer, door de cordaate Hollandsche resolutie van den 24 Juny laatstleden, genegen is om die bewuste voor den Koophandel drukkende Arresten in te trekken, zo als provisioneel is doende: in verwachting, dat de Republicq van haar kant zig maar niet verwydere van die volstrekte onzydigheid, by welker in achtneming zy zo veel belang heeft.

U Ed. Mog. zullen met my toestemmen, dat de Vriendschap met Frankryk voor onzen Staat onontbeerlyk is: wie kan ontkennen dat dezelve ons, door die Kroon niet aangeboden wordt? Onze belangen nopen ons dan om ze aan te neemen, daar de Republicq zonder dezelve niet kan bestaan. Hoe veel heeft Frankryk niet geholpen om onzen Staat tot consistentie te brengen? de Oorlogen met dat Ryk, in specie die van 1672. die ongelukkig eenen verwydering tusschen Frankryk en Ons hebben te wege gebragt, hadden wy ons zelven te wyten.

De tegenwoordige toestand van de Republicq moet ons dan meer dan ooit aanzetten om eene goede harmonie en verstandhouding met dat Ryk te onderhouden.

Van de Landzyde, al ware onze Armée nog eens zoo sterk dan zy tegenwoordig is, kunnen wy ons zelven niet beschermen: moet de Republicq dan niet naar zulke Bondgenooten uitzien, die in staat zyn dezelve in tyd van nood, van dien kant te beveiligen, Wie zal kunnen tegenspreken, dat zoo wy Frankryk te Vriend houden, wy volgends de tegenwoordige gesteldheid van Europa, voor geenen

... verderffelyken Oorlog te Lande behoeve te 's GRAVENHAGE.
... ten.

Als dan kunnen wy gerust alle onze vermogens besteden om onzen Koophandel te doen bloeijen, door ons als voor dezen, wederom ontzaggelyk op Zee te vertoonen: het eenigste middel om onzen Staat den ouden luister te doen wederkrygen.

Advis van Jr. v. d. Capellen tot de Marsch wegens de convoyen.

En, Edele Mog. Heeren! hoe zeer is deze Provincie by eene aanhoudende Vrede niet geinteresseert? Daar wy by eenen Oorlog te Lande, aan den eersten aanstoot bloot leggende, gewis op eene jammerlyke wyze de rampen van denzelven zouden ondervinden en betreuren.

God bewaare ons voor zulk een kwaad! Ik bidde daarom, Ed. Mogende Heeren! daar het behoud van 't Vaderland en het welvaaren van onze Medeburgeren, ons, door de Voorzienigheid is aanbetrouwt, dat wy in deze zorgelyke omstandigheden zodaanige besluiten neemen overeenkomstig met de waare belangen van den Staat, ten einde wy mogen voorkomen, daar de middelen ons aangeboden worden, dat, en bloed en goed van duizenden onzer Ingezetenen van ons niet te rug gevorderd worden.

Dat geene kwalyk gepaste bekommering ons doe waggelen! Het is waar, dat misschien zeven agtste der gegoede Ingezetenen van dezen Staat een groot gedeelte hunner bezittingen aan Engeland hebben toebetrouwd: zo vreest men voor jammerlyke gevolgen, indien men dat Ryk niet toegeeft in deszelfs onredelyke eisschen; ook is men bedugt, zo men aan dezelve niet voldoet, dat onze bezittingen in de Oost en West, veelligt door de Engelschen zouden kunnen overmeesterd worden.

Vreesselyke vooruitzigten in den eersten opslag! doch dezelve met bedaardheid gadeslaande, is het ...er, dat eene aanhoudende laffe toegevendheid onze schatten in geenen deele kan verzekeren; en dat het van ons afhangt, om onze bezittingen in de andere Waerelddeelen voor aanvallen te beschermen; of ten minsten, indien Engeland de

'S GRAVENHAGE.

Advis van Jr. v. d. Capellen tot de Marsch wegens de convoyen.

Republicq op zulk eene Vyandelyke wyze behandelde, zyn wy in staat, om ons op eene éclatante en voor hen gevoelige wyze te wreken.

Doch, Edele Mog. Heeren! zulke uiterstens kunnen door de tegenwoordige maatregelen worden voorgekomen. Eene volmaakte onzydigheid gesterkt door eene formidabele Zeemagt kan ons behouden! ook zie ik niet, dat wy thands genoodzaakt kunnen worden party te kiezen. Engeland heeft ons niet behandeld, dat wy, wat 'er ook mag gebeuren, verpligt zouden zyn hen by te staan; zulks kan dat Ryk billikerwyze niet verwagten.

Het hangt dus alleen van het voorzigtig gedrag van dezen Staat af, om met voorigen luister te herleeven: Om onzen Koophandel uit te breiden, ja zelfs om by tyds, voor denzelven voordeelen te bedingen by eene roemrugtige Natie, die binnen korte de volmaakste vryheid staat te genieten, en die gereed is ons voor anderen te begunstigen.

In allen opzigte, zo de Hollandsche Vlag maar menigvuldig in alle Zeën gezien word, moet 't ons onder 's Hemels Zegen welgaan! daar op betrouwende en te gelyk gebruik maakende van de magt, die God ons geeft ten nutte onzer Ingezetenen, zyn wy in staat om onze vreye Zeevaart en Handel de eenige bronnen van Onzen welvaart, tegen alle aanvallen ter Zee te beschermen, en ons over de zulken, die ons zouden willen beledigen, manmoedig te wreken.

Ik zal hier noch byvoegen, dat eene zedert lange by de Land-Provincien begeerde modieque vermeerdering van Landtroupes in deze tydsomstandigheden de Republicq niet ondienstig zynde, al waar 't maar alleen om de dagelyks kostbaarer gemaakt wordende Fortificatien onzer Frontiersteden, wat meer te kunnen bezetten, daarom voorzeker by de Provincie van Holland thands meer dan ooit zal behartigd worden, om dusdoende, zo wy maar niet in gebreeke blyven haar verzoek in te willigen, aan de Leden van 't Bondgenoodschap welmeenende blyken te geeven van haare bereidwilligheid, om,

tot

tot aankweeking en herstelling van eenagezindheid, hunne begeertens ten dezen opzigte te voldoen.

Dat onze pogingen dan, kenbaar mogen strekken om 't Vaderland te behouden! Ten einde de Bondgenooten eerlang over de begeerd wordende onbepaalde Convooijen een eenparig besluit mogen neemen tot voorkoming van verdere verwydering tusschen dezelven; op dat de zo nodige harmonie moge hersteld en den band der Unie, die door zulke schokken gevaarlyk aangedaan wordt, meer en meer moge toegehaald worden! dat beoogende, zullen U Ed. Mog. gewis mede werken, om tegenwoordig cordaat en als waare Afstammelingen van Voorvaders, die goed en bloed voor 't Vaderland vry hadden, te helpen neemen een heilzaam en roemrugtig besluit, om Vrede, Vryheid en Welvaart duurzaam en bestendig onder Ons te doen zyn en blyven.

's GRAVENHAGE. *Advis van Jr.* v. d. Capellen *tot den Marsch wegens de convoyen.*

Ik verzoeke, Ed. Mogende Heeren! dat dit myn Advies tot myne decharge zo by myne Medeburgers als by de Posteriteit, in den Recesse deezes Quartiers mag worden geinsereert. enz.

Het was eerst op den 4 van Augustus, dat de Heeren Staten van Utrecht 't navolgend antwoord op den brief van de Staten van Holland nopens de onbepaelde convoyen toezonden.

Edele Groot Mog. Heeren, byzondere goede Vrunden, Nagebuuren en Bondgenooten.

Uwer Ed. Groot Mog. Missive van den 24 Juny jongstleeden, nevens de daar by gevoegde Resolutie in Uwer Ed. Groot Mog. Vergaderinge genoomen, beide tendeerende, ten einde de saamentlyke Bondgenooten te exhorteeren en permoveeren, om, zonder uytstel te verleenen ongelimiteerde Convoyen aan de Commercie en Navigatie van de Ingezeetenen dezer Landen in Onze Vergaderinge

van

's GRAVENHAGE. *Antw. der Stat. van Utr. aan de Stat. van Holl. wegens de convoyen.*

van den 7 der afgeloopene maand July ingekomen zynde; hebben Wy niet nagelaaten dezelve, overeenkomstig het gewigt der saaken, daar by voorgedraagen in ernstige overweeging te neemen, en dien aangaande geoordeelt te moeten resolveeren in dier voege, als U Edele Groot Mog. uit het Extract van Onse Resolutie, op heeden genoomen, hetwelk wy hier nevens aan Uw Ed. Groot Mog. laaten toekomen, zullen kunnen verstaan.

Wy vertrouwen dat daar uyt aan Uw Ed. Groot Mog. zal komen te blyken ons yverig verlangen, om de Republicq gered te sien uyt de beswaarende en sorgelyke omstandigheden, waar in dezelve, byzonderlyk met opsigt tot haare Navigatie en Commercie, een der voornaamste bronnen van haaren welvaart zig thans bevind, dog teffens hoe zeer wy overreed zyn dat daar toe hoogst noodig sy eene onderlinge Eensgezindheid, zo wel als Cordaatheid en Voorsigtigheid, om tot geene finaale Besluyten over te gaan, voor en al eer men sig in staat bevind, om dezelve buyten vreese voor grootere Onheilen daadelyk ter uytvoer te brengen.

Terwyl wy ons daar toe refereerende, intusschen Uw Ed. Groot Mog. by herhaaling verzekeren van onse welmeenende gezindheid, om met Uw Edele Groot Mog. en de andere Bondgenooten alles, wat naar reeden en billykheid van ons kan worden verwagt, aan te wenden tot conservatie van den bloey en welvaart van ons lieve Vaderland.

Hier mede, Ed. Gr. Mog. Heeren, byzondere goede Vrunden, Nageburen en Bondgenooten, beveelen wy U Ed. Gr. Mog. in de protectie van den Almagtigen God, dien wy bidden dezelve te conserveeren in goede en voorspoedige Regeeringe.

Geschreeven te Utrecht den 4 Augusty 1779.

U Ed. Gr. Mog. seer goede Vrunden, de Staten van den Lande van Utrecht.

Ter Ordonnantie van dezelve.

Geteekent

C. A. VOS.

Het

Het besluit der Staten van Utrecht wegens deze zaek, van welk in evengem. brief gewaegd wordt, was aldus ingerigt. 's GRAVENHAGE.

Extract uit de Resolutien der Ed. Mog. Heeren Staaten 's Lands van Utrecht.

Mercurii den 4 Augusty 1779.

Is gehoord het Rapport van de Heeren van Westerveld en andere hunner Ed. Mog. Gecommitteerden tot den Staat van Oorlog, hebbende, ingevolge en ter voldoeninge van hunner Ed. Mog. Resolutie Commissoriaal van den 7 July jongstleeden, geëxamineert de Missive van de Heeren Staaten van Holland en Westvriesland, geschreeven in den Hage den 24 Juny daar te vooren, mitsgaders hunner Ed. Groot Mog. Resolutie ten selven dage genoomen, en vervolgens ter Generaliteit ingebragt, inhoudende een ampel detail van de kommerlyke omstandigheden, waar in de Republicq byzonder met opzigt tot haare Navigatie en Commercie, zig thans bevind, en op daar by geallegeerde reedenen, insteerende, ten einde, hoe eer zo beeter, werde geresolveert tot het verleenen van een onbepaalde protectie aan de Commercie en een Generaal Convoy voor alle Goederen, volgens de Tractaaten niet Contrabande weezende, na de Havenen der thans in Oorlog zynde Mogendheden. *Besluit der Stat. van Utr. wegens de onbepaelde convoyen.*

Waar op gedelibereerd, en gelet zynde op al het geene, betrekkelyk deeze gewigtige materie in consideratie kan en behoord te komen, hebben hun Ed. Mog. goedgevonden de Heeren Gecommitteerden deezer Provincie ter Generaliteit te authoriseeren, gelyk geschied mits deezen, om, in naam en van wege hun Ed. Mog. ter Vergadering van hun Hoog Mog. opening te doen en te declareeren.

Dat de Heeren Staaten deezer Provincie met geene mindere bekommering dan oplettendheid, al zeedert een geruimen tyd het oog gevestigt heb-

'S GRAVENHAGE.

Besluit der Stat. van Utr. nopens de onbepaelde convoyen.

hebben op de bezwaarende en sorglyke omstandigheden, waar in de Republicq zelve en haare Navigatie en Commercie, wegens ontstaane troubles tusschen de Hoven van Engeland en Vrankryk, zyn gebragt geworden.

Dat hun Ed. Mog. met innig leedweezen moeten verklaren, overtuigt te zyn, dat de sorgelyke situatie van de Republicq, in den præsenten zamenloop van zaaken, niet alleen is toe te schryven aan het gebrek van magt, om zig op een kloekmoedige en honorable wyse, daar door heen te redden, maar ook aan het defect van hoogstnoodige Eensgezindheid tusschen de Leden van het Bondgenootschap, terwyl, insonderheid het laatste, geenzints onbekend gebleven zynde aan de magtige Nabuuren van den Staat, natuurlyk aanleiding heeft moeten geeven tot de gantsch geopposeerde requisitien en insinuatien, welke wegens de nabuurige Mogendheden, van de eene en de andere zyde, aan dezelve zyn gedaan, en welke te saamen zo vernederende rencontres voor de eere en independentie van den Staat, teffens met importante schaaden en nadeelen voor deszelfs commercieerende Ingezeetenen ten gevolge gehad hebben, en nog wyders sullen moeten hebben, indien niet met de vereischte prudentie en promptitude daar jegens komt te worden voorsien.

Dat hun Ed. Mog. zig ook geenzints kunnen bevreemden over den yver, met welken de Heeren Staaten van Holland en Westvriesland verlangen, dat de meeste gepaste middelen, ter handhaving van de Vrye Vaart en Commercie van 's Lande Ingeseetenen, waar by hunner Ed. Groot Mog. Provincie boven anderen is geintresseert en ter voorkominge van derzelver bederf en ruine, moogen worden by der hand genoomen en in het werk gestelt.

Dat het hun Ed. Mog. zeer aangenaam geweest is, te verneemen het genoegen van hun Ed. Groot Mog. wegens de cordaate bewilliging van hun Ed. Mog. tot het helpen draagen van de excessive, en het

het vermogen van de Finantien deezer Provincie Utrecht, zo seer beswaarende kosten, welke ter herstellinge en vermeerderinge van 's Lands Navale Magt zyn gevordert, om de Eere van de Vlag van den Staat, en de Vrye Vaart en Commercie der Ingezeetenen, conform de subsisteerende Tractaaten, daadelyk te kunnen maintineeren en beveiligen.

Dat hun Edele Mog. ook niets hartelyker wenschen, dan de bereiking van dit zo regtmaatig als heylsaam oogmerk, en wel zo spoedig, als zulks met de noodige voorsigtigheid, en zonder sig aan andere, voor de geheele Republicq niet min forgelyke gevaaren, te exponeeren, kan worden geeffectueert.

'S GRAVENHAGE.

Besluit der Stat. van Utr. nopens de onbepaelde convoyen.

Dan, dat de bekommering deezen aangaande niet wel anders kan worden weggenoomen, dan door de Republicq gesteld te zien in een behoorlyke staat om haare Eer en Onafhankelykheid, tegens alle onvoorziene evenementen te kunnen souteneeren en defendeeren, waar toe de præsente forces van de Republick, inzonderheid die te Lande, geenzints genoegsaam zyn, en het gunt verscheide Leden van het Bondgenootschap, al sedert langen tyd, zo ernstig heeft doen insteeren, dat ook daaromtrent de noodige voorziening mogte worden gedaan, met dat gevolg, dat dezelven, by hunne laatst ter Vergaderinge van haar Hoog Mog. ingebragte Resolutien op het præsente subject, expresselyk hebben gedeclareerd niet te kunnen defereeren aan de instantien van de Heeren Staaten van Holland en Westvriesland by hunner Ed. Groot Mog. Resolutie van den 24 Juny jongstleeden gedaan, zo lang aan dezelven daar in geen genoegen zal zyn gegeeven.

Dat deswegens hun Edele Groot Mog. ook niet vreemd zullen kunnen vinden, dat, de saaken in dien staat zynde, hun Edele Mog. zeer verlangen, op nadere en seekerder Gronden, gerust te worden gestelt, dat de Marine van den Staat, zo spoedig als hun Ed. Groot Mog. schynen vast te stel-

 len,

'sGRAVENHAGE.

Besluit der Stat. van Utr. nopens de onbepaelde convoyen.

len, zal weezen sufficient, om, zonder vreese van affront voor de Vlag van de Republicq, eene generaale Protectie aan de Commercie te verschaffen, en dat het verleenen van ongelimiteerde Convoyen, specialyk voor schepen met Scheepstimmerhout gelaaden, na de Havenen van Vrankryk en Engeland, als waar toe eygentlyk de voornaame instantien van hun Edele Groot Mog. zyn tendeerende, de Republicq, voor het tegenswoordige, in geen grooter gevaar zal kunnen brengen, dan het geen by hun Ed. Groot Mog. uit het langer aenhouden der deliberatien over eene zaak van zo groot gewigt en gevolg, gevreest en voorsien word.

Zullende hun Ed. Mogende zo dra aan dit regtmaatig verlangen, op eene reedelyke wyze, zal zyn voldaan, zeer gaarne en promptelyk met de andere Bondgenooten concurreeren, om aan de commercieerende Ingezeetenen van den Staat te verleenen zodaanige Protectie, als op den grond der subsisteerende Tractaaten, behoudens de observantie van eene exacte Neutraliteit, zonder eenige andere bepaalingen, zal kunnen worden geaccordeert en daadelyk gepresteert.

Dat egter, hoe zeer hun Edele Mog. ten blyke van hunne welmeenendheid in deezen, nog onlangs geconcurreert hebben tot het neemen van verscheide arrangementen, welke door de Heeren Staaten van Holland en Westvriesland, in de præsente omstandigheden, van dienst geoordeeld en ter Vergaderinge van hunne Hoog Mog. geproponeerd zyn; en daar en boven hun Ed. Mog. by deezen ook nog consenteeren. dat by hun Hoog Mog. werde gerenoveert het Placaat van den 12 Juny 1747. met verandering van den derden in den vyfden Man, ten eynde een proef te neemen, wat het effect daar van, ter bemanning van 's Lands scheepen, zoude kunnen weezen, hun Ed. Mog. des niet te min, voor het tegenswoordige, moeten difficulteeren omtrent de Petitien van agtien hondert duysend en vyftien hondert duysend Guldens successivelyk gedaan, ter aanvullinge van 's Lands Zee-Magazynen,

nen, als zynde eene gantsch ongewoone zaak, en die met geene billykheid, immers van deze Provincie, aangezien de bekrompenheid van haare Financien, buyten hoogdringenden nood, kan worden gevergt: voor al niet, zo lang aan de zo meenigmaal herhaalde Instantien, tot nader onderzoek en opening van den Staat en de huyshouding van de respective Collegien ter Admiraliteit, geene voldoening wordt gegeeven, waar toe de motiven nooit van meerderen aandrang kunnen zyn, dan in een tyd gelyk deezen, wanneer het verval zo groot bevonden wordt, dat het zelve tot het eenige fundament van geheel extraordinaire en teffens zo importante beswaarnisse voor de Bondgenooten, zoude komen te strekken.

's GRAVENHAGE.

Besluit der Stat. van Utr. wegens de onbepaelde convoyen.

En zal ten dien einde Extract deezer Resolutie by Missive aan de Heeren Gecommitteerden ter Generaliteit worden toegezonden.

Accordeert met de voorsz. Resolutien.

Was geteekent

C. A. VOS.

Maer het zal der moeite waerdig zyn, dat wy ook de raedplegingen en besluiten van de Provincie Friesland nopens deze zaek mededeelen Laten wy hier voor af aenmerken, en den kundigen slechts herinneren, dat de Advisen over zaken, welken de onderwerpen der Raedsplegingen van de Staten zyn, in het Mindergetal worden opgesteld, en door het zelve ter Staetsvergaderinge ingebragt. Dit Collegie of deze Gemagtigden van de Gecommitteerden uit zo veele van elkanderen onafhangelyke Landsgedeeltens, bestaet uit twee Leden van elk Kwartier met den Secretaris van Staet, die slechts

'sGRAVENHAGE.

eene raedgevende ſtem heeft, en is ten dien einde ingeſteld, op dat in 't zelve de zaeken eerſt gewikt en gewogen zouden worden, eer dezelven ter onderzoek in de Kwartieren zoude komen.

In de drie Landskwartieren heeft de eerſte Gecommitteerde in 't Mindergetal de voorzitting in zyn Kwartier, en by zyne afwezigheid de tweede. De eerſte brengt de voorſtellen in omvrage en beſluit; terwyl de tweede de adviſen der Gritenyen optekent om daerna het beſluit op te maken. Dog in 't Kwartier der Steden gaet de voorzitting over alle de Steden by beurten, en wordt door het eerſte Lid in rang, van de voorzittende Stad, waergenomen. Voorts heeft elk Lid van het Mindergetal het recht om zyn Kwartier te doen vergaderen.

De Heeren Gecommitteerden in 't Mindergetal de verſchillende Vraegſtukken, ieder in zyn Kwartier, in omvrage gebragt, en de ſtemmen opgenomen hebbende, komen dan allen op nieuws in de Kamer van het Mindergetal te zamen, en geven elkanderen daer hunne Adviſen op. Welken indien verſchillen, dan wordt hier van wederom aen de Leden der Kwartieren kennis gegeven, om, ware het mogelyk, tot één beſluit te komen; of ten einde dat ten minſte eene meerderheid van Kwartieren plaets hebbe. Dog indien twee Kwartieren tegen twee ſtaen, zo dat de ſtemmen ſteken, dan komt de beſliſſing aen den Heere Stadhouder toe. Indien drie of vier Kwartieren het eens zyn omtrend eene of meer zaken, dan wordt zulks door de Leden van het Mindergetal, in de byzondere Kwartieren te kennen

ge-

gegeven, en vervolgens oorlof tot *resumtie* of herzieninge van die zaek, of zaken verzogt; 't welk by eenparigheid of meerderheid van stemmen zyn de toègestaen, dan worden alle de Leden van Staet uit alle vier Kwartieren in de Kamer van *Oostergo* verzogt te verschynen, al waer dan ook de Heeren van het Mindergetal gezamenlyk, door den Staets-Secretaris gevolgd, aen eene in 't midden der Kamer staende tafel plaets nemen, en de Kwartiers-advisen voorlezen. Na dat de Secretaris dan de *geëxtendeerde Resolutie* of 't opgemaekt besluit gelezen heeft, wordt aen alle de Kwartieren, één voor één, nog eens gevraegd, of zy iets aen te merken hebben, en geene aenmerkinge vallende, de zaek voor besloten en afgehandeld gehouden. Na dit kort berigt nopens de wyze van raedplegingen en besluiten in de Provincie Friesland, keeren wy nu weder om den draed van ons verhael te vervolgen.

's GRAVENHAGE.

De Gedeputeerde Staten van Friesland dan den bovengem. brief der Staten van Holland hebbende ontvangen, vonden goed eenen buitengewoonen Landsdag tegens den 25 van Hooimaend uit te schryven, om over deszelfs inhoud, raekende voornamenlyk het onbepaeld geleiden van alle onze Koopvaerdyeschepen met hout geladen, te raedplegen en te besluiten.

Het Kwartier van ZEVENWOUDEN hadt zig al voormaels voor de onbepaelde *convoyen* verklaerd, en verklaerde dus op den verscheenen Landsdag by die voorgem. Kamer-advysen te volharden, en zig dus met het besluit van de Heeren Staten van Holland ter vereenigen.

Dit was ook het gevoelen van 't Kwartier

'sGravenhage. van Westergo, 't welk zyn gevoelen kortelyk beredeneerd, aldus voordroeg.

Advis van Westergo op het 6 Poinct van den Landdag van den 25 July 1779.

Advis van Westergo, nopens de onbepaelde convoyen.

De tyd van verwarring, waar in de samenloop van omstandigheden en de gevolgen der eerste Maatregulen de Republicq gedompelt hebben, is nu tot dat toppunt gereezen, dat alle welmeenende Ingezetenen, en voornamentlyk het Ligbaam der Regeering niet dan met aandoening kunnen beschouwen de gevolgen, welke te dugten zyn, en die den bron van 's Lands Welvaren dreigen, zo al niet met een totalen ondergang, immers ontegenzeggelyk met onherstelbaere slagen.

Van dien tyd af aan, dat door den moed en het Staetkundig beleid, van den Stigter dezes Gemeenebest, den nooit volprezen Willem den Eersten, de eerste grondslagen onzer Vryheid, onzes bestaens, onzes wezens, onzes luisters, ja van alles wat wy op dit oogenblik zyn, gelegd wierden, is de Protectie, de Conservatie en de uitbreiding van de Commercie en Navigatie beschouwt geweest als de eenigste bron van welvaart, de eenigste steun van 's Lands Finantiewezen, het eenigste middel om aen deze Republicq (wiens territoriaale magt, in vergelyking haarer magtige Nabuuren, in geen hoegenaamd aspect kan komen) eenig aanzien te geeven, en om aan dezelve ter Zee eene agting te verwerven, welke de natuur haarer ligging en de constitutie haarer Landsdouw, grootendeels altoos tegen de woede der wateren moetende worstelen, aan dezelve te Land schynen te verweigeren.

Die bron, die dierbaare oorsprong van 's Lands welzyn in het algemeen, en van het bestaan onzer Friesche Ingezetenen in het byzonder, welke

in Vredenstyd door den nayver van andere Mogendheden van Oorlog, tusschen onze Naburige Mogendheden, en van gewenschte Neutraliteit voor ons Vaderland alleen tot ademhaling komen, en als door eenen verschen strael van verlevendiging versterkt kan worden, is thans blootgestelt aan het eminent gevaar eener verdroging, welkers gevolgen ons Gemeenebest in het Algemeen, en Friesland in het byzonder, eenen onherstelbaeren slag zullen toebrengen.

'S GRAVENHAGE. *Advis van Wes-tergo, nopens de onbepaelde convoyen.*

Dan, de kragt der waerheid en de overtuiging van 't wezenlyk belang der Ingezetenen, heeft nu eene kragtdadige uitwerking gehad op de deliberatien der Heeren Staaten van Holland, welke geen zwarigheid meer schynen te maaken, om het zoo gewigtig aandeel van die Provincie in 's Lands algemeene Lasten voornamelyk, en efficacieus te besteden tot herstel van 's Lands Zeemagt, tot bescherming der Commercie, en tot handhaving der heiligste en klaarste Tractaaten.

Het is zeker, dat, zo wel in het belang der Navigatie, als in het dragen der algemeene lasten van de Unie, deze onze Provincie onmiddelyk na die van Holland de eerste moet genoemd worden, dat wy niet minder aan onze Ingezetenen verschuldigd zyn, als de Staaten van Holland aan de hunnen, daar wy deze stoelen der eere niet bezitten, als tot goedmaking van het vertrouwen der Stemgeregtigden, wanneer hunne *vota* ons alhier plaatsten ter bewaaring hunner regten, en ter beveiliging van de middelen van hun bestaan.

Men vestige dan even het oog op de *Crisis*, waarin de Republicq zig thans bevindt: aan de eene zyde heeft zy te dugten de vereende Macht van Frankryk en Spanjen, die haaren handel en bezittingen van verre dreigt en haare Grenzen te na is, om ook aan de Landzyde geene bekommeringen te veroorzaaken; aan de andere zyde, moet zy worstelen tegens de onbillyke verging eener Mogenheid, mede in volle wapenen, dog nu zodanig

'S GRAVENHAGE.

Advis van Westergo, nopens de onbepaelde convoyen.

besprongen door de Vyanden, die zy zig in de Oude en Nieuwe Waerelddeelen op den hals gehaelt heeft, dat het nog met de reguls van Staetkunde, nog met die der waarschynlykheden of *probabiliteiten* te compasseeren is, dat zy zig nog meer vyanden zal maaken.

De eerste zoeken de welvaert onzer Ingezetenen, de laetste derzelver schade.

Uitheemsche Vorsten zullen zig niet ligtvaardig in den stryd moeijen; Rusland heeft altoos de onzekeren aanvallen van het Turksche Ryk te vrezen; het Berlynsche Hof heeft eenen machtigen en jaloerschen Buurman in het Hoofd van het Duitsche Ryk; ons blyft dan niets overig, als ons te vestigen op de trouw der Tractaaten, het eenigst behoedmiddel der zwakheid; een *gemomenteert* ongenoegen der Britsche Kroon, zal tog tot geen Oorlog uitbarsten, vooral in de omstandigheden van volhandigheid, waarin dat Ryk zig thans bevind, en daar wy, volkomen gedekt door de Tractaaten, hun geen wettige redenen van mishandelinge geeven, maar wederkerig handelen op dezelfde wyze, als die Kroon ons behandelde in vroegere tyden, op de gronden derzelve Tractaaten, thans by ons gereclameert.

Dus vermeent het Quartier dat men zig volkomen behoord te conformeeren met de Resolutie van Holland, omtrent het vergunnen van ongelimiteert Convooy aan alle, hoegenaamde Waren, volgens de Tractaaten, als ook omtrent het ligten van den vyfden Man; dat de Gecommitteerden ter Generaliteit gelast worden, deeze Resolutie ten spoedigsten en zonder eenig dilai ter vergadering in te brengen, en by de overige Bondgenooten te urgeeren, en eindelyk, dat aan de Heeren Staaten van Holland behoort gerescribeerd te worden een Missive van Dankzegginge voor de welmeenende communicatie haarer Resolutie, en voor de Patriottique gevoelens daarin vervat, met byvoeging der Resolutie, daarop alhier genomen.

Dog

Doch ganſch anders dagt het Kwartier der Steden op dit onderwerp, zo als af te nemen is uit deszelfs 's GRAVENHAGE.

Advis van het Quartier der Steden, op het 6 Poinct van den Landdag van den 25 July 1779. rakende de ongelimiteerde Convooyen.

Het Quartier inclineert om alles toe te brengen, wat tot beveiliging der Scheepvaart en Commercie eenigzints zal kunnen ſtrekken, en zoude daarom ook geen moment hæſiteren, om eene ongelimiteerde Protectie en Convooy te verleenen aan alle Schepen, die met geene Contrabande goederen geladen zyn, doch vrezende, dat, wanneer zulks zal worden gepræcipiteert, hier door zeer veel inconvenienten kunnen profflueren, vind het Quartier niet geraden, daarinne voor als nog te conſenteeren, maar dat uit te ſtellen, ter tyd en zo lange de Republicq zo te Water als te Lande in eenen behoorlyken ſtaat van defenſie zal zyn geſteld, en dus in ſtaat gebragt, om derzelver independentie, eer en vlag met een gegronde hoop van ſucces te defendeeren. *Advis der Steden op de onbepaelde convoyen.*

Het ſchynt, dat de Leden in 't Kwartier van OOSTERGO het niet eens waren; en dat mogelyk de ſtemmen ſtaekten. Althands wegens deze Kamer wierdt geen Advis uitgebragt. Weshalven het Kwartier van de Steden oordeelde, dit nader Advis te moeten mededeelen.

Nader Advis der Steden, op het 6 Poinct.

Het Quartier, door hunne Gecommitteerden in het Mindergetal geinformeert wordende, dat omtrent het 6 Poinct, wegens de Kamer van Oostergo, geene Adviſen worden uitgebragt, en oor-

'S GRAVENHAGE.

Nader Advis der Steden.

deelende dat dit Poinct van het hoogste gewigt en belang is, en eene conclusie vereischt word, vermeent, dat de Kamer-Advisen moeten worden gezonden ter decisie van zyne Doorluchtige Hoogheid den Heere Prinse Erfstadhouder, aan wien volgens Resolutie van den 19 Aug. 1748. gegeven is: „ het recht om te decideeren, zo wanneer in de „ Staats-deliberatien, twee Quartieren staan tegen „ twee, of ingevallen twee Quartieren weigeren „ of dilaijeeren, hunne Kamer-Advisen in te „ brengen."

Terwyl met geen twee Quartieren eene Resolutie kan worden uitgebragt, en het Quartier der Steden zich gedraagt tot hun gegeven Advis, is het zeker, dat geene afdoening van zaken kan worden bekomen, als door de decisie van het eminente Hoofd dezer Republiecq, aan welk indisputabel dat Recht competeert: daar door het Quartier van Oostergo geen Advis kan worden uitgebragt, en het Advis der Steden geopposeert is aan dat van Westergo en Zevenwouden, en de zaek dus in de termen van decisie valt, gelyk in een soortgelyk geval de decisie van zyne Hoogheid is gevraagt, op den 11 July 1777.

Het Quartier zegt wyders, dat, hoe zeer ook het gedetailleerde Advis van Westergo *plausibel* mag voorkomen, echter het Quartier die gevoelens niet kan adopteeren, vermeenende dat de Republicq daar door aan gevaarlyke gevolgen worde geëxponeert, als men overweegt, dat de zo groote bronader van Nederlands Commercie en voorspoed, de bezittingen van de Oost-Indische Compagnie, aan een directe invasie worden blootgesteld, indien men met Groot-Brittannien in hostiliteiten word ingewikkelt, te meer te dugten, daar nog onlangs een aanmerkelyk Engelsch Esquader, na de Indiën is gesteevent, en men een versch voorbeeld heeft aan 't verlies, 't welk Frankryk in die Gewesten is toegebragt, daar het niet te denken is, dat de Nederlandsche Colonien van meerdere mid-

de-

deelen van defensie zyn voorzien, dan de Fransche gewees zyn: verder considereert het Quartier dat deze stap, zo wel als het niet verleenen van Secours, den Staat verwydert van eene Natie, waar aan dezelve door banden van denzelven Godsdienst, wezenlyke belangens van eigen defensie, en zelfs behoudenis zedert ruim eene Eeuw verbonden is geweest, terwyl de invloed van Frankryk op de Republicq, door deze verwyderinge meer als te veel zal vermeerderen; ook komt het zeer bedenkelyk voor op den letter van het Tractaat van 1674. op het sterkste te urgeeren, als men niet gezint is aan denzelven duidelyken letter van de Tractaaten van 1678 en 1716. te voldoen; nog remarqueert het Quartier, dat hoe wel waar is, dat men van de kant van Engeland geene insulte aan de Landzyde schynt te vreezen te hebben, de bekommering daar voor echter niet ten eenemaal ydel moet geacht worden, in cas van Rupture met de Engelsche Kroon, daar zelfs een magtig aantal Troupes in staat zoude zyn in de tegenwoordige Constitutie van zaken, op de Frontieren der Land-Provincien, verwarring en aandoening te verwekken.

'S GRAVENHAGE. *Nader Advis der Steden.*

Het Quartier heeft vermeent in eene zaak van zoo veel gewigt, als het thans onderhanden zynde onderwerp van deliberatie, dit weinige eenvoudig en kort aan de andere Leden van Staat te moeten voorhouden, terwyl hetzelve wenscht, dat de yver en generaale geneigtheid tot vigoureuse mesures tegens Groot-Brittannien nimmer wrange vrugten voortbrenge, en stof tot nabeklag geeve.

Dit nader Advis der Steden wierdt nog gevolgd van een

Tweede nader Advis van het Quartier der Steden, op het 6 Poinct.

Het Quartier der Steden oordeelt, dat aan zyne Doorluchtige Hoogheid, en deszelfs hooge

'S GRAVENHAGE.

Tweede nader Advis der Steden.

Successeuren niet kan worden een recht, aen de Stadhouderen plegtiglyk en zonder reserve, by het geamplieert diploma, van den 19 Augustus 1748. opgedragen, gerecuseerd; de Steden verklaaren op het sterkste zich tegen deze handelwyze te verzetten en declareeren niet te zullen dulden, dat in de rechten en præëminentien aan het Stadhouderschap gedefereert eenige infractie worde gemaakt, en verwagten dezelve Cordaatheid van de andere Staatsleden: uit dien hoofde vertrouwt het Quartier met alle fiducie, dat de laatstgenoemde de volgende Considerationen willen overwegen; dat dit recht zyne Doorluchtige Hoogheid zonder reserve en buiten de minste hæsitatie toekomt.

WESTERGO en ZEVENWOUDEN zyn eens:

STEDEN is van Contrary-Advys:

OOSTERGO dilaijeert.

Wanneer twee Quartieren eenparige Advisen hebben uitgebragt, en de beide andere Quartieren contrarie adviseeren, dan komt zyne Doorl. Hoogheid het recht van decisie.

Wanneer ook twee Quartieren eenparige Advisen hebben uitgebragt, en de beide andere Quartieren dilaijeeren, dan komt zyne Doorl. Hoogheid insgelyks de decisie.

Het contrarie adviseeren en het dilaijeeren, word dus in *effectu* gelyk gestelt.

Wanneer derhalven twee Quartieren eenparig hebben geadviseert, een van de beide andere contrarie adviseert, en het andere dilajeert, dan komt ook zyne Doorluchtige Hoogheid het recht van decisie, om dat zyne Hoogheid zo wel in het eene als in het andere geval de decisie heeft.

Dus kan na de letter van het diploma aan zyne Doorl.

Doorl. Hoogheid het recht van decisie in dezen niet betwist worden.

En nog minder kan zulks geschieden na de Geest van dezelve. Het is tog klaar dat by de opdragt van dat Recht aan zyne Doorluchtige Hoogheid beoogt is te effectueeren, *dat de zaken altoos nader tot conclusie zouden kunnen komen*, en aan zyne Doorluchtige Hoogheid te geven het eminente recht, om in gevallen waar in de Provincie buiten conclusie zoude moeten blyven, by de decisie de conclusie te bepalen.

's GRAVENHAGE. *Tweede Advis der Steden.*

Tot die gevallen nu behoort buiten tegenspraak het tegenswoordigen, dewyl twee Kamers geen pluraliteit kunnen maken, en dus geene conclusie kunnen te wege brengen.

Ook zoude dit eminente recht van zyne Doorluchtige Hoogheid, door het recht van decisie in dezen te betwisten, aan gedurige elusie bloot gestelt worden.

Wanneer, by voorbeeld, eens twee Kamers eenparig geadviseert hadden, en de derde een contrarie-Advis hadde uitgebragt, dan hadde de vierde maar te dilaijeeren, om zyne Doorl. Hoogheid het recht van decisie te beneemen.

Stellingen die zo vreemd zyn, dat het Quartier onnodig oordeelt, meer argumenten aan te voeren om dezelve te wederleggen.

En reeds ten overvloede aan de Staatsleden te hebben aangetoont, dat zonder notoire injustitie, dit regt aan zyne Doorl. Hoogheid niet kan worden afgenomen.

Het kwam 'er dierhalven op aen, of twee Kwartieren het eens zynde, en een derde in gevoelen verschillende, terwyl het vierde uitstelt, en dus niets doet; of dan eene meerderheid onder de drie stemmende Kwartieren plaets heeft, en by meerderheid moet besloten worden; dan wel of de stemmen moeten gerekend worden te sta-

's GRAVENHAGE.

Nader Advis van Zevenwouden.

De Quartieren immers van Westergo en Zevenwouden zyn van het zelfde Advis, en het Quartier der Steden alleen van tegengestelde gedagten, in welk geval het Quartier van Oostergo dat niet weigert, maar buiten staat is, een Advis uit te brengen, in dezen een byvallende stem by de pluraliteit moet gerekent worden, even gelyk zulks plaats heeft in de deliberatien van de Quartieren omtrent de Grietenyen en Steden, wanneer door het steken der stemmen van de Volmachten in den haaren niet kunnen concludeeren.

Het Quartier heeft wyders niet voor, zig thans in eenige discussie over de verdere positiven, in het Advis der Steden bygebragt, in te laaten, zig voor het tegenwoordige vergenoegende, te persisteeren by deszelfs vorige Kamer-Advisen op dit subject, en wel speciaal by dat op het Poinct, van den Extraordinaris Landsdag van den 18 April dezes jaars uitgebragt.

D. P. Persisteeren.

Ook meende het Kwartiet van WESTERGO nog in een Nader Advis de gemaekte zwarigheden van dat der Steden aldus te moeten oplossen:

D. P. van Westergo, op het 6 Poinct, rakende de ongelimiteerde Convoijen, van den Landdag van den 25 July 1779.

Het Quartier der Steden schynt in derzelver 1 D. P. eenigzints te willen rescontreeren de gevoelens in het Advis van Westergo vermelt, welke dat Quartier bestempelt, als de Republicq exponeerende aan gevaarlyke gevolgen, en citeerd, om zulks te bewyzen, het gevaar, waar aan de bezittingen van de Oost-Indische Compagnie zouden zyn blootgestelt van wegens de Engelsche magt.

Dan

Dan ter verdediging van Westergo's gevoelen beschouwe men —— *'s GRAVENHAGE. D. P. van Westergo wegens de onbepaalde convooyen.*

Vooreerst, dat eene dusdanige handelwys van de kant van het Engelsche Hof eene directe vredebreuk zoude wezen, tegens alle Tractaaten strydende, daar de Republicq, welke maar alleen de letter der Tractaaten zoekt vast te houden, nimmer gezegt kan worden tot eene dusdanige vyandelyke invasie, eenige rechtmaatige oorzaak gegeven te hebben.

Ten tweeden zoude het nog te bewyzen staan, of die groote faciliteit, om dusdanige invasie te doen in de zo verstrooide bezittingen der Compagnie, wel plaats heeft.

Ten derden, hoe zoude het mogelyk zyn voor die Kroon, om alle die Posten genoegzaam te bezetten, daar zy haar Vlooten niet van Volk kan ontblooten, en haar eigene bezittingen ook in staat van defensie moet houden tegens de aanrandingen van de Vorsten, daar zy thans mede Oorlogt.

Ten vierden, wat nut zoude die Kroon uit eene zo wederrechtelyke invasie trekken? immers zoude die uitwerking eene vredebreuk kunnen veroorzaaken, en het is niet te denken, dat de overige Mogenheden dulden zouden eene zo groote uitbreiding der Engelsche Magt, zo die al mogelyk ware, in de Oost-Indiën.

Dan, even zo als het Quartier der Steden afschildert de vrees voor eene invasie in de Oost, wanneer men Engeland mecontenteert, zo behoorde hetzelve melding te maaken van het gevaar aan het welke de Republicq blootgesteld kan zyn, wanneer zy, instemmende de willekeurige uitlegging der Tractaaten, die Engeland zich aanmatigt, zich dus weder andere Vyanden kan op den hals halen.

Het Quartier van Westergo is zeer alieen van eenige verwydering te willen veroorzaaken met het Engelsche Hof; het eerbiedigt de banden van denzelven Godsdienst!. en vermeent, dat de wezenlyke belangens van eigen defensie en zelfs behoudenis,

'S GRAVENHAGE. D. P. van Wester-go wegens de onbepaalde conventien.

nis, het Quartier Advis gedirigeert hebben, wanneer hetzelve zich eenvoudig en standvastig houd aan de letter der Tractaaten.

Het Quartier kan ook geenzints erkennen den invloed van eenige hoe genaamde Mogenheid op de Republicq, het zoekt alleen de onzydigheid, en daar uit vloeijende bewaring der Vrede, te bewaren, tusschen alle de Mogenheden, en juist daarom aan de eene boven de andere geenen invloed op de Republicq te vergunnen.

Voorts is het Quartier bereid zich na de Tractaaten te reguleeren, daar het Quartier der Steden mentie van maakt, zo ras evident blykt, dat het *casus foederis* exsteert: dit heeft het Quartier ten duidelykften getoont, met allegatie van gelykvormige retroacta, door 's Lands eenparige stemmen bevorens bestempelt, welker gevolgen allezints heilzaam voor de Republicq, en deze Provincie geweest zyn: op welke het Quartier zich dus met fiducie durft vestigen, en van dezelve niet kan devieeren, zo lang immers geene overtuigende refutatie van haar bygebragte motiven erlangt.

Eindelyk kan het Quartier voor als nog geene rupture met de Engelsche Kroon verwagten, om redenen in deszelfs eerste Advis gededuceert, en welke de Heeren van de Steden te algemeen beantwoorden om daarop te kunnen repliceeren! De groote Basis is en blyft altoos deze; dat men nooit gecenseert kan worden eenige reden van offensie, veel min van rupture te geven, als men zich eenvoudig houd aan de verbonden, en dit is de eenigste *Scopus* van het Quartiers Advis.

Dit heeft het Quartier moeten antwoorden, met dankbetuiging aan het Quartier der Steden voor derzelver welmenende inzigten, om namentlyk door eene moderate discussie zaken van zulk een gewigt en aanbelang in een beter dagligt te stellen.

Hier op vondt het Kwartier van de Steden goed het navolgend voorstel te doen.

Pro-

Propositie der Steden.

'sGRAVENHAGE. *Voorstel der Steden tot uitstel.*

Het Quartier der Steden remarqueerende, dat voor als nog geene afdoening van zaken omtrent het 6 Poinct te bevorderen is, en daarby overwegende, dat geene zeer groote spoed voor als nog vereischt wordt, om over het 6 Poinct te delibereeren, daar zelfs die van Holland niet aanstonds, maar slegts binnen het einde van dit lopende Jaar, *in effectu*, ongelimiteert Convooy vragen, proponeert, om den Landsdag te scheiden, en weder vergaderinge te bepaalen met vier weken, en te gelyk aan alle de Volmagten aan te schryven, om tegens die tyd mede te delibereeren over een Poinct, waarvan de materie zo interessant voor de Republicq is, dat niet als met de uiterste omzigtigheid in dezen behoort gehandelt te worden.

In dit voorstel stemde het Kwartier van Oostergo in; dog niet de andere kwartieren, zo als blykt uit de

Adviesen, gevallen op de Propositie der Steden.

OOSTERGO.

Conform de Propositie.

D. P. persisteeren en urgeeren, op de resumtie.

D. P. nopens de tyd uit Westergo, en omtrent de poene C. *l. plena.*

ZEVENWOUDEN.

Het Quartier deze Propositie der Steden niet kunnende overeenbrengen met derzelver Advis op het 6 Poinct, volgens 't welk vermeenen, dat in eene zaak als deze van het hoogste aanbelang eene conclusie vereischt word, oordeelt te moeten persisteeren by het ter nedergestelde in het D. P. Advis op dit zelve Poinct, dat namelyk buiten tegenspraek (ter behartiging van het welzyn der Ingezetenen dezer Provincie) eene spoedige conclusie word ge-

's Gravenhage. vordert, en, dezelve conclusie reeds daar zynde, insteert het Quartier, dat conform dien eene Resolutie ten spoedigsten werde geëxtendeert en geresumeert. Ook vind het Quartier geene Vryheid, om, voor dat de zaaken en wel het principaalste Poinct, waar toe de Landsdag is beschreeven, afgedaan zyn, dezelve te scheiden.

Advisen op het voorstel der Steden.

WESTERGO.

Passeert.

D. P. het Quartier vermeent, dat, om eene afkomst van zaaken te doen geworden, nu zoude kunnen worden gescheiden, des gelastende het Collegie, om tegens Maandag over drie weeken, zynde den 30 Aug., den Staat te Vergaderen, met aanschryvinge aan alle de Volmagten, uitgezondert alleen de Gecommitteerden ter Generaliteit, om zich te sisteeren op dien tyd in de Stad, en vervolgens op aanzegginge in hunne respective Quartieren, op eene zekere poene met inschikkinge.

STEDEN.

Nopens de tyd uit WESTERGO.

D. P. Persisteeren en reserveeren zich zodanige aantekeninge, als verstaan zullen te behoren; insteerende dat dit in het Journaal van het Mindergetal, of Notulen van Staat werde geboekt tot decharge van het Quartier.

De eindelyke beslissing dus van deze Provincie Friesland tot nadere overwegingen uitgesteld zynde, zullen wy op zynen tyd van den uitkomst verslag doen.

Onderwyl hadden de Kooplieden, Boekhouders en Reeders in Friesland nog goedgevonden den 26 July zich by de Heeren Staten van Friesland, op den buitengewoonen Landdag vergaderd, te vervoegen by het navolgend Verzoekschrift:

Der-

Derde Requeſt van de Kooplieden, Boek-houders en Reeders in Vriesland, ingeleverd aan de Ed. Mog. Heeren Staten van dezelve Provincie, op den extraordinaris Landdag den 26 July 1779. 'sGRAVENHAGE.

EDELE MOG. HEEREN!

Geven U Ed. Mog. met diepen eerbied te kennen, *Teunis Haakma*, Oud-Schepen, *Klaas Meints* en *Albert Baukes Wartena*, Kooplieden, alle woonagtig binnen Leeuwarden, voor haar zelfs en in qualiteit als gelaſtigden van de verdere Kooplieden, Boekhouders en Reders dezer Provincie, dat zy Suppliianten op nieuws de vryheid nemen U Ed. Mog. onder 't oog te brengen de beklaagelyke omſtandigheden, waarin thans de Vrieſche Zeevaart, tot groot nadeel van de Ingezetenen dezer Provincie, geſteld is, gelyk de Suppliianten met meer anderen reeds onlangs de vryheid hebben gebruikt U Ed. Mog. in 't breede te detailjeren, dat thans de redenen van hun bezwaar toen by Requeſte aangevoerd, nog geaggraveerd zyn geworden; na dat zyn Majeſteit den Koning van Frankryk, de Vrieſche Schepen in zyne Havens heeft doen betalen 't dubbelde Vatgeld, dat reeds voor deze Provincie een importante ſomma bedraagt, en daar te boven van alle 's Lands Producten nog vyftien per Cento: —— Een Laſt die continueel by geen mogelykheid kan gedragen worden, en welke de Suppliianten te zwaarder valt, uit hoofde dat eerſt de Steden Amſterdam en Haarlem, en nu de geheele Provincie van Holland, daar van geëximeerd zyn, by gelegentheid dat de Staten dier Provincie een Reſolutie genomen hebben, om volgens Inhoud der Tractaaten en ter bevorderinge van een ſtipte Neutraliteit, een onbepaald Convoy te accordeeren, dat boven dien de Suppliianten tot hunne meerdere verſlagentheid van goederhand

Derde Req. der Frieſche Kooplieden.

'sGRAVENHAGE.

Derde Req. der Friesche Kooplieden.

zyn onderrigt, dat de commercieerende Ingezetenen dezer Provincie gemelde gratie niet te verwagten hebben, dan ten zy U Mog. instemmig met die van Holland mede een diergelyk Convoy inwilligen, maar daar van by gebreeke van dien altoos zullen moeten verstooken blyven, en nog met nieuwe en grootere belastingen bezwaard worden, terwyl zy in 't tegengestelde wanneer dat onbepaald Convoy by U Edele Mog. mogte toegestaan worden, op goede gronden durven hoopen, dat op gemelde Ingezetenen dezer Provincie ook niet minder door Zyn Majesteit de Koning van Vrankryk, zullen bevoorregt worden als die van Holland, en zelfs de betaalde Vatgelden weder te rug genieten, dat trouwens de Suppliantén daar aan ook te meer gelegen legt, geconsidereert deszelfs Scheepvaart ten principaalen en genoegzaam alleen geschikt is hun bestaan in de Havens van Vrankryk te zoeken, en dus zoo niet meer, ten minsten evenveel Intrest in een vrye Vaart op Vrankryk hebben als de Ingezetenen van Holland, en zy behalven dat, in 't zekere weten, dat daar de Vriesche Schepen door Amsterdamsche Kooplieden bevragt zynde, vryheid van 't Vatgeld in de Havens van dat Ryk dus verre hebben genooten, in 't vervolg mede van die gunst zullen verstoken zyn, en dus genoodzaakt worden, om de Zeevaart op Vrankryk te staken, en haare Schepen aan de Hollanders te verkopen; iets het geen immers voor deze Provincie in 't gemeen, en voor alle goede Ingezetenen in 't byzonder, de pernicieuste gevolgen zou moeten na zig sleepen, te meer daar de Suppliantén en andere Ingezetenen aan de eene kant dan de grootste Tak der Zeevaart en van hun bestaan zouden moeten missen, en aan de andere kant (hoewel Holland zulks met haar gemeen heeft) nog dagelyks zien dat humne Schepen tegens 't regt der Volkeren en de duidelyke letter der subsisteerende Tractaaten door de Engelsche Kaapers geweldaadig beroofd worden, de Schippers en 't verde-

dere Bootsvolk mishandelt, jaa hunne Schepen in 's Gravolle Zeeën genoomen en in deze en geene Havens, tot groot nadeel der Eigenaaren opgebragt, en alzoo de geheele Scheepvaart van Vriesland voor zeker geruineerd. ['s GRAVENHAGE.]

Derde Req. der Friesche Kooplieden.

Edoch, wyl de Suppliantcn pro se en in qualiteit ten volsten overtuigd zyn, dat UEd. Mog. als recht geaarte Vaderen des Vaderlands, 't intrest der goede Ingezetenen dezer Provincie in den sterksten graad ter harten neemen, zoo vinden dezelve 't onnodig meer redenen van bezwaar by dezen te berde te brengen, dan verzoeken zeer ootmoedig U Ed. Mog. gelieven, geduurende deze tegenwoordige Landsdag in 't delibereeren over 't al of niet verleenen van onbepaalde Convoyen, de zaake daar heene te leiden, dat 's Lands Zeevaart genoegzaam werde beveiligt, en verders zodaanige middelen te beraamen, waar door de Suppliantcn en andere by de Zee geintresseerde Ingezetenen dezer Provincie dezelve voorregten van Vrankryk kunnen genieten, als waar mede die van Holland, boven de Suppliantcn en andere, door die Mogentheid zyn bevoorregt Q F. &c.

(was geteekent)

E. KEYERT, *Adv. en Notaris.*

Wy hebben ook voorheen gemeld, hoe tot vermeerdering van Zeemacht, om den Koophandel in deze tyden te beschermen, gelden benoodigd zynde, door de Algemeene Staten eene verhooging van Last- en Veilgeld was beraemd en vastgesteld. Dog de Afgezant van den Koning van Pruissen de Baron van *Thulemeijer*, leverde een Memorie in, waer by van wegen gem. Vorst wierdt te kennen gegeven, dat Hoogstdezelve niet wel zoude kunnen lyden, dat het genoemd Lastgeld door

'S GRAVENHAGE. zyne Onderdanen betaeld wierde, of dat anders zyne Majesteit by wyze van schadeverhaling of *represaille*, dezelfde lasten ook van de schepen der Republiek zoude vorderen.

Het was den 22 van deze Hooimaend, dat de Engelsche Gezant, Ridder *York*, aen de Algemeene Staten de navolgende Memorie overleverde, om de hulp-krygsbenden te vorderen, welken de Staet aen Groot-Brittannie by het verbond van 't jaer 1678 zoude hebben toegezegd en verschuldigd zyn. Zie hier de Memorie zelve.

Engel. vraegt de hulpbenden volgends 't verbond van 1678.

HAUTS & PUISSANTS SEIGN.

Depuis que la France par sa Déclaration faite à Londres le 13 Mars de l'an passé, a achevé de développer ses vastes & dangereux Desseins, que le *Pacte de Famille* avoit déjà annoncés à l'Europe; Celle-ci a été Temoin de la Conduite sage & moderée, du Roi de la Grande-Bretagne, qui a taché d'eloigner le Fléau de la Guerre, évitant autant que possible d'y envélopper ses Voisins & Alliés. —

Une Conduite pareille, fondée sur la modé-

HOOG MOGENDE HEEREN.

Zeedert dat Vrankryk door haare Verklaring te Londen den 13 van 't voorleden jaar, de laatste hand heeft gelegt aan haare wyduitgestrekte en verderflyke oogmerken te ontdekken, welken het *Pactum familiæ* reeds aan de werreld hadt aangekondigd, zo is Europa getuigen geweest van het wys en gematigd gedrag van den Köning van Groot-Brittannien, welke verre van het oorlogsvuur te willen verspryden, niets verzuimd heeft, om 'er zyne Nabuuren en Bondgenooten, zo veel mogelyk, buiten te houden.

Eene dusdanige handelwyze, gegrond op de volko-

ration la plus marquée, paroit avoir enhardi la Cour de Versailles au point, qu'après avoir perfidement encouragé des sujets Rebelles, sous le masque trompeur *de Liberté de Commerce, & d'Indépendance*, à plonger le Poignard dans le sein de leur Patrie, non contente d'un Procédé aussi hostile, la France vient encore, après avoir entrainé l'Espagne dans ses Vues, sans aucune Querelle Nationale, & sans pouvoir même alléguer aucun motif plausible pour colorer sa Conduite, de faire éclater de plus en plus ses Projets dangereux contre la Grande-Bretagme même, & d'annoncer, avec tout l'appareil impérieux de son ambition reconnuë, une Invasion dans les Isles Britanniques. ——

A la nouvelle de ces Préparatifs extraordinaires & multipliés, V. H. P. auront d'avance justifié les Instances

komenste gemaatigdheid, schynt het Hof van Versailles zo zeer te hebben verstout, dat hetzelve, na eerst de oproerige Onderdaanen van Groot-Brittannien onder het bedrieglyk voorgeven van *vrye Commercie en van Indepentie*, trouweloosIyk te hebben aangehitst, om hun Vaderland naar het hart te steeken, zig vervolgens niet ontzien heeft van Spanje te doen deel neemen in zyne inzigten, zonder eenige nationaale twist, en zonder dat Spanje eenig de minste reden heeft kunnen bybrengen, om aan deze haare deelneeming een glimp te geven. Nog niet te vreeden met een zo vyandelyk gedrag, gaat Vrankryk dagelyks voort met meer en meer aan den dag te leggen haare gevaarlyke ontwerpen tegens Groot-Brittannien zelfs, en op dien trotschen toon, aan haare bekende heerschzugt zo eigen, eenen op handen zynde inval in de Britsche Eilanden, alomme te verkondigen.

's GRAVENHAGE.

Engel. vraegt de hulp benden volgends 't verbond van 1678.

Op het narigt van die buitengewoone en menigvuldige toerustingen, zullen U Hoog Mog. vooraf gebillykt hebben de drin-

's GRAVENHAGE.

Engel. vraegt de hulpbenden volgends 't verbond van 1678.

pressantes & réïterées que le Roi de la Grande-Bretagne n'a pu se dispenser ne leur faire au sujet des munitions Navales, & se trouveroient par le Danger notoire de l'Angleterre, justifiées pleinement vis-à-vis de cette Partie de leurs Sujets qui reclame toute Restriction, que l'Amitié & la Justice sollicitent également en Faveur de la Demande de ma Cour.

gende en herhaelde aenhoudingen, welke de Koning van Groot-Brittannien niet heeft kunnen nalaeten van aen hun te doen betrekkelyk tot Scheepstuig, en moeten U Hoog Mog., uit hoofde van het blykbaer gevaer, waerin Engeland is, zig ten vollen geregtvaerdigd vinden voor dat gedeelte van hunne Ingezetenen, die zig aenstellen tegens alle bepalingen, hoe genaemd ten opzigte van hun Koophandel, en tegens de verzoeken door myn Hof aen U Hoog Mog. gedaen, hoe zeer de Vriendschap en Rechtveerdigheid beide daer voor pleiten.

Mais ces moyens qui ne sont dans le Fond que des Palliatifs pour prévenir un mal futur, ne sont plus de saison; Le Danger est devenu pressant, le Remède doit-être prompt. Les stipulations d'un Traité fondé sur l'Interêt du Commerce seul, doivent céder à celles qui sont fondées sur les Intérêts les plus chers aux deux Nations. Le moment est venu pour decider si la Grande-Bretagne qui a tant ré-

Maer die middelen, die in den grond niet anders waren als palliativen om een toekomend kwaed voor te komen, zyn als nu niet meer genoeg nog tydig. Het gevaer is dringend geworden en vereischt een spoedig hulpmiddel. De Bedingen van een Verbond gevestigd op het belang van den Koophandel alleen, moeten wyken voor die geenen, welke gegrond zyn op de meest weezenlyke belangens der beide Natien. Het tydstip is gebooren, dat beslissen zal of Groot-

pendu de Sang & de Trésors pour secourir les autres, & pour maintenir la liberté, & la Religion, n'aura d'autre Ressource, contre la Malice & l'Envie de ses Ennemis, que son Courage & ses propres Forces: si Elle se verra abandonnée par ses plus anciens Amis & Alliés, aux Vues ambitieuses de la Maison de Bourbon, qui veut tout écraser, pour dominer surtout, & si l'Europe en général, & V. H. P. en particuliere verroient avec différence établir un Sistême qui détruiroit évidemment cet Equilibre, qui est le seul Garant de la sureté de leur Commerce, de leur Liberté, & de leur Existence même. —

Groot-Brittannien, het geen zo veel bloed en zo veel schatten gespilt heeft, voor anderen, en om vryheid en Godsdienst te handhaven, geene andere bystand te wagten heeft tegen de nyd en kwaedwilligheid van haere vyanden, als haer eige moed en haere eige vermogen; of zy zig door haere oudste Vrienden en Bondgenooten zal overgelaeten zien aen de heerschzugtige inzigten van het Huis van Bourbon, het geen alles verpletteren wil om over alles te heerschen; en of Europa in 't gemeen, en aen U Hoog Mog. in 't byzonder, met onverschillige oogen een systema zullen zien invoeren, zo zekerlyk onbestaenbaer met dat Evenwigt, 't welk de eenigste waerborg is van de zekerheid hunner Commercie, van hunne vryheid, ja ik durf zeggen van hun bestaen zelfs.

'S GRAVENHAGE. *Engel. vraegt de hulpbende volgends 't verbond van 1768.*

Le Roi H. & P. S. a une trop haute opinion des Lumieres, de la bonne Foi, & de la Sagesse de la République, pour douter un moment des sentimens de V. H. P. en pareille occasion; une Nation dont les Fastes ne

De Koning, Hoog Mog. Heeren, heeft eene te hooge verbeelding van de wysheid, van de goede trouw en de verligtheid der Republicq, om een ogenblik te twyfelen aen de wyze van denken van U Hoog Mog. in de tegenswoordige omstandigheden. Een

Na-

's GRAVENHAGE.

Engel. vraegt de hulp bende volgends 't verbond van 1768.

contiennent presque que le récit des Dangers que l'ambition de la France a fait naître successivement; dont les Beaux Jours sont marqués par l'Union la plus intime avec l'Angleterre; une Nation, enfin, accoutumée à exiger l'Exécution littérale & rigoureuse d'un Traité onéreux, a trop de Générosité pour manquer à ceux qui ont réuni les Intérêts des deux Nations depuis plus d'un Siecle.

Natie, wiens Jaerboeken schier op ieder blad gevuld zyn met het verhael der gevaeren, waertoe de heerschzugt van Vrankryk gedurig aenleiding heeft gegeven; wiens schoonste dagen geweest zyn die geenen, welke zy in de allernauwste verbintenisse met Engeland gesleeten heeft; een Volk eindelyk gewend om als een recht te eischen de letterlyke en stipte nakoming van een hard en bezwaerend Verbond; zulk een Volk is teffens met te veel edelmoedigheid bezield om niet gereedelyk te vervullen die Verbonden, waer door de belangens der beide Natien sedert meer als een Eeuw zo nauw aen elkanderen zyn verknogt.

C'est dans cette Persuasion, jointe à ce qu'il y a de plus sacré entre les Hommes, que le soussigné Ambassadeur extraordinaire & Pléni potentiaire du Roi de la Grande-Bretagne a, par Ordre exprès, l'Honneur de notifier à V. H. P. que le Dangier qui menace ses Royaumes, mêt S. M. dans la nécessité de reclamer, sans Perte de Tems,

Het is in die overtuiging, en op grond van alles wat heiligst is onder het Menschdom, dat den ondergeteekende Buitengewoon Gezant en Gevolmachtigde van den Koning van Groot-Brittannien, op uitdrukkelyk bevel van zyne Majesteit de eere heeft aen U Hoog Mog. te kennen te geven, dat het gevaer, het welke zyne Koningryken dreigt, zyne Majesteit in de noodzaekelykheid

les secours stipulés par les Traités de 1674 &, autres; & dont le *Casus Foederis* est si clairement expliqué dans l'Article separé de 1716. Elles les attend avec la confiance d'un Voisin qui n'a jamais manqué à ses engagemens, & se confie au-reste dans la Bénediction Divine sur la Justice de sa Cause & sur la Fidelité & la Valeur de ses Sujets. ——

heid stelt van zonder tydverzuim te vorderen de hulpbenden by de Tractaaten van 1678 en anderen, toegezegd, en waervan het *Casus Foederis* op het duidelykste wordt bepaelt in het afzonderlyk Artykel van 1716. Zy verwagtze met het vertrouwen zo wel passende aen een Nabuer, die zelfs nooit in gebreeken is gebleven van zyne Verbindnissen gestand te doen, en verlaet zig voor het overige op den Goddelyken Zegen over de regtveerdigheid van zyne zaeke, en op de trouw en heldenmoed van zyne Onderdanen.

'S GRAVENHAGE. *Engel. vraegt de hulpbenden volgends 't verbond van* 1678.

Le soussigné attendra avec la plus vive Impatience, une Résolution précise, prompte, & favorable, & est prêt à conferer avec les Députés de V. H. P. sur les mesures ultérieures à prendre. ——

Den ondergeteekende zal met het grootst ongeduld een duidelyk en gunstig besluit te gemoed zien; en is bereid om met de Gedeputeerden van U H. M. in onderhandeling te treeden over de verder te neemene maetregulen in dezen.

(*Signé*) Le Chevalier YORKE.

(*Was geteekent*) Ridder YORKE.

Onderwyl de Staten van Holland nader hebbende geraedpleegd, volhardden by Hoogstderzelver besluit van den 24 Juny nopens de onbepael-

'S GRAVENHAGE. paelde convoyen; dog daer de andere Gewesten of de vermeerdering van Zeemacht oordeelden te moeten uitstellen, tot dat men het over de Landmacht eens zoude zyn, of tot de algemeene en onbepaelde convoyen niet wilden besluiten, ten zy men alvorens in sterker staet van tegenweer ter zee zouden zyn, zo stelden de Steden Dordrecht, Haerlem, Amsteldam, Rotterdam en Schiedam voor, of men ook eenige middelen tot het noopen der andere Provincien om in de onbepaelde convoyen te stemmen, zoude kunnen aenwenden. Dog de andere Steden hier niet in bewilligende, zo is dit agter gebleven. Waerop den 31 van July de Fransche Gezant de Hertog *de la Vauguyon* aen den Commissaris van de Zeezaken by eenen brief te kennen gaf, dat voortaen geene Steden, dan de evengenoemden van 't Edict zouden uitgezonderd zyn.

ROTTERDAM.

Den 9 dezer Maend heeft het Batavisch Genootschap deszelfs Jaerlyksche algemeene vergadering gehouden. Het geen op de zelve verrigt is, kan men uit deszelfs Programma afnemen, zynde van dezen inhoud:

Progr. van 't Bat. Genootsch. der proefonderv. Wysbeg. Het Bataafsch Genootschap der Proefondervindelyke Wysbegeerte te Rotterdam, heeft, in deszelfs Algemeene Vergadering, gehouden den 9 van Augustus 1779. na dat de Præsident Directeur, de Heer *Cornelius Nozeman*, Remonstrantsch Predikant, van alle de ingekomen Stukken en voorgevallene Zaaken verslag gedaan had, geoordeeld: Dat de Vraag: „ Nadien de zoogenaamde vas-

„ te

„ te Lucht, federt eenigen tyd een voornaam onderwerp geworden is, van de onderzoekingen der Natuurkundigen, omtrent welker waren aart en eigenschappen zy het egter tot nog toe niet volkomen eens zyn, en gemerkt het te wenschen ware, dat 'er, uit de Ontdekkingen omtrent dezelve gedaan, eenige wezenlyke nuttigheden tot de menschelyke Maatschappy voortvloeiden, zoo stelt het Genootschap voor: 1. Uit de veelvuldige gedaane of uit nieuwe Proeven te bepalen, of de vaste Lucht eene byzondere hoofdstof zy, dan maar gemeene Lucht door bymenging van andere Elementen, of door afscheiding van eenige wezenlyke deeltjens veranderd? 2. Het zy zy eene byzondere hoofdstof zy of niet, aan te toonen derzelver ware en bestendige eigenschappen en betrekkingen op andere Ligchaamen; 3. Te verklaren, waar uit derzelver onderscheide soorten voortkomen; 4. Aan te wyzen de voordeelen, welke de Maatschappy kan trekken uit de zekere kundigheden, die men omtrent de ware eigenschappen en verschillende soorten van vaste Lucht verkregen heeft," voorgesteld den 10 Augustus 1748, om beantwoord te worden voor den 1 Maart 1779, het best voldoend beantwoord is, door de Verhandeling ten Zinspreuk hebbende:

ROTTERDAM. *Progr. van 't Bat. Genootsch. der proefonderv. Wysbeg.*

Take Natur's path, and made opinions leave.
POPE's *Essay on Man.*

En dat gevolgelyk de Gouden Medaille moest toegeweezen worden aan dit Antwoord, waar van, by het openen van het Billet, gekleken is de Schryvers te zyn *J. R. Deiman*, Med. Doctor, en *A. Paets van Troostwyk*, Leden van het Provinciale Utrechtsche Genootschap van Konsten en Weetenschappen, woonagtig te Amsterdam, welke, in het gezegeld Billet, dit Antwoord verklaarden hun beider werk te wezen.

Dat

ROTTERDAM. *Progr. van 't Bat. Genootsch. der proefonderv. Wysbeg.*

Dat wyders de eerste *Accessit* toekomt aan het Antwoord, met de Zinspreuk:

Nunc animam nobis adhibe veram ad rationem
Nam — nova res molitur ad aures
Accidere & nova se species ostendere rerum.
LUCRETIUS II: 1022.

En het tweede *Accessit* aan het Antwoord, met de Zinspreuk:

Qui curiosus postulat totum suæ
Patere menti, ferre qui non sufficit
Mediocritatis conscientiam suæ,
Judex iniquus, æstimator est malus
Suique Naturæque, nam rerum Parens
Nos scire pauca, multa mirari jubet.
GROTIUS.

Dat derhalven aan de Schryveren dier beide Antwoorden een Accessit van een Zilveren Medaille zal gegeven worden, mits dat zy hunne namen, binnen zes weken na de Algemeene Vergadering, aan het Genootschap bekend maaken; en dat deze drie Verhandelingen zullen gedrukt worden.

Dat de Vraag: „ Welke is het beste Middel „ of Werktuig, het welk, aan een Stoom- of „ Vuur-Machine gevoegd, bekwaam is om, zonder merkelyk te ontstellen, geduurende eenige „ maanden agter een, te werken, en tot allerlei „ hoogten beneden de 5 voeten, op te brengen „ eene hoeveelheit Waters, welke toeneemt, „ naar maate de hoogte, tot welke het moet opgebragt worden, vermindert, en die overeenkom- „ stig is aan het bekend vermogen der Machine?"

Op verzoek der Heeren Deelneemeren van de hier te Rotterdam opgerigte Vuur-Machine, door het Genootschap voorgesteld den 6 Juny 1778, ingevolge de overgeleverde beoordeeling van die Heeren Deelneemeren het best voldoende beantwoord is door de Verhandeling onder de Zinspreuk: *Spero Meliora*; en dat dienvolgens aan den Schryver van dit Antwoord (die by de opening van zyn Billet is gebleken te zyn *John Wright*, Koolmynmeester en Ingenieur te Dunfermline in Schotland) de beloofde Gouden Medaille word toegewezen. ROTTERDAM. *Progr. van 't Bat. Genootsch. der proefonderv. Wysbegt.*

Dat het eerste *Accessit* is toegewezen aan het Antwoord met de Zinspreuk:

Quid tandem non efficient manus!

En het tweede *Accessit* aan het Antwoord met de Zinspreuk:

Een vry geboren Nederlander.

En dat ingevolge deze uitwyzing aan de Schryveren dier beide Antwoorden eene Zilveren Medaille zal ter hand gesteld worden, ingevalle zy zich binnen 6 weken na deze Vergadering aan het Genootschap bekend maken of vryheit geven om hunne Billetten te openen.

Vervolgens heeft het Genootschap de volgende Vraag voorgesteld om beantwoord te worden voor den 1 Maart 1781: „ Hangt het lighamelyk Levensbeginsel (Vita Corporea) der Dieren in „ zyn bestaan, voortduring of vernietiging ook af „ van den onmiddelyken invloed van eenig ander „ beginsel of kragt der Natuur, de Lugt, het Vuur, „ de Electriciteit, de Magneetkragt enz.? zoo ja, „ uit welke proeven en waarnemingen blykt zulks? „ en welke nuttige gevolgen of leeringen zyn daar „ uit te trekken?"

Onder de Proeven, die men ter beantwoording dezer Vrage nemen zal, verlangt het Genootschap ook zulken, die met de verschillende vaste Lugten op dat Levensbeginsel genomen zyn.

ROTTERDAM. Progr. van 't Bat. Genootsch. der proef-onderv. Wysbeg.

Het Genootschap van Kunsten en Wetenschappen opgerigt te Batavia, aan dit Genootschap een gedeelte van deszelfs Fonds hebbende overgezonden, met verzoek om die penningen, in Contanten of in eene Medaille, ter beantwoording van eene of meer nuttige Vragen te besteden, zoo heeft dit Genootschap, ter voldoening aan dat verzoek, de twee volgende Vragen voorgesteld:

(1) „ Door Proeven te toonen, welke Lugtverhevelingen van de werking der Natuurlyke Electriciteit afhangen; hoe dezelven 'er door worden voortgebragt, en welke de bekwaamste middelen zyn om onze Huizen, Schepen en Persoonen tegen den schadelyken invloed derzelve te beveiligen?

(2) „ Welken invloed heeft de Natuurlyke Electriciteit en derzelver verschillende verdeeling in onzen Dampkring op gezonde en zieklyke Ligchamen? In welke ongesteldheden en ziekten is de konstige Electriciteit dienstig tot genezing of verligting? Op wat wyze werkt zy tot dat einde? en welke is de beste manier om 'er zich met dat oogmerk van te bedienen?"

Deze eerste Vraag, om beantwoord te worden voor den 1 Maart 1780, en de tweede, om beantwoord te worden voor den 1 Maart 1781.

Wyders herrinert het Genootschap, dat het, in den voorleden jaare heeft voorgesteld om beantwoord te worden voor den 1 Maart 1780, de volgende Vraag:

„ Dewyl, voor de invoering van de *Cochenille*, het Scharlaken of Karmozyn plagt geverwd te worden met de in Polen, en elders in Noordelyke Gewesten jaarlyks ingezamelde *Karmozyngreinen*, die aan en tusschen de wortelen van het *Polygonum* of den *Sclerantbus* zaten; en dewyl de aankweeking en inzameling van dit nuttig voortbrengsel van Verwstoffen aldaar verwaarloosd is geraakt; word gevraagd, groeit op onze Vaderlandsche Heyen, Geestlanden of zandi-

„ ge

„ ge Akkeren die soort van *Polygonum* of *Scleranthus* (*Duizendknoop*, *Steenbreek*,) dewelke anders bekend staat met den naam van *Polygonum Cocciferum*? Vind men in de maand Juny aan de Stoelen en Wortelen der *perenne* of *overjarige* Planten van die soort, als zy verdord zyn, ergens hier ten lande het *Karmozyngrein*? Door welke middelen kunnen die Planten, met de gezegde Greinen, binnen onze Provincien, in de gemelde terreinen, in eene genoegsaame hoeveelheit tot Verwstoffe en tot medicinaal gebruik aangekweekt worden?"

ROTTERDAM. *Progr. van 't Bat. Genootsch. der proefonderv. Wysbeg.*

Zy, die 'er zich aan gelegen willen laten leggen, om deze Vraag te beantwoorden, kunnen de noodige inlichtingen omtrent het onderwerp, ontfangen, onder anderen, uit J. P. BREYNII *Historia Naturalis Cocci Radicum Tinctorii, quod Polonicum vulgo audit.* Gedani 1731; uit de *Acta Societatis Regiæ Scientiarum Upsaliensis, ad annum* 1742; uit DE REAUMUR *Histoire des Insectes*, (in 4to) Vol. IV. Memoire 2; en uit Dr. HOUTTUIN's *Nat. Hist.* volgens het samenstel van LINNÆUS, 1ste Deels 10de Stuk, van bl. 484 tot 496.

Belovende het Genootschap een Gouden Medaille, ter zwaarte van 30 Dukaten, aan het best voldoende Antwoord op yder der voorgestelde Vragen.

Verder zyn in deze Vergadering verkozen:

Tot Lid Directeur, Mr. *Paulus Hartog*, Advokaat te Rotterdam.

Tot Leden Consultanten, *Frans van Limborch van der Craght*, Kapitein ter Zee ten dienste dezer Landen, te Rotterdam; Mr. *Hendrik Herman van den Heuvel*, Griffier van het Hof van Justitie te Utrecht.

Tot Lid Correspondent, Mr. *Jacob Cornelis Mattheus Radermacher*, Raad Extraordinair van Neerlandsch Indië enz. enz. te Batavia.

Tot Leden, *Bartholomeus Hermannus de Moor*, Stads Medicinæ Doctor te Gouda; *Willem van Lil*, Med.

ROTTERDAM. Progr. van 't Bat. Genootsch. der proef-onderv. Wysbeg.

Med. Doct., Burgemeester en Raad der Stad Schoonhoven; *Gerbardus Gysbertus ten Haaff*, Med. Doct. te Rotterdam; *Rudolph Mees*, Oud-Schepen in den Ed. Hove en Hooge Vierschaar van Schieland, te Rotterdam; *Jakob Kogel de Jonge*, Koopman te Rotterdam; *Jakob van der Haar*, Stads-Chirurgyn te 's Hertogenbosch; *Dirk Smits*, Fabryk en Landmeeter van Schieland te Rotterdam.

Wordende hier wyders gemeld, dat het nader Antwoord van den Schryver op de Vraag wegens de *Loopstreek der Stroomen op Zee*, te laat is ingekomen om naar vereisch beoordeeld te kunnen worden: over zulks de verklaring van 't Genootschap daaromtrent uitgesteld blyft tot nadere gelegenheit.

Eindelyk is in deze Vergadering berigt gegeven, dat de Stichter besloten heeft het Plan en de Grondwetten van het Genootschap te vermeerderen met het volgend Artykel:

„ Dat het den geenen, die voortaan eenige Ver-„ handeling, Waarneming, Berigt, Uitvinding, „ enz. aan het Genootschap zoude willen aanbie-„ den, om die onder deszelfs Verhandelingen te „ doen drukken, vry zal staan zulks te doen zon-„ der naam en met een verzegeld Billet, waar in „ zyn naam en woonplaats geschreven staan, en „ dat dit Billet eerst zal geopend worden, wanneer „ het aangeboden stuk goedgekeurd is, doch on-„ geopend zal verbrand worden, wanneer het zelve „ stuk word afgekeurd.

Verders zal het Genootschap, om het één of de twee jaaren, naar goedvinden, een Prys uitdeelen aan hem, die, volgens deszelfs oordeel, gedurende dien tyd, de nuttigste Ontdekking of Uitvinding in eenigen Tak der Proef-Ondervindelyke Wysbegeerte gedaan zal hebben, mits dezelve van belang zy, en de Auteur dezelve aan het Genootschap, om ze door het zelve gemeen te maken, medegedeeld hebbe.

Ingevalle hy, die zodaanige Ontdekking of Uitvinding zal gedaan en aan het Genootschap mede-

ROTTERDAM. *Progr. van 't Bat. Genootſch. der proefonderv. Wysbeg.*

geſteld hebben, wegens gebrek aan geld of tyd, buiten ſtaat ware, om de Proeven, die ter beveſtiginge van dezelve vereiſcht worden, in 't werk te ſtellen, zal het Genootſchap, zulks goedvindende, zelf de noodwendigheden daar toe vervaardigen en de onkoſten 'er van op zich nemen: voor zoo verre naamelyk deszelfs Fondſen in dezen toereikende zyn zullen.

De Vragen zullen ook mogen beantwoord worden door de Leden, die over dezelven niet geraadpleegd zyn, doch de Prys zal alleen toegewezen worden aan het beſt voldoend Antwoord van deegenen, welke geen Lid van het Genootſchap is.

De Antwoorden op de Vragen en de medegedeelde Ontdekkingen moeten niet met den eigen naam der Schryveren, maar met eene Zinſpreuk getekend, en met een verzegeld Billet, 't welk dezelfde Zinſpreuk tot Opſchrift heeft, en waar in der Schryveren naam en adres gemeld zyn, zeer leesbaar, in het Nederduitſch, Franſch, Engelſch, Hoogduitſch of Latyn geſchreven, verzegeld en vragtvry, voor den bepaalden tyd, gezonden worden aan den Directeur en Eerſten Secretaris van het Genootſchap, den Heere *L. Bicker*, Medicinæ Doctor, Lid van de Hollandſche Maatſchappy der Wetenſchappen te Haarlem, van de Keizerlyke Academie der Natuur-Onderzoekeren, Lid-Correſpondent van het Genootſchap ter aanmoediginge der Konſten, Manufacturen en Commercie te Londen, en Lid van het Zeeuwſch Genootſchap te Vliſſingen.

De Auteurs zullen de Verhandelingen, op welken zy een Prys behaald hebben, niets mogen laaten drukken, dan met goedvinden van het Genootſchap, en 'er geen gebruik van maaken, voor dat het Genootſchap dezelve zal hebben uitgegeven; welk laatſte mede zal plaats hebben omtrent alle andere Verhandelingen, Ontdekkingen, Proeven en Waarnemingen, die men het zelve heeft ter hand geſteld, en welken het zelve, van wien zy ook

ROTTERDAM.

ook aangeboden worden, altoos met genoegen zal aannéemen, om, wanneer zy goedgekeurd zyn, onder deszelfs Verhandelingen uit te geven, mits zy met de eigene namen der Schryveren ondertee-kend zyn, zullende het Genootschap geen ontfangene Schriften terug geven, en dan zich de vryheit behouden, om dezelve geheel, of ten deele, of in 't geheel niet, te doen drukken.

ZEELAND.

MIDDELBURG.

De Edele Mogende Heeren Gecommitteerde Raeden hebben den 1 dezer Maend de navolgende waerschouwing gedaen: „ De Edele „ Mogende Heeren Gecommitteerden Raaden „ van Zeeland, adverteeren mits deezen, alle „ Schippers, varende naar Biervliet, Philippine, „ Zas van Gent, en Axel &c., dat op de Hond „ of Wester-Schelde, tusschen de Plaat genaamt „ de Kaloot, en de Hoofdplaat, zig thans in het „ midden dier spatie, by laag Water, vertoond „ een Zankbank, die met hoog Water onder-„ staande, zeer gevaerlyk is; en dat tot voor-„ kominge van onheilen, daar uit anderzints te „ verwagten, na ingenomen advis van Luy-„ den hun des verstaande, besloten is, dat be-„ halven de Witte Ton op de Westpunt der „ Springer Plaate nog zal gelegd worden een „ nieuwe Roode Ton op de Oostpunt der bo-„ vengemelde zig nu opdoende bevloeide Zand-„ bank; om na de voorschreve Plaatsen te *kon-„ nen Zeilen*, tusschen die beide Tonnen in, „ houdende als dan de *Roode* aan Stuurboords en „ de *Witte* aan Bakboords zyde, en het tegen-„ deel

„ deel by vertrek van daer: beginnende met den „ 22sten July 1779. En alzo de meergemelde „ Zandbank in het midden met een Elleboog zig „ uitstrekt na de Plaat de Kaloot, zo moeten de „ Schippers, welke tusschen de evengemelde „ Plaat de Kaloot en de voorschreven nieuwe „ Zandbank willen *heen Zeilen* en den Hond op- „ varen, verdagt wezen, dat om die Elleboog „ te vermyden, zy Dishoek, even agter de Stad „ Vlissingen, in den anderen *moeten Zeilen*; „ en om de Westpunt van voornoemde nieuwe „ Plaat mis te loopen, ten einde langs de Hoofd- „ plaat heen te zeilen, de Abdie Tooren van „ Middelburg, in de zogenaamde kleine Duint- „ jes, of wel het eerste Wagthuis ten Oosten „ der Stad Vlissingen staande, mede *in een te* „ *Zeilen.* Wordende alle Schippers, op het ern- „ stigste gerecommandeerd te zorgen, dat het „ verschuldigde Bakengeld, aen de respective Ba- „ kenaars, op zyn tyd, promptelyk worde vol- „ daan, ten einde alle klagten daar over worden „ voorgekomen, en Hun Edele Mogende bui- „ ten noodzake gehouden, daar toe kragtige „ maatregelen te neemen." MID-DEL-BURG.

Den elfden dezer Oegstmaend des morgens tusschen acht en half negen ueren, sprong, met eenen geweldigen slag in de Lucht de Stoof van de Kruytmolen, genaemd DE GRENADIER, staande buiten de Dampoort aen den Oosterschen Havendyk dezer Stad, by welk droevig ongeluk (waer door veroorzaekt is, tot nu toe, onbekend) een Arbeider het leeven heeft verlooren; veele huizen daer omtrend staende, meer of min, aen

MID-DEL-BURG. daken, vensters, raemen en glazen, zwaer beschadigd en boomen uit den grond gerukt zyn; welke slag eenige deuren in de huizen dezer Stad deedt openspringen, de glazen dreunen en een schielyke schrik veroorzaekte.

Ook is voor weinige dagen, door een schielyk opkomend onweder, de blixem geslagen in de groote Mast van 's Lands Fregat van Oorlog *Brunswyk*, liggende ter Rheede van Rammekens, welke, benevens de Stengen, zodanig is gehavend geworden, dat het van een nieuwe Mast en Stengen moet voorzien worden.

VLISSINGEN.

Den 10 dezer Maend, wierdt door het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen in deze Stad opgerigt en gevestigd; de jaerlyksche Algemeene vergadering gehouden; en het verhandelde by het volgend Programma bekend gemaekt.

Progr. van 't Zeeusch Genootſ. der Wetenſchappen. Het Zeeuwsche Genootschap der Wetenschappen te Vlissingen heeft zyne jaarlyksche algemeene Vergaderinge, den tienden van Oogstmaand 1779, gehouden; en daar in beoordeeld de onderscheiden Antwoorden, die, ten bepaalden tyde, ingekomen waren op de Vraagen, voor dit jaar ter beantwoordinge aan het algemeen voorgesteld.

Betreffende de Vraage, in 't jaar 1777 opgegeven, om beantwoord te worden voor den eersten van Louwmaand dezes jaars, en welke van dezen inhoud was: „ Hoedanige is de wyze, om de armen, zoo binnen de Steden, als op het platte „ Land van het Vereenigde Nederland, en in het „ byzonder van Zeeland, te ondersteunen en be-

„ sten-

„ ftendig aan den kost te helpen; welke voor de „ Diakonyen en Armen-middelen *min bezwaarend de*, voor de armen zelven *nuttiger*, en voor de „ burgerlyke Maatschappy, waar van zy Leden „ zyn, *voordeeliger is*, dan die wyze van bedee„ linge, welke, nu, byna alom, plaats heeft?" — is, na een naauwkeurigst onderzoek, geoordeeld, dat de Schryver van het Antwoord, die tot zinspreuk gebruikt heeft: *Totam vitam miscet dolor & gaudium*; den gouden Eerpenning verdiende te ontfangen: gelyk die Hem ook toegewezen is; blykende, by het openen van het verzegelde Billet, dat de Schryver van dit Antwoord ware *Johannes Harger*, Medicinæ Doctor te Rotterdam. — Wyders is goedgevonden, dat aan den Schryver der Verhandelinge, voorzien met de zinspreuk: *Die niet werkt, zal niet eeten*: een zilveren Eerpenning zal ter hand gesteld worden; indien hy kan goedvinden, zynen naam aan het Genootschap, binnen den tyd van zes weeken, te ontdekken. — In twee andere antwoorden, toegezonden onder de spreuken: *Patriæ salus suprema lex esto*; en, *Hy is geen dapper man, dien de moed ontzinkt onder de moejelykheid der zaaken zelfs*: vondt het Genootschap veele nuttige aanmerkingen, van welke, by wyze van nalezingen, of aanteekeningen by de bekroonde Antwoorden, gebruik zou konnen gemaakt worden: gelyk by bekwaame gelegenheid geschieden zal, 't zy met byvoeginge der zinspreuken, 't zy met meldinge der naamen, indien de Schryvers, ten laatstgemelden einde, dezelven ten spoedigste aan het Genootschap willen bekend maken.

VLISSINGEN. *Progr. van 't Zeeusch Genootsch. der Wetenschappen.*

De Wel-Edele Gestrenge Heer Mr. *Daniel Radermacher*, Heer van Nieuwerkerk, Oud-Raad der Stad Middelburg, Bewindhebber der O. I. C. ter Kamer Zeeland, en Directeur van dit Genootschap, verzocht het Genootschap, nu twee jaaren geleden, op eene edelmoedige wyze, de volgende Vraage op te geven, onder toezegginge van den gewoonen gouden Eerpenning: „ Welke Schepen, behoo-

VLISSINGEN. *Progr. van 't Zeeusch Genootsch. der Wetenschappen.*

„ hoorende aan de Nederlandsche Oost-Indische „ Compagnie, van 140, 150 en 155 voeten lang, „ zoo met een' openen, of gedekten kuil, anders „ genoemd drie-dekkers, zyn in allen deele de „ bekwaamste, nuttigste, en voordeeligste voor „ Haaren dienst, zoo tusschen Europa en India „ varende, als in de Indische Zeeën zelve gebruikt „ wordende?"

De Antwoorden op deze Vraage, en de voorheen opgegevene nadere bepalingen, ingekomen, en door eenige Heeren, des kundig, met alle oplettendheid onderzocht zynde; heeft het Genootschap, in deze Vergaderinge, geoordeeld, dat de gouden Medaille behoorde toegewezen te worden, gelyk dezelve met de daad toegewezen is, en voor rekeninge van welgemelden Heere *Radermacher* zal geschonken worden, aan den Schryver van het Antwoord, tot zinspreuk gebruikende:

Verkreeg de Zeeman in den nood
Zyn wensch, gewis die hulp was groot:

en die, by de openinge van het verzegelde billet, gebleken is te zyn *Ezechiel Lombard*, Opper-Chirurgyn in dienst van de E. O. I. Compagnie, bescheiden ten Comptoire Cheribon op het Eiland Java, en Lid van den Oeconomischen Tak van de Hollandsche Maatschappye der Wetenschappen te Haarlem. —— En is verstaan, dat de Schryver van het Antwoord, die zich bediende van deze zinspreuk: *Voor d'eer van Noachs gildebroeders:* zal bekroond worden met een' zilveren Eerpenning, hem door het Genootschap, voor rekeninge van den zelfden Heere *Radermacher*, ter hand te stellen, wanneer hy zyn' naam, binnen den tyd van zes weken, zal ontdekt hebben.

Het Genootschap herhaalt by dezen de Vraagen, in het voorgaande Programma ter beantwoordinge, voor den eersten van Louwmaand 1780, en der eersten van Louwmaand 1781, opgegeven; onder toezegginge van den gewoonen gouden Eerprys. De

„ eer-

eerste vraag: „ Welke verbeteringe hebben de ge- „ meene, of openbaare, vooral de Nederduitsche „ Schoolen, ter meerdere beschavinge onzer Na- „ tie, noch wel noodig, hoe zou die, op de voor- „ deeligste wyze, konnen ingevoerd, en, op een' „ bestendigen voet, onderhouden worden?"

VLISSINGEN. *Progr. van 't Zeeusch Genootsch. der Wetenschappen*

De andere Vraag, waar van de Antwoorden in 't jaar 1781 bekroond zullen worden, is van dezen inhoud: „ Daar de Staaten van Zeeland, niet tot „ voordeel van de Finantien der Provincie, maar „ ter voorkominge van gebrek aan contante Pen- „ ningen, al voor meer dan honderd jaaren, den „ Negotiepenning, bekend onder den naam van „ zilveren Ducaat, of Ryksdaaler, met de gedeel- „ ten van dien, van 50 tot 51 stuivers geoordeeld „ hebben te moeten verhoogen, mitsgaders sedert „ dien tyd, om dezelfde reden, noch tweemaalen „ gelyke verhooginge met één stuiver te moeten „ doen; en dus dien Negotiepenning binnen hun- „ ne Provincie tot 53 stuivers gangbaar te stellen: „ welke zyn de middelen, om de aanmerkelyke „ schade, die de Ingezetenen der Provincie Zee- „ land, door den nadeeligen Wisselcours, inzon- „ derheid sedert de laatste verhooginge, geacht „ worden te lyden, voor te komen; zonder deze „ Provincie aan gevaar van gebrek aan contanten „ bloot te stellen, maar dezelve in tegendeel in „ staat te houden, om de benoodigde nieuwe spe- „ cien te konnen aanmunten? En wat middel zou „ 'er zyn, om de muntspecien, door de geheele „ Republyk, op eenen egaalen voet van gehalte „ en evaluatie te brengen, met dien effecte, dat „ op alle de munten, by aanhoudendheid, zoo gou- „ den als zilveren specien tot de gestatueerde of „ noch te statueeren gehalten en evaluatien zou- „ den konnen aangemunt worden?"

Nu belooft het Genootschap een' gouden Eer-penning, op zyn' gewoonen stempel geslagen, aan den Schryver, die, op de beste en meest voldoen-de wyze, zal opgesteld, en, voor den eersten van

Louw-

VLIESSINGEN. *Progr. van 't Zeeuwsch Genootsch. der Wetenschappen.*

Louwmaand 1781, toegezonden hebben een Tydrekenkundig en naauwkeurig berigt, van alle Inlandsche en Uitheemsche Schryveren en Schriften, die ter ophelderinge der Nederlandsche Geschiedenissen en Oudheden strekken, sedert het begin der Graaflyke Regeeringe tot op dezen tyd.

1. Men bepaalt zich by de zeven Vereenigde Gewesten van Nederland, en de Landen daar onder behoorende.
2. Het tydrekenkundige moet betrekkelyk gemaakt worden, niet alleen tot den leeftyd der Schryveren, maar ook tot het tydvak, welks gebeurtenissen zy behandelen.
3. Men make ook, zoo veel mogelyk is, meldinge van de Handschriften en onuitgegevene stukken, die onder de Liefhebbers der Nederlandsche Historien bewaard worden; —— van de byzondere beschryvingen der Steden en Dorpen; —— en van de schriften der genen, die, met verzwyginge van hunne naamen, 's Lands Historien en Staatsbestier eenig licht bygezet hebben.
4. Noch vordert men eene aanwyzinge, waar men nader bericht, betreffende de opgegeven Schryvers, kan vinden.

Naardien het Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, in 't jaar 1778 te Batavia opgericht, aan het Zeeuwsche Genootschap de eer aangedaan heeft, om aan hetzelve zekere geldsomme, zynde een gedeelte van deszelven jaarlykschen inkomsten, over te maken, met verzoek, om eene of meer Vraagen, ten nutte van ons Vaderland of deszelven Kolonien voor te stellen, en aan de beste beantwoordinge den prys, of pryzen, 't zy in eene Medaille, 't zy in gereed geld, volgens zyne onbekende onzydigheid, toe te wyzen, onder betuiginge, dat het aan 't Bataviasche Genootschap aangenaam zou zyn, dit verzoek voldaan te zien, op dat hunne zuivere oogmerken, die niets dan het welzyn van hun Vaderland ten doelwit hebben, niet

niet mogen verydeld worden: —— zoo heeft dit Genootschap, ter voldoeninge aan deze edelmoedige en verplichtende begeerte, goedgevonden, den gouden Eerpenning toe te zeggen aan hem, die, voor den eersten van Louwmaand 1782, zal toegezonden hebben het „ kortste, zaaklykste en zeker„ ste bericht, belangende de bouwinge der Sche„ pen, en 't geene daar toe behoort, voor zo veel „ zulks zyn' invloed heeft op de gezondheid en 't „ goed der zeevarenden; —— de onderhouding der „ manschap, zoo aan land en op de reede, als in „ zee, ten aanzien eener goede huisvestinge, klee„ dinge, spys en drank; —— de beste wyze, om „ de mondkost in te leggen, te bewaaren, en te „ bereiden, aan land en op zee; —— de heilzaam„ ste dranken voor dagelyksch gebruik, tot voor„ *kominge* van het scorbut, en andere op de sche„ pen heerschende ziekten, met de voorschriften „ daar van, en derzelver maaten; de noodige ver„ beteringe van het by ons in gebruik zynde „ Scheeps-brood; —— de beste manier, om de „ Schepen en het kooygoed zuiver te houden; —— „ het afzonderen der gezonden van de zieken, zo „ op kuil- als driedeks-schepen; —— en 't geene „ verder hier toe kan en moet betrekkelyk ge„ maakt worden."

Vlissingsche Prysv. van 't Zeeuwsch Genootsch. der Wetenschappen.

De Schryvers moeten onder het oog houden, dat dit bericht zoo diene ingericht te worden, dat het strekken kan tot een handboekje voor allen, die in eenige betrekkinge staan tot de zorge over de Oost-Indische en soortgelyke Maatschappyen, en vooral voor allen, die zig op de zee-schepen bevinden, zoo Officieren als Heelmeesters. —— Het Genootschap vordert van allen, die over dit Voorstel schryven zullen, dat zy een naauwkeurig en oordeelkundig gebruik maken van allerleye Schryvers en Schriften, zoo Nederlandsche als Uitheemsche, vooral zoodanige, die op proef-ondervindingen gegrond zyn, en meest dienstig zyn tot opheldering der onderscheiden stukken, hier boven gemeld.

De

VLISSINGEN. Progr. van 't Zeeuwsch Genootſ. der Wetenſchappen.

De antwoorden op alle de gemelde Vraagen en Voorſtellen moeten leesbaar geſchreven, — in de Nederduitſche, Latynſche of Franſche taal opgeſteld; — met een dubbel, of affchrift, voorzien, —, en, voor den bepaalden tyd, vragtvry, aan den Heere *Juſtus Tjeenk*, Secretaris van het Zeeuwſche Genootſchap der Wetenſchappen, te Vliſſingen, toegezonden worden.

De Schryvers moeten hunne naamen niet by de Verhandelingen voegen; doch dezelve met eene zinſpreuk voorzien, en laten verzeld gaan met een verzegeld briefje, dezelve zinſpreuk tot opſchrift hebbende, en waar in de naam en woonplaats der Schryveren gemeld ſtaan.

Elk kan naar den prys dingen: uitgezonderd de Leden van dit Genootſchap; wien het echter zal vryſtaan over de voorgeſtelde Vragen te ſchryven, en hunne Antwoorden, op de bepaalde wyze, toe te zenden, dog onder voorwaarde, dat zy, zoo op de Antwoorden, als op de verzegelde billetten, achter hunne zinſpreuken, deze woorden: *Lid van het Zeeuwſche Genootſchap*: moeten plaatſen.

Wie een' Eerprys behaalt, zal geen vryheid hebben, zyne bekroonde Verhandelinge, 't zy geheel, 't zy ten deele, in het Nederduitſch, afzonderlyk te doen drukken, of in eenig ander werk uit te geven: ten ware hy hier toe vooraf vryheid van het Genootſchap verzogt en verkregen zal hebben.

Het Genootſchap behoudt aan zich het recht, om, naar goedvinden, gebruik van alle de toegezondene Antwoorden te maken, en dezelven in zyne werken te doen drukken: ſchoon de prys daar aan niet mogte toegewezen zyn.

Ook verwagt het Genootſchap, dat alle de Leden blyken van hunnen yver, zoo veel mogelyk is, geven zullen, door het toezenden van zulke Verhandelingen en Waarnemingen, die hun tot eer, der Maatſchappy tot luiſter, en aan het Algemeen tot wezenlyk nut verſtrekken.

Als Directeur van het Zeeuwſche Genootſchap is

is aangesteld de Heer *Daniel Stevens Schorer*, Schepen en Raad der Stad Middelburg, Bewindhebber der Oost-Ind. Compagnie ter Kamer Zeeland. VLISSINGEN.

Tot Leden zyn in deze Vergaderinge aangesteld, de Heeren Mr. *Joannes van Lier*, Ontfanger Generaal en Medelid van den Loflyken Ettoel des Landschaps Drenthe, te Assen; *Hendrik Albert Schultens*, Hoogleeraar in de Oostersche Taalen en Joodsche Oudheden, te Leiden; *Ane Dryfhout*, A. L. M. Theol. & Philos. Doct., Predikant te Vlissingen; Mr. *Pieter Paulus*, Advokaat voor de Hoven van Justitie, in 's Gravenhage; *Samuel de Wind*, Medic. Doct. Stads Operateur en Vroedmeester, te Middelburg; *Hendrik Verbeyk*, Rector der Latynsche Schoolen te Amsterdam. *Progr. van 't Zeeusch Genootsch. der Wetenschappen.*

ZIERIKZEE.

Eenen *Jan Vermade*, in de wandeling *Jan Rap* genaemd, was alhier ter dood veroordeeld, ter zake dat hy den Onderschout alhier zo gewond hadt, dat hy 'er van is komen te sterven. Egter hadden de des kundigen by het schouwen, de wond niet op zich zelven, maer alleen by toeval doodelyk geoordeeld. De verwezene verzogt by smeekschriften eerst abolitie van den Prinse Erfstadhouder, en vervolgens den 14 May 1778 opschorting van zyn dood-vonnis aen de Staten van Zeeland, hangende de overweging van den Stadhouder over zyn verzoek. Deze opschorting wierdt terstond toegestaen. Zyne Doorluchtige Hoogheid daer op voor eerst het berigt van den Bailluw van Zierikzee, en vervolgends het advis van den Hove van Holland en Zeeland ingenomen hebbende, welke beiden voor den gevangen en verwezenen gunstig wa-

ZIERIK- ren, verleende de verzogte brieven van abolitie.
ZEE. Dog volgends ordre van regeeringe in deze Provincie, moeten de Brieven van Gunst of Gratie door den Stadhouder verleend, door de Staten gestadigd worden. Het welk als dan ter overweginge van de Staten gebragt wierdt, maekten de Afgevaerdigden der Stad Zierikzee hier in zwaerigheid, oordeelende, dat het Berigt niet alleen van den Bailluw, maer van den Rechtbank hadt moeten gevraegd worden: zy stelden dus hun verlangen voor om eerst de redenen te mogen zien en weten, waerop het Advis van den Hove gegrond ware. Wy kunnen met geene zekerheid bepaelen, hoedanige grondwetten, in het vorderen van berigt in dusdanige gevallen, in Zeeland plaets hebben: maer in veele, zo niet alle Hollandsche Steden, werdt doorgaens alleen het Berigt van den Bailluw door den Stadhouder gevorderd. Het welk geenzints als te gunstig voor den verwezenen kan gehouden worden; aengezien de Bailluw of Officier de Party van den veroordeelden is. Dog wat hier van zy, de zaek wierdt gevonden, en de Brieven van Abolitie van den Stadhouder voor *Jan Vermade*, gezegd *Jan Rap*, den 19 April dezes jaers door de Staten met Hoogstderzelver zegel bevestigd; mids hy voor zyn leven lang uit deze Republiek gebannen zy; terwyl te gelyk de Heeren van Zierikzee verzogt wierden te bezorgen, dat de Gevangen buiten de grenzen van dit Gemeenebest gebragt wierde. Het welk voorzigtiglyk geschied is, en moest geschieden, alzo die *Jan Rap* zodanig in de haet van het gemeen was, dat het te duchten stondt, dat het zelve den verwezenen by het uitkomen uit het

Ge-

Gevangenhuis aenvallen en verscheuren zoude, zynde 'er reeds op het verneemen van de vergunning der Brieven van Abolitie al vry wat gemompel en opschudding onder het Gemeen geweest.

FRIESLAND.

LEEUWARDEN.

Het Reglement op de Botervaten is by het navolgend Placaet van den 6. Augustus, aldus veranderd:

De Staaten van Vriesland, allen den geenen, die deezen zullen zien, of hooren leezen, Salut; Doen te weeten: Dat aan Ons door het Collegie der Heeren Gedeputeerden, op Onze order eene besoigne hebbende gehouden, ter wegneeminge van de abusen, die in 't Reglement op de Botervaten mogten zyn ingeslopen, zyn voorgedragen eenige Articulen, ten einde het zelve daar mede te vermeerderen; *Verandering in 't Reglem. op de Botervaten.*

Zoo is het, dat Wy hebben goedgevonden te statueeren, gelyk Wy doen by deezen:

Art. I.

Dat voor ieder lek of spintig Botervat, het welk ter Waage wordt gebragt, zal verbeurt worden drie Caroli-guldens ten profyte van den Officier, die de Calange doet, en den Aanbrenger, ieder voor de helft, voorbehoudens nogthans den Kooper of Verkooper het regt van Regres, tegens den Kuiper en Ytigmeester respective.

II.

Dat de Kuipers de Vaten van binnen zullen

LEEUWARDEN.

moeten schaaven, zoo glad en egaal, als mogelyk is, en in het boven en ondereinde van het Vat de Duigen niet afsteeken, by pœne als vooren.

Verandering in 't Reglem. op de Botervaten.

III.

Dat ook de Kuipers, die aan Ons vertoondt hebben, dat, uit hoofde van de duurte van het Klaphout, onmogelyk in staat waaren, zonder hunne schaade, de vierendeels tonnen Boter voor agtien stuivers te kunnen leveren, geduurende den tyd van twee jaaren, in te gaan met de Publicatie deezes, zullen mogen vorderen een gulden voor de vierendeels Ton, en van de mindere Gedeeltens na evenredigheid.

En wordt verders de respective Geregten van Grietenyen en Steden aanbevolen, om op de naukeurige onderhoudinge van het Reglement van den 9 Maart 1768, op de Botervaten gemaakt, en de daar nu bygevoegde Articulen toe te zien, en daar aan de hand te houden.

En op dat den inhoud deezes tot een ieders kennis koome, zal dit Placaat op de gewoone plaatzen worden gepubliceerd en geaffigeert. Enz.

OVERYSSEL.

ZWOLLE.

De merkwaerdige zaek van Jonkheer D. VAN DER CAPELLEN *tot den Pol*, hebben wy voor een gedeelte in onze Stukjes van Maert en Juny medegedeeld. Het is daer uit gebleken, dat de Heer *van der Capellen* een beredeneerd Advis in de Vergadering der Staten van Overyssel wegens de Drostendiensten hebbende uitgesproken, de Leden van die hoo-

ge

ge vergadering by meerderheid oordeelden, dat in dat Vertoog of Advis hoonende uitdrukkingen vervat waren, dat zy dus den Advocaet Fiscael goedvonden te gelasten om tegens den Heere *van der Capellen* wegens hoon (injurie) voor de hooge Bank van Justitie een rechtsgeding te voeren, en zich verders gerechtigd oordeelden om reeds vooraf dien Jonkheer en Ridder uit de vergaderinge uit te zetten. Verscheidene vertoogen hier over zo aen den Prinse Erfstadhouder, als aen de Staten van Overyssel zelve zyn reeds medegedeeld. De Steden Deventer en Kampen waren het eindelyk in zeker punt ook oneens met de Ridderschap geworden. Dus men eindelyk, als zich niet kunnende verstaen, de stukken aen den Prinse Erfstadhouder toezondt, met verzoek dat Hoogstdezelve die zaek geliefde te beslissen. Doch alzo in die stukken, aen den Erfstadhouder toegezonden het addres van Jonkheer *van der Capellen* enkel by wyze van uittrekzel, voorkwam, en nog eenige zaken eene nadere verklaering scheenen te vereischen, vervoegde zig gemelde Ridder aen zyne Doorluchtige Hoogheid by eenen Brief, welke gedagtekend den 1 April 1779. van dezen inhoud was: ZWOLLE.

Aen zyne Doorlugtigste Hoogheid den Heere Prince Erfstadhouder, &c. &c. &c.

DOORLUGTIGSTE HOOGGEBOREN VORST en HEER!

Uit den Inventaris der stukken, ingevolge Resolutie van Hun Edele Mogende de Heeren Stae-

ZWOLLE. Brief van Jr. v. d. Capellen, over zyn geschil met de meerderheid der Leden enz.

Staeten dezer Provincie, van den 27 Maart dezes jaers, door de Heeren Ordinaris Gedeputeerden, op gisteren aen Uwe Doorluchtige Hoogheid toegezonden, hebbende gezien, dat myn Addres aen Ridderschap en Steden van den 19 Februaty laetst. enkel by extensie, en niet volkomen in zyn geheel, onder dezelven is geplaetst, zo ben Ik, uit aenmerking, dat dit stuk, geheel onkenbaer uit de schets door de Heeren van PALLANDT tot BEERSE, en andere Hun Ed. Mog. Gecommitteerden in Hun Rapport van den 19 Maert daervan gemaekt, de beslissendste preuves vervat van de onwettigheid der Drostendiensten, als mede, met hoe weinig fundament de Ridderschap en de Steden Deventer en Campen My in hun Edele Mogende Publicatie, van den 27 October laetstleeden, als een Uitvinder en Verspreider van allerkennelykste onwaarheeden, jae als een seducteur hebben ten toon gesteld, —— zo ben ik genoodzaakt de vryheid te moeten neemen, van Uwe Doorluchtige Hoogheid, bovengemelde addres, authentiek, by dezen, aen te bieden, met bede, jae met vast vertrouwen, dat Uwe Doorluchtige Hoogheid dit voor my zo interessant Stuk, in het door Uwe Doorluchtige Hoogheid te geven appointement op myn Request, en 't geen Uwe Doorluchtige Hoogheid verder in deze zaek zou mogen goedvinden te doen, wel mede in overweeging en aenmerking zal willen neemen. Ik flatteer my, Doorlugtigste Vorst en Heer! daervan te sterker, naer maete dat ik verzeekerd ben, dat Uwe Doorluchtige Hoogheid niet in staet is, om met de Heeren van de Ridderschap en de beide Steden te avanceeren, zo als hun Edele Mogende naer voorlichting van de Heeren Gecommitteerden boven gemeld, hebben gelieven te doen, *dat het in myn geval in 't geheel geene quaestie is, of ik in myne sustenue* GELYK *of* ONGELYK *heb!*

Ik zou niet vry zyn van onbescheidenheid en Uwe

wer Doorluchtige Hoogheids doorzigt met weinig eerbiedenis bejegenen, indien ik nodig oordeelde my thans in een betoog in te laaten, dat myne onschuld en de onwettigheid der Drostendiensten uit den aert van elkander onafscheidelyk zyn; — dat het laetste bewezen zynde, zo als het is, het eerste, by allernatuurlykst gevolg ook waer moet zyn; — dat het eene met het andere staet en valt.

ZWOLLE. *Brief van Jr. v. d. Capellen, over zyn geschil met de meerderheid der Leden enz.*

Myne party, die Ik in dezen gewis niet kan beschuldigen van zig met subtiliteiten te behelpen, moge zig vry afslooven: nooit zal zy eenig onpartydig Regter overtuigen, dat Ik, in myn geval, de waarheid aen myne zyde kan hebben, en nogthans, in het oog der Wet, misdaedig zyn; — dat dezulken der voorige Drosten, welken tegen het bevel en den wil der Staeten, hunnen Souverein, en tegen de beraemde en door Hun aengenomene schikkingen, de dienstbaerheid der Huislieden weetentlyk hebben doen voortduuren, of ter kwaedertrouw weder ingevoerd, zich niet *onbeschaemd*, niet *stout*, niet *strafbaer* hebben gedragen; — dat Ik, dit zo zynde, en volgends *Landregt P.* 2. *Tit.* 18. *Art.* 3. myne gezegdens bewyzende, zo als ik voor de geheele Natie gedaen hebbe, nogthans eene injurie kan hebben begaen, Ik, die plichtshalven verbonden ben, om met en nevens de overige Leden van Staet het gedrag der Heeren Drosten, als Bedienden der Provincie, naer vermogen en beste kennis te helpen bewaeken.

Het andere point, waar over ik de vryheid moet neemen my ook aen Uwe Doorl. Hoogheid te addresseren, is dit:

Ik had, naamelyk, Doorlugtigste Vorst en Heer! ter voorkoming van alle verdere oneenigheden op den 26 October der voorleeden jaers (*) een De-

(*) Zie bl. 351 en volgg.

ZWOLLE. *Brief van Jr. v. d. Capellen, over zyn geschil met de meerderheid der Leden enz.*

Declaratoir, aen Ridderschap en beide de Steden overgegezen, behelzende, hoofdzaekelyk, eene purge van de My aangewrevene verdenkingen; een ongehouden aanbod, om, ten teeken der zuiverheid myner inzichten, als mede van myne vredelievendheid, alles, zelfs onbepaeld, uit myne Schriftuuren te ligten, wat aen myne Party aenstootelyk mogt voorkoomen, mits maer de hoofdzaek bleeve; en, eindelyk, ook eene verklaering, dat Ik de Vergadering in 't algemeen, en alle Leden in 't byzonder, hield voor Mannen van Eer en Deugd, op welken Ik niets te zeggen had.

Dit Declaratoir, uit eene overmaete van inschikkelykheid van myn kant aangebooden, werdt, hoe zeer ook geschikt, om 't verschil in dien stand van zaeken, die egter sedert door de maetregelen, welken party heeft verkoozen te volgen, geheel van gedaente veranderd zyn, in der minne en zonder verdere verwyderinge af te doen, tegen verwagting en billykheid verworpen. Party persisteerde by het voorneemen om my door een Fiscael te laeten vervolgen, en, ware 't doenlyk, in dat ongeluk te storten, 't welk een onvermydelyk gevolg moest zyn van 't verlies van zodanig eene Proceduuren. Men liet eene Publicatie afgaen, waer by Ik voor 't oog der geheele Natie op eene wyze, die voor een eerlyk Man ondraegelyk is, werdt ten toon gesteld.

De meergemelde Commissie doet nu noch op deezen afgeloopen Landdag en tegen al het nieuwe licht, dat Ik sedert over het stuk in verschil heb verspreid, een Rapport, waerin my, zonder dat echter die Heeren zich de moeite geeven (dat ook trouwens geene gemakkelyke taek zou zyn) om iet van Hun Edele Mogende gezegde te bewyzen, wordt aengewreeven, dat Ik in myn addres aen Uwe Doorluchtige Hoogheid *de zaek in een geheel verkeert daglicht heb voorgesteld en ten eenemael* VERDRAEID; de Ridderschap en

ZWOLLE.

Brief van Jr. v.d. Capellen, over zyn geschil met de meerderheid der Leden enz.

en beide Steden agreëren dit Rapport; persistee-ren, als waere ik onder beschuldiging van eene crimineele zaek, by de feitelyke ontzetting van myn persoon uit de Hooge Vergaderingen; jae de Ridderschap vindt goed in dezen stand van zaeken, en beledigd als Ik ben, den eersten stap tot een accommodement nog van my te eischen. Ik doe 't; ik geef, Doorlugtigste Vorst en Heer! een nieuw blyk, hoe ongeneigd ik ben, om, schoon zeeker van de overwinning, den stryd voor den vrede te verkiezen; ik bied party myn addres van den 27 Maert aen (*); doch de Ridderschap, tot heden onverzettelyk, wyst my op nieuw van de hand.

Dit alles, Doorlugtigste Vorst en Heer! noodzaekt my, om 't gemelde Declaratoir aen Ridderschap en Steden den 26 October 1778. aengebooden, gelyk het door party is verworpen, als nu, van myne zyde, ook aen te merken als een stuk, dat nooit aenwezig is geweest, en Uwe Doorlugtigste Hoogheid te verzoeken van 'er geene de minste reflectie op te willen slaen.

Ik moet uit hoofde van 't geene Ik my zelven schuldig ben, alle aenbiedingen, toen gedaen, thans, van wegen de tussen komende omstandigheeden, formeel en uitdrukkelyk herroepen, zo als ik de eer heb by dezen te doen: en ik vertrouw, dat elk *Man van Eer en Deugd*; jae niemand leevendiger dan Uwe Doorluchtigste Hoogheid, zonder dat ik my klaerer behoef te expliceeren, zal gevoelen, wat my tot deezen stap dringt, en ik ben tevens verzekerd, dat de standvastigheid, waermede ik tot heeden geweigerd heb myne Readmissie van eenig Declaratoir, hoe ook genaemd, of hoe zagt ook, te laeten af hangen, Uwe Doorluchtige Hoogheids hooge goedkeuring zal hebben.

Door

(*) Zie hier voren, bl. 670 en 671.

ZWOLLE.

Brief van Jr. v. d. Capellen, over zyn verschil met de meerderheid der Leden enz.

Door maer zelfs te verklaeren „ dat ik alnog „ verwagtte gereadmitteerd te zullen worden en „ wel te meer, om dat ik kan betuigen van nie„ mand der Leden van Ridderschap en Steden „ met myne Schriftuuren te hebben willen beledi„ digen," en door op deze of soortgelyke verklaering myn Readmissie te accepteeren, deed ik een *aveu*, dat men, ingeval ik deeze ingewikkelde *purge* niet kon doen, en dus schuldig aan de injurie was, bevoegd zou zyn geweest, om my feitelyk zonder forme van Proces, te ontzetten: en ik oordeelde 't nimmer voor myne Mederegenten, zoo toekoomende als reeds zynde, te kunnen verantwoorden zodanig gevaarlyk voorbeeld, daer geheel Neêrland reeds over verbaesd staet, door myne toestemming gewettigd te hebben. Ik heb dus alle voorstellen van dien aert afgeslagen en ben volkoomen gezind het uiterste aftewagten, en alle constitutioneele en geoorloofde middelen ter verdediging van myn goed, en onbetwistbaer *recht* by der hand te neemen, liever dan om de herstelling van 't gene my zo wederregtelyk ontnomen is, te kruipen of deze zaek anders te vereffenen, dan op eene wyze, die met myne geschonden Eer bestaenbaer is.

Een hart dat Grootmoedigheid kent, moet my goedkeuren; Ik weet dus wat dat van Uwe Doorl. Hoogheid thans op dit oogenblik gevoelt, en heb de Eer met alle mogelyke veneratie te zyn

Doorlugtigste Hooggebooren Vorst en Heer!

Uwe Doorlugtige Hoogheids
onderdaenige en gehoorzaeme Dienaer.

(Was geteekend)

J. D. VAN DER CAPELLEN
tot den Pol.

Wy

Wy hebben ook te voren (*) het Verzoek-schrift medegedeeld, het welk Jonkheer VAN DEN CAPELLEN in Sprokkelmaend dezes jaers aen den Prinse Erfstadhouder hadt aengeboden, waer by Hy, ten eersten door den invloed van dien Vorst, en dus buiten wegen van Regten verzogt in het Recht van zyne Geboorte hersteld te worden om 's Lands vergaderingen te mogen bywoonen. En ten tweeden, dat het bedreigd rechtsgeding nog zullende plaets hebben, zyne zaek volschreven zynde door een onpartydig Hof van Justitie, buiten de Provincie, met zyne medetoestemming te kiezen, mogt beoordeeld worden. Op dit Verzoekschrift heeft zyne Hoogheid den 12 van April van dit jaer, het navolgende beraemd: ZWOL-LE.

„ Zyne Hoogheid gezien en geëxamineerd „ hebbende de nevensstaende Requeste, heeft „ goedgevonden aen den Suppliant tot zyn na„ richt kennisse te geven, dat Hoogstdezelve „ aen de Edele Mogende Heeren Staeten van „ OVERYSSEL heeft voorgeslagen, om te con„ senteeren in het tweede Lid van het verzoek „ by dezelve Requeste gedaen, en dien volgen„ de te resolveren, dat, zo dra als des Sup„ pliants zaek naer Landrechte zal wezen vol„ schreven, aen de Raeden 's Hofs van Gelder„ land, als een onpartydig Geregts-Hof zynde, „ zal worden overgelaten de decisie van het na„ volgende poinct; of namelyk de Suppliant zal „ moeten blyven ontzet van deszelfs Sessie, „ zo ter vergaderinge van Ridderschap en Ste„ den der Provincie van OVERYSSEL in het „ ge-

(*) Zie bl. 621 en volgg.

ZWOLLE. „ gemeen, als van de Ridderschap in het byzonder, tot dat Hy zal hebben ingetrokken deszelfs Memorie nopens de Drostendiensten, op „ den 13 April 1778. ter Staetsvergaderinge geexhibeerd; zyn leedweezen deswegens betuigd, en voorts voldaen aen het geen van „ Hem gerequireerd is, by Resolutie van den „ 23sten en 24sten October laetstleeden; dan „ wel of Hy in de voorschrevene zyne Sessie „ weder zal worden hersteld, en daervan daedelyk jouisseeren, zo dra Hy uit de voorschrevene Memorie zal hebben geligt alle de „ Expressien, die aen Hunne Edele Mogende ongepast en *taxatoir* zyn voorgekomen, „ op den voet en zo als Hy by Requeste, van „ dato den 26sten October daer aen volgende, „ heeft aengeboden, met *reserve* van zyne oppositie op het poinct zelf der Drostendiensten: *verwagtende* zyne Hoogheid, dat de „ Suppliant zich naer deze dispositie zal reguleeren.

„ Gedaen in 's Gravenhage den 19 April „ 1779."

(Was geteekent)

W. PR. VAN ORANGE.

„ Ter Ordonnantie van Zyne Hoogheid

F. J. DE LARREY.

Jonkheer VAN DER CAPELLEN meenden reden te hebben van zich met dit beraemde bezwaard

zwaerd te agten; weshalve Hy te raede wierdt Zwol-
zig den 21 daeraenvolgende by dit nader Ver-le.
zoekschrift aen zyne Doorluchtige Hoogheid te
vervoegen.

Aen zyne Doorlugtigste Hoogheid
den Heere Prince Erfstadhouder,
&c. &c. &c.

DOORLUGTIGSTE HOOGGEBO-
REN VORST en HEER!

Geeft met verschuldigdе eerbied te kennen Jonk-
heer J. D. VAN DER CAPELLEN *tot den*
Pol, hoe dat Hy Remonstrant de vryheid geno-
men heeft zich in de Maend van February dezes
jaers 1779. by Requeste aen Uwe Doorl. Hoog-
heid te addresseeren met een tweeledig verzoek.

Nader Req. van Jr. v. d. Capellen aen zyne Doorl. Hoogh.

1mo „ Dat Hy, door Uwe Doorlugtigste Hoog-
„ heids constitutioneelen invloed en bemiddeling,
„ en dus zonder genoodzaekt te zyn tot het on-
„ aengenaem gebruik van Remedien van Regte
„ die hy zich egter by gemelde Requeste in alle
„ gevallen wel uitdrukkelyk heeft voorbehouden)
„ voorloopig, en voor en aleer 'er door zyne
„ Party, de Ridderschap met de beide Steden,
„ verder iet tegen Hem ondernomen wierdt, im-
„ mers op den toen aenstaenden, doch thans af-
„ geloopenen Landsdag, hersteld mogte worden
„ in zyn Recht en faculteit, om uit kragt zyner
„ Geboorte en Admissie wederom te mogen ver-
„ schynen in de Hooge Vergaderingen, waeruit Hy
„ door Party, zonder forme van Proces, op eene
„ feitelyke wyze was ontzet:

2do „ Dat het, in val Hy de Hem bedreigde
„ Proceduure alsnog zal moeten ondergaen, U-
„ we Doorlugtigste Hoogheid behaagen mogte
„ Hoogstdeszelfs toestemming te geven, en de
„ Stae-

ZWOLLE. Nader Req. van Jr. v. d. Capellen aen zyne Doorl. Hoogh.

„ Staeten van deeze Provincie te beweegen, om „ zulks insgelyks toe te staen, dat zyne zaek, „ naer Landrechte volschreeven zynde, door een„ nig onpartydig Hof van Justicie met ZYNE „ concurrentie te kiezen, en dus buiten de Pro„ vincie van OVERYSSEL, zoo wel in *excep„ tivis* als ten principale mogten worden beoor„ deeld."

Dat het eerste Lid daer van, tegen zyne zekere verwagtinge, door Uwe Hoogheid by hoog appoinctement van den 12 April is gepasseerd; en dat wel van het tweede is geaccordeerd een Hof van Justicie; doch dat, in stede van de keuze daer van by concurrentie mede aen den Remonstrant te laten, door Uwe Doorl. Hoogheid daedelyk, met affnydinge van alle keuze, het Hof van Gelderland genoemd is.

Dat, schoon de Remonstrant alle bedenkelyke eerbied voor dat waerlyk respectabel Collegie heeft, Hy nogthans de vryheid moet neemen hieromtrent aen te merken, dat 'er Gerechtshoven in ons Land zyn, daer en de Remonstrant, en eenigen van zyne Tegenparty vry minder betrekking op hebben, en welke dus als meer geschikt zouden kunnen worden gehouden, om in dezen te jugeren, dan wel het Hof van Gelderland, waerin de Remonstrant zyne verwandschap (hoewel niet zo na, dat zy zich naer rechte zouden behoeven te absenteren) doch, 't geen van een anderen aert is, de Heer van *Palland* tot *Beerse*, die de eer heeft van in de Commissie van Ridderschap en Steden over des Remonstrants zaek te præsideren, een Zwager onder de Ordinaris, en de Heer Drost van Haxberger, een Zwager onder de Extraordinaris Raeden is hebbende.

Dat wyders de Remonstrant zich genooddrongen vindt, met relatie tot den *status controversiæ*; zo als die by Hooggemeld appoinctement aen de decisie van 't Hof zou worden voorgesteld, het volgende aen Uwe Doorl. Hoogheid nader voor te moeten dragen.

Dat,

Dat, uitwyzens het gepasseerde, het geval ligt Zwol-
in volgende eenvouwige positure: Dat, namelyk, le.
de Ridderschap met twee Steden, Deventer en
Campen, zich door eenige prætense expressien in *Nader*
het Vertoog over de Drostendiensten, als *taxatoir* *Req. van*
en *ongemesureerd* zullende zyn (het welk ze egter *Jr. v. d.*
niet zyn) getoucheerd vindende, deswegen van Capel-
Hem *roijement*, met betuiging van leedwezen, dat len *aen*
is, van *recantatie* &c. begeerd hebben, en, wan *zyne*
neer Remonstrant, als zich volkomen onschuldig *Doorl.*
kennende, daeraen weigerde te voldoen, de voor- *Hoogh.*
schreven Heeren, by geprotesteerde Resolutie,
den Fiscael van Salland niet alleen hebben geau-
thoriseert, om Hem deswegens *civili judicio* voor
de Hooge Bank te *actioneren*, maer daer benevens
den Remonstrant tegens alle Recht en Justitie, *via*
facti, hebben uit de Vergadering gezet, en alzo by
eene ongehoorde provisie van het Recht, of wel
het bezit en jouissance van 't zelve, Hem als ver-
schreven Edelman van Overyssel competerende, by
overstemminge beroofd.

Dat, wanneer Hy daerop (schoon ten eene-
maele ongehouden, uit enkele vredelievenheid)
op den 26 October een declaratoir gedaen had-
de, het welk de geheele eenzydige waereld een-
paerig betuigt meer te behelzen, dan immer van
rechtswege van Hem, die toch in dezen altyd moet
aengemerkt worden als LID VAN STAET; als een
publiek Persoon, gesproken en gehandeld te heb-
ben, kon worden geëischt; Party dit declaratoir
hebben verworpen, en daer tegens geaccordeerd
de zaek voor de Hooge Bank naer 't Landrecht
dezer Provincie, en de manier van Procederen daer
by vastgesteld te laten beslegten, daer van het na-
tuurlyk gevolg is:

Voor eerst: Dat Remonstrants onverplicht en
afgeslagen voorstel van den 26. October 1778.
naer rechten moet worden gehouden, als niet ge-
daen; gelyk Hy het daer voor ook by zyne ad-
dressen van den 19 February en 27 Maert dee-
zes

ZWOL-LE.

Nader Req. van Jr. v. d. Capellen aen zyne Doorl. Hoogh.

zes jaers, aen Ridderschap en Steden metter daed gehouden heeft, en daer van uit vreeze, dat zekere periode uit het advys van Zwol, Uwe Doorl. Hoogheid aenleiding mogt geven, om over dit stuk anders te denken, Uwe Doorl. Hoogheid by ampele Missive van den eersten April (waer toe Hy zich alsnog eerbiedig gedraegt) expresselyk geinformeerd heeft, met bede, dat Uwe Doorluchtige Hoogheid op het gemelde declaratoir, dat Hy van zyne zyde van wegen de tusschengekomene omstandigheden thans moet aenmerken, als nooit aenwezig zynde geweest, geen de minste reflexie geliefde te slaen.

Ten tweeden, dat de zaeke voor de Hooge Bank naer ordinaris Landrecht moet worden volschreven, in dezer voegen:

Dat de Heeren van de Ridderschap en twee Steden, als prætense beledigden, aldaer aenleggers moeten zyn, en tegens Remonstrant, als Verweerder, eerst eisch en aenspraeke doen in cas van injurie; tegens welken eisch en aenspraeke Remonstrant, als Gedaegde, naar 't Landrecht van Overyssel, *P.* 1. *Tit.* 10. *Art.* 2. *seqq.* het recht heeft zich te defenderen *in exeptivis* tot absolutie, naamelyk, van den aenleggeren instantie, ofte ten principale, tot absolutie van den eisch zelfs.

In *exceptivis*; by voorbeeld: door employ van de exceptie van *spolie*, *turbe*, of zelfsrichtinge, daer uit gededuceert, dat men Hem *via facti* uit de Hooge Vergaderingen heeft ontzet, daer nogthans niemand uit zyne amptbedieninge, recht of bezit volgens de UNIE *Art.* 1. en ook naer dezes Lands byzondere Wetten en Coustumen, noch provisioneel, noch ten principaele ontzet mag worden, anders dan by ordinaris weg van Justitie; *cum spoliatus ante omnia sit restituendus*.

Ten principaele, door te sustineeren, dat de Ridderschap en beide Steden, in cas subject, geen recht van actie tegens Remonstrant hebben, al-

zo

zo die, in allen gevallen, alleen zou competeeren aen de Erfgenaemen van de prætenselyk geinjurieerde overleden Heeren Drosten, die tegen de Resolutie van 1631. aan, NB. ter *kwaeder trouwe*, (en tot deezen alleen bepaeld zich des Remonstrants berispinge, uitwyzens zyn Vertoog, bl. 92 en 93. en Memorie van den 21 October bl. 103.) die diensten hebben blyven genieten, of op nieuw weder ingevoerd; en wyders, dat, zo deeze actie al aen de Ridderschap en de beide Steden competeerde, (als neen) dat dan evenswel Hun Edele Mogende geene gefundeerde actie van injurie (en daer alleen komt het in deezen op aen) kunnen bouwen op den inhoud van zyn alom goedgekeurd, en niets dan allerkennelykste waerheden behelzend *Vertoog over de Drostendiensten*, waerin Hy ontkent, en altoos ontkennen zal, iets injuriants tegen éénig sterveling te vinden te zyn; zynde Hy in staet altoos met solemneelen EEDE te bezweeren, zo als Hy by deezen op den EED aen den Lande gedaen nogmaels, doch ongehouden en vrywillig betuigt, dat wel verre van iemand, wie 't ook zy, levenden of dooden, met dat Vertoog te hebben willen beledigen, Hy integendeel met het zelve niets, hoe genaemd niets heeft beoogd en voorgehad, dan de Vergadering (die Hy meermaelen in zyne discoursen, met verscheiden Leden en zelfs (naer uitwyzen van zyn Vertoog, bl. 84.) uitdrukkelyk, by zyne reserve van den 22 Maert 1777. verklaerd heeft aen te merken, als met en nevens Hem Remonstrant in de deliberatien te vooren over de Drostendiensten gehouden, ter goeder trouwe gedoold, en zich enkel by erreur vergist te hebben) door kracht van bewyzen te verlichten, en tevens door zulke harttreffende drangredenen, en uitdrukkingen te bewegen, als Hem daertoe in gemoede de voegzaemste scheenen, ten einde 't Hun Edele Mogende toch behaegen mogt een gunstig ooge op de arme Inge-

ZWOLLE.

Nader Req. van Jr. v. d. Capellen aen zyne Doorl. Hoogh.

ZWOL-LE.

Nader Req. van Jr. v. d. Capellen aen zyne Doorl. Hoogh.

zetenen des Platten Lands te slaen, en hen van den bitteren en drukkende last der dienstbaerheid te ontheffen; zonder dat de Remonstrant by deze zyne onderneeming iet had te winnen, zynde zyne goederen eeniglyk in het Hoogschoutampt van Hasselt gelegen, daar kennelyk geene diensten worden gedaen, en houdende Hy zich verzeekerd, dat zelfs zyne Party die goedkeuring, die Hy by 't Publiek en zyn eigen geweten gevonden heeft, aen Hem niet zal toerekenen, als eene ruine, of benydenswaerdige schadeloosstelling vooral de verdrietelykheeden, die Hy reeds, uit liefde alleen voor zyn evenmensch, heeft ondergaen, en waer van de bitterste mogelyk nog aanstaende zyn.

Dat de Procedure in voegen voorschreeven, door de Ridderschap en beide Steden, by eisch en aenspraeke begonnen, dan op deze wyze, 't zy in exeptivis, 't zy ten principale (het welk, benevens alle middelen van defensie de Wet aen den Remonstrant overlaet) voor de Hooge Bank volschreeven zynde, ter decisie verzonden moet worden.

Dat dit het privilegie zynde, het welk het Landrecht van Overyssel, elk Ingezeten, byzonder 's Lands verschreeven Edellieden, geeft, het geen ook zyne Party aen hem by Resolutie van den 26 October 1778, gelyk als by conventie nog daerenboven zonder eenige de minste limitatie heeft geaccordeerd; Hy Remonstrant verhoopt, dat Uwe Doorl. Hoogheid ligt zal begrypen, dat Hem zulks op generhande manier tegens zyn wil afgenomen, verminderd, gealtereerd, of bepaeld mag worden.

Dat Hy derhalven zich vleit, dat Uwe Doorl. Hoogheid met Hem zal instemmen, dat Hy zich zeer in zyne rechtmaetige middelen van defensie zoude præjudiceeren, wanneer Hy zich aen de *casus positie* en 't zeer gelimiteerd voorschrift, by Hoog appointement bevat, kwam te onderwerpen,

pen, zo als het daer by aen de Heeren van het Hof zou worden voorgesteld, die de handen niet behooren te worden gebonden, aen dit of dat speciael poinct, maer aen Wien het, zullen zy in deezen het *officium judicis* naer rechte en in gemoed exerceren, in *amplitudine* moet vrygelaten worden, om *ex actis & probatis*, volgens de *deductien*, *bewyzen*, en *conclusien*, *hinc inde* voorgebragt, zo te kunnen, te mogen en te moeten decideren, als de Overysselsche Richter naer 't Landrecht van Overyssel, in *processu ordinario* verplicht is *in aenschouw van God en de Heilige justitie* (volgens de gewoone Clausule) tusschen partyen recht te doen; terwyl tevens aen den anderen kant, Uwe Doorluchtige Hoogheids appoinctement Party bevryden zou van de moeilyke onderneeming, om, wilze niet geheel succumberen, en de *poena temere litigantium* ondergaen, Remonstrant eene in rechte en goede Justitie gefundeerde actie van injurie aen te moeten doen; —— den Remonstrant in de onmogelykheid brengt, om geheel geabsolveerd te kunnen worden; —— Hem altyd schuldig ondersteld of aen wezenlyk injurieuse, of ten minste aen ongepaste en taxataire bewoordingen; —— aen het zo zeer voor de veiligheid van *alle* Regenten gevaerlyk, en nieuw voorbeeld eener feitelyke *expulsie*, en schorsing uit aenmerking eener nog te bewyzen injurie, eener injurie daer slechts *civiliter* over zal worden geprocedeerd, eene wettige gedaente geeft, en, om niet alles aen te roeren, noodzaekelyk dit gevolg moet hebben, dat 's Hofs vonnis den Remonstrant, altoos en 't stuk op 't beste voor Hem, volgens die gestelde *casus controversiæ*, uitkomende, zoude engageeren en noodzaeken, om alsnog *nolens volens* te moeten doen, het geen Hy onverplicht op den 26 October heeft gepræsenteerd gehadt, doch het welk zyne Party verworpen hebbende, Hy, door die rejectie, ook onverplicht is geworden te houden, gelyk Hy in de gemelde

ZWOLLE.

Nader Req. van Jr. v. d. Capellen *aen zyne Doorl. Hoogh.*

ZWOLLE.

Nader Req. van Jr. v. d. Capellen aen zyne Doorl. Hoogh.

Missive aen Uwe Doorluchtigste Hoogheid., met aendrang verklaerd heeft, niet alleen zich daertoe thans te houden onverplicht, maer, onder eerbiedig welneemen, als nog by deezen verklaert, het zelve declaratoir, van den 26 October 1778. tot geen onderwerp van decisie te kunnen nog te zullen admitteeren, veel min zyn restablissement immermeer daer van te laeten afhangen; aengezien toch het hoofd onderwerp alhier, waer over, naer de ordinaris cours van Justitie, met bewilliging van beide Partyen, conform 't Landrecht en de Unie Art. 1., onvertogen recht zal en moet worden uitgesproken, niet de vrage is, daer toe by Uwe Doorl. Hoogheids appoinctement voorgesteld: Maer ten principaele: of Remonstrant zich heeft schuldig gemaekt aen injurie; het welk Party, als *Aenleggers*, *uti dictum*, eerst volkomen bewyzen moeten; en zo al jae, (gelyk voorzeeker neen) als dan, *in exceptivis*, wanneer men zal verkiezen, zich door employ van dien *ab instantia* te doen absolveren, in aenmerking komt: „ of Remonstrant, uit hoofde van „ dezelve injurie, zoo maer *via facti* uit de Hoo„ ge Vergaderingen heeft mogen worden gedree„ ven? En of dit evenswel geschied zynde, „ Hy niet eerst en ANTE OMNIA moet wor„ den hersteld, en *cum omni causa* gerehabili„ teerd, alvorens Hy op den eisch van Party, „ al was dezelve nog zoo gefundeerd en bewee„ zen, behoeft te antwoorden, te litisconteste„ ren, ofte zich eenigzins in te laten direct of „ indirect."

Dat dit een en ander volgens de allerzekerste en eenvouwigste gronden van recht, geen bedenken altoos hebbende, Remonstrant deezen ten appoinctemente voorkomende *status controversiæ* met recht aenziet, als een voorstel van schikkinge, loopende verre buiten, jae, rechtstreeks tegen het verzoek by zyne Requeste gedaen, als zich enkel bepaelende, om de geheele zaek met alle

we-

wederzydschen eischen en prætensien, die Party tegen den Remonstrant, of de Remonstrant tegen zyne Party meenen te hebben, zoo wel *in exceptivis*, als ten principale, naer Landrechte volschreeven zynde, door eenig Hof van Justitie, en wel met *zyne* concurrentie te kiezen, te doen decideeren, zonder meer: Doch dat Hy om voorverhaelde redenen dit voorstel (of hoe men het gelieft te noemen) als niet van Hem verzogt, en daerenboven voor zyne defensie, waer aen hy zich geene paelen, nog andere manier van behandelinge dan de bloote ordinaris Justitie *kan* laeten voorschryven, zyns erachtens, niet weinig præjudiciabel, niet kunnende accepteeren, derhalven de vryheid heeft moeten nemen, om zich nader by Uwe Doorluchtigste Hoogheid te addresseeren, met verzoek:

ZWOLLE. Nader Req. van Jr. v. d. Capellen aen *zyne Doorl. Hoogh.*

Dat Uwe Doorluchtigste Hoogheid, niet hebbende gelieven te reflecteerende op het eerste Lid van zyn verzoek ten Requeste gedaen, hier annex, Hem ten goede gelieve af te neemen, dat Hy zich naer het gedisponeerde op het Tweede niet zal kunnen reguleeren: verzoekende by deezen, dat Uwe Doorluchtigste Hoogheid Hoogstdeszelfs toestemming gelieve te geeven, en Ridderschap en Steden insgelyks daer toe gewaerdige te beweegen, dat zyne zaek en alle wederzydsche eischen; actien en prætensien, hoe genaemd, die zyne Party tegens Hem, of Hy tegens zyne Party zouden meenen te hebben, naer Landrechte volschreeven zynde, ter decisie worden verzonden aen eenig ander Hof van Justitie binnen deeze Republiek met *zyne* concurrentie te kiezen, daer noch de Remonstrant, noch notabele Leden van zyne tegenparty eenigerhande betrekking op hebben, en van welk dus geen der Le-

ZWOLLE.

Nader Req. van Jr. v. d. Capellen aen zyne Doorl. Hoogh.

den, hetzelve composeerende zich uit hoofde van verwandschap, of anderzins zullen behoeven te absenteeren, en daer door hun getal te verzwakken; ten einde zoodanig Gerichtshof in deezen mooge decideeren, niet over het poinct of poincten by Hoog appoinctement daertoe gesteld, maer in 't generael op de conclusien, 't zy in *exceptivis*, 't zy ten principale, die naer stile van Ordinaris Overysselsch Landrecht, ieder van partyen voor de Hooge Banke zal komen te neemen, met verder verzoek, dat Uwe Doorluchtigste Hoogheid Hoogstdeszelfs aen de Heeren Staeten van Overyssel te doen, of reeds gedaenen voorslag, by 't Hooge appoinctement gewaegd, in zo verre gelieve te altereeren; vermits Hy Remonstrant als nu toch zullende moeten procedeeren, meent bevoegd te zyn, om tot maintien van zyn recht, bezit, en eere zich zoodanig in volle ruimte by Ordinaris wege Landrechten te mogen defendeeren, ofte ook *agendo*, als anders, tegens de bewuste geaggreëerde Rapporten, en inzonderheid tegens de Publicatie van den 27 October 1778. recht te doen erlangen, als Hy naer zynen goeden raede zal nuttig en nodig vinden; waeromtrent Hy zich ook aen Ridderschap en Steden zal addresseeren, en, zo, onverhoopt, nodig, protesteeren tegens alle dispositien, die Hem zyne vrye defensie, ofte actien in derzelver volheid mogten voorkomen te beperken, ofte te verhinderen.

'T Welk doende &c.

(Was get.

J. D. v. d. CAPELLEN *tot den Pol.*

Op

Op dit Verzoekschrift heeft de Erfstadhouder den 24 April het navolgende vastgesteld. ZWOLLE.
„ Zyne Hoogheid gezien en geëxamineert hebbende de nevenstaende Requesten, heeft goedgevonden, persisterende by Hoogstdeszelfs appointement van den 12 dezer, te verklaeren, dat door Hoogstdezelve in des Suppliants verzoek niet kan worden getreeden, en denzelven te renvoijeeren aen de Edele Mogende Heeren Staeten van OVERYSSEL, om ter Hoogstgemelde Vergadering zodaenig verzoek te doen, als zal vermeenen te behooren.

„ Gedaen in 's Gravenhage den 24
„ April 1779.

(Was geteekent)

W. PR. V. ORANGE.

(Onderstond)

Ter Ordonnantie van zyne Hoogheid.

(Was geteekent)

F. J DE LARREY.

Jonkheer VAN DE CAPELLEN dus naer de Staten gewezen zynde, vervoegde zig by dezelven in het volgend Verzoekschrift.

ZWOLLE.

EDELE MOGENDE HEEREN!

Myne Heeren,

Ridderschap en Steden, de Staeten van Overyssel.

Nader Req. van Jr. v. d. Capellen aen de Stat. van Overyssel.

De Ondergeteekende *J. D. van der Capellen* tot den Pol, op zyn Request, in February jongstleeden aen zyne Doorluchtigste Hoogheid den Heere Erfstadhouder gepræsenteerd, en houdende eenvoudig in substantie, een tweeledig verzoek:

1mo Om door zyne Hoogheids constitutioneelen invloed en bemiddelinge, en dus zonder employ van de daer toe geschikte en uitdrukkelyk gereserveerde remedien van rechte, *ante omnia*, hersteld te worden in zyn Recht en possessie van comparitie ter Hooge Vergaderingen, waeruit Hy door de meerderheid der Leden van Ridderschap en Steden, by geprotesteerde Resolutie, zonder forme van Proces, feitelyk is ontzet;

2do Dat zyne zaek in cas van voortgang der beide bedreigde proceduren, naer Landrechte volschreeven zynde, door eenig onpartydig Hof van Justitie, met zyne concurrentie te kiezen, zoo wel in *exceptivis* als ten principaele, mogt worden beoordeeld; —— op dit Request een Appoinctement in dato 12 April daer aen volgende hebben bekomen, woordelyk van deezen inhoud:

Zyne Hoogheid enz. (*)

Zoo heeft Hy niet kunnen nalaeten tot maintien van zyn goed recht, en op dat Hy door zwygen niet mogt gerekend worden zich te onderwerpen aen eene dispositie, die Hem in zoo veele opzichten præjudiciabel is, op nieuw zich met eene Remonstantie, verzoek, en, *casu quo*, protest,

(*) Zie hier voren, bl. 819 en 820.

test, in dato 21 April deezes jaers, aen zyne Hoogheid te addresseeren, met dat gevolg, dat de Heer Erfstadhouder, schoon voor zich zelven by het eerst verleende appointement persisteerende, den Ondergeteekenden nogthans aen Uwer Edele Mogende Vergaderinge gerenvoieerd en aen Hem tevens uitdrukkelyk de faculteit gelaeten heeft om aldaer zoodaenig verzoek te doen als zal vermeenen te behooren, zo als U Edele Mogende uit de geapostileerde Remonstrantie zullen gelieven te verneemen, welke, als vervattende alles wat de Ondergeteekende U Edele Mogende over het zelfde onderwerp heeft voort te draegen, om U Edele Mogende met geene onnodige herhaelingen te verveelen, de vryheid neemt U Edele Mogende deezen annex aen te bieden, en zig tot dezelve eerbiedig refererende, te verzoeken:

ZWOLLE. *Nader Req. van Jr. v. d. Capellen aen de Stat. van Overyssel.*

Dat U Edele Mogende die Remonstrantie met alle haere ingredienten, reserves en protesten, gelieven te considereeren als woordelyk by deezen herhaeld, en direct aen U Edele Mogende geaddresseert, in vertrouwen, hoope en verwagting, dat de meerderheid der Heeren van de Ridderschap en beide Steden in zyn zo billyk en rechtmatig verzoek, by gemelde Requeste en Remonstrantie den 21 April aen zyne Hoogheid, doch heden aen U Edele Mogende gedaen, niet zullen difficulteeren, en zich dus niet zullen onttrekken, om zich met en van den Ondergeteekenden naer het Landrecht dezer Provincie en de ordinaris cours van Justitie, zoo als by de Resolutie van den 24 en 26 October 1778. door Hooggemelde meerderheid zelve verkozen en aen den Ondergeteekenden daer by in volle ruimte is geaccordeerd, en Hy by deezen ook op 't kragtigste reclameert, zonder eenige limitatie te laeten ontscheiden, doch door ee-

ZWOLLE. *Nader Req. van Jr. v. d. Capellen aen de Stat. van Overyssel.*

nig ander Hof, dan dat van Gelderland, evenveel welk hun Edele Mogende zelven, ook zonder verdere concurrentie van den Ondergeteekenden, binnen deze Republiek, daer toe zullen gelieven te kiezen:

Proponeerende wyders en *in eventum* verzoekende, dat U Edele Mogende tot prompte expeditie van zaeken een *domicilium citandi & insinuandi* gelieven op te geven met aenwyzing van een persoon, waeraen, in cas van Actie, Reconventie als anders, de nodige exploicten zullen kunnen worden gedaen, als mede dat U Edele Mogende in plaetse van den tegenwoordigen Heer Dingwaerder, als notoir partydig in deezen, een ander onpartydig Heer gelieven te autoriseeren, om, in *instructoriis*, eene onpartydige Hooge Bank te kunnen spannen, ofte te fungeeren als Commissaris instructeur, waer van egter de Heeren Secretarissen der Steden Deventer en Campen, en de Griffier van de Ridderschap, uit hoofde van hunne betrekkinge op en subjectie aen hunne Heeren principaelen van zelfs in dit geval geëxcuseerd zyn, alleszins *salvis Dominorum bonoribus.*

Ten ware dan, dat Hun Edele Mogende eindelyk nog mogten goedvinden zoodanige maetregelen ten zynen opzichte te neemen, die den weg konden baenen om *alle* subsisteerende geschillen, hoe ook genaemd, tot genoegen van *alle* de Leden van Ridderschap en Steden, by accommodement en op één te kunnen vereffenen; waer toe Hy zich nogmaels aenbiedt met herhaelde betuiging van zyne geneigdheid, om van zynen kant alles, wat Hem maer eenigzins mogelyk en doenlyk is, daer toe gaerne te willen contribueeren.

't Welk doende &c.

(Was get.)

J. D. v. d. CAPELLEN *tot den Pol.*

De

De Staten van Overyssel namen hierop het navolgend besluit. *Zwolle.*

Extract uit het Register der Resolutien van Ridderschap en Steden de Staeten van Overyssel.

Zwolle den 2 Juny 1779.

Gelezen de Missive van Zyne Hoogheid den Heere Prince van Orange en Nassau, geschreven in den Hage den 12 April 1779. houdende, dat de Heeren Ordinaris Gedeputeerden, ingevolge van onze Resolutie van den 27 Maert 1779. hadden te rug gezonden de Requeste, aen zyn Hoogheid gepræsenteerd door den Heere *J. D. van der Capellen* tot den Pol, nevens de Bylagen, alle de stukken, advisen en consideratien tot die zaek speeteerende, zo als die na ordre des tyds, ter onzer Vergadering waren ingebragt, met verzoek, uit onzer naem, dat zyne Hoogheid op de gemelde Requeste zodanig geliefde te disponeeren, als zoude oordeelen te behooren. *Besluit der Stat. van Overyssel.*

Dat Zyne Hoogheid, om aen den eenen kant met de volmaektste onpartydigheid en buiten alle vooroordeel aen onze intentie te voldoen, en de afkomst van deeze zaek te effectueeren en om aen den anderen kant alle discrepance, tusschen de respective Staets Leden over het al of niet misdrevene door den voornoemden Heer van der Capellen, en over het geen Hy zou mogen geïncurreerd hebben af te snyden, nodig geagt hadt ons voor te slaen, of niet zouden goedvinden te consenteeren in het tweede Lid van het verzoek door gemelden Heer aen Zyne Hoogheid gedaen, en, dienvolgende te resolveeren, dat, zo dra als des Suppliants zaek naer Landrecht zal zyn volschreeven, aen een onpartydig Gerechts-Hof zal worden overgelaten de decisie van het navolgende point, of naemelyk de meergemelde Heer van der Capellen,

zal

ZWOLLE.

Besluit der Stat. van Overyssel.

zal moeten blyven ontzet van deszelfs sessie, zo ter vergadering van Ridderschap en Steden in het gemeen, als van de Ridderschap in het byzonder, tot dat Hy zal hebben ingetrokken deszelfs Memorie van de Drostendiensten den 13 April 1778, ter Staetsvergadering geëxhibeerd, zyn leedwezen dieswegens betuigd en voorts voldaen aen het geen van Hem gerequireerd is by Resolutie van den 23 en 24 October laetstleeden; dan wel, of Hy in de voorschreevene zyne sessie wederom zal worden hersteld, en daer van daedelyk jouisseren, zo dra hy uit de voorschreevene Memorie zal hebben geligt alle expressien, aen ons ongepast en *taxatoir* zynde voorgekomen, op den voet zoo als Hy, by Request van den 26 October daeraenvolgende, hadt aengeboden, met reserve van zyne oppositie op het point zelf der Drostendiensten: Gevende zyne Hoogheid ons in bedenkinge, of wy, Hoogstdeszelfs voorslag aggrcëerende, niet zouden kunnen goedvinden daer toe te verkiezen de Raeden des Furstendoms, Gelre en Graefschaps Zutphen, en zoo haest als deeze zaek zal zyn volschreeven, de decisie daer van aen welgemelde Hove over te laeten, ten einde daerin, namens ons, een *dictum* van Sententie te geven, en aen Ons toe te zenden, om op onze naem te worden gepronuntieerd, van welke voorslag zyne Hoogheid aen den Heere van der Capellen, by appointement op zyne Requeste, hadt kennis gegeeven.

Als mede de nadere Requeste van den Heere *J. D. van der Capellen* tot den Pol, houdende woordelyk als volgt enz. (*).

Waerop zynde gedelibereerd, zyn voorschreeven Missive en Requeste door de Heeren van de Ridderschap en de Stad Campen overgenomen, en hebben de Heeren Gedeputeerden van de Steden Deventer en Zwolle aengenomen, zich op morgen daerop te verklaeren.

De

(*) Zie hier voren bl. 821 en 832.

De Heer *Tengnagel* tot *Luttenberg* verklaert, wel te mogen lyden, dat deeze Stukken door de Heeren van de Ridderschap worden overgenomen, doch, dewyl het Hem niet moogelyk is geweest de voorige deliberatien over deeze zaek by te woonen, en 'er dus geen kennis genoeg van draegt, om daerin te adviseeren, verzoekt Hy daer van voor het tegenwoordige verschoond te zyn, onder reserve van zich daeromtrent nader te kunnen verklaeren.

ZWOLLE. *Besluit der Stat. van Overyssel.*

Dog niet alle de Leden van deze vergadering konden van zich verkrygen om hier mede in te stemmen. De verschillende gevoelens en denkenswyze der Leden nopens deze gewigtige zaek, die de oplettendheid der Nakomelingschap zal tot zich trekken, en uit welke men mogelyk de heerschende begrippen van deze eeuw, ten minsten in deze Landstreek, zal beoordeelen, kan men afnemen uit de Resolutien der Staten zelf, genomen op den 3 en 4 van Zomermaend 1779. en in welke de afzonderlyke advysen van zommige Leden bevat zyn.

Extract uit het Register der Resolutien van Ridderschap en Steden, de Staeten van Overysfel.

Zwolle den 3 *Juny* 1779.

De Heeren van de Ridderschap hebben ter Vergadering overgegeven en laeten lezen, een Extract uit derzelver Resolutien van den 2den dezer, betrekkelyk tot de Missive van den Heere Prince van Orange en Nassau, van den 12. April 1779. en de nadere Requeste van den Heere *van der Capellen* tot den Pol, op gisteren ter deezer Vergadering voorgedragen, zo als hetzelve dezen is geinsereerd:

Ex-

ZWOL-LE.

Extract uit het Regifter der Refolutien van de Heeren van de Ridderfchap der Provincie van Overyffel.

Zwolle den 2 Juny 1779.

Ref. der Stat. van 3 Juny met de byzondere advyfen van eenige Leden.

Gelezen en die na in deliberatie gelegd zynde, de ingekomene Miffive van Zyne Hoogheid den Heere Prince Erfftadhouder aen Ridderfchap en Steden, gefchreeven uit 's Hage den 12 April deezes jaers 1779. inhoudende een voorflag, waer na de zaek van de Heere *D. J. van der Capellen* tot den Pol, breeder by opgemelde Miffive vermeld, na rechte zoude behooren te worden getermineert en afgedaen.

En daer by teffens gelezen ende geëxamineerd zynde, het aen Ridderfchap en Steden nader ingediende addres van gemelden Heere van der Capellen tot den Pol, hebbende tot bylage een Requeft door denzelven aen Hooggemelde zyne Hoogheid gepræfenteerd, dog door Hoogftdenzelven by appoinctement van den 24 April deezes jaers 1779. afgeflagen.

Is na examinatie en deliberatie goedgevonden, om namens de Heeren van de Ridderfchap ter Vergaderinge van Ridderfchap en Steden voor advis uit te brengen, dat Hun Ed. Mog. zich met de voorflag van zyne Hoogheid, door Hoogftdenzelven by opgemelde Miffive gedaen, conformeeren, en dezelve allezins aggreëeren, en dat dien ten gevolge van gevoelen zyn, dat het nader verzoek door voorgemelden Heere van der Capellen aen Ridderfchap en Steden by Requefte gedaen, behoord te worden afgeflagen.

Accordeert met het voorfchr. Regifter.

(Was get.)

P. PUTMAN.

De

De Heer *de Vos van Steenwyk* tot Nyerwal, heeft deszelfs advis schriftelyk overgegeven, zo als hetzelve dezen is geinsereerd.

Fiat insertio.

ZWOLLE. *Ref. der Stat. van 3 Juny met de byzondere advyssen van eenige Leden.*

De Ondergeteekende is van advise, dat de Heer *van der Capellen* tot den Pol, wanneer UW. Edele Mogende mogten begrypen, dat Hy door het declaratoir by deszelfs Requeste vervat, geene genoegzaeme voldoening mogte hebben gegeven, en dus de actie tegens Hem, ingevolge UW. Edele Mogende voorgaende Resolutien, zal worden geintenteerd, dat als dan aen Hem behoord te worden voorbehouden alle deszelfs weeren en defensien, zoo in *exceptivis* als ten principaelen, en dat aen Hem het onvertogen Landrecht van Overyssel wedervare.

Verzoekende de Ondergeteekende, onder reserve van zyn nadere aenteekening, indien UW. Edele Mogende dit zyn geadviseerde niet mogte placiteeren, dat dit zyn advis in de Notulen moge worden geinsereerd.

(Was get.)

J. A. DE VOS v. STEENWYK.

De Heer *van Dedem* tot de Rollecate heeft gedeclareerd, zich niet te kunnen voegen met het uitgebragte advis der Heeren van de Ridderschap over het Request van den Heere *van der Capellen* tot den Pol, op gisteren ter Vergadering ingediend, en te reserveeren deszelfs advis en protest, nader ter dezer Vergadering over te geeven, en in de notulen te doen insereeren.

De Heeren Gedeputeerden der Stad Deventer, hebben ter Vergadering overgegeven twee Extracten uit het Boek der Resolutien van welgemelde Stad, met betrekking, zoo tot dit poinct, als

ZWOLLE. als ten opzichte van de bovengemelde petitien van de Raed van Staeten, zoo als dezelve deezen zyn geinsereert.

Fiat insertio.

Res. der Stat. van 3 Juny met de byzondere advysen van eenige Leden.

Extract uit het Boek van Resolutien der Stad Deventer.

Saturni den 29 *Mey* 1779.

Coss. { Duikink. G. D. Jordens. } DDren.

Gedelibereerd zynde over den inhoud der Missive van den Heere Droste van Zalland, gedateerd, Zwolle den 21 deezer, houdende communicatie van een Extraordinaris Landdag, tegens den eersten Juny te Zwol te houden, en des avonds te vooren in *loco* binnen te komen, ten einde, om te delibereeren en te resolveeren, voornaamenlyk over vyf onderscheidene Missives van Hun Hoog Mogende van den 2 Mey 1779. en 19 April 1779. en derzelver bylaegen, houdende vyf differente Petitien van den Raed van Staeten, van daer by bepaelde summen, als eene van —— eene van —— eene van —— eene van —— eene van —— guld., zullende dienen tot reparatie van de oude Schepen, het voorzien en aenvullen der Magazynen van oorlogsbehoeftens, tot het vinden voor de halfscheid van de augmentatie gelden van —— guld. 's maends voor —— man tot Equipage van —— Schepen en Fregatten, terwyl de wederhelfte uit het verhoogde last en veilgeld gevonden zoude worden, tot het in dienst houden van eenige bereeds in dienst zynde Schepen, en eindelyk voor de Wagtschepen en Advisjagten, hebben Schepenen en Raed goedgevonden, zich voor zoo verre haer aengaet, met de voorschreeven Petitien te conformeeren, en voorts geresolveerd, op maendag

dag naestkomende de concurrentie van de Gezwoo- ren Gemeente daer toe te verzoeken, en door hae- re Gecommitteerden by het uitbrengen van voor- schreeve consenten, ter Vergaderinge van Rid- derschap en Steden, zoo mooglyk, het daer hee- nen te dirigeeren, dat door of namens deeze Pro- vincie, al zulke instantien ter Generaliteit, gedaen worden, als meest dienstbaer zullen kunnen zyn, en te effectueeren, eene tot menage zo hoog noo- dige verbetering der administratien van penningen in de Admiraliteits-Collegien; voorts om ter ge- melder Vergadering, door deezer Stads Gecom- mitteerden te declareeren, dat Schepenen en Raed van advise zyn, dat voor als nog geene convooi- jen aen Schepen, met hout of andere Scheepsma- teriaelen belaeden, en na eene of andere Haven van de Koningryken Vrankryk of Engeland gedes- tineerd, verleend behoorden te worden: als con- formeerende Haer Wel-Edele Hoog Agtb. aenbe- langende dit point, zich met het zaekelyke der ideës, daer over in het advis van de Heeren Stae- ten van Gelderland, de dato den 29 April 1779. voorkomende.

ZWOL- LE.

Res. der Stat. van 3 *Juny met de byzonde- re advy- sen van eenige Leden*.

En eindelyk, dat Scheepenen en Raed aenbe- langende de bewuste zaek van den Heere *J. D. van der Capellen* tot den Pol, met ongenoegen vernoomen hebben; dat de Heeren van de Rid- derschap op de laetst afgeloopen Landdag gewei- gerd hebben, op het advis van de Steden Deven- ter, Campen en Zwol, zynde conform het ge- adviseerde van vyf Heeren Edelen, en maaken- de alzoo notoirlyk uit eene meerderheid van stem- men, de zaek van den voorschreeven Heere, ten fine van accommodement, commissoriael te mae- ken, als zynde zulks niet alleen strydende met de gronden van onze Provinciale Regeering, en het regt der Steden, maer ook aenloopende te- gens de serieuse recommandatie van zyne Door- luchtige Hoogheid den Heere Prince Erfstadhou- der by Hoogstdeszelfs Missive van den 23 Janua- ry 1772.

ZWOLLE. *Ref. der Stat. van 3 Juny met de byzondere advysen van eenige Leden.*

Dat zy Heeren gevolgelyk zich in geen nadere deliberatien over welgemelde zaek kunnen inlaeten, voor en aleer deeze vooren gedagte commissie door Ridderschap en Steden werkelyk gemaekt zy: En dat, ingevalle het onverhoopt mogte gebeuren, dat door deeze weg voorschreeve onaengenaeme zaek, voorbehoudens de digniteit van Ridderschap en Steden, op eene convenabele wyze, zonder forme van Proces, niet konde uit den weg geruimd worden, Haer Wel-Edele Hoog Agtb. zich als dan hier over nader zullen verklaeren, zullende een Extract hier van aen welgemelde deezer Stads Gecommitteerden worden overgegeven, ten fine van deeze ter Vergadering van Ridderschap en Steden te laeten lezen, en registrature van dezelve te verzoeken.

Pro vero extractu.

(Was get.)

A. VAN SUCHTELEN,
Secret. 1779.

Extract uit het Boek van Resolutien der Stad Deventer.

Lunæ den 31 *Mey* 1779.

Coss. { DUIKINK / G. D. JORDENS } DDren.

Goedgevonden, namens deze Stad te consenteren in alle Petitien, door de Raed van Staeten gedaen, zo als in onze Resolutie van den 29 dezer is gedetailleerd.

Pro vero extractu.

(Was get.)

H. BORGERINK,
Secret. 1779.

De

De Heeren Gedeputeerden der Stad Campen, hebben verklaerd, zich ten opzichte van de zaek van den Heere *van der Capellen* tot den Pol te conformeeren, met de Heeren van de Stad Deventer.

ZWOLLE.

Ref. der Stat. van 3 Juny met de byzondere advysen van eenige Leden.

De Heeren Gedeputeerden der Stad Zwolle, hebben insgelyks ter Vergaderinge overgegeven, twee Extracten uit het Boek van Resolutien van dezelve Stad, zoo als dezelve deezen zyn geinsereerd.

Fiat insertio.

Extract uit het Boek van Resolutie der Stad Zwolle.

Donderdag den 3 Juny 1779.

Coss. { Camerarr Greven en Ravenstein.

Goedgevonden de Heeren Stads Gecommitteerden ten Landdage te geven in *mandatis*, om ter Vergadering van Ridderschap en Steden te declareeren: Dat zich namens de Heeren haere Committenten conformeeren met het advis van de Stad Deventer, omtrent de bekende zaek van den Heere *van der Capellen* tot den Pol.

Ende is vorders geresolveerd, dat zo onverhopentlyk nogthans, niet tegenstaende de herhaelde instantien van zyde der Steden, deeze Commissie niet mogte worden gedecerneerd, en daer door de handelingen daerover blyven buiten activiteit, Haer Wel Edele aldaer zouden declareeren, dat zouden vermeinen, dat immers inmiddels de Heer *van der Capellen* tot den Pol,

 be-

ZWOL-LE. behoorde te worden herfteld in zyn geheel, en ter Vergaderinge gereadmitteerd.

Pro vero extractu.

(Was get.)

H. ROYER, *Secret.* 1779.

Hier op wierdt by dezelfde Hooggemelde Staten den 4 Juny, het navolgende vaftgefteld.

Extract uit het Regifter der Refolutien van Ridderfchap en Steden, de Staten van Overyffel.

Zwol den 4 *Juny* 1779.

De Heeren van de Ridderfchap hebben ter Vergadering overgegeven en laeten leezen, een Extract uit derzelver Refolutien van heden, zoo als hetzelve dezen is geinfereerd.

Fiat infertio.

Extract uit het Regifter der Refolutien van de Heeren van Ridderfchap der Provincie van Overyffel.

Zwol den 4 *Juny* 1779.

In deliberatie gebragt zynde, de op gifteren ter Vergaderinge van Ridderfchap en Steden ingebragte Refolutien en Advifen van de Heeren van de

de Steden Deventer, Campen en Zwolle, over de bekende quæstieuse zaek van den Heere *van der Capellen* tot den Pol. ZWOLLE.

Is goedgevonden, om daer op en tegens, namens de Heeren van de Ridderschap, ter Vergaderinge van Ridderschap en Steden te declareeren, en voor hun Advis in de Notulen te doen insereeren. *Advis van de Ridders. en Protesten van eenigen Leden.*

Dat de Heeren van de Ridderschap met de uiterste verwonderinge, bevreemdinge en *surprise* uit de Resolutie en Advis der Stad Deventer, waer mede zich de Steden van Campen en Zwol hebben geconformeert, vernoomen hebben, dat niet tegenstaende deeze Extraordinaris Landdag expresselyk mede belegt en uitgeschreeven was, om te delibereeren over de ingekoomene Missive van Zyne Hoogheid den Heere Prince Erfstadhouder, geschreeven uit 's Hage den 12 April deezes jaers 1779, inhoudende een voorslag, waer na de zaek van den Heere *J. D. van der Capellen* tot den Pol, na rechten zoude behooren te worden getermineerd en afgedaen.

De Heeren van de Steden, des ongeagt, hebben kunnen goedvinden, om met Postpositie van alle reguard en deferance, welke men aen Hooggemelde Zyne Hoogheid schuldig is, niet alleen geen de minste reflexie te slaen, of eenige deferance te toonen, op en voor Hoogstdeszelfs voorgemelde Missive, en die daer by gedaene voorslag, maer in tegendeel die zaek met zulk eene ongehoorde minattentie en onverschilligheid te behandelen, even als of geene Missive van Zyne Hoogheid over die materie aenwezig was, en dus door deeze hunne singuliere handelwyze niet anders schynen te buteeren, dan om gemelde zaek weder in die situatie en assiette te brengen, als waer in dezelve zich bevond, voor en ten tyde, wanneer de dispositie over die door den Heere *van der Capellen* gepræsenteerde Requeste aen Zyne

ZWOLLE.

Advis van de Ridderſ en Protesten van eenige Leden.

Hoogheid by eene formeele en volledige Staets-Resolutie werdt opgedragen.

Daer immers uit de Notulen en Resolutien van Ridderschap en Steden kennelyk is, dat wanneer op den 26sten Maert deezes jaers 1779. over de ter Staets-Vergaderinge uitgebragte Resolutie van de Magistraet der Stad Deventer, wegens het formeeren der conclusie over die daer by gedaene voorslag des tyds discrepances en oneenigheden waren ontstaen, echter op den 27 dier zelfde Maend, wanneer de zaek van den Heere *van der Capellen* tot den Pol, weder ter Vergaderinge in deliberatie gebragt werdt, en de sentimenten der Leden daeromtrent by continuatie verschillende waren, Ridderschap en Steden met eenpaerigheid van stemmen hebben goedgevonden en geresolveerd, om de Heeren Ordinaris Gedeputeerden te authoriseeren, om in antwoord op de Missive van Zyn Hoogheid van den 8 February laetstleeden, aen Hoogstdenzelven in naem van Ridderschap en Steden te rescribeeren, dat, vermids de verschillende sentimenten van de Leden dezer Vergaderinge; alle de Stukken, Advisen en Consideratien, zoo als dezelve na ordre des tyds zyn ingebragt, zullen worden geadresseerd aen Zyne Hoogheid, met verzoek, dat, dezelve gezien en geëxamineerd zynde, op de Requeste van den Heere *van der Capellen* tot den Pol, by Hoogstdenzelven zodanig zal worden gedisponeerd, als na Hoogstdeszelfs Hooge wysheid zal vinden te behooren.

Wie nu, die deeze handelwyze met eenige bedaerdheid overweegt, zal zich niet over den ongehoorden stap, die de Heeren van de Steden in deezen komen te doen, moeten verwonderen, dat Zy Heeren, die de dispositie over gemelde zaek aen Zyn Hoogheid eenpaerig hebben opgedragen, thans, daer Hoogstdezelve zich daer mede op Hun instemmend verzoek en instantie, wel heeft willen

len chargeeren, en zyne gedagten en goedvinden daeromtrent aen Hun Edele Mogende communiceeren, die Heeren, zich des ongeacht, daeraen niet bekreunen, en in plaets, om volgens die door Zyn Hoogheid gedaene voorslag de gemelde zaek te laeten termineeren, integendeel dezelve geheel en al buiten activiteit en op de lange baen zoeken te brengen.

ZWOLLE.

Advis van de Ridders. en Protesten van eenige Leden.

Weshalven de Heeren van de Ridderschap zich allezins verplicht ende genoodzaekt vinden, om ter Hunner decharge en justificatie by deezen te declareeren, dat zy Heeren de voorgemelde handelwyze der Heeren van de Steden, met een sensibel ongenoegen reguardeeren, als zynde niet alleen zeer LAESYF voor de achting en eerbied, welke men aen den Heere Erfstadhouder schuldig is, maer ook teffens strekkende om de discrepances en oneenigheden tusschen de Leden van Staet, hoe langs hoe meer te vermeerderen, en de zaek van den Heer *van der Capellen* in longeur te trekken en onafgedaen te houden, dus zy Heeren ten kragtigsten tegens deeze onbehoorlyke manier van handelen, en daer door veroorzaekte retardement in de afdoeninge van voorgemelde zaek ten kragtigsten protesteeren, met verklaringe, van daer aen geen part of deel te hebben, dezelve met alle de gevolgen van dien te laeten voor rekeninge en verantwoordinge der Heeren van de Steden.

Accordeerd met 't voorschreeven Register.

(Was geteekend)

P. PUTMAN.

ZWOLLE. *Advis van de Ridderſ. en Proteſten van eenige Leden.*

De Heer *de Vos van Steenwyk* tot Nierwal, heeft ter Vergadering gedeclareerd, dat, alzoo hy zich met alle de ingredienten der voorſchreevene Reſolutie van de Heeren van de Ridderſchap niet kan conformeeren, daerom deszelfs nader advis reſerveert, om 't in de Notulen te kunnen doen inſereeren.

De Heeren Gedeputeerden der Steden, hebben de voorſchreevene Reſolutie van de Heeren van de Ridderſchap overgenomen, en hunne Contra-Aenteekening gereſerveerd.

VERANDERINGEN ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

'S GRAVENHAGE. De Ed. Groot Mog. Heeren Staten hebben, op verkiezinge van zyne Doorl. Hoogheid den Heere Prinſe Erfſtadhouder, aengeſteld, tot Bailluw en Dykgraef van den Lande van Stryen, in plaetze van wylen den Heere Gerard de Beveren, den Heer Mr. *Willem Bartholomeus van den Santheuvel.*

Ook heeft zyne Doorluchtige Hoogheid den Heere Prinſe Erfſtadhouder, den Heer en Mr. *Gerrit Willem Panneboeter*, Droſſaerd en Schout der Vryheid Rozendael en Heerlykheid Nispen, in plaets van den Heer G. W. Motman, die op deszelfs verzoek door zyne Doorluchtige Hoogheid, behoudens zyne rang, is ontſlagen; en Jonkheer *Lodewyk Theodorus* Grave *van Naſſau la Leck*, tot Hoogſtdeszelfs buitengewoon Raed in den Graeflyken Hove van Cuilenburg aengeſteld.

Ver-

Verders is door zyne Doorl. Hoogheid den Heere Prinse Erfstadhouder tot Bewindhebber van de West-Indische Maetschappye ter Kamer op de Maze benoemd, den Heer *Adriaen Willem Beelaerts van Blokland*, Scheepen in den Edele Hove en Hooge Vierschaer van Schieland, en zulks in plaetze van deszelfs Heer Vader, Gerard Beelaerts, Vryheer van Blokland, Heer van Wieldrecht, die daer van vrywillig afstand gedaen heeft.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

De Algemeene Staten hebben den Heer *François de Vincq*, aengesteld tot Commissaris de Marine of Bezorger der Zee-zaken te Oostende, in welke hoedanigheid voor denzelven ter Vergadering van Hunne Hoog Mog. by volmagt de eed gedaen is door den Heer Ph. Fr. Tinne.

Eindelyk heeft zyne Doorl. Hoogheid den Heere Prinse Erfstadhouder, vermits den vrywilligen afstand van Jonkh. W. L. Baron van Wassenaer tot Katwyk, aengesteld tot Drossaerd, Dyk- en Linge-Graef, mitsgaders Stadhouder der Leenen van de Graefschappe Buuren, Jonkh. *Jan Jacob* Baron *de Geer tot Rynbuysen*, welke in die hoedanigheid, in handen van Hoogstgemelde zyne Doorluchtige Hoogheid, den eed heeft afgelegd.

In deze Hofplaetse is in den ouderdom van 64 jaeren overleden, de Heer Mr. *Iman Pauw*, Griffier van den Hoogen Raed in Holland enz.

ALKMAER. Uit een Naemlyst van drie persoonen is door den Stadhouder verkoren tot Raed in de Vroedschap, en den 14 dezer Oegstmaend ingehuldigd, de Heer *Jan Waarts*, en zulks in de plaets van Mr. *Antony van Westhoven*.

MONNIKENDAM. Den 9 dezer Oegstmaend de gewoone dag van de verandering der Regeering dezer Stad, zyn tot Burgemeesteren verkoren en aengesteld, de Heeren CLAES KOUS BOS, Mr. DIRK DE LEEUW, WILLEM MOSTERT en

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

CLAES MOLENAER. Wyders zyn uit eene overgeleverde Naemlyst door zyne Doorluchtige Hoogheid den Heere Prinse Erfstadhouder; tot Scheepenen benoemd, de Heeren *Jan van Daelen*, *Claes Gaeffe*, *Pieter van Santen*, *Johannes van Wans*, *Cornelis Boterkooper*, *Jan Minne Boon* en *Claes Molenaer* junior; en tot Scheepenen - Commissarissen over des Gemeenelands Middelen, de Heeren *Jan van Daelen*, *Claes Gaeffe* en *Pieter van Santen*. Laetstelyk zyn nog op hooggunstige recommandatie van zyne Doorl. Hoogheid gecommitteerd in 't Collegie van de Gecommitteerde Raeden in Westfriesland en het Noorderkwartier, de Heer *Nicolaes Bruyn*: en tot Raed ter Admiraliteit in Westfriesland en het Noorderkwartier, de Heer *Theodorus Egbertus de Marle*.

MIDDELBURG. Den 9 dezer Maend, de Brief van verkiezinge uit de Jaerlyksche Naemlyst tot Vernieuwing van de Wet dezer Stad, geopend zynde, is bevonden, dat op den 4 dezer, door zyne Doorluchtige Hoogheid den Heere Prinse Erfstadhouder zyn verkoren; tot Burgemeesteren, de Heeren Mr. JOHAN PIETER VAN DEN BRANDE, Ridder Baronet, Heer van Capinge, Crabbendyke, Couwerve enz., en Mr. WILHEM AERNOUT VAN CITTERS, in plaets van de Heeren Mrs. JOHAN DAVID GHYSELIN LE SAGE en ANTHONY HUYSMAN, die vervolgens Voorzittende Scheepenen zyn geworden; en tot Scheepenen, de Heeren Mrs. *Bonifacius Mathias Pous*, *Johannes Adriaen Wilhelmius*, Heer van Kleverkerk en Brakel; *Jan Jacobus Macquet*, *Jan Anthony van Muyden* en *Johan Willem Schorer*, in plaets van de Heeren Mrs. *Jacob van Citters*, *Daniel Tulleken*, Heer van Melis en Mariekerk; *Jacobus Johannes de Bruyn*, *Assuerus van de Putte Schorer*, *David van Visvliet*, *Steven Matthys Snouk Hurgronje* en *Johan Hieronymus Huyssen*, Heer van Kattendyke; welke Heeren vervolgens door de Heeren Burgemeesteren en Schee-

Scheepenen, wederom tot Raeden dezer Stad zyn aengesteld. VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAREN, ENZ.

Ook is door de Regeering dezer Stad, aen den Wel-Eerw. en zeer Geleerden Heer *Jona Willem te Water*, Bedienaer des Goddelyken Woords in de Nederduitsche Gemeente der Stad Vlissingen, Historieschryver van Zeeland, mitsgaders Lid van verscheide Geleerde Maetschappyen en Secretaris van het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen, de waerdigheid opgedragen van Professor Philosophiæ & Historiæ in het Illustre School binnen deze Stad.

Den 20 dezer zyn door de Heeren Burgemeesteren en Schepenen dezer Stad, tot Commissarissen over 't Middel der Collaterale Successie en de Exue binnen deze Stad aengesteld, de Heeren Mrs. *Gerard van Citters* en *Engelbert Johan van der Mandere*, in plaets van de Heeren Mrs. Jacobus Johannes de Bruyn en Assuërus van de Putte Schorer, die uit de Weth in den Raed zyn overgegaen.

HINDELOPEN. Den 13 dezer Maend is alhier, na een uitteerende ziekte, in den ouderdom van 27 jaeren overleden, de Heer Mr. *Wybrand Pama van Loon*, Secretaris en Ontvanger alhier, en is door de Regeering dezer Stad wederom in deszelfs plaetse aengesteld, de Heer *Adrianus van Loon*, zynde een Broeder van de overledene.

LYST

LYST DER PRYZEN VAN VERSCHEIDE-NE PRODUCTEN ONZES LANDS.

Rotterdam den* 30 *Augustus.

	by de Z. Zak.
TARW Oude Zeeuwſ.	$16\frac{1}{2}$ a $18\frac{1}{2}$ ß
—— Nieuwe	$15\frac{1}{2}$ a 17 ß
—— Blauwe dito	$14\frac{1}{2}$ a $15\frac{1}{2}$ ß
ROGGE Zeeuwſ. dito	9 a 10 ß
	by 't Last.
BOEKWIT op 154 ℔	18 £
GERST Winter	$14\frac{3}{4}$ a $15\frac{1}{4}$ £
HAVER Zeeuws dito	10 a 13 £
—— Vrieſe Brouw	14 a 16 £
—— Gron. dito	$12\frac{1}{2}$ a 15 £

Rotterdam den* 30 *Augustus.

	by 't Laſt.
—— Vr. en Gr. Voer	11 a $12\frac{1}{2}$ £
PAERDEBOONEN	18 a $19\frac{1}{2}$ £
KOOLZAAT	30 a 34 £
	by den Steen.
VLAS Allerbeſt	42 a 44 fl.
—— Beſt	32 a 34 fl.
—— Ordinair	26 a 28 fl.
—— Gemeen	24 a 25 fl.
—— Slegt	22 a 23 fl.

NIEUWE NEDERLANDSCHE JAERBOEKEN,

SEPTEMBER.

MDCCLXXIX.

HOLLAND.

HAERLEM.

Wy hebben nu en dan al eens van ongemeen schoon weder dit jaer gesproken: de buitengewoone warmte heeft ook in deze Herfst aengehouden, zo dat men in verscheidene tuinen de Persiken- Peeren- en Kersen-boomen wederom op nieuws voor de tweedemael heeft in bloei zien staen. HAERLEM.

Wy hebben in 't afgelopen jaer 1778. ten zynen tyde van de Oprigting van den Oeconomischen Tak gesproken; en van deszelfs eerste Algemeene Vergadering den 15 September van dat jaer gehouden, verslag gedaen; (zie Nieuwe Nederl. Jaerb. 1778. bl 895 en volgg.) Wy hebben ook de prys-vraegen op die algemeene vergadering bepaeld, medegedeeld. (bl. 923.). Maer het gewigt van deze instelling vordert dat wy de Besluiten op die vergadering genomen, in onze Jaerboeken bewaeren.

Op den 15 September 1778. Eerste algemeene Vergadering gehouden door Heeren Directeu-

HAERLEM. *Besluiten des Oecon. Taks op de algemeene Vergader. van* 1778.

ren van de Hollandsche Maatschappye der Weetenschappen alhier, met Heeren Leden van haaren Oeconomischen Tak, in de Groote Zaal van het Diaconie-huis.

Præsent de Heeren Directeuren *van Sypesteyn*, *van Brakel*, *Hesbuysen*, *Hope*, *Decker*, *van Loon*, *van Lennep*, *Hartsinck*, *van den Heuvel*, *de Wilhem*, *Patyn*, *van Riemsdyk*, *Lestevenon*, *Deutz*, *Ebeling* en *de Leeuw*. Præsideerende de Heer *van Sypesteyn*.

Waar in door den Secretaris zyn opgeleezen de Naamen van de onderscheidene Respective Departementen naar hunnen rang, en denzelven hunne Zitplaatsen aangeweezen.

Is door den Secretaris van de Maatschappye en van den Oeconomische Tak, *C. C. H. van der Aa*, met een aanspraek uit naam van Heeren Directeuren deeze Vergadering geopend.

Zyn de Qualificatie brieven van Heeren Gevolmagtigden tot deeze Vergadering, door den Heer *N. van Wyk de Vos*, Secretaris van het Departement van Haarlem, opgehaald, en door den Secretaris deezer Maatschappye en van den Oeconomischen Tak voorgeleezen, en zyn bevonden gecommitteerd te zyn tot deeze Vergadering enz.

Is door den Secretaris deezer Maatschappye en van den Oeconomischen Tak voorgeleezen de Staat van de Cassa van deezen Oeconomischen Tak.

Is door den Heer Præsident uit naam van Heeren Directeuren gedeclareerd, vermits gemelde Heeren hadden vernomen, dat sommige Departementen zich bezwaarden, als of Heeren Directeuren *Capitatim* zouden stemmen; dat hun Wel-Ed. niet anders dan de algemeene welvaart van ons lieve Vaderland bedoelende, om die reden hadden beslooten, tot bewys daar van, voor deeze reize geene andere, dan adviseerende stem, uit te brengen, en de concludeerende geheel en al aan de Vergadering over te laaten.

Heeft de Heer Præsident gecommuniceerd, dat de Heeren Directeuren oordeelden aan deeze Verga-

gadering te moeten proponeeren, of het niet veiligst was wegens den staat der Cassa, waar van volgens het Programma Art. XXII. nog een vierde gedeelte tot het opgeeven van Prysvraagen niet mogt gebruikt worden, met het opgeeven van gemelde Prysvraagen niet te boven te gaan de som van ƒ22500-:- en of niet best zou zyn, die som men zoo te verdeelen, dat voor de Handwerken en Fabrycquen geschikt wierden twee vyfde van gemelde som, Landbouw één vyfde, Koophandel en Colonien één vyfde, Zeevaart en Visscheryen één tiende, Werktuig- en Scheikunde één tiende, het welk in omvraage gebragt zynde, is goedgekeurt, en zyn daar op door den Heer Præsident de Respective Heeren Gecommitteerden van de onderscheiden Departementen verzogt, om zich te præpareeren, ten einde op morgen hunne stemmen, overeenkomstig met deeze Resolutie, in de Vergadering uit te brengen, om voorts daar op finaal te resolveeren; dewelke het zelve hebben aangenomen.

HAERLEM. *Besluiten des Oecon. Taks op de algemeene Vergader. van* 1778.

Heeft de Heer Præsident aan de Vergadering gecommuniceerd, dat de gedagten der Heeren Directeuren eenparig daar heenen zouden loopen, dat aan den tegenwoordigen Secretaris van deezen Oeconomischen Tak C. C. H. van der Aa, wegens alle zyne moeite by het oprichten van deezen Oeconomischen Tak genomen, en die hy wegens het in train brengen van denzelven noch zal moeten neemen, billyk tot een appoinctement zou kunnen worden toegelegt de som van ƒ1000 's jaarlyks, en daar boven voor ieder van de eerste Duizend Leden, Donateurs en Donatrices 10 St., en van elk der overigen 5 St. mits de geheele som van gemelde zyn appoinctement en emolumenten de som van twee duizend Guldens niet zoude te boven gaan, en dat voor de volgende Heeren Secretarissen van deezen Oeconomischen Tak, het appoinctement bepaald zouden worden op ƒ500, en de emolumenten op denzelfden voet, als by den tegenwoordigen Secretaris zouden gereguleerd worden, mits dat derzelver appoinctement en emolumenten voor-

HAARLEM. Besluiten des Oecon. Taks op de algemeene Vergader. van 1778.

noemd, samengenomen, niet zouden te boven gaan de som van *f* 1500 : : —— en dat aan deeze Vergadering in overweeging gaven, wat dezelve daaromtrent geliefde te besluiten; waar op gedelibereerd zynde, is dit voorstel van Heeren Directeuren by de Vergadering geapprobeerd en gearresteerd.

Is door den Heer Præsident geproponeerd, dat aan *J. J. Dressont*, als door Heeren Directeuren aangestelden Klerk van den Oeconomischen Tak, huns oordeels gevoeglyk zou kunnen worden toegelegd eene Jaarwedde van *f* 250. en dat daarop de Resolutie van deeze Vergadering verzogten, waarop gedelibereerd zynde, is gemelde voorstel van Heeren Directeuren geapprobeerd.

Is door den Heer Præsident in overweeging gebragt de Propositie, by de Concept-Vragen §. 121. van de Handwerken en Fabrycquen gemeld; waarop besloten is, dat aan den Heer Mr. *Hendrik Willem van Hasselt*, van wegens deezen Oeconomischen Tak zal worden geoffereerd eene goude Medaille wegens deszelven zoo pryswaardige poogingen in het beginnen der Zyde-teelt hier te Lande, en dat aan dien Heer door den Secretaris by Missive van deeze Resolutie kennis zal worden gegeeven. —— En heeft het Departement van Haarlem aangenomen, om nader bericht te doen van de redenen, om welken de Commissie der Handwerken en Fabrycquen van dat Departement, het zelfde, met opzicht tot Hartmeyer, Worsdell, en de Zutphensche Zydewindery, heeft voorgeslagen, ten einde daar over als dan by deeze Vergadering nader zou worden geresolveerd.

Heeft de Heer Præsident gecommuniceerd, dat door sommige Departementen, na het drukken der Concept-Vraagen was voorgeslagen, om ook aan Ds. *Ris*, te Hoorn, wegens zyne loffelyken yver en beleid in het aankweeken van de naarstigheid der Gemeente, en inzonderheid van jonge Kinderen; —— aan Ds. *Mol*, als Oprichter van de Oudloosdrechtsche Porcelain Fabrycq; —— en aan

Geert

Geert Reinders, wegens het met succes voortzetten der Inentinge van jong Vee, mede een gelyke Medaille aan te bieden: waarop gedelibereerd zynde, is besloten, aan den Heer *Ris* te Hoorn kennis te geeven, door de Heeren Gedeputeerden te Hoorn, daar toe verzogt, van de gunstige dispositie der Vergaderinge ten zynen opzichte, schoon de deliberatien ten dezen reguarde volgens het Programma, tot de volgende algemeene Vergadering moeten worden uitgesteld; zynde voorts geresolveerd, de deliberatien, omtrent het offerceren van eene Medaille aan Ds. *Mol* en *Geert Reinders*, op de volgende Vergadering te hervatten.

HAARLEM. *Besluiten des Oecon. Taks op de algemeene Vergader. van 1778.*

Is door den Heer Præsident voorgesteld te resolveeren, dat de Heeren dirigeerende Leden van zodanige Departementen, dewelken hunne remarques op het Programma noch niet hebben overgezonden, binnen den tyd van twee Maanden gehouden zullen zyn, dezelven aan Heeren Directeuren over te zenden, ten einde dezen vervolgens in handen der Commissie, tot het revideeren van het Programma verzogt, gesteld zynde, dezelve voorts daar op behoorelyke reflectie zoude kunnen maaken, zullende het Plan der Wetten, door deeze Commissie te ontwerpen, aan dirigeerende Leden van de respective Departementen drie Maanden voor de eerstkomende algemeene Vergadering worden toegezonden, op dat door dezelve Vergadering daarover finaalyk zal kunnen worden geresolveerd.

Is op voorstel van den Heer Præsident besloten, dat de eerstkomende algemeene Vergadering zal gehouden worden in het aanstaande Jaar 1779. op den eersten Dingsdag na den 15 September.

Is by provisie besloten, dat de Sessien van deze Vergadering alleen zullen gehouden worden des voormiddags van 9 tot 2 uuren.

Hier op is de Vergadering gescheiden.

Op den 16 September 1778. de Algemeene Vergadering gehouden.

HAARLEM. *Besluiten des Oecon. Taks op de algemeene Vergader. van 1778.*

Præsent de Heeren Directeuren *van Sypesteyn*, *van Brakel*, *Hesbuysen*, *Hope*, *Hartsinck*, *van den Heuvel*, *de Wilhem*, *Patyn*, *van Riemsdyk*, *Lestevenon*, *Deutz* en *de Leeuw*. En de Respective Heeren Gedeputeerden van de onderscheidene Departementen. Præter *Nymegen*, *Maassluis en Westzaan*. Præsideerende de Heer *van Sypesteyn*.

Waar in de Resolutie, daags te voren by deze Vergaderinge genomen, zyn geresumeerd en geapprobeerd. En is daar op geleezen eene Acte van Qualificatie op deze Vergadering, door het Departement van Bergen op Zoom gepasseerd, op den Secretaris van den Oeconomischen Tak *C. C. H. van der Aa*, en is dezelve geapprobeerd.

Is door de Heeren Gecommitteerden van het Departement Haarlem, conform de Resolutie van den voorgaanden dag, gerapporteerd, dat de Commissie van de Handwerken en Fabrycquen van dit Departement had voorgeslagen, om aan *Hieronymus August Hartmeyer*, Gaaze-Fabrycqueur binnen deze Stad, ter aanmoediging toe te leggen eene goude Medaille, om dat zy Proeven hadden van zyne ongemeene bekwaamheid in dat werk, dewelken zy ook vertoonden, waar op gedelibereerd zynde, is beslooten denzelven eene goude Medaille van wegens den Oeconomischen Tak aan te bieden, en is de Secretaris gequalificeerd, om hem van deze Resolutie kennis te geven.

Voorts hebben dezelven Gecommitteerden vertoond eenige zilvere Gespen met derzelver Staale Beugels, gemaakt door *William Worsdell*, binnen deze Stad, welke de Commissie tot de Handwerken en Fabrycquen van dit Departement meende, dat eene aanmoediging verdiende, en dat zy van de Zutphensche Zydewindery het zelfde oordeelde: waarop gedelibereerd zynde, is in consideratie gekomen, dat gelyk werk, als dat van Worsdell, ook door andere Zilversmeden binnen deze Provincien gemaakt wierd; mitsgaders dat de Zutphensche Zydewindery niet viel in de termen, om door den Oeco-

co-

conomischen Tak met eene goude Medaille beloond te worden: —— waar op besloten is dezelve by provisie aan de twee bovengemelden niet te offereeren.

HAERLEM. Besluiten des Oecon. Taks op de algemeene Vergader. van 1778.

Is besloten de goude Medaille in waarde te fixeeren op twintig Ducaaten, en, zo men iets in de plaats van dezelve zal aanbieden, op de somma van vyfentwintig Ducaaten.

Is besloten eenige Prysvraagen in den Landbouw vast te stellen, te zamen beloopende eene som van omtrent vierduizend vyfhonderd Guldens, en zyn daar toe by meerderheid van stemmen uitgekozen, Num. 59. 60. 13. 36. 64. 35. van de Concept-Vraagen, allen in diervoegen voor te stellen, als by de gedrukte Prys-Vraagen te zien zal zyn.

Hier op is deze Vergadering geëndigd.

Op den 17 September 1778. de Algemeene Vergadering gehouden van den Oeconomischen Tak.

Præsent de Heeren Directeuren *van Sypesteyn*, *Vermeulen*, *Hesbuyssen*, *Hope*, *Decker*, *Hartsinck*, *van den Heuvel*, *Patyn*, *van Riemsdyk*, *Deutz*, *Ebeling* en *de Leeuw*. En de Heeren Gecommitteerden van de onderscheidene respective Departementen. Præter de Beverwyk, dewelke den Heer *Agge Roskam Kool*, —— en Zaandyk, het welk den Heer *B. Doornbosch*, —— beide in dato 16 September hebben gequalificeerd, om hunne Commissie waar te neemen. Præsideerende de Heer *van Sypesteyn*.

Waar in de Resolutien, daags te voren by deze Vergadering genomen, zyn geresumeerd en geapprobeerd.

Is door den Heer Præsident voorgesteld om voort te gaan met opgeeven van Prys-Vraagen, betrekkelyk tot den Landbouw, en voorts besloten op te geven Num. 21. 38. 62. 24. 54. 18. 73. van de bovengemelde Concept-Vraagen.

En is voorts geresolveert, met opzicht tot den Koophandel en Colonien, voort te stellen de volgende Numero's, namelyk 26. 19. 4. 18. 27. 12. —— Ten opzichte van Numero 12. is besloten, dat de

HAARLEM. zilvere vergulde Beker, in deze Resolutie gemeld, zal evenaaren de waarde van twee goude Medailles.

Hier op deze Vergadering geëndigd.

Besluiten des Oecon. Taks op de algemeene Vergader. van 1778. Op den 18 September 1778. de Algemeene Vergadering gehouden van den Oeconomischen Tak.

Præsent de Heeren Directeuren *van Sypesteyn*, *van Brakel*, *Vermeulen*, *Hesbuysen*, *Hope*, *Decker*, *Hartsinck*, *van den Heuvel*, *de Wilhem*, *Patyn*, *van Riemsdyk*, *Lestevenon*, *Deutz* en *de Leeuw*. En alle de respective Departementen, zynde door Jisp de Heeren *Cornelis van Munen Wz.* Secretaris, en Burgemeester *Jan Ploeger*; en door Groningen, de Eerw. Heer *Augustus Sterk* van Leeuwaarden, blykens byzondere daar toe dienende en overgeleverde Acten, gequalificeerd, om deze Vergadering in hunnen naam by te woonen. Præsideerende de Heer *van Sypesteyn*.

Is op voorstel van de Heeren van Delft geresolveerd, dat de Fabrikeurs enz. die sedert den tyd der uitgave van het Programma eenige Fabrycquen enz. zullen opgericht hebben, mede na den Prys zullen kunnen dingen.

Is op voorstel van Heeren Gedeputeerden van Leyden, beslooten, noch twee Vraagen in den Landbouw te voegen by de geenen, die reeds opgegeeven zyn, om dat men dezelven zeer gewigtig oordeelde, en dezelven te voren de meerderheid niet hadden, terwyl verscheide Vraagen, byna van denzelfden inhoud over die Stukken, in de Concept-Vraagen voorkwamen, en daar door de stemmen zeer verdeeld waren. En is het Departement van Leyden verzogt, en heeft het zelve op zich genomen, om een Ontwerp van dezelve Vraagen op te stellen, en aan de Vergadering te præsenteeren.

Is op voorstel van het Departement van 's Gravenhage, beslooten, dat elk van de onderscheiden respective Departementen, binnen den tyd van zes maanden, aan de Heeren Directeuren zal toezenden een lyst van alle de Fabrycquen, welken in derzelver Stad of Plaats te vinden zyn, zoo verre de Fabriqueurs die willen opgeeven, ten einde denzel-

ven

ven te doen drukken, en ten diensten van het algemeen uit te geeven. **HAERLEM.**

Is op voorstel van den Heer Præsident besloten, over te gaan tot het vaststellen van Prys-Vraagen in het Artikel van de Handwerken en Fabrycquen, en zyn daar toe verkooren Num. 3. 2. 50. 33. 24. 20. 4. 38. 28.

Besluiten des Oecon. Taks op de algemeene Vergader. van 1778.

En is besloten, deze Sessie, heden namiddag ten half zes uuren te continueeren.

Op den zelfden 18 September 1778. de Sessie der Algemeene Vergadering van dien dag gecontinueerd, ten half zes uuren.

Præsent de Heeren Directeuren *van Sypesteyn*, *Hesbuysen*, *Hope*, *Decker*, *Hartsinck*, *van den Heuvel*, *de Wilhem*, *Patyn*, *van Riemsdyk*, *Lestevenon* en *de Leeuw*. En alle de Departementen, als des voormiddags. Præsideerende de Heer *van Sypesteyn*.

Waar in besloten is vervolgens noch in het Artikel van de Handwerken en Fabrycquen op te geven als Prys-Vraagen, Num. 89. 81. 98. 16. 69. 12. 19. 25. 17. 14. 15.

Is door den Heer Præsident gecommuniceerd, dat, conform het geresolveerde in de Vergadering, dezen morgen gehouden, *Art.* 3. door de Heeren Gecommitteerden van Leyden aan Heeren Directeuren waren voorgeslagen de volgende twee Vraagen, betrekkelyk tot den Landbouw, naamlyk Num. 3 en 10. 11. 12. tot één gebragt.

Waar op gedelibereerd zynde, is besloten deze beide Vraage mede onder het Artikel van den Landbouw als Prys-Vraagen op te geven.

Hier op is deze Vergadering geëindigd.

Op den 19 September 1778. de Algemeene Vergadering van den Oeconomischen Tak gecontinueerd.

Præsent de Heeren Directeuren *van Sypesteyn*, *van Brakel*, *Vermeulen*, *Hesbuysen*, *Hope*, *van Loon*, *Hartsinck*, *van den Heuvel*, *Patyn*, *van Riemsdyk*, *Deutz*, *Ebeling* en *de Leeuw*. En de Heeren Gecommitteerden van de onderscheidene respective Departementen. Præsideerende de Heer *van Sypesteyn*.

Waar

HAERLEM.

Besluiten des Oecon. Taks op de algemeene Vergader. van 1778.

Waar in de Resolutien, daags te vooren by deze Vergadering genomen, zyn geresumeert en geapprobeerd.

Is op voorstel van den Heer Præsident besllooten, om tegenwoordig over te gaan tot het vaststellen van Vraagen, op te geven in het Artikel van de Werktuig- en Scheikunde, en zyn daer toe verkoren Num. 3. 4 en 9.

En overmits de overige Vraagen, in de Werktuig- en Scheikunde voorgesteld, niet van dat belang geoordeeld zyn, om ze, althans voor deze eerste reize, als Prys-Vraagen, van wegens deze Vergaderinge, vast te stellen, is beslooten by de reeds gearresteerde, voor het tegenwoordige, gééne anderen te voegen, — maar dezen namiddag ten vyf uuren over te gaan tot de Vraagen, betrekkelyk tot de Zeevaart en Visscheryen.

En hier mede is de Zitting van dezen voormiddag beslooten.

Op denzelfden 19 September 1778. des namiddags ten vyf uuren, is de Voormiddags-zitting van dezen dag gecontinueerd.

Præsent de Heeren Directeuren *van Sypesteyn*, *Herbuysen*, *Hope*, *Decker*, *Hartsinck*, *van den Heuvel*, *de Wilhem*, *Patyn*, *van Riemsdyk*, *Lestevenon* en *de Leeuw*. En de Heeren Gecommitteerden van de onderscheidene respective Departementen. Præter Doesburg, —— zynde voorts door Jisp de Heer *de Vos*, Secretaris van het Departement Haarlem, gequalificeerd om hunne belangen waar te neemen. Præsideerende de Heer *van Sypesteyn*.

Waar in op voorstel van den Heer Præsident is beslooten om over te gaan tot het opgeeven van Prys-Vraagen in het Artikel van de Zeevaart en Visscheryen, en is dienvolgende vastgesteld. Num. 15 en 4. en voorts 2. en 3. samengevoegd. —— als mede 1. 13. 7.

Vervolgens is op voorstel van den Heer Præsident beslooten, voort te gaan tot het overwegen van de Concept-Vraagen, bladz. 99. onder den naam van Nuttige Voorstellen gemeld, en is het eerste, aldaar te

te vinden, in omvraage gebragt zynde, althans voor deze reize afgekeurd.

HAERLEM. *Besluiten des Oecon. Taks op de algemeene Vergader. van* 1778.

Maar is by deze gelegenheid, op voorstel van den Heere *J. A. de Chalmot*, Gecommitteerden wegens het Departement van Campen, eenparig besloten, tot een altoosduurend gedenkteken voor de Posteriteit, der præsent geweest zynde Heeren, de heugelyke gedachtenis van het houden dezer Algemeene Vergadering, zoo eenstemmig in genoegzaam alle haare besluiten, zoo zichtbaar bezield alleen met gevoelens, die de Menschlievendheid inboezemt, en het algemeene nut van het Vaderland ten doel hebben, en die derhalven als het eerste en vaste fondament, waar op dit nuttige gebouw zal rusten, moet beschouwd worden; —— te vereeuwigen, door het slaan van eene toepasselyke zilvere Medaille, ter waarde van omtrent drie guldens; —— dat Heeren Directeuren verzogt worden, gelyk dezelven ook hebben aangenomen, om den Stempel tot gemelde Medaille te ontwerpen en te doen vervaardigen, en aan ieder der Heeren Directeuren, die op deze Vergaderinge præsent zyn geweest, met en benevens den Secretaris, als mede aan ieder der op deze Vergaderinge præsent geweest zynde Heeren Gecommitteerden der onderscheidene respective Departementen, en buiten de voorgemelden aan niemand anders, eene Medaille, als voornoemd is, zal gegeeven worden; —— dat de onkosten, daar op loopende, zullen verdeeld worden over die Heeren, dewelken gemelde Medaille zullen ontvangen, om dezelven uit hunne Privé-beurzen te betaalen; en dat vervolgens de Stempel, daar toe vervaardigd, als van géén toepasselyk gebruik in het vervolg kunnende zyn, zal verbrooken worden. —— En is beslooten, dat deze Medaille by den Secretaris zal kunnen worden afgehaald.

Is op voorstel van de Heeren Gecommitteerden van het Departement van 's Hage, de Secretaris door deze Vergadering verzogt, om zyne Aanspraak ter Opening van deze Vergadering, uit naam van

Hee-

HAER-LEM.

Besluiten des Oecom. Taks op de algemeene Vergader. van 1778.

Heeren Directeuren gedaan, te doen drukken, het welke door den zelven is aangenomen, met verzoek, om de vryheid te hebben van in derzelver eerste stuk eenige veranderingen, die daarin mogt noodig vinden, te maaken, het welke is geaccordeerd en beslooten, dat daar van twee Exemplaaren aan elk Departement met de Resolutien zullen worden toegezonden.

Hier op is beslooten, deze Vergadering op aanstaanden Maandag des voormiddags ten negen uuren weder voort te zetten, en is daar mede deze Zitting geëindigd.

Op den 21 September 1778. wederom de Algemeene Vergadering van den Oeconomischen Tak gehouden.

Præsent de Heeren Directeuren *van Sypesteyn*, *van Brakel*, *Vermeulen*, *Hesbuyssen*, *Hope*, *Hartsinck*, *van den Heuvel*, *de Wilhem*, *van Riemsdyk*, *Lestevenon*, *Deutz*, *Ebeling* en *de Leeuw*. En de Heeren Gecommitteerden van de respective Departementen, except Harderwyk, door het welke de Heer Griffier *van den Heuvel*; — Rotterdam, door het welke de Heeren Gedeputeerden van Delft; — Schiedam, door het welke de Heeren van Gorinchem; — Weesp, door het welke de Heer *van Riemsdyk*; — Oost- en Westzaandam, door dewelken de Heeren van Amsterdam, gequalificeerd zyn, om derzelver belangen waar te neemen. Ook is geleezen eene Qualificatie van Jisp, tot het bywoonen dezer Vergaderinge op den Heere *Hendrik Valkenburg* gepasseerd; al het welke is geapprobeerd. Præsideerende de Heer *van Sypesteyn*.

Zyn de Resolutien, op den 19 dezer by deze Vergaderinge genomen, geresumeerd en geapprobeerd.

Is beslooten, dat de Prys van drie gulden voor de Medaille, zal begreepen worden in dezer voegen, dat de innerlyke waarde van dezelve in Zilver niet zal te boven gaan gemelde somme.

Is door het Departement van Schoonhoven voorge-

gesteld, en door de Vergaderinge besloolen, dat een Cachet voor den Oeconomischen Tak tot deszelfs byzonder gebruik zal gesneeden worden, en is de geheele uitvoering, hoe het zelve te maaken, aan Heeren Directeuren overgelaaten.

HAERLEM. *Besluiten des Oecon. Taks op de algemeene Vergader. van 1778.*

Is op voorstel van den Heer Præsident besloolen, voort te gaan met het beoordeelen der Artikelen, onder den naam van *Nuttige Voorstellen*, in de Concept-Vraagen bl. 99 en volg. te vinden; en is geresolveerd:

Het Art. *sub* Num. 2. aldaar gemeld, over het verleenen van acces aan Leden van andere plaatsen tot de groote en byzondere Vergaderinge van deze en geene Stad of Plaats, over te laaten aan schikkingen, die elk der respective Departementen meest dienstig voor zich zelven zal oordeelen in den haare te maaken.

Is met opzicht tot Num. 3. aldaar gemeld, besloolen, dat — alles, wat by Heeren Directeuren der drukperse waardig geoordeeld word, by Numero's te Haarlem zal gedrukt worden, het zelve alomme te laaten verkoopen ten profyte van den Oeconomischen Tak, en ten dien einde door den Clercq van dezen Tak, van wegens denzelven getekend, mits de prys van het zetten en drukken ten hoogste op 5 guld. per Blad, — en 5 guld. per Riem Papier bepaald blyven, en dat de Letter en Papier zullen gebruikt worden, als by de Concept-Vraagen.

Is by gelegenheid van gemelde Art. 3. besloolen, dat het Departement van Haarlem, even als alle overige Departementen van dezen Oeconomischen Tak, zal worden geconsidereerd, en géénen voorrang boven de overigen zal hebben; en dat alles, het geene by dit Artikel, als mede eenige andere Artikelen van het Programma, scheen door Heeren Directeuren met concurrentie van het Haarlems Departement te moeten behandeld worden; zonder zoodanige concurrentie van dat Departement, alleen door Heeren Directeuren zal afgedaan worden: Doch heeft het Departement van Haarlem

aan

HAERLEM. *Besluiten des Oecon. Taks op de algemeene Vergader. van 1778.*

aan zich gereserveerd de faculteit, om daar omtrent aan deze Vergadering zoodanige voorstellingen te doen, als het zelve zal oordeelen te behooren.

Is geresolveerd het Voorstel *sub* Num. 4. als eene Prys-Vraag op te geven.

Is met opzicht tot Num. 5. van gemelde nuttige Voorstellen besloten, dat, omtrent de ontdekkingen, dewelken behoorden geheim gehouden te worden, zoodanige nadere schikkingen door de Algemeene Vergadering zullen gemaakt worden, als dezelve zal meenen te behooren; —— dat ondertusschen niets van dien aart zal worden gepubliceerd; en dat van deze Resolutie by het drukken der Prys-Vraagen, aan het algemeen kennis zal worden gegeven.

Is met opzicht tot de generaale voorwaarde, te vinden bladz. 3. van de Concept-Vraagen, besloten, dat, voortaan by de uitgaave van de Prys-Vraagen, als een Algemeene Voorwaarde zal worden gedrukt, enz. enz.

Is door den Heer Præsident, op voorstel van de Heeren van Amsterdam, aan deze Vergadering in overweeging gegeeven, dat, even als by den Landbouw, zoo ook met opzicht tot de Handwerken en Fabrycquen, verscheide zeer nuttige Vraagen alleen zyn voorbygegaan, om dat dezelven, schoon van denzelfden inhoud, nochtans op verscheide manieren waren voorgesteld, niet tegenstaande de respective Departementen in het algemeen van derzelver nuttigheid overtuigd waren. —— Dat daar benevens verscheide van de gearresteerde Prys-Vraagen zelfs niet eerder, dan in de Jaaren 1783 en 1784. konden beantwoord worden; —— of het derhalven aan de Vergadering niet zoude dienstig voorkomen dezelve vraagen als Prys-Vraagen by de voorigen te voegen. —— Waarop gedelibereerd zynde, is het gemelde Voorstel eenpaarig geapprobeerd, en zyn voorts Heeren Directeuren verzogt, om gemelde Vraagen naar derzelver goedvinden te benoemen; waarop de Heer Præsident, uit naam van Heeren Directeuren van deze Vergadering, tot dat einde

heeft

heeft voorgeslagen, uit het Artikel van de Handwerken en Fabrycquen Num. 44. 66. 75. 76. — en Num. 90 en 91, tot één gebracht.

HAERLEM.

Hier op gedelibereerd zynde, zyn alle de gemelde Prys-Vraagen, door de Vergadering goedgekeurd en gearresteerd.

Besluiten des Oecon. Taks op de algemeene Vergader. van 1778.

Voorts is beslooten, dezen avond ten vyf uuren de Zitting van deze Vergadering voort te zetten.

Op denzelfden 21 September 1778. des namiddags ten vyf uuren de Vergadering van dezen voormiddag gecontinueerd.

Præsent de Heeren Directeuren *van Sypesteyn*, *Hesbuysen*, *Hartsinck*, *van den Heuvel*, *de Wilhem*, *van Riemsdyk*, *Lestevenon*, en *de Leeuw*. En de Heeren Gedeputeerden van de onderscheidene respective Departementen. Præsideerende de Heer *van Sypesteyn*.

En is daar in door de Heeren van het Departement van Haarlem voorgeleezen zekere Propositie, betrekkelyk tot de Resolutie, dezen morgen genomen, met opzicht tot het Departement van Haarlem, dewelke in omvraage gebragt zynde, is by de Vergadering besslooten, by het voornoemde geresolveerde in alles te persisteeren.

Is door den Heer Præsident geproponeerd, uit naam van Heeren Directeuren, of deze Vergadering zou kunnen resolveeren, dat de respective Departementen gehouden zullen zyn, de Penningen der Contribuanten stiptelyk op den tyd, by het Programma bepaald, aan den Heer Secretaris van dezen Oeconomischen Tak over te zenden, ten einde Directeuren verzekerd mogen zyn; op hoe veel Contributien men voor dat Jaar kan staat maaken; wanneer dezelven voorts aan de respective Departementen in het begin van den volgende Maand Juny, hunne gedachten zullen mededeelen, over hoe veel Penningen, ten naasten by, door de Algemeene Vergaderinge, tot het uitlooven van Præmien, zal kunnen worden gedisponeerd.

Dat verder de Departementen, welken eenige nieuwe Voorstellen van Pryzen, in de Concept-

HAERLEM. *Besluiten des Oecon. Taks op de algemeene Vergader. van 1778.*

Vraagen niet gemeld, begeeren voorgesteld te hebben, dezelven ten minsten agt Maanden voor het houden der Algemeene Vergaderinge, aan Heeren Directeuren zullen moeten overzenden, ten einde, als een gevolg op de Concept-Vraagen, by volgende Numero's gedrukt, en zes Maanden voor het houden der Algemeene Vergaderinge aan de respective Departementen gecommuniceerd te worden.

Dat voorts de respective Departementen gehouden zullen zyn aan Heeren Directeuren drie Maanden voor het houden der Algemeene Vergaderinge, over te zenden hun Advis, benevens eenen lyst van zoodanige Numero's, welken zylieden, zoo uit de reeds gedrukte Concept-Vraagen, als die, welken vervolgens opgegeven zyn, ter Voorstellinge verkiezen: zullende die Departementen, welken hieromtrent *in mora* zyn gebleeven, nopens de voorschreevene Verkiezinge, gééne Stem ter Algemeene Vergaderinge kunnen inbrengen, door welke schikkingen Heeren Directeuren in staat zullen gesteld worden, de zaaken tot verkortinge van de besoignes der Algemeene Vergaderinge behoorlyk te præpareeren.

Waar op zynde gedelibereerd, heeft de Vergaderinge zich met de voorschreeven Propositien volkomen geconformeerd.

Is door den Heer Præsident, uit naam van Heeren Directeuren, aan deze Vergaderinge geproponeerd het neemen van de navolgende Resolutie:

Dat gééne Propositien, tot het voorstellen van Pryzen, in deliberatie zullen mogen worden gebracht, dan de zoodanigen, welken ter bevorderinge van de Algemeene Welvaart onzes lieven Vaderlands kunnen strekken, en geensints ten doelwit hebben het particuliere voordeel van eenige Provincie, Stad of Plaats, doch om, zoo veel dit algemeene oogmerk toelaat, te gemoet te koomen aan de begeerte van de respective Departementen, welken gaarne eenig voorstel, hun particulier nut of voordeel bedoelende, van wegen de Algemeene

de Vergaderinge wilden geproponeerd hebben, en teffens alle stoffe tot jalousie te weeren, zal jaarlyks, zoo lang de Cassa zulks toelaat, de somma van zeshonderd Ducaaten worden gedestineerd, om door twaalf Departementen, ieder de somma van vyftig Ducaaten ter hunner keuze, en volgens het voorstel, door hen beraamd, aan Præmien beloofd te worden.

HAERLEM. *Besluiten des Oecon. Taks op de algemeene Vergader. van 1778.*

Dat de Departementen, thans ter Algemeene Vergaderinge bekend, ten dezen opzichte den voortang zullen hebben boven die geenen, welke in het vervolg aankoomen, en naar order der stemminge tot het voorstellen dier Prys-Vraagen gerechtigd zullen zyn, en dat de nieuw aankomende in dit Respect, naar de order van den tyd, dat zy zich aangeeven, zullen volgen.

Waar op gedelibereerd zynde, heeft de meerderheid geresolveerd de gemelde Propositie over te neemen, dezelve aan hunne respective Departementen te communiceeren, en van derzelver Resolutie, aan Heeren Directeuren schriftelyk rapport te doen voor primo December 1778. en daar by te voegen hunne remarques omtrent den rang, waar in zy meenden, dat de onderscheidene Departementen behoorden geplaatst te worden, indien dezelven eenige remarques daar omtrent mede te deelen hadden.

Is door den Heer Præsident in omvraag gebragt, of iemand der Heeren Gedeputeerden van de onderscheidene Departementen noch iets aan deze Vergadering voor te draagen hadde, en hebben daarop de Heeren Gedeputeerden van Amsterdam het volgende geproponeerd:

„ Aangezien by de respective Departementen
„ gééne Penningen voor handen zyn, dan 10 stui-
„ vers voor elke Portie, waar uit nauwlyks de
„ Schryf-behoeften, Brief-porten en Onkosten
„ tot de Vergaderingen kunnen worden gevonden;
„ en men by de minste opgaave van eenige inven-
„ tie genoodzaakt is Proeven te neemen, op welken
„ dikwils onkosten loopen, die de Inventeuren niet

HAER-LEM.

Besluiten des Oecon. Taks op de algemeene Vergader. van 1778.

„ gaarne geheel voor hunne rekening willen of kun„ nen neemen; zo zoude het Departement van Am„ sterdam voorslaan, of, dewyl hier *pariculum in* „ *mora* gelegen is, deze Vergadering niet kan „ goedvinden, vooraf, en wel zonder dat zulks „ by de Commissie tot revisie van het Programma „ geslagen, wierd in aanmerking genoomen, he„ den vast te stellen, dat dirigeerende Leden in „ elk Departement, boven de 10 Stuivers noch „ twee Guldens van elke Contributie zullen afzon„ deren tot het neemen van Proeven en schade„ loosstelling van gedaane onkosten voor zooda„ nige nieuwe uitvindingen, of verbetering aan „ reeds exteerende Werktuigen of Fabrycquen, als „ zy, na ingenomen advis van de Commissien, tot „ onderzoek derzelven gesteld, waar in men be„ hoort vertrouwen te stellen, zullen oordeelen te „ behooren, mits van zoodanige uitgaaven in de „ naastvolgende Algemeene Vergaderinge rapport „ werde gedaan."

Welke Propositie in omvraage gebragt zynde, by de meerderheid is beslooten dezelve over te neemen, ten einde het zelve aan hunne respective Departementen te communiceeren, en derzelver Resolutie voor primo December 1778. aan Heeren Directeuren te communiceeren, ten einde derzelver Commissie, tot de revisie der Wetten aangesteld, zich van dezelven zal kunnen bedienen.

Is door de Heeren van Gorinchem voorgesteld, of de Acte van Qualificatie, te geven aan Heeren, gedeputeerd ter Algemeene Vergadering van dezen Oeconomischen Tak, altoos op dezelfde wyze, als nu geschied is, zal gegeeven worden: —— waar op gedelibereerd zynde, de gemelde Acte van Qualificatie eenpaarig is geapprobeerd en gearresteerd om zich voortaan insgelyks van dezelve te bedienen.

Is op voorstel van de Heeren Gedeputeerden wegens Hoorn gedelibereerd over het vertaalen van de Prys-Vraagen, en besloten, dat dezelve alleen in zuiver Nederduitsch, zoo veel mogelyk, van wegens dezen Oeconomischen Tak zullen gedrukt en

uit-

uitgegeven worden, maar dat aan Heeren Directeuren word overgelaaten, om zoodanigen van gemelde Prys-Vraagen, waar omtrent zy zulks noodig zullen oordeelen, ook in andere Taalen te doen bekend maaken, en in de Couranten of elders, te doen plaatsen.

HAERLEM. *Besluiten des Oecon. Taks op de algemeene Vergader. van* 1778.

Is door de Heeren Gedeputeerden van Westzaandam geproponeerd, of deze Vergadering zou kunnen goedvinden, om, tot bespaaringe van onkosten, een Eigene Drukkery aan te leggen, en voorts iemand, des kundig, en dien men zulks toebetrouwen kan, daar in te stellen: —— Waarop gedelibereerd zynde, is besloten, om dit over te laaten aan het goedvinden der Heeren Directeuren, met verzoek, dat dezelven gemelde Propositie gelieven in aanmerking te neemen, in geval dezelven met eenen Drukker hier ter Stede niet mogten kunnen naar hun genoegen te regt komen.

Eindelyk is op voorstel van Leiden en Alkmaar, door den Heer Præsident in omvraage gebracht en besloten, dat de Resolutien van deze Algemeene Vergadering, ten dienste van de onderscheidene Departementen, in groot octavo zullen worden gedrukt voor rekening van dezen Oeconomischen Tak, en aan ieder Departement twee Exemplaaren daar van zullen worden toegezonden.

Hier op is deze Vergadering geëindigd.

Op den 22 September 1778. is de laatste Zitting der Algemeene Vergadering van den Oeconomischen Tak gehouden.

Præsent de Heeren Directeuren *van Sypesteyn*, *Hesbuysen*, *Hartsinck*, *van den Heuvel*, *de Wilhem*, *van Riemsdyk*, *Lestevenon*, en *de Leeuw*. Als mede de Heeren Gecommitteerden van de onderscheidene respective Departementen, als den voorigen dag. En is geleezen en geapprobeerd een Qualificatie van Wormer, gegeeven aan den Heeren Burgemeesteren *Cornelis Cuyper* en *Jacob Mol*. En is de Heer *Adr. Rogge* wegens Westzaandam weder in de Vergadering verscheenen. Præsideerende de Heer *van Sypesteyn*.

HAARLEM.

Besluiten des Oecon. Taks op de algemeene Vergader. van 1778.

Waarin de Resolutien, daags te vooren by deze Vergaderinge genomen, zyn geresumeerd en geapprobeerd.

Heeft het Departement van Haarlem, gepropo neerd, dat gaarne voor dit Jaar wil afzien van hun gesustineerde; dat het de Vergadering verzoekt, haare genomene Resolutien, nopens de egaliteit der Departementen, te houden *in statu quo*, en dat het aan zich behoud de faculteit, om hunne gedachten, met betrekking tot hun gesustineerde, nader voor te dragen aan Heeren Directeuren, om te dienen zoo ter deliberatie over de nieuw te formeerende Concept-Wetten, als om met dezelven ter zyner tyd aan de respective Departementen te worden medegedeeld; het welke door den Heer Præsident ter overweeginge van deze Vergaderinge gebragt zynde, eenparig is geapprobeerd. — En hebben Heeren Gecommitteerden van Haarlem, van hunne zyde aangenomen, en beloofd te zullen zorg draagen, dat van wegens hun Departement, niets op eenigerleye andere wyze zal worden gedivulgeerd.

Heeft de Heer Præsident aan de Vergadering gecommuniceerd, dat Heeren Directeuren voornemens waren, om by de eerste gelegenheid zoo veel van de Gelden in Cassa van den Oeconomischen Tak te zullen beleggen, als bevinden zouden, volgens het 22 Art. van het Programma, gevoeglyker te kunnen geschieden, welk by de respective Departementen voor communicatie is aangenoomen.

Heeft de Heer Præsident gepropponeerd, of en wanneer Heeren Gedeputeerden zouden goedvinden tot de generaale resumtie van al het gepasseerden in deze Vergadering te vaceeren. — Waarop gedelibereerd zynde, is besloten, zich met de gedaane resumtie, wegens het gepasseerde op ieder dag, te vrede te houden. —— En de generaale resumtie van al het gepasseerde aan Heeren Directeuren, zo dezelve zulks goedvonden, over te laaten.

Is

Is op voorstel van den Heer Gedeputeerde wegens Delft verzogt eene Commissie te formeeren, om Heeren Burgemeesteren dezer Stad, uit naam van deze Vergadering te bedanken voor de goedheid, dewelke hun Wel-Ed. Groot Achtbaarheden aan deze Oeconomischen Tak hebben gelieven te betoonen, door aan denzelven dezen plaats tot het houden van zyne Algemeene Vergadering te accordeeren: het welke eenparig goedgekeurd zynde, heeft de Heer Præsident de vriendelykheid gehad deze Commissie op zich te neemen.

HAERLEM. *Besluiten des Oecon. Taks op de algemeene Vergader. van 1778.*

En heeft vervolgens de Secretaris, uit naam van Heeren Directeuren, deze Vergadering met eene gepaste Aanspraak besloten.

Waar op de Eerw. Heer *Couperus*, Gedeputeerde ter deezer Vergaderinge van wegens het Departement van Gouda, op het voorstel van de Heeren Gedeputeerden van Zutphen, door de overige Heeren Gevolmagtigden van de onderscheidene respective Departementen daar toe verzogt, zo voor zich, als uit naam van de overige Heeren Afgezondenen, den Heer Præsident, en overige Heeren Directeuren, mitsgaders den Secretaris van dezen Oeconomischen Tak, voor alle genoomene moeite en beweezene vriendelykheden op een zeer minzaame en energicque wyze, met toewensching van den milden Zegen des Allerhoogsten over deze Vergadering, en derzelver poginge ten algemeenen welzyn van ons lieve Vaderland, heeft bedankt: de gezamentlyke Heeren Gedeputeerden teffens verzoekende, om van het voorgevallene alhier in de plaats hunner wooninge zoodanig bericht te geeven, dat daar door die geenen onder hunne Medeburgeren, dewelken tot hier toe in deze heilzaame instellinge géén deel genomen hebben, bewoogen mogten worden, om insgelyks als Leden van deze Oeconomischen Tak tot dit edel oogmerk mede te werken.

Eindelyk zyn de Secretaris en de voorgemelde Heer *Couperus* door alle de Heeren Directeuren en

HAERLEM. Gecommitteerden voor derzelver Aanspraake bedankt, en op het vriendelykste hunne toestemming gevraagd, om dezelven te doen drukken, waarin gemelde Heeren gedeclareerd hebben ter instantie van deze Vergadering te bewilligen.

Hier op is deze Eerste Algemeene Vergadering van den Oeconomischen Tak met de uiterste eendracht en het volmaakste genoegen geëindigd.

Gelyk in het afgelopen jaer, zo is ook in dit jaer 1779. eene algemeene Vergadering van den Oeconomischen Tak op den 21 September in de Groote Zael van het Diakonie-huis aengevangen. By tyds wierdt van deze vergadering, derzelver dag en plaets in de nieuwspapieren *kennis* gegeven, ten einde de Leden, welken genegenheid mogten hebben dezelve by te woonen, zich voorzien zouden van behoorlyk bewys, dat zy Leden waren, om het zelve aen den ingang te vertoonen; alzo geenen anderen zouden toegelaten worden.

De besluiten op deze Vergadering genomen, zyn van dezen inhoud:

Besluiten der Vergader. des Oecon. Taks van 1779.

Op den 21 September 1779. algemeene Vergadering van den Oeconomischen Tak in de groote Zaal van het Diaconie-Huis deezer Stad Haarlem, eerste Sessie gehouden:

Præsent de Heeren *van Sypesteyn*, Præsident, en Directeuren *van Brakel*, *Hesbuysen*, *Hope*, *van Loon*, *van den Heuvel*, *Rendorp*, *de Wilhem*, *Patyn*, *van Riemsdyk*, *Ebeling* en *de Leeuw*.

Waarin door den Secretaris zyn opgeleezen de Naamen van de onderscheidene Departementen naar hunnen Rang, zoodanig als in het voorige Jaar heeft plaats gehad, en zyn dezelven hunne Zitplaatsen aangeweezen.

Voorts

Voorts zyn opgehaald, de Qualificatie-brieven van Heeren Gevolmagtigden tot deze Algemeene Vergaderinge, dewelken door den Secretaris voorgeleezen zynde, is bevonden daartoe gecommitteerd te zyn van wegens Arnhem enz. Harderwyk, Dordrecht, Haarlem, Delft, Leyden, Amſterdam, Gouda, Rotterdam, Gorinchem, Schiedam, Schoonhoven, Briel, Alkmaar, Hoorn, Enkhuyſen, 's Hage, Woerden, Oudewater, Naarden, Weesp, Beverwyk, Yſſelſteyn, Delfshaven, Maasſluis, Jisp, Weſtzaanen, Weſtzaandam, Zaandyk, Wormer, Middelburg, Zierikzee, Vliſſingen, Utrecht, Thamen, Leeuwaarden, Deventer, Zwol en Groningen.

HAERLEM.

Beſluiten der Vergader. des Oecon. Taks van 1779.

Is door den Secretaris deze tweede Algemeene Vergadering uit naam van Heeren Directeuren met eene Aanſpraake, ter materie dienende, geopend.

Is beſlooten over te gaan tot het delibereeren over de Concept-Wetten, en het daaruit formeeren van een ſtelſel Wetten, om voor dit Inſtitut tot eenen beſtendigen Regel en Wet voor het vervolg te dienen.

Waarop Artykel voor Artykel van dezelve Concept-Wetten in overweeging zynde genomen, is daar mede dien namiddag, gelyk ook den volgende 23 en 24ſten September gecontinueerd, en het gemelde groote en voor dit Inſtitut allergewigtigſte werk, met alle moogelyke eendracht, en tot algemeen genoegen, ten einde gebracht. Waarop alle de Leden van deze Vergadering elkanderen, als uit eenen mond toewenſchten, dat die Wetten van den Oeconomiſchen Tak, onder den Godlyken Zegen, het middel mogten zyn, om dit Genootſchap, en zynen arbeid voor het dierbaare Vaderland, tot ſteun en luiſter te doen ſtrekken: zoo lang Nederland een vry volk in zynen ſchoot voed, dat is, (gelyk wy hoopen) tot aan het einde der eeuwen.

Is beſlooten, dat Delftshaven in rang op Yſſelſtein onmiddelbaar zal volgen.

Is gearreſteerd, dat de Wetten voor dit Genootſchap,

HAERLEM. *Besluiten der Vergader. des Oecon. Taks van 1779.*

schap, in deze Algemeene Vergadering vastgesteld, zullen gedrukt en een Exemplaar daar van *gratis* aan ieder der Leden gegeven worden; en daarom kortheidshalven in deze resolutien niet zullen worden geinsereerd.

Dewyl het zou kunnen gebeuren, dat de aftrek van het geene aan den drukker toegestaan is te verkoopen, niet groot genoeg was om hem in staat te stellen buiten zyne schade, de recognitie van 13 guldens, Art. 216. van de Wetten gemeld, te betaalen, is geresolveerd, dat by provisie alle de voorschrevene stukken, zoo wel die hy aan het Genootschap leevert, als verkoopt, door den Clercq van dit Genootschap onder opzicht van den Algemeenen Secretaris getekend en genommerd zullen worden, en, by aldien de drukker bevonden wierd, ietwes, dit Genootschap betreffende, zonder de voorsch. tekening en nommering, uitgegeven of verkogt te hebben, zal hy verplicht zyn, daarvan de gestelde Recognitie te betaalen, doch wanneer op dezen voet ten vollen blykt, dat hy waarlyk by het betaalen dier Recognitie schaade heeft geleeden, zal door de Algemeene Vergadering hem deze schaade vergoed worden.

Na het afloopen van het gestatueerde in de Wet, met opzicht tot de rekening, heeft de Secretaris deze rekening met de Boeken, daartoe specteerende, ter Tafel van de Algemeene Vergadering nedergelegd, om door alle de Leden bezichtigd te kunnen worden.

Nota. Op Dingsdag den 21 September des namiddags de tweede Sessie, zyn in de Vergaderinge tegenwoordig geweest:

De Heeren Directeuren *van Sypesteyn*, Præsident, *Hesbuysen*, *Hope*, *van den Heuvel*, *Rendorp*, *de Wilhem*, *Patyn* en *de Leeuw*.

22. September 's morgens, derde Sessie.

De Heeren Directeuren *van Sypesteyn*, Præsident, *van Brakel*, *Hesbuysen*, *van den Heuvel*, *Rendorp*, *de Wilhem*, *Patyn*, *Riemsdyk*, *de Leeuw*.

Voor

Voor 't Departement Wormer is gequalificeerd, de Heer *M. Wiardi*; en voor Wormerveer, de Heer *N. van Wyck de Vos*. HAERLEM.

Op den 22 Sept. 's namiddags, vierde Sessie. *Besluiten der Vergader. des Oecon. Taks van 1779.*

De Heeren Directeuren *van Sypesteyn*, Præsident, *Hesbuysen, van den Heuvel, Rendorp, de Wilhem, Patyn, Riemsdyk, de Leeûw.*

Op den 23 Sept. 's morgens, vyfde Sessie.

De Heeren Directeuren *van Sypesteyn*, Præsident, *van Brakel, Hesbuysen, Hope, van Loon, van den Heuvel, Rendorp, de Wilhem, Patyn, Riemsdyk, de Leeuw.*

Op den 23 Sept. 's namiddags, zesde Sessie.

De Heeren Directeuren *van Sypesteyn*, Præsident, *Hesbuysen, Hope, van Loon, van den Heuvel, Rendorp, Patyn, Riemsdyk* en *de Leeuw.*

Op den 24 Sept. 's morgens, zevende Sessie.

De Heeren Directeuren *van Sypesteyn*, Præsident, *Hesbuysen, Hope, van den Heuvel, Rendorp, de Wilhem, Patyn, Riemsdyk, Ebeling* en *de Leeuw.*

Op den 24 Sept. 's namiddags, agtste Sessie.

De Heeren Directeuren *van Sypesteyn*, Præsident, *Hesbuysen, Hope, van den Heuvel, de Wilhem, Patyn* en *de Leeuw.*

Op den 25 September 1779. gehouden de negende Sessie van deze Vergadering. Præsent de Heer *van Sypesteyn*, Præsident, en Directeuren, de Heeren *Ad. J. Hesbuysen, Hope, van den Heuvel, de Wilhem, Patyn, Riemsdyk, de Leeuw.*

De Gedeputeerden van alle de Departementen, except Harderwyk, 't welk in zyne plaatse gecommitteerd had, Arnhem, —— Oudewater, dat gecommitteerd had Schoonhoven. —— Zierikzee, dat gequalificeerd had Vlissingen.

Waarin de veranderingen, gemaakt in de Concept-Wetten, en de Resolutien in de Agt voorgaande Sessien van deze Vergadering genomen, zyn geresumeerd en gearresteerd.

Is in overweeging genomen, en na gedaane omvraage, vastgesteld, met opzicht tot Art. 176, dat de Gedeputeerden van de Departementen uit de

HAERLEM. *Besluiten der Vergader. des Oecon. Taks van 1779.*

Provincie Gelderland in de eerstkomende Algemeene Vergadering van 1780. den eersten rang zullen bekleeden, en dat in dier voege de uitvoering van het gestatueerde by gem. Art. zal beginnen.

Is beslooten, dat de tegenwoordige gearresteerde Wetten, volgens Art. 215. in 8vo formaat zullen gedrukt worden.

Is vastgesteld, dat dirigeerende Leden van de respective Departementen, ingevolge Art. 21. der Wetten, de eerste reize van hunnen post zullen afgaan met de eerste groote Vergadering in den jaare 1780.

Is op voorstel van het Departement van 's Hage geresolveerd, de Algemeene Vergaderingen van dit Genootschap, jaarlyks met een plechtig Gebed tot God, den Allerhoogsten Oorsprong alles goeds, te beginnen; —— en dezelven aan het einde met eene Dankzegging te besluiten: en zyn Directeuren verzogt, om, naar goedvinden, eenigen der hier gedeputeerde Heeren te verzoeken een opstel daar van te vervaardigen 't geen tot een Formulier-Gebed in die gelegenheden zou kunnen dienen en jaarlyks gebruikt worden, welke ontwerpen Directeuren verzogt zyn na te zien en goed vindende dezelven aan de Vergadering voor te dragen, zullende nogtans de naamen van die geenen, die zoodanige Concept-gebeden inleveren, door Directeuren worden gesecreteerd.

Hier mede is deze Sessie van heden geëindigd, en geresolveerd, dezelve op aanstaanden Maandag den 27 dezer des voormiddags ten negen uuren te hervatten.

Op den 27 September 1779. tiende Sessie gehouden: Præsent de Heeren Directeuren *van Sypesteyn*, Præsident, *van Brakel*, *Hope*, *van den Heuvel*, *de Wilhem*, *Patyn*, *van Riemsdyk*.

Is, na resumtie der resolutien van de voorige Sessie, geleezen het rapport van het geen tusschen de twee Algemeene Vergaderingen is voorgevallen, en van de notabelste resolutien by Præsident en Directeuren, gedunrende dien tyd, genoomen, mits-

ga-

gaders van het geene aan Directeuren is gecommuniceerd, behelzende hetzelve rapport hoofdzaaklyk. HAERLEM.

In de eerste plaats, dat dezelve na daar over gehoudene besoignes hebben gearresteerd dit volgende Cachet. *Besluiten der Vergader. des Oecon. Taks van* 1779.

Eene *Tropbee*, samengesteld uit de Attributen van de vyf Commissien, naamlyk een Roer, een Slangenhoofd, Koornaairen, een Net en een Weefspoel, met de legende, *Felici Numine crescat*, met onderschrift: *Societ. Oecon. Batava*, welke aan de Vergadering is vertoond geworden.

Dat wyders het volgende ontwerp van den Gedagtenispenning der voorgaande Vergadering is gearresteerd, tot de voorzyde, een Olyfboom, die geplant staat, waar van afgeleid is een even opschietende Tak, dien zeven Genii begieten, met het omschrift: *één hart, één doel.*

De tegenzyde, eene talryke Vergadering, zo veel mogelyk gelykende naar die, welke in het voorgaande jaar alhier gehouden is, met het byschrift: *Gebouden te Haarlem* den 15 Sept. 1778. *Præs.* Mr. *C. A. van Sypesteyn.*

Welke by het eindigen van deze Vergadering aan de Leden, de voorige Vergadering bygewoond hebbende, zal worden uitgedeeld. Tot de gewoone Prys-Medaille de Nyverheid, gekroond door de Liefde voor het Vaderland, en aan haare voeten een hoorn van overvloed, met omschrift: *Eer en voordeel.*

Het revers, een open Veld, omringd met een Kroon van Olyfbladeren om in te schryven den naam van den geenen, aan wien deze Medaille zal zyn toegeweezen, en den datum van de resolutie, van welke aan den bekroonden een Extract te gelyk met de Medaille, des begeerende, zal worden ter hand gesteld. —— Onderschrift —— *Eereprys van den Oeconomischen Tak.*

Dat Directeuren voorts op zich hebben genomen, tot wegneeming van alle zwaarigheden, de

on-

HAARLEM.

Besluiten der Vergader. des Oecon. Taks van 1779.

onkosten gemaakt door het Departement van Haarlem, toen het nog met Directeuren vereenigd was, — waar tegen Haarlem betaald heeft, de volle twee Ducaaten voor alle zyne Leden en Donateuren, enz.

Dat Directeuren op den 29 October 1778 hebben besloten het vierde gedeelte der Donatien en Contributien, volgens het Programma bereids tot een vast fonds voor dezen Oeconomischen Tak gedestineerd, aan te leggen, het geen vervolgens ter uitvoer gebracht is.

Dat voor het behouden der *groene Baay* op 20 May uit de ingekomene Advysen bevonden is een getal van 49 stemmen, en tegen het behouden 12 Stemmen — drie welke de dispositie in deze aan Directeuren, en drie, welke dezelve aan de Algemeene Vergadering overlaaten, en Directeuren daarom besloten hebben om by provisie nog de groene Baay te gebruiken, tot dat by de Algemeene Vergadering anders mogt voorzien worden.

Dat men ten zelven dage met opzicht tot het aanleggen van geld, boven het hier voren gemelde, besloten is, nademaal toch geene Fondsen, dan met opgeld zouden te bekomen zyn, hier mede te wachten tot dat de Algemeene Vergadering in September eerstkomende, daar over nader zoude hebben gedelibereerd.

Dat de Konstschilder *van der Vinne* alhier gepræsenteerd heeft, eene aftekening van de eerste Algemeene Vergadering in plaat gebracht en een Exemplaar daarvan in eene Lyst gezet, ten dienste der Algemeene Vergadering geoffereerd.

Wyders dat aan Directeuren zyn gecommuniceerd, behalven de stukken in de Poincten van beschryvinge gemeld, verscheidene Lysten van Fabrycquen en Trafycquen, die sommige Departementen op onderscheide tyden gezonden hebben, dan dat dezelven nog niet gedrukt zyn, om daarop nadere resolutie der Departementen af te wachten.

Dat voorts de volgende stukken ter beantwoording

ding van eenige prysvraagen reeds ingekomen waren als zeker bericht van een *Moddermolen* ter mededinging nopens den Prys, Art. 2. in de Werktuigkunde voorgesteld.

HAERLEM. Besluiten der Vergader. des Oecon. Taks van 1779.

Eene Verhandeling nopens het verdiepen van de Zaan, Prysvr. pag. 30. Zeev. 2.

Een Monster Inlandsche Tabak, toegezonden door *N. H. Caries* aan het Departement van Nymegen gezonden, het welk rapporteerde, dat die man reeds lang vertrokken was en gem. Departement niets van zyne goede hoedanigheden wist.

Een dito uit Almelo ontvangen en aan het Departement van Ootmarsum ter Examinatie toegezonden.

Eene Memorie in dato 31 July 1779. van Nymegen, gezonden over de beveiliging van de Colonie Surinamen, van den Heer *Alexander Salontbay van Salontba*; welke besloten was voor Communicatie aan te neemen.

Een bericht van het Departement van Enkhuysen, wegens ingelegden Haring, die van de Colonien was gezonden.

Dat voorts nog uit de volgende Provincien vluizen Wol ter dinging na den Prys, L. 14, bl. 12. zyn ingekomen. Uit Gelderland; uit Holland; uit Utrecht; uit Vriesland.

Gelyk mede nog aan Directeuren was ter hand gekomen, een monster Hoeden, ter mededinging na den Prys, voorgesteld, Art. 21. van de Handwerken, bl. 26.

Francforter Aarde Potten, gezonden door het Departement van Arnhem voor den Prys in de Handwerken, Art. 11. bl. 21.

Spelden, gezonden door het Departement van Zwolle; voor den Prys Art. 10. van de Handwerken, bl. 21.

Dat boven dien aan Directeuren nog waren toegezonden, de navolgende Stukken, op welken gééne Prys-vraagen zyn gesteld: te weeten

Een nieuwe Vuur-Pomp;

Een

HAERLEM. *Besluiten der Vergader. des Oecon. Taks van 1779.*

Een Model van een Molen, opgegeven ter verbeteringe van die van den Heer *Spille*;

Een Model van Rinketten in Sluis-deuren van eene geheel nieuwe Construćtie;

Eenige Monsters van Chitz en gemarmerd Papier van nieuwe Fabricquen.

Eindelyk een monster Kaarsen ter verbeteringe van Smeer-Kaarsen:

Voor welk rapport Direćteuren, met approbatie van het verrigte, door deze Vergadering zyn bedankt.

Tot het visiteeren der Rekeningen zyn gecommitteerd de vier eerst in rang zittende Departementen.

Op de propositie van Direćteuren, omme de somma, ter uitschryvinge van Prysvraagen gedestineerd, voor altoos te bepaalen op den volgenden voet: als voor den

Landbouw, een vyfde.
Koophandel en Colonien, een vyfde.
Handwerken en Fabrycquen, twee vyfden.
Werktuig en Scheikunde, een tiende.
Zeevaart en Visscheryen, een tiende.

Is geresolveert jaarlyks op de Algemeene Vergadering vast te stellen, hoe de somma, ter uitdeelinge van Prysen gedestineerd, tusschen de bovengemelde Classen te verdeelen voor het volgende jaar.

Is daar op verder geresolveerd voor het aanstaande Jaar 1780. nochmaals dezelfde bepaalinge te volgen, als in het voorleedene Jaar; voorts heeft de Heer Præsident voorgesteld de Numero's der Concept-vraagen, door de meeste Stemmen der Departementen ter voorstelling uitgekozen, als in den Landbouw.

N. 50. 4. 52. 10 d. 13 a. 13 e. 7. 9 c. 11 a. 40. 32 d. 32 b. 8. 43. 54., welke allen by de Vergadering zyn gearresteerd in de form, als by yder derzelver in de gedrukte Prys-vraagen te zien zal zyn.

Is geresolveerd, aan den Konstschilder *van der Vin-*

Vinne eenen gouden Ryder voor zyne Prent van de eerste Vergadering te offerceren. HAERLEM.

Op den 27 September 1779. 's namidags de elfde Sessie gehouden.

Besluiten der Vergader. des Oecon. Tuks van 1779.

Præsent de Heeren Directeuren *van Sypesteyn*, Præsident, *Hope*, *van den Heuvel*, *de Wilhem*, & *Patyn*.

Is in de Vergadering voortgegaan met het arresteeren der volgende Prys-vraagen, in maniere als vooren.

In den Landbouw, N. 31. 23. 12 f. 12 g. 48. 30.

In den Koophandel en Colonien, N. 68. 83 a. 74. 84. 81 a. 81 b. 77. 72. 73.

Doch wegens de difficulteiten, welken zig in de extensie van Art. 60. opdeeden, is geresolveerd te committeeren de Departementen van Delft, Gouda, Rotterdam en Utrecht, om, dezen aangaande, de Vergadering te dienen van Consideratien en Advis.

Voorts zyn nog gearresteerd twee propositien van Prys-vraagen onder meerdere, door het Departement van Surinamen opgegeven, naamlyk van den Totanus —— en van den Katoenwurm.

Op den 28 September 1779. Dingsdag 's morgens, twaalfde Sessie.

Præsent de Heeren Directeuren *van Sypesteyn*, Præsident, *van-Brakel*, *Hesbuysen*, *Hope*, *van den Heuvel*, *de Wilhem*, *Patyn* en *Riemsdyk*.

Na resumtie der Resolutien van de voorige Sessie, zyn nog by de Vergadering gearresteerd tot Prys-vraagen voor te stellen.

In den Koophandel en Colonien, N. 80. 87. 71 b. 79. 70 a. 70 b. 69 a. 69 b. 89.

Voorts in de Werktuigkunde, N. 195. veranderd in eene Resolutie.

In de Scheikunde, N. 171 b. 172 b. 175. 159. 160. 162. 164.

In de Zeevaart en Visscheryen, N. 177. 180. 182. 184. en dan tot de extensie van Art. 180. zyn gecommitteerd de Departementen van Amsterdam, Rotterdam, Westzaandam en Middelburg.

HAER-LEM.

Besluiten der Vergader. des Oecon. Taks van 1779.

En is by occasie der deliberatien over N. 184. op propositie van het Departement van Woerden geresolveerd, aan yder der gebroeders *Jacob* en *Frans Naerebout* te Vlissingen, ter zaake van hunne betoonde weergalooze edelmoedigheid, in het redden der ongelukkige schepelingen van het gestrande Schip Woestduin den 24 July 1779 betoond (*), te vereeren een goude Medaille of eene zilvere Medaille en 23 Ducaaten.

Op den 28 September 1779. 's namiddags, den tiende Sessie gehouden.

Præsent Heeren Directeuren als boven.

Na resumtie der by de voorige Sessie genoomene Resolutien, zyn uit de nuttige Voorstellen tot Prysvraagen gekooren, N. 193. 197 en 209.

En is by occasie der deliberatien over N. 195 geresolveerd de respective Departementen te verzoeken voor ultimo December 1780, aan Directeuren te willen doen toekomen, het gerequireerde in 't volgende voorstel:

Dewyl in ons Vaderland een zeer groot getal van onderscheidene Maaten en Gewigten gebruikt word; welker evenredigheid niet algemeen, en vooral niet naauwkeurig genoeg bekend zyn, en het niet wel denkelyk is, dat door publycq gezag dezelven staan vernietigd, en een algemeene Maat en Gewigt ingevoerd te worden; is beslooten, dat de onderscheide respective Departementen, ieder in zyn district, voor of op ultimo Dec. 1780, eene juiste opgaave zal bezorgen, van alle Roeden, Voeten en Ellen, Maaten en Gewigten aldaar in gebruik; de Maaten vergeleeken met den Rhynlandschen Voet, zoo als die door Professor *Lulofs* nagegaan en ter bewaaringe weggelegd is in de Academie te Leyden, volgens zyne eigene beschryvieg in zyne Grondbeginselen der Wynroey en Pylkunde, §. 97: —— En het Gewigt vergeleeken met het Nederlandsche Troische, zoo als daar van gesprooken word in het placcaat van den 21 Maart 1606. Art. 58. in de Instructie voor den Ykmeester Generaal der Vereenigde Nederlanden, van den 1 Mey

(*) Zie hier voren, bl. 720.

Mey 1750. Art. 2. beide gearresteerd door de Hoog Mog. Heeren Staaten Generaal, en te vinden in de Groot-Placaatb. I. Deel, Col. 2687. en VII. Deel, Col. 1118, 1119.

HAERLEM.

Besluiten der Vergader. der Oecon. Takt van 1779.

Voorts gehoord het rapport van de Departementen, Delft, Gouda, Rotterdam en Utrecht, wegens de extensie van N. 60, van de Conceptvraagen, luidende als volgt.

Dat, van wege deze Vergadering, Directeuren zouden behooren te worden verzogt, omme zoodanige vraagen, dewelke, naar hun oordeel, alleen tot de VII Provincien zouden moeten worden bepaald; offschoon ook met meerderheid van stemmen gekooren, om voor te stellen, dit Jaar buiten omvraag te houden en tot het volgende te reserveeren; —— dat de overige Prysvraagen, dewelke by deze Vergadering niet zouden mogen worden gearresteerd, zouden behooren te worden uitgeschreven, zonder directe of indirecte uitsluiting van de Generaliteits Landen; —— en laastelyk, dat het al of niet uitsluiten van de Generaliteits Landen voor 't vervolg zoude behooren te worden gebragt, in de Poincten van beschryving van de eerst volgende Algemeene Vergadering, ten einde, als dan na ingenomenen Last der respective Departementen daar omtrent te worden geresolveerd, zoo als bevonden zal worden te behooren.

Waarop gedelibereerd zynde, is geresolveert het bovenstaande rapport te converteeren in een Resolutie van deze Vergadering.

Op den 29 Sept. 1779. des morgens veertiende Sessie gehouden.

Præsent de Heeren Directeuren *van Sypesteyn*, Præsident, *Hesbuysen*, *Hope*, *van den Heuvel*, *Rendorp*, *de Wilhem*, *Patyn*, *Riemsdyk*, *Lestevenon*, is vertoond de qualificatie van het Departement Paramaribo, op den Heer Mr. *J. C. van der Hoop*.

Gehoord zynde het rapport wegens de extensie van No. 180. in de Zeevaart, door de Heeren van Amsterdam, Rotterdam, Westzaandam en Middelburg, op verzoek van deze Vergadering gefor-

 meerd,

HAERLEM. *Besluiten der Vergader. des Oecon. Taks van 1779.*

meerd, is geresolveerd de Heeren voorige gecomm. met adjunctie van die van Gouda, Hoorn, Enkhuysen en Leeuwaarden, te verzoeken en te committeeren om de extensie van dit Art. nader te dresseeren en te verkorten.

Voorts zyn gearresteerd tot Prys-vraagen in de Handwerken en Fabricquen, N. 114 c. 114 e. 114 h*. 118 c. 94. 130. 135. 109 b. 136 a. 136 b., zoo als in de Prys-vraagen te zien is.

Op den 29 Sept. 1779. des namiddags, vyftiende de Sessie gehouden.

Præsent de Heeren Directeuren *van Sypesteyn*, Præsident, *Hesbuysen*, *Hope*, *van den Heuvel*, *Rendorp*, *de Wilhem*, *Patyn*, *Riemsdyk*.

Na resumtie der Resolutie, huyden morgen genoomen, is op het voorstel van het Departement van Zaandyk geresolveerd, om N. 162. in de Werktuigkunde voor een Prys-vraag voor te stellen, zo als by dezelven is uitgedrukt, waar na tot Prys-vraagen in de Handwerken en Fabricquen gearresteerd zyn als volgt, N. 139. 131. 132 a. 111. doch zyn, boven de by rapport van Directeuren voorgestelde Prysvraagen, in plaatse van die geenen, welke volgens Resolutie van gisteren zyn uitgevallen, aan de Vergadering voorgedragen de volgende Numero's als Prysvraagen voor te stellen als N. 154, 124. en dezelven gearresteerd.

Op den 30 Sept. 1779. voormiddag, zestiende Sessie gehouden.

Præsent de Heeren Directeuren *van Sypesteyn*, Præsident, *Hesbuysen*, *van den Heuvel*, *Rendorp*, *de Wilhem*, *Riemsdyk*, *Lestevenon*.

Zyn door Directeuren ingevolge Art. 189. van de Wetten voorgesteld, de volgende, N. 24 b. 28. 34. 85 b. 100.

Is geresolveerd N. 25. van de voorgesteld Prysvraagen, betreklyk het Spinwerk, voor den jaare 1780. voor te stellen in maniere als volgt.

In yder Departement aan Jongens beneeden de 12, en Meisjes beneeden de 10 Jaaren, die een goeden draad kunnen Spinnen van Wol, Vlas en Katoen,

toen, in tegenwoordigheid van eenige Leden, daar toe door de Commisfie van Directie gecommitteerd, de navolgende Præmien uit te deelen:

HAERLEM. Besluiten der Vergader. des Oecon. Taks van 1779.

In de WOLLE.

Aan een jongen of meisjes, die den besten draad wol fpint op 't groote wiel, het foort van wolle ter keuze van 't Departement . f 5 : 5 : -
op 't kleine wiel dito . . f 5 : 5 : -

Aan vier jongens of meisjes, in het fpinwerk op 't groote wiel, daar naast aankomende, yder f2 : 10 : - . f10 : - : -
op 't kleine wiel dito, yder f2 : 10 : - f10 : - : -

In het VLAS.

Aan een jongen of meisje het best fpinnende op 't kleine wiel . f 5 : 5 : -
op 't Spinrok of Quenouille f 5 : 5 : -

Aan vier jongens of meisjes op 't kleine wiel daar naast aankomende, yder f2 : 10 : - . . . . f10 : - : -

Aan vier dito, daar naast aankomende in het fpinwerk op het fpinrok of quenouille, yder f2 : 10 : - . . f10 : - : -

In de CATOEN.

Aan een jongen of meisje, die het beste fpint op 't kleine wiel . f 5 : 5 : -

Aan vier dito, daar naast aankomende, yder f2 : 10 : - . . f10 : - : -

Doch zal moeten blyken by Certificaat van de Commisfie der Directie, dat deze premien, waarlyk aldus, naar yder foort van fpinninge, den kinderen beneeden de gestelde jaaren oud, en een goeden draad fpinnende, zyn uitgedeeld, zullende de éene foort van fpinninge tot fuppletie van de andere niet moogen dienen.

HAERLEM. *Besluiten der Vergader. des Oecon. Taks van* 1779.

Deze præmien zullen uitgedeeld worden in het Jaar 1780, ten tyde als de Commissie van Directie in yder Departement zal goedvinden.

Voorts de poincten van Beschryving in omvraag gebragt zynde, is geresolveerd nopens het eerste Art. aan Do. *Ris* ter betooninge van 't genoegen, met het welke deze Vergadering wegens zyne gesignaleerde Vaderlands liefde en yver voor 't gemeene welwezen is aangedaan, te vereeren, de goude Medaille.

Insgelyks is geresolveerd, aan Do. *Mol*, als oprigter van een Porcelein-Fabricq in de oude Loosdrecht, waar door aan veele behoeftigen werk word gegeven, te accordeeren de goude Medaille.

Ook is geresolveerd, aan *Geert Reynders*, wegens deszelfs edelmoedige ontdekking van het door hem uitgevonden middel tot præservatie van het Vee door de Inenting, te accordeeren de goude Medaille.

Op den 30 September 1779. des namiddags, de zeventiende Sessie gehouden.

Præsent de Heeren Directeuren *van Sypesteyn*, Præsident, *Hesbuysen*, *van den Heuvel*, *Rendorp*, *de Wilhem* en *Patyn*.

Is geresolveert Art. 4. van de Poincten van Beschryving uit te stellen, by provisie voor een Jaar, ter zaake de Fabricq, in dezen gemeld, nog niet tot den staat van volkomenheid en uitgebreidheid is gebragt, om een ieder naar genoegen te bedienen, te meer alzoo de Heeren *van Olst* en *Kuiper*, gedeclareerd hebben, zelfs te verlangen nadere proeve te neemen.

Is nog geresolveerd op Art. 5. aan *C. Maas*, de goude Medaille te offereeren voor het stuk Laken, van Inlandsche Wolle gefabriceerd en in de voorige Algemeene Vergadering vertoond.

Nopens Art. 6., is geresolveerd aan den Heer Mr. *J. C. Druman* te accordeeren de zilvere Medaille, en zyn verhandeling te laaten drukken voor den Oeconomischen Tak.

Is wyders geresolveert Art. 7, by provisie voor

een

een jaar te passeeren en hetzelve in een volgende jaar wederom in de poincten van beschryvinge te brengen.

Is op voorstel van het Departement van 's Hage geresolveerd het agtste Articul by provisie buiten deliberatie te houden.

Op Art. 9. is geresolveert, ook de Resolutie van de Algemeene Vergadering van het voorgaande jaar aan alle de Leden uit te deelen.

Op Art. 10 is geresolveerd, aan de respective Departementen te verzoeken, dat elk Departement uit de Vluizen Wol, aan het zelve gepræsenteerd, ter mededinginge na den prys, Art. 11. van de Prysvraagen voorgesteld, de beste gelieve te verkiezen, en dezelve, mitsdien die, welken zy lieden egaal mogten oordeelen, ter Algemeene Vergadering over te zenden met een briefje daaraan vast, ten blyke tot welk Departement het zelve behoore: en zyn voorts Directeuren verzogt om uit de toegezondene Vluyzen Wol, met advis van des kundigen, de besten uit ieder Provincie en de generaliteit jaarlyks te willen kiezen en beloonen.

HAERLEM. *Besluiten der Vergader. des Oecon. Taks van 1779.*

Nopens Art. 11 is geresolveerd de propositie van 't Departement van Naarden, tot een Prysvraag te brengen in dezer voege.

„ In ieder Departemen aan Jongens beneden de 12, en aan Meysjes beneden de 10 jaaren, die de beste behandeling van de Zyde-Winding hebben, naar het oordeel van des kundigen, daartoe door de Commissie van Directie gecommitteerd, aan een Jongen of Meysje, die het meest uitmunt, een Ducaat, en aan vier Jongens of Meysjes, die daar het naast aankomen, ieder *f* 2-10-. Deze Præmien zullen worden uitgedeeld binnen het jaar 1780, ten tyde, door de Commissie van Directie in ieder Departement te bepaalen.

Art. 12. In deliberatie zullende gebragt worden, is door het Departement van Haarlem gratieuslyk gedeclareerd te berusten in de schikkingen, door de Algemeene Vergadering by het arresteeren van Art. 79. der Wetten gemaakt, verzoekende dat dit poinct

HAERLEM.

Besluiten der Vergader. des Oecon. Taks van 1779.

moge worden gehouden buiten alle deliberatie, welk declaratoir by de Algemeene Vergadering met veel genoegen is aangenomen.

Nopens Art. 13. is geresolveerd, den Edelmoedigen yver van den Heer *Agge Roskam Kool*, met de goude Medaille te beloonen, zoo ras eenig mensch door middel van deszelfs voorgestelde en aan de Vergadering vertoonde Machine, daadlyk zal zyn gered, waartoe Directeuren by dezen worden gequalificeerd.

Nopens Art. 14. is geresolveert, dat door Directeuren zoodanige Departementen zullen benoemd worden, als hun Ed. daartoe geschikt zullen oordeelen, om hoe eer hoe beter de berigten, getuigenissen en Monsters aangaande het voorstel vervat in N. 8. der Prysvraagen van den Jaare 1778. van den Landbouw, zoo van wegens de Heer *Jacob Aggesz. Kool*, als van den Heer *Hendrik Valkenburg* aan deze Vergadering overgegeeven, of nog over te geeven, te examineeren en Directeuren te adviseeren, voor hoe verre gemelde mededingers aan de vereischten van gemelde voorstel hebben voldaan, om daarvan aan deze Vergadering verslag te doen, ten tyde, dat over de toewyzing der gestelde prys zal worden geconcludeerd.

Op den 1 October 1779. des voormiddags, agttiende Sessie gehouden.

Præsent de Heeren Directeuren *van Sypesteyn*, Præsident; *Hesbuysen*, *van den Heuvel*, *de Wilhem*, *Patyn*, *Riemsdyk*, *Lestevenon* en *Ebeling*. En alle Departementen Præter Yssel'stein.

Is door de Commissie, den 29 September des voormiddags op de Gedeputeerden van Amsterdam, Rotterdam, Westzaandam, Middelburg, Gouda, Hoorn, Enckhuysen en Leeuwaarden gedecreteerd, uitgebragt eene extensie van N. 180. der Prysvraagen, dewelke volkomen is geapprobeerd en gearresteerd, zoo als in de Prysvraagen te zien is.

Is gecommuniceerd zekere brief van den Heer *Jacob Aggesz. Kool*, waarby te kennen gaf, dat het geheim van Kaas te verwen, even gelyk zulks met

de Tournefol gefchied, eerftdaags weereldkundig zal maaken, om het publiek daar van zoo veel eerder te bedienen, het welk voor Notificatie is aengenomen. HAERLEM. *Befluiten der Vergader. des Oecon. Taks van* 1779.

Is geresolveerd, na drie maanden de Lyften der Fabrycquen, zoodanig dezelven door de refpective Departementen zyn ingeleverd en nog binnen dien tyd aan Directeuren toegezonden zullen worden, te laaten drukken, met uitlaatinge van de naamen der Fabriquanten om redenen, deze vergadering daartoe moveerende.

Is geresolveerd de Algemeene Vergadering in het aanftaande Jaar 1780. te houden op den tweeden Woensdag in Juny, en is dienvolgende nog geresolveerd dat de Departementen gehouden zullen zyn de Nieuwe Conceptvraagen, mitsgaders zoodanige Articulen, welke zy verlangen in de Poincten van Befchryving gebragt te hebben, aan Directeuren over te zenden voor den eerften December 1779. die dezelven aan de Departementen gedrukt te rug zullen zenden voor den eerften Maart 1780, zullende de Departementen, op verlies van ftemme, verplicht zyn, hunne Lyften van verkiezinge der Numeros teffens met de remarques op de Conceptvraagen aan Directeuren te doen toekomen, voor den eerften Mey 1780.

Is door Directeuren der Vergaderinge voorgedraagen, dat het Departement van den Haag by eene Miffive aan hun Directeuren geadreffeerd, had verzogt de Algemeene Vergadering te informeeren, dat de Heer *Willem de Bas*, in 's Hage woonachtig, in den gepafeerden Winter eene proeve had genomen tot verbetering en onderfteuning van de Diaconie en armen Fondfen; veele menfchen reeds, die van den armen bedeeld wierden, had aan 't werk geholpen; en daardoor de uitdeelingen niet weinig gefoulageerd hebbende, dit ontwerp zelfs openlyk had doen drukken, en onder de hand aan verfcheide menfchen uitgegeven: ten einde, deze voorfchreven daad van zuivere belangloosheid en menfchenliefde in 't volgend jaar in de Poincten van Befchryving gebracht

HAARLEM.

Besluiten der Vergader. des Oecon. Takt van 1779.

wordende, de respective Departementen, hier van als nu beter geinformeerd, daar door geëngageerd mogten worden, hunne Gedeputeerden ter volgende Algemeene Vergaderinge favorabel omtrent dit poinct te gelasten.

Waarop gedelibereerd zynde is door alle de Leden der Vergadering op de gunstigste wyze goedgevonden dit poinct, zonder nadere opgave van het Departement van den Haag, te brengen in de pointen van Beschryvinge van het volgend jaar; hebbende de Gecommitteerden van den Haag aangenomen, om, zoo mooglyk, een Exempláar van het voorsz. ontwerp aan de respective Departementen te doen geworden.

Is geresolveerd een tweede goude Medaille te laaten slaan ter waarde van de helfte der groote, om dezelve by gepaste gelegenheden te kunnen uitdeelen: en is teffens met eenpaarige stemmen by de resumtie geresolveerd in stede van de zilveren, dezelve aan den Heer *J. C. Druman* aan te bieden.

Is geresolveerd den Hortulanus *William Kent* door het ter leen verstrekken van vyftig Ducaaten instaat te stellen tot het ontbieden van Zaaden ten dienste van het Publiecq.

En is verder geresolveerd de Deliberatien nopens alle het ingekomene in voldoening der Prysvraagen uit te stellen, tot dat de respective gestelde termynen zullen zyn geëlabeerd; wordende inmiddels Directeuren verzogt, daar zy het noodig vinden, eenige Departementen, ter examinatie van het zelve te committeeren.

Voorts zyn nog ter Vergadering geproduceerd verscheidene Proeven van Nieuwe Uitvindingen en andere nuttige zaaken: als

Een concept tot een verbeterd Scheprad voor Zand- Slib- en Moddermolens, het welk op bericht van Amsterdam is geresolveert niet verder in de pointen van beschryving te brengen.

Van Haarlem, Doesburg en Hoorn, gemarmerd en Citz-Papier.

Van Leeuwaarden een verbetering van Verlakt, dat

dat het sterkste vuur weerstaat, gemaakt door *Hendrik van Temming*, aldaar. HAARLEM.

Van Hoorn een berigt en tekening van een Nieuwe Watermolen. *Besluiten der Vergader. der Oecon. Taks van 1779.*

Uit 's Hage een Monster van Touw, uit Brandnetels geslagen, als mede een Monster van Spaansgroen, zoo gezegd word, in de lugt zyn couleur behoudende.

Uit Vlissingen een Model van vierkante Balusters op eenen gewoonen draaibank gemaakt.

Van Rotterdam drie Bladen Lood van een Nieuwe uitvinding, gemaakt door *Erbard* te Rotterdam.

Van den Briel een Monster Tin, van Oud Tin gemaakt, dat even zoo goed als het Engelsche Blocktin gehamerd zoude kunnen worden.

Item eene Machine, om schepelingen, in nood op strand zittende te redden: ook heeft de Heer *A. Keskam Kool* aan de Vergadering vertoond zeker model van een Moddermolen, verklaarende, die aan het oordeel van de Vergaderinge te onderwerpen, maar den eigendom aan zich te behouden, die dezelve ook weder heeft mede genomen.

Nopens alle deze voorgebragten stukken, voor zoo verre die in handen van Directeuren gelaaten zyn, zyn Directeuren verzogt eenige Departementen ter examinatie te willen committeeren en na ingekomen advisen van dezelve ter volgende Vergadering een præadvys nopens de belooningen van derzelver Autheurs naar verdiensten, te willen inbrengen.

Aan de Vergadering vertoond zynde een kist met planten van Condas-riet, blykens het getuigenis van den Heer Consul *Nagel* uit Cadix in dato den 3 Maart 1779; is geresolveerd, die planten hoe eer hoe beter na de West-Indien te verzenden, (blyvende de deliberatien nopens de toewyzing der Pryzen tot na ultimo December 1780 uitgesteld) en inmiddels met de tegenwoordige vertooning genoegen te neemen.

Van Amsterdrm is gepræsenteerd een model van een

HAERLEM.

Besluiten der Vergader. des Oecon. Taks van 1779.

een schroef om het Roer te ligten, als meede een Sextant om by nagt de hoogte te neemen.

Waarop geresolveerd is Directeuren te qualificeeren eenige schadeloosstelling en belooning, na hierop gehad te hebben het advis van de Departementen, aan den uitvinder te accordeeren, bestaande ten hoogsten in een zilvere Medaille en 25 Ducaaten boven de schadeloosstelling van de Modellen.

Is geresolveert om aan *Robert Rainey*, uitvinder van een Suikermolen, die door vuur bewoogen word, toe te leggen *f* 2 daags voor Reis- en Teerkosten geduurende den tyd, welke noodig zal zyn om zyn werktuig door de onderstaande Departementen, te weeten, Leyden, Amsterdam, Rotterdam, Utrecht, en, des noods, Paramaribo te doen examineeren, zullende hy van het eene Departement tot het andere geadresseert worden, en worden Thesauriers van opgemelde Departementen gequalificeerd om de bovengemelde *f* 2:-:- voor Reis- en Teerkosten uit te reiken, en Directeuren wyders geauthoriseerd, om, na ingekomen gunstig berigt, des goedvindende, zoodanig werktuig in 't groot, onder opzigt van gemelde *R. Rainey* te doen vervaardigen en de nodige penningen daartoe te besteeden.

Op de propositie van het Departement van Groningen, om in 't vervolg het Departement van Stad en Lande uit te maaken, is in consideratie genomen, dat zig nog verscheide volkryke Vlekken en Dorpen in de Provincie van Groningen bevinden, wier ingezetenen lust zouden kunnen krygen een Departement opterigten en door deze schikkinge daarvan zouden worden gefrustreerd; waar omme deze Vergadering het billyk agt, dat de Stad Groningen zig met den Titul van Departement van Groningen blyve vergenoegen.

Op den eersten October 1779. 's namiddags negentiende Sessie gehouden, Præsent de Heeren Directeuren *van Sypesteyn*, Præsident, *Hesbuysen*, *Hope*, *van den Heuvel*, *de Wilhem*, *Rendorp*, *Patyn*, *Riemsdyk*.

Is

Is gehoord het rapport van de Commissie tot het examineeren van de Rekening, welke dezelve zoo in ontvang als uitgaaf behoorlyk gejustificeerd bevonden hebbende, dezelve geapprobeert en gesloten hebben. HAARLEM. Besluiten der Verga. der. des Oecon. Taks van 1779.

Voorts is door deze Commissie geproponeerd, dat om een zekeren egaalen voet in 't vervolg te houden, Directeuren aan de respective Departementen zouden kunnen toezenden een gedrukte schema, waarnaar de Thesauriers behoorden af te zenden de Donatien en Contributien van hunne Departementen, in dezer voegen:

Het Departement van verantwoord aan den Algemeenen Secretaris van den Oeconomischen Tak der Hollandsche Maatschappye der Weetenschappen, opgericht te Haarlem, eene somma van
voor ontvangene Donatien en Contributien, na aftrek van één Gulden van ieder twee Ducaaten, ingevolge Art. 118 der Wetten.

Van den gepasseerde Jaare	Donatien	f
	Contributien	f
Van dezen Jaare van primo January tot ultimo Maart	Donatien	f
	Contributien	f
		f
Af, volgens bovenstaand Art.		f
Komt als bovengemeld		f

Met welk voorstel de Vergadering zig eenparig heeft geconfirmeerd en de Commisie voor haare genomene moeite bedankt.

Voorts zyn door Directeuren aan de Vergadering voorgesteld, eenige Nommers der Conceptvraagen, welken Directeuren dagten, dat om verscheidene redenen in 't vervolg, by het drukken der nieuwe Conceptvraagen, daar uit behoorden te worden gelaaten.

In

HAERLEM. *Besluiten der Vergader. des Oecon. Taks van 1779.*

In den Landbouw N. 1. 9a en b. 11 b. 12 a en b. 14. 17. 18 a 24 a. 39a en b. 54. b. 55.

In den Koophandel 56. 57. 58. 59. 61. 63. 81 c. 82. 83 b.

In de Handwerken en Fabricquen 107. 109 a. c. d. 114 a. b. d. f. g. h. i. k. l. 115. 118. a. b. 119. 120. 121 a. b. c. 122. 124 b. 131 c. 137. 156 a. b. c. 157.

In de Werktuig en Scheikunde 167. 171. a 172 a. c.

In de *Zeevaart* en Visschery 181. 183.

In de Nuttige Voorstellen 185 d. 186. a. b. c. d. 187 a. b. 194. 206. 207.

Met welk voorstel van Directeuren de Leden der Vergadering zich hebben geconformeerd.

Waarop eindelyk door den Præsident aan alle de respective Departementen gevraagd zynde, of zy ook nog eenig voorstel te doen hadden, is door allen gedeclareerd, dat zy niets meer hadden voor te draagen.

Het welk alles ten genoegen van alle de geen die deze Vergadering hebben uitgemaakt, met eene voorbeeldige eensgezindheid aldus besloeten en vastgesteld zynde, zyn voorts de Gedeputeerden van wegens Directeuren door den Algemeenen Secretaris, in gepaste termen, voor derzelver onvermoeide pogingen ten nutte van het lieve Vaderland bedankt; welke aanspraak door den Heer *van Berck*, als eersten gecommitteerden uit het Departement van Arnhem, op de gracieuste wyze is beantwoord, en hier mede deeze Vergadering gescheiden.

's GRAVENHAGE.

De Zee-oorlog tusschen de Fransche en Spaensche Koningen ter eenre, en het Engelsche Ryk ten andere zyde belemmeren onzen scheepvaert niet weinig, hoe zeer wy anders nog buiten dien oorlog zyn. Wy hebben nu en dan al eens van dien overlast, vooral van wegens de

En-

Engelschen moeten spreeken: dog het schynt dat de klagten daerover aen het Groot Brittanniesch Hof van wegen dezen Staet gedaen van eenige uitwerking geweest zyn; althans hebben de zo zeer te vooren gepleegde roveryen nu eenigen tyd opgehouden; en zyn de ladingen der opgebragte schepen, in hout bestaende, wel aengehouden, maer derzelver waerde met alle kosten betaeld en goedgedaen. Dog het beleg en de insluiting van Gibraltar door de Spanjaerden baert nieuwe ongelegenheden. De Spanjaerden vinden goed genoegzaem alle onze schepen op te brengen; waer uit niet weinige klagten van wegens de Kooplieden, en vertooningen van den Staet aen het Spaensche Hof ontstaen zyn, van welken wy in 't vervolg verslag zullen geven. Dog om die wel te verstaen, zal het voor af nodig zyn, dat wy het Kaep-Reglement door den Koning van Spanje den 1 July van dit jaer vastgesteld, mededeelen. Het zelve is aldus ingerigt: *'s Gravenhage.*

De Koning. Dewyle het tot myne dienst en zekerheid myner Onderdaanen, hunne Zee-Handel en vrye Zee Vaart betaamd, die de Vyanden van myne Kroon thans beletten, zorg te draagen, byzonderlyk in de tegenwoordige omstandigheden, waar in de Onderdaanen van den Koning van Groot-Brittannie order bekomen hebben, om zulke beletselen aan de Schepen van de myne te doen; hebben gedacht om hun eene der middelen tot de Publicque zekerheid in hunne belangens te verschaffen, deze zouden zyn voor te staan aan die zig op de Vrybuitery toeleggen, hun verleenende myne Bescherming en hulp tot het uitrusten en toetakelen van hunne Schepen, hun vryheid vergunnende van de Inkomende en Uitgaande Rechten, benevens het *Kaep-Reglem. van den Koning van Spanje.*

vry

'S GRAVENHAGE.

Kaep-Reglem. van den Koning van Spanje.

vry en volstrekt genot der Pryzen die zy behaalen zullen, belooning van Eer, aan de geene, die in byzondere daaden uitmunten, daar en boven met Geld te beloonen de geene, die voordeelen op zyne Vyanden bekomen zullen, en verleenen Bystand en Onderhoud voor de Gekwetsten en Weduwen, die in de Slag zullen sneuvelen, zo hebbe in gevolgen van 't zelve besloten, dat alle myne Onderdaanen, die zich op de Vrybuitery tegens eenige Vyanden van myne Kroon met myn toestemmig toeleggen, en zich naar deze Ordonnantien schikken, waar in begreepen is die van den Eerste February 1762, zo dat het geschiede volgens de Regulen, en zy de voordeelen genieten, naar inhoud der volgende Articulen.

Eerste Articul.

Myn Onderdaan, die zich tot de Vrybuitery tegens de Vyanden van den Kroon begeeven wil, zal zich aanmelden by de Ministers der Zeezaaken van die Provincie, alwaar hy zyn uitrusting wil doen, om permissie by formeel Patente zich daar toe in staat te stellen te verkrygen, meldende uitdrukkelyk ter zelver tyd, welk soort van Schip hy daar toe heeft, zyn Last, Wapenen, Toetakeling en Scheeps-Volk, als mede de suffisante borgtogten, die hy tot de zekerheid van zyn gedrag en stiptelyke obsservatie van al het geene in deze Ordonnantie voorschreeven word, aanbieden zal, van geene Hosteliteiten tegen, nog eenige schade aan myne Onderdaanen te begaan, nog ook aan geene andere Vorsten of Staaten, die geen Oorlog tegens myne Kroon voeren. Het Ministerie in de borgtogt genoegen neemende, die ten hoogste bepaald word tot Sestig Duyzend Realen van Vellon, en naar rype oordeel kunnen gematigd worden, naar proportie van het Vrybuitend Schip; als dan zal hem het Patent afgeleverd worden, of zal die van den Intendant van dat gebied of wel aan myn Secretaris van de Depeches der Zee zaeken verzoeken, volgens de orders die hy heeft.

Art.

Art. II.

'S GRAVENHAGE.

Kaep-Reglem. van den Koning van Spanje.

Na dat permissie der Vrybuitery verleend zy, zal zich den Minister op de spoedigste Expeditien van 't Schip toeleggen, makende dat aan den Uitruster, alles wat hy nodig heeft, verschaft worde, mits dat hy daar voor de billyke prys betaale, hem toelaatende, dat hy al 't Volk dat hy begeert, behalven die in mynen dienst besprooken of wezentlyk daar in zyn, aanneeme, mits dat ten minste een derde van zyn Equipagie niet uit Vaarensgezellen bestaan zal, en by gevolg uit geen geoeffend Volk, echter dat het bekwaam en wel gedisponeerd tot het oeffenen der Wapenen zy. De toerusting volbragt zynde, zal hy den Capitein een Copie van deze Instructie tot stiptelyke nakoming, voor zo verre hem betreft, overleveren.

Art. III.

Het zal de Minister der Zee-zaaken byzonderlyk en volstrekt toekomen, kennis te neemen van de Pryzen, die de Vrybuiters zullen opbrengen of overzenden, met verbod aan de Capiteinen of Generaale Commandanten der Provinciën der Audientie, Intendanten van het Leger, Bailluwen en ordinaire Regtbanken, aan wie ik ontsla, dees aangaande kennis te neemen: den Minister zal terstond de Papieren examineeren, en zal kortbondig de Vrybuiters en de gevangen genomen Lieden verhooren, en zelfs zo het mogelyk is binnen de vier en twintig uuren, met goeddunken van zyn Associeur, de wettig- of onwettigheid der Prys declareeren, echter zo eenige twyffel of aanmerking zy, die hem noodzaake het uitspreeken van het vonnis uit te stellen, zal hy daar mede vertoeven, om in geene gebreeken van eenig zaak, tot naauwkeurige oplettendheid, waar mede hy te werk moet gaan, te blyven, want zal aanspraaklyk zyn voor de gevolgen, die uit zyn haastig of nalaatig doen spruiten zullen.

Art. IV.

Indien de pryzen tot de Hoofdstad van 't gebied overgebragt of gezonden worden, zal daar van en van alle hunne toevallen, de Vergadering derzelve

'sGRAVENHAGE.

Kaep-Reglem. van den Koning van Spanje.

Hoofdstad kennis neemen, waar in 't en dezen gevallen den Auditeur zal moeten assisteeren, en zo daar verschil is, zal hy de dingtaalen tot myn Krygsraad, met kennis der Partyen overzenden, en zal het appel, dat men tot dezelve Regtbank doet, moeten toestemmen, zo wel in zaaken van dezen aart, waar van in 't eerst de Vergadering kennis neeme, of wel dat Partyen daar toe, naar dat door den Minister van 't Land daar over vonnis geveld is, zy daar van appelleerden. Zullen daar van den Vrybuiters en de prys gemaakte Persoonen hunne toevlugt tot de Vergadering van het gebied en daar van daan tot de Krygsraad, of wel tot deze Regtbanken direct, van 't vonnis der Provincie kunnen neemen, volgens het geen hun best convenieeren zal, maar van de Vonnissen die zonder eenig appel volbragt worden, zal den Minister naauwkeurig notitie aan de Vergadering, door middel van den Intendant moeten geven, zendende alle dingtaalen, waar op hy die gegrond heeft, op dat alles in de Rekenkamer van 't Gebied geregistreerd worde.

Art. V.

De Schepen tot de Vrybuiterye uitgerust, zullen de Koopvaardy-Schepen van yder Natie kunnen visiteeren, haar dwingende om hunne Patenten Pasporten, Papieren dies aangaande, en bevragting van het Schip, Connossementen der Lading, Journaalen en Lysten der Equipagien en Passagiers te vertoonen, om door dat middel verzekerd te weezen, dat zy van 't nodige voorzien zyn, en als dan hun de vrye Navigatie niet te beletten.

Art. VI.

Dit onderzoek zal men, zonder eenig kragt en geweld te gebruiken, of eenig nadeel of Considerabel rechtstel aan de Schepen te veroorzaaken, in 't werk stellen, gaande by hun aan boord om die te examineeren, of doende den Patroon of Capitein met den voornoemde Papieren overkoomen. En zo ymand wederstand biede, om zich aan die Reguliere Examen te onderwerpen, zal men haar

 daar

daar toe door kragt mogen dwingen: en in geval, hy tegenstand bood, zal men die Schepen neemen en voor goede prys declareeren, zo zy zich niet justificeeren, dat den Vrybuiter hem tot die resolutie reeden gegeven heeft.

'S GRAVENHAGE.

Kaep-Reglem. van den Koning van Spanje.

Art. VII.

De Capiteinen der uitgeruste Vrybuiters Schepen, zullen aansprakelyk zyn voor alle nadeel die zy veroorzaaken, door op ongegronde reden op te houden de Schepen, die aan myne Onderdaanen of Geallieerde Natien en Neutraalen toe komen.

Art. VIII.

De Schepen, die men onder het vaaren ontmoet, zonder wettige Patenten van de Vorsten, Republiquen of Staaten, die de magt hebben om die te expedieeren, zullen aangehouden worden, als mede die onder een ander Vlag, dan die van den Vorst of Staat, van den welken hy zyn Patent heeft, stryden. En die dezelve van verscheiden Vorsten of Staaten hebben, zullen voor goeden Prys gedeclareerd worden, en in gevalle dat zy ten Oorlog uitgerust zyn, zullen hunne Opper-Officieren en mindere Officieren voor Zeeroovers gehouden worden.

Art. IX.

De Schepen der Zeeroovers en die der Afloopers, met alle de Goederen, toebehoorende aan dezelve Zeeroovers en Afloopers, die by hun aan boord gevonden worden, zullen voor goeden prys gehouden zyn, maar de zulke die men bewyzen kan te behooren aan Persoonen, die direct of indirect tot de Zeeroovery geen deel hebben, nog Vyanden van den Kroon zyn, aan de zulken zullen die Goederen wederom gegeven worden, zo zy die binnen dag en jaar, na dat de Prys gedeclareerd is, wederom vorderen, onder afkorting van een derde deel der waarde, tot gratificatie der Vrybuiters.

Art. X.

Dewyl het aan geen myner Onderdaanen in tyden van Oorlog geoorlooft is eenig Schip uit te rusten, zonder van my daar toe uitdrukkelyk permissie te hebben, nog ook ten dien einde eenig

'S GRAVENHAGE.

Kaep. Reglem, van den Koning van Spanje.

Patent of Commissie van een ander Vorst of Staat, alhoewel die geallieerd is met my, zo zal een iegelyk, die bevonden zal worden met diergelyke Patenten of zonder eenige derzelve in Zee te kruizen, als dan voor goede prys gehouden worden, en zyn Capitein of Patroon als een Zeeroover gestraft worden.

Art. XI.

Alle Schepen of Vaartuigen, welke, het zy ten Oorlog uitgerust of Koopvaardy-Schepen, die met een Vlag of Patent der Turken, Algereinen of van andere vyandelyke Vorsten of Staaten vaaren, zullen goede prys zyn, benevens alle Goederen die zy aan boord hebben, alhoewel die aan myne Onderdaanen behoorden, indien die ingescheept zyn na het verzenden van het besluit van den 21 Juny van dit Jaar, belettende alle gemeenschap met de Brittannische Koning, en indien men bewyzen kan, dat het gepasseerd zy, na dat genoegzaame tyd was om daar van kennis gehad te hebben.

Art. XII.

Alle Schepen van vyandelyke tuiging, of aan Vyanden toebehoord hebbende, zullen aangehouden worden, zo den Capitein of Patroon door Autentique Acte niet aantoonen kan, aan wien de eigendom van hetzelve behoore. Ook zal men aanhouden de Schepen, waar van de Reeder of Capitein van een Vyandelyke Natie zy, wanneer die naar eene Haven van myne Domeinen gevoerd worden, op dat men onderzoeke of men die voor goede prys of niet moet houden, ingevolge der orders, die ik ten dien einde zal hebben geëxpedieerd.

Art. XIII.

Alzo zal men ook alle Vaartuigen aanhouden, welke met voordacht aan boord hebben Vyandelyke Oorlogs-Officieren, Capitein's, Super-Carga's, Administrateurs of Koopman van een Vyandelyke Natie, of dat daar uit meer dan een derde part des Scheepsvolk bestaat, op dat in de Haven, waar het Schip gevoerd zal worden men de reedenen exami-

mi-

mineeren, die hem verplicht hebben, zich van zulk Volk te bedienen, en volgens die en de gegeevene orders men besluite, wat daar mede te doen staat.

's GRAVENHAGE.

Art. XIV.

Kaep-Reglem. van den Koning van Spanje.

De Vaartuigen, waar men aan boord bevinden zal Goederen, Koopmanschappen en Effecten, de Vyanden toebehoorende, zullen op dezelve wyze naar de Haven myner Domeinen gevoerd worden, en aangehouden blyven, tot dat zy doen blyken, die Vryheid niet te ontkennen, maar dat die zelfde door de Vyanden, van dewelke de Goederen zyn, geobserveerd word, betragtende de behandeling, die de Engelschen gehad of nog hebben, dewelke van onze kant een reciproque behandeling vereischt.

Art. XV.

Alle de Goederen van Contrabanden, die men ten dienste van de Vyanden overvoerd, zullen voor goede prys, in welke Vaartuigen men die ook vind, gehouden worden, zynde begreepen onder Goederen van Contrabanden, Mortieren, Kanonnen, Snaphaanen, Pistolen en ander Schietgeweer, Degens, Sabels, Pieken en andere Offensive of Defensive Wapenen, Buskruit, Kogels, Granaaten, Bomben en alle soorten van Oorlogs-Ammunitie, Timmerhout en Mastenhoud, Wand, Zyldoek, Hennip, Teer, en alle soort van Lym, Spykers, Loot, Talk, en andere Gereedschappen, bekwaam tot de Scheepsbouw, Calefatering en uitrusting der Vaartuigen, Krygstroepen, Scheepsvolk, Paarden, Harnassen en Monteering tot de Militie, en byzonderlyk alles wat tot Oorlog ter Land of ter Zee dienen kan.

Art. XVI.

Men zal naauwkeurig Examineeren alle Cherterpartyen of Contracten van bevragting der Vaartuigen die men visiteeren zal, als mede de Connossementen en Polise der Lading, en zo deze verdacht zyn, zal met het Vaartuig aanhouden, wel verstaande, dat de Acte die niet onderrtekent zyn, voor nul en van geener waarde zullen gehouden worden, en

'S GRAVENHAGE.

Kaep. Reglem. van den Koning van Spanje.

en men zal voor goede prys verklaaten den geene, die deeze nodige Actens ontbreeken zal, ten zy dat het met de waarheid beweezen word, dezelve door een onvermydelyk toeval verlooren te hebben.

Art. XVII.

Ik verbiede de Capiteinen en verdere Leden van de Vrybuiters Schepen, te verbergen, te scheuren, of op een andere wys de Actens in de voorschr: Articuls vermeld, hoe het ook zy zoek te maken, op Lyfstraffe voor de Capiteinen na de zaak vereischt, onder verplichting van de schaaden te vergoeden en tien Jaaren Ballingschap of Tuchthuis voor het overige van 't Scheepsvolk.

Art. XVIII.

De Vaartuigen die ter goeder trouw hunne Patenten en Connossementen der Lading en Bevragting vertoonen, zal men vry laaten vaaren, al schoon die naar de Haven der Vyanden, die niet geblocqueerd zyn, of van dezen naar eenige andere Haven, zeilen, mits in dezelve niets verdagt gevonden worde, nog geen Contrabande Goederen in hebben, waar onder begreepen moet worden alle Eetbaare Waaren, van welk soort die ook zyn; dewelke gedestineerd zyn naar een geblocqueerde plaats der Vyanden, het zy ter Zee of ter Lande.

Art. XIX.

Ik verbiede aan alle Vrybuiters en verdere Persoonen van hunne Scheepsvolk, om de Capiteinen, Passagiers of Scheepsvolk der Schepen die zy komen te visiteeren, te dwingen, dat zy hun iets geeven zullen, en ook dat zy hun geen kragt en geweld aandoen, nog gedoogen dat zulks geschiede, op poene van een Exemplaare Straf, zelfs tot de doodstraf toe, naar de zaak vereischt.

Art. XX.

Ook verbiede ik de Vrybuiters de Vyandelyke Vaartuigen, die zich in de Havens der Vorsten of Staaten, die met my geallieerd en neutraal zyn, tot prys te maaken, aan te randen of eenig geweld aan te doen, als mede ook niet aan die geene, welke

ke onder het bereik van 't Kanon hunner Fortificatie zullen zyn, en tot voorkooming van alle twyffel zo declareere ik, dat men door Jurisdictie des bereik van 't Kanon verstaan zal, ook zelfs wanneer 'er geen Batteryen ter plaatse, alwaar men de Prys zal maaken, opgerecht zullen zyn, mits dat de afgelegenheid dezelve zy.

's GRAVENHAGE. Kaep. Reglem. van den Koning van Spanje.

Art. XXI.

Ook declareere ik voor kwaade Prys alle de Vaartuigen, die de Vrybuiters zullen maaken in de Havens, onder 't bereik van 't Kanon der Overheden myner Geallieerde of Neutraale, al schoon zy die reeds in Zee vervolgd en geattaqueerd hadden, dewyl het behaalen van de Prys die men maaken zal, uit kragte van de overgaave zoude moeten beweezen worden, ten plaatse daar het de vryheid moet genieten.

Art. XXII.

Beveelen aan de Commandanten en Intendanten der Marine en derzelver Ministers der Provincien, om met Particuliere zorg de orders door my dies aangaande reeds gegeeven, en die ik nog geeven zal te onderhonden, het zy in Generaale regel of wel in Particuliere gevallen, en om aan de Vrybuiters de noodige Advertentien te doen, op dat zy op geene wyze tegen het geen besllooten is te werk zullen gaan.

Art. XXIII.

Alle Vaartuigen, aan myne Onderdaanen toebehoorende, door Vyanden wettiglyk Prys gemaakt zynde, en na vier en twintig uuren in hunne magt te zyn, door een of meer Vrybuiters Schepen hernomen wordende, zullen volkomentlyk aan deeze toegeweezen worden. De Spaansche Vaartuigen die voor de vier en twintig uuren hernoomen worden, zal men aan de Eigenaaren restitueeren, mits een Præmie van een derde deel zyner waarde voor de herneemers zy.

Art. XXIV.

Ook welke Vaartuig het zy, behoorende aan eene Neutraale Natie, of met my geallieerd, die

'S GRAVENHAGE. *Kaep-Reglem. van den Koning van Spanje.*

door de Schepen der Vrybuitery, tot een Prys van de Vyanden behaald is, zal een goede Prys zyn, indien hetzelve meer dan vier en twintig uuren in hunne magt geweest is; maar indien het voor deeze tyd wederom hernoomen word, zal het aan zyn Eigenaar met alle de Goederen wederom gegeven worden, behoudende de derde part van zyne waarde voor de herneemers.

Art. XXV.

Zo dra de Capiteinen der Vrybuitery zullen besluiten, eenig Schip aan te houden, zullen zy alle zyn Papieren, welke die ook zyn, na zich neemen, en de Boekhouder van 't Vrybuiters Schip zal naauwkeurig kennis van dezelven neemen, en een recief van den inhoud derzelven aan den Capitein of Patroon van 't aangehouden Schip geven, hem waarschouwende, dat hy geen van alle die hy heeft verborgen houde, want dat alleen, alle die hy als dan vertoonen zoude, alleenlyk diene om van de Prys te oordeelen: dit gedaan zynde, zal de Capitein der Vrybuiters de Papieren in een zak sluiten en bewaaren, of in een gezegeld Paquet, die hy zal moeten behandigen aan den Commandant of Minister der Zee-zaaken, alwaar hy na toe vaart, en zo hy daar onder eenige vinde myne kennis waardig, zo zal hy die aan myne Staats-Secretaris of die der Zee-zaaken overleveren..

Art. XXVI.

Ter zelver tyd zullen zy ook zorg dragen om de Luiken des aangehouden Schip toe te spykeren, en op zoodanig een wys toe te zegelen, dat men die niet zonder het Zeegel te breeken open kan doen: zy zullen de sleutels der Kamers en andere plaatsen naar zich neemen, doende bewaaren de Goederen die boven dek zyn, en kennis neemen (voor zoo verre het de tyd toelaat,) van al het geene dat gemakkelyk afhandig gemaakt kan worden, om de zorg van het zelve, den geene die men verkiezen zal, het Schip te commandeeren aan te beveelen.

Art. XXVII.

Men zal geen Rovery toestaan van de Goederen, die

die men boven dek in Kamers, Cajuiten of Slaap-plaatsen des Scheepsvolk vind; volstrektelyk belettende het regt, gemeenlyk genaamd *Pendolage* of Zylrecht, het welk alleenlyk toegestaan zal kunnen worden, in gevalle dat het Vaartuig tegenstand bood, zonder te wagten dat het aangeklamt wierd; dog zorg draagende van alle wanorde, die uit de overtollige vryheid spruiten kan, voor te komen.

's GRAVENHAGE. *Kaapbood, Reglem. van den Koning van Spanje.*

Art. XXVIII.

Wanneer het Scheepsvolk van een Prys gemaakt Schip, aan boord van de Vrybuiter overgebragt word, zal men in tegenwoordigheid van hunne Capitein een Declaratie neemen van den Capitein van het prys gemaakte Schip, als ook van zyn Stuurman, Bootsman en andere Persoonen, die men oordeelen zal te convenieeren, wegens de Reis, Laading en verdere omstandigheden van het Vaartuig, stellende alle redenen in geschrift, die toebrengen kunnen om van den Prys te oordeelen, ook hun ondervragende of zy behalven de Lading, die door de Connossementen blykt, eenige Meubelen of Goederen van waarde Scheep hebben, om zorg te draagen dat ze niet verborgen worden.

Art. XXIX.

Aan den Officier, die tot het gebieden der Prys gesteld is, moet naauwkeurig kennis gegeven worden, van het geene uit deze Declaratie zal blyken, zynde hy aanspraakelyk voor al het geene door zynen schuld of verzuim manqueere. En ik declareere, dat een iegelyk Persoon, die zonder oorlof, het zy hoe 't wil, de gezegelde Luiken, Kisten, Pakken, Pypen, Balen of Kassen, waar in Goederen of Koopmanschappen zyn, open zal doen, die zal niet alleen het deel dat hem zoude toekomen verliezen, maar men zal hem ook een Proces formeeren, en bynaar bevinding van zaaken gestraft worden.

Art. XXX.

Men zal de Gevangen, volgens het Convenieeren verdeelen, hun met alle menschlievenheid be-

'S GRAVENHAGE.

handelen, en met Distinctie, aan die zulks volgens hun rang verdienen.

Art. XXXI.

Kaep-Reglem. van den Koning van Spanje.

De Capiteinen der Vrybuitery zullen niet vermogen, onder welk voorwendsel het ook zy, de Gevangenen op eenige afgelegene Eilanden of Kusten te verlaaten, op poene van met alle strengheid naar behooren te worden gestraft, maar zal die alle in de Havens, werwaards zy vaaren, moeten overleveren, of doen blyken de plaats, waar, die hem ontbreeken, gebleeven zyn.

Art. XXXII.

De Schepen der Vrybuiters zullen de Pryzen, die zy behaalen, indien zulks doenlyk is, ter plaatse van haare uitrusting opbrengen, of ten minste in een Haven in dit Gebied; belettende dat die in de vreemde Havens inloopen, behalven in gevalle van dringende nood, het welke zy zullen moeten justificieeren: het zal de Vrybuiters vry staan dezelve by gedeeltens over te zenden, of die by malkanker te houden, naar het hun Convenieeren zal.

Art. XXXIII.

Zoo men de Prys enkel en alleen overzend, moeten daar benevens de dingtaalen gaan, die dienen zullen om daar over te oordeelen, als ook den Capitein of Bootsman en eenige andere van 't Scheepsvolk, op dat die zullen kunnen declareeren en decideeren tot hunne defencie, maar zo het Schip van den Vrybuiter dezelve Prys medebrengt, als dan zal den Capitein de Papieren presenteeren, en de verdere berigten, die men hem ten dien einde vorderd te geeven.

Art. XXXIV.

Om de Wettigheid der Pryzen te bepaalen, zal men geen andere Papieren aanneemen, dan die gevonden zyn aan boord van de zelve Schepen, echter zo de noodige Dingtaalen manqueeren om het Proces te formeeren, en de Capitein zich aanbood, om te Justificeeren, dat hy die door een onvermydelyk toeval verlooren had, als dan zal

 hem

hem de Rechtbank of den Minister een behoorlyke tyd bepaalen, volgens de kortheid waarmeede deze zaaken beslist moeten worden, zonder gelegenheid tot nuttelooze uitstel te geeven, waar omtrent de Rechtbank, aansprakelyk zal zyn, en zal daar voor moeten zorg dragen. 's GRAVENHAGE. Kaep. Reglem. van den Koning van Spanje.

Art. XXXV.

Geen Scheeps-Loontrekkend Persoon, zal vermoogen éénig Salaris of Belooning voor de diligentie, die hy gedaan heeft tot het Proces der Pryzen, mogen vorderen, hem verbiedende zich eenige Goederen of andere Effecten der zelven toe te eigenen, op pœne van Confiscatie en ontzegging zyner dienst.

Art. XXXVI.

Ingevalle het noodig zy, voor het uitspreeken des vonnis van de Prys, dezelve in het geheel, of wel een gedeelte van de Laading om het bederf derzelve voor te koomen, te moeten lossen, als dan zal men de Luiken in tegenwoordigheid van den Minister en der respective geintéresseerdens open doen; en men zal een Inventaris opstellen van de Goederen, die men daar uit lost, dewelke bewaart zullen worden, door middel van den Ontfanger der Renten, door den Administrateur der Tolhuizen, verkooren by een Persoon van Satisfactie, of in Pakhuizen van dewelke den gevangene genomen Capitein een Sleutel hebben zal.

Art. XXXVII.

Ingevalle het noodig zy eenige Goederen te verkoopen, om dat men ze niet gaaf kan behouden, zal het verkoopen derzelve in tegenwoordigheid van den gevangen Capitein, by publique vylingï, met de gewoone solemniteyten geschieden, door middel der Ontfanger der Renten, stellende het beloop daar van in handen van een gegoed persoon, om het zelve na gegeeven Sententie van de Prys te behandigen aan die geene, die het zal toebehooren.

Art. XXXVIII.

Indien het Schip in éénige Haven van myn gebied in-

's GRAVENHAGE.

Kaep-Reglem. van den Koning van Spanje.

inloopt zonder Connossement van de Lading, of andere dingtaalen te hebben, waar door blyke, aan wien het toekoome, noch ook eenig Volk van zyn eigen Equipage in te hebben, zal men onderschydelyke declaratie neemen van 't Volk des Vrybuiters, en van den Capitein wegens alle omstandigheden, hoe hy het zelve ontmoet, en zich daar van Meester gemaakt heeft, en men zal de Lading door kundige Lieden doen examineeren en alle mogelyke vlyt om te weeten, wie den Eigenaar daar van geweest is, aanwenden: in gevalle zulks niet blyke, zal men van alles een Inventaris opstelle, en het zal in bewaring blyve, om aan die geene, welke binnen jaar en dag Justificeere, daar van Eigenaar te zyn, wederom gegeven te worden, mits, dat 'er geen reeden zy, om het voor een goede Prys te declareeren, en altoos zal een derde gedeelte van de Waarde voor die het genomen hebben, zyn; Het overige zal, indien de Eigenaar daar van binnen de voornoemde bepaalde tyd niet opkomt, in drie deelen verdeelt worden, waar van het ééne aan dezen, die het genoomen hebben, en de andere twee derdens, toekoomende aan myn Koninklyke Schatkist, (volgens Art. 117. van den Titul 3 Tractaat 10 der generaale Ordonnantien) zal men naar de Hoofdstad brengen, alwaar het met kennisse der Rechtbank bewaard zal worden, tot een Fonds en tot bystand der gekwetste en verminkte Persoonen van de Vrybuiters Scheepen.

Art. XXXIX.

Zoo dra het Schip dat men voerd in de Haven binnen komt, zal men de gevangengenomenen aan Land zetten, en die den Gouverneur, Commandeur of Minister der Zee-zaaken daar ter Plaatse overleeveren, op dat hy van hun Lieden disponeere, volgens die orders, die zy daar toe hebben zullen: De Vrybuiters zullen zich aan deze laastgenoemde overgeeven, om (volgens het Art. 109. Titul 3. Tractaat 10. der generaale Ordonnantie, van 't Leger) hun zonder uitstel Proces te formeeren, met goeddunken van den byzittende Rechter, en

zyn

zyn Declaratie, dat zy behooren voor Zeeroovers gehouden te worden, aan den Rechtbank van dat gebied remiteeren, met, en benevens de schuldigen of zulks niet doenlyk zynde, zal die aan de ordinaire Rechtbank overleeveren om gestraft te worden: men zal met de Turken, Algerynen en Mooren, die onder het gebied van den Koning van Marocko niet behooren, handelen volgens het geene in de laatstgegeven orders bepaald word.

's GRAVENHAGE. *Kaep-Reglem. van den Koning van Spanje.*

Art. XL.

Indien het Schip niet voor goede Prys verklaart word, zal het terstond, aan den Capitein of Eigenaar, met alle Officieren en Scheeps-Volk weder gegeven worden, hun restitueerende, alle het geene hun toekomt, zonder iets daar van te onthouden: men zal hun ook van een behoorlyk vrygelei voorzien, op dat zy hunne rys vervolgen, zonder verder opgehouden te worden, nog men zal hun ook niet verplichten het Recht van Ankergelt, nog eenige andere Rechten, die de Koopvaardyvaarders contribueeren moeten, te doen betaalen.

Art. XLI.

Op dat ten tyde der Restitutien der zelve vrygegeevene Schepen geen twyffelingen of verschillen ontstaan, wegens de Pretentien, die hunne Eigenaars of Capiteinen maaken kunnen, niet tegenstaande de eerste Inventaris by het Art. 26 van deze Ordonnantie, ingericht ten tyden, wanneer zy zich meester van den Prys zullen maaken, nadien dat alles gemakkelyk af handig kan raaken: zoo beveele ik, dat wanneer het in de Haven gekomen zal zyn, daar van een nieuwe Inventaris te maaken, door den Minister der Zee-zaaken, met byzyn der Capiteinen of Geinteresseerden Meester, en den Officier, die het bewind over de Prys heeft, van het welke men niet toelaaten zal, eenig Volk t'ontscheepen, nog dat 'er ander Volk by hem aan boord komen, voor en aleer zulks verricht zy.

Art. XLII.

Geen Persoon welke hy ook zy, zal eenige Goede-

's Graavenhage.
Kaep-Reglem. van den Koning van Spanje.

deren, die hy weet den Prys te behooren, moogen koopen, of verbergen, voor en aleer die voor goede Prys verklaart zyn, op pœne van Restitutie en een boete van driemaal zoo veel als de waarde der gekogte of verborgene Goederen zyn zal, ja zelfs op Lyfstraf naar vereisch van zaaken; behoorende het kennisneemen dezer zaak, aan de Rechtbank der Pryzen als daar uit voortvloeijende.

Art. XLIII.

Zo den Prys in een Haven, die geen Hoofdstad der Provincie zy, opgebragt worde, en men niet goed vonde, die aan 't gevaar bloot te stellen, om ze daar naar toe over te voeren, zal men de Papieren en noodige Documenten den Minister overzenden, om van de Wettigheid derzelve te oordeelen, met en beneevens de Declaratien gegeeven door den Capitein of Meester, en het Relaas die den Officier der Prys aan den Onder-Rechter der Zee-zaaken vertoonen zal; tot wiens last het opstellen der Inventaris in tegenwoordigheid der zelve geinteresseerde zyn zal.

Art. XLIV.

Ingevalle het niet mogelyk was, de gemaakte Prys te conserveeren, en daarom het noodig waare, die te verkoopen, of over haare rantsoen met den Eigenaar of Meester derzelve te handelen, of ook wel die te verbranden, of ook zo 'er geen andere raad zy, die in de grond te booren, als dan zal men observeeren, het geene in Art. 31. van deze Ordonnantie geboden word, om zorg te dragen voor de Zeekerheid der Prysgenomene manschap, het zy dat de Vrybuiter die aan boord van zyn Schip berge, of disponeerende hun in eenige der Prysgenoomene Vaartuigen in te scheepen, zo 'er geen ander middel is, Declareerende dat geen Uitruster of Capitein der Vrybuiters eenige Prys zal mogen rantsoeneeren, tot dat hy die aan een der Havens van myn gebied zal gezonden, of dat hy zeederd zyn laatste uittocht, drie Pryzen onder zich zal hebben.

Art.

Art. XLV.

In alle gevallen, dat men besluiten, wegens Pryzen en Gevangengenomen Persoonen neemen zal, zullen de Vrybuiters zorg dragen, alle Papieren en Dingtaalen, aangaande dezelve, in te haalen, of inzamelen, en ten minsten twee der principaalste Officieren van yder Prys meede te brengen, op dat die kunnen dienen om hun gedrag te Justificeeren op poene van verstooken te zyn van het geene hun van de prys konde toekoomen, en ook zelfs van groote Straf naar vereisch van zaaken.

's GRAVENHAGE. *Kaepbaalen. Reglem. van den Koning van Spanje.*

Art. XLVI.

Wanneer de Prys voor goed gedeclareerd zy, zal men aan de Vrybukers het gebruik der zelve vrylaaten, zonder iets daar voor aan myn Koninklyke rechten te betaalen, vergunnende ik hun, gelyk ik hun vergun by deze, alle het geene uit hoofde van de vyfdepart derzelve Pryzen, en de achtstepart der Admiraliteit toebehoorde, en de Ordinaire Rechten, die men van de gepermitteerde Goederen aan de Tolhuizen betaalt: en aan de ongepermitteerde Goederen vergunne dezelve vryheid voor den tyd van ses maanden, beginnende van den tyd dat de Prys voor goed gedeclareerd zy, en na dien tyd zullen de Vrybuiters dezelve by het klein mogen verkoopen, mits de rechten daar van betaalende: en de Tabak zullen zy moeten leeveren, aan de respective Administratie, alwaar hun terstond de waarde daar van betaalt zal worden, volgens de qualiteit, behalve van de Rappée, die men betaalen zal a 12 Realen Vellon per Pond, en terstond naar de ontfangst derzelve verbrand zal worden, en zo eenige Vrybuiters een gedeelte derzelve konden te verbergen, begeere ik dat zy gedeclareerd worde, vervallen te zyn in de boeten der Placaaten gepubliceerd, wegens deze soort van Tabak, en dat men dit strengelyk ter uitvoer brengen, zonder de minste oogluiking. De Minister der Zeezaaken zal hun de behulpzaame hand tot de ontlading verleenen, om dat 'er niets af handig raake;

'sGRAVENHAGE. *Kaep-Reglem. van den Koning van Spanje.*

ke; en zal trachten zo wel in deze zaak, als in het verdeelen te volgen de Accorden of Conventien tusschen de Geintereſſeerde gemaakt, op dat in alles met de beſte Order en Verdrag te werk gegaan word, neemende in acht dat van het geheele beloop der Pryzen alle wettige onkoſten, die dezelve veroorzaakt hebben, betaalt worden.

Art. XLVII.

Zo men geen geleegentheid vonde om in de Haven, alwaar men éénig Prys opgebragt had zyne Laading te verkoopen, zal men kunnen overgaan, om dezelve naar een andere Haven te voeren, alhoewel die een vreemde Haven zy, mits dat men in die, alwaar men dezelve voeren zal, daar van den Conſul of Viſe Conſul kennis geeve, enkel en alleen maar, op dat die hun de behulpzaame hand biede, en door zyn behulp in Spanje de beſchikking en verkoop derzelve blyke, zonder dat hier om de voornoemde nationaale Conſuls of Viſe Conſuls eenige koſten, nadeel of vertoeving veroorzaaken kunnen.

Art. XLVIII.

Men zal den dienſt der Officieren, die op de Vrybuitery vaaren, gedurende dezelve achten, als of zy die in myn Koninklyke Leger gedaan hadden, en de geenen, die in byzonderlyke en dappere daaden uitmunten, zullen met dezelve distinctie aangemerkt worden, hun particuliere belooningen vergunt worden, in myne dienſt volgens hunne Rang of Militaire bediening aangeſteld worden, naar maate der Oorlogſchepen of Vyandelyke Vrybuiters, die zy Prys gemaakt en naar de Zeeſlagen, die zy geleeverd zullen hebben.

Art. XLIX.

Al het Scheepsvolk van deeze Vaartuigen, die in dienſt niet aangenomen zyn, zullen van het Scheepsloon genieten, terwyl zy op dezelve dienen, en zullen zich aan Boord zynde, alleenlyk van Piſtoolen als bequaame Wapenen, en van meerder nut, tot hunne exercitie mogen bedienen.

Art. L.

De Officieren en Bootsgezellen der Vrybuiters Equipagie, die door wonden die zy in de Slaagen bekoomen hebben, onbekwaam geworden zyn; zullen daar voor bystand genieten, volgens de opgaave die ten dien einde by de Commandeurs van de respective Jurisdictien zullen moeten doen, meldende de omstandigheden der Geinteresseerden en van de Conventie, die zy daar van in de Reekenkamers der Zee-zaaken opgesteld hebben, zo zy in dienst aangenomen zyn, of van de Rang, die zy by de Vrybuitery bekleeden, indien zy niet in dienst aangenoomen waren, ook zal ik de wedden verleenen aan de Weduwen der geenen die in diergelyke Slaagen gesneuvelt zyn.

's GRAVENHAGE.

Kaap-Reglem. van den Koning van Spanje.

Art. LI.

Ik beveele ook tot meerder aanmoediging der geenen, die zich op de Vrybuitery toeleggen zullen, behalven de waarde der Prysgenomen Schepen, hun Gereedschap, Toetakeling, Artillerie en Laading, dewelke zy in 't geheel genieten zullen; dat haar door Thresorie der Zee-zaaken van het respectif gebied, de volgende Gratificatien gegeeven zullen worden.

	Reale Vellon.
Voor yder 12 Ponder of grooter Canon, genoomen uit een Vyandelyke.	1200.
Voor yder Canon van 4 a 12 Ponden, gehaalt uit een Oorlogschip.	800.
Voor yder Persoon uit de Oorlogschepen gevangen genomen.	200.
Zo het Schepen van Vrybuiters zyn als dan yder Prysgemaakte Canon van 12 Ponden daarenboven.	900.
Uit dito, voor yder Canon van 4 tot 12 Pond.	600.
En voor yder Krysgevangen Persoon.	160.

'sGravenhage. Kaep-Reglem. van den Koning van Spanje.

Op de Koopvaardyschepen, voor yder Canon van 12 Pond of meerder die zy Prys zullen maaken.	Realen Vellon. 600.
Voor yder dito, van 4 a 12, uit dezelve Schepen.	400.
Voor yder gevangen genomen Persoon.	120.

Art. LII.

Men zal deze Gratificatien met een vierdepart verhoogen, wanneer het Oorlogschip of Vyandelyke Vrybuiter by het aanklampen tot een Prys gemaakt is, of dat het zelve meer Canon voert, dan de Vrybuiter scheep heeft gehad, als meede wanneer 'er eenige zeekere omstandigheden by de Slag voorvallen, en dat het Vyandelyke Schip ten Oorlog en Koopvaardy uitgerust zy.

Art. LIII.

Tot belooning van gevangen genomen Persoonen, zal men reekenen naar het getal der Menschen, die voor het beginnen der Slag in wezen waren, het welke gejustificeerd zal worden door den Inventaris en andere Papieren der Prys, en door de Declaratien der Capiteins en verdere Persoonen, waar van in 't Art. 28 van deze Ordonnantie gemeld word, en op de zelve wyze zal moeten blyken, het getal en caliber der Prysgenomen Kanonnen; als de Gratificatien na de qualiteit van zyne Uitrusting en zulks na de omstandigheden der dappere daaden beloond worden.

Art. LIV.

Behalven het behulp dat de Ministers der Zeezaaken aan de Uitrusters en Vrybuiters moeten verleenen, naar inhoud van het 2de Art. deezer Ordonnantie, zo begeere ik, dat tot behoud der Schepen en het voorzien van Victualie derzelve, en voorts het geen zy nodig zullen hebben, dat indien zy Artillerie, Buskruid, Amunitie, Wapenen en Werktuig om op de Vrybuitery te gaan, zullen eischen, dat men hun voorzien zal van dezelve uit myne Wapenen en Pakhuizen, mits daar voor de waar-

de

de betaalende; echter zo, dat de Schepen van myn's Armée daar door geen gebrek lyden, en zo zy dezelve van particulieren koopen, zal men hun die niet boven de Prys-Couranten mogen verkoopen.

GRAVENHAGE.

Art. LV.

Kaep-Reglem. van den Koning van Spanje.

Tot meerder aanmoediging der Vrybuiters, beveele ik dat de geene die de Artillerie, Buskruit en Ammunitie die zy uit myne Wapenhuizen zullen vorderen, wanneer zy die op geen andere plaats kunnen vinden, en met gereed Geld niet kunnen betaalen, dat men hun vergunne de tyd van ses Maanden, om na het verloop der zelve, volgens Taxatie, te voldoen, geevende te vooren blyken, dat het Schip in weezen is, als meede alles tot zyne Uitrusting gereet zy, mits presenteerende een competente Borgtogt voor de waarde der Ammunitie, die men hem besorge: indien de Vrybuitery gedaan, of de voorgemelde tyd verscheene zy, die in 't geheel of ten deelen wederom koome te geeven, zal men die van hun ontfangen, zonder hun meer in reekening te brengen, dan die zy geconsumeerd hebben; en zo het Schip prys genomen wierde, of verongelukte, zullen zy vry van alle Aanspraakelykheid, en Borgtogt blyven, mits Justificatie gevende, waar by buiten twyffel blyke, het Gevangen neemen of Verongelukken der zelve.

Daarom beveele ik dat al het voorgemelde stiptelyk geobserveerd, en volbragt worde, uit kragte van eenige Exemplaar van deeze Ordonnantie onderteekend, door den Ondergeschreeven Secretaris van Staat en Zee-zaaken, en dat de generaale Commandeurs en Rechtsvergaderingen van yder gebied helpen zullen, tot Faciliteeren van 't geene de Uitrusters, en Vrybuiters noodig zullen hebben, en byzonderlyk bevlytigen zullen, dat in 't kort de Processen en Verbaalen Rechtsgedingen tot Declaratie der Pryzen beslist worde, op dat den uitstel derzelve, aan myne Onderdaanen niet belette, het continueeren der Vrybuitery, noch andere die zig

'sGravenhage. op dit van belang zynde voorwerp willen toeleggen, de moed niet beneemen.

Uitgegeeven in het Paleis den Eerste July Anno Duizend Zeevenhonderd Negen en Zeeventig.

IK DEN KONING

Don PEDRO de CASTEJON.

Deeze is Copye van 't Origineel,

De Markgraaf GONSALES de CASTEJON.

AMSTELDAM.

Wy hebben voorheen ten zynen tyde in onze Jaerboeken van 1773. bl. 79 en 208. verslag gedaen van de rampspoeden en ongelegenheden, den Koophandel in deze Stad, door het bankbreeken van eenige voorname Comptoiren overgekomen. Omtrend het aenzienlykste van dezelven was terstond deze schikking genomen, dat, daer de ongelegenheid van dat Comptoir in het laetst van 't jaer 1772 voorviel, reeds by eene Acte van Louwmaend van 't jaer 1773. drie voorname, aenzienlyke en kundige Kooplieden, uit het getal der schuldeisschers wierden benoemd, om met en beneffens die van het Comptoir zelven, den staet der zaeken en boeken op te nemen, en de lopende zaken te vereffenen; terwyl inmiddels de schuldeisschers de invorderingen van hunne schulden voor den tyd van drie maenden zouden opschorten. De gem. drie Kooplieden hebben zig ook, benevens die van het Comptoir met zo veel yver van den opgenomen last gekweeten, dat zy reeds op den 1 van Grasmaend 1773. op eene

eene daer toe zaemgeroepene en belegde vergadering van schuldeisschers eene opening van den staet des Boedels gaven, als mede een plan van overeenkomst of accord tot 25 pro Cento overleidden, waer van 15 terstond, en 10 binnen 6 maenden zouden voldaen worden. De Staet of Balance van het Comptoir, zo als die gedrukt en overal verkogt is, was aldus: AMSTELAM.

Balans van den Staat des Boedels, der Heeren Clifford *en* Zoonen.

Debent		Credunt	
Diverse zo Bekende als Onkende Crediteuren, uit hoofde van Wisselbriev. bedragende te zamen	f 3516346:18:-	Goede Debiteuren, Goederen, enz.	f 288354:19:-
Buitenlandsche Crediteuren	630247: 2:8	In Banco f 498695:11:- by 4¾ pCto Agio	522383:11:-
a Deposito van diverse	308497: 3:-	In Cassa zynde gelden	127287:10:-
a Deposito van Wyl. de Hr. *J. Clifford*	184943:10:-	Voor het Huis Pakhuizen, Buitenplaats, goede Effecten, enz. volgens taxatie	130000:-:-
	f 4640034:13:8		f 1068026:-:-
		Gaat af voor præferente Wisselbrieven	18658: 5:8
		Per Resto nog overig	f 1049367:14:8

AM-STEL-DAM.

Noch voor bykomende Prætentien: als

Op de Heeren { Herm. v. Seppenw. f1682000: - - } *
Joh. v. Seppenwolde - 1194614:3- }
Abm. ter Borch en
Zoonen . . . - 375435:13- †

bedragende deze drie posten f3252049:16-

Nog voor kwaade Schulden f333594: :-
Aan dub. Schuld. f820000:-:-
Waar van men denkt
nog goed te zyn - 160000:-:-
f660000: :-

Per Resto nog f993594:-:-

* Waar tegens door den Advoc. Alb. Ploos van Amstel, op de gehoudene Compantie sterk geopposeert is; voorgevende van gem. Heeren Clifford een gelyke som te pretendeeren te hebben.

† Waar voor securiteit, dog niet te bepaalen.

PS. Men is met het accord begonnen te teekenen den 31ste Maart 1773. tegen 15 per Cento Contant, en 10 per Cento over ses Maanden, en daar en boven; alle Prætentien aan de Crediteuren te cedeeren onder Administratie van de daar toe gequalificeerdens, mits binnen drie maanden dit accord te teekenen.

Deze opening gegeven en dit accord overgelegd zynde, boodt men ook nog van de zyde van het Comptoir aen, om ten behoeve der schuldeisschers af te staen, al het geen men na de betaeling der 25 pro Cento nog verder uit de schulden, die nog te goed uitstaende waren, mogt kunnen bekomen. Men stelde dan een plan op van zodanig accord, waer by bepaeld wierdt, dat al het geen het Comptoir nog te goed hadt, ten behoeve van de schuldeisschers zouden worden inge-

gevorderd onder opzigt van de meergem. drie Kooplieden, welken daer toe ook byzonderlyk wierden gemagtigd; en terwyl het onzeker was, of ook zomtyds de boedel nu aen den Kamer zoude gebragt worden, wierdt eene Authorisatie in het accord gevoegd, waerby de schuldeisschers aen iemand van hunnentwege last gaven, om zo het gevorderd wierdt, het gem. accord met het Comptoir ten overstaen van Heeren Commissarissen van de Desolate Boedels kamer aen te gaen, en te tekenen. Een groot getal schuldeisschers nam genoegen in dit accord; eenige anderen konden 'er niet toe besluiten. Onder de laetsten waren de Wed. van *David Woestboven en Zoon*, die in Hooimaend 1773. aen Scheepenen te kennen gaven, dat geen der Procureurs of Pleitbezorgers hen wilde bedienen, en dus verzogten, dat een van hun mogte worden gelast, behoudens deszelfs gewoon salaris, hen te bedienen, waerop by appointement van den 2 van Hooimaend de jongste Procureur hen toegevoegd wierdt. Van de zyde van het Comptoir wel bemerkende, welke onwedersbui 'er broeide, was men op middelen bedagt om daer in te voorzien. Reeds in Louwmaend 1773. was door de Heeren van den Gerechte authorisatie verleend op het Collegie van Scheepenen om naer omstandigheden de Boedels van Comptoiren, die in ongelegenheid zouden zyn, onder geregtelyke bewaering of sequestratie te stellen. Men vervoegde zig dan aen Heeren Scheepenen en verzogt, dat hunne Edele Achtbaren ingevolge van gem. authorisatie, de drie bovengenoemde schuldeisschers, (welke reeds zo als wy gezegd hebben, door een groot getal schuldeisschers gemagtigd waren tot het opnemen van den staet der zaken en boeken,) tot

AMSTELDAM.

AM-STEL-DAM.

geregtelyke sequesters geliefden te benoemen, om al wat gem. Comptoir betrof, onder het oppergezag van welgem. Scheepen uit te voeren en waer te nemen. En deze aenstelling is ook op den 10 van Oegstmaend 1773 geschied, met deze byvoeging, dat deze sequestratie of geregtelyke bewaering geenzints zoude uitwerken, dat meergem. Comptoir daerom zoude gehouden worden voor *gedeclareerd insolvent*, hoedanige bepaeling by de authorisatie van die van den Gerechte ook was uitgedrukt. Wanneer dan van wegens de Wed. *Woestboven en Zoon* op den 24 van Oegstmaend verzoekschrift aen Heeren Scheepenen wierdt ingediend om te mogen erlangen apprehensie op de persoonen; en arrest op de goederen van het meergem. Comptoir, ten tyde en wylen de inhoud van eenen zekeren wisselbrief met de wissel, herwissel, kosten, schaden en interessen zoude voldaen en betaeld zyn, zodanig als naer style in zaken van wissel gebruikelyk is; hebben hunne Edele Achtbaren, na de verzoekers gehoord te hebben, op den 1 van Herfstmaend de verzogte apprehensie op de persoonen wel verleend, dog het verzoek van arrest van de hand gewezen, verklaerende, dat vermids de boedel en goederen reeds in geregtelyke bewaring waren, geen arrest meer konde te pas komen. Dog de verzogte en door Scheepenen verleende apprehensie op de persoonen was ook van geen gevolg, alzo de deelgenoten van het ongelukkig Comptoir zig inmiddels by de Staten dezer Provincie hadden vervoegd, verzogt en gunstiglyk verkregen brieven van *sureté de corps* of veiligheid voor één jaer, welke gunst hen naderhand van tyd tot tyd is verlengd geworden. Ook hadt *Johannes Droogen-*

borst

horst als gemagtigde van zyne Zuster eenige be- AM-
weeging gemaakt, en de deelgenooten van het STEL-
Comptoir uit hoofde van eene schuldbrief, groot DAM.
*f*8000-: -: ter Vierschaere van Scheepenen doen dagvaerden, met dat gevolg, dat de gedagvaerden op den 7. 9 en 10 van Herfstmaend 1773. te zamen en ieder in het geheel waren verwezen tot voldoening van gem. sommen met de interessen, en kosten. Dit vonnis naer style ter executie gelegd, en na sommatie en renovatie, de schatbrief zynde verworven, heeft egter gem. Drogenhorst, op verzoek van de schuldenaers en gunstige tusschenkomst van anderen de gem. executie onvervolgd gelaten, en stilgezeten, hebbende alleenlyk de executorien doen renoveeren, op dat zy haere kragt niet zouden verliezen.

Onderwyl gingen de Geregtelyke sequesters voort, met den boedel, onder het oppertoezigt van Heeren Scheepenen, en, in gevallen van aenbelang, op derzelver authorisatie, verders te beheeren en te vereffenen, en vorderden, door onafgebroken vlyt en yver in zo verre, dat men in Herfstmaend van het zelfde jaer de volle 25 pro Cento terstond konde betaelen, en op authorisatie van Scheepenen betaeld heeft, gelyk ook naderhand in Zomermaend 1775. nog 5 pro Cento daer en boven zyn uitgedeeld.

Onderwyl, schoon zeer veele schuldeisschers tot het Accord overgingen, zo waren 'er sommigen niet mede te vreden en weigerden volstrekt in het zelve toe te stemmen. Dus bleeven de zaken van het Comptoir onafgedaen, en de deelgenooten van het Comptoir steeds in den zelfden staet van onzekerheid, ja het vooruitzigt was zeer ongunstig, dewyl de *sureté de corps* eindelyk eens

stondt

AM-
STEL-
DAM.

ſtondt op te houden, en niet voor altyd zoude verlengd worden. 'Er was geen middel om de niet toeſtemmende ſchuldeiſſchers te dwingen door ſequeſters, als welke geen regtſpreekend vermogen hebben, maer alleen bewaerders en beheerders van den boedel zyn, door publiecq gezag daer toe aengeſteld. Derhalven was 'er niets anders overig, dan dat men nog den boedel ter kamere van de Deſolate Boedels bragt, om de niet toeſtemmende ſchuldeiſſchers door gezag van den gewoonen Regter tot toeſtemming in het accord te noodzaken. Maer zulks hadt ook geene geringe ongelegenheden; men oordeelde, dat nog de plaets hebbende ſequeſtratie van Heeren Scheepenen, nog de omſtandigheden der zaken, nog het belang der ſchuldeiſſcheren zelven toelieten, dat de boedel nu nog aen de kamer zoude gebragt worden. In deze ſtaet van zaken en onzekerheid waren drie jaren verlopen; wanneer men dagt eens een einde te moeten maken, en daer toe als een gepaſt, ſchoon buitengewoon, middel oordeelde, van zig regel regt tot den Souverain zelve te begeven, en de gunſt te ſmeeken, dat dezelve uit kragt van het oppergebied de niet toeſtemmende ſchuldeiſſchers zoude gelieven te beveelen om tot het gemaekt, en door zeer veele ſchuldeiſſcheren ondertekend accord over te gaen, en met het zelven mede genoegen te nemen, en de verzoekers, hangende de raedpleginge van den Souverain intuſſchen de gunſt van *ſureté de corps* mogten blyven genieten. Of, om de woorden van het Requeſt zelven te gebruiken, „ dat hunne Ed. Mogende *ex plenitudine poteſtatis* geliefden te verklaeren, dat, mids de Supplianten gehouden bleeven, het effect van het door

„ hun

„ hun geproponeerde en door de meerderheid AM-
„ van hunne crediteuren geaccepteerde Accord STEL-
„ in dato 1 April 1773. ook aen de ongeteken- DAM.
„ de en zulks aen alle hunne crediteuren ge-
„ zamenlyk en zonder onderscheid te doen ge-
„ nieten, en alzoo ook hunne nog openstaende
„ zaken, met adsistentie der voorzeide geregte-
„ lyk aengestelde sequesters en onder de opper-
„ directie en toezigt van de Ed. Achtb. Heeren
„ Scheepenen der Stad Amsteldam te vereffe-
„ nen, en het daer van provenieerende ten be-
„ hoeven van hunne gezamenlyke Crediteuren
„ te doen strekken, zy Supplianten van alle ver-
„ dere aenspraek van de Crediteuren van het
„ Huis van *Cliffort en Zoonen*, mitsgaders van
„ wylen *Jan Cliffort*, welker pretensien haren
„ oorsprong hebben uit eenige handelingen an-
„ terieur aen den 1 Jan. 1773. zouden wezen en
„ blyven gelibereerd, en dat Uwe Edele Groot
„ Mog. inmiddels geliefden te declareeren, dat
„ de Supplianten geduurende hoogstderzelver de-
„ liberatien over dit verzoek zouden blyven jouis-
„ seeren van de *sureté de corps* bevorens aen hen
„ by Uwe Ed. Groot Mog. gunstiglyk geaccor-
„ deerd" Tot dit einde leverde men in het be-
gin van 't jaer 1776. ter vergaderinge van de Hee-
ren Staten van Holland en Westvriesland, het
navolgend smeekschrift in:

Geeven met allen eerbied te kennen *Anna Wolters*, Weduwe van wylen Jan Clifford, in Leven Burgemeester der Stad Amsterdam, *Jan Albert Clifford* en *Pieter Clifford* Jansz., alle woonende te Amsterdam voornoemd, en genegotieerd hebbende ten name van *Clifford en Zoonen*.

Dat zy Supplianten het ongeluk gehad hebbende, in het laast van de maand December van den Jaare 1772. in zodanige ongelegenheid van zaaken te geraa-

AMSTELDAM.

Req. van Clifford en Zoonen om met het Accord van 1 April 1773 te mogen volstaen.

maaken, dat zy buyten staat gesteld wierden om hunne engagementen te voldoen, (al het welk echter, zo de Suppliantén vertrouwen, alleen is toe te schryven geweest aan schadens en ongelukken in de negotie, en te leur-stelling van die geenen, die aan hen Supplianten merkelyke somma's schuldig waren) de Supplianten daar op directelyk aan hunne Crediteuren hebben voorgedraagen; hoe zeer zy Supplianten genegen waren, om aan dezelve, zoo veel mogelyk, genoegen te geven, en ten dien einde aan hen hebben geproponeerd, om eene Acte te teekenen, waar by geconsenteerd en overgegeven zoude worden, dat zy Supplianten onder opzicht van Adriaan Hope, Mr. Jan van de Poll en Jaques Teysset, alle geaccrediteerde Kooplieden ter Beurze der Stad Amsterdam, hunne loopende zaken en affaires tot liquiditeit zouden mogen brengen; en waar by de Crediteuren van hunne zyde zouden aanneemen, om middelerwyl met de invordering van hunne respective prætensien ten lasten van de Supplianten te zullen superfedeeren, voor den tyd van drie maanden.

Dat deze der Supplianten eerste poging, om hunne zaken zo veel mogelyk, ten meesten voordeele hunner Crediteuren te redden en te vereffenen, niet alleen de goedkeuring van veelen derzelven heeft weggedraagen, ten dien effecte, dat dezelve op den 1 Jan. 1773. en volgende dagen door een groot aantal van de Geintresseerdens in der Supplianten Wissel affaires en andere hunne Crediteuren is ondertekend geworden, blykens de Copy ten deezen annex onder Num. 1. maar dat ook te dier tyd in het algemeen te Amsterdam begreepen is, dat het belang der Commercie medebragt, dat der Supplianten Boedels niet kwamen onder de directie van de Desolate Boedels-Kamer aldaar; en waarom dan ook te dier zaake door een zeer considerabel aantal van de voornaamste Kooplieden een Requeft aan de Heeren van den Gerechte derzelver Stad is gepresenteerd, tendeerende, dat om de reedenen, daar by gedetailleerd, zodanige voorzieninge mogt worden gedaan, dat de Boedels van de Supplianten

en

en andere toenmaals gederangeerde Huyzen, niet aan de Kamer der Deſolate Boedels mogten worden gebragt, maar in tegendeel door Sequeſters uit de Crediteuren mogten worden geadminiſtreerd en vereffend, van welk Requeſt eene gedrukte Copy hier nevens is gevoegd onder Num. 2. zoo als dan ook, gelyk de Supplianten zyn geinformeerd, dienvolgende by welgemelde Heeren van den Geregte der Stad Amſterdam in het laatſt van January 1773. eene Reſolutie is genoomen geworden, waarby Heeren Scheepenen van dezelve Stad zyn gequalificeerd, om, in de toen ter tyd gederangeerde Boedels, Commiſſien van Sequeſtratie te decerneeren op zodanige perſoonen, als welken door de Crediteuren tot derzelver Gecommitteerden waren benoemd, en zulks ten einde de Debiteuren, met adſiſtentie van dezelven, hunne Boedels tot liquiditeit zoude kunnen brengen.

AMSTELDAM.

Req. van Clifford en Zoonen *om met het Accord van* 1 *April* 1773 *te mogen volſtaan.*

Dat de Supplianten ondertuſſchen niet alleen van het oogenblik af, op het welke zy hebben opgehouden met betaalen, alle hunne goederen, penningen en effecten, geene uitgezonderd, hebben geſteld onder de medecuſtodie en medebeheering van de opgemelde Adriaan Hope, Mr. Jan van de Poll en Jaques Teyſſet, als by voorn. Acte van den 1 January 1773. uit en door hunne Crediteuren gecommitteerd; maar ook vervolgens hunne zaaken onder het opzigt en met adſiſtentie van dezelve Gecommitteerden zo veel mogelyk hebben geliquideerd, en tot effenheid gebragt, in zo verre, dat zy Supplianten zich in ſtaat hebben gevonden, om reeds op den 1 April 1773. aan hunne Crediteuren een accord te proponeeren, volgens het welke de Crediteuren zich zouden vergenoegen met voor en in voldoening van een ieders prætenſie te ontfangen vyfentwintig pro Cento; te weeten, vyftien pro Cento, na dat het zelve accord zyn beſlag zoude hebben bekoomen, en tien pro Cento binnen zes maanden daar na, en dat voorts ten behoeve van de Crediteuren zouden komen de gantſche prætenſien van den Supplianten, ten laſte van de by het

AM-STEL-DAM.

Req. van Clifford en Zoonen *om met het Accord van 1 April 1773 te mogen volstaen.*

het zelve accord genoemde Debiteuren, mitsgaders ook alle anderen, hoe genaamd, die na de voldoening der vyfentwintig pro Cento noch uitstaande zouden zyn, en welke prætensien door de Supplianten ten behoeve van de gezamentlyke Crediteuren, best mogelyk, zouden worden geincasseerd, onder opsigt en met adsistentie van de reeds gemelde Adriaan Hope, Mr. Jan van de Poll en Jaques Teysset, als daar toe door de Crediteuren *de novo* wordende gecommiteerd, alles breeder blykende by het zelve Accord ten dezen copielyk geannexeerd onder Num. 3. en waaromtrent de Supplianten moeten remarqueeren, dat zy Supplianten toen ter tyd niet kunnende voorzien, of niet door het een of ander toeval hunne Boedels noch aan de Desolate Boedels-Kamer zouden kunnen devolveeren, dat Accord zodanig hebben doen inrigten, dat het zelve *casu quo* op denzelfden voet ten overstaan van Heeren Commissarissen van dezelve Kamer zoude hebben kunnen worden aangegaan.

Dat dit Accord wel direćtelyk door een merkelyk aantal van der Supplianten Crediteuren is geaccepteerd en getekend; doch dat de Supplianten egter bespeurd hebbende, dat andere hunne Crediteuren difficulteerden, om in de geproponeerde arrangementen te koomen; en ook teffens te gemoet ziende, dat 'er een geruime tyd noch konde verloopen, eer daaromtrent het consent van alle de Crediteuren zoude kunnen worden geobtineerd, zy Supplianten derhalven te rade zyn geworden, hunne Boedels dadelyk te brengen onder een geregtelyk opzigt; en zulks te meer, op dat alzo aan een ieder zoude mogen blyken, dat zy Supplianten niets meer buteerden, dan om hunne zaaken zodanig te behandelen, dat een ieder konde verzekerd zyn, dat aan niemand der Crediteuren eenig præjudicie wierdt toegebragt; ten welken einde de Supplianten by Requeste aan de Edele Achtbaare Heeren Scheepenen der Stad Amsterdam hebben verzogt, en dienvolgende ook hebben geobtineerd, dat welgemelde Heeren Schepenen de voorschreeven

Adriaan

Adriaan Hope, Mr. Jan van de Poll en Jaques Teysset, by appoinctement van den 10 Augustus 1773. hebben gecommitteerd tot geregtelyke Sequesters, om den Boedel van de Supplianten met en benevens hen te bewaaren en te custodieeren, mitsgaders te beneficeeren en tot liquiditeit te brengen; zo als te zien is in de Bylage onder Num. 4. waarna dan ook deeze geregtelyke Sequesters de Boedel van de Supplianten, en zulks niet alleen alle de Effecten, Penningen, Actien en Crediten tot hunne Firma van Clifford en Zoonen behoorende, maar ook derzelver particuliere Boedels en Goederen, na behoorlyke inventarisatie, onder het oppertoezigt van de Edele Achtb. Heeren Schepenen der Stad Amsterdam, hebben gedirigeerd en geadministreerd, en hunne gehoudene directie daaromtrent successivelyk aan welgemelde hunne Ed. Achtb. met exhibitie der boeken en papieren daartoe specteerende, behoorlyk hebben verantwoord.

AMSTELDAM. *Req. van* Clifford en Zoonen *om met het Accord van* 1 *April* 1773 *te mogen volstaen.*

Dat de Supplianten ondertusschen met adsistentie van dezelve Adriaan Hope, Mr. Jan van de Poll en Jaques Teysset, eerst als Gecommitteerden door de Crediteuren, en vervolgens als geregtelyke Sequesters hunne openstaande zaaken in zoo verre hebben geliquideerd, dat zy in staat zyn geraakt, om meer te præsteeren, dan by het geproponeerde Accord was geoffereerd; als hebbende de Supplianten reeds in de voorsz. maand Augustus 1773, aan een ieder hunner Crediteuren uit de ingekomen penningen, directelyk kunnen afgeeven de volle vyfentwintig pro Cento, welken by het Accord niet dan in twee termynen waren aangenomen te betaalen; zoo als dan ook de Supplianten en de voorsz. geregtelyke Sequesters ten dien einde van de Edele Achtbare Heeren Scheepenen der Stad Amsterdam, in dato 9 September 1773. hebben geobtineerd Appoinctement, copielyk hier by gevoegd sub Num. 5. waar by zylieden zyn geauctoriseerd, om aan een ieder hunner Crediteuren, en zulks zo wel aan de ongetekenden, als aan de getekenden, af te geven vyfentwintig pro Cento van een iders

AMSTELDAM.

Req van Clifford en Zoonen *om met het Accord van* 1 *April* 1773 *te mogen volslaan.*

deugdelyke prætensie ; en waar door dan ook directelyk omtrent een Millioen Guldens in de circulatie is gebragt, tot merkelyk voordeel van de Geinteresseerdens in der Supplianten Huis van Negotie, welken daar door op den allerspoedigste wyze in het bezit gekomen zynde, van het geene 'er ten hunnen behoeve uit den Boedel van Supplianten was te consequeeren, daar door ook in staat zyn geraakt, om die penningen wederom tot hun eigen nut te kunnen employeeren en werkzaam te maaken.

Dat de Supplianten inmiddels, hoe zeer zy hebben mogen ondervinden, dat de door hen, met adsistentie en onder opzigt van de voorn. Sequesters, gemaakte schikkingen de goedkeuring van verre de meesten hunner Crediteuren wegdroegen, om egter niet bloot gesteld te zyn, aan de poursuites van den eenen of anderen minder wel geintentioneerden, op den 1 Sept. 1773. van Uwe Edele Groot Mog. hebben geobtineerd brieven van *Seureté de Corps* voor een Jaar, en van welke verleende *Seureté de Corps* aan hun Supplianten door uwe Edele Groot Mog. gratieuslyk by herhaling prolongatie is geaccordeerd geworden; terwyl de Supplianten deze verleende gunst van Uwe Ed. Groot Mog. zich in zoo verre hebben ten nutte gemaakt, dat zy hunne openstaande zaaken hoe langer zoo meer hebben kunnen liquideeren, en daar door ook in staat zyn geweest, om wederom eene uitdeeling van vyf pro Cento, boven en behalven de beloofde vyfentwintig pro Cento, aan hunne gezamentlyke Crediteuren over een ieders agterwezen te doen, zo als zy Supplianten en dezelve geregtelyke Sequesters dan ook by nader appointement van Heeren Scheepenen der Stad Amsterdam, in dato 1, Juny 1775. blykens de Bylage onder Num. 6. tot die afgifte zyn gequalificeerd geworden, en dezelve ook dadelyk aan allen die geenen, die ze hebben willen ontfangen, hebben gepræsteerd.

Dat de zaaken van de Supplianten zich actueelyk in die situatie bevinden, dat verre de meesten van hunne Crediteuren het by hen geproponeerd Accord

heb-

hebben geaccepteerd en getekend, en de geofferecerde betaaling van dertig pro Cento dienvolgende hebben ontfangen; maakende dezelven zodanig een aanzienlyk aantal van Persoonen als uit de ten dezen onder Num. 7. geannexeerde en door de voorsz. Sequesters geconfirmeerde Lysten is blykende; en waar uit teffens consteert, dat de prætensien van dezelve geteekende Crediteuren te saamen bedraagen eene somme van twee Millioenen, zevenmaal hondert agtentwintig duizend, zeven honderd een en zestig Guldens en veertien stuyv. Bankgeld, en negenmaal hondert een en twintig duyzend, een hondert en vyftig Guldens, zeven stuyvers en agt penningen Kasgeld; waar tegen noch maar weinige Crediteuren tot hiertoe weigerig zyn gebleeven, om tot dat Accord te accedeeren, en welker prætensien te saamen niet meer dan circa driemaal hondert zeven en veertig duizend Guldens zo Kas als Bankgeld uitmaaken, terwyl 'er onder deze laasten noch maar een enkelde gevonden word, (zynde de Weduwe *David Woestboven en Zoon*,) welke uit hoofde van eene prætensie van circa drie duizend Guldens, spruitende uit een Wisselbrief van £ 300 sterlings, getragt heeft de Suppliaanten, even voor het obtineeren der brieven van *Seureté de Corps* in hunne personeele vryheid te belemmeren; om nu niet te zeggen, dat 'er onder dezelve Crediteuren, die het Accord niet hebben geteekend, zelfs noch agt persoonen worden gevonden, die over hunne prætensien, ter somma van circa hondert duizend Guldens, mede de uitdeeling op Quitantie hebben genooten en ontfangen.

AMSTELDAM.
Req. van Clifford en Zoonen *om met het Accord van 1 April* 1773 *te mogen volstaen*.

Dat ondertusschen dezelve geobtineerde *Seureté Corps* met den 1 Maart aanstaande zullende expireeren, en Uwer Ed. Groot Mog. Vergadering ligtelyk in dien tusschentyd niet wederom by elkanderen zullende komen, de Suppliänten zich derhalven niet alleen genoodzaakt vinden, om ter behoud van hunne personeele vryheid op nieuw een ootmoedig adres by Uwe Ed. Groot Mog. te maaken; maar dat zy Suppliänten ook, onder reverentie, ver-

AM-STEL-DAM.

Req. van Clifford en Zoonen om met het Accord van 1 April 1773 te mogen volstaen.

vermeenen, dit hun adres zodanig te moogen inrigten, dat zy Supplianten moogen solliciteeren door de hooge magt en souveraine auctoriteit van Uwe Ed. Groot Mog. te worden gesteld in die situatie, dat zy, blyvende voldoen aan het Accord, door de zo groote meerderheid hunner Crediteuren geaccepteerd, daar door ten eenenmaale voor alle verdere vervolging en aanspraak moogen wezen gedekt; zo dat ook zelfs der Supplianten goedwillige Crediteuren gerust kunnen zyn, dat zylieden het effect van de aan hun daar by gedaane belofte zullen kunnen genieten; en dat dus ook ten hunnen behoeve zal koomen het geene van der Supplianten noch uitstaande prætensien zal kunne worden geconsequeerd, zonder dat dezelven daar van door de oppositie van eenige weinige onwillige Crediteuren zullen kunnen worden gefrustreerd; terwyl de Supplianten zich ootmoedelyk durven vleyen, dat Uwe Ed. Groot Mog. een gunstig oog slaande op alle de in dezen concurreerende omstandigheden, daar door zullen koomen in het gunstig begrip, dat de Supplianten van hunnen kant niet alleen zodaanige gratie meriteeren; maar dat ook zelfs het belang van der Supplianten gesamentlyke Crediteuren (het zy met alle eerbied gezegd) vordert, dat daaromtrent by Uwe Edele Groot Mog. *ex plenitudine potestatis* voorzieninge werde gedaan; even als in een soortgelyk geval, 't welk bekend staat in de Registers van Uwe Groot Mog. onder den datum van 26 July 1556. ten behoeven van de Crediteuren van zekeren te Delft gevallen Desolaate Boedel, eene extraordinaire voorziening is verzogt, en naar de omstandigheden van dien tyd en van die zaake is verleend geworden.

Dat immers, wat de Supplianten zelfs betreft, zy Supplianten hen durven beroemen, zig altoos te hebben gedraagen, zo als eerlyke en braave Kooplieden betaamt; en dat de val van der Supplianten bevorens geaccrediteerd Huis van Negotie alleen daar door is veroorzaakt, dat der eerste Suppliants Man, wylen de Burgemeester *Jan Clif-*

Clifford, (in wiens meerder kundigheid en doorzigt de tweede en derde Supplianten, als deszelfs Zoonen, hebben beruft, en in wiens voetftappen zy Supplianten gezaamentlyk getreeden zyn) zig onvoorzigtig heeft laten inwikkelen, om allerimportantfte avançes van penningen by Wiffel - circulatie te doen aan luiden, welke hem en de twee laafte Supplianten in dezen hadden doen gelooven, dat zy daar voor aan hen genoegzaame fecuriteit in handen ftelden; terwyl de uitkomft heeft geleerd, dat by Jan Clifford, en de tweede en derde Supplianten, inderdaad hun Credit hadden verftrekt op zulke panden, die geen realiteit hoe genaamd hadden, en ten grootften deele zelfs bedriegelyk waren in de waereld gebragt, en het welk dan ook de ruïne van der Supplianten zo lang geftabileerde, en bevorens zo folide, Huis van Negotie heeft te wege gebragt; 't welk anderzins zeer wel zoude hebben kunnen ftaande blyven, en ook waarlyk zoude zyn ftaande gehouden, by aldien de panden, waar op men hen hun Credit hadde laaten verftrekken, eene reëele waarde hadden gehad, zulks dat der Supplianten ongeluk niet aan hun zelven, maar aan de misleiding en te leurftelling van anderen is toe te fchryven: terwyl de eerfte Suppliante daar omtrent te meer het medelyden van alle weldenkende verdient, wanneer men overweegt, dat derzelver Man, de voornoemde Burgemeefter Jan Clifford, omtrent twee maanden voor het derangement van het Huis van Clifford en Zoonen overleeden zynde, zy eerfte Suppliante door deszelfs Boedel te repudieeren, zig zelve niet alleen van alle de fchulden hadde kunnen bevryden, maar ook, uit kragte haarer Huwelykfche Voorwaarden, by præferentie uit deszelfs Boedel en Effecten hadden kunnen bekomen de reftitutie, immers zo verre het hadde kunne ftrekken, van haare aangebragte en ftaande huwelyk aangeërfde goederen; en waar door dan de Crediteuren eenige tonne gouds minder zouden hebben genooten, dan dezelven nu hebben verkreegen.

AMSTELDAM.
Req. van Clifford en Zoonen *om met het Accord van* 1 *April* 1773 *te mogen volftaen.*

AM-STEL-DAM. Dat de Supplianten ook verder vertrouwen, het te verzoeken Beneficie van Gratie (het zy met allen eerbied gezegd) te minder onwaardig te zyn; nadien zy Supplianten ten tyde, wanneer zy genoodzaakt zyn geweest hunne betalingen te suspendeeren, directelyk alle hunne bezittingen, zonder eenige uitzondering, en zonder iets het minste te hebben agtergehouden, of verzweegen, zoo als by dezen in alle opregtheid verklaaren) hebben gesteld onder de mede-custodie en magt van de meergenoemde Gecommitteerden uit de Crediteuren, en vervolgens geregtelyk benoemde Sequesters; terwyl uit hoofde van die schikking, zo wel als uit kragte van het sedert geproponeerde, en by verre de meeste Crediteuren geaccepteerde Accord, alle dezelven der Supplianten goederen, effecten en uitstaande schulden, zonder eenige uitzondering, of reeds daadelyk geconverteerd zyn, of ook nog verder geconverteerd staan te worden, ten nutte van hunne Crediteuren; zulks dat de eerste Supplianten zedert uit de adsistentie haarer Familie, en de tweede en derde Suppliant uit die van hunne Vrouwen en derzelver naastbestaanden, hun noodig onderhoud hebben moeten vinden.

Req. van Clifford en Zoonen om met het Accord van 1 April 1773 te mogen volstaan.

Dan dat, gelyk hier uit volgt, dat de Supplianten zoodaanig een Beneficie van Gratie niet onwaardig kunnen worden gerekend, waar door zy voor de vervolgingen hunner Crediteuren zouden kunnen worden bevryd; dewyl hun val niet aan kwaade trouw, of ondeugende directie, maar aan ongeluk is toe te schryven; en dewyl zy Supplianten op en na hun derangement alles hebben gepræsteerd, en noch zoeken te præsteeren, wat van ongelukkige, doch teffens eerlyke Debiteuren, naar de strictste reeden en billykheid, eenigzins kan worden gevorderd: zoo ook, aan de zyde der Crediteuren, daaromtrent in consideratie behoort te koomen, aan den eenen kant, dat wanneer de Supplianten al niet voor het vervolg de begeerde vryheid voor hunne persoonen zouden kunnen obtineeren, de opgemelde der Supplianten onwillige

Cre-

Crediteuren daar door niet zouden weezen gevorderd, noch ook iets meer van hun agterweezen zouden kunnen bekoomen; dewyl van eenen Debiteur, die alles, hoe genaamd, en zonder eenige reserve heeft afgestaan, en van de gratie van anderen moet leeven, niets te haalen is; zulks het vervolgen van der Supplianten persoonen geen ander oogmerk zoude kunnen hebben, dan om hen Supplianten, zonder vrugt, en waarlyk onverdiend, te kwellen; terwyl de Supplianten, aan den anderen kant, tot hun voordeel meenen te mogen reclameeren Uwer Ed. Groot Mog. Resolutie van den 19 October 1605. waar by gestatueerd is, dat geene brieven van *Seureté de Corps*, of prolongatie van dien, verleend zullen worden, dan met consent van de meeste Crediteuren; zulks Uwe Ed. Groot Mog zelfs begreepen hebben, dat een ongelukkige Debiteur dan het beneficie van bevryding voor personeele Arresten konde genieten, wanneer de meerderheid zyner Crediteuren geene zwaarigheid maakte, om daar toe te consentceren: en waarom dan ook in cas subject inzonderheid *termini habiles* zyn voor de door de Supplianten verzogte Gratie; nademaal zy Supplianten het met eene allergrootste meerderheid hunner Crediteuren zodaanig eens zyn, dat dezelve niet alleen het geproponneerd Accord hebben geaccepteerd, maar zelfs ook daadelyk het effect daar van hebben genooten; en welke zo groote meerderheid der Crediteuren derhalven gehouden en verstaan moet worden daar in toeteştemmen, dat de Supplianten van personeele vervolgingen worden gelibereerd: boven en behalven dat 'er zelfs onder die weinige Crediteuren, die tot hiertoe geweigerd hebben het geproponeerde accord te ampleєteeren, verscheiden gevonden worden, die van tyd tot tyd daar toe zullen accedeeren, naar maate 'er zodaanige verschillen worden afgedaan en gereguleerd, van welker determinatie het af hangt, of, en in hoe verre zy Crediteuren van de Supplianten zullen wezen; ja dat zelfs verre de meeste van alle die ongeteekende Crediteuren zo als de Supplian-

AMSTELDAM.
Req. van Clifford en Zoonen *om met het Accord van* 1 *April* 1773 *te mogen volstaan.*

AMSTELDAM. pliantén zich op goede gronden meenen te moogen vleyen, geene intentie hebben om hen Suppliantén in hunne personeel vryheid te willen belemmeren.

Req. van Clifford en Zoonen *om met het Accord van 1 April* 1773 *te mogen volstaen.*

Dat voor het overige ten deezen te meer eene gunstige voorzieninge van Uwe Edele Groot Mogende vereischt wordt, om dat buiten dien de Supplianten, niettegenstaande zy alles gepræsteerd hebben, wat gevergd heeft kunnen worden, nimmer tot eene finaale afdoening van zaaken kunnen koomen, of geheel en al uit hunne tegenwoordige facheuse situatie kunnen worden gered; ten zy dan dat der Supplianten Boedel aan de Desolate Boedels-Kamer der Stad Amsterdam wierdt gebragt; wanneer zylieden, ingevolge de Ordonnantie van dezelve Kamer, het met het minder getal hunner Crediteuren eens zynde, de meerderheid genoodzaakt zoude weezen zich te conformeeren, en de Supplianten alzo zouden kunnen worden gerehabiliteerd; doch welk ordinaris middel van herstel de Supplianten zich met alle eerbied verbeelden, in cas van subject, zoo in consideratie van der Supplianten goedwillige Crediteuren, als van hen Supplianten zelfs, aan hen niet te kunnen of te moogen te pas koomen.

Immers, dat wat der Supplianten geteekende Crediteuren betreft, dezelven notoirlyk zouden moeten lyden, en merkelyk zouden worden gepræjudiceerd, wanneer der Supplianten Boedels als noch aan de Desolaate Boedels-Kamer zouden worden gebragt; nademaal het geene 'er van den Boedel, na aftrek der betaalde, en voor de ondergeteekende Crediteuren noch in kas zynde, dertig pro Cento noch overig en uitstaande is, dan dat niet alleen merkelyk zoude worden gediminueerd; maar veelligt zelfs geheel zoude worde geabsorbeerd, door de kosten, op de justificatie der Crediteuren, zoo als die aldaar pleegt te worden gehouden, mitsgaders op de Confirma-

matie van het Accord vallende; om nu niet van andere kosten te spreeken, welken de directie aldaar naar zich sleept; daar nu de Administratie, door de Supplianten benevens de geregtelyke Sequesters gehouden wordende, van dien aard is, dat daar op weinig kosten vallen, vooral, na dat thans de meeste zaaken zyn gered en vereffend; en dus alles, wat 'er noch van den Boedel te wagten is, met het meeste menagement ten behoeve van de Crediteuren wordt bekeerd; terwyl 'er zekerlyk zeer veele Weduwen, Weezen, en anderen onder der Supplianten Crediteuren worden gevonden, by welken, zoo uit hoofde van hunne eigen omstandigheeden, als wegens de importantie hunner prætensien, eene meerdere uitdeeling van één of twee pro Cento een object van consideratie uitmaakt, en het dus voor dezelven ten uitersten hard zoude weezen, zich van het geene zy alzo noch zouden kunnen bekoomen, gefursteerd te zien door toedoen van eenige weinigen, welker gunstige situatie van fortuin het voor hen onverschillig maakt, of zy veel, dan weinig, van hun agterweezen ten laste van de Supplianten bekoomen: om nu niet te zeggen, dat het voor de geaccrediteerde Kooplieden, welken ten nutte van het algemeen, en veeltyds met postposite van hunne eige zaaken, zich eerst als Gecommitteerden en vervolgens als geregtelyke Sequesters tot de mede-beheering en vereffening van der Supplianten zaaken hebben laaten employeeren, en door welker goede directie het baatige van der Supplianten Boedels met zoo veel promptitude ten behoeve der Crediteuren heeft kunnen worden uitgedeeld, ten uitersten disgratieus zoude zyn, zich niet alleen door loontrekkende Curateuren te zien opvolgen; maar ook dat geene, dat door eene allermenagieuste Administratie tot hier toe voor de Crediteuren is geconserveerd, door de oppositie van een klein aantal onwillige Crediteuren, in onnodige kosten te zien dissipeeren.

AMSTELDAM. *Req. van* Clifford en Zoonen *om met het Accord van* 1 *April* 1773 *te mogen volstaen.*

AM-STEL-DAM.

Req. van Clifford en Zoonen om met het Accord van 1 April 1773 te mogen volstaen.

En dat, wat de Suppliantén zelfs aangaat, het voor henlieden mede de grootste hardigheid zoude weezen, by aldien derzelver Boedel, ter bekooming van eene finaale afdoening, als noch aan de Desolaate Boedelskamer zoude moeten worden gebragt, om dat het dan in allen gevalle beeter voor de Suppliantén ware geweest, tot dat miserabele remedie voor insolvente Debiteuren directelyk hunnen toevlugt te neemen; wanneer zy Suppliantén zekerlyk reeds voor meer dan twee jaaren zouden zyn gerehabiliteerd geweest; en wanneer zy veelligt, ten overstaan van Commissarissen van dezelve Kamer, een accord zouden hebben kunnen maaken, waardoor zy noch een gedeelte hunner bezittingen voor zig hadden kunnen behouden; terwyl de Suppliantén in het tegendeel, om aan het verlangen van de Commercie in het gemeen, en van de meesten hunner Crediteuren in het byzonder te voldoen, in plaats van hunnen toevlugt by de Desolaate Boedels Kamer te zoeken (welke specialyk ingerigt is om ongelukkige Debiteuren tot een spoedig accord en rehabilitatie te helpen) gepræfereerd hebben, om van het door de Ed. Agtb. Heeren van de Gerechte der Stad Amsterdam, ten verzoeke van zo veele aanzienlyke Kooplieden, aangeweezen middel van geregtelyke Sequestratie gebruik te maaken; dan het welke nu ook van agteren niet behoort te strekken tot der Suppliantén onherstelbaar ongeluk, zulks dat zy Suppliantén nimmer van de aanspraak hunner Crediteuren zouden kunnen worden gelibereerd, maar in tegendeel aan de vervolging van eenige weinigen wel geintentioneerden onder dezelven voor altoos zouden moeten blyven bloot gesteld.

By al het welke de Suppliantén nu noch de vryheid moeten neemen, aan Uwe Ed. Groot Mog. op het allereerbiedigst voor te draagen; dat, hoe zeer het op zich zelven zeker is, dat, wanneer 'er gratie van een Souverain wordt verzogt, dezelve daaromtrent aan geene regelen van regten gebonden is; maar integendeel de verzogte gunste, schoon tegen

Amstel-dma. Req. van Clifford en Zoonen om met het Accord van 1 April 1773 te mogen volstaen.

de ordinaire teneur van het regt, kan accordeeren, wanneer de omstandigheden daar toe dienen; echter het verzoek van gratie, waarmede de Supplianten de vryheid neemen Uwe Groot Mog. by deezen te adieeren, ook van natuur is, dat het zelve *salva justitia*, en zonder schending of verkorting van het *jus tertii* aan de Supplianten kan worden geaccordeerd; in consideratie, dat het regt binnen de Stad Amsterdam vigeerende, volgens de geoctroyeerde Ordonnantie op de Desolaate Boedels-Kamer aldaar medebrengt; dat, wanneer de meerderheid der Crediteuren van eenen onvermogende Debiteur, uitmaakende drie vierde parten van het getal der Crediteuren, en drie vierden van de schuld, het met denzelven hunnen Debiteur eens zyn; het minder getal gehouden is de meerderheid te volgen, en zich daarmede te conformeeren; zulks dat, in cas subject, der Supplianten ongeteekende Crediteuren, welke zo in het getal, als ten opzigte hunner prætensien, noch geen twaalfde part van de geheele massa der schuld en der schuldeisscheren uitmaaken, niet kunnen werden begreepen eenig præjudicie te lyden, wanneer dezelve verpligt worden, om de Supplianten onvervolgd te laaten; en zich aan het begrip der meerderheid te onderwerpen; terwyl het ten hunne opzigte geen verschil maakt, of die verpligting op hen gebragt werde door eene Declaratie van Commissarissen van de Desolaate Boedel-Kamer, die dezelve uit kragte der gemelde by Uwe Ed. Groot Mog. geoctroyeerde Ordonnantie, en zulks in naam en van wegens Uwe Ed. Groot Mog. doen; dan wel door eene verklaaring van Uwe Groot Mog. zelfs, welke toch op de zelfde gronden van reden en billykheid zal berusten, volgens welken omtrend de Boedels, die aan de Kamer zyn, gewild is, dat zodaanige verklaaringe door Commissarissen aldaar kan gedaan worden; en dat wel te minder, daar in allen gevalle de verdere directie over der Supplianten nog in weezen zynde effecten en uitstaande schulden word gevoerd door geregtelyk gestelde Sequesters, welken

uit

AM-STEL-DAM.

Req van Clifford en Zoonen om met het Accord van 1 April 1773 te mogen volstaen.

uit kragte hunner aanstelling, hunne verrigtingen tot hier toe hebben verantwoord, en verder zullen moeten verantwoord worden aan het hooger Collegie van Judicature van Heeren Scheepenen der Stad Amsterdam.

En keeren de Supplianten zich derhalven, op alle de tot hier toe gedetailleerde gronden, tot Uwe Ed. Groot Mog. zeer ootmoediglyk verzoekende, dat Uwe Ed. Groot Mog. in aanschouw neemende de omstandigheden, waar in de Supplianten zich voor hunzelven, zo wel, als met relatie tot hunne Crediteuren bevinden, en welken niet toelaaten, dat zy Supplianten, welker Boedel is onder de geregtelyke bewaaring van Scheepenen der Stad Amsterdam, thans zouden worden gebragt aan de Kamer der Desolaate Boedels aldaar; zulks dat in dit extraordinaire geval ook eene buitengewoone voorzieninge vereischt wordt; derhalven *ex plenitudine potestatis* gelieven te verklaaren; dat, mits de Supplianten gehouden blyven, het effect van het door hun geproponeerde, en door de meerderheid van hunne Crediteuren geaccepteerde Accord in dato 1 April 1773. ook aan de ongeteekenden, en zulks aan alle hunne Crediteuren, gezaamentlyk en zonder onderscheid te doen genieten; en alzoo ook hunne noch openstaande zaaken met adsistentie der voorzeide geregtelyk aangestelde Sequesters, en onder de Opperdirectie en toezigt van de Ed. Agtb. Heeren Scheepenen der Stad Amsterdam te vereffenen; en het daar van provenieerende ten behoeve van hunne gezaamentlyke Crediteuren te doen strekken, zy Supplianten van alle verdere aanspraak van de Crediteuren van het Huis van Clifford en Zoonen, mitsgaders van wylen Jan Clifford, welker prætensien haaren oorsprong hebben uit eenige handelingen anterieur aan den 1 January 1773. zullen weezen en blyven gelibereerd; en dat Uwe Edele Groot Mogende inmiddels gelieven te declareeren; dat de Supplianten geduurende hoogstderzelver deliberatien over dit verzoek zullen blyven jouisseeren van de *Seureté de Corps*,

be-

bevorens aan hen by Uwe Edele Groot Mogende gunstelyk geaccordeerd. AMSTELDAM.

'τ Welk doende &c.

(was geteekent)

Anna Wolters, Wed. *Clifford*, *J. A. Clifford*, *Pieter Clifford* Jz.

Dit verzoekschrift wierdt nog aengedrongen door de navolgende Verklaring van de meergem. drie sequesters, zynde van dezen inhoud:

De Ondergeteekende *Adriaan Hope*, Mr. *Jan van de Poll*, en *Jaques Teysset*, als by Appoinctement van de Ed. Agtb. Heeren Scheepenen der Stad Amsterdam, in dato 10 Augustus 1773. gesteld tot Sequesters in den Boedel van Clifford en Zoonen, declareeren by deezen, dat wy Ondergeteekenden, eerst als Gecommitteerden uit de respective Crediteuren, volgens Acte in dato 1 January 1773. en vervolgens als geregtelyke Sequesters uit kragte van het hier bovengemelde Appoinctement van de Ed. Agtb. Heeren Scheepenen der gemelde Stad, hen Clifford en Zoonen, in de liquidatie van hunne zaaken hebbende geadsisteerd, en by die gelegendheid van tyd tot tyd hunne Boeken hebbende geëxamineerd; (welken wy in een volkoomen orde hebben bevonden,) het alzoo aan ons ten duidelykften is gebleeken; dat zy Clifford en Zoonen enkelyk door ongelukken in de Negotie, misleiding van anderen, die hen in nadeelige handelingen hebben ingewikkeld, en te leurstelling van die geenen, die hen merkelyke somma's schuldig waren, in zodaanige ongelukkige situatie zyn geraakt, als waar in zylieden zig thans bevinden, terwyl het ons is voorgekoomen, dat de val van het voorsz. Huys van Clifford en Zoonen voornaamlyk daar aan is toe te schryven; dat de Geinteresseerdens in het zelve, reeds by het leeven van den Burgemeester Clifford, zig hebben laaten induceeren, om zeer importante avances by Wissel-

Verklaring der sequesters in den boedel van Clifford en Zoonen, tot staving van 't Request.

cir-

AMSTELDAM.

Verklar. van sequesters in den boedel van Clifford en Zoonen, *tot staving van 't Request.*

circulatie te doen aan Lieden, welke aan hen hadden weeten te persuadeeren, dat zy daar voor genoegzaame securiteiten aan hen ter hand stelden; dog welke prætense securiteiten van agteren gebleeken zyn, geen realiteit, hoe genaamd, in zig te hebben, en zelfs ten grootsten deele bedrieglyk in de waereld te zyn gebragt; maakende wy ondergeteekenden geene de minste bedenking om te declareeren, dat wy van opinie zyn, dat het zelve Huys van Clifford en Zoonen ten tyde, wanneer het zelve zyne betaalinge suspendeerde, niet alleen zeer wel hadde kunnen worden staande gehouden, en inderdaad staande zoude zyn gehouden, by aldien de zogenaamde Panden, waar op men het zelve zyn Credit hadde laaten verstrekken, een reëele waarde hadden gehad; maar dat de Geinteresseerdens in het zelve dan ook een zeer aanzienlyk Capitaal, na betaaling van alle schulden, zouden hebben overgehouden.

Voorts declareeren wy ondergeteekenden noch, by de behandeling der zaaken van dezelve Geinteresseerdens in de Societeit van Clifford en Zoonen bevonden te hebben, dat alles van derzelver zyde tot hier toe met alle eerlykheid en cordaatheid is behandeld; en dat dezelve directelyk by de suspensie der betaaling onder onze medebeheering, als Gecommitteerden, hebben gesteld, en vervolgens onder ons, als Sequesters, hebben gelaaten, niet alleen alle de Effecten, Actien en uitstaande schulden van hun voorsz Huis van Negotie; maar ook alle hunne particuliere Goederen en Effecten, of wel de waarde of het provenue van dien, zonder iets, voor zo verre ons bewust is, of wy kunnen naargaan, of vermoeden, te hebben agterhouden of tot andere eindens te hebben gediverteerd, direct noch indirect.

Verklaarende wy Ondergeteekenden voorts ook, dat niet alleen der waarheid conform zyn alle de positiven, by het bovenstaande Requeſt van dezelve Geinteresseerdens in het Huis van Negotie, gegaan hebbende ten naame van Clifford en Zoonen, voorkoomende, en dat ook de Lysten van de Crediteuren, welken het Accord van hen Clifford en Zoonen

en

en gemelde Vrouwe de Wed. Clifford, in dato 1 April 1773 hebben geteekend, en de gedaane uitdeeling van 25 en 5 pro Cento uit derzelver Boedels hebben ontfangen; zo als ook van de ongeteekende Crediteuren, welken aan dit Request onder Num. 7. zyn geannexeerd, allezins zyn conform aan de Boeken van dezelve Clifford en Zoonen, en dus naar waarheid zyn opgemaakt; maar dat wy ondergeteekenden in onze qualiteit ook, volgens de kundigheid, die wy van de zaaken des Boedels van gemelde Clifford en Zoonen, en de Vrouwe Weduwe Clifford zyn hebbende, onder verbeetering van begrip zyn, dat het allezins te wenschen is, dat dezelve Boedel op den voet, zoo als tot hier toe is geschied, onder het opzigt van de Edele Achtb. Heeren Scheepenen deezer Stad, verder tot finaale liquiditeit en effenheid werde gebragt; daar het, naar onze gedagten, by aldien dezelve Boedel nog te eeniger tyd aan de Desolaate Boedels-Kamer alhier zoude moeten devolveeren, niet alleen ten uitersten onaangenaam voor ons zoude zyn, zoo veel moeite en arbeids, als wy aan denzelven Boedel ten algemeene nutte, en zonder eenig voordeel, hebben geïmpendeerd, en waar door dezelve in zoo verre is gered, vruchteloos te zien afloopen; maar ook inzonderheid hart en onreedelyk zoude zyn voor de goedwillige Crediteuren, waar onder zig onder anderen haare Keizerlyke Koninglyke en Apostolische Majesteit, zyne Majesteit de Koning van Deenemarken, en de Royaale Bank van Engeland, voor eenige tonnen Gouds, bevinden; dat dezelven zouden moeten zien, dat het overschot des Boedels ten hunne nadeele wierdt gediverteerd tot andere eindens, dan om aan de Crediteuren te werden gerepartieerd, en zulks ter consideratie van eenige weinige opposeerende Crediteuren, welke door hunne oppositie wel aan de andere schaade kunnen toebrengen, doch zich zelfs niet kunnen bevoordeelen; om alle welke redenen wy ondergeteekende ons dan ook onbezwaard vinden, om het verzoek, aan de Ed. Groot Mog. Heeren Staaten

AMSTELDAM. *Verklar. van sequesters in den boedel van* Clifford en Zoonen, *tot staving van 't Request.*

ten

AM-STEL-DAM. ten deezer Provincie, by de bovenstaande Requeste gedaan, met onze eerbiedigste sollicitatien te ondersteunen.

Actum den 22 January 1776.

(was geteekend)

Adrian Hope, *Jan van de Poll*, *Jaques Teysset*.

(Het Appointement luid als volgt:)

't Hof van Holland ordonneert de Suppliantèn benevens de Crediteuren, welke 't Contract in de Requeste gemeld niet onderteekend hebben, op den 18 April 1776 te Compareeren voor de Heeren en Mrs. *Pieter Jan Nolst* en *François Rygerbos*, Rade in den voorsz. Hove, als Commissarissen, die hen hooren zullen, en den Raade rapport doen, en zal, 't zelve gehoord, aan haar Edele Groot Mogende geadviseerd worden na behooren.

Gedaan in den Raade den 16 February 1776.

(was geteekend)

ADRIAAN BODT.

Het is geen gering voorregt van de gesteldheid der regeeringvorm van ons Land, dat de Souverain met alle oplettenheid te werk gaet in zaken, in welken het regt van derdens kan betrokken zyn, of waer uit gewigtige gevolgen zouden kunnen spruiten voor den gewoonen loop der handhaving van het recht. Dan is den Souverain gewoon vooraf de gevoelens van de Gerechtshoven te vernemen en de belanghebbende te doen hooren, al eer op de verzoekschriften te besluiten. Zo hebben dan ook de Staten gem. verzoekschrift aen den Hove van Holland toegezonden, ten einde hunne Edele Groot Mogende van deszelfs considiratien en advis te dienen. De Raden van dit Geregtshof oordeelden met regt, dat deze zaek

het

het regt van derdens aengaende, bevorens de be- AMSTELDAM.
langhebbende moesten gehoord worden, zo de verzoekers, als die geenen, welke geweigerd hadden in het bovengem. accord toe te stemmen. Weshalven hunne Edele Mogende by appoinctement van den 16 van Sprokkelmaend de verzoekers gelastten, benevens de schuldeisschers, welken het contract, in het verzoekschrift gemeld, niet ondertekend hadden, op den 18 van Grasmaend 1776 te verschynen voor de Heeren Mrs. PIETER JAN NOLST, en FRANÇOIS RYGERBOS, Raden in voorsz. Hove, als Commissarissen, die hen zoude hooren, en den Rade rapport doen, en zoude, 't zelve gehoord, aen hunne Ed. Groot Mogende geadviseerd worden na behooren. Aen dit bevel van het Hof voldaen, en de wederzydsche partyén gehoord zynde, is goedgevonden, dat dit geschil by mondelinge pleidoye of geding zoude worden voorgedragen en verhandeld, gelyk zulks dan ook volbragt is. En hieruit zyn twee breedvoerige geschriften gesproten, in welk ieder zyn recht; de één tot het verkrygen van de verzogte gunst der hooge Overheid; de ander tot het doen weigeren van het zelve met yver en nadruk beweert. Het geschil ontbindt zig hoofdzakelyk in deze vraegen; 1. in 't algemeen: *Wordt het recht van derdens verkort, indien de Souverain iemand niet van het voorschrift en het gevolg van de wet, die voor derdens zorgt, maer van de vorm van regtsoeffening, om het gevolg van de wet te genieten, ontheft?* En 2. in 't byzonder: *Zo een boedel in ongelegenheid is gekomen, en eindelyk blykt insolvent te zyn, is het dan voor den schuldeisscher onverschillig, of buiten den gewoonen loop der wet*

AM-
STEL-
DAM.

eene bewaering, beheering en beredding geschiede door Lieden daer toe geregtelyk aengesteld en dezen last onder opzigt van den plaetselyken regter uitvoerende, en dan op eene buitengewoone wyze door bevel van den Souverain zelve, egter volgends het gemeen recht, het minder getal genoodzaekt worde het meerdere te volgen; dan of zulks naer den gewoonen loop voor den gewoonen Regter geschiede? of kortelyk: *Is de sequestratie onder oppertoezigt van Schepenen van zodanige aert, dat zy aan de schuldeisschers volkomelyk al het zelfde toebrengt, als de curateele der Desolate Boedelkamer?* Dit ontkent men in een Geschrift, het welk bestaet uit verscheidene vertoogen, in welken dezen op de algemeene gronden, geenen wederom om byzondere redenen, uit hunne omstandigheden gehaeld, zig tegen het verzoek van het comptoir verzetten. Dog de voornaemste redenen van weigering en tegenkanting zyn vervat in eene Memorie, uit name en van wegens Vrouwe *Maria Margareta Corver*, weduwe Mr. *Nicolaes Geelvinck*, in leven Burgemeester der Stad Amsteldam, aen den Hove van Holland tegen meergem. verzoek overgegeven. In dezelve tragt men twee hoofdpunten te staeven; 1. dat het verzoek op zig zelf beschouwd onbestaenbaer is met de beschrevene rechten, staetsgesteldheid en grondwetten dezer Landen, en de handhaving der Justitie, die in dezelve plaets heeft: en 2. dat ook de stellingen, waer op het verzoek gegrond, en de beweegredenen, met welke het zelve aengedrongen wordt, voor een gedeelte van de waerheid zouden afwyken, en in 't algemeen van geen overtuigende kragt nog gewigt zyn.

Na vooraf in 't voorbygaen zig beklaegd te hebben

ben over het lang agterhouden van het appoinc- tement van het Hof, poogt men het eerste Lid van de Memorie daer uit te bewyzen, dat men eigenlyk in het Request verzoekt, dat de Souverain by eene politique dispositie uit kragt van de hooge auctoriteit, eenige byzondere persoonen dat geen zoude doen genieten, 't welk alleen het gevolg van een regelmatig en volgends den styl van procedeeren ingerigt onderzoek kan zyn, en zulks zonder eenig behoorlyk onderzoek met voorbygang der vastgestelde handhaving van het Recht in deze Landen stand grypende, met voorbygang der vastgestelde vorm van procedeeren, in weerwil van de wetten, en ten nadeele van het recht van derdens; dat men dus in der daed verzoekt, dat de Justitie de plaets aen de Politie zoude inruimen, en in haeren loop gestuit worden; en op deze wyze aen de dierbaerste kenmerken van de vryheid der Ingezetenen dezer Landen een allernadeeligst grief worden toegebragt. Dat in een Land van Koophandel aen den eenen zyde wel moet gezorgd worden, dat een ongelukkig schuldenaer een vooruitzigt van herstel hebbe; maer teffens aen de andere kant zorgvuldig gewaekt, dat de schuldeisschers niet worden benadeeld. Dat om deze reden in 't jaer 1659. de Kamer van Desolate boedels is opgerigt, en met eene Instructie en ordonnantie voorzien, waer na te handelen; dat de Staten ook menigmalen zouden verklaerd hebben niet te willen, dat geschillen over insolvente boedels elders dan voor den Rechter van de Plaets zouden verhandeld worden en afgedaen, en de Heeren van den Gerechte dezer Stad by keure van 1729. alle overeenkomsten en accorden, anders dan voor de Com-

AMSTELDAM.

AMSTELDAM.

missarissen van de Desolate Boedelkamer aengegaen, zouden verboden hebben; dat hier van de reden zoude zyn, dat, dewyl eigenlyk volgends gemeene rechten de overeenkomsten met den eenen aengegaen den anderen niet kunnen schaden, en nogthands ten voordeele van den ongelukkigen schuldeisscher van dit algemeen regt eene uitzondering gemaekt zynde, zo dat het minder getal der schuldeisschers in het accord met het meerdergetal aengegaen moet toestemmen; men aen den anderen kant heeft willen zorgen, dat dit voorregt van den schuldenaer de schuldeisschers niet te zeer zoude benadeelen, nog tegen het oogmerk van den wetgever daer van misbruik zoude worden gemaekt: dat hierom eene publiequé beredding van den boedel nodig is en ook ingesteld, en den schuldeisscher alle gelegenheid moet worden gegeven om het nodig onderzoek te doen, ten einde wettige redenen van tegenkanting vindende zig tegen het verzoek van den schuldenaer, om het mindergetal te dwingen, te kunnen verzetten. Dat eindelyk hier niet alleen eene betrekking, en onderzoek van regt is tusschen den schuldenaer en zyne schuldeisschers; maer ook zelfs tusschen de schuldeisscheren onder elkanderen; zo als het ingevoerd *judicium præferentiæ & concurrentiæ* zoude aentoonen. Waer uit dan de steller van deze Memorie verder afleidt, dat de verzoekers, zig verklaerende insolvent te zyn, niet minder dan anderen in gelyk geval, dien gewoonen weg behoorden te verkiezen, te meer daer zy zig hier toe althands aen de getekende Crediteuren zouden verbonden hebben by hun accord zelfs, waer in het gezag van de Desolate Boedelkamer zoude zyn ingeroepen in ge-

gevalle niet alle schuldeisscheren daer in toestemden. Eindelyk beroept men zig op den gemeenen regel, dat geene buitengewoone middelen te pas komen, daer de gewoonen voor handen zyn; dat de gelykheid van het handhaven van 't regt door geene privilegien behoord gestremd te worden; dat ook volgends de beschrevene regten geene privilegien van waerde zyn, die het regt van derdens zouden verkorten, en dat zulks ook byzonderlyk volgens de staetsgesteldheid en wetten van dezen Lande plaets heeft; en eindelyk, dat het gedaen verzoek letterlyk zoude aenloopen tegen het Placaet van Keizer Karel van 1544. De steller der Memorie beweert verders, dat de Souverain nimmer van de gemeene regten afwykt, dan om het allerblykbaerst nut van 't algemeen, dat daerom zodanige voorbeelden zeldzaem zyn, en een in het Requeft aengehaeld geval in 't geheel niet te pas zoude kunnen komen, en zoekt dit eindelyk met het gezag en de woorden van een berigt der Amsteldamsche regeering in een geval van 't jaer 1773 te staven, en beweert dat het verzoek in 't voorhanden zynde geval van oneindig meer gevolgen is; en dat om alle deze redenen de buitengewoone middelen van Gratie in 't jaer 1718 van de hand zyn gewezen, en een bereids verleend mandament poenael heeft moeten ingetrokken worden. Vervolgends tragt men den voornaemsten grondslag van het Requeft om verre te werpen. Men hadt namenlyk in het Requeft byzonderlyk hier op aengedrongen, dat het geen wezenlyk onderscheid voor de ongetekende schuldeisscheren uitmaekte, of die door eene verklaering van de Commissarissen van de Kamer der desolate boedels, dan wel door de Staten zelven

AMSTELDAM.

AMSTELDAM. verpligt wierden in het accoord gevoegen te nemen, terwyl in beide de gevallen dezelfde gronden van reden en billykheid plaets hebben. Dit gaet men in de Memorie tegen met deze aanmerking, dat zo zulks een wettig gevolg was, 'er dan geene geschillen voor Regtbanken of Gerechtshoven behoefden gebragt te worden, maer in alle gevallen slegts eene verklaering van den Souverain, ook zonder verhoor van de party, konde gevraegd worden; en dat ook daer en boven de redeneering van de Verzoekers alleen zoude doorgaen, indien de Commissarissen van de Desolate Boedelskamer een ontworpen accord maer zo enkelyk bekragtigden, maer geenzints daer gem. Commissarissen een form van onderzoek en regtsspraek moeten in agt nemen, die de schuldeisschers zeker stelt, dat hun regt door geene valsche vorderingen of op eenige andere wyze, hoe ook genaemd verkort wordt. Dat ook de gem. Kamer niet alleen ten voordeele van den bankbreukigen schuldenaer, maer ook byzonderlyk van deszelfs schuldeisschers is aengesteld, die dus van hun regt van onderzoek, nopens den staet des boedels en trouw en eerlykheid van den schuldenaer enz. hoedanig hun de ordonnantie vergunt, niet zouden kunnen ontzet worden.

Verders merkt men in deze Memorie aen, dat de rekening en verantwoording der sequesters geenzints de plaets kunne vervullen van het onderzoek nog van het *judicium* van *præferentie* en *concurrentie*, hoedanig ter gem. Kamer wordt gehouden. Waer mede dan de opsteller het eerste hoofdpunt van zyne Memorie afgehandeld houdende, ten tweede tragt aen te toonen, dat de middelen en stellingen van het verzoekschrift allen-

lenzints van de waerheid afwyken. Dat de redenen van het verzoek der schuldeisscheren om den boedel van het verlegen comptoir onder sequestratie te hebben, en de bewilliging der Scheepenen niet dan voor dien tyd alleen plaets hadden, en nu ophielden. Dat die sequestratie ook alleen was toegestaen, wanneer men zig wel gederangeerd, maer geenzints insolvent wilde erkennen. AMSTELDAM.

Eindelyk maekte men by de Memorie ook eenige aenmerkingen omtrend de beheering en bestiering des boedels door de sequesters omtrend de uitdeelinge van penningen aen schuldeisscheren, welker vorderingen zonder kennis van de andere schuldeisscheren, en zonder verhoor van partyen waren goedgekeurd, hoedanige magt geen rechtbank in ons land, ja zelfs de Souverain niet zoude oeffenen, terwyl egter de post en pligt van sequesters niets anders is dan eene geregtelyke bewaring en vereffening, tot tyd en wylen dat het blyken zoude, of de boedel solvent dan insolvent ware, om in 't laetste geval ter Kamere te worden gebragt. Dat wel is waer, by Requesten aen Scheepenen is verzogt en verkregen authorisatie tot het doen van die betalingen van 25 en vervolgends nog van 5 pro Cento, dog dat de belanghebbende schuldeisschers tegen de standvaste gewoonte dezer Rechtbank daer over nimmer zyn gehoord geweest. En deze uittelling en afgifte houdt men daerom te meer bedenkelyk, om dat ze zonder het afvraegen van *cautio de restituendo* geschied is. Men spreekt ook het voordeel tegen, waerop men zig in het verzoekschrift beroept, van door eene prompte uittelling van 25 pro Cento terstond wederom een millioen in de

AM-STEL-DAM. circulatie gebragt te hebben, waerop men in de Memorie antwoordt, dat zulks by de Desolate Boedelkamer even prompt zoude geschied zyn.

Omtrend de drangredenen van het gedaen verzoek, merkt men in de Memorie aen, dat de opregte handel der verzoekers niet in twyffel werdt getrokken, maer egter een punt van onderzoek blyft; dat ook de enkele verklaring van de sequesters daeromtrend niet volkomen voldoende is; maer dat ook, al waren die stellingen bewezen, daer in egter geene reden zoude gevonden worden om de buitengewoone hulp van den Souverain in te roepen, en een verzoek te doen om ten nadeele van het regt van derdens te willen van de wetten ontheven worden; dat hen althands dit niet meer toekomt, dan zo veele andere eerlyke lieden, die zig in 't zelfde ongeluk bevonden hebben, en volgends den gewoonen weg en met in agtneminge van al wat de wet tot zekerheid en ter handhavinge van het regt der schuldeisscheren voorschryft, gered zyn. Men beweert nog in de Memorie, dat in eene vergelyking van de voordeelen van de sequestratie en van de Desolate Boedelskamer, het vermoeden voor de laetste moet zyn, boven de sequestratie, om dat deze eene regtbank is door de wetgevende magt opgerigt, en door den Souverain bevestigd; en men spreekt de ongelegenheden tegen, die de verzoekers in de beheering van desolate boedels vinden, en beweert, dat dezelve althands door meerdere voordeelen rykelyk vergoed worden.

Verders dringt men aen, dat 'er geene de minste hardigheid in gelegen is, dat na de sequestratie de boedel nu nog aen de Kamer gebragt wor-

worde, om dat het den schuldeisscheren onbekend is, in hoe verre de sequesters zouden kunnen gezegd worden den boedel gered en vereffend te hebben; althands dat 'er nog gewigtige geschillen, dien boedel aengaende, voor verscheidene regtbanken hangende waren; dat het niet zeldzaem is, dat eene sequestratie in eene Curateele veranderd wordt, zo dra de insolventie zeker is; dat ook al was dit den sequesters tegen den borst, de orde van Justitie en het belang der schuldeisschers hier aen niet konde worden opgeofferd, in een Land, waer alle Ingezetenen grooten en kleinen aen de zelfde wetten onderhevig zyn. AMSTELDAM.

Eindelyk merkt men in de Memorie aen, dat men zo veel te minder de kamer hadt moeten ontwyken, als de sequestratie ook niet zonder ongelegenheden is, als zynde eene willekeurige bestering zonder wet, zonder ordonnantie, waer de vorderingen worden toegelaten zonder de medeschuldeisschers te hooren, 't welk vooral in wisselcomptoiren van het uiterste gewigt is, en waer de sequesters, volgends het Request zelve, van tyd tot tyd, op eigen gezag, even als in het hoogste ressort, geschillen zouden afdoen; dat 'er kosten in de sequestratie voorkomen, die by de Desolate Boedelskamer geen plaets vinden, als van de 40 en 80ste penning. Dat byzonderlyk in deze boedel zodanig willekeurig bestier hadt plaets gehad, bewyst men uit het voldoen van de volle geldvorderingen aen de Makelaers tot eene aenmerkelyke somme; als mede uit het voldoen van eenige wisselbrieven, ter somme van 18685:: die men preferent heeft geoordeeld; dat men geene actien ten laste der Oost Ind. Comp. verantwoord vindt; en eindelyk uit de uitkeering van

AM-STEL-DAM.

eene legitime portie aen eene minderjarige dogter, niet tegenstaende de vader insolvent overleden was, ja zelfs drie maenden, (zegt men) na het ongeluk van het comptoir, en dus wanneer ten vollen zeker was, dat de vader insolvent was overleden, en niets hadt nagelaten. Dat uit het een en ander blykende was, hoe zeer het 'er van daer ware, dat de boedel reeds gered en vereffend zoude zyn, daer 'er nog eene menigte twyffelagtige of onbekende schuldenaers of schuldeisschers waren, twee aenzienlyke rechtsgeschillen van onzekeren uitslag nog hingen; veele beleeningen, welker houders het nog onbeslisd is, of schuldenaers dan wel schuldeisschers zouden zyn, terwyl het ook te gelyk onzeker was, en by sequesters niet kon beslisd worden, of de boedels van het Comptoir, en van de deelgenoten in het zelven, moeten vermengd dan wel afzonderlyk gehouden worden, als mede hoe verre aen de vrouwen uit kragt van huwelyksche voorwaerde de preferentie nopens hun aengebragt goed moet worden toegestaen of geweigerd, hoe verre het bewezen is, dat zy goederen hebben aengebragt, en waer uit die aengebragte goederen moeten voldaen worden, of uit de massa der goederen van het comptoir, dan wel uit de afzonderlyke boedels der deelgenooten in het zelve. Om welk een en ander men zig in deze Memorie bevoegd reekent, om als nog de gewoone werking der wetten, en vorm van regtspleging voor zig te mogen inroepen. Eindelyk, dat al waren alle die middelen van het Requeft overeenkomstig met de waerheid, dat zy dan nog niet anders zyn, dan bloote beschouwinge uit deze of geene nuttigheid afgeleid, die tegen vastgestelde wetten der Souve-

veräine magt niet zouden kunnen werken. En aldus wordt deeze Memorie met eene aenmerking nopens de gevolgen van zulke buitengewoone verzoeken aen den Souverain, en van politique dispositien in plaets van den gewoonen weg van regtspleging besloten. AMSTELDAM.

Wy hebben kortelyk den zakelyken inhoud dezer Memorie medegedeeld, welke te wydloopig is, om in onze Jaerboeken woordelyk te worden medegedeeld. Ons uittrekzel zal genoeg zyn om den Lezer zo den staet des geschils, als de gronden waer op zich de tegenstrevers van het verzoek grondden, te doen kennen.

Tegens het voorgem. Requeft van Wed. *J. Cliffort* enz. hebben zig ook verzet *Constantia Hooft*, Wed. Mr. *Nicolaes Witsen Jonasz.*, *Nicolaes Willem Kops*, *Willem Barnaart*, en *Michael Fortgens*, zo als blykt uit een verzoekschrift, van wegens dezelve aen den Hove ingediend, en aldus luidende.

Aan den Hove van Holland.

Geeven reverentelyk te kennen Constantia Hooft, Wed. Mr. Nicolaas Witzen Jonasz., in leeven Schepen der Stad Amsteldam, woonende te Amsteldam, Nicolaas Willem Kops, Willem Barnaart en Michael Fortgens, Kooplieden te Haarlem.

Dat aan hen Supplianten, alle zynde Crediteuren van den Boedel van Clifford en Zoonen, en zulks tot notabele summaas van penningen, door een Deurwaarder van dezen Hove was geïnsinueerd Copie van zeker Requeft, uit name en van wegen Anna Wolters, Wed. wylen Jan Clifford, in leeven Burgermeester der Stad Amsteldam, Jan Albert Clifford en Pieter Clifford Jansz., genegotieerd hebbende ten name van Clifford en Zoonen, aan de Ed. Gr. Mog. Hee-

Constantia Hooft *enz.* *spreeken het voorgem. Requeft ook tegen.*

AMSTELDAM. Con- stantia Hooft enz. *spreeken het voorgem. Request ook tegen.*

Heeren Staaten van Holland en Westvriesland gepresenteerd, met bygevoegd appointement van U Ed. Mog., waar by de Supplianten geordonneerd zyn op heden voor Commissarissen van deuzelven Hove te compareeren.

Dat de Supplianten op de eerste lecture van het zelve Request gesurpreneerd geweest zynde wegens de ongewoonheid en ongefundeerdheid van het verzoek daar by gedaan, waar by niets minder gebubeteerd word, dat hen Supplianten en de verdere Crediteuren van Clifford en Zoonen, welke ongeraden hebben gevonden zich met een door hen gemaakt accord te conformeeren, door eene dispositie, direct uit de Souveraine auctoriteit profluëerende, tegen alle ordre van Rechten en gerecipieerde practycque, op eenmaal van hun wettig recht en actie, tegen gemelde hunne Debiteuren te versteeken, dan ook te rade waren geworden, zich daar tegens serieuselyk te opposeeren, en met verschuldigd respect aan dezen Hove te suppediteeren die consideratien, welke hun Supplianten voorkwamen voldoende te zyn, om U Ed. Mog. te permoveeren tot rejectie van het zelve verzoek aan hun Ed. Gr. Mog. te adviseeren. Dan dat de Supplianten geïnformeerd zynde niet alleen, maar ook aan hen gecommuniceerd zynde geworden eene ampele Memorie, welke uit name en van wegens Maria Margareta Corver, Wed. Mr. Nicolaas Geelvinck, in leeven Burgemeester der Stad Amsteldam geformeerd, en aan dezen Hove stond overgeleverd te worden, waarin op eene genoegzaam voldoende wyze de onbestaanbaarheid en onbetaamlykheid van 't zelve verzoek aantoond, en de gronden en motiven, waarop men het zelve deed berusten, volledig gedestrueerd waren, de Supplianten hadden geoordeeld de attentie van dezen Hoven niet andermaal te moeten lastig vallen met eene repetitie van gronden, die op het zelve zoude moeten uitkomen; en gevolgelyk te rade waren geworden de vryheid te gebruiken, zich tot dezelve ampele Memorie by deze, met eerbied te refereeren, en de

daar

daar by voorkomende destructive gronden voor de hunne te adopteeren.

Op welke en andere by U Edele Mog. naar derzelver meerdere geëclaireerdheid daar by te voegen motiven, de Suppliänten dan ook eerbiediglyk verzoeken, dat U Ed. Mog. op het zelve in hun handen gesteld Requeft in dier voegen gelieven te adviseeren, dat hun Ed. Groot Mog. daar door werden gepermoveerd, het daar by door de Requiranten gedaan verzoek van de hand te wyzen.

AMSTELDAM. Constancia Hooft enz. spreeken het voorgem. Requeft ook tegen.

't Welk doende &c.

(Was getekend)

C. Hooft, Wed. *Witsen*, *Nicolaas Willem Kops*, *Willem Barnaart*, *Michael Fortgens*.

Ook meenden de Wed. *David Woesthoven en Zoon* zig tegen het meergem verzoek te moeten verzetten, zo wel om de algemeene gronden, in de Memorie van Vrouwe *M. M. Corver*, Wed. *N. Geelvinck*, voorgedragen, als om eenige byzondere redenen, die hem alleen betroffen, en welken zy aldus aen den Hoven deeden voordragen.

Memorie gedaan maken en aan den Hove van Holland overgegeeven, uit name en van wegens de Weduwe David Woesthoven en Zoon, *Kooplieden binnen Amsteldam, gerequireerdens op zeker verzoek uit naame en van wegens* Anna Wolters, *Wed. van wylen* Jan Clifford, *c. s. aan de Edele Groot Mog. Heeren Staaten van Holland en Westfriesland gedaan: Op ende jegens dezelve* Anna Wolters, *Wed. van wylen* Jan Clifford, *in leeven Burgemeester der Stad Amsteldam*, Jan Albert Clifford *en* Pieter Clifford Jansz. *alle woonende te Amsteldam voorn. en genegotieerd hebbende ten name van* Clifford en Zoonen. *Requiranten.*

EDELE

AMSTELDAM. *Memorie van de Weduwe* Woesthoven en Zoonen *tegen voorgen. Request.*

EDELE MOG. HEEREN!

De Gerequireerdens mede het ongeluk hebbende Crediteuren te zyn van den Boedel van Clifford en Zoonen, uit hoofde van een Wisselbrief groot 300 Ponden Sterlings door Maurice en John Daniel Dreyer op den 23 October 1772 uit London op drie uso aan de ordre van Salomon Philip Levy Gomperts en Zoon ten lasten van de Requiranten getrokken, en door dezelve Salomon Philip Levy Gomperts en Zoon, aan hen Gerequireerdens tegens voldoening van de waarde geëndosseerd, welke Wisselbrief door de Requiranten wel is geaccepteerd, maar ten vervaldage onbetaald gelaaten zynde, overzulks van nonbetaling naar style geprotesteerd, en tegens de trekkers gecontraprotesteerd is geworden, is dan ook aan de Gerequireerdens in dato 3 April 1776 door een Deurwaarder van dezen Hove geinsinueerd Copie van zeker Request door de Requiranten aan de Ed. Groot Mog. Heeren Staaten van Holland en Westvriesland gepresenteerd, met eenige bylagen welke het de Requiranten behaagd heeft daar by te voegen en het appoinctement van dezen Hove van den 16 February 1776 uit krachte van het welke ook aan de Gerequireerdens dag van Comparitie tegens den 18 dezer is betekend.

De Gerequireerdens niet alleen geinformeerd, maar ook aan hen gecommuniceerd zynde eene ampele Memorie, welke uit name en van wegens Maria Margareta Corver Wed. Mr. Nicolaas Geelvinck, in leeven Burgermeester der Stad Amsteldam gedaan maaken en aan dezen Hove is overgegeven, waarin op allezins, zoo de Gerequireerdens vertrouwen, onwrikbaare gronden aan U Ed. Mog. is gededuceerd geworden de onbestaanbaarheid van hetzelve verzoek op zich zelve, en de onwaarachtigheid en doorsteekende irrelevace van de middelen en positiven, waarop men hetzelve heeft getracht te fundeeren, zullen de Gerequireerdens zig kunnen menageeren andermaal op dit sujet U Ed. Mog. attentie door een deductie van dezelve gronden

den te fatigueeren, en kortheidshalven de vryheid gebruiken zich aan het daar by in het breede ter nedergestelde met eerbied te refereeren, voor zoo veel des noods, de daar by voorkomen solide argumenten en redenen voor de hunne adopteerende.

De Gerequireerdens zoude dan ook mogelyk hebben kunnen volstaan met deze eenvoudige reserte, ten zy de eenigzins verschillende aart der pretensie van de Gerequireerdens en de omstandigheden en procedures daar omtrent plaats gehad hebbende de Gerequireerdens in de noodzaaklykheid stelden daaromtrent noch in eenig byzonder detail te treden, waar toe de Gerequireerdens zig in een zeeker opzicht meerder verplicht achten te zyn, om redenen, dat de Requiranten van de singuliere verkiezing zyn geweest om de Gerequireerdens alleen en boven alle andere Crediteuren by hun gepresenteerd Request met name te designeeren, het welke de Gerequireerdens niet wel anders kunnen toeschryven, als aan een invidieus oogmerk om dezelve by uitstek te doen brilleeren onder die geene, dewelke om dat zy niet blindeling en zonder eenige behoorlyke kennisse van zaaken een aan hun geproponeerd accord hebben kunnen besluiten te ondertekenen, het ongenoegen van de Requiranten schynen geincurreerd te hebben, en welke het om die reden de Requiranten behaagd met het Epithete van *onwillige* en *minder wel geintentioneerde* te bestempelen en op deze wyze gedenktekenen van der Gerequireerdens onwilligheid, waar door naar der Requiranten voorgeven zo heilzaam werk getraverseerd is geworden, zelfs in de Registers der Resolutie van hun Ed. Groot Mog te vereeuwigen. Eene handelwyze, die, hoe zeer de Gerequireerdens wel overtuigd zyn dat by hun Ed. Groot Mog. zelve, naar hoogst derzelver alom bekende equiteit geen ander begrip kan resideeren, dan dat niemand door het gewoon en rechtmaatig gebruik van zyn wettig verkregen recht een ander ongelyk doed, dezelve echter niet nalaten kunnen als beledigend aan te merken, te meerder daar noch andere onder der Requiranten Crediteuren

zyn,

AMSTELDAM. *Memorie van de Weduwe Woesthoven en Zoon tegen voorgen. Request.*

AMSTELDAM.

Memorie van de Weduwe Woesthoven en Zoon tegen voorgen. Request.

zyn, welke hen niet alleen in rechten aangesproken, maar ook tegens hun overwonnen recht geobtineerd, en de executorien en verworven schadebrief in handen hebben, en welker naamen dan even zeer als die van de Gerequireerdens hadden kunnen worden gerecenseerd.

Het is dan, Edel Mog. Heeren! de waarheid conform, dat na dat de hier boven omschreeven Wisselbrief, (welker begrooting, om zulks in 't voorby gaan te remarqueeren, men in zyn adres aan den Souverain verkeerdelyk steld op circa *f*3000- daar dezelve buiten de kosten van Protest Wissel, Herwissel en Interesse, een summa van *f*3240- Bankgeld, en dus circa *f* 3400- Casgeld bedraagd) bereids in de maand February 1773 met contraprotest uit London geretourneerd en de Gerequireerdens ter hand gekomen was, dezelve echter noch uit discretie een geruime tyd stil gezeten hebben, alvorens daar uit eene gerechtelyke aanspraak te formeeren.

Dat zy niet dan in de maand July 1773 te rade geworden zynde van het aan hen uit dien hoofde competeerend Wisselrecht tegens de acceptanten gebruik te maaken, en zich ten dien einde by Requeste aan Heeren Scheepenen der Stad Amsteldam te adresseeren, tot hunne uiterste surprise hadden moeten ondervinden, dat de Procureurs voor welgemelden Gerechte postuleerende declineerden de Gerequireerdens in voorn. hunne rechtmaatige zaak te adsisteeren, en hun ministerie aan dezelve hadden gerefuseerd.

Dat zy Gerequireerdens zich overzulks in de onaangenaame necessiteit hebben gebragt gezien, om aan welgem. Scheepenen te verzoeken, dat een der Procureurs voor hunne Rechtbank postuleerende, zoude worden geordonneerd deSupplianten in voorsz. zaake, behoudens deszelfs salaris, te bedienen, gelyk daar toe ook effectivelyk by derzelve Appointement van 2 July 1773 de jongste Procureur was gecommitteerd geworden.

Dat in tusschen de Requiranten hebben weeten te obtineeren, dat in dato 10 Augustus 1773 in hunnen

ten Boedel eene gerechtelyke Sequeſtratie was gedecerneerd, zonder dat de Gerequireerdens, hoe zeer dezelve door hun, tot het bekomen van een Procureur, gemaakt adres, als Crediteuren bekend waren geworden, daar op gehoord zyn, vervolgens eerſt op den 24 Auguſtus uit naame en van wegens de Gerequireerdens is gepreſenteerd Requeſt, om te mogen erlangen aprehenſie op de perſoonen en arreſt op de goederen van de Requiranten ter tyde en wylen dezelve den inhoud van de nu dikwyls gemelden Wiſſelbrief met de wiſſel, herwiſſel, koſten, ſchaden en intreſſen zouden hebben voldaan en betaald, zodanig als naar ſtyle locaal in materie van Wiſſel gebruikelyk is.

AMSTELDAM. *Memorie van de Weduwe* Woeſthoven en Zoon *tegen voorgen. Requeſt.*

Dat de Requiranten daar op in hunne defenſie gehoord zynde, welgem. Heeren Scheepenen hunne diſpoſitie op 't zelve Requeſt hadden gehouden in advis, geduurende den geheele loop van de omtrent die tyd invallende groote Vacantie te Amſteldam, en eindelyk by derzelver appoinctement van den 1 September 1773 aan de Gerequireerdens wel hadden geaccordeerd de verzogte apprehenſie op de perſoonen van de Requiranten, edoch ten opzichte van het verder verzoek hadden verklaard het zelve vermits de gerechtelyke Sequeſtratie van den boedel en goederen van Clifford en Zoonen in dato 10 Auguſtus 1773 ten behoeve van de gezamentlyke Crediteuren gedecerneerd, als toen niet te pas te komen.

Dat intuſſchen en hangende de deliberatien van welgem. Scheepenen by de Requiranten buiten kenniſſe van de Gerequireerdens en het meeſte gedeelte van hunne Crediteuren van hun Ed. Groot Mog. zynde verzogt en geobtineerd brieven van *Seureté de Corps* de Gerequireerdens alzo insgelyks van het eerſte lid van het op hun Requeſt gedecerneerd appoinctement van apprehenſie geen gebruik hebben kunnen maaken, en het zelve dus mede voor de Gerequireerdens daar door is geworden infructueus.

De Gerequireerdens zullen zich ook niet ophouden ten dezen te onderzoeken, in hoe verre zy Ge-

AM-STEL-DAM. *Memorie van de Weduwe* Woest-hoven en Zoon *tegen voorgen. Request.*

requireerdens by het appoinctement van Heeren Scheepenen der Stad Amsteldam op hun Request gedecerneerd zyn gegraveerd, dewyl dezelve nu van achteren geinformeerd zyn, dat zy hun rechtmaatig bezwaar dieswegens tydiglyk door middel van een behoorlyk geinterjecteerd en geprosequeerd appel voor dezen Hove hadden moeten brengen. Zy zouden zulks ook niet geomitteerd hebben, ingevallen zy dieswegens behoorlyk onderricht waren geworden, en het is dierhalven niet dan uit onkunde omtrent den styl van procedeeren, dat zy in het voorsz. appoinctement hebben geacquiescceerd. Dan dewyl het van der Requiranten verkiezing schynd geworden te zyn, om zich niet te vergenoegen met de inactiviteit, waar in zy der Gerequireerdens geobtineerd recht *tot heeden toe* hebben weeten te houden, maar daarenboven thans trachten te verkrygen een ongehoord een en buyten alle voorbeeld zynde dispositie, uit krachte van welke zonder eenig verder onderzoek van zaaken, het welk aan geene Crediteuren echter kan of behoord ontzegt te worden, de Gerequireerdens geconstringeerd zouden worden, om aan de gemaakte schikkingen te accedeeren, vermeenen de Gerequireerdens niet af te kunnen zyn het zelve op het allerserieuste te contradiceeren. Hoe directelyk een verzoek van dien aart, als door de Requiranten gedaan is geworden, met de Rechten en Constitutien dezer landen strydig zy; welk notoir en irreparabel grief daar door aan de Crediteuren zoude worden toegebragt; welke verkorting van het *Jus tertii* het accordeeren van het zelve zoude medebrengen; welke verregaande gevolgen het zoude medesleepen, zoo een insolvent debiteur, die voor zyne derangement geene andere reden weet te allegeeren, dan dat hy zich reukeloos in nadeelige enorme engagementen ten kosten van anderen heeft laaten enbarqueeren, op dien voet aan de onderzoekingen van zyne Crediteuren omtrent zyne conduites, en Boedel echappeeren en dezelve beletten zoude kunnen, ten zynen opzichte den ordinaris loop van het

recht,

recht, en de auctoriteit der geëmaneerde ordonnantien te reclameeren, en hoe zeer daar door een deur zoude geopend zyn voor anderen, om zonder de minste schroom het fortuin hunner medeburgers te wagen tot de bereiking van hunne geïnteresseerde, en somtyds noch minder pardonnabele oogmerken in het doen van hazardeuse en buitensporige entreprises, welke te lichter zoude gewaagd worden, naar maate men zich een weg gebaand zag, om, zonder aan de inconvenienten van eene gedecreteerde insolventie te zyn bloot gesteld, door een ander middel, directelyk uit den boezem van den Souverain emaneerende, zich voor de rechtmaatige vervolgingen zyner Crediteuren te dekken, en dezelve onder pretext van eene voorgewende doch onbewezene overstemming tot een onredelyk en schadelyk Accord te noodzaaken, dewyl een ieder Ingezeten dezer Staat zich niet zonder grond zoude verbeelden hetzelve recht te hebben op de gracie van de Hooge Overheid, als de Requiranten; is reeds by de Memorie, waar aan zich de Gerequireerdens de vryheid gebruikt hebben te refereeren, volledig aangetoond. Doch de Gerequireerdens, *voor zo verre zy Kooplieden en houders van Wisselbrieven zyn*, moeten 'er alleen nog byvoegen, dat het voorbeeld van zodanige dispositien geen minder gevaarlyke atteinte zoude toebrengen aan de Commercie dezer landen en het buitenlandsch Credit, in dezelve zo noodzaaklyk: Immers berust het zelve meerendeel op die inflexible aankleeving, welke aan de exercitie van een prompt en paraat Wisselrecht binnen deze landen, en specialyk in de Koopsteden zonder eenig onderscheid van persoonen, zo by hun Ed. Gr. Mog. als by de respective Rechtbanken dezer Republicq, betoond geworden is: een recht, dat op de oudste Costumen, welke gelyk met de Commercie herwaards getransmigreerd zyn, en op zo veel expresse Wetten en Keuren gegrondvest is; het welk hun Ed. Groot Mog. zelve geconsidereerd hebben van dat gewicht te zyn, dat de minste daar aan toe ge-

AMSTELDAM.
Memorie van de Weduwe Woesthoven en Zoon *tegen voorgem. Requeste.*

AM-STEL-DAM. Memorie van de Weduwe Woest-hoven en Zoon tegen voorgen. Request.

bragte stremming by hoogstdezelve gedeclareerd is *direct strydig te zyn met de gemeene rechten en practycque, en dat daar door zoude worden gerenverseerd het prompt Wisselrecht, met de uiterste omzichtigheid tot noodzaakelyke handhaving van de Commercie in meest alle koopplaatsen van Europa, en voornamelyk in Amsterdam ingevoerd* (*). Dat men op een andere tyd, wanneer niet alleen door den in souffrance zynde Debiteur, maar zelfs by eene speciaale Missive van een der vermogendste Vorsten van Europa verzogt was geworden, dat aan zeeker gederangeerd Huis van Negotie mogte toegelaaten worden zynen Boedel onder opzichte van mede-gecommitteerdens in *orde en tot stand te brengen*, hun Ed. Groot Mog. na vooringenomen advis van Burgermeesteren en Regeerders der Stad Amsterdam hebben gelieven te verklaaren: „ Dat hun Ed. Groot Mog. onbe„ voegd waren den gereguleerden loop van Justitie „ te verhinderen of te beletten, dat dezulken, die „ op eene wettige wyze vonnissen hadden verkree„ gen, hetzelve naar style hier te lande gebruike„ lyk niet zoude kunnen ter executie leggen, en dat „ het decerneeren van eene particuliere Commissie „ daar aan geene verandering kon toebrengen: dat „ de Boedels die in ongelegend geraaken langs de „ ordinaire weg, en het geen nooit word gewei„ gerd, door eenige gecommitteerdens uit de Cre„ diteuren, nevens de Commissarissen van de De„ solate Boedelskamer konden worden gered en „ tot liquiditeit gebragt, zo spoedig als naar den „ omslag van zaaken nodig en mogelyk was," en op die gronden hebben goetgevonden te rescribeeren: „ dat zoodanig een verzogte Commissie vol„ gens de grondwetten dezer landen, het vereisch „ van de Justitie alhier, als mede het Credit der „ Wissels geen plaats kan hebben" (†). Dat zelfs weinig jaaren geleeden Burgemeesteren en Regeerders der Stad Amsteldam, met veel ernst en het ge-

(*) Resol. Holl. 21 October 1768.
(†) Resol. Holl. 23 September 1763.

gebuteerd fuccees hebben aangedrongen, dat het effect van dat zo ver gepriviligeerd Recht te ftremmen, niet anders ten gevolge zoude kunnen hebben, dan de volftrekte *everfie van het Credit en tevens van de geheele Commercie zo wel van deze Stad in het particulier als van het geheele land* (*). En mogen de Gerequireerdens met behoorlyk refpect dan vragen: hoe zal met de zo duidelyke gedeclareerde begrippen van den Souverain overeen te brengen zyn, dat in dit geval eenige particuliere Perfoonen, zonder dat ten hunne reguarde eene gedecreteerde infolventie plaats heeft, zonder eenige byzondere voor hun militeerende redenen, by een bloot middel van gracie aan de gevolgen der Wetten, waar aan alle andere, voor en na hen, in hetzelve cas zich bevonden hebbende, onderworpen geweeft zyn, worden geëximeerd? Hoe zal by den Buitenlander zodanige notoire inbreuk der Wetten worden goedgemaakt; en wanneer eens de een of ander tyd een vreemde Mogendheid, ten faveure van een zyner Onderdanen, en ten nadeele van de Ingezetenen dezer landen door een defpotique difpofitie, den laatftgemelden het gebruik der gewooone rechtsmiddelen tot bekoming van hunne deugdelyke achterwezens goedvond te weigeren, op welken grond zou de Republicq zich kunnen beklaagen van eene onregelmatigheid, waar van men zelfs zodanig een fterk en recent voorbeeld gegeven hadde?

AMSTELDAM. *Memorie van de Weduwe* Woeft-hoven en Zoon *tegen voorgen. Requeft.*

En is het eindelyk met de conftitutie dezer Landen en Wetten, volgens welke dezelve met eene evenreedige adminiftratie van Juftitie beftierd worden, overeenkomende, dat door het misbruik van een fub. en obreptif middel van gracie, het geen ordinair niet dan voor zekere tyden verleend word, een geobæreerd debiteur by continuatie zyn perfoon beveiligd en zich gedekt ziet tegens het gebruik van een recht, het welk zyn Crediteur op eene wettige wyze is geacquireerd?

De Gerequireerdens laaten zich eerbiedigIyk voorftaan

(*) Refol. Holl. 19 February 1773.

AMSTELDAM.

Memorie van de Weduwe Woesthoven en Zoon *tegen voorgen. Request.*

ſtaan dat deze weinige geallegeerde gronden, igevoegd by die, welke door anderen Crediteuren breeder zyn aangevoerd, meerder dan voldoende zullen zyn om hun Ed. Groot Mog. te permoveeren het by de Requiranten gedaan verzoek met indignatie van de hand te wyzen, en dat tot contemplatie van dezelven, deze Hove ook onbezwaard zal wezen by het door hun Ed. Groot Mog. van hetzelve gerequireerd Advis zoodanig niet alleen te concludeeren, maar ook aan hoogſtdezelve in conſideratie te geven, of de aan de Requiranten verleende brieven van *Seureté de Corps*, waarvan zy tot heeden zonder het vereiſcht conſent van het meerderdeel hunner Crediteuren blyven jouïſſeeren, niet behoorde te worden ingetrokken en buiten effect geſteld, immers op zoodanige verzoeken tot prolongatie van dien, als men zou kunnen goedvinden te doen, geene verdere favorable diſpoſitie te worden gegeeven.

Imploreerende &c.

Nog meenden ook *Johanna Theodora van der Meer* voorgem. Requeſt aldus te mogen tegenſpreken.

Aan den Hove van Holland.

Geeft met alle eerbied te kennen Johanna Theodora van der Meer, woonende te Amſteldam.

Dat zy Supplianten zynde mede Creditrice van het Huis van Negotie, gecanteerd hebbende ten name van Clifford en Zoonen, en wel ter ſumma van *f* 14840 10 · ſpruitende uit hoofde van door haar Suppliante gediſconteerde en genegotieerde Wiſſelbrieven, door denzelven Clifford en Zoonen geaccepteerd, zedert het derangement van het gemelde Comptoir op de aan haar gereïtereerde verzekeringen, dat de Crediteuren volkomen genoegen zouden worden gegeven, in den beginne en tot noch toe ſtil gezeeten hadde, dan dat zy Supplian-

pliante echter hadde geweigerd aan het door de- zelve Clifford en Zoonen aan hunne Crediteuren ge- proponeerd accord te accedeeren of hetzelve te on- dertekenen, gelyk zy Suppliante ook om die reden geene uitdeeling van eenige percentoos ontfangen had. Dat aan haar Suppliante op den 4 April 1776 door den Deurwaarder Johannes Koning was gein- sinueerd zeker Requeſt uit naame en van wegens Anna Wolters, Weduwe van wylen Jan Clifford, in leeven Burgermeeſter der Stad Amſteldam, Jan Albert Clifford en Pieter Clifford Jansz., in relatie als genegotieerd hebbende ten naame van Clifford en Zoonen, aan de Ed. Groot Mog. Heeren Staa- ten van Holland en Weſtvriesland gepreſenteerd, om zoodanige voorziening quaſi als hetzelve is me- debrengende, mitsgaders copie Appoinctement van dezen Ed. Hove, waar by tegens den dag van hee- den comparitie voor Heeren Commiſſariſſen was geordonneerd geworden. Dat de Suppliante de voorn. Requeſte geëxamineerd hebbende onder eer- biedige correctie vertrouwd, dat het daar by gedaan verzoek op de eerſte beſchouwing zelfs zoodanig onbeſtaanbaar met de regels van goede Politie en Juſtitie hier te lande vigeerende moet voorkomen te zyn, dat de Suppliante vertrouwd, dat het on- noodig zal zyn by een geëclaireerd Hof van Juſtitie ten dien einde in eenig nader detail te treeden, als aan het welke zich terſtond met de uiterſte eviden- tie moet opdoen niet alleen de ongegrondheid van hetzelve, maar ook de everſie van de tot hier toe gerecipieerde manier van procedeeren in Deſolate Boedels gebruikelyk, die het zelve zoude mede- brengen. Dat de Supplianten nimmer gehoord zyn- de en dus veel min geconſenteerd hebbende in het verzoek van Sequeſtratie, noch ook in de appoinc- tementen, waar by de geſtelde Sequeſters preten- ſelyk tot uitbetaling van penningen zoude gequali- ficeerd zyn, dezelve dan ook vertrouwd, dat in al- le gevallen haar recht zoodanig onverkort is geble- ven, als het aan alle Burgeren en Ingezetenen der Stad Amſteldam ten reguarde van geobæreerde en

AMSTEL- DAM.

J. Th. v. d. Meer *ſpreekt het meer- gem. Re- queſt ook tegen.*

AMSTELDAM. J. Th. v. d. Meer *spreekt het meer-gem. Request ook tegen.*

insolvente debiteuren competeerd; en dat zy Suppliante geene redenen heeft om te duchten, dat de dispositie van de Hooge Overheid dezer Landen, welker hooge wysheid, equiteit en nooit volpreezene zorg voor het maintien der Justitie zy Suppliante eerbiedigd en erkend, en het daar op uit te brengen Advis van een respectabel Collegie van Justitie daar heen tendeeren zal, dat tegens de gerecipieerde ordre van procedeeren een Crediteur onverhoord, en zonder dat hy in de gelegenheid gesteld worden omtrent de situatie des Boedels van zynen Debiteur te inquireeren en nagaan, of dezelve in die omstandigheden, welke hy voorgeeft, waarlyk en in der daad verseere, op het bloot Declaratoir van drie particuliere persoonen by eene politique dispositie zoude worden geconstringeerd een zoo notabel gedeelte van haar agterweezen te verliezen, en van haar wettig verkreegen recht ten faveure van haar Debiteuren te moeten afzien, waarom dan ook zy Suppliante met volle fiducie in de nooit volpreezene rechtvaardigheid van U Ed. Mog. de eer heeft derzelver belangens in U Ed. Mog. schoot te leggen, ootmoediglyk verzoekende, dat U Ed. Mog. naar derzelver gewoone attentie in het tegengaan en en weeren van alles wat eenigzins tot verkorting van de Justitie zoude kunnen dienen, door hun uit te brengen advis by hun Edele Groot Mog. zullen gelieven te effectueeren, dat hun Ed. Groot Mog. behaagen mooge by derzelver dispositie op het voorsz. Request te verklaaren, dat in het verzoek van de Requiranten, als tegens alle ordre van Justitie aanloopende, niet kan worden getreeden.

'T Welk doende &c.

(was getekend)

Johanna Theodora van der Meer.

Wy moeten hier nog laten volgen 't geen *Johannes van Droogenborst*, als gemagtigden van

Cor-

Cornelia van Droogenhorst, tegen dikwyls genoemd Requeft heeft voorgedragen, in de volgende AMSTELDAM.

Memorie gedaan maaken en aan den Hove van Holland overgeeven, uit naame en van wegens Johannes van Droogenhorst, *Koopman binnen Amsterdam, in qualiteit als met en benevens wylen* Gerard Beeldsnyder, *by Acte door* Cornelia Droogenhorst, *op den 22 Augustus 1760. voor en ten overstaan van den Notaris Jan Ardinois en getuigen te Amsterdam voornoemd gepasseerd, gecommitteerd en aangesteld tot generale representant, mandataris en procurator van gedagte* Cornelia van Droogenhorst, *en noch in qualiteit als by Appointement van Scheepenen derzelver Stadt, in dato 27 Novemb. 1770 confirmeerende de evengemelde Procuratie en commissie, door welgemelde* Cornelia van Droogenhorst, *aan hem* Johannes van Droogenhorst, *met en benevens wylen* Gerard Beeldsnyder *verleend, gequalificeerd om alleen te kunnen uitvoeren, het geen henluyden te zamen by Acte van haar* Cornelia van Droogenhorst, *zo even gementioneerd, was gedemandeerd. Gerequireerden op zeeker verzoek door* Anna Wouters, *Weduwe wylen* Jan Clifford, *in leeven Burgermeester der Stad Amsteldam* c. s. *aan de Edele Groot Mogende Heeren Staaten van Holland en Westfriesland gedaan: Op en jegens dezelve* Anna Wolters, *Weduwe van wylen* Jan Clifford, *in leeven Burgemeester der Stad Amsteldam*, Jan Albert Clifford *en* Pieter Clifford Jansz., *alle mede woonende te Amsteldam, en genegotieerd hebbende ten name van* Clifford en Zoonen, *Requiranten.*

EDELE MOG. HEEREN!

De Requiranten in deze onder de firma van Clifford en Zoonen by Acte obligatoir in dato 17 Juny 1771 bekend hebbende in de Wisselbank der Stad

AM-STEL-DAM. Stad Amsteldam ontfangen te hebben, en dus te zaamen en elk eens vooral onder renunciatie van de beneficien van schuldsplitzing deugdelyk schuldig te zyn aan des Gerequireerdens principale Cornelia van Droogenhorst de summa van agt duyzend guldens Bankgeld, met belofte van dezelve summa met de intressen van dien tegens drie en een half percento aan de voorn. Cornelia van Droogenhorst of den toonder van gemelde Obligatie wederom in Banco te zullen voldoen zes maanden na dato, en ingevalle van prolongatie of continuatie ten verschyndage toe, en de Gerequireerde q. q. dus geworden zynde de Crediteur van de Requiranten voor dezelve summa, is het komen te gebeuren, dat een dag na dat de suspensie van de betalingen van dezelve Clifford en Zoonen openlyk ter Beurse bekend en ruchtbaar was geworden, door een Comptoirbedienden van derzelver Huys aan den Gerequireerden in zyne qualiteit is vertoond een Wisselbrief groot £ 317. 2. 6. ps. door Wolfert van Hemert en Gerard Backus, Kooplieden te London, in dato 22 Sept. 1774. op acht dagen na dato aan de ordre van de Requiranten en ten lasten van zyn Gerequireerdens evengemelde zyn principaale Cornelia van Droogenhorst getrokken, de Gerequireerde *q. q.* van regten niet alleen naar gronden van billykheid, maar ook vertrouwende dat geweest zyne Principaalen van de Requiranten eenere grootere summa te vorderen had, hy Gerequireerde *q. q.* allezins bevoegd was de voorschrreve summa te compenseeren met de meerdere vordering, welke dezelve Cornelia van Droogenhorst ten hunnen laste was hebbende, heeft dan ook denzelven Wisselbrief in zyne qualiteit geaccepteerd, en alzo aan den gemelde Comptoirbedienden overgegeven, maar tevens by deszelfs overgifte verzogt, dat de Requiranten vermits hunne omstandigheden dien Wisselbrief aan de betrokkene zelve zouden willen endossceren in vermindering van de Obligatie van *f* 8000. Banco; doch wel verre dat de Requiranten aan deze equitable en billyke verwachting van den Gerequireerden *q. q.* zouden hebben voldaan, heeft dezelve moeten ondervinden, dat

Joh. van Droogenhorst, *q. q. verzet zig ook tegen het zelf de Req.*

AMSTELDAM. Joh. van Drogenhorst, *q. q. verzet zig ook tegen het zelfde Req.*

dat de voorn. Wisselbrief ten verveldage aan hem Gerequireerden was te huys gebragt, om af te schryven aan Clifford en Zoonen. De Gerequireerde heeft daar op wel een en ander maal laaten repeteeren deszelfs verzoek, en getragt de Requiranten van de weinige billykheid van deze hunne weigering te overtuigen, doch zonder eenig succes, en is dus ook vervolgens, in de verzeekering echter van ten allen tyde het zelve als *indebité* betaald te kunnen repeteeren, te raade geworden aan de Requiranten op den 31 Dec. 1772 ter voldoening van voorn. Wisselbrief in den Wisselbank op den naam van zyne principaale af te schryven eene summa van ƒ3369-9- Banco.

De Gerequireerde *q.q.* heeft dan ook vervolgens de Requiranten uit hoofde van de bovengem. Obligatie ter Vierschaare voor Scheepenen der Stad Amsteldam gedaan dagvaarden met dat natuurlyk gevolg, dat de Requiranten by Vonnisse van welgemelde Schepenen ter Vierschaare van den 7, 9 en 10 Sept. 1773 te zaamen en ieder *in Solidum* waren gecondemneerd aan den Gerequireerden *q. q.* in Banco dezer Stede wederom te betaalen de voorsz. summa van ƒ8000- Banco met de daar op te goed zynde intereßen en kosten. Dat de Gerequireerde vervolgens hetzelve vonnisse naar style locaal ter executie gelegd, en na voorafgaande summatie en renovatie, behoorlyke Schatbrief verworven hebbende, echter gedeeltens door de schikkingen intusschen in den Boedel der Requiranten gemaakt verhinderd was, en ook gedeeltens door de instantien van de Requiranten en intercessie van andere zich hadden laaten beweegen niet alleen dezelve executie te laaten onvervolgd, maar zelfs ook tegens de Requiranten, hoe zeer de Gerequireerde *q. q.* door derzelver onheusche handelwyze in het weigeren der compensatie hier boven gemeld niet weinig was aangedaan, voor eerst geene verdere poursuites te doen, hebbende echter, vermits de Executorien binnen de Stad Amsteldam, alwaar Scheepenen-Vonnissen uit hoofde van een byzonder Privilegie niet verjaaren, binnen jaar en dag buyten ef-

AMSTELDAM. effect zyn, de voorzichtigheid gebruykt, de eerstgemelde telkens te doen renoveeren, gelyk de Gerequireerde ook actueelyk in handen heeft een by hem verworven Schatbrief in dato 15 Jan. 1776.

Joh. van Drogenhorst, q. q. verzet zig ook tegen het zelfde Req.

De Gerequireerde *q. q.* zou ook mogelyk noch langer in die zelve inactiviteit gebleeven zyn, en uit consideratie voor de Requiranten geene demarches voor als nog gedaan hebben, welke de Requiranten konden verhinderen om de poogingen, welke zy voorgaven aan te wenden om hunne Crediteuren contentement te geven, tot een gewenscht einde te brengen, hoe zeer de Gerequireerde anderzins vertrouwd, dat zulks aan hem, als een wettig Vonnis, dat in krachte van gewysde gegaan was, in handen hebbende niet difficiel zoude geweest zyn, zoo aan hem Gerequireerden *q. q.* niet ter handen was gekomen het Request door de Requiranten aan hun Ed. Groot Mog. gepresenteerd, met het bygevoegd appoinctement van dezen Hove, het geen men, na dat men het zelve zedert den 16 Februarv studieuselyk opgehouden heeft, om de tyd tot het prepareeren hunner defensie voor de Crediteuren zoo kort als mogelyk was te maaken, den 3 April heeft hunnen goedvinden te insinueeren, en zulx niet aan den Gerequireerden in deszelfs qualiteit, hoe zeer men van die qualiteit volkomene bewustheid hadde en daar in zelfs met hem hadden geliseonsteerd niet alleen, maar ook niet ignoreeren kon het vonnisse zelve zoodanig te leggen, maar aan des Gerequireerdens principaale.

De Gerequireerdens *q. q.* hoe zeer de Requiranten anderzins overtuygd moeten zyn van de faciliteit en conniventie, met welke hy ten hunnen reguarde tot nu toe te werk gegaan is, vind zich echter als nu verplicht, om zich tegens het by derzelver Requeste gedaan verzoek te opposeeren, en aan U Ed. Mog. eerbiedig voor te draagen de gronden, waarop hy naar recht en billykheid zich laat voorstaan, het zelve aan de Requiranten niet te kunnen volgen, en waar op hy zich met voldoende redenen flatteert, dat by U Ed. Mog. aan hun Ed. Groot Mog. tot re-

jectie van het zelve zal worden geadviseert, en naar maate den Gerequireerde (onder reverentie) is voorgekoomen, dat het zelve verzoek naar rechten onbestaanbaar, met de constitutie der Regeering en de Wetten dezer Landen strydig, tot directe infractie van het verkreegen recht van derdens tendeerende en van bezwaarlyke uitzichten en gevolgen komt te zyn, heeft dezelve ook vermeend des te meerder gehouden, en voor hem, als in eene qualiteit ageerende, onverantwoordelyk te wee zen, dieswegens ten minsten zyne consideratien aan dezen Hove niet te suppediteeren.

AMSTELDAM. Joh. van Droogenhorst, *q. q. verzet zig ook tegen het zelfde Req.*

De Gerequireerde *q.q.* zal zich echter ten dien opzigte menageren van poinct tot poinct de middelen van hetzelve Request na te gaan, en de wederrechtelykheid en onbetaamelykheid van een verzoek, waar by men van den Souverain bestaat te vergen eene dispositie, die in eenmaal de exercitie der Wetten en rechtpleegingen ten faveure van de Requiranten zoude doen cesseeren in het breede te detailleeren, zoo om dat de Gerequireerde vertrouwd, dat al het zelve in deszelfs meeste etendue zich aan U Ed. Mog. gewoone attentie en meerder verlichtheid genoegzaam van zelve zal manifesteeren, als om dat de Gerequireerde geinformeerd is, dat onder andere door Maria Margareta Corver, Weduwe Mr. Nicolaas Geelvinck, in leeven Burgermeester der Stad Amsteldam in eene ampele aan dezen Hove overgegevene Memorie destructief het onbestaanbaare van deze gehazardeerde demarche met voldoende redenen is aangetoond, tot welker generaale gronden dan ook de Gerequireerde de vryheid gebruikt zich kortheidshalven by deze eerbiedig te refereren.

De Gerequireerde moet in deszelfs qualiteit alleen daar by in consideratie geven, welke hardheid, en, mag de Gerequireerde zeggen, onbillykheid 'er in resideeren zoude, dat op deze wyze geobtineerde Vonnissen zonder eene gedeclareerde insolventie elusoir zouden konnen worden gemaakt, ingevallen de

De-

AM-STEL-DAM. Joh. van Droogenhorst, q.q. verzet zig ook tegen het zelfde Req.

Debiteur door eene sequestratie, die men door het doen van betalingen buiten haren bornes en het oogmerk van haare inrichting extendeerd, zyne goederen, en door eene geobtineerde en tegens gewoonte geëxtendeerde *Seureté de Corps* zyn persoon aan derzelver uitvoering en de exercitie der Wetten zoude konnen onttrekken, en hoe weinig zulks over een te brengen zy met die attente observantie by den Souverain dezer Landen zelfs voor wettig verkreegene Vonnissen, die in krachte van gewysde gegaan zyn, betoond, dewelke deszelfs anderzins onbepaalde macht zelfs in zoo verre heeft gelieven te borneeren, dat tegens geene sententien van dien aart de verleende gracien zelfs werken kunnen.

By het welke nog de Gerequireerde in de tweede plaatse de eer moet hebben te voegen, dat dezelve in zyne qualiteit vermeenende in de verplichting te zyn te sustineeren de compensatie van de bovengem. Wisselbrief van ɶ 317-2-6. met de voorsz. Obligatie van *f*8000- en dus bevoegd te zyn, om by wyze van eene *Condictio indebiti* dezelve betaalde summa als nog te repeteeren, en in afslag van gemelde pretensie zyn Gerequireerdens principale competeerende te laaten strekken, deze sustenue van dien aart is, dat dezelve by de ordinaire cognitie van den Rechter, die alleen competent is om te oordeele over alle questien, insolvente Boedels rakende, behoord te worden gedemeleerd en afgedaan, en dat dus de Gerequireerde in zyne qualiteit nog gehouden nog bevoegd kan geconsidereerd worden, om dezelve aan het *arbitrium* van particuliere persoonen over te laaten, en nog veel minder om die compensatie, zonder ter plaatse daar het behoord, daar omtrent in zyne belangens te weezen gehoord, te laaten vaaren.

De Gerequireerde in deszelfs qualiteit zig verpligt geagt hebbende dit weinige, boven het geen door andere geallegeerd is geworden, aan U Edele Mogende met respect voor te draagen, vertrouwd dat het een en ander by dezen Hove van die gewenschte ingressie zal zyn, dat U Ed. Mog. geene diffi-

cul-

culteit zullen vinden, om tot rejectie van der Requiranten verzoek te adviseeren. AMSTELDAM.

(was getekent)

Imploreerende &c.

Johannes van Droogenhorst q. q. per procuratie van, en representeerende *Cornelia van Droogenhorst.*

Eindelyk hebben ook de Erven *Willem van Heyningen* niet kunnen besluiten om in het meergem. verzoek toe te stemmen, maer bragten hunne redenen van tegenspraek daer tegen in, op de navolgende wyze:

Memorie gedaan maken en aan den Hove van Holland overgegeeven, uit naame en van wegens de Erven van Willem van Heyningen, *woonende te Amsteldam. Gerequireerdens op zeker verzoek uit name en van wegens* Anna Wolters, *Weduwe van wylen* Jan Clifford, c. s. *aan de Edele Groot Mogende Heeren Staaten van Holland en Westfriesland gedaan: Op ende jegens dezelve* Anna Wolters, *Weduwe van wylen* Jan Clifford, *in leeven Burgermeester der Stad Amsteldam*, Jan Albert Clifford *en* Pieter Clifford Jansz. *meede woonende te Amsteldam, en genegotieerd hebbende ten naame van* Clifford en Zoonen. *Requiranten.*

EDELE MOGENDE HEEREN!

In den jaare 1769 heeft wylen de Burgermeester Jan Clifford by zekere onderhandsche Obligatie op den 1 January van het zelve jaar gepasseerd, erkend schuldig te zyn aan Willem van Heyningen de somma van vyfduizend guldens, spruitende uit gelyke somma van penningen aan denzelven, voor den tyd van zes maanden ter leen opgeschoten en verstrekt.

De

AMSTELDAM.

De Erve van W. van Heyningen spreekt 't meergem. Requeft ook tegen.

De voorn. Willem van Heyningen alzo geworden zynde Crediteur van den voorn. Jan Clifford in zyn privé, en niet van het huis van Negotie, ten naame van Clifford en Zoonen geeanteerd hebbende, heeft dan ook vervolgens by deszelfs overlyden dit recht aan zyne erfgenaamen getransmitteerd. Het evengemeld comptoir van Clifford en Zoonen, in de maand van Dec. van het Jaar 1772, en dus omtrent twee maanden na het affterven van den voorn. Burgermeefter Jan Clifford, in zodanige ongelegendheid van zaaken geraakt zynde, en daar omtrent alle die verdere gebeurteniffen plaats gehad hebbende, welke in het breede by der Requiranten Requeft worden gedetailleerd, heeft men van hunne zyde de Gerequireerdens, onder dewelke zich een minderjaarigen bevind, als Erven van voorn. Willem van Heyningen wel aangeweeft om mede te accedeeren in zoodanig accord, als van wegens de Requiranten aan hunne Crediteuren wierd gepresenteerd, dan waar toe de Gerequireerdens, zoo voor zich, als voor zoo verre by hun gerepresenteerd wierd de voorn. minderjaarige, niet hebben kunnen overgaan, voornamelyk op dat fundament, dat wylen Willem van Heyningen, in der tyd niet was geweeft Crediteur van Clifford en Zoonen, maar van den Burgemeefter Jan Clifford in deszelfs privé. Het heeft des niet tegenftaande de Requiranten in dezen kunnen behaagen zeker Requeft, door hen aan de Ed. Groot Mog. Heeren Staaten van Holland en Weftfriesland gepresenteerd, en naar het de Gerequireerdens voorkomt, (want hun Ed. Groot Mog. daar op geftelde apoftille en genomene resolutie is aan de Gerequireerdens nimmer gecommuniceerd geworden) door hun Ed. Groot Mog. ten fine van advis in handen van dezen Hove gefteld, hoe zeer eigenlyk op de naam van de gewezene representanten van het Comptoir van Clifford en Zoonen gepresenteerd, mede aan de Gerequireerdens te doen insinueeren, en aan dezelve de daar by geftelde comparitie voor Heeren Commiffariffen uit dezen Hove te betekenen.

De Gerequireerdens hebben ook met 'er daad gezien, dat, hoe zeer de qualiteit en relatie, waar in aldaar de Suppliamten in den hoofde van het Requeft voorkomen, daar toe geene aanleiding fcheen te geven, egter by het flot van hetzelve Requeft, de Requiranten verzoeken, niet alleen van allen verderen aanfpraak van de Crediteuren van het huis van Clifford en Zoonen, maar ook van wylen Jan Clifford te mogen weezen en blyven geliberreerd; hoedanig verzoek egter de Gerequireerdens fpeciaIyk mede ten hunnen reguarde zich (onder eerbiedige correctie) verbeelden zodaanig te zyn ongefundeerd en ongepaft, dat dezelve niet kunnen nalaaten, hunne, zo zy vertrouwen, gefundeerde confideratien ten dien opzichte met verfchuldigd refpect onder het oog van U Ed. Mog. te brengen, in die verwachting, dat het van derzelver gunftig welbehagen zal zyn daarop in het uittebrengen Advis aan hun Ed. Groot Mog. zodaanige reflexie te flaan, als dezelve zullen vermeenen te behooren.

AMSTELDAM. *De Erven van W. van Heyningen fpreekt 't meergem. Requeft ook tegen.*

De Gerequireerdens zullen ten dezen niet entreeren in een onderzoek omtrent den aart van het aan hun Ed. Groot Mog. gedaan verzoek, hoe zeer zy overtuigt zyn, dat U Ed. Mog. op den eerften opflag van deszelfs ongewoonheid, irregulariteit en onbeftaanbaarheid ten vollen geconvinceerd zullen zyn, en dat U Ed. Mog. over zulks zich onbezwaard zullen vinden het ontzeggen van het zelve te adviseeren, gemerkt aan hen Gerequireerdens voorgekomen is, dat andere van der Requiranten Crediteuren, welke insgelyks in het accord niet geaccedeerd hebben, de eer zullen hebben U Ed. Mogende hunne contradictie dien aangaande in het breede te detailleeren, waar aan dan ook de Gerequireerdens de vryheid gebruiken, zich, wat aangaat de algemeene gronden tegens het zelve verzoek militeerende, eerbiedigIyk te refereeren. Dan wat het intereft van de Gerequireerdens in het byzonder betreft, moeten dezelve de vryheid gebruiken aan U Ed. Mog. te doen reflecteeren, dat al kon men zelfs al eens (des echter in geenen deele)

AMSTELDAM.

De Erven van W. van Heyningen, spreken 't meergem. Requeſt ook tegen.

vooronderſtellen, dat ten reguarde van den Crediteuren van Clifford en Zoonen conform het verzoek van de Requiranten by hun Ed. Groot Mog. eenige diſpoſitie zoude kunnen vallen, dezelve dan noch in geenerlei opzichten applicabel zoude kunnen worden gemaakt op het cas, waarin de Gerequireerdens zich bevinden. Dat dezelve buiten alle conteſtatie alleen zynde Crediteuren van wylen Jan Clifford, dus in geenen opzichte hunne pretenſie kan gemêleerd worden met die van de Crediteuren van het Comptoir van Clifford en Zoonen, maar daar van moet zyn en blyven geſepareerd, als uitmaakende eene privative vordering tot laſten van deszelfs particulieren Boedel, en dat dus, ingevallen dit verzoek ook ten reguarde van de Gerequireerdens wierd geëxtendeerd, zulks op de allerſterkſte wyze zoude involveeren een prejudicie aan het *Jus Tertii*, het welk van de alom bekende equiteit van hun Edele Groot Mog. noch te vergen is, noch verwacht behoord te worden.

Naar rechten en de generaale uſantie, welke daar uit in de Commercie is geintroduceerd, is het eene ontegenſprekelyke waarheid, dat eene Societeit of Compagnieſchap door diverſche perſoonen met de andere aangegaan en gecontracteerd, zo lang dezelve ſubſiſteert eene *perſona moralis* repreſenteerd, welke uit diverſe leden van dezelve Societeit gecombineerd en in zeker opzicht ideaal zynde, gediſtingueerd is van die perſoonen, welke dezelve uitmaaken, en in die Societeit begreepen zyn. Dat in die relatie eene Societeit als een perſoon geconſidereerd zynde op zich zelve niet alleen handeld, koopt en verkoopt, en ſchulden contracteerd, maar dat ook de bezittingen en het fonds van zodanige Societeit onderſcheiden zyn van het fonds en de bezittingen, die ieder Compagnon op zichzelve buiten de Societeit is hebbende, en in derzelver cas niet ingebragt geworden zyn, en denzelven dus in zyn privé competeeren. Dat uit dien hoofde altoos gediſtingueerd moet worden tusſchen de effecten en ſchulden, welke de Societeit

bezit en gecontracteerd heeft, en die welke by ieder compagnon en in zyn privé bezeeten worden, of welke hy op zich heeft gesuscipieerd, en dat gelyk de Societeit niet aanspraakelyk is voor schulden, een der compagnons in zyn privé concernerende, dus ook de Crediteuren van een der compagnons in zyn particulier voor hunne achterweezens niet kunnen verweezen worden aan de Societeit, maar hunne byzondere en gesepareerde Actie op den Boedel van den compagnon, met welken zy *nomine proprio* en niet *nomine Societatis*, gecontracteerd hebben blyven behouden.

AMSTELDAM. *De Erven van* W. van Heyningen, *spreken 't voorgem. Request ook tegen.*

Uit alle deze beginzelen van Rechten, welke zodanig notoir zyn, dat de Gerequireerdens by U Ed. Mog. zich van alle adstructie dienaangaande gevoeglyk dispenseeren kunnen, volgt dan ook, dat wanneer een Societeit of Compagnieschap, en dus zoodanig een *persona moralis*, als de Gerequireerdens zoo even omschreeven hebben, in deszelfs zaaken gederangeerd raakt en insolvent komt te worden, en een van de Compagnons in dezelve schulden heeft, welke hy in zyn privé en ten lasten van zyn privé Boedel heeft gecontracteerd, de Crediteuren van de Societeit, en die van ieder Compagnon in zyn privé niet op gelyken voet in de massa des Boedels worden geadmitteerd, en met gelyk recht daar uit egaale reparatien ontfangen, maar dat ter contrarie als dan alvorens eene separatie geschied van dat geen, dat het fonds der Societeit uitmaakt, en dat geen, het welk den privativen Boedel van ieder Compagnon moet worden geconsidereerd te zyn, ten einde dat daar uit komende te consteeren, wat eigenlyk de massa der Societeit, en wat den Boedel van ieder Compagnon, welke in dezelve geherideerd hebben, uitmaake, de Crediteuren van de Societeit op de eerstgemelde massa, en die van den particulieren Boedel van de Compagnon op denzelven Boedel hunne pretensie kunnen institueeren, alles ten dien effecte, dat geene vermenging van privé en andere schulden plaats hebbe, in zoo verre, dat wanneer iemand diverse

AMSTELDAM.

De Erven van W. van Heyningen *spreken 't voorgem. Request ook tegen.*

Compagniefchappen hadde geëxerceerd, de fchuld ten laften van de eene Compagniefchap niet zoude moeten gemêleerd worden met de fchulden ten laften van andere. In het byzonder is altoos deze regelmaatige manier van procedeeren ten reguarde van infolvent geworden zynde Compagniefchappen by de Kamer van Defolate boedels der Stad Amfteldam geufeerd geworden, en derzelver Regifters leveren een aantal voorbeelden op, waarin zodanige feparatien in de Boedels geintroduceerd zyn, en deze zoo noodzaakelyke diftinctie tuffchen de Crediteuren der Societeit en die van ieder Compagnon in zyn privé gemaakt is geworden, welker omiffie ook de uiterfte confufie in diergelyke gevallen ten gevolge zoude moeten hebben.

Gelyk nu deze algemeene regelen met den aart der Societeit overeenkomende nadeelige gevolgen kunnen hebben voor de Crediteuren van een Compagnon in zyn privé, vooral in die plaatfen, alwaar volgens Wetten en Coftumen ieder Compagnon in alle zaaken zyne Societeit aangaande *in Solidum* en voor het geheel verbonden is (*), kunnen 'er echter ook gevallen exfteeren, waarin zulks een merkelyk verfchil ten voordeel van een Crediteur van zodanig een Compagnon in zyn privé geven zoude, en deszelfs conditie door zodanig eene te doene feparatie oneindig favorabeler zoude worden. In welk laafte geval de Gerequireerdens (onder reverentie) vermeenen ten deze te verfeeren: want aangezien het zeker is, dat wylen Willem van Heiningen, welks Erven en Reprefentanten ten dezen paroiffeeren, nimmer is geweeft Crediteur van het Huis van Negotie van Clifford en Zoonen, noch van de Compagniefchap onder den naam gecanteerd hebbende, maar alleen van wylen den Burgermeefter Jan Clifford in zyn privé, welke in zyn particulier met denzelven gecontracteerd en ten deszelfs behoeven zyne particuliere en privé goederen ver-

(*) L. 27. D. *pro Soc.* LEYSERUS *Medit. ad Pand. Specim.* 185. VOET. *ad Tit. D. de Tribut. act.* n. 6. 7. & 8. *Coftum van Antw.* 52 Tit. art. 3. 4 & 5.

verbonden heeft, zo volgt daar uit van zelve, dat, na de dood van denzelven Jan Clifford, aangem. W. van Heyningen of zynen Erven en rechtverkrygende verbonden is gebleven, niet de Societeit van den voorn. hunnen Debiteur, maar de privé Boedel en Erfgenaamen van wylen Jan Clifford: en geconsidereerd het ook even zeer naar rechten geene twyfeling kan onderhevig zyn, of de evengemelde Societeit, ten minsten ten reguarde van den Burgermeester Clifford, met de dood is geëindigd en gedissolveerd, *cum adeo morte Socii solvitur Societas, ut nec ab initio pacisci possimus, ut heres etiam succedat Societati* (*), is de evidente conclusie, welke uit dit alles zonder eenige hesitatie kan worden opgemaakt, dat de Gerequireerdens nu naderhand niet kunnen worden gerangeerd onder de Crediteuren eener Societeit, met welke hunne predecesseuren nimmer gehandeld hebben, en die aan hem nimmer is verbonden geweest; dat hen gevolgelyk ook niet concerneerd het derangement van het Comptoir van Clifford en Zoonen, het welk twee maanden na het overlyden van den Burgemeester, en dus in een tyd dat hy geen Compagnon meerder was, is voorgevallen, en dat zy over zulks, welke ook het sort der andere Crediteuren moge zyn, hun recht en aanspraak behouden niet tegens de Societeit, maar tegens de Erfgenaamen van den Burgermeester Clifford, die in zyn particulier hunne Crediteur is geweest: dat voor zo verre men zoude willen voorgeven, dat de Gerequireerdens uit voorn. privé Boedel hunne betaalingen niet ten vollen kunnen bekoomen, aangetoond zoude behooren te worden, niet dat deszelfs geweezene Societeit, tusschen welke en de Gerequireerdens geene verbintenis ter waereld intercedeerde, twee maanden na dato haare betaalingen hadde gesuspendeerd, maar dat deszelfs particuliere Boedel op de tyd van zyn overlyden insolvent geweest waar, het geen niet anders kan gedemonstreerd worden, dan door eene opmaaking van dezelfs

AMSTERDAM.
De Erven van W. van Heyningen spreken 't voorgem. Request ook tegen.

(*) L. 59. pr. D. pro Soc.

AMSTELDAM. *De Erven van W. van Heyningen, spreken 't voorgem. Request ook tegen.*

zelfs Boedel en nalaatenschap, zodanig als die op het overlyden is geconstitueerd geweest, daar in gebragt zynde het aandeel, het geen hem in de toenmaalige Societeit competeerde, en door eene behoorlyke separatie van den privé Boedel van wyleu Jan Clifford, uit de massa van dezelve Societeit, mede zodanig als de situatie geweest is, niet in de maand December 1772, maar ten tyde van het overlyden van den meergemelden Jan Clifford, het welk geschied zynde, hebben de Gerequireerdens het vermogen niet alleen op de voorsz. alzo gesepareerden privé Boedel hun Recht en Actie te doen gelden, maar ook tegens die geene, dewelke denzelven Boedel hebben geadieerd, en zich als erfgenamen, het zy universeel, het zy *pro Legitima* in dezelve hebben gedragen.

Deze allezins natuurlyke distinctie is dan ook by de Requiranten altoos zodanig gepenetreerd, dat alle de schikkingen, die in dezen Boedel hebben plaats gehad, alleen gereguardeerd hebben de zaaken van de Societeit van Clifford en Zoonen, en geenzins den privé Boedel van den Burgermeester Jan Clifford der Gerequireerdens eenigen debiteur. De commissie, door Crediteuren gegeven aan de tegenswoordige Sequesters, is gegeven in den Boedel van Clifford en Zoonen. De by Heeren Schepenen der Stad Amsteldam naderhand verleende Sequestratie is gedecerneerd ter requisitie van Clifford en Zoonen en in hunnen Boedel, en het is niet dan by de quitantien, welke men de Crediteuren, die 25 per Cento ontfangen hebben, heeft gedaan teekenen, dat men het eerst bedacht schynt geworden te zyn, hoe zeer op eene ingewikkelde wyze, ook den Boedel van den Burgermeester Clifford te doen quiteeren, terwyl men daarin studieuselyk heeft gedaan invloeien, dat de getekende Crediteuren dezelve uitdeeling ontfangen in mindering van het beloop van hunne pretensie ten lasten van *Clifford en Zoonen, of van Anna Wolters Weduwe en geinstitueerde erfgenaame van wylen Jan Clifford, die mede geassocieerde is geweest van het Huis van Negotie van Clifford*

ford en Zoonen. Doch hoedanige uitdeeling by de Gerequireerdens, niet ontfangen, noch immer door hen zodanige quitantie getekend zynde, volgt daar uit van zelve, dat ten hunnen nadeele daar uit niet kan worden geargumenteerd. By het Requeft zelve, het geen een object van deze difcufie uitmaakt, paroiffeerd wel de Weduwe van den Burgermeester Clifford, met en benevens Albert Clifford en Pieter Clifford Jansz., maar echter de eerftgemelde niet als geinftitueerde erfgenaame van haaren Man, maar alleen als mede genegotieerd hebbende ten naame Clifford en Zoonen, eene qualiteit, die dus op den Boedel van wylen Jan Clifford niet applicabel gemaakt kan worden: behalven dat, zoo men dit verzoek ook tot deszelfs Boedel relatief hadden willen maaken, de *pro Legitima* mede geinftitueerde erfgenaame van denzelven Jan Clifford, of, in cas van derzelver minderjarigheid, haar recht waarneemende, mede tot het doen van hetzelve verzoek hadde moeten concurreeren. En het is dus ten uiterfte fingulier, om daar omtrent geene fterkere expreffien te gebruiken, dat daar in het hoofd van dit Requeft en fupplicatie niet occurreeren de reprefentanten van wylen Jan Clifford; daar in de middelen van het zelve Requeft van deszelfs privé Boedel, en de daar in gehoudene directie geene verdere mentie gemaakt word, dan dat men, mogelyk zeer onfchuldig en ten minften met zeer weinig eguard voor deszelfs gedachtenis, de fource van der Requiranten ongeluk alleen aan hem fchynt te willen attribueeren, en verder hier en daar in het voorbygaan eene diftinctie fchynt te erkennen tusfchen den particulieren Boedel der Compagnons, en de maffa der Societeit, tot welker feparatie egter nimmer behoorlyk geprocedeerd is geworden, men eindelyk het flot van dit Requeft zodanig inricht, dat niet alleen de Crediteuren van Clifford en Zoonen, maar ook die van wylen Jan Clifford in zyn privé, by eene politique difpofitie van hun Edel Groot Mog. uit de volheid van derzelver hooge auctoriteit geëmaneerd, zouden worden geordonneerd

AM-STEL-DAM.

De Erven van W. van Heyningen fpreken 't voorts gem. Requeft ook tegen.

AMSTELDAM.

De Erven van W. van Heyningen, spreken 't voorgem. Requést ook tegen.

zich aan een accord, het welk Clifford en Zoonen, en dus geheel andere persoonen, zeggenrmet een gedeelte van hunne Crediteuren te hebben aangegaan, te onderwerpen, en dus een onderscheid, het geen het recht dicteerd te moeten plaats hebben, geheel en al tracht weg te neemen: een verzoek, dat (behalven dat de wyze waarop het gedaan word het weinig louabel oogmerk om den Souverain en deszelfs indulgentie, waar het mogelyk, te surripieeren ten klaarsten indiqueerd) aan de doorsteekendste iniquiteit laboreerd, gemerkt de Burgermeester Clifford op het moment van deszelfs overlyden geceseerd hebbende Compagnon te zyn van de Societeit van Clifford en Zoonen, en zedert die tyd na verloop van twee maanden voorgevallen derangement, het geen een gevolg zoude kunnen zyn van engagementen door de Requiranten na deszelfs dood gecontracteerd, de particuliere Crediteuren van gem. Jan Clifford, niet behoord noch vermag te benadeelen.

De Gerequireerdens vertrouwen, dat dit eenvoudig exposé meer dan voldoende zal zyn om U Ed. Mog. plenair te convinceeren, dat het verzoek van de Requiranten ten reguarde van de Gerequireerdens nimmer plaats kan hebben, zonder een allersterkste læsie van het recht van derdens, dewyl (welke nadere directie ook omtrent den Boedel van de Requiranten plaats moge grypen) de Gerequireerdens nimmer *Salva Justitia* kunnen worden ontzet van de faculteit hun competeerende, om op gronden van rechten te sustineeren, dat tusschen de Massa van Clifford en Zoonen, en den privé Boedel van wylen Jan Clifford, zodanig als de een en andere op het overlyden van denzelven Jan Clifford is geconstitueerd geweest, eene behoorlyke separatie worde gemaakt, uit welke eerst kan consteeren, of en in hoe verre de Boedel van der Gerequireerdens Debiteur toen ter tyd als insolvent heeft kunnen worden geconsidereerd, en in hoe verre de Gerequireerdens, daar uit hun deugdelyk achterweezen en pretensie zullen kunnen consequeeren, ten welken

ein-

einde aan hen Gerequireerdens, voor zo verre men dien Boedel mede als insolvent zoude willen doen voorkomen, behoorlyke Staat en Inventaris, mitsgaders sincere opening en visie van alles, wat daar toe behoorende is, naar styl van procedeeren in insolvente Boedels gebruikelyk behoord te worden gegeven, waar na de Gerequireerdens dan noch overig blyft het notoir en incontestabel recht, om, des goedvindende, de erfgenaamen van den voorn. Jan Clifford, zoo die zich als universeele erfgenaame gedragen heeft, als die zich als erfgenaame *pro Legitima* hebben opgedaan, door de gepaste middelen tot voldoening van der Gerequireerdens achterweezen te constringeeren.

AMSTELDAM. *De Erven van W. van Heyningen, spreken 't voorgem Requeft ook tegen.*

Immers, Ed. Mog. Heeren! is het bekend, en blykt uit de annexe en bygevoegde Actens, dat de Burgermeester Clifford in zyn privé diverse vaste goederen en andere bezittingen gehad heeft, op welker provenu zyne byzondere Crediteuren gerechtigd zyn hunne achterweezens te verhaalen, en welke niet *pro lubitu*, en zonder onderzoek van zaaken met de massa der Societeit moeten worden geconfundeerd, en waarop de Gerequireerdens dus wel expressely̆k hun recht en aanspraak formeeren kunnen.

En moeten eindelyk de Gerequireerdens hier noch by voegen, dat zy Gerequireerdens hier op te meerder moeten insteeren, om reden, dat zy uit de palpabelste en minst dubieuste omstandigheden vermeenen te kunnen aantoonen, dat de privé Boedel van Jan Clifford in geenen deele op deszelfs overlyden is geweest insolvent, maar dat dezelve ter contrarie als compleetelyk solvent geconsidereerd, en daar omtrent zodanig gehandeld geworden is; want zoo het anderzins naar Rechten zeker is, *quod nihil in bonis intelligatur esse, nisi deducto aere alieno, & quod nemo plus commodi heredi suo relinquere potest quam ipse habuit* (*), moet het ook even zeker zyn, dat indien de Burgermeester

(*) L. 120 D. *de Reg. Jur.*

AM-STEL-DAM.

De Erven van W. van Heyningen, *spreken 't voorgem. Requeft ook tegen.*

ter Jan Clifford in zyn privé op deszelfs overlyden was insolvent geweest, naar Rechten aan deszelfs kinderen noch by weege van erffenisse, noch van verschuldigde legitime porte iets, hoe genaamd, heeft kunnen opkomen, dewyl in den Boedel van een insolventen geene legitime, als zynde een erffenis door de Wet gedefereerd, die aan Crediteuren moet worden gepostponeerd, te pas kan komen.

Nu is het echter zeker en zal aan U Ed. Mog. zo men vertrouwd *in facto* uit de documenten hier by copielyk overgegeven consteeren, dat aan eene minderjarige Dochter van wylen Jan Clifford de legitime portie haar in den Boedel van haaren Vader competeerende is voldaan en uitgekeerd geworden, of ten minsten aan haaren daar toe geadsumeerden Voogd zodanig genoegzaam en voldoende fonds in effecten ter handen gesteld, dat daar uit ten allen tyden de legitime portie, dezelve uit haare vaderlyke nalatenschap competeerende, zou kunnen worden geconsequeerd en verhaald, welke demarche zekerlyk niet zonder kennisse van de Sequesters in den Boedel van Clifford en Zoonen, toenmaals het caracter van Gecommitteerdens door de Crediteuren bekleedende, geschied zynde, evidentelyk aantoond, dat men den Boedel van wylen Jan Clifford ten tyde van zyn overlyden heeft aangemerkt zodanig geconstitueerd te zyn, dat daar uit eene legitime portie moest voldaan worden, en dus als volkomen solvent, waaruit immers volgen moet, dat de Gerequireerdens van hun achterweezen behooren te worden voldaan, of dat men denzelven door de overgifte van zodanige effecten tegens behooren en in prejudicie der Crediteuren zoude hebben geëxhaurieerd, het geen de Gerequireerdens noch denken noch verwachten kunnen, en waar omtrent de Gerequireerdens dan ook in allen gevalle in derzelver gesustineerde omtrent de *indebité* voldoening van zodanige legitime portie door eene dispositie als ten dezen verzogt word, (met respect gezegd) niet behoorden te worden verkort.

Alle welke redenen dan ook de Gerequireerdens ver-

vertrouwen, dat by U Ed. Mog. van dat gewicht zullen voorkomen te zyn, dat U Ed. Mog. na derzelver meerdere geëclaircerdheid by derzelver door hun U Ed. Gr. Mog. gerequireerd advis, geene bedenkelykheid zullen vinden daaromtrent zich zodanig te expliceeren dat hun Ed. Gr. Mog., conform het zelve, het by de Requiranten gedaan verzoek, immers ten reguarde van de Gerequireerdens, goed zullen vinden te declineeren, en de ordinaris Justitie, welke door het accordeeren van het zelve in haaren loop niet alleen gestremd, maar zelfs ten eenemaal belet zou worden, haaren voortgang te doen hebben. AMSTELDAM.

Implorerende, &c.

(was getekent)

d'Erven *Willem van Heiningen*.

Dusdanige Memorien van tegenspraek heeft men ook uit name van *van Muyden* en *van Royen* en *Krul en Comp.* aen den Hove overgegeven, dog welker inhoud op de gronden van de reeds medegedeelde Geschriften uitloopen. Dog de mondelinge plaidoye voor Heeren Commissarissen uit den Hove gehouden, heeft gelegenheid gegeven tot nadere aendrang en staving van de gronden, op welke men zig tegens meergen. Request verzet heeft, en die naderhand vervat zyn in eene Ampliatie Memorie, in welke men nader tragt te bewyzen, 1. dat het verzoek, het welk men tegenspreekt, tegen alle beginzelen van regten, tegens de gesteldheid van ons Gemeenebest, strydt, om dat het een byzonder recht voor byzondere persoonen invoert: 2. dat het inwilligen van dien een ongehoord voorbeeld zoude geven van zodanige stremming der wetten, en ontheffing van het nakomen der zelven, welke voor de gelykheid in de handhaving van het recht, en voor het

AM-STEL-DAM.

het Recht zelve, van de allergevaerlykste inzigten en gevolgen zouden zyn, en waer door derdens, op grond van eene toegevenheid van de meerderheid van schuldeisscheren, van hun wettig regt zouden verstoken worden. Men merkt voor af in 't algemeen in deze Memorie aen, dat al was 'er eenig nut voor zommigen in het verzoek gelegen; dan nog zeker het algemeen welzyn 'er niet van af hangt, en dus om zodanig een voorgewende nuttigheid van de orde der wetten en de geregelde handhaving van 't Recht niet behoort te worden afgegaen, in geen land hoe genaemd, veel minder in een Gemeenebest.

Daer na ontkent men, dat het verzoek alleen de vorm, en niet het wezen der zaeke zoude raken; te meer daer het een groot onderscheid is, iemand te ontheffen, by voorbeeld, van eenen vorm en plegtigheid tot onderhouding der goede orde ingesteld, en tot bepaling van den staet van ieder Burger; en iemand te ontslaen van de manier van procedeeren en den vorm, waer aen het regtsprekend vermogen gebonden is. Dat deze vorm een gedeelte van de wet uitmaekt, en de zekerheid der Ingezetenen nopens het gelykelyk handhaven van het regt, in dien vorm, in die manier van procedeeren, ook byzonderlyk gelegen is. Dat dus door het opschorten van dien vorm het regt verkort wordt, 't welk die vorm van procedeeren in het voorhanden zynde geval aen de schuldeisschers hadt gegeven. Daerop beweert men, dat het placaet van 1544. als tot middelen van Gratie behoorende, geenzints door de ordonnantie van de Kamer der Desolate boedels is afgeschaft. En schoon by die ordonnantie ook wel van den regel van het gemeen Recht is afgeweeken, dat zulks egter niet dan

on-

onder zekere voorzigtige voorwaerdens geschiedt, en niet hatelyk is, om dat het een algemeen en gelyk regt voor allen is, uit de wet zelve voortspruitende: althands, dat hy, die dit byzonder recht wil gebruiken, zig niet behoort te onttrekken aen die voorwaerdens, onder welke de wet die gunst toestaet. AMSTELDAM.

Ook merkt men aen, dat wel de Jurisdictie van de Kamer der Desolate boedels uit den boezem van Scheepenen voortvloeit; dog dat Scheepenen die eens aen die Kamer hebbende toegestaen, die op geene sequesters mogen overbrengen, te minder daer 'er eene ordonnantie voorhanden is, door de Wethouderschap ingevoerd, en door de Staten bekragtigd, volgends welke de geschillen over desolate boedels moeten worden afgedaen: Dat ook geenzints het oogmerk van Scheepenen anders is geweest, dan dat die sequestratie alleen zoude plaets hebben tot tyd en wyle het bleek, dat de boedel insolvent was, om alsdan volgends den gewoonen weg bered te worden, zo dat men van die verleende sequestratie zig nog konde nog behoefde op hooger regter te beroepen. Men ontkent verders, dat deze sequestratie van het zelfde gevolg voor de schuldeisschers zoude zyn, dan de Curateele der Kamer, ten welken einde men eene vergelyking maekt tusschen de vorm van procedeeren ter Kamere van Desolate boedels, en tusschen de beheering en bestiering van sequesters, en dringt daer in byzonderlyk aen, dat zelfs *het zy de faillit geaccordeerd zy of niet*, de schuldeisschers hunne schulden en agterwezens voor Commissarissen moeten wettigen en bewyzen; en dat op niets willekeurig wordt bevel gedaen, maer naer de wet en

AM-STEL-DAM.

na verhoor van de belanghebbende, die zelven mogen zien en onderzoeken; daer in tegendeel in de sequestratie geene opening aen schuldeisschéren geschiedt, geen visie van boeken of balance gegeven, geene justificatie van de schuldvorderingen worde gehouden dan voor sequesters, die nog partyen hooren, nog aen eenen eed verbonden zyn, en egter de allergewigtigste en moeilykste geschillen zouden beslissen, en dus eene magt oeffenen, die geen rechtbank, ja zelfs de souverain zig niet aenmatigt. Men verwerpt ook de onderscheiding, die men gemaekt hadt tusschen het geval, wanneer een accord wordt voorgeslagen en een boedel by repartitie afgedaen, en beweert, dat zederd langen tyd in beide de gevallen de justificatie der schuldvorderingen wordt gehouden, en in geval van accord byzonderlyk die justificatie nodig is, en by het 10 Art. van de ordonnantie den Commissarissen ook de beslissing uitdrukkelyk wordt toegewezen, *het zy een faillit geaccordeerd is, of niet.* Men ontkent ook, dat de toestemming van de meerderheid der schuldeisscheren een bewys is van de redelykheid van het accord, om dat hier van ook veele andere redenen zyn kunnen, terwyl men ook teffens beweert, dat deze meerderheid niet altyd genoegzaem is om het minder getal te dwingen om van hun regt af te staen, en dat het dus mogelyk is van zodanige redenen by onderzoek te vinden, die beletten zouden, dat de minderheid door de meerderheid gedwongen wierde. Wyders dat het een merkelyk nadeel voor de schuldeisschers van het comptoir uitleverde, dat de massa van het comptoir door de vermenging der boedels met eene schuld van *f* 190000. bezwaerd is geworden. Men beweert ook dat het ne-

AMSTELDAM.

nederleggen van de balance met de 5 daer toe behoorende ſtukken, in de vergadering in de Munt, op den 1 van Grasmaend 1773. voor geene behoorlyke opening van den ſtaet des boedels kan worden gehouden; dat het ontydig zoude geweeſt zyn behoorlyke opening van den ſtaet des boedels aen Scheepenen te verzoeken; dat het aenbod van die opening nu voor Commiſſariſſen van den Hove, nog aennemelyk, nog uitvoerlyk zoude zyn. Dat ook de rekening en verantwoording van ſequeſters voor Scheepenen ten dezen niet voldoende is; dat de aenbiedingen die men thands doet van vervallen te zyn van zyn accord, zo colluſie, verberging van boeken enz. naderhand wierde ontdekt, geen gevolg kunnen hebben, nadien na een beveſtigd accord geen juſtificatie van ſchuldvorderingen, geen *judicium* van *preferentie* en *concurrentie* meer kan gehouden worden. Men tragt nog nader aen te toonen, dat de ſequeſtratie alleen verleend zynde, tot dat zoude blyken of de boedel ſolvent ware of niet, thands de inſolventie zeker zynde, niets belet, niets verhindert, dat de Curateele der Kamer nu volge, en dus dat de ſequeſtratie nog uit hare natuer, nog uit het oogmerk van Heeren Scheepenen aen de Curateele der Kamer zoude kunnen opwegen. Eindelyk treedt men in een onderzoek van den loop der zaken voor de Kamer der Deſolate boedels, en verdeedigt derzelver huishouding, en beweert daer uit, dat het ongegrond is het geen van de andere kant beweerd wordt, dat alles afgeloopen, alles geregeld zynde, en alles door ſequeſters uitgevoerd, het geen de Kamer zoude gedaen hebben; 'er geen belang meer is, of de weigerige ſchuldeiſſchers door de Kamer, dan wel door onmiddelyke beſliſſing van den Souverain zelve

AMSTELDAM. worden genoodzaekt, met het zelve accoord genoegen te nemen: men houdt het tegendeel staende, en leidt daer uit af, dat men wel degelyk en ten uiterste in zyn regt zoude benadeeld worden, zo het verzoek wierde toegestaen: byzonderlyk ook daerom dat de boedel ter Kamere wordende gebragt, het mogelyk is, dat eenige ongegronde schuldvorderingen komen uit te vallen; de uitgekeerde legitime weder in den boedel zal worden gebragt, en de te onregt betaelde sommen te goed gedaen, en de vermengde boedels geschift en gescheiden worden. enz.

Dog het is tyd, dat wy thans eens overgaen ter beschouwinge van't geen van de zyde der verzoekers tot staving van hun smeekschrift, en wederlegging van 't geen daer tegen is ingebragt, is voorgedragen geworden in eene Deductie, uit naem zo van de verzoekers als van de sequesters, zig nevens hen gevoegd hebbende, aen den Hove van Holland overgegeven. Na eene korte inleiding en beknopt verhael van al het gebeurde en verrigte, worden drie punten ter betoog voorgesteld, in welke de Deductie verdeeld is: 1. Dat het verzoek aen hunne Edele Groot Mogende gedaen, van dien aerd is, dat het zelve zonder krenking van de Justitie kan worden verleend, naerdien daeromtrent alle die vereischtens zamenloopen, welke eene Souverain kunnen doen overgaen om een *privum jus* te statueeren, en eene byzondere gunst te verleenen. 2. Dat de generale gronden van tegenspraek van den anderen kant, niet van dat gewigt zyn, dat dezelven die verzogte gunst, aen de verzoekers behooren te doen weigeren. 3. Dat ook daeromtrend van geen belang kunnen zyn de redenen en beweegmiddelen, door zommigen van de wei-

ge-

gerende schuldeisschers in 't byzonder aengevoerd; en betrekking hebbende tot de byzondere omstandigheden waer in zy zig met opzigt tot de verzoekers vinden.

AMSTELDAM.

Tot betoog van het eerste punt, na alvorens het verzoek bepaeldelyk te hebben voorgesteld, en te hebben toegestaen, dat men eene dispensatie van den gewoonen weg van regtspleging, eene gunst, een byzonder regt verzoekt erkent men aen den eenen kant, dat zodanige gratien, die buiten twyffel door de Souverain kunnen verleend worden, niet willekeurig behoorden toegestaen te worden, maer ook te gelyk aen de andere zyde, dat wanneer de omstandigheden van persoonen, tyden en zaken vereisschen, dat men van de algemeene voorschriften der wetten afwyke, dat men derzelver strengheid matige, wanneer zulks geschiedt buiten iemands verkorting, en aen ongelukkigen, welke in die omstandigheden zyn, dat zy gratie moeten vragen; dat dan zodanig vermogen van gratie te verleenen eenen der edelste deelen der oppermagt is, tot welken een ieder der onderdaenen zyn toevlugt mag nemen. Men stelt verders in de Deductie de regelen vast, volgens welken gratien moeten verleend worden; namelyk dat niemands verkregen regt worde benomen, dan om eene dringende oorzaek van algemeene noodzakelykheid of nuttigheid; maer dat het voor geene vermindering van iemands regt kan worden gehouden, zo hy slegts verhinderd wordt daer van misbruik te maken tot nadeel van zig zelven of van anderen; en dat het een misbruik is van zyn regt, als iemand zig verzet tegens een accord door de meerderheid der schuldeisscheren aengenomen, waer toe verscheidene plaet-

 sen

AMSTELDAM.

sen uit het Roomsch en Hedendaegsch regt worden bygebragt.

Deze gronden vooraf hebbende laten gaen, gaet men over om die op het voorhanden zynde geval toe te passen. Men onderscheidt de *adminiculen* of bykomende beweegredenen, van het wezen der zaeke en de hoofdgronden zelve, en stelt die hoofdredenen voor eerst in de wil en geneigdheid van de schuldeisscheren om den boedel buiten de gewoone beheering der Kamer te houden, welken men bewyst uit de beredding des boedels eerst enkelyk op lastgevinge van de schuldeisscheren zelven, en naderhand op geregtelyke aenstelling en oppertoezigt van Scheepenen: ja dat de weigerende zelfs door hun stilzwygen daer in hebben toegestemd. Vervolgends brengt men ook tot een hoofdreden voor het verzoek by, de grootere meerderheid der toestemmende schuldeisscheren, waer uit dat zelfde regt spruit voor den schuldenaer, 't welk volgends de ordonnantie der Desolatie Boedelskamer plaets heeft, namenlyk om eene verklaring te verkrygen van te kunnen volstaen met het accord, waer in de meerderheid toestemt: dat, daer volgends den gewoonen weg die verklaring door de Kamer geschiedt, thans niet anders wordt verzogt, dan dat zulks door den Souverain zelve geschiede, om dat nog de omstandigheden der zaken, nog de sequestratie met toestemming van schuldeisscheren en onder het oppergezag van 't Gerecht verleend, nog het belang der schuldeisscheren toelieten, dat de boedel aende Kamer wierde gebragt: dat men dus verzoekt eene verklaering, overeenkomstig het algemeen regt, weshalven de verzogte gunst niet dan eene ontheffing van den vorm van procedeeren inhoudt;

en

en wel zodanig eene ontheffing, waer door het AM-
belang der schuldeisscheren bevorderd, en de wei- STEL-
gerende geenzints beledigd worden, en waer voor DAM.
dus eene dringende oorzaek, eene blykbare nuttigheid pleit. Dit wordt aengedrongen daer door, dat aen de gevoegden, als sequesters, gebleken is, dat niets is agtergehouden, en alles afgestaen, zo dat het van de schuldeisschers niet mogelyk is, boven het aengebodene iets meer te bekomen, terwyl door de sequestratie alles op eene minst kostbare wyze bered is. By deze hoofdgronden merkt men aen, dat verscheidene by redenen als hulpredenen komen, als de onnozele misleiding der verzoekers, hun onbesprooken gedrag, de hardigheid die 'er plaets zoude hebben, als nu nog de boedel om de onwilligheid van eenige weinige schuldeisscheren aen de Kamer moest gebragt worden, en de onaengenaemheid hier in voor de sequesters gelegen.

Hier mede het eerste hoofdpunt dezer Deductie zynde afgehandeld, gaet men tot het tweede over, om namenlyk de algemeene gronden van tegenspraek tegen het verzoek te wederleggen. Ten welken einde men aentoont, 1. dat het verzoek geenzints met de beschrevene rechten, nog den staet der regeering, nog de handhaving van het recht onbestaenbaer is; en 2. dat de positiven en middelen van het verzoek met de waerheid overeenkomstig zyn. Omtrend het eerste erkent men, dat, erlangt men zyn verzoek, van den gewoonen weg wel eenigzints wordt afgeweken, *voor zo verre de vorm* belangt, maer ontkent zulks *met betrekking tot de materie of het wezen der zaeke;* om dat geenzints van de gunst van den Souverain iets verzogt wordt,

 het

AM-
STEL-
DAM.

het welk volgends den gewoonen weg voor de Desolate Boedelskamer niet zoude plaets hebben, maer juist het zelfde, 't welk daer zoude gebeuren, namenlyk, dat de minderheid de meerderheid volge, terwyl aen de wet voldaen is, niet tegenstaende het voorbygaen der formaliteiten, die alleen maer bepaeld zyn, om voor te komen, op dat de wet niet worde te leur gesteld. Deze verpligting van het minder getal der schuldeisscheren in allen gevalle, wordt uit het Roomsch Recht niet alleen beweezen, maer ook uit de plaetzelyke wetten; en men wederlegt de tegenwerping uit het Placaet van 1544. gehaeld, als betrekkelyk niet tot alle appoinctementen, maer alleen *voor zo verre men geve dag van betaling zonder cautie*; en dat ook dat placaet alleen tot de Gerechtshoven betrekking heeft, en geenzints een algemeen Landrecht uitlevert, als of de minderheid der schuldeisscheren niet verpligt waren de meerderheid te volgen, veel min nog, dat de Souverain uit de hooge magt de schuldeisscheren daer toe niet zoude kunnen verpligten, by wyze van gunst, uit hoofde van de byzonderheid der zamenloopende omstandigheden, en de noodzakelykheid van formaliteiten opschorten, die tot het wezen der zaek niet behooren, als anderzints aen dat geen, waer toe de formaliteiten zyn ingevoerd, voldaen is. Vooral om dat het regt niet verkort wordt in het wezen der zaeke, maer alleenlyk omtrend de wyze van uitvoering eene verandering wordt toegelaten, die het recht van derdens niet benadeelt. Het geen hier tegen van de andere zyde is ingebragt, om te bewyzen, dat de vorm van regtspleging wel degelyk een bekomen regt van derdens, en het wezen van

de

de wet is, tragt men te ontzenuwen met deze vier zaken te bewyzen. 1. Om dat 'er geen reden is om de bestiering van de Kamer boven die der sequesters te stellen; 2. Om dat het niet houden van justificatie der schuldeisscheren geen wezenlyk grief uitlevert; 3. Dat ook het verzoek wordende ingewilligd, de schuldeisscheren daer door van geen recht verstoken worden, het welk zy voor de Kamer zouden genieten; 4. Dat de bestiering in dezen boedel gehouden, en de handelwyzen zo van de Verzoekers als de Gevoegdens ten onregte berispt zyn.

AMSTELDAM.

Het eerste dezer vier stukken bewyst men uit het Verzoekschrift der Kooplieden aen de Heeren van den Gerechte der Stad Amsteldam van Louwmaend 1773, die de sequestrade boven de bestiering van de Kamer hebben gesteld; waer over men beweert, dat geen reden is van zig bezwaert te houden; nadien men, het onvermogen van te betaelen reeds bekend zynde geworden, de Kamer hadt kunnen inroepen, en zulks willens heeft nagelaten: ten anderen, om dat al was de boedel terstond aen de Kamer gebragt, egter geen ander bestier in den zelven omtrend de vereffening der zaken zoude hebben plaets gehad, dan 'er nu is gehouden, dewyl het officie van Heeren Commissarissen in geval van accord alleen bestaet om te onderzoeken of 'er de wettige meerderheid is, zonder dat 'er eenig bestier van Commissarissen of Curateuren zoude te pas komen. Dat 'er ook geen reden is om zig minder te vertrouwen op een bestier onder oppertoezigt van Scheepenen, door sequesters uit de Crediteuren, met eene geregtelyke Commissie voorzien, dan van loontrekkende Curateuren, door Commissarissen der Desolate Boedelskamer

AM-STEL-DAM.

aengesteld, nog dat 'er geen reden is, om de beredding door drie fatzoenlyke Kooplieden te verdenken, nog over hunne wyze van beredding te klaegen; want schoon 'er de 40ste penning aan het Land, en de 80ste aen de Sad van de verkoop der goederen heeft moeten betaeld worden, dat 'er aen den anderen kant wederom verscheidene onkosten zyn vermeid, die by de verkooping by exsecutie onder opzigt der Kamer noodzakelyk zyn, behalven het meerder gelden by vrywillige verkooping dan by exsecutie, en eenige andere voordeelen. Dat ook het loopen van interessen geen nadeel heeft toegebragt, om dat die aen niemand voldaen zyn, en alle de schuldeisschers daer mede genoegen hebben genomen.

Het tweede der vier stukken boven gemeld, wordt hier uit bewezen, dat volgends de ordonnantie der Kamer en de oude en goede practyk geen justificatie van schuldeisscheren te pas komt, wanneer een boedel, ter kamere gebragt, by accord wordt afgedaen. Het is dus geen grief, wanneer in de sequestratie dat geen niet heeft plaets gehad, het welk volgends de oude practyk voor de Kamer ook geen plaets zoude gehad hebben, dewyl 'er geen beredding, geen *concursus creditorum* of *judicium præferentiæ & concurrentiæ*, maer alleen eene bewaring zoude te pas komen, zo lang 'er kans is van een accord te treffen. Tot nader betoog hier van vergelykt men het geen voormaels voor de Kamer in geval van onvermogen van te betaelen, wierdt in agt genomen, met het geen daeromtrend naderhand is ingevoerd, en dringt de gevolgtrekking, daer uit opgemaekt, uit de ordonnantie zelve, en haer oogmerk, uit den aerd der zaken en de vergelyking van de ar-

ty-

tykelen der ordonnantie nog nader aen, en wederlegt het gevoelen, als of altyd de justificatie plaets hadde, met de woorden van het 10 Art. der ordonnantie, *'t zy de falliet geaccordeerd is of niet*, te bepaelen tot gevallen van twyffeling, en gedaen verzoek van justificatie, of openlyk geschil tusschen den schuldeisscher en schuldenaer; waer by men nog aenmerkt, dat de justificatie in het voorhanden zynde geval van geene de minste nuttigheid zoude konnen zyn, niet alleen om de zekerheid die 'er is van de orde en juistheid der zake, en beredding onder oppertoezigt van Heeren Scheepenen gedaen, maer ook, om dat indien al eens de schuld met een millioen verminderd wierde, dan nog egter de behoorlyke meerderheid zoude gevonden worden. Men erkent evenwel dat alles aen de schuldeisschers afgestaen zynde, 'er deezen aen gelegen ligt, wie al tot het geen afgestaen is, worden toegelaten. Maer men merkt hier tegen aen, dat het hier alleen op de meerderderheid der schuldeisscheren aenkomt, naer welke het minder getal verpligt is zig te gedraegen, waer toe geene justificatie zoude nodig zy; en daerenboven dat de drie gevoegden, die door de gezamelyke schuldeisschers tot vereffening des boedels zyn benoemd, van dezen hunnen last en uitvoering van denzelven aen hunne aenstellers verpligt zyn rekenschap te geven, en verantwoording te doen, wanneer blyken zal, wie schuldeisschers zyn en als zodanigen zyn erkend, en wanneer het zal vry staen om de vorringen van valsche schuldeisscherstegen te spreken. AMSTELDAM.

Ter betoog van het derde punt bovengem. namenlyk, dat geenzints het oogmerk der verzoekers is, om op eenige wyze de weigerende schuld-

AM-STEL-DAM. eisschers van hun recht te versteeken, het welk zy voor de Kamer kunnen genieten, om alles te onderzoeken, enz. merkt men aen, dat men geene opening, hoe genaemd heeft geweigerd, maer reeds op de eerste vergadering der schuldeisscheren den toenmaligen staet des boedels heeft open gelegd, met vyf lysten en notitien zo van schuldeisschers als van schuldenaers; voornamenlyk daer alles afgestaen zynde geene bedenking overschiet, of mogelyk de schuldenaer door het accord te veel bevoordeeld wordt, en hy te veel zoude overhouden. Nooit is ook een afschrift van den staet des boedels, vertooning van de boeken enz. geweigerd; ja in tegendeel is voor Commissarissen uit den Hove mondeling aengeboden, op eene bekwaeme plaets en tyd de boeken te vertoonen om onderzogt te worden naer goedvinden: dit hadt men kunnen aennemen, en de ontdekte bedriegeryen aen den dag brengen, en aen het Hof voordraegen even als anders aen de Kamer der Desolate boedels geschied, waer by men nog aenmerkt, dat wanneer van de gevoegdens rekening en verantwoording zal gevraegd worden van hun bewind voor den gewoonen regter te te Amsteldam, dat dan het onderzoek zal te pas komen, of 'er schuldeisscheren, die zulks inderdaad niet waren, zyn toegelaten of niet, en of de boedel op eenigerhande wyze verminderd of benadeeld is. Eindelyk hebben de verzoekers aengeboden, van alle voordeel van de verzogte en verkregene gunst te willen vervallen zyn gehouden, zo iets diergelyks ontdekt wordt, zo dat de schuldeisschers in zodanig geval of zig regel regt aen den Souverain zouden kunnen vervoegen, of het gemeene recht te baet nemen; welk laetst voor de

De Desolate Boedelskamer op gelyke wyze plaets heeft. AMSTELDAM.
Tot het vierde punt behoord eindelyk het wederleggen van de berispingen over het bewind in den boedel gehouden: en voor af het begaen van eenen misslag en het betaelen der makelaers erkend dog verschoond hebbende, wederlegt men, dat op de balance, in de Munt overlegd, eene summa van 18785 voor preferente wisselbrieven gebragt is, en dat men dezelven van het capitael zoude hebben afgetrokken, en vervolgends ook uit den boedel afgegeven; en beweert, dat men alleenlyk aen buitenlandsche correspondenten, welke *voor hunne reekening* wisselbrieven hadden geremitteerd, en van welke geremitteerde wisselbrieven het *provenu was ontvangen, na dat het Comptoir hadt opgehouden te betaelen*, terwyl de correspondenten daer voor op het Comptoir hadden getrokken, dog welke traittes men onbetaeld hadt laten te rug keeren, dat men alleenlyk aen die correspondenten, die hunne wisselbrieven introkken, en den boedel daer van ontlastten, het provenu van de remises, voor hunne eige rekening en tot betaling van hunne traittes gedaen, heeft te rug gegeven, en zulks overeenkomstig met het geen het regt medebrengt. Men wederlegt ook vervolgends het verwyt van de vermenging der particuliere boedels met de massa van het Comptoir, waer van men reden geeft, en te gelyk aenmerkt, dat men de gezamenlyke schuldeisscheren heeft voorgesteld, om hen alleen zo de particulieren als die van het Comptoir op gelyke voet in het accord te begrypen, en door de groote meerderheid daer in is bewilligd, zo dat het voor de Kamer uit hoofde van die meerderheid op de zelfde wyze zoude heb-

AMSTERDAM. hebben moeten geschikt zyn. Men hadt ook tegen de Verzoekers ingebragt, dat zy eigener gezag zonder regterlyke tusschenkomst geschillen nopens den boedel beslisten. Hier op antwoordt men in de Memorie, welke die verschillen zyn, hoe zommigen van die zyn afgedaen; dat dit afdoen van geschillen van weinig belang onder de gegevene last van den boedel te beredden en te vereffenen, is begreepen, en dat men eindelyk hieromtrend verantwoordelyk is, en rekenschap zal geven. Verders wordt de afdoening van een verschil van reekening tusschen het Comptoir en dat van George Cliffort Jansz. en Comp. te Londen, door uitspraek van *arbiters*, verdedigd; ook daerom dat zulks op authorisatie van Scheepenen geschied is, welke authorisatie ook zynde gegeven om de uitdeeling van 25 en naderhand nog van 5 pro Cento te doen, zelfs zonder het afvergen van cautie, men ook genoeg reekent om dezelve te wettigen. Men zuivert zig ook van de beschuldiging, als of men aen de vrouwen der Verzoekers uit kragte van haere huwelyksche voorwaerdens de preferentie zoude hebben toegestaen, als mede dat men aen eene minderjarige dogter de legitime portie zoude hebben uitgekeerd, daer in tegendeel niets anders geschied is, dan dat men aen eenen medevoogd van die minderjarige dogter eenige effecten, namelyk eenige Actien van de O. I. Compagnie, die den overleden vader als Bewindhebber hadt bezeten, tegen eene zekere Acte van dien voogd heeft overgegeven als een pand en verzekering, zo naderhand mogt blyken, dat haer die legitime portie toekwame, om, zo die niet toekwam, weder in den boedel te worden gebragt. En hier mede het eerste lid van de tegenspraek

te-

tegen het gedaen verzoek wederlegd hebbende, AM-
gaet men tot het tweede over, en toont dat de STEL-
stellingen en middelen van het verzoek geenzints DAM.
onwaeragtig en ongegrond zyn; en dat de reden
van het verzoek der Kooplieden in Louwmaend
1773 niet alleen geweest is de vrees voor de al-
gemeene verwarring, maer ook de ongeschiktheid
van de Kamer tot het redden van dezen Boedel,
welke reden nog blyft plaets grypen, behalven
dat het ook eene hardigheid en onbillykheid zou-
de zyn, nu nog den boedel, zonder eenig voor-
deel der schuldeisschcrers aen de Kamer te bren-
gen, die 'er te voren is afgehouden, tot nut zo van
de zelve schuldeisschers, als van het algemeen.
Men ontkent ook, dat de uitdeeling van het baa-
tige aen de schuldeisscheren prompter by de Kamer
zoude geschied zyn. Men toont verders wegens het
verkrygen van brieven van *sureté de corps*, als ook
van brieven van voorschryvinge van Burgemees-
teren aen; dat dan het innemen van de gedagten der
Commissarissen van de Desolate Boedelkamer niet
te pas komt, wanneer de boedel van de verzoeker
niet aen de Kamer gebragt is, maer wel van het
Collegie van Scheepenen, zo als in dit geval ge-
schied is. Men verdeedigt ook de verklaering van
de Gevoegdens, en ontzenuwt de redeneering
van het voorbeeld der ordonnantie en gewoonte
te Rotterdam ontleend, en merkt in 't algemeen
aen, dat men in de Memorie, tegen het verzoek
ingediend, meer berispt heeft de bykomende re-
denen, dan wel de hoofdgrond van het verzoek,
namelyk het algemeen belang van alle de schuld-
eisschers, al ware het alleen daerom, dat de se-
questratie hebbende plaets gehad, zo de boedel
nu nog aen de Kamer verviel, wederom nieu-
we

AMSTELDAM. we, en dus dubbele kosten ontstaen zouden.

Hier op volgt het derde deel van de Deductie, in welke de redenen en gronden van de weigerende schuldeisschers, uit byzondere omstandigheden gehaeld, onderzogt en wederlegd worden. Dog gelyk het ons maer te doen was om de algemeene gronden, wederzyds ter berde gebragt, beknoptelyk voor te stellen, en wy dus ons in die byzondere omstandigheden niet hebben ingelaten, zo zullen wy, die lust hebben dit een en ander breedvoeriger te onderzoeken, tot de leezing der Memorien zelve verwyzen.

Na dat dan de wederzydsche Partyen gehoord, en derzelver geschriften onderzogt waren, volgde hier op het Advys van den Hove op het Verzoekschrift van de Wed. Cliffort en Zoonen, het welk voor de Verzoekers gunstig zynde, namen hunne Ed. Groot Mogende de Heeren Staten dezer Provincie op den 25 Maert 1777. dit navolgend besluit:

Dingsdag den 25 Maart 1777.

Resol. der Stat. op 't Requeft van de Wed. Clifford en Zoonen.

Ontfangen eene Missive van den Præsident en Raaden van den Hove, geschreeven in den Haage den 19 dezer, houdende, tot voldoening aan Hun Ed. Groot Mog. Resolutie van den 24 January 1776. derzelver provisioneele Consideratien en Advis op de Requeste by *Anna Wolters*, Weduwe van wylen *Jan Clifford*, in leeven Burgemeester der Stad Amsterdam, *Jan Albert Clifford*, en *Pieter Cliffort* Jansz. alle woonende te Amsterdam, en genegotieerd hebbende ten naame van *Cliffort en Zoonen*, aan hun Ed. Groot Mog. gepræsenteerd, met de Bylagen, tendeerende dezelve Requeste, om redenen daar by in het breede gedetailleerd, dat Hun Ed. Groot Mog. (in aanschouw neemende de omstandigheden,

den, waar in de Suppliantea zich voor hun zelven, zo wel als met relatie tot hunne Crediteuren, bevonden, en welken niet toelieten, dat zy Suppliantes, welken Boedel was onder de Gerechtelyke bewaaring van Scheepenen der Stad Amsteldam, thans zoude worden gebragt aan de Kamer der Desolaate Boedels aldaar, zulks dat in dit extraordinair (geval ook eene buitengewoone voorziening vereischt wierd) dierhalven *ex plenitudine potestatis* zouden gelieven te verklaren, dat, mids de Suppliantes gehouden blyven, het effect van het door hun geproponeerde, en door de meerderheid hunner Crediteurde geaccepteerd Accord, in dato 1 April 1773. ook aan de ondergetekenden, en zulks aan alle hunne Crediteuren gesamentlyk en zonder onderscheid, te doen genieten, en alzo ook hunne nog openstaande zaaken, met adsistentie der in de Requeste gemelde gerechtelyk aangestelde Sequesters, en onder de opperdirectie en toezigt van Schepenen der Stad Amsterdam te vereffenen, en het daar van provenieerende ten behoeve van hunne gesaamentlyke Crediteuren te doen strekken; zy Suppliantes van alle verdere aanspraak van de Crediteuren van het Huis van Clifford en Zoonen, midsgaders van wylen Jan Clifford, welker prætensien haaren oorsprong hadden uit eenige handelingen, anterieur aan den 1 January 1773, zouden weezen en blyven gelibereerd; en dat Hun Ed. Groot Mog. inmiddels zouden gelieven te declareeren, dat, geduurende Hoogstderzelver deliberatien over dit Verzoek, de Suppliantes zouden blyven jouisseeren van de *Seureté de Corps*, bevoorens aan hun by haar Ed. Groot Mog. geaccordeerd; en by welke haar Ed. Groot Mog. Resolutie voorts het voorsz. tweede Verzoek van de Suppliantes noopens het blyven jouisseeren van de verleende *Seureté de Corps* was geaccordeerd.

Waar op gedelibereerd zynde, is goedgevonden en verstaan, alvoorens finalyk te disponeeren op der Suppliantes gem. Requeste, de Suppliantes

ten

AMSTEL-DAM. *Resol. der Stat.* ... *Wed.* van Clifford en Zoonen.

AMSTELDAM. Resol. der Stat. op 't Request van de Wed. Cliffort en Zoonen.

ten by deezen te ordonneeren, om, geduurende den tyd van drie Maanden, te rekenen van den dag deezer Resolutie, aan de Gerequireerdens, en die van hunne Raade, op eene convenabele plaats, binnen de Stad Amsteldam, te geeven behoorlyke visie van alle de Boeken, tot het Comptoir van Negotie, gecanteerd hebbende ten name van *Cliffort en Zoonen*, midsgaders van alle Documenten en bescheiden, tot de in dezen geconcerneerd zynde Boedels, behoorende; met faculteit voor de Gerequireerdens, om binnen den tyd van gelyke drie Maanden, na expiratie van bovengemelde drie Maanden, aan den Hove te suppediteeren zodanige *Nadere Memorie* of *Memorien*, als dezelven zouden mogen goedvinden; ten einde te beweeren, en aan te toonen, dat het gedaane Verzoek, ter oorzaake van eenige uit de voorsz. Boeken en Documenten ontdekte kwaade trouw van de Supplianten, aan dezelven niet zoude behooren te worden geaccordeerd; met verderen last aan den Hove, om, na expiratie van den voorsz. tyd, haar Ed. Groot Mog. te dienen van nadere Consideratien en Advys; ten einde vervolgens by haar Ed. Groot Mog. finaalyk op der Supplianten Requeste te mogen worden gedisponeerd, zo als haar Ed. Groot Mog. zullen vinden te behooren.

En zal Extract deezer gezonden worden aan den Præsident en Raaden van den Hove tot derzelver narigt, en gelyk Extract gegeeven aan de Supplianten, mitsgaders aan de Gerequireerdens, om haar daar naar te reguleeren.

Accordeert met voorsz. Register.

(Was geteekent)

C. CLOTTERBOOKE.

Hier op volgde dan van wegens de Weduwe Cliffort en Zoonen de bevolene *visie* aen de schuldeisschers, geduerende den tyd van drie Maen-

Maenden; na welken in het laetst van 't jaer 1777. AM-
van de eene zyde eene nadere *Memorie* van be- STEL-
zwaeren, en van de andere zyde eene nadere *Me-* DAM.
morie van oplossing is overgegeven. Het schynt, dat het Hof oordeelde, dat het 'er maer op aen kwam, of de schuldeisschers uit de nasporing der boeken en papieren, eenige kwaede trouw van de zyde dier geenen, welke het verzoek aen de Staten gedaen hadden, konden bewyzen. Althands de Practizyns van de schuldeisschers wierden van den Hove gelast om uit de nadere Memorie een afschrift van dat geen te geven, het welk de beschuldiging van kwaede trouw vervattede, om van de andere zyde zich daer op te verdeedigen. Het welk dan ook geschied is. Hier op verscheenen wederom Partyen voor de Heeren Commissarissen uit den Hove, welken de Tegensprekers van het verzoek tot het tekenen van 't accord tragtten te bewegen, onder beding voor eerst, dat het geen voor de *legitime portie* van de Dogter van wylen den Burgemeester Cliffort, aen haren mede Voogd tot zekerheid was ter hand gesteld, weder in den boedel wierde gebragt; en ten anderen, dat de Schoonvader van den tweeden Verzoeker zyne by voorwaerde gedane belofte gestand deede, om 20000 gl. ten voordeele van den Boedel te zullen schenken. En ten derde, dat de sequesters binnen ses weken na 't sluiten van 't verbael, de nog openstaende inschulden, door middelen van rechten zouden beginnen in te vorderen, en binnen twee jaren rekening en verantwoording van hun geheel bewind doen, behoudens daer tegen het tegenzeggen van de schuldeisschers. Dog deze voorslag van bemiddeling kreeg zyn beslag niet. Ondertusschen heeft gem. Dogter van wylen

AM-STEL-DAM.

den Burgemeester Clifford, den 17 April 1779. by Notarieel geschrift, van het haer nagelaten wettig gedeelte, of *legitime portie* afstand gedaen, en de voorgem. Schoonvader eene verklaering gedaen, zyne voormaels gedaene beloften gestand te zullen doen, welke beiden geschriften aen den Hove zyn overgeleverd. Het Hof dan deszelfs Advys aen de Staten den 24 Juny hebbende toegezonden, is door hunne Ed. Groot Mogende den 22 July 1779. dit navolgend besluit genomen.

Donderdag den 22 July 1779.

Nader Besluit der Stat. op het Requeʃt van de Weduwe Clifford en Zoonen.

By resumtie gedelibereerd zynde op de Missive van den Præsident en Raaden van den Hove, geschreeven in den Haage den 24 Juny deezes jaars, en daags daar aan ter Vergadering overgenoomen, waar by kennis hebben gegeeven van het verrigte uit krachte van Hun Ed. Groot Mog. Resolutie van den 25 Maart 1777, conform hun Provisioneel Advis, ingevolge van Hun Ed. Groot Mog. Resolutie van den 24 January 1776. op de Requeste van Anna Wolters, Weduwe wylen Jan Clifford, in leeven Burgemeester der Stad Amsterdam, Jan Albert Clifford, en Pieter Clifford Jansz., alle woonende te Amsterdam, en genegotieerd hebbende ten naame van *Ciiffort en Zoonen*, ten einde Hun Edele Groot Mog. *ex plenitudine poteʃtatis* zouden gelieven te verklaaren, dat. mits de Supplianten gehouden bleeven, het effect van het door hun geproponeerde, en door de meerderheid hunner Crediteuren geaccepteerde Accord, in dato 1 April 1773. ook aan de ongetekende, en zulks aan alle hunne Crediteuren gesaamentlyk, en zonder onderscheid, te doen genieten, en alzo ook hunne nog openstaande zaaken, met adsistentie der in de Requeste gemelde Gerechtelyke aangestelde Sequesters, en onder de opperdirectie en toezigt van Scheepenen der Stad Amsterdam, te vereffenen, en het daar van proveniee-

ren-

rende ten behoeve van hunne gesaamenlyke Crediteuren te doen strekken, zy Supplianten van alle verdere aanspraak van de Crediteuren van het Huis van Cliffort en Zoonen, midsgaders van wylen Jan Cliffort, welker prætensien haaren oorsprong hadden uit eenige handelingen anterieur aan den 1 Jan. 1773, zouden weezen en blyven gelibereerd; en dat Hun Ed. Groot Mog. inmiddels zouden gelieven te declareeren, dat, geduurende Hoogstderzelver deliberatien over dit Verzoek, de Supplianten zouden blyven jouisseeren van de *Seureté de Corps*, bevoorens aan hun door Hun Ed. Groot Mog. geaccordeerd; en houdende de voorsz. Missive verder derzelver Nadere Consideratien en Advis op de voorschr. Requeste en Bylaagen, dat opereuse werk concerneerende; als mede tot voldoening aan Hun Ed. Groot Mog. Appointement van den 14 Mey 1779. op de Requeste van Mr. Gerrit Corver Hooft, Commissaris der Stad Amsterdam, Mr. Hendrik Hoeuft, Heere van Velsen, Raad Ordinaris in den Leenhove van Braband, Mr. Daniel Hooft Gerritsz., Heere van Vreeland, Raad in de Vroedschap, en Schepen der Stad Amsterdam, als tezamen volgens den Testamente van wylen Maria Margareta Corver, Wed. Mr. Nicolaas Geelvinck, in leeven Burgemeester der Stad Amsterdam, gestelde Executeurs Testamentair van dezelve Maria Margareta Corver, Wed. Mr. Nicolaas Geelvinck; Constantia Hooft, Wed. Mr. Nicolaas Witsen Jonasz., in leeven Schepen der Stad Amsterdam; van Rooyen en van Muyden, Kooplieden binnen dezelve Stad; Johannes van Droogenhorst, Koopman te Amsterdam, als Mede-erfgenaam van wylen Cornelia van Droogenhorst; en alzo by Acte van Scheiding van derzelver Boedel het recht verkregen hebbende tot de prætensie van dezelve Cornelia van Droogenhorst, ten laste van Clifford en Zoonen; Mr. . . . . van Hoolck de Bruyn, C. S. als Executeurs van de Testamente van wylen Willem Kops, in leeven Koopman te Haarlem, Willem Barnaert, mede Koopman aldaar; David Woesthooven en

AMSTELDAM. *Nader Besluit der Stat. op het Request van de Weduwe* Clifford en Zoonen.

AMSTELDAM.

Nader Besluit der Stat. op het Requeſt van de Clifford en Zoo nen.

nen; Crul en Comp., Kooplieden te Amſteldam; de Erven van wyle Joanna Theodora van der Meer en de Erven van Willem van Heyningen, alle mede woonende binnen dezelve Stad; daar by verzogt hebbende, dat Hun Ed. Groot Mog. den Hove zouden gelieven te auctoriſeeren, om, voor zoo verre in 's Hofs uit te brengen Advis van eenige ingresſie zouden zyn de ſolutien, welke by de Nadere Memorie, uit naam van de Wed. Clifford C. S. den Hove ingediend, op der Supplianten allegatien waren geſuppediteerd, in dien gevalle, alvoorens finaal aan Hun Ed. Groot Mog. te adviſeeren, dezelve Solutien en Remarques aan de Supplianten te communiceeren, met vermoogen, om daar tegens hunne nadere belangens en defenſie in te brengen, op zoodanige wyze, en in die form, als het welgem. Hof meeſt gepaſt naar de omſtandigheden van zaaken oordeelen, en tot alle moogelyke vermyding van longueur, aan de Supplianten zoude gelieven te præſcribeeren, en wyders mede zich door de viſie van de geëxhibeerde Boeken en Documenten, door het Hof of Commiſſariſſen mede op zoodanige wyze en plaats te neemen, als het Hof meeſt convenabel zoude vermeenen te zyn, omtrend de gegrondheid of ongegrondheid van der Supplianten gemaakte objectien, en daar tegens geallegeerde defenſien, te eclairciſſeeren; of dat anders Hun Ed Groot Mog. daar omtrend zoodanig zouden gelieven te diſponeeren, als hun Ed. Gr. Mog. in een zaak, die in een Land van Commercie zekerlyk van het uiterſte gewigt was, en tot maintien en bewaaring van der Supplianten goed recht, zouden oordeelen te behooren.

En geconſidereerd zynde de byzondere ſamenloop van omſtandigheden, welken in deeze zaak hebben plaats gehad, en daar by in aanmerking genomen zynde, dat de Supplianten, de Wed. van wylen den Burgemeeſter Jan Clifford, midsgaders Jan Albert Clifford, en Pieter Clifford Jansz., by hunne Memorie van Solutien op meer dan eene plaats met de uiterſte fiducie geoffereerd hebben,

dee-

deeze en geene notabele omstandigheden, tot hun ne defensie bygebragt, met solemneele Eede (des noods) te willen staaven, en bevestigen: Is goedgevonden en verstaan, by finaale Resolutie aan de Suppliantem hun Verzoek te accordeeren, en dienvolgende te verklaaren; dat, mits de Suppliantem gehouden blyven, het effect van het door hun geproponeerde, en door de meerderheid hunner Crediteuren geaccepteerde accord in dato 1 April 1773 ook aan de ongetekende en zulks aan alle hunne Crediteuren gesaamentlyk en zonder onderscheid, te doen genieten, en alzoo ook hunne nog openstaande zaaken, met adsistentie der in de Requeste gemelde gerechtelyke aangestelde Sequesters, en onder de Opperdirectie en toezigt van Schepenen der Stad Amsterdam, te vereffenen, en het daar van provineerende ten behoeve van hunne gesamentlyke Crediteuren te doen strekken, zy Suppliantem van alle verdere aanspraak van de Crediteuren van het Huis van Clifford en Zoonen, midsgaders van wylen Jan Clifford, welker prætensien haaren oorsprong hebben uit eenige handelingen anterieur aan den 1. January 1773, zullen weezen en blyven gelibereerd; mids de Suppliantem (de Wed. van wylen den Burgemeester Jan Clifford, mistgaders Jan Albert Clifford, en Pieter Clifford Jansz.) by aldien de Opposanten zulks requireeren, binnen den tyd van zes weeken, te rekenen van den dag deezer Resolutie, zich zullen hebben te sisteeren voor Commissarissen uit den Hove van Holland, of voor Schepenen der Stad Amsterdam, en aldaar, ter præsentie van de Gerequireerdens, onder solemneelen Eede, yder voor zich zelven en in zyn reguard, zich zullen moeten expurgeeren van allen doleusen toeleg, en kwaade trouw, zo in 't generaal nopens al het gunt door hunlieden respective in of omtrend den voorsz. Boedel is gedaan of verzicht, als specialyk nopens die byzondere poincten, welke by der Gerequireerdens overgegeeven Memorien, als bezwaaren tegen der Suppliantem handelwyzen in deezen, zyn ingebragt; en voorts in dien gevalle de Sequesters (de Gevoegdens in deezen)

AM-STEL-DAM.

Nader Besluit der Stat. op het Request van de Weduwe Clifford en Zoonen.

AM-STEL-DAM.

Nader Besluit der Stat. op het Request van de Weduwe Clifford en Zoo-nen.

zen) te injungeeren, om binnen den tyd van drie Maanden, ten overstaan van Schepenen der Stad Amsterdam, aan de gesaamentlyke Crediteuren van hunne tot dus verre in deezen gehoudene directie en administratie te doen Rekening en Verantwoording, als mede om ten spoedigsten de nog openstaande prætensien des Boedels, welken zy in der minne tot nog toe niet hebben kunnen recouvreeren, door middelen van Rechten in te vorderen, en vervolgens ook van dat hun verrigte van tyd tot tyd behoorlyke Rekening en Verantwoording te doen; met vrylaating van debath aan alle zoodanige Crediteuren, welken dezelve Rekeningen, of eenige van dien, zullen willen debatteeren: dan by weigering (uit welken hoofde ook) der voorsz. Eeds-præstatie, op requisitie van de Gerequireerdens als vooren, in dien gevalle nu voor als dan het Verzoek door de Supplianten by derzelver voorsz. Requeste gedaan af te staan, en te wyzen van de hand.

En voorts, dewyl door het voorsz. geresolveerde komt te vervallen het Verzoek, door de Gerequireerdens by derzelver Requeste aan Hun Ed. Groot Mog. gedaan; is mede goedgevonden en verstaan, te verklaaren, dat het voorsz. Verzoek van de Gerequireerdens komt te cesseeren en te vervallen.

En zal Extract deezer gezonden worden aan den Præsident en Raaden van den Hove, midsgaders aan Schepenen der Stad Amsterdam, tot derzelver narigt, en gelyk Extract gegeeven aan de Supplianten, mitsgaders aan de Gerequireerdens, om haar daar na te reguleeren.

Accordeert met het voorsz. Register enz.

De eed dan, in dit besluit der Staten opgelegd, in gevalle dat dezelve geëischt wierde, op het einde van Oegstmaend voor Commissarissen uit den Hove dadelyk afgelegd zynde, heeft de Dading of het Accord hier mede zyn volkomen beslag gekregen, daer het minder getal der schuld-

eis-

eisscheren door den Souverein gelast is het meer getal, 't welk genoegen genomen hadt, te volgen, en van alle verdere aenspraek op de Weduwe Clifford en Zoonen is ontzet geworden. AMSTELDAM.

Het afleggen van den gem. eed, blykt uit het volgend verbael.

Op huiden den 31 Augustus 1779 zyn voor ons Mrs. *Herman van Hees*, Heere van Berkel en Rodenrys, en *Johan van Nispen*, Raaden in den Hove van Holland, als Commissarissen, hebbende tot Adjunct Mr. *Jean Theodore Royer*, Substituut Griffier en Secretaris van denzelven Hove, gecompareerd Anna Wolters, Weduwe wylen Jan Clifford, in leeven Burgemeester der Stad Amsterdam, Jan Albert Clifford, en Pieter Clifford Jansz., alle woonende te Amsterdam, Requiranten van het Verzoek by voorenstaande Resolutie gemeld; geadsisteerd met David van Bysterveldt, hunlieder Procureur, ten eenre: Ende Jacobus Barnaert, Gerrit Willem van Oosten de Bruyn, Pieter Kops Goedschalksz., als gestelde, en Quirinus Bouwhuysen en Dirk Wynants, als geadsumeerde, Executeuren van den Testamente van wylen Nicolaas Willem Kops, in leeven Koopman binnen de Stad Haarlem; Jan Arnold Nosse, en Hermanus Morré, als, benevens Nicolaas Nosse, gestelde Executeurs van den Testamente van Johanna Theodora van der Meer, Weduwe van Johan Walraven Hofman, en nu laatst gesepareerde Huisvrouw van Anthony Zingrilara, en Voogden over haare minderjaarige Kinderen en Erfgenaamen; als zynde mede die geenen van de Crediteuren, dewelken zich tegen het voorsz. Verzoek hadden geopposeerd, en waar van de vyf eerstgemelden de daadelyke præstatie van den Eed, aan de Requiranten by voorenstaande Resolutie geinjungeerd, hebben gerequireerd, en dus noopens het voorsz. Verzoek Gerequireerdens; geadsisteerd met Matthys van Son Hendriksz., hunlieder Procureur, ter andere zyde. *De Wed. Clifford en Zoonen leggen den eed af.*

AMSTELDAM.

De Wel. Clifford en Zoonen *leggenden eed af.*

En alzoo aan ons Commissarissen, by Relaas van den Deurwaarder Joannes Koning, was gebleeken, dat aan de verdere zich geopposeerd gehad hebbende Crediteuren by insinuatie was gedenuncieerd, dat op huiden voor ons Commissarissen de Eed door de Requiranten respective zoude worden gepræsteerd, dan welke Eed by Contra-insinuatie door den Notaris Nathanaël Wilthuysen en Getuigen, van wegens de gem. verdere zich geopposeerd gehad hebbende Crediteuren is geremitteerd; en dat door ons Commissarissen aan de Requiranten was voorgehouden de voorsz. Eeds-præstatie, en door de Requiranten was gedeclareerd, daar toe volkomen bereid te weezen; is op verzoek van Jan Arnold Nosse, door voorn. van Son, als Procureur van Jan Arnold Nosse, midsgaders van Nicolaas Nosse en Hermanus Morré, in hunne voorsz. qualiteit, aan ons Commissarissen geëxhibeerd eene Requeste, door dezelve zyne Meesters den 24 deezer aan Schepenen der Stad Amsterdam gepræsenteerd, waar by was verzogt auctorisatie, om den meergemelden Eed te mogen remitteeren, doch welke Requeste op gisteren was te rug gegeeven zonder dispositie; en voorts door denzelven Procureur van Son, in naam van zyne voorn. Meesters gedeclareerd zynde, den dezelven hadden doen gereed maaken eene Requeste aan deezen Hove, tendeerende, omme als nog, immers voor zo veel des noods, te worden geauctoriseerd, om den voorsz. Eed te mogen remitteeren, welke Requeste vervolgens door voorn. Procureur aan ons Commissarissen mede is geëxhibeerd, en waar op, zo wel als op de eerstgemelde Requeste, het *Exhibitum* door onzen Adjunct is gesteld geworden, en aan de Requiranten overgegeeven; met byvoeging van voorn. Procureur, dat zyne Meesters, mids 'er geen tyd overig was, dat op de laatstgemelde Requeste konde worden gedisponeerd, geresolveerd waren, zoo als hy in hunnen naam declareerde, dat, gelyk zy, voor zoo verre zy in hun privé waren Mede-Crediteuren, niet op het doen van

den

den Eed hadden geïnsteerd; ook in hunne qualiteit het daar voor wel wilden houden, als of de voorsz. geinjungeerde Eed daadelyk was afgelegd.

AMSTELDAM.

En declareerden voorts de vyf eerstgem. Gerequireerdens zelven, het medë daar voor te willen houden, als of de voorsz. Eed daadelyk ten hunnen reguarde was afgelegd geworden.

De Wed. Clifford en Zoonen *leggen den eed af.*

Dan, vermids de Requiranten declareerden, dat zy præfereerden, den aan hun geinjungeerden Eed met 'er daad af te leggen: zo hebben vervolgens de Requiranten, yder voor zich zelven en in zyn reguard, in præsentie van de gemelde Gerequireerdens, verklaard, geenen doleusen toeleg en kwaade trouw te hebben gehad of gepleegd, zo in 't generaal nopens al het gunt door hunlieden respectivé in of omtrend den Boedel is gedaan, of verrigt, als specialyk nopens die byzondere poincten, welke by der Gerequireerdens overgegeeven Memorien, als bezwaaren tegen de Requiranten handelwyze in deezen waren ingebragt, zeggende yder van hun Requiranten tot bevestiging van dien: *Zo waarlyk helpe my God Almagtig.*

In kennisse van my

(was getekend)

J. T. ROYER.

De Maetschappy ter bevordering van den Landbouw, in deze Stad opgerigt, heeft het volgende Programma uitgegeven.

„ De Maatschappy, ter bevordering van den „ Landbouw, opgericht binnen Amsterdam, heeft „ in haare Groote Vergadering, gehouden den 28 „ September dezes jaars 1779 geoordeeld, dat van „ alle de Antwoorden, op de door haar in den „ jaare 1777 voorgestelde Vraag; *Welke zyn de* „ *Kentekenen van het* Ongans *onder de Schapen;* „ *waar door wordt deze ziekte veroorzaakt, en* „ *hoe kan men dezelve voorkomen of geneezen?*

AM-STEL-DAM.

„ ingekomen, het best aan haar oogmerk voldaan „ hadt de Verhandeling, ten zinspreuk voerende:

Van oudsher gingen hand aan hand
De welvaart van ons Vee,
Den Boer en 't Vaderland.

„ zynde vervolgens, by de opening van het Billet, „ tot die Verhandeling, gebleken, dat daar van „ Schryver is de Wel Ed. Heer *Johannes Veirac*, „ Med. Doctor, Examinator der Chirurgyns in „ dienst van de Oost-*Ind.* Comp. ter Kamer Rot„ terdam, Lid der Zeeuwsche Maatschappye van „ Weetenschappen te Vlissingen, enz. aan wien „ ook de uitgeloofde Eerprys, bestaande in een „ Gouden Medaille, ter waarde van vyftig Ducaa„ ten, of dezelve som in geld, benevens eene Zil„ veren Medaille, ten keuze van den Schryver, „ toegeweezen is.

„ Vervolgens heeft zy het *Accessit*, in een Zil„ veren Medaille bestaande, toegekend aan den „ Schryver van de Verhandeling, onder de zin„ spreuk: *Hoc credas jubeo, finire dolores præ„ teritos meditor*, aan wien zy dierhalven, inge„ valle hy voor den 1sten December eerstkomende „ zyn naam geliefd te openbaaren, dezelven zal „ doen toekomen.

„ Voorts heeft de Maatschappy, voorgesteld „ om beantwoord te worden voor den 1sten Dec. „ 1781, de volgende Vraag

„ Alzo de ondervinding leert, dat by het Hoorn„ vee zekere hoedanigheden gevonden worden, „ die niet algemeen zyn, maar by zommige Bees„ ten alleen, of in een hooger trap plaats hebben, „ en die, zo wel in den staat van gezondheid, als „ by voorvallende ziektens, nuttig of nadeelig zyn; „ zo word gevraagd:

„ Wel-

„ *Welke van diergelyke hoedanigheden zich „ voortplanten en op de Kalveren overgaan? „ Welke in tegendeel aan enkele Beesten eigen „ zyn en zig bepalen? Aan welke tekenen men „ de bestendige en zig voortplantende kan erken- „ nen? en op wat wyze men uit deeze kennis het „ meeste voordeel kan trekken?*

„ Voor den 1 January 1780 verwagt de Maat- „ schappy, ingevolge haar vorige Programma, de „ Byvoegzelen, Ophelderingen en andere Proeven, „ door haar vereischt by de ingekomene Verhan- „ delingen, op de door haar in 't jaar 1776 voor- „ gestelde Vraag wegens het *Equisetum*: —— en „ voor den 1 Maart 1780 de berigten en bewy- „ zen van de Inënting der Kalveren, om te din- „ gen naar den Prys van veertig goude Ducaaten, „ welke de Maatschappy, ingevolge vorige Be- „ kendmaakinge aangeboden heeft aan den geenen, „ die tusschen den 1 January 1779 en den 1 De- „ cember van het zelfde Jaar, de meeste Kalve- „ ren, mits niet minder dan dertig in getal, met „ het beste gevolg Ingeënt zal hebben.

„ De Vraag, bevoorens vastgesteld om beant- „ woord te worden voor den 1 December 1779, „ was deeze:

„ *Welke is de voordeeligste wyze van Veenplas- „ sen droog te maaken, tot dat dezelve door Sloo- „ ten zyn afgeschoten?* —— En die, om beant- „ woord te worden, voor den 1 December 1780: „ *Welke is de beste wyze, om nieuwe eerst droog „ gemaakte Veenplassen, na dat dezelve alvoo- „ rens door Slooten zyn afgeschoten, te behan- „ delen en zodanig aan te leggen, dat dezelve „ aan den Eigenaar duurzaame voordeelen op- „ leeveren?* Verwagtende de Maatschappy dien-

„ vol-

AM-STEL-DAM.

„ volgende de Antwoorden op de eerste deezer „ twee Vraagen, voor den 1 December eerstkomende, en van den tweeden, voor den 1 December 1780.

„ De Prys, welke aan den Schryver van het „ beste, op een deezer Vraagen ingekomen Antwoord, wordt aangeboden, zal bestaan in één „ gouden Medaille, ter waarde van vyftig Ducaaten, op den Stempel der Maatschappy geslagen, „ en met des Schryvers naam voorzien; of wel „ dezelve som in geld, beneyens eene Medaille, „ ter keuze van den Schryver.

„ Indien geen der ingekomene Antwoorden, op „ een door de Maatschappy opgegeeven Vraag, „ haares oordeels, den Prys verdiend heeft, behoudt zy aan haar het recht, deeze Vraag nog „ eens, of niet weder, op te geven. Daar en tegen, wanneer 'er meer dan een Antwoord haar „ voorkomt, eenige aanmerking te verdienen, zal „ zy een *Accesfit*, in een zilveren Medaille bestaande, aan den Schryver van het naast aan het „ beste komende Antwoord aanbieden, en hem „ dit besluit, voor dat het verzegeld Billet, by „ zyne Verhandeling geopent wordt, door de „ openbaare Nieuwspapieren bekend maaken.

„ De Maatschappy zal ook een zilveren Medaille schenken aan die geenen, welke haar eenige „ nuttige ontdekkingen, omtrend den Landbouw „ zullen mededeelen, en de bevordering derzelver, na bevinding ondersteunen.

„ De Schryvers, die naar den Prys dingen, „ zullen by hunne Antwoorden, een verzegeld Billet moeten zenden, inhoudende hunnen naam „ en woonplaats, en van buiten getekend met „ dezelfde zinspreuk, welke aan het einde hun-

„ ner

„ ner Verhandeling zal gevonden worden. AMSTELDAM.

„ De Antwoorden zullen in 't Nederduitsch, „ Latyn, Fransch, Engelsch of Hoogduitsch op „ gesteld, met een leesbaare hand gescheeven, „ en, gelyk alle andere aan de Maatschappy toe „ te zendene stukken of berichten, franco, toege„ zonden moeten worden aan de Heeren *Jeroni„ mus de Bosch* Jeronimusz., op de Keizersgragt „ by de Reestraat, of aan Mr *H. Calkoen*, op de „ Keizersgragt by de Beerestraat, te Amsterdam.

„ Voorts zyn de wetten, waar op de Maat„ schappy naar eenen Prys laat dingen, als nu te „ vinden in het Voorbericht voor het Eerste „ Deel haaren Verhandelingen geplaatst."

Z E E L A N D.

'tZou schandelyk zyn, by een beschaefd Volk in de XVIII eeuw de Onverdraegzaemheid nog zien ten troon klimmen, en hare vervolgzuchtige woeden tegen de edele Vryheid in den Godsdienst den ruimen teugel vieren. Allerschandelykst zoude dit zyn by een volk te zien gebeuren, welks voorouderen, voor die zelfde vryheid in Godsdienst, goed en bloed moedig dorsten opofferen. Gelukkiglyk denken nog de voornaemsten des Volks als onze uitmuntende voorvaerderen, en de klad van oproerige onverdraegzaemheid en van verkeerden yver kleeft slegts eenige onbezonnene en onkundige Burgers en lompe boeren aen, hoe zeer wy met leedwezen moeten bekennen, dat ook eenige Kerken Leeraers, die beter verligt zyn, ook in de onlusten, die hier plaets gehad hebben, hunnen rol gespeeld, oproer en onverdraegzaemheid gekraeid hebben, en, zo als het

ZEE-LAND. het gemeenlyk gaet, de aenstooker van dit werk, en ophitzers van dit dom en onkundig gemeen geweest zyn. Wy zullen van deze zaek slegts een kort en beknopt verslag geven.

Reeds lang hebben staetkundige lieden aengemerkt, dat het voor de Provincie Zeeland eene zeer voordeelige zaek zoude zyn, indien men 'er, naer 't voorbeeld van Holland en andere Gewesten, die 'er zich zederd zo veele jaeren zo wel by bevinden, ook de vryheid van den Roomschen Godsdienst toestondt. Wanneer eenige Kooplieden van Duinkerke zich ter gelegenheid van den oorlog tusschen Frankryk en Engeland, tot voorzetting van hunne Koophandel, te Vlissingen ter neder kwamen zetten, verzogten zy aen de Wethouderschap van deze Stad om het Burgerschap te mogen kopen en den Roomschen Godsdienst te mogen oeffenen. De Regeering, wetende hoe voordeelig het voor een Land, in 't byzonder ons Land is, naerstige Inwooners te hebben, en hoe redelyk en op de wet der Nature allenzints gegrond het is, eenen iegelyk vryheid van Godsdienst te geeven; stondt in Hooimaend 1778 het tweeledig verzoek toe, en wees eenen plaets aen, in welke zy hunnen Godsdienst binnen zekere bepalingen zouden kunnen oeffenen; welk besluit ter uitvoer wierdt gebragt, zo dat in Oegstmaend 1778. eene opgeslagen Loots voor het eerst de Roomsche Godsdienst geoeffend is geworden, tot tyd en wyle eene kerk zoude gebouwd zyn. Wel ras waren eenige verkeerde yveraers hier over in alarm. Dog de Regeering hadt, (zo als dezelve in eene bekendmaking in de Nieuwspapieren van December 1778 heeft verklaerd) om goede redenen besloten, geene nieuwe of nadere *addressen*, boven

de

de zodanigen, welke by eene vroegere gelegenheid waren aengenomen, tegen de vergunde vryheid van Godsdienstoeffening aen hunne Roomsche Burgers en Ingezetenen, toe te laten. Des niet tegenstaende ontworpen eenige Burgers een Request, en vervoegden zich by den voorzittende Burgemeester om het zelven te doen aennemen: uit den inhoud van dit Verzoek kan men ras het wild en onbezonnen oogmerk, de blinde yver en onkunde ontdekken. Men hadt het zelve aldus ingerigt.

ZEELAND.

Aan de Edele Achtbaare Heeren.

De Ondergetekende in qualiteit als Burgers en Ingezetenen der Stad Vlissingen, geven met alle onderdanigheid te kennen, dat Zy, benevens de geheele Burgery van Vlissingen, het zig altyd tot eene byzondere eer gerekend hebben, nog rekenen, en by continuatie hoopen te zullen rekenen, Uwer Edele Achtb. regtmatige orders in bevelen te Eeren, te Respecteeren, en te Gehoorzaamen, waar omtrent zy zig op U Ed. Achtb. eigene kennis en bewustheid durven beroepen.

Ontworpen Req. van eenige Vlissingers tegen de vryheid van den Roomschen Godsdienst.

Dat zy, na deze hunne opregte betuiging, welke zy tot een grond van hunne tegenwoordige demarche aanvoeren, ootmoedige permissie verzoeken, de serieuste Attentie, Uwer Ed. Achtb. eenige oogenblikken, bezig te mogen houden, met dingen, waar over zy zig in hun Gemoed en Conscientie zeer bezwaard vinden, onder anderen hier in bestaande.

Dat U Ed. Achtb. permissie hebben gelieven te verleenen, tot het opbouwen van eene Roomsche Kerk in deze Stad, welke een van de allereerste is geweest, die het Spaansche Juk heeft afgeschud, den waare Gereformeerden Godsdienst omhelst, en zig, door Gods Genade, tot hiertoe, van alle openbaare Afgodery en Beeldendienst, bewaard.

Dat zy de handelingen en verrigtingen hunner ge-

re-

ZEE-LAND.

Ontworpen Req van eenige Vlissingers tegen de vryheid van den Roomschen Godsdienst.

respecteerde Overheden, niet willen berispen, of bedillen, maar echter, als vrye Nederlanders, permissie meenen te hebben, zoo wel hunne Conscientien te ontlasten, als zig ter justificatie van hunne ootmoedige supplicatie, met de vereischte decentie, op Goddelyke en Menschelyke Wetten, te mogen beroepen.

Dat de Ondergeteekende niet willen onderzoeken, hoedanige voor- of nadeelen, de Stad Vlissingen, door de opbouwinge van een Roomsche Kerk, zouden kunnen genieten, of lyden; hoewel zy meenen te kunnen toonen, dat deeze verwagte voordeelen van veel minder essentie zullen zyn, dan zommigen zig, naar alle de apparentie, schynen te verbeelden.

Dat zy ook niet zullen inquireeren, in hoe ver de uitbreidinge van het Pausdom, aan het politiek belang van de Republiek, voor- of nadeelig zy, schoon zy het laatste zeer gemakkelyk konnen demonstreeren, door den, in dit geval, met geen mogelykheid, verdagt te houden, schryver van de *Verhandelingen over den Vryheid in den Burgerstaat*, pag. 483, en 484; dat zy als liefhebbers van een door goed en bloed der Vaderen diergekogten Godsdienst, zonder de Roomschgezinde personeel te haaten, nog even afkeerig van hunne gevoelens zyn, als onze Voorouders, die alleen daarom ten getale van meer dan 28000 menschen, gelyk de Hertog van Alva zig beroemde, in 6 jaaren, door Beuls handen, wierden omgebragt.

Dat de Ondergeteekende dit noch verzinnen, noch vergrooten, is uit de geschiedenissen des Lands genoeg bekend, en kan werden nagezien by Schryvers, die nooit verdagt zyn geweest van partydigheid, ten voordeele der Gereformeerden: als daar zyn de CLERKS *Nederlandsche Geschiedenissen* 1ste Deel pag. 88 en 90. en WAGENAER 5de Deel pag. 457 en 458. —— Verder dat der Ondergeteekende afkeer van den Roomschen Godsdienst gegrond is op het eerste en tweede *gebod* der *Goddelyke Wet*, waar van U Ed. Achtb. handhavers zyn, en waar in zoo wel Afgodery als Beeldendienst,

zelfs

zelfs die gedwongen geschied, onder zwaare bedreiginge van Gods geduchte wraak, verbooden word, *vid.* D'OUTREIN, over den *Catechismus*, pag. 561; welk eerste en tweede Gebod, niet alleen een simpel bevél, om Afgodery en Beeldendienst te vermyden, in zich bevat, maar ook dat het uit kragt van de Geestelykheid, der Goddelyke Wet, volgens de regels van eene gezonde uitlegkunde, een verplichting behelst, om dat kwaad, op alle mogelyke wyze, en met de noodige bescheidenheid, tegen te gaan.

ZEELAND. *Ontworpen Req. van eenige Vlissingers tegen de vryheid van den Roomschen Godsdienst.*

Dat de Ondergeteekende hier toe, uit naam der geheele Vlissingsche Burgery, gaarn willen employeeren hunne ootmoedige gebeden, zoo by den troon van God, als by U Ed. Achtb., welke laatste door derzelver publiek gezag en vermogen, zeer gemakkelyk vergoeden konnen, het geen aan ootmoedige en welmeenende smeekingen der Ondergeteekende mogt ontbreeken.

Dat de Ondergeteekende dit Addres aan U Ed. Achtb. alleen in een klein aantal hebben willen maaken, om alle verkeerde verdenkingen weg te neemen, maar zig egter volkoomen verzekert houden, dat 'er honderden zullen gevonden worden, die dit verzoekschrift, terstond zullen onderteekenen, indien U Ed. Achtb. hier op in het allerminste mogten gezet zyn.

Dat de Ondergeteekende zich flatteeren met eene gunstige dispositie op deeze sollicitatie, als zynde gegrond op eene fondamenteele Staats Wet, der Heeren Staaten Generaal, met concurentie van de Heeren Staaten deezer Provintie, na dat de Republiek korten tyd na den Munstersche Vreede, de Secten en Gezindheden, die gesecludeert zyn van de publieke protectie, en alleen worden geconniveerd, gehouden zullen worden, in alle goede order en stilte, met bepaalinge tegen alle exceptien (*), en dat dezelve, ook op geene andere plaatsen meer, dan

(*) Wy kunnen niet af van den Lezer te waarschouwen dat in de wet zelve staet *Excessen.*

ZEE-LAND.

Ontworpen Req. van eenige Vlissingers tegen de vryheid van den Roomschen Godsdienst.

dan daar die tegenwoordig zyn, voortaan zullen worden gepermitteerd.

Dat deeze Wet te vinden is in 't *Groot Placaatboek*, 1ste Deel, pag. 193. No. 5. in WILKENS *Kerkelyk Placaatboek*, pag. 6. en by WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* XII Deel, pag. 174 en 175. welke relatie hebben op alle de geconniveerde Gezindheden in het gemeen, maar byzonder op de Roomschgezinden, om dat 'er van de andere Gezindheden, geen wanorder in den Staat te wagten is; dat dit uit de letter, den inhoud, en het oogmerk, van deeze Wet, ten duidelykste af te neemen is, en ook onder anderen, uit het zoo even getoucheerde Argument, aangetoond word, door den, op het stuk der Gereformeerden, niet zeer gunstig denkende Hist. Schryver de CLERK, in zyne *Nederl. Geschiedenissen*, 3 Deel, pag. 77 en 78; dat men de Roomschgezinden, met geen mogelykheid, buiten de termen dezer Wet kan houden, of men zoude moeten zeggen, dat zy geen getolereerde of geconniveerde, maar eene de publique protectie genietende Gezindheid zy, welk laatste, men niet ligt zal staande houden, en ook regelregt aanloopt tegen de byzondere Conventie van Holland en Zeeland; waarin de Heeren Staaten van deze Provincie, bovenal, op een Godvrugtige en Ernstige wyze hebben aangedrongen, op de stippe onderhoudinge van deeze en alle anderen, tegen de inkruipinge van het Pausdom, geëmaneerde Wetten, gelyk te zien is by AITZEMA in zyn *Herstelde Leeuw*, pag. 57 en 58; en by WAGENAAR in zyn *Vader. Hist.* XII Deel, pag. 162, Coll. pag. 172 en 173. Zo dat de Ondergeteekende uit consideratie van het een en andere, U Edele Achtb. ootmoedig verzoeken, dat het genomen Besluit, met relatie tot het bouwen van eene Roomsche Kerk, mag worden gesteld, buiten werking, op dat hier door de Liefde, Eerbied en Genegenheid der geheele Vlissingsche Burgery, voor U Ed. Achtbare hoe langer hoe meer, volmaakt aangekweekt worde &c.

Ja

Ja het bleef niet by eenige minkundige Burgers; maer, ook de Kerkenraed vondt goed zich tegen de verleende vryheid van Godsdienst aen te kanten, en zich daeromtrend ook by vertoogen aen de Regeering te vervoegen: en dit niet lukkende, de zaek zelve ter kennisse van 't Classis van Walcheren te brengen, en hare hulp ter weeringe van den Roomschen Godsdienst te verzoeken. ZEELAND.

De misnoegden de Regeering te standvastig in hare wyze raedslagen vindende, om van dezelve voldoening aen hunnen dommen yver te verkrygen, namen hun toevlugt tot een Verzoekschrift aen zyne Hoogheid, ten einde Hoogstdezelve geliefde zodanige maetregelen te nemen, waerdoor de oeffening van den Roomschen Gosdienst te Vlissinge geweerd wierde. Men ging nog verder, en ruidde ook de Boeren ten platte Lande op: ras hadt men dien onkundigen de vonken van blinden yver ingeblazen en hen aen 't razen gemaekt, zo dat zy wel haest ook met een Request aen zyne Hoogheid ter tekening het Land rond liepen; het welk een Burger van Vlissingen op zich neemt om in 's Hage aen zyne Hoogheid aen te bieden. De Fransche Kerkenleeraer, zo doldriftig als iemand der oproerigen, hadt niet weinig tot het opruijen der Boeren toegebragt.

Hadt men na deze stappen in stilte de beslissing van den Erfstadhouder afgewagt, dan zou men mogelyk nog eenigen schyn van goed oogmerk aen het gedrag der misnoegden kunnen geven; maer neen, het hollend Ros, eenmael het gebit tusschen zyne tanden knaussende is niet te temmen. De muitzucht slaet door, zo dat de Regeering den 29 Augustus 1778 genoodzaekt wierdt by openbare Publicatie af te kondigen: dat dezelve tot welzyn van

ZEE-LAND. de Ingezetenen van dien besloten hebbende, om aen de Roomschgezinde Ingezetenen de vryheid te verleenen van eene Kerk te stigten, hunne Edele Achtb. met veel bevreemding vernomen hadden, dat onder verscheidene Burgers hier over ongenoegen ontstaen was; ja dat zy zelfs dien aengaende de by zyne Hoogheid addres gemaekt hadden. Dat hunne Ed. Achtb. daerop besloten hadden om de beslissing van Hoogstdenzelven hier over in te wagten; vermaenende dus de Burgery, welke Godsdienst zy ook toegedaen mogten zyn, zich zo lang stil te houden, gelyk brave en getrouwe Burgers betaemt. Maer dit holp niet: De ongedurige drift kon zich zo lang niet inbinden: men wil al voor de beslissing van den Stadhouder, die men zelven als Rechter in dezen erkend hadt, de Roomsche Godsdienstoeffening geweerd, of geschorst hebben. Drie Burgers dan en even zo veele Boeren, uit den muitende hoop gekozen, begeven zich voor den Raed van Vlissingen, en brengen het zo ver, dat de Regeering by besluit van den 17 October 1778. genoodzaekt is geworden, de verleende vergunning van de Roomsche Godsdienstoeffening op te schorten, en die Kerk te doen sluiten, tot dat de beslissing van den Stadhouder zoude zyn ingekomen.

Gelyk het doorgaens met diergelyk kwaed gaet; het zelve ontstak door zyn besmettend venyn ook andere gedeeltens van 't Eiland Walcheren, en het is maer al te zeker gebleken, dat de Predikant van Zoute-Lande ook in deze oproeren geen gering deel gehad heeft. Ja de Priester te Middelburg, alwaer de eenigste Roomsche Kerk is in Zeeland, en welke dus zyne monopolie vreesde verkort te zien, indien elders Roomsche Kerken wierden op-

ge-

gerigt, was ook geenzints onverſchilling in deze ZEEzaek, nog ſtil. Op zommige plaetſen waren de LAND. Boeren dwaes genoeg om zich over het gemis van de voor hun geliefde Datheenſche Pſalmberyming te beklaegen, en derzelver herſtelling te begeeren. Maer te Weſtkapelle borſt de muitzucht allerhef tigſt uit. Reeds voor vier jaeren was men aldaer zeer onruſtig geweeſt, 't zy dit uit eenig ongenoegen tegen den Opper-Kommies van Walcheren opgevat, of uit eenige andere oorzake ontſtaen zy. Dit ging zo verre, dat volgends goedvinden der Staten en den Erfſtadhouder een gedeelte van de Krygsbezetting uit Vlisſingen en Veere naer Middelburg trok, alwaer ook eene Bende Zwitſers introk. De Opper-Kommies inmiddels overleden zynde, of hoe dit ook zyn moge, de ruſt ſcheen aldaer herſteld te zyn; dog daer het vuer van oproer te Vlisſingen ontbrandde, ſloeg deze vlam ligt tot andere plaetſen over, en ontſtak Weſtkapelle, daer de ſtoffe buiten dat zeer brandbaer was, ligtelyk in vollen brand. De muitzucht, door dweepery gehard, raekte ras aen 't hollen, en met ſchyn van ongeregtigheid te wreeken, beſtondt men eenen gebannen Deugniet wederom in te voeren. *Iſebrand Linſe Borggraef*, Timmerman van zyn ambacht, was by beſluit van de Regeering van de Stede Weſtkapelle, den 18 Juny 1777. gelaſt, binnen den tyd van tweemael vier en twintig ueren, die Stad en derzelver grondgebied te ontruimen, en zich te wagten van aldaer wederom te komen op bedreiging van zwaerdere ſtraffe. Dog in weerwil van dit bevel, beſtonden nu de oproerige Boeren het plan te ſmeeden om dien Banneling wederom te Weſtkapelle in te haelen. Ja razende dol ontzagen zy zich niet van met openbare af-

ZEE-
LAND.

kondigingen, ongehoorde afvergingen en dreigingen, door herhaelde eedzweeringen, als 't ware, bekragtigd, de Regeerders van Westkapelle te dwingen, om op den 27 October 1778. niet alleen de bovengem. Resolutie van den 18 Juny 1777. in te trekken, maer ook op nieuws by publicatie te verklaeren, „ dat zy Bailluw, Burge„ meesters en Scheepenen der Steden Westka„ pelle, het gedaen verzoek, consenteerden, na„ menlyk, dat *Isebrand Linse Borggraef* de „ vryheid hadt als Borger daer te woonen, zyn „ ambacht te exerceeren, kost en schadeloos zou„ de gesteld worden en zyn eer opgeleid." Waer na zy hunnen Held *Isebrand Linse Borggraef* te paerd zetteden, en onder eenen grooten toevloed van lieden zo te voet als te paerd, met veel geschreeuw als in triumph te Westkapelle in haelden, by welke oproerige stoudheid almede de Predikant van Zoute-Lande niet in gebreken bleef zich te laten vinden.

Het was dus geen wonder, dat de Staten dezer Provincie van dit oproer, het welk als eenen fellen brand wyd en zyd oversloeg, verwittigd, de sterke hand van zyne Hoogheid verzogten, en ras verkregen, zo dat behalven de gewoone bezetting van Vlissingen en Veere het Regiment paerdevolk van den Generael *Pous*, en twee Bendens voetvolk van den Generaels *Raders* en *Deutz* uit Bergen op den Zoom in Walcheren aen kwamen. Toen begonden de muitzieken in hun schulp te kruipen. Wel haest wierden zo te Middelburg, te Vlissingen, te Ter Veere als te Westkapelle eenige Belhamels gevat, onder welken ook de Predikant van Zoute-Lande en de Fransche Predikant te Vlissingen, beiden te Vlissingen. Ook wierdt

de Lakenkoper *du Bois* den 18 November te Vlissingen ontboden om gehoord te worden, doch hy pakte dra zyne biezen, zo dat de Regeering van die Stad het navolgend berigt in de Nieuwspapieren deedt plaetsen: ZEELAND.

„ Alzoo de Persoon van Jacobus du Bois, oud „ circa 50 jaaren, lang en tamelyk gezet, grof van „ leden, bruinagtig van aangezigt, doorgaans zeer „ regt opgaande, gekleed met een blaauwe Sluit- „ jas, Rok van donker Jagtlaken en zwarte On- „ derkleeren, donkere gryze gesneede Paruik en „ groote Hoed, spreekende de gemeene Leidse „ Tongval, door zyne præcipitanten vlugt, of „ schuilhouding, zig zelven meer en meer onder „ vehemente suspicie heeft gebragt, van mede „ pligtig te zyn aan de oproerige en tumultuaire „ beweegingen, onlangs binnen de Stad Vlissin- „ gen en de Eilanden van Walcheren voorgeval- „ len, en daar aan ten hoogsten geleegen is, dat „ denzelven in handen van de Justitie gerake, zo „ is het: Dat Burgemeesteren en Schepenen van „ gemelde Stad by dezen belooven een præmie „ van één honderd Zeeuwsche Ryksdaalders aan „ den geenen welke den voorzeiden Jacobus du „ Bois zal weeten aan te brengen, ten dien effec- „ te, dat in handen van de Justitie gerake, zul- „ lende des aanbrengers naam, des begeerende, „ werden gesecreteerd."

Dergelyk berigt geschiedde ook van wegens de Regeering van Middelburg nopens eenen *Willem Wisse*:

„ Nadien Willem Wisse, Landman, woonende „ onder Grypskerke, in den Eilanden van Wal- „ cheren, zynde lang omtrent 5 voet en 8 duim, „ redelyk gezet van Postuur, mager van Weezen

ZEE-LAND. „ en Pokdalig, hebbende een fcherpe Kin, blaau-
„ we Oogen en donkere bruine Wenkbraauwen,
„ dragende gewoonlyk eene korte gryfe Paruik
„ met Krullen, een Hoed ordinair van vooren af-
„ hangende, en verder gekleed met een Sergie
„ Rok en een zwarte Bommezyne Kappe daar
„ over, fpreekende zeer rad en plat Zeeuwfch, ten
„ hoogften fufpect zynde van een der Aanvoer-
„ ders niet alleen, maar ook een der voornaam-
„ fte en daadelyke Uitvoerders te zyn van ze-
„ kere Oproerige en Tumultuaire Beweegingen,
„ zig dezer dagen binnen den gemelden Eilan-
„ den van Walcheren hebbende gemanifefteerd,
„ deze fufpicie, door zyn vlucht, immers door
„ zig verborgen te houden, heeft gecorrobo-
„ reerd; en alzoo 'er de Juftitie ten hoogften aan
„ gelegen legt dat diergelyke misdryven exem-
„ plaar worden geftraft: Zo is 't, dat Burgemees-
„ ters en Schepenen der Stad Middelburg in Zee-
„ land belooven een Præmie van één duizend
„ Guldens aan den geene die denzelven Wil-
„ lem Wiffe zal komen te ontdekken, zodanig
„ dat hy in handen van de Juftitie komen te ge-
„ raken, zullende des Aanbrengers Naam des be-
„ geerende worden gefecreteerd."

Dog men verhaelt, dat deze Boer, zo dra hy zulks vernomen hadt, terftond naer den Bailluw zondt, en denzelven liet aenzeggen, dat hy t'huis was, zo 'er iets van zyn dienft was; waerop de Bailluw hem terftond haelde en in bewaering bragt.

Ook vonden de Staten dezer Provincie goed twee publicatien, dog van zeer verfchillenden inhoudt te doen afkondigen. De eerfte van den 9 November 1778. was van dezen inhoud:

Zee-land. Publicatie wegens muitery en 't intrekken van Krygsvolk.

De Staaten van Zeeland, alle de geene die deze zullen zien of hooren leezen, Salut; alzoo Wy uit aangebragte Berichten reden hebben gekregen te vermoeden, dat het by Ons niet zonder zeer dringende redenen gedaan ontbod van Militie naar en binnen het Eiland van Walcheren by de In- en Opgezetenen eenig nadenken heeft veroorzaakt en bekommering verwekt;

Zoo is 't, dat Wy, tot wegneeming van alle verkeerde begrippen, welk door kwalyk gezinden zouden konnen worden ingeboezemd, en ter geruststelling van de goede Ingezetenen, zoo binnen de Steden, als ten platten Lande, dezelve by deze wel willen verklaren en bekend maken, dat deze buitengewoone maatregulen by Ons, (hoe ongaarne ook) tot geen ander einde zyn te werk gesteld geworden, dan ter beveiliging van de Wettige Overheden en Regeringen tegen alle gevreesde, jaa bedreigde aanvallen; ter beteugeling van Onrustigen; stuiting van soortgelyke ongeregeldheden, als sedert eenigen tyd binnen het Eiland van Walcheren hebben plaats gehad, voorkoming van eene geheele omverrewerping van alle goede orde en Regering, zonder dewelke geen Land bestaan kan; handhaving der Justitie, zonder welke niemand veilig is; en ter bewaring van de Have, Goederen en Bezittingen onzer getrouwe Onderzaten: ten welken einde Wy ook de Officieren der Militie het onderhouden van een goede discipline wel ernstig hebben gerecommandeerd.

Terwyl Wy, Ons volkomen betrouwende op de goede gezindheid en trouwe van zoo veele Onzer Ingezetenen, billyk verwagten, dat door deze Onze Publicatie alle verkeerde impressien zullen worden voorgekomen en weggenomen, en de Liefde en Vertrouwen tusschen Overheden en Gemeente meerder en meerder aangekweekt, gelyk Wy niet zullen ophouden in Onzen yver, om de Wetten en Privilegien des Lands en van ieder in 't byzonder, te blyven handhaven, en daar by te beschermen,

ZEE-LAND.

men, op dat alzoo één ieder de Voorrechten onzer Vryheid ongestoord moge genieten.

En op dat niemand hier van eenige ignorantie zoude kunnen pretendeeren, zal deze alomme in den Eilande van Walcheren worden gepubliceerd en geaffigeerd, ter plaatse daar men gewoon is zulks te doen. enz.

De andere publicatie van den 16 November was aldus ingerigt:

Public. tegens muytery te Westkapellen.

De Staaten van Zeeland, alle de geene die deze zullen zien of hooren lezen, Salut; doen te weeten: alzoo Wy met leedwezen, zoo by mondelinge ouvertures, als Missiven van de Regeeringe der Stede Westcapelle in dezen Eilanden van Walcheren, vernomen hebben de verregaande en allerongehoordste behandelingen van zommige onrustige en kwalykgezinde Lieden, zoo uit de Landzaten van denzelven Eilande, als Ingezetenen van de voorsz. Stede zelve, welke door Waarschouwingen, ongehoorde afvergingen, dreigementen, met iterative Eedzweringen gepaard, en verdere diergelyke ten hoogsten strafbare handelwyzen, op den 23, 24 en 26 October jongstleden, aldaar voorgevallen, de gemelde Regeeringe hebben gedwongen, om, wilden zy zich zelve aan geen alleruitterste gevaar voor Lyf en Goed bloot stellen, op Dingsdag den 27 dier Maand, niet alleen in te trekken Hunne, op den 18 Juni 1777 genomene Resolutie, „ waar by zekeren Isebrand Linse Borggraaf, te „ dier tyd Mr. Timmerman aldaar, is geordonneerd „ geworden, om, binnen den tyd van tweemaal „ vier en twintig uuren die Stad en Jurisdictie te „ ruimen, en zich te wagten van daar weder bin- „ nen te komen, op pœne van zwaarder straffen;" maar ook, om by eene te doene en te affigeeren Publicatie, te verklaren: „ dat zy Bailliu, Burger- „ meesters en Schepenen der Stede Westcapelle

„ het

„ het verzoek gedaan, consenteeren, namelyk dat „ Ifebrand Linse Borggraaf, de vryheid heeft als „ Borger aldaar te woonen, zyn Ambagt te exer- „ ceeren, kost- en schadeloos zal gesteld worden, „ en zyn Eer opgeleid," met dat gevolg, dat zulks voor een considerablen toevloed van Menschen, zo te voet als te Paard, afgepubliceerd zynde, den meergemelde Ifebrand Linse Borggraaf, te Paard zittende, is binnen gehaald.

ZEELAND. *Public. tegens muytery te Westkapellen.*

En of schoon het gene, op dien voet en met geweld, van de Magistraat is afgeperst, uit zich zelven is nul en van geener waarde, zoo hebben Wy, dien onverminderd, goedgevonden en verstaan, ten overvloede, te declareeren, gelyk Wy doen by deze, dat Wy de hier bovengemelde gedaane en geaffigeerde Publicatie, ter intrekking van de Resolutie van den 18 Juni 1777, houden voor nietig en als of nimmer geschied ware; en derhalven de zaak van voorn. Ifebrand Linse Borggraaf by deze stellen in dien staat, zoo als dezelve, even voor deze onrustige en ongehoorde bewegingen en handelingen, is geweest, met last aan de Regeeringe van Westcappelle, om uit het Register hunner Resolutien te ligten alle de hen, op zoo eene enorme wyze, afgedwongene beloften en resolutien, nevens de bovengemelde Publicatie; mitsgaders dezelve, zoo nog mogte geaffigeerd zyn, te doen afscheuren, want Wy zulks ter bevordering van de goede ordre noodig hebben geoordeeld.

Ten welken einde deze binnen Westçapelle voornoemd zal worden gepubliceerd, en op drie à vier Plaatsen geaffigeerd. enz.

Gelyk het gaet mèt de gerugte van dusdanige voorvallen in andere plaetsen; dezelve worden door byvoeging of aflating niet weinig verbasterd, waeromtrend de partyzucht ook haren rol speelt. Dus de Regeering der Stad Vlissinge te raede wierdt, het

ZEELAND. het navolgend Berigt in de Nieuwspapieren bekend te maken:

„ Burgemeesteren en Regeerders dezer Stad, „ gezien hebbende in de Rotterdamsche Cou- „ rant van 26 November 1778, een zeer op- „ pervlakkig, min naauwkeurig en onvoldoend „ bericht, relatief tot de beweegingen, welke „ zederd een geruymen tyd in de Eylande van „ Walcheren, en onlangs binnen deze Stad, „ zederd het toelaaten der Roomsche Gods- „ dienstoeffening aldaar hebben plaats gehad; „ als mede noch een dergelyk relaas in de His- „ torische Courant van 12 December 1778, „ quasi ingericht, tot refutatie van het eerstge- „ melde, waar van den inhoud niet minder „ partydig en bovendien zeer læsief is voor de „ eer en het respect der Regeering, verzoe- „ ken mits deze het Publicq van Nederland hun „ oordeel nog voor een wyl tyds te willen op- „ schorten, zoo nopens bovengemelde, als al- „ le andere dergelyke private geschriften, de „ voorschreeve gebeurtenissen betreffende, wel- „ ke alreeds zyn, of ook na dezen nog zou- „ den mogen worden in 't licht gegeeven, na- „ demaal de tyd zal komen, wanneer het Pu- „ blicq, niet door bloote verhaalen, maar met „ voldoende bewyzen, dien aangaande zal wor- „ den geinformeerd, en wanneer teffens zal „ konnen blyken, dat hun Edele Achtbaare, „ niet dan om goede redenen, hebben geresol- „ veerd geen Nieuwe, of Nadere Adressen, bo- „ ven de zoodanige, welke, by een vroeger „ gelegenheid, waren aangenomen, tegen de

„ ver-

„ vergunde vryheid van Godsdienſtoeffening ZEE-
„ aan hun Roomſche Burgers en Ingezetenen, LAND.
„ te admitteeren, als mede, wat men hebbe te
„ oordeelen van de by voorſchreeve berichten
„ vermelde zaamenrottingen en Correſponden-
„ tien, tuſſchen verſcheyde onruſtige Ingezete-
„ nen en Landzaaten, mitsgaders nog, met
„ hoe veel recht, en in welk opzigt, eenige
„ van dezelve, tegen welke Gerechtelyke Pro-
„ cedures zyn ontgonnen, konnen gezegd wor-
„ den het medelyden en beklag van rechtge-
„ aarte Nederlanders te verdienen.

Wy twyffelen geen ogenblik, of eene zo aenzienelyke Stadsregeering ſpreekt waerheid, en ſtelt niemand te leur, zo dat wy die voldoende bewyzen nog verwagten, hoe zeer het te gelyk waer is, dat 'er al wat ruimte van tyd zederd is verlopen, en het belang van die egte berigten voor het algemeen meer en meer moet verflaeuwen.

Onderwyl is het bekend, dat voor eenige jaren nog eens de Regeering diergelyke heilzame pogingen heeft onderſtaen, doch met ongelukkigen uitſlag door het dwarsbomen van bygeloof en muitzucht: zo lang als die heerſchen, zyn geene heilzame pogingen tot algemeen welzyn mogelyk.

VER-

VERANDERINGEN ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

DORDRECHT. Den 13 van deze Herfstmaend zyn door het Collegie van Mannen van Veertigen alhier, tot deszelfs Mede-Leden verkoren de Heeren *Arnold van Poelien* en *Cornelis Walburg Vrolykbert.*

HAERLEM. Zyne Doorluchtige Hoogheid de Heer Prins Erfstadhouder, heeft uit eene overgeleverde Naemlyst tot Burgemeesters dezer Stad verkoren de Heeren Mr. CAREL VAN DYK, MATTHÆUS WILLEM VAN VALKENBURG, CASPAR JACOB RAVENS en JOOST HUYGHENS: Tot Scheepenen, de Heeren Mr. *Corn. Baart*, *Jean La Clé*, *Jan Gisbert Dekker*, *Willem Anne Lestevenon*, *Corn. Pieter Elout*, Dr. *Nikolaas van Wyk de Vos*, en Mr. *Cornelius Ascanius van Sypestein*, Jun. zynde de laetstgem. vyf Heeren tot Scheepenen-Commissarissen van 's Lands Gemeene Middelen benoemd.

ENKHUIZEN. Den 23 dezer Maend 's namiddags is alhier in den ouderdom van 69 jaeren en byna 9 maenden overleden, de Heer Mr. *Adriaen van Bleiswyk*, in zyn leeven Oud-Raed in de Vroedschap en Burgemeester dezer Stad, mitsgaders Bewindhebber van de Geoctrojeerde Oost-Ind. Maatschappy ter Kamer alhier.

MIDDELBURG. In 't begin dezer Herfstmaend, zyn door de Ed. Agtb. Heeren Burgemeesteren en Scheepenen dezer Stad, tot Weesmeesteren, in

plaets

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

plaets van de Heeren Daniël Steven Schorer, en Mr. Johan Canisius, aengesteld de Heeren Mr. *Jacob van Citters* en *Jan Cornelis van Citters*. Voorts nog in 't Collegie van 't Landrecht, tot voorzittend, de Heer *Jacob Mounier*, in plaets van den Heer Mr. Johannes Adriaen Wilhelmius, Heer van Kleverskerk en Brakel; tot Commissarissen *Jacob van der Kreke* en *Jacobus Mareeuw* Jr., in plaets van Dr. Ericus de Lang en Cornelis Gyze. In 't Collegie van Kleine Zaeken, tot voorzittend, de Heer Mr. *Paul Changuion*, in plaets van de Heer Mr. Jan Jacobus Macquet. In 't Collegie van Stads Ambagten, tot voorzittend, de Heer Mr. *Assuërus van de Putte Schorer*, in plaets van de Heer Mr. Martinus Johan Veth van de Perre, Heer van West-Cappel en 't Nieuwland; tot Keurschepenen *Hendrik Evert Buyt* en *Pieter Michiel de Lichte*, in plaets van Christoffel de Geyter en Willem van den Bosch. In 't Collegie van Desolaete Boedels, tot Commissarissen, Mr. *Cornelis Brouwer* en Mr. *Jacob Pos*, in plaets van Mr. Jacobus Egmondt Austen en Hendrik Evert Buyt.

BREDA. Zyne Doorluchtige Hoogheid den Heere Prinse van Orange en Nassau enz. heeft den Heer *Gerard Johan Taré*, Scheepen der Stad Breda, mitsgaders Secretaris der Vryheid Oosterhout, aengesteld tot Griffier van de Leenen der Stad Breda voorn. in welke hoedanigheid die Heer voor den Raed der Hooggemelde zyne Doorluchtige Hoogheid den eed heeft afgelegd.

WOLVEGA. Op den 2 dezer Herfstmaend is alhier op deszelfs Buitenplaets aen een schielyk verval van kragten, naer een korte bedlegering van vier dagen in den ouderdom van 66 jaeren en vyf maenden overleden, den Hoog-Welgeb. Heer Baron *Onno Zwier van Haren*, in zyn leeven Gedeputeerde te Velde wegens de Raed van State der Vereenigde Nederlanden; Haer Hoog Mog. Minis-

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

nister Plenipotentiaris by de Protestantsche Zwitzersche Cantons; Ambassadeur Extraordinair en Plenipotentiaar op de Vredehandeling tot Aaken, Commissaris en Representant van wylen zyne Doorl. Hoogh. gl. ged. als Geauthorizeerde van Haar Hoog Mog. en de Raed van State tot het reguleeren en uitspreeken van alle zaeken van Justitie, Finantie en Policie, in de Landen en Steden door de Vrede geretrocedeert, Grietman van Weststellingwerf, en Commissaris Generael van de Zwitzersche en Grisonsche Benden in dienst van den Staet der Vereenigde Nederlanden. enz.

LYST DER PRYZEN VAN VERSCHEIDENE PRODUCTEN ONZES LANDS.

Rotterdam den 27 September.

		by de Z. Zak.
TARW	Oude Zeeuwf.	$16\frac{1}{2}$ a 19 ß
——	Nieuwe	16 a $17\frac{1}{2}$ ß
——	Blauwe dito	15 a $15\frac{1}{2}$ ß
ROGGE	Zeeuwf. dito	10 a $10\frac{1}{2}$ ß
ERTEN	Grauwe	11 a 15 ß
——	Blaauwe	14 a 18 ß
——	Witte	13 a 14 ß
WITTEBOONEN ——	—— Walch.	18 a 20 ß
		by 't Last.
BOEKWIT op 154 ℔		17 £

Rotterdam den 27 September.

		by 't Last.
GERST	Winter	$14\frac{1}{2}$ a 16 £
——	Zomer	14 a 15 £
HAVER	Zeeuws dito	$10\frac{1}{2}$ a 13 £
PAERDEBOONEN		19 a 20 £
KOOLZAAT		28 a 34 £
		by den Steen.
VLAS	Allerbest	44 a 46 fl.
——	Best	32 a 36 fl.
——	Ordinair	26 a 28 fl.
——	Gemeen	24 a 25 fl.
——	Slegt	20 a 22 fl.

NIEUWE NEDERLANDSCHE JAERBOEKEN,

OCTOBER.

MDCCLXXIX.

HOLLAND.

HAERLEM.

Wy hebben hier te voren by het mededeelen van de besluiten van den Huishoudelyke Tak, in de algemeene Vergadering van het afgelopen jaer genomen, gezien (bl. 873.), dat de eerste zorg is geweest, om een voldoend zamenstel van wetten te maken, op welke deze Tak zoude gegrondvest zyn. Dit derhalven tot stand gebragt zynde, is daer uit het navolgend zamenstel geboren van HAERLEM.

Wetten voor den Oeconomischen Tak van de Hollandsche Maetschappy der Wetenschappen, vastgesteld in de Algemeene Vergadering, gehouden den 21 September 1779. en volgende dagen.

ALGEMEENE WETTEN.

Art. I. Dit Genootschap, schoon het zelve dus zynen oorsprong aan de Hollandsche Maatschappye der Weetenschappen te danken heeft, en als de Oeconomische Tak van dezelve zal blyven aangemerkt en genoemd worden, zal nochtans *Wetten van den Oeconomischen Tak.*

HAERLEM.

Wetten van den Oeconomischen Tak.

altyd en in alle gevallen, zyne eigene byzondere huishouding, bestier, kasse, eigendommen, zynen eigen stempel, cachet, enz. hebben, alles in maniere, als in de volgende Artykelen nader zal worden bepaald.

II. Dit Genootschap, roept en moedigt allen en eenen ygelyken, het zy van zyne eigene Leden, het zy de geenen, die zich by het zelve nog niet hebben gevoegd, by deezen aan, om, tot welzyn van het Vaderland en deszelfs Ingezetenen, en daardoor tot hun eigene eer en voordeel, met hetzelve mede te werken. Dan men wil allen en eenen iegelyken hierby gewaarschuwd hebben, altoos indagtig te zyn, dat dit Genootschap niet op het oog heeft bespiegelende weetenschappen te bevorderen, maar alleen zoodanigen, die door daadlyke uitvoeringe regtstreeks nut doen. Zy begeert derhalven nooit geleerde Verhandelingen, die enkel Theoretisch zyn; maar zulken, die kort en bondig het nodige verslag bevatten van het geen de schryver in staat is te verrichten, en gestaafd met de noodige bewyzen.

I. HOOFDSTUK.

Van de Leden in het Algemeen.

Art. III. Alle lieden, zonder onderscheid van Rang of Godsdienst, zullen, des begeerende, tot Leden van dit Genootschap worden aangenomen.

IV. De gezamenlyke Leden in elke Stad of Plaats, als ook die van nabuurige Plaatsen, welken zich daarby gevoegd hebben, zullen als één lighaam worden aangemerkt, 't welk het Departement van die Stad of Plaats genaamd zal worden.

V. Ten blyke van verbinteniffen zullen de Leden eigenhandig hunne naamen inschryven op eene naamlyst, welke hun door eenig Lid daartoe zal worden aangeboden, die daarvan aan den Thesaurier van het Departement dier Stad of Plaats, zoo dra mooglyk, zal kennis geeven. Indien ter dier plaat-

plaatfe geen Departement zyn mogt, zal een zodanige zich onder een nabuurig Departement kunnen begeeven, of directelyk door eenen gefranqueerden brief aan den Algemeenen Secretaris van het Genootfchap van zyne deelneeminge kennis geeven. Doch zal van die Leden, die zich aan den Algemeenen Secretaris aanmelden een byzondere naamlyst gedrukt worden.

HAERLEM.

Wetten van den Oeconomischen Tak.

VI. De Leden van de Hollandfche Maatfchappye der Weetenfchappen, uit welke dit Genootfchap afkomftig is, zullen nogtans aan het zelve geen aandeel hebben, ten zy zy daadlyk Leden van dit Genootfchap zyn.

VII. De infchryving zal ten allen tyde kunnen gefchieden; doch zal niemand als Lid worden aangezien, dan na de daadlyke betaaling der Contributie over dat lopende jaar.

VIII. Tot het uitdeelen van pryzen, en goedmaakinge van andere noodige onkoften van dit Genootfchap, zal jaarlyks door ieder Lid gecontribueerd worden de fomme van twee Ducaaten.

IX. De betaaling hier van zal moeten gefchieden, zoo veel mooglyk voor den eerften February, in elk jaar, in handen van den Thefaurier in ieder Departement; tegen behoorelyke quitantie; de vertooning van welke quitantie hun, in alle gevallen, daar zulks te paffe mogt komen, tot een bewys zal ftrekken, om zich als Leden te doen erkennen.

X. Die geduurende twee jaaren verzuimd hebben hunne Contributie te betaalen, zullen verftaan worden dit Genootfchap te hebben verlaaten.

XI. Wanneer 'er, van wegens dit Genootfchap, Prysvraagen worden uitgefchreeven, zullen de Leden, nevens anderen en onder dezelfde voorwaarden, mede na den Prys kunnen dingen.

XII. Aan niemand der Leden zal eenige Poft of Commiffie, tegen zyn genoegen, kunnen worden opgedraagen.

HAER-
LEM.

II. HOOFDSTUK.

Van de Donateurs en Donatrices.

Wetten van den Oeconomischen Tak.

Art. XIII. Wanneer eenige Luiden, door edelmoedige en Vaderlandlievende beginfelen bezield, ter meerdere bevorderinge der heilzaame oogmerken van dit Genootfchap, eene gifte of Donatie aan het zelve mogten aanbieden, zal zulks in dank worden aangenoomen.

XIV. Zoodanige Donateurs, of Donatrices, zullen, voor zo verre zy tot het zelfde oogmerk daadlyk medewerken, insgelyks als Leden worden aangemerkt, en hunne naamen, of (zo zy verkiezen mogten om onbekend te blyven,) hunne merken, mede op den naamlyft der Leden gezet worden. Verders zullen zy aan alle de rechten der ordinaire Leden, en al wat daaraan verknogt is, deel hebben; wanneer hunne Donatien jaarlyks niet minder, dan de gewoone Contributie der Leden, bedraagen.

XV. De overgaave van het geld zal moeten gefchieden in handen van den Thefaurier (*) van het Departement te voegen, alsdan in handen van den Algemeenen Secretaris, zullende hun daarvoor, des begeerende, fchriftlyke erkentenis gegeven worden en zullen gemelde Donateurs en Donatrices, op eene aparte naamlyft worden geplaatft.

XVI. Wanneer een ordinair Lid, boven zyne Contributie, eene Donatie mogt willen doen, zal zyn naam nog eens, in hoedanigheid van Donateur op de lyft gemeld worden.

III. HOOFDSTUK.

Van de Dirigeerende Leden.

Art. XVII. Wanneer 'er meer dan vyf Leden in eenig Departement zich bevinden, zullen zy te zamen

(*) Zie IV. Hoofdftuk.

men vergaderen, en, by meerderheid van ſtemmen, eenen van hen tot Dirigeerend Lid verkiezen. Dan, wanneer hun getal vyftig bedraagt, zullen zy twee Dirigeerende Leden; wanneer honderd drie, en zoo vervolgens voor elk vyftig-tal Leden één benoemen; zullende voor ieder twee ducaaten, die een Contribueerend Lid, Donateur, of Donatrice betaalt, één Lid gerekend worden.

HAERLEM. *Wetten van den Oeconomiſchen Tak.*

XVIII Onder de Dirigeerende Leden zal de eerſt benoemde, of, ingevalle van gelyktydige aanſtellinge, de Oudſte in jaaren, in alle vergaderingen van het Departement, de Poſt van Præſident bekleeden; en, wanneer deze verzogt daarvan geëxcuſeerd te zyn, de volgende. enz.

XIX. De Præſident zal den eerſten rang, en het woord voeren; en, in alle gevallen, daar, by meerderheid van ſtemmen, iets bepaald moet worden, en de ſtemmen ſtaaken, eene beſliſſende ſtem hebben.

XX. By ziekte of andere verhinderinge, waardoor de Præſident belet word zyn poſt waar te neemen, zal het zelve door het volgende Lid van de Commiſſie der direćtie, als Art. 18 gemeld is, bekleed worden.

XXI. Op plaatzen, waar Dirigeerende Leden een *even* getal uitmaaken, zal na expiratie van twee jaaren de helft, en daar dezelven een *oneven* getal uitmaaken, voor de eerſte reize de kleinſte helft, des noods by het lot te beſliſſen, afgaan, en by de groote vergaderinge anderen in hunne plaatſen worden verkoren, zullende by de voorſchreevene eerſte reize de geenen, die in beſtuur gebleeven zyn, nog een jaar fungeeren.

XXII. Deeze afgegaane Dirigeerende Leden, zullen niet, dan na verloop van een jaar, wederom verkiesbaar zyn.

XXIII. In Departementen, alwaar zig maar één Dirigeerend Lid bevind, zal dezelve by meerderheid van ſtemmen der groote vergaderinge mogen worden gecontinueerd, zoo lang deeze vergadering

HAERLEM. zulks raadsaam oordeelt en hy zich dien last niet onttrekt.

Wetten van den Oeconomischen Tak.

XXIV. Wanneer een Dirigeerend Lid mogt koomen te overlyden, of afstand van zynen post te doen, zullen de Leden, in de eerste groote vergadering, eenen opvolger in deszelfs plaats, verkiezen; in welk geval het jaar der verkiezinge voor een vol jaar van bedieninge zal gerekend worden.

IV. HOOFDSTUK.

Van de Thesauriers.

Art. XXV. De Commissie van Directie van ieder Departement zal, uit de overige Leden, één tot Thesaurier verkiezen.

XXVI. De aankoop van behoeften, en het doen van verdere onkosten zal door hen op last van de Commissie der Directie verrigt worden.

XXVII. Zy zullen alle de quitantien, eigendommen, bewyzen derzelver, en verdere papieren, het financieele van 't Departement aangaande, onder hun opzicht of bewaaring hebben.

XXVIII. Zy zullen de naamlyst der Leden, Donateurs en Donatrices in behoorelyke orde houden, en dezelve jaarlyks aanvullen met de naamen der nieuw aangekoomenen en daartegen van dezelve afschryven, die Leden, dewelken dit Genootschap door den dood ontvallen zyn, ofte anderzints het zelve hebben verlaaten, mitsgaders daarvan eene Copie ter Secretarye van hun Departement overgeeven by het begin van ieder jaar.

XXIX. Zy zullen de Contributien en Donatien der Leden ontvangen, en hun daarvoor quitantie geeven.

XXX. Zy zullen de ingekoomene penningen in hunne bewaaring hebben, en de verzendingen en betaalingen van gelden verrichten; en jaarlyks aan de groote vergaderinge van ieder Departement uiterlyk in de Maand Mey rekening en verantwoording

ding doen van den ontvang en uitgaave van het voorige jaar.

XXXI. Voor den eersten April van ieder jaar zullen zy de ontvangene penningen der Contributien en Donatien, (naa afhouding ingevolge Art. 118, voor de behoeften van hun Departement) aan den Algemeenen Secretaris moeten overmaaken.

XXXII. Indien, volgens het besluit der Algemeene Vergadering (*), eenige penningen wegens Præmien of anderzints in hun Departement mogten zyn uitgedeeld, zullen zy ten dien opzichte volstaan kunnen met de quitantien, in plaatsen van Geld, aan den Algemeenen Secretaris over te zenden.

XXXIII. Zy zullen hunnen post agtereen volgend blyven waarneemen, tot aan hun overlyden of vrywilligen afstand; in welke gevallen de als dan fungeerende Commissie van Directie éénen der overige Leden tot derzelver opvolger zal aanstellen.

HAERLEM. *Wetten van den Oeconomischen Tak.*

V. HOOFDSTUK.

Van de Secretarissen.

Art. XXXIV. De Commissie van Directie van ieder Departement zal, uit de overige Leden, één of twee tot Secretarissen benoemen.

XXXV. De Secretarissen zullen van alle de handelingen in de groote Vergaderingen, als mede de byzondere van de Commissie van Directie, aanteekeningen houden; en dezelven in orde brengen, om by de volgende Vergaderinge respective geresumeerd te worden.

XXXVI. Zy zullen alle de Brieven en Stukken, die ter kennisse van de Leden gebragt moeten worden, in de voorschreevene Vergaderingen moeten voorleezen.

XXXVII. Zy zullen alle de Brieven, die van wegens hun Departement of de Commissie van Directie moeten afgezonden worden, opstellen; en goedge-

(*) Zie Hoofdst. XVI.

HAARLEM. gekeurd zynde met hunnen naam onderteekenen, mitsgaders voor de afzending, nevens die der bygevoegde ftukken, zorg draagen.

Wetten van den Oeconomifchen Tak. XXXVIII. Alle Brieven en ftukken, die aan het Departement gezonden worden, door *byzondere Leden* van 't Departement zelve, zullen aan hun moeten worden geadreffeerd; waarna zy dezelven by de Dirigeerende Leden en Thefaurier zullen rondzenden.

XXXIX. De aantekeningen van de handelingen der Vergaderingen, beneffens de ingekomene Brieven en Copyen der daarop gevallene antwoorden, zullen onder hen berusten; van welke aantekeningen der groote Vergaderingen elk der Leden van het Departement, Copye, mits ten zynen kofte vervaardigd, zal kunnen eifchen.

XL. Ten einde van ieder jaar zullen zy eene rekening van hunne verfchotten, aan briefporten of franqueeringen, by de Commiffie der Directie inleveren.

XLI. Wanneer 'er twee Secretariffen zyn aangefteld, zullen zy het bovenftaande werk, naar hun goedvinden, onder zich verdeelen.

XLII. Ieder Secretaris zal zynen poft agtereen volgend blyven waarneemen, tot aan zyn overlyden of vrywilligen afftand; in welke gevallen de als dan fungeerende Commiffie van Directie éénen der overige Leden tot deszelfs opvolger zal aanftellen.

VI. HOOFDSTUK.

Van de Commiffie der Directie.

Art. XLIII. Dirigeerende Leden, Thefaurier, en Secretaris of Secretariffen zullen met elkanderen één Collegie uitmaaken, 't welk de Commiffie der Directie genaamd zal worden; welken allen gelyke ftemmen in de voorfchreevene Commiffie zullen hebben; onverminderd het geen aangaande de beflisfende ftem van den Præfident Artykel 19. gezegd is.

XLIV.

XLIV. Deeze Commissie zal zoo dikwyls, en op zoodanigen tyd, byeenkomen, als zy zal noodig oordeelen, en wel op aanzegginge van den geenen, die het præsidie waarneemt, het zy naar eigen goeddunken, of ter begeerte van één der Leden deezer Commissie.

HAERLEM. *Wetten van den Oeconomischen Tak.*

XLV. Aan de Commisfie der Directie zal het gantsche huishoudelyk bestuur van elk byzonder Departement zyn opgedraagen. Dus zal het aan haar staan de plaats, ter vergadering der Leden, uittekiezen en te bepaalen; —— eenen klerk, of eenigen anderen bedienden, van het Departement aan te stellen; dien, naar hun goeddunken, te Salarieeren, en ook weder, wanneer zy het noodig oordeele, af te danken; de vereischte behoeften voor hun Departement te doen koopen, als ook alle verdere onkosten ten dienste van 't zelve te doen, de daar uit voortspruitende rekeningen ten laste van het Departement te onderzoeken en derzelver voldoening te gelasten; —— met één woord alles te verrichten wat onder den naam van huishoudelyk bestuur behoorelyk gebracht kan worden.

De noodige gelden tot het bovenstaande zullen moeten gevonden worden uit de eene gulden, nader bepaald in het XII. Hoofdstuk, Art. 118.

XLVI. Alle de brieven, die van buiten gezonden worden, zullen moeten worden geadresseerd aan de Commisfie van Directie.

XLVII. De ingekomene brieven met de daarop vallende antwoorden, voorstellen of stukken, zullen in deeze Vergaderingen gebragt en overwogen worden; om by meerderheid van stemmen te besluiten, hoedanig daarmede te handelen, en verders daaruit de pointen, en het præadvys der Commisfie op te maaken, die in de eerste volgende groote Vergadering der Leden zullen worden medegedeeld.

XLVIII. Deeze Commisfie zal de door haar goedgekeurde voorstellen der vyf Commisfien, hierna Artikel 48 te melden, brengen ter kennisse van Directeuren, omme voorts ter deliberatie aan de

Al-

HAERLEM. *Wetten van den Oeconomischen Tak.*

Algemeene Vergadering voorgesteld te worden.

XLIX. Al, wat ter mededinginge nopens de voorgestelde pryzen aan de respective Departementen ter beoordeelinge zal worden gezonden, zal door de Commissie der Directie aan de Commissie, tot dewelken het zelve behoort, ter hand gesteld worden, om de Commissie der Directie deswegens te dienen van schriftlyk rapport; en zal gemelde Commissie van directie zoodanig rapport met haare bedenkingen aan de groote Vergaderinge voordraagen, by dewelke geoordeeld en besloten zal worden, of het zelve voldoende zy, om aan Directeuren en door dezelve aan de Algemeene Vergaderinge ter mededinginge te worden voorgedraagen.

L. De Commissien van Directie zullen verplicht zyn de by de groote Vergadering afgekeurde stukken, aan Directeuren toe te zenden, en daarbenevens de redenen van afkeuringe te melden.

LI. Het beleggen van de groote Vergaderingen zal geheel aan deeze Commissie staan; als ook de bepaaling van de gevoegelykste wyze, om de Leden daartoe te noodigen; doch zal deze Vergadering, ten minsten twee maalen des jaars, by gepaste tusschenpoozingen, gehouden worden.

LII. In de Vergaderingen der Leden zal deeze Commissie eene byzondere zitplaats hebben.

VII. HOOFDSTUK.

Van de Commissie der Leden.

Art. LIII. Wanneer een Departement uit een genoegsaam aantal van Leden bestaat, zal de Commisie der Directie uit dezelven *Vyf Commissien* benoemen; welken zullen dienen, om de ingekomene voorstellen; ter verbetering of bevorderinge der *Vyf Hoofd Voorwerpen* van dit Genootschap, naauwkeurig te onderzoeken, en hunne gedachten daarover in te leveren; ten einde alzoo de Commissie der Directie in haar Præadvys, en den Leden in hun besluit, voortelichten.

LIV.

LIV. Deeze Vyf Commissien zullen zyn, als volgt: HAERLEM. *Wetten van den Oeconomischen Tak.*

Eén tot den Landbouw,
Eén tot den Koophandel en Colonien,
Eén tot de Handwerken en Traficquen,
Eén tot de Werktuig- ee Scheikunde,
Eén tot de Zeevaart en Visscheryen.

LV. Elk deezer Commissien zal uit niet minder dan drie, en uit niet meerder dan vier en twintig Leden, bestaan; doch twee of meer Commissien zullen zich met goedvinden van de Commissie der Directie zamen moogen combineeren.

LVI. De Commissien benoemd zynde, zal elk derzelver, by meerderheid van stemmen, uit haar midden, een of twee Leden tot voorzitters en rapporteurs verkiezen, welken van deeze hunne benoeming, zo dra mooglyk, aan den Secretaris zullen kennis geeven. En zal een deezer voorzitters ten einde van elk jaar afgaan en een ander in zyne plaatse by de Leden der Commissie gekooren worden, ten zy de meerderheid dier Leden goedvond beiden te continueeren.

LVII. Gemelde voorzitters zullen eene vergadering der Commissie kunnen beleggen zoo dikwyls, en op zoodanigen tyd, als zy goedvinden.

LVIII. De Commissien zullen vergaderen op zoodanig een plaats en uur als by haar zal goedgevonden worden.

LIX. Wanneer de Commissie der Directie bepaald zal hebben, tot welke der vyf bovengemelde Commissien eenig ingekomen voorstel behoort, zal hetzelve door den Secretaris aan eenen der voorzitters van die Commissie worden ter hand gesteld.

LX. De Voorzitters zullen dit voorstel vervolgens aan de Leden hunner Commissie by de eerste gelegenheid voordraagen.

LXI. In die Vergaderingen zal, na gedaane omvraage, het gevoelen der Commissie over de haar voorgestelde zaak by meerderheid van stemmen, worden opgemaakt, en daarvan een schriftlyk rapport,

HAARLEM. *Wetten van den Oeconomischen Tak.*

port, door de voorzitters, worden opgesteld; welk rapport vervolgens, alleen door de Leden der Commissie, welke by het opmaaken van het besluit zyn tegenwoordig geweest, geresumeerd en goedgekeurd zynde, door de voorzitters onderteekend, en aan de Secretarissen zal overhandigd worden, ten einde deezen hetzelve aan de Commissie der Directie overgeeven.

LXII. Om zulk een rapport uit te brengen, zullen ten minste drie Leden van de Commissie daarover moeten gestemd hebben.

LXIII. Wanneer een of meerder Leden van de Commissie gewichtige redenen meenen te hebben, om zich by het besluit der meerderheid niet te voegen, zoo zal hiervan, op zyne of hunne begeerte, in het rapport melding gemaakt worden, met byvoeginge van een beknopt voorstel der redenen.

LXIV. Indien 'er tot het houden deezer Vergaderingen eenige onkosten, ten laste van het Departement vereischt worden, zal de Commissie der Directie die alvorens moeten goedkeuren; in welk geval daarvan, ten einde van ieder jaar, aan dezelve eene rekening zal moeten ingeleverd worden.

LXV. By overlyden of afstand van eenen der Leden deezer vyf Commissien, gelyk ook by verkiezing van nieuwe Leden in zoodanige Commissien, alwaar het getal der Leden geene vier en twintig bedraagt, zullen de Leden dier Commissie een Lid van dat Departement moogen benoemen en aan de Commissie der Directie voorstellen, ten einde door dezelve goedgekeurd zynde te worden aangesteld, en zal iemand, die zonder wettig belet van ziekte of uitlandigheid, in een geheel jaar de Vergaderingen van eene Commissie niet heeft bygewoond, gehouden worden van die Commissie te hebben afgestaan, zoo dat een ander, in voegen voorschreeven, in deszelven plaatse zal kunnen worden aangesteld.

HOOFD-

VII. HOOFDSTUK.

HAERLEM.

Van de Groote Vergaderingen.

Wetten van den Oeconomischen Tak.

Art. LXVI. Elk Departement zal, ten tyde, door de Commissie der Directie te bepaalen, ten minste twee maalen des jaars, eene *groote Vergadering* houden; waartoe alle de Leden van wegens de Commissie der Directie, zullen genoodigd worden.

LXVII. Geene anderen zullen recht hebben, om in deeze Vergaderingen te verschynen, dan zy, welke Leden van het Departement zyn; doch het zal aan de verkiezing der respective Departementen staan, of zy de Leden van andere Departementen in hunne Vergaderingen willen toelaaten; in welken gevalle deezen door een Lid van het Departement zullen moeten worden ingeleid, en alleenlyk als toehoorders zullen tegenwoordig zyn.

LXVIII. Al, wat tot het oogmerk van dit Genootschap betreklyk is, (het huishoudelyk bestuur der Departementen alleen uitgezonderd) zal in deeze Vergadering ingebragt, alwaar overwoogen, en op straks te meldene wyze beslist worden.

LXIX. Uitgezonderd het gemelde in Art. 52, zullen alle Leden, in die Vergaderingen, zonder eenige rangschikking, plaats neemen.

LXX. De Vergadering, door den Præsident geopend zynde, zullen, door den Secretaris, de Notulen worden voorgeleezen van de voorgaande vergadering, en, niemand der Leden op de extensie derzelve iets hebbende aantemerken, zal dezelve voor geapprobeerd gehouden worden.

LXXI. Vervolgens zal de Præsident de Poincten, Brieven, Stukken, Voorstellen en Rapporten, zo als by de Commissie der Directie beslooten is, ordenlyk ter kennisse der vergadering brengen, doende alle de stukken door den Secretaris voorleezen.

LXXII. By elke zaak, waaromtrent een besluit moet genomen worden, zal de Præsident eerst het Præadvys van de Commissie der Directie bekend

HAERLEM. *Wetten van den Oeconomischen Tak.*

kend maaken, zullende het stilzwygen der Leden voor goedkeuringe gehouden zyn.

LXXIII. Dan, wanneer een of meerder Leden dit Præadvys, het zy geheel, het zy ten deele, niet mogten goedkeuren, zullen zy hunne aanmerkingen daartegen, na alvooren aan den Præsident daartoe verlof verzogt en van denzelven bekoomen te hebben, kunnen voordragen; waarop de Commissie der Directie haar weder antwoord zal kunnen inbrengen, 't welk geschied zynde, zal de Præsident op nieuws omvraage doen, by welk gevoelen der Leden zich verkiezen te voegen; zullende de stilzwygende Leden gerekend worden hunne stem aan het Præadvys te geeven; en, die van het ander gevoelen zyn, hunne naamen moeten opnoemen, welken door den Secretaris zullen worden opgeteekend.

LXXIV. Wanneer eenig Lid van de Commissie der Directie zich met het gemelde Præadvys niet mogt geconformeerd hebben, zal het hem vrystaan, zyn gevoelen en stem daartegen in de vergadering in te brengen.

LXXV. Dit verrigt zynde, zal de Secretaris, onder het oog van het dirigeerend Lid, dat naast by hem gezeeten is, het getal der stemmen, voor en tegen opmaaken, en daarvan aan de vergadering bericht doen.

LXXVI. Het besluit over de voorgestelde zaak zal, uit de bevondene meerderheid der stemmen, opgemaakt en bepaald worden; zullende het minder getal, als ook de afweezende Leden, zig aan dat beslootene moeten houden.

LXXVII. Geen der Leden zal, geduurende het houden der vergadering eenig voorstel moogen doen, maar zullen alle voorstellen, van welke natuur ook, ten minsten veertien dagen voor het houden der groote Vergadering, *in Scriptis* aan de Commissie der Directie moeten worden gecommuniceerd. Doch in geval eenig Lid een voorstel meende te moeten doen van dien aart en noodzaaklykheid, dat hetzelve tot geene volgende vergadering kon of behoor-

de

de uitgesteld te worden, zal zoodanig voorstel voor het aanvangen ofte na het eindigen der Deliberatien door hem aan de Commissie van Directie moogen worden gedaan, welke oordeelen zal, of het voorstel op die vergaderinge al of niet behoort voorbracht te worden.

HAARLEM. *Wetten van den Oeconomischen Tak.*

LXXVIII. Alle de wetten in dit en de vyf naast voorgaande Hoofdstukken geplaatst, zullen in zoo verre verbindende zyn voor alle de Leden der byzondere Departementen, als dezelven van eenigen invloed zyn op de algemeene huishouding en in de respective Departementen zonder merkelyke inconvenienten, zullen kunnen plaats hebben, zullende het anders voor zoo verre het ieders particuliere huishouding betreft, by de groote vergaderingen van ieder Departement, zoodanig geschikt en bepaald worden, als in dien gevalle met ieders byzondere gesteldheid best overeenkomt.

IX. HOOFDSTUK.

Van de Directeuren van den Oeconomischen Tak.

LXXIX. De Directeuren der Hollandsche Maatschappye der Weetenschappen, nu en in der tyd, zullen teffens Directeuren van deezen Oeconomischen Tak weezen, onder de natuurlyke voorwaarde, dat zy, als Directeuren van deezen Oeconomischen Tak willende fungeeren, daadlyk Leden van deezen Oeconomischen Tak moeten zyn, en ook als zoodanigen jaarlyks de Contributien betaalen.

LXXX. De Directeuren zullen in de Jaarlyksche Algemeene Vergaderingen de eerste plaats bekleeden.

LXXXI. Alle de zaaken die in de Algemeene Vergaderinge voorgedraagen, overwoogen en beslist moeten worden, zullen alvoorens in de byzondere vergaderingen der Directeuren gebragt worden, ten einde dezelven daaromtrent hun rapport en Præadvys opmaaken; dewelken, ter verligtinge van hunnen arbeid, en tot beter onderzoek der zaaken, de in-

HAER-LEM. *Wetten van den Oeconomischen Tak.*

ingekomene stukken aan de Commissie der directie van drie à vier Departementen zullen rondzenden, om door de respective Commissien der Leden onderzogt te worden, ten einde van derzelver rapport, ter opmaakinge van het hunne, een nuttig gebruik te maaken.

LXXXII. In cas van meededinginge na de voorgestelde Pryzen, zal altyd, onder deeze Departementen, dat geene geraadpleegd worden, welks voorstel tot die Prysvraage by de Algemeene Vergadering is verkoren.

LXXXIII. Het werkstellig maaken van alle besluiten, op de Algemeene Vergadering genoomen, zal geheel en al aan de Directeuren zyn opgedragen, welken daarvan aan de volgende Algemeene Vergadering zullen rapport doen.

LXXXIV. De Directeuren zullen alle de noodwendige onkosten moogen doen, welken hunne directie in het algemeen, en de byzondere uitvoeringen, hunner zorge toevertrouwd, zullen vereischen, zynde het niet wel mooglyk, voor alle toekomende gevallen, hunne magt ten deze opzichte naauwkeurig in het algemeen te bepaalen; doch, indien het gebeurde, dat eenig Departement in der tyd begrypen mogt, dat, omtrent de oefening dier magt, in deeze of geene gevallen, eene bepaaling vereischt wierd, zal de Algemeene Vergadering deswegens uitspraak doen en Directeuren zich daar aan gedraagen.

LXXXV. Directeuren zullen in de Algemeene Vergadering eene advyseerende stem uitbrengen en de Concludeerende aan de Vergadering zelve overlaaten.

LXXXVI. Een der Directeuren van dit Genootschap, mits te Haarlem woonen, zal altyd den post van Præsident bekleeden en deszelfs verkiezing staan aan gemelde Directeuren.

LXXXVII. De Præsident zal in alle de byzondere Vergaderingen der Directeuren, wanneer de stemmen staaken, eene beslissende stem hebben.

LXXXVIII. Directeuren van dit Genootschap zul-

zullen, by meerderheid van ftemmen, uit hun midden, twee Vice-Præfidenten, doch mede in Haarlem woonende; verkiezen, om, by afweezigheid van den Præfident, deszelfs poft waar te neemen. HAARLEM. Wetten van den Oeconomifchen Tak.

LXXXIX. Elk Direćteur, woonachtig ter plaatfe, alwaar een Departement van dit Genootfchap gevonden word, zal 't recht hebben, om in de Vergaderingen van de Commisfie der Direćtie te verfchynen, en aldaar eene præadvifeerende ftem hebben. Ook zullen zy in de groote Vergaderingen van ieder Departement by de Commisfie der directie zitting kunnen neemen.

X. HOOFDSTUK.

Van de Algemeene Secretaris.

Art. XC. Ingevalle de tegenwoordig Algemeene Secretaris van dit Genootfchap kwaame te overlyden ofte van deezen poft afftand te doen, zal alsdan en in het vervolg by vacatuure een ander, door Direćteuren van dit Genootfchap worden aangefteld.

CXI. De Secretaris zal te Haarlem moeten woonen, en, zo iemand elders woonachtig, tot dien poft benoemd word, zal hy, binnen drie maanden tyds na de benoeming, zich met der woon aldaar moeten nederzetten.

XCII. Hy zal aan het Collegie der Direćteuren van dit Genootfchap verbonden zyn, en alle derzelver Vergaderingen, gelyk ook de Algemeene Vergadering moeten bywoonen, alwaar hy nevens gemelde Direćteuren zal zitting hebben.

XCIII. Alle Brieven of Stukken, aan Direćteuren, in hunne qualiteit gezonden, zullen aan hem geaddresfeerd moeten worden.

XCIV. Hy zal alle de Brieven van wegens Direćteuren in hunne qualiteit te verzenden, opftellen, en, door Direćteuren goedgekeurd zynde, fchryven of doen fchryven, met zynen naam ondertekenen en voor derzelver afzendinge, nevens die der bygevoegde ftukken zorg draagen.

HAER-LEM. *Wetten van den Oeconomischen Tak.*

XCV. Hy zal alle ingekomene Berichten of Stukken, in de Algemeene Vergaderingen en die van Directeuren, voorleezen; dan, ingevalle dezelven in eene vreemde Taale mogten zyn opgesteld, zal hy die alvoorens in de Nederduitsche Taale doen overzetten, byaldien Directeuren zulks noodig oordeelen.

XCVI. Hy zal van alle de Handelingen der Algemeene Vergadering, en van die der Directeuren, behoorlyke Aanteekening doen, en daarvan een *Jaarlyksch Historisch Regifter* houden, of onder zyn opzicht doen houden.

XCVII. Ook zal hy van alle de ontvangene Brieven en Stukken, met de daarop vallende Antwoorden, die tot dit Genootschap betreklyk zyn, een behoorelyk *Regifter* houden, of onder zyn opzicht doen houden.

XCVIII. En tot meerder gemak zal hy den beknopten inhoud deezer Regifters onder een kort Alphabetisch Regifter moeten brengen.

XCIX. Ook zal hy alle de eigendommen van dit Genootschap (Gelden en Effecten uitgezonderd,) onder zyn opzigt of bewaaring hebben, en daar van behoorlyke Aanteckening en Regifter moeten houden, van welk Regifter by een dubbeld onder den Præfident in der tyd zal moeten overgeeven, en jaarlyks zelfs aanvullen.

C. De Regifters zullen eens jaarlyks door Directeuren van dit Genootschap worden geëxamineerd, of in behoorlyke orde zyn gehouden. En de Gedeputeerden der Algemeene Vergadering, des begeerende, daar van visie kunnen neemen.

CI. Hy zal de Penningen, in der tyd door de respective Departementen overgezonden, beneffens alles, wat dit Genootschap, by Legaaten, Erffeniffen, of andere buitengewoone wyze, mogt te goede komen, ontvangen, en daarvoor quitantie geeven.

CII. Hy zal de ontvangene Penningen overleveren, en by ieder ordinaire Vergadering van Directeuren een pertinenten ftaat der Caffe vertoonen.

CIII.

CIII. Echter zal hy, tot het doen der noodige betaalingen, niet meerder dan zeshonderd Guldens in Cassa houden. HAERLEM.

CIV. By vacature zal een opvolgend Secretaris verplicht zyn eene zoodanige borgtocht te stellen, als Directeuren zullen vermeenen te behooren. *Wetten van den Oeconomischen Tak.*

CV Hy zal geene betaalingen mogen doen, dan op last van Directeuren, door den Præsident, of eenen der Vice-Præsidenten getekend, volgens genomen besluit van de Algemeene Vergadering, of byzondere vergaderingen der Directeuren.

CVI. Ten einde van ieder jaar, zal hy eene rekening van zyne verschotten aan briefporten franqueeringen, en andere kleine uitgaaven, by Directeuren inleveren.

CVII. Voor het overige zal hy zich kwyten van alles, wat in 't algemeen gehouden word tot den post van een Secretaris te behooren: en al het werk van dit Genootschap, hem door Directeuren gelast, of by besluit der Algemeene Vergadering opgedraagen, verrichten.

CVIII. Voor alle de bovenstaande moeite, zorg, arbeid en verbintenis, zal de Secretaris eene jaarwedde genieten van vyf honderd Guldens, en daarenboven jaarlyks voor ieder van de eerste duizend Leden (zo ordinaire, als Donateurs of Donatrices,) tien stuivers, en van elk der overigen, vyf stuivers; mits de geheele somme van gem. zyn appointementen en emolumenten, te samen genoomen, de somme van vyftien honderd Guldens jaarlyks niet te boven gaa.

CIX. Dan, uit hoofde van de zeer aanmerkelyke meerderheid van moeite, welke het oprichten en tot stand brengen van dit Genootschap aan den eersten Secretaris, *C. C. H. van der Aa*, boven zyne toekomende opvolgers, verschaft heeft, zoo zal hy alleen, een jaarwedde van duizend Guldens, en verders de emolumenten, op den voet, als boven gemeld, genieten; zo dat zyn appointement en emolumenten, te samen genomen, de somme van twee duizend Guldens jaarlyks niet te boven gaan.

HAERLEM.

XI. HOOFDSTUK.

Van de Klerk van dit Genootschap.

Wetten van den Oeconomischen Tak.

Art. CX. Ter ontheffinge van den Secretaris, en ten einde dezelve met het bezorgen en gadeslaan van kleinigheden niet te veel zoude belast zyn; als ook ten dienste van Directeuren, en dit Genootschap in het algemeen, zal altyd door Directeuren, een Klerk van dit Genootschap worden aangesteld.

CXI. Deeze Klerk zal geen lid van dit Genootschap moogen zyn; en enkel als een bediende van hetzelve worden aangemerkt.

CXII. Hy zal in de Algemeene Vergadering, en ook zoo dikwyls zulks door Directeuren of den Secretaris vereischt word, in de byzondere vergaderingen moeten oppassen.

CXIII. Hy zal alle Boeken of Stukken hoe genaamd, die hem ter bewaaring worden aanvertrouwd, in eene gepaste orde moeten houden: ook zal hy niets van het geen hem toebetrouwd word, direct of indirect, moogen aan den dag brengen of gelegenheid geeven, dat het aan den dag koome, op pœne van Cassatie.

CXIV. Hy zal voorts in het algemeen, met schryven als anders, dit Genootschap en den Secretaris ten allen tyde moeten ten dienste staan.

CXV. Voor dezen dienst zal hy tot eene jaarwedde genieten de somme van twee honderd vyftig Guldens.

CXVI. Behalven deeze jaarwedde zal hy geene emolumenten trekken; dan, wanneer eenig Lid voor zich in het byzonder een afschrift van het een of ander mogt eisschen, zal hy van dat Lid, voor het vervaardigen daarvan, eene stuiver voor elke honderd en vyftig woorden genieten.

CXVII. De Klerk zal ten opzichte van zynen post geheel en al van Directeuren afhangen, die hem, naar goedvinden, zullen kunnen aanhouden of afdanken, en eenen anderen in deszelfs plaatse aanstellen.

XII.

XII. HOOFDSTUK.

HAERLEM.

Van de bewaaring en het gebruik der Penningen.

Art. CXVIII. De Thesauriers der respective Departementen zullen van elke Contributie, die aan hen betaald word, eene gulden, en eene evenredige somme, van elke Donatie, inhouden; welke penningen de byzondere Cas van elk Departement zullen uitmaaken.

Wetten van den Oeconomischen Tak.

CXIX. Deeze byzondere Cas zal dienen tot goedmaakinge der noodige uitgaaven, en kleine onkosten van het Departement zelve; 't welke daarvan in 't geheel geene verantwoording buiten zyn eigen Ligbaam zal behoeven te doen.

CXX. De overblyvende gelden van de Contribuanten en Donatien, Art. 8 en 13 gemeld, en alle verdere gelden of effecten, die dit Genootschap op eenigerley wyze, hoe genaamd, ten goede komen, zullen de Algemeene Cas van dit Genootschap uitmaaken, dewelken nooit tot eenig ander einde, hoe genaamd, nogte door Directeuren, nogte door de Algemeene Vergaderinge zullen moogen worden geemployeerd, dan alleen overeenstemmig met de vastgestelde Wetten van dit Genootschap.

CXXI. Deeze Algemeene Cas zal onder opzicht en bewaaringe blyven van den Præsident, eenen der Vice-Præsidenten en den Secretaris.

CXXII. Het Fonds, aan gelden of effecten by Directeuren berustende, zal in een geldkist aan dit Genootschap behoorende, met drie onderscheidentlyk werkende sloten voorzien, bewaard worden, van welken de Præsident en een der Vice-Præsidenten, beneffens den Secretaris, ieder eenen afzonderlyken sleutel zullen hebben.

CXXIII. Wat verder het gebruik der Penningen, ten voordeele van deeze Algemeene Cassa des Genootschaps inkoomende, aangaat, dezelven zullen, voor zoo verre zy uit de jaarlyksche Contributien der Leden en Donatien, niet meerder dan twintig Ducaaten bedraagende, voortspruiten, voor

HAERLEM.

Wetten van den Oeconomischen Tak.

drie vierde gedeelte kunnen geschikt worden.

Eerst tot betaalinge der noodige huishoudelyke onkosten van jaarwedden, drukloonen, enz. aan de beschikkinge van Directeuren overgelaaten.

Ten tweede zullen daaruit worden voldaan de Pryzen, by de Algemeene Vergadering toegeweezen, mitsgaders de schadeloosstellingen, zoo door de Algemeene Vergadering, als door Directeuren ingevolge Art. 148 toegestaan.

Ten derde zullen daaruit geschieden de belooningen naar verdiensten van die geenen, welken iets tot volmaakinge van den Landbouw, Koophandel, Handwerken, Trafycquen, Werktuig: en Scheikunde, mitsgaders Zeevaart en Visscheryen in Nederland ofte de Volkplantingen van den Staat, voor den eersten December van ieder jaar, aan eenig Departement van dit Genootschap, als door hen verricht, zal hebben medegedeeld, en door hetzelve Departement eene belooninge waardig is gekeurd; ten welken einde alzulks door dat Departement aan Directeuren, in alle zyne omstandigheden, te gelyk met hun advys, zal worden medegedeeld, omme voorts door Directeuren, aan de Algemeene Vergaderinge voorgesteld, en by dezelve finaalyk besloten te worden, hoedanige belooning men het voorgedraagene waardig oordeele.

CXXIV. Wanneer de Algemeene Vergadering zulks goedvind, zal ook een gedeelte der penningen, dewelken tot de jaarlyksche uitdeelingen bestemd zyn, moogen worden gebruikt tot het doen vertaalen en drukken van eenig Werk buiten 'sLands gedrukt of geschreeven, behelzende eene nieuwe ontdekking, beantwoordende aan het oogmerk van dit Genootschap, ofte wel tot het laaten doen van proeven in zaaken boven gemeld, mitsgaders tot het laaten bezien van vreemde Manufactuuren, zoo ras het hun voorkomt, dat zulks tot verbeteringe van onze Vaderlandschen zoude kunnen dienen; en in het algemeen om schadeloos te stellen dien geenen, welke op last van de Algemeene Vergadering iets ten nutte van het Vaderland onderneemt.

CXXV.

CXXV. Wanneer de Algemeene Vergadering in zulke gevallen eenige geheimhouding noodig oordeelt, zullen drie Leden door dezelve tot deze lastgeevinge kunnen worden gecommitteerd, en aan dezelven vrygelaaten, eene bepaalde somme uit de Algemeene Kasse daartoe te besteeden. HAERLEM. *Wetten van den Oeconomischen Tak.*

CXXVI. Het overige vierde gedeelte, zoo ook het geene dit Genootschap by Erffenissen, Legaat of Donatie, (deze laatste meer dan twintig Ducaaten bedraagende,) mogt aankomen, zal aangelegd worden, in publycque Nederlandsche Effecten, tot een Fonds, ten einde te dienen om dit Genootschap meer en meer te bevestigen, zullende op deeze Effecten door een publycq Persoon gesteld worden, dat dezelven aan den Oeconomischen Tak in eigendom behooren.

CXXVII. In geval by Directeuren geoordeeld word, dat 'er boven het gedeelte der gelden, in het voorgaande Artykel gemeld, meerdere penningen in Kas zyn, dan men tot de uitgaave reekent noodig te hebben, zullen die Gelden worden aangelegd op zodanige wyze als dezelve ten meeste nutte van dit Genootschap zullen oordeelen te behooren, zonder dat de aldus aangelegde Effecten met eenige aanteekeningen zullen behoeven belast te worden.

CXXVIII. De Interessen van het aangelegde Capitaal zullen, zoo dra zy *f* 1500 : - : - en daar boven jaarlyks bedraagen, tusschen de respective Departementen, naar evenredigheid van het in 't voorige jaar gecontribueerde, wordende verdeeld, omme door hun lieden ten particuliere nutte van hunne Stad op Plaats, volgens besluit van de Groote Vergadering in ieder Departement geëmployeerd te worden, zoo als dezelve raadzaamst zullen oordeelen.

XIII. HOOFDSTUK.

Van de punten der beschryvinge tot de Algemeene Vergaderinge.

Art. CXXIX. Dit Genootschap, zig tot hoofd-

HAERLEM. *Wetten van den Oeconomischen Tak.*

oogmerk gesteld hebbende, de bevordering van den Landbouw, Koophandel en Colonien, Handwerken, Trafycquen, Zeevaart en Visscheryen &c. zal jaarlyks eenige vraagen voorstellen, op welker voldoende beantwoordinge zy eenen zekeren prys zal stellen; het zy dezelve prys bestaa in de gewoone Medaille, het zy in iets anders; als waarin het Genootschap naar geleegenheid van zaaken en zyn beste oordeel zal handelen.

CXXX. De gewoone Goude Medaille zal ter innerlyke waarde van twintig ducaaten, en de Zilvere van drie a vier Gulden op eenen byzonderen stempel van dit Genootschap worden geslaagen; en zoo iemand, in plaatse van dezelve, liever eene belooning in gelde begeeren mogt, zal 'er, in plaatse van de Goude Medaille, vyf en twintig ducaaten, en, in plaatse ter Zilvere, twee ducaaten gegoeven worden.

CXXXI. Alle voorstellen zullen eeniglyk moeten strekken ter bevorderinge van de Algemeene Welvaart van ons Vaderland, en geensints ten doelwit hebben het byzonder voordeel van eenige Provintie, Stad, Plaats, of Departement; ten zy dat byzondere voordeel invloed hadde op het Algemeene welzyn, waarover het oordeel staan zal aan de Algemeene Vergadering.

CXXXII. Ook zullen geene Voorstellen, van welke natuur die ook zyn moogen, gedaan worden, waardoor men zoude kunnen schynen zich te mengen in zaaken, die by de hooge Overheid in overweeging, of door Hoogstdezelve beslist zyn; of waardoor men het hooge gezag, of de schikkingen van dezelve eenigsints zoude kunne schynen te na te komen.

CXXXIII. Alle gedaane Voorstellen, waardoor Geheimen, in ons Land berustende, derzelver eigenaaren zouden kunnen ontwrongen worden, zullen ten alle tyde, door Directeuren, zo dra hun zulks ten volle gebleeken is, weder ingetrokken worden. — En in het algemeen zal omtrent alle ontdekkingen, dewelken behooren geheim te blyven, niets gepubliceerd worden.

CXXXIV.

CXXXIV. De Uitvinders zullen hunne geheimen niet behoeven te openbaaren, maar die geheel voor zich houden; kunnende zy de uitgeloofde præmie verdienen; met ontegenzeglyk te toonen, dat zy het voorgestelde daadlyk kunnen effectueeren; ten zy de openbaaring van het geheim uitdrukkelyk by de Prys-vraagen ten algemeenen nutte was vereischt.

HAERLEM. *Wetten van den Oeconomischen Tak.*

CXXXV. Alle toezendinge, ter beoordeelinge, aan Directeuren of Departementen van dit Genootschap zullen *franco* moeten geschieden.

CXXXVI. Alle de toegezondene Tekeningen en Modellen van Werktuigen zullen aan dit Genootschap toebehooren, doch in gevalle de Werktuigen zelfs of kostbaare Modellen aan hetzelve gepresenteerd worden, zal het aan de Algemeene Vergadering vrystaan, dezelven, na dat de beoordeeling over de pryzen geschied of andersints dezelven behoorlyk onderzocht zullen zyn, aan den toezender te rug te geeven, of Directeuren te qualificeeren, om over de schaadeloosstelling met denzelven te accordeeren, ten welken einde in die gevallen eene begrooting der onkosten in het Couvert, hier na Art. 139 te melden, zal moeten zyn ingesloten.

CXXXVII. De opsteller van eene verhandeling zal, by het ontvangen van den prys, gehouden zyn zich te verbinden, dezelve nooit in het geheel ofte gedeeltelyk te doen drukken, ten zy met goedvinden van den Algemeene Vergaderinge.

CXXXVIII. By het toezenden van alle Verhandelingen, Getuigschriften, Opstellen, Brieven &c. zal men zich, zoo veel mooglyk, van de Nederduitsche Taale moeten, maar anders ook van de Latynsche, Fransche, Engelsche en Hoogduitsche moogen bedienen.

CXXXIX. De Antwoorden op de voorgestelde Vraagen en Berichten, zullen niet met de eigene hand des opstellers of dingers na den prys moogen geschreeven, nogte ook met hunnen eigenen naam en woonplaats ondertekend zyn, maar alleen onder of boven beschreeven met eene Zinspreuk en daarby gevoegd een verzegeld Couvert, op 't welke de-

zelf-

HAERLEM. *Wetten van den Oeconomischen Tak.*

zelfde Zinspreuk van buiten is geschreeven, en in welks binnenste gedeelte geteekend zal zyn een kenbaar merk, ten einde, ingevalle de opsteller of dinger na den prys niet met den prys mogt worden bekroond, hy, op het vertoonen van een dito merk, het toegezondene te rug zou kunnen ontvangen; en in het zelve Couvert zal nog ingeslooten moeten zyn een tweede gecachetteerd billet, waarop van buiten geschreeven moet staan dezelfde Zinspreuk, welke op het Couvert geschreeven is en waarin de naam en woonplaats des Schryvers (zoo mooglyk) met zyne eigene hand vol-uit gemeld staan.

CXL. Indien men eenig werktuig of andere stoffen aan de Algemeene Vergadering van dit Genootschap, in gevallen daar zulks vereischt word, ofte andersints aan eenig Departement van 't zelve mogt goedvinden te zenden, het zy, ter mededinginge na den vastgestelden prys, ofte andersints, zal hetzelve mede met een kenbaar merk moeten getekend zyn, en met even gelyke billetten onder Couvert als in het even voorgaande Artykel gemeld is, moeten ingeleverd worden; zullende die geene, welke, voor de toewyzinge van den prys ofte gepaste belooningen, zich op eenigerhande manieren bekend doet worden, even daardoor van den prys en belooninge verstooken zyn, uitgezonderd alleen in die gevallen, daar de aart der zaaken niet gedoogt, dat men onbekend blyve, ten welken opzichte die gene, die na den prys dingt ofte belooning begeert, alvorens elucidatie by de Commissie der Directie van het Departement, waaronder hy behoort, zal moeten doen vraagen, welke, in cas van twyfelingen, zich daarover aan Directeuren zal adresseeren.

CXLI Het zal aan ieder, ook aan Directeuren, en alle Leden van dit Genootschap vrystaan na de voorgestelde pryzen te dingen, of ook andere voorstellen van hunne uitvinding aan dit Genootschap te doen.

CXLII. Alle Antwoorden, noodige Getuigschriften, Monsters &c. zullen in maniere, by Art. 139: gemeld of by volgende nog te melden, toegezonden

den of vertoond worden aan zodanig Departement als de zender verkiest, om aldaar onderzogt te worden.

HAERLEM.

Wetten van den Oeconomischen Tak.

CXLIII. Zoo iemand eenig nieuw voorstel zou willen doen, zal hy insgelyks de Vryheid hebben, het zelve inteleveren by het Departement, dat hy zal goedvinden.

CXLIV. Doch zullen de Antwoorden, Voorstellen &c. die van buiten 's Lands komen, regtstreeks aan Directeuren kunnen gezonden worden: het welk men ook zal moeten nakomen, in de beantwoordinge dier prysvraagen, by welker uitschryvinge byzonderlyk vereischt is de Getuigschriften &c. direct aan de Algemeene Vergadering te zenden.

CXLV. Het zal aan Directeuren, de Commissien der Directie, de Commissien der Departementen, en derzelver Groote Vergadering, en vervolgens aan de Algemeene Vergadering, vrystaan, zodanige gepaste Getuigenissen nopens de waarheid van 't geen iemand voorgeeft, in beantwoordinge der voorstellen van dit Genootschap ofte anders, ten Algemeene nutte uitgevoerd te hebben, te eischen, als dezelven, naar de omstandigheden der zaaken, zullen noodig oordeelen.

CXLVI. Iemand bevonden wordende op eene slinksche wyze dit Genootschap misleid te hebben of te willen misleiden, zal niet alleen voor die reize, maar ook voor het vervolg, alle belooning, als mede den eereprys, onwaardig gekeurd worden.

CXLVII. Die geenen, welken eenige proeven zullen willen doen ter bereikinge van het een of ander nuttig oogmerk, en om deeze of geene reden dezelven voor eigene rekening niet raadsaam oordeelen te onderneemen, zullen zich kunnen adresseeren aan zodanig Departement, als zy verkiezen zullen, het welke vervolgens de zaaken door zyne Commissie zal doen onderzoeken; en, het ontwerp goedkeurende, zulks aan Directeuren, agt maanden voor het houden der Algemeene Vergaderinge voordraagen, omme by die Algemeene Vergaderinge daarop geresolveerd te worden, zo als zy vinden zal te behooren.

CXLVIII.

HAERLEM. *Wetten van den Oeconomischen Tak.*

CXLVIII. Wanneer in zodanig geval de tyd of andere omstandigheden niet toelieten het besluit der Algemeene Vergaderinge af te wagten, zal het Departement, aan 't welke het adres is geschied, de zaak van dat aanbelang oordeelende, aanstonds daar van kennis moogen geeven aan Directeuren, die op dat verzoek, met advys van de Commissie der Directie en drie andere Departementen, door Directeuren, daartoe verkoren, zullen disponeeren, zo als zy zullen meenen te behooren, en zullen zodanig uitgegeevene penningen by de algemeene Vergadering in uitgaave worden geleeden.

CXLIX. De Algemeene Vergadering van dit Genootschap behoud aan zich de macht om aan de beantwoorders der Voorstellen, door haar zelve gedaan, alleen eenig gedeelte van den prys te geeven, zoodanig, als het geene in voldoeninge van dezelven is uitgewerkt, zal geoordeeld worden te verdienen.

CL. Geene Billetten zullen geopend worden, dan de zoodanigen, welker toezenders door dit Genootschap eenig belooning waardig zullen geoordeeld worden en de overigen in tegenwoordigheid der Leden van de Algemeene Vergaderinge ongeopend worden verbrand.

CLI. Alle de Werktuigen en Modellen, aan dit Genootschap toebehoorende, zullen, ten allen tyde, door de Gedeputeerden ter Algemeene Vergaderinge, gelyk ook door anderen, op voorschryven van de Commissie der Directie van een Departement of met schriftlyk consent van eenen der Directeuren kunnen worden bezichtigd: de zodanigen alleen uitgezonderd, waaromtrent de Algemeene Vergadering uitdruklyk anders mogt hebben geresolveerd.

CLII. Iemand, genegen zynde een extraordinaire Præmie te belooven aan den geenen, dewelke, ter beoordeelinge van dit Genootschap, best zal beantwoorden, zeker voorstel van zyne uitvindinge, zal zulks, drie maanden voor het houden der Algemeene Vergaderinge, aan Directeuren moeten opgeeven.

CLIII.

CLIII. Wanneer de respective Departementen de Voorstellen beraamd en Ontworpen hebben, die zy begeeren, dat van wegens het geheele lighaam des Genootschaps gedaan zullen worden, zullen zy dezelven, ten minsten agt maanden voor de eerstvolgende Algemeene Vergadering, aan Directeuren overzenden, en daar by de gepaste ophelderingen voegen.

HAARLEM. *Wetten van den Oeconomischen Tak.*

CLIV. Indien de Voorstellen van dien aart zyn, dat 'er Eerepryzen of belooningen op gesteld moeten worden, zullen de Departementen eene bepaaling daarvan by hunne Voorstellen moeten voegen.

CLV. De Directeuren zullen alle de dus ontvangene Voorstellen, met byvoeginge van hunne eigenen, onder derzelver vereischte Classen en Numeroos brengen; en dezelven vervolgens, zes maanden voor de Algemeene Vergadering, aan alle de respective Departementen toeschikken, om tot punten der beschryvinge voor gemelde Vergaderinge te dienen.

CLVI. Alle Voorstellen, schoon van verschillende Departementen opgegeeven, zullen, wanneer zy het zelfde oogmerk hebben, wel apart genoteerd met letters a. b. enz., maar onder éénen nommer geplaatst worden, ten einde alle verwarring by het verkiezen te myden.

CLVII. By het toezenden dier punten zullen zy te gelyk aan de respective Departementen melden, over hoe veel soms, naar hunne gedagten, over dat jaar tot het op nieuw uitlooven van pryzen zal kunnen worden gedisponeerd.

CLVIII. In de poincten van beschryvinge zal melding gemaakt worden van de voorstellen en ingekomene antwoorden op de opgegeevene prysvraagen, die ter overweeginge zullen worden gebragt en zullen de Departementen daarvan Copie ten hunnen koste kunnen erlangen.

CLIX. Alle de respective Departementen zullen gehouden zyn, hun advys, zo zy 'er eenig hebben uittebrengen, beneffens een lyst van zoodanige Numero's, welken zy, zoo uit de nieuwe Concept-

vraa-

HAARLEM. *Wetten van den Oeconomischen Tak.*

vraagen van elk jaar, als die der voorige jaaren, ter voorstellinge verkiezen, drie maanden voor de Algemeene Vergadering aan Directeuren over te zenden.

CLX. De Departementen, welken hieromtrent in gebreke zyn gebleeven, zullen nopens de voorsz. verkiezing, geene stem ter Algemeene Vergaderinge kunnen inbrengen: door welke schikkinge Directeuren in staat gesteld zullen worden de zaaken, tot verkortinge der raadpleegingen in de Algemeene Vergaderingen behoorelyke voortebereiden.

CLXI. Ten opzichte van de Colonien van deezen Staat, als te verre afgeleegen, zal het bovengem. niet worden nagekomen.

XIV. HOOFDSTUK.

Van de Gedeputeerden ter Algemeene Vergaderinge.

Art. CLXII. De Leden van de Commissie der directie zullen altyd, als Gedeputeerden in hunne Departementen, ter Algemeene Vergaderinge kunnen verschynen, doch begevoegd zyn, om eenigen der overige Leden by de groote Vergadering, daar toe mede te laaten committeeren.

CXLIII. Alle Gedeputeerden, die ter Algemeene Vergaderinge verschynen, zullen, om hunne Departementen te repræsenteeren, met de navolgende volmagt moeten voorzien zyn:

„ De Leden van den Oeconomischen Tak van
„ de Hollandsche Maatschappy der Weetenschap-
„ pen, opgericht te Haarlem, uitmaakende het
„ Departement van   Committeeren
„ by deezen uit hun midden
„   om uit hunnen naam op de Algemeene
„ Vergaderinge te Haarlem, dewelke dit jaar op
„ den   staat gehouden te worden,
„ te verschynen; ten einde aldaar met de Heeren
„ Directeuren en verdere Heeren Gedeputeerde
„ Leden van de overige Departementen mede te
„ werken; tot het vaststellen van vraagen, toewy-

„ zen

„ zen van præmien, en voorts tot alle zodanige „ andere besluiten, als aldaar by meerderheid van „ stemmen zullen geoordeeld worden, dat men „ tot bereikinge van het heilzaame oogmerk dee- „ zer nuttige instellinge behoort te neemen. Wy „ verzoeken derhalven onze bovengem. Gecommit- „ teerde, als zoodanig, te ontvangen; en belooven „ alles, wat in onzen naam tot „ dat einde doen , te zullen van „ waarde houden en approbeeren.

HAERLEM. *Wetten van den Oeconomischen Tak.*

„ Actum

CLXIV. Om eene billyke evenredigheid te behouden, zullen de Gedeputeerden van elk Departement gezamentlyk even zoo veel stemmen uitbrengen, als het getal der dirigeerende Leden in hun Departement volgens Art. 17. behoort te bedraagen.

CLXV. Deeze stemmen zullen gerekend worden naar het getal der Leden, Donateurs en Donatrices van ieder Departement, van welken daadlyk dat jaar de Contributien en Donatien aan de Algemeenen Secretaris zullen zyn overgezonden.

CLXVI. Om deeze stemmen uit te brengen, zal 'er ten minsten één Gedeputeerde met vertooninge zyner Acte van qualificatie in de Algemeene Vergaderinge moeten verschynen.

CLXVII. De Departementen die geene Gedeputeerden mogten verkiezen te zenden, zullen hunne advyzen of bedenkingen over een of andér, schriftlyk moogen inleveren, en zullen zoodanige advyzen, by het opneemen der stemmen, mede geteld worden: ofte wel zullen zy hunne volmagten kunnen geeven aan de Gedeputeerden van een Departement gezamentlyk, of aan éénen Gedeputeerden van het zelve in het byzonder, mits zoodanig Departement of een van deszelfs Gedeputeerden met geene andere qualificatie gelast zy, zullende overzulks de overige Gedeputeerde van dat Departement geene volmagt moogen aanneemen.

CLXVIII. De Departementen zullen gehouden

HAERLEM.

Wetten van den Oeconomischen Tak.

weezen, aan het geene, door hunne Gedeputeerden ter Algemeene Vergaderinge gestemd zal zyn.

CLXIX. Zoo een Gedeputeerde zyne Instructien mogt zyn te buiten gegaan; zal zulks eene huishoudelyke zaak zyn voor elke Departement, wien het byzonderlyk raakt.

CLXXX. De Gedeputeerde van elk Departement zullen aan de Commissie der directie en voorts by de eerste Groote Vergadering aan het geheele Departement een zoo veel mooglyk gedetailleerd rapport doen.

XV. HOOFDSTUK.

Van de Jaarlyksche Algemeene Vergaderinge.

Art. CLXXI. Op den dag, door de voorgaande de Algemeene Vergaderinge bepaald, zal 'er jaarlyks eene *Algemeene Vergadering* te Haarlem gehouden worden.

CLXXII. Het bepaalen van de Vergaderplaats, en het bezorgen van de noodige vereischten tot dezelve, zal geheel en al aan Directeuren staan.

CLXXIII. De Vergadering zal bestaan uit den Præsident, Vice-Præsidenten en Directeuren van dit Genootschap, met byvoeginge van den Algemeenen Secretaris, en uit de Gedeputeerden der respective Departementen; zullende verders alle de Leden, Donateurs en Donatrices, als toehoorders, daarby kunnen tegenwoordig zyn.

CLXXIV. De eerste zitting zal des morgens ten negen uuren een aanvang neemen; zullende het uur van samenkomst der volgende zittingen telkens, door den Præsident, in de naastvoorgaande bepaald worden.

CLXXV. De eerste plaatsen in de Vergaderinge zullen door Directeuren, met byzittinge van den Algemeene Secretaris, bekleed worden.

CLXXVI. De Gedeputeerden zullen geschikt worden naar den rang van ieder Provincie in de Generaliteit, en dien der Steden in ieder Provintie,

tie, de andere plaatsen mede onder haare respective Provincien in die orde, die tot hiertoe heeft plaats gehad. Deeze rang zal alle jaaren tusschen de Provincien verwisselen, zoodanig dat die Provincie, welke het eerste jaar de eerste in rang gezeeten heeft, het volgende de laatste zal zitten. En dus allen in die orde opschuiven. Na de Provincien zullen koomen de Gedeputeerden uit het Landschap Drenthe, de Landen van de Generaliteit, mitsgaders der Colonien van dezen Staat.

HAARLEM. *Wetten van den Oeconomischen Tak.*

CLXXVII. De Vergadering door den Præsident, of door den Secretaris, uit naam van Directeuren geopend zynde, zullen de Qualificatiebrieven der respective Gedeputeerden door den Klerk worden opgehaald, en door den Secretaris voorgeleezen.

CLXXVIII. Vervolgens zal de Vergadering vier Gedeputeerden, uit even zoo veel Departementen benoemen en committeeren, om de rekeningen van de Algemeene Cassa na te zien, en ingeval geene reflectien daarop gemaakt zyn, dezelven even voor het afloopen der vergaderinge, te sluiten.

CLXXIX. De Rekening zal, by het begin der Algemeene Vergadering, en voorts daaglyks, op eene bekwaame plaatse, in de Vergaderkamer, ter bezigtiginge van alle de Leden worden open gelegd.

CLXXX. Deeze Rekening zal bestaan uit de navolgende Capittelen.

Van Ontvang.

Eerste Capittel. Van Erffenissen, Legaaten en Donatien boven de twintig Ducaaten.

Tweede Cap. Van Intrest van de aangelegde Capitaalen.

Derde Cap. Van de jaarlyksche Donatien, niet boven de twintig Ducaaten bedraagende, en Contributien der Leden met de uitdrukkinge der Departementen ieder afzonderlyk.

Vierde Cap. Van Recognitien, door den Drukker aan dit Genootschap betaald.

Van Uitgaaf.

1. Capittel. Van de aangelegde Capitaalen.

2. Cap. Van betaald pryzen en belooningen zoo

HAARLEM. *Wetten van den Oeconomischen Tak.*

in Medailles als geld, volgens besluit der Algemeene Vergaderinge.

3. Cap. Van Penningen, ingevolge Art. 147. betaald tot het neemen van Proeven &c.

4. Cap. Van schadeloosstellingen door de Algemeene Vergadering toegestaan.

5. Cap. Van schadeloosstelling door Directeuren ingevolge Art. 148. geaccordeerd.

6. Cap. Van Interesten der Capitaalen, ingevolge Art. 128. aan de respective Departementen uitgedeeld, behoorlyk gespecificeerd de uitgaave aan ieder Departement.

7. Cap. Van Jaarwedden, volgens resolutien der Algemeene Vergaderinge.

8. Cap. Van betaald drukloon, wegens 't geen particulierlyk voor reekening van dit Genootschap is gedrukt, specifycq, hoe veel voor ieder werkje uitgegeeven is, behelzende.

9. Cap. Van noodwendige uitgaaven, op last van Directeuren, door den Algemeenen Secretaris aan diversen betaald. Alle de voorschreeven posten van Ontvang en Uitgaaf zullen behoorelyk worden gejustificeerd.

Art. CLXXXI. De Algemeene Secretaris zal van de kleine uitgaaven, in dit laatste Capittel vermeld, het boekje daarvan gehouden, behelzende eene specifycque Notitie met uitdrukkinge van dag en maand, ter bezigtiginge van alle de Leden, te gelyk met de Rekeningen, voorleggen, en dezelve dus ter bekortinge in eenen post verantwoorden, welk boekje, behelzende de kleine uitgaave van ieder jaar, ter Secretarye by de rekeningen bewaard zal worden.

CLXXXII. Hierop zal de Secretaris van den tegenwoordigen toestand des Genootschaps, van de ingekomene berichten aan Directeuren, en van derzelver voornaamste handelingen, sedert de voorige Algemeene Vergadering verslag doen.

CLXXXIII. Daarna zullen de Rapporten en Præadvyzen der Directeuren, over de ingekomene Antwoorden op de voorgestelde Prysvraagen worden me-

medegedeeld; en vervolgens beslooten worden, in hoe verre deeze antwoorden voldoende, en welke pryze, ingevolge daarvan, verdiend zyn.

HAERLEM. *Wetten van den Oeconomischen Tak.*

CLXXXIV. Dit verrigt zynde, zal men, stuk voor stuk, besluiten, welke voorstellen, niet naar behooren beantwoord zynde, voor een volgenden termyn verlengd zullen worden.

CLXXXV. Na afloop van dit werk zullen Directeuren aan de Vergaderinge mededeelen de notitie, ingevolge Art. 160. by hen lieden geformeerd, van zoodanige Numero's der Prysvraagen, welken de meeste stemmen der respective Departementen gehad hebben, tot dat de somme, ter uitschryvinge van Præmien voor dat jaar gedestineerd, vervuld is. Te gelyk zullen zy lieden als dan aan de Vergaderinge communiceeren, welke Departementen deeze stemmen hebben uitgebragt, en hoe veele stemmen, zoo wel de gekoozene, als de overige niet gekoozene Numero's gehad hebben.

CLXXXVI. Verscheide Departementen voor één Numero, doch onder verscheidene bewoordingen, en in diverse manieren, door meer dan een Departement voorgesteld, gestemd hebbende, zullen wel alle deeze stemmen by een gevoegd worden, zoo veel de verkiezinge van 't Numero aangaat, maar dat voorstel worden uitgekoozen, het geen, onder die, de meeste stemmen heeft.

CLXXXVII. Wanneer het aan Directeuren voorkomt, dat in het een of ander uitgekoozene Artykel der Prysvraagen eenige verandering, tot meerdere opheldering, vereischt word, zullen zylieden zulks aan de Algemeene Vergaderinge voorstellen, en dezelve daarop finaalyk besluiten.

CLXXXVIII. Zodanig Departement, welke het voorstel in die bewoordingen gedaan heeft, welken verkozen zyn, zal ook, wanneer in beantwoordinge van 't zelve iets inkomt, dieswegens door Directeuren geadviseerd worden.

CLXXXIX. Het zal aan Directeuren vry staan, na het arresteeren deezer Prysvraagen, zo zylieden zulks tot meerdere aankweekinge der goede harmo-

HAERLEM. *Wetten van den Oeconomischen Tak.*

nie onder de respective Departementen, of andersints oorbaar vinden, uit de voorgestelde Punten nog vier a vyf te verkiezen, en dezelven by de gearresteerde Prysvraagen te voegen; indien zylieden meenen, te kunnen voorzien; dat de Cas ter betaalinge van dezelven voldoende zal zyn.

CXC. Alle twyfeling of verschil over de meeninge van één of andere Artykel deezer Wetten, of over onvoorziene, en dus in dit stelzel der Wetten niet, bepaalde zaaken, zal, wanneer 'er haast by is, door de Commissie der Directie in haare respective Departementen, of anders door Directeuren, provisioneel, doch niet dan door de Algemeene Vergadering finaal beslist worden.

CXCI. Omtrent al het bovenstaande, zal by meerderheid van stemmen, (volgens Art. 165. berekend) besloten worden.

CXCII. Wanneer, ten tyde der stemminge, geen der Gedeputeerden van eenig Departement, bevorens gecompareerd zynde, in de vergadering, mogt tegenwoordig zyn, zal zulk een Departement in dat geval van zyn stemrecht verstooken zyn, en geen Gedeputeerde hetzelve, ter waarneeminge, aan eenen anderen moogen opdraagen.

CXCIII. Doch ingeval een Deputatie een geheelen dag of langer, staande de Algemeene Vergadering uit de Stad Haarlem mogt afweezig zyn of door ziekte belet wierd te compareeren, zal de zoodanige eenen anderen Gedeputeerden ter Vergadering tot het uitbrengen van de stem in naam van het gemelde Departement onder zyne of hunne handtekening mogen qualificeeren, mits de Gedeputeerde of de Gedeputeerden van dat Departement ingevolge Art. 167. met geene andere volmagt bekleed zyn.

CXCIV. Voor en aleer men in eenig geval de stemmen tot het formeeren van eene Conclusie opneemt, zal alvorens door den Præsident van de Vergadering in 't algemeen gevraagt worden, of iemand eenige aanmerkingen op het voorgestelde te maaken hebbe: en zal daarna eerst tot het opneemen der stemmen worden overgegaan.

CXCV.

CXCV. Het zal aan ieder Lid vryſtaan, geduurende de deliberatien, en zoo lang de Concluſie nog niet genoomen is, van advys te veranderen; maar zoo ras de zaak geconcludeerd is, zal daar in, het zy by reſumtie of anders, geene verandering kunnen worden gemaakt, nogte weder in nadere omvraage gebragt, ten zy zulks met drie vierde der ſtemmen noodig geoordeeld wierd. HAARLEM. *Wetten van den Oeconomiſchen Tak.*

CXCVI. De ſtemmen zullen door den Algemeenen Secretaris, aan ieder Departement, worden afgevraagd, in die orde als de reſpective Gedeputeerden volgens Art. 176. gezeeten zyn.

CXCVII. By het ſteeken der ſtemmen zal het præadvys van Directeuren gevolgd worden.

CXCVIII. Offchoon by Art. 153. bepaald is, dat alle Voorſtellen zullen moeten geſchieden in *Scriptis* agt maanden voor de Algemeene Vergadering, om gebragt te worden in de punten van Beſchryving, zal 't nogtans aan Directeuren en Gedeputeerden vryſtaan, alle zoodanige voorſtellen te doen, die of van te veel, of van te weinig gewicht zyn, om tot een volgend Jaar te worden uitgeſteld, en in de punten van Beſchryvinge niet gebragt hebben kunnen worden; doch men zal daaromtrent geen beſluit moogen neemen, dan by eene meerderheid van meer dan drie vierde der ſtemmen; zo dat, indien ſlechts een vierde der ſtemmen zig, of tegen het Voorſtel zelve of tegen het finaal beſluiten, verklaare, zal zodanig een voorſtel onbeſliſt gelaaten, en door de Gedeputeerden overgenomen worden, om, deswegens, binnen den tyd van zes weeken na het ſcheiden der Vergadering, het gevoelen hunner Departementen ſchriftlyk aan Directeuren over te zenden; die dan, volgens de meerderheid der ingekomene berichten, het beſluit zullen opmaaken.

CXCIX. Dan, ingevalle de helft of meer der ſtemmen tegen zoodanig een voorſtel, dat in de punten van Beſchryving niet vervat geweeſt is, zyn mogten, zal het zelve niet overgenomen, maar geheel daar gelaaten worden; zullende nogtans een zoodanig voorſtel, des begeerd wordende, in de

HAERLEM. *Wetten van den Oeconomischen Tak.*

punten van Beschryvinge voor een volgende Jaar gebragt kunnen worden.

CC. By elke zitting zullen de Notulen der voorige Vergaderinge worden geresumeerd; doch de resumtie van die der laatste zitting, als mede de generaale, zullen aan Directeuren worden overgelaaten.

CCI. Alles afgehandeld zynde, zal de Vergadering door den Præsident, of door den Secretaris, uit naam van Directeuren besloten worden.

XVI. HOOFDSTUK.

Van het laaten drukken en de uitgaave van stukken.

Art. CCII. Van alle de Leden deezes Genootschaps zal een *Naamlyst* gedrukt worden, volgens opgaave der respective Departementen, in eene Alphabetische orde, naar den rang der Departementen, hier vooren bepaald.

CCIII. Agter de naamen van Præsident, Vice-Præsidenten, Directeuren, dirigeerende Leden, Thesauriers en Secretarissen zullen ook deze hunne tytels gevoegd worden.

CCIV. Op deezen Lyst zullen vooraan by elk Departement de naamen of opgegevene Letters der Donateurs en Donatrices, mede in een Alphabetische orde, gemeld worden.

CCV. Deeze Lyst zal telkens op het vierde Jaar worden vernieuwd.

CCVI. Inmiddels zal jaarlyks tot bespaaringe van onkosten een bericht gedrukt worden, inhoudende de veranderingen, welken met opzicht tot Præsident, Vice-Præsidenten, Directeuren, dirigeerende Leden, Thesauriers en Secretarissen dat jaar zyn voorgevallen, mitsgaders van zoodanige Leden, welken op nieuw zyn aangekomen: van al het welke ten dien einde by het overzenden der penningen aan den Algemeenen Secretaris door de respective Thesauriers zal worden kennis gegeeven.

CCVII. Van deeze Naamlyst en Berichten zal

aan

aan ieder Lid, Donateur en Donatrice, een Exemplaar gratis worden uitgedeeld.

HAERLEM. *Wetten van den Oeconomischen Tak.*

CCVIII. De punten van Beschryvinge en Conceptvraagen zullen jaarlyks gedrukt en daarvan aan ieder Departement twee Exemplaaren voor de Archiven, en voorts in Departementen, waar zich meer dan een dirigeerend Lid bevind, viermaal zoo veel Exemplaaren gezonden worden als het getal der gequalificeerde Leden van de Commissie der Directie bedraagt; en, wanneer zich in een Departement maar een dirigeerend Lid bevind, zullen aan het zelve niet meer dan drie Exemplaaren behalven de twee bovengemelden voor de Archiven worden ter hand gesteld. Edoch, om in alle Departementen de Commissien van het benoodigde getal Exemplaaren van de Conceptvraagen te bedienen, zullen dezelven in vyf Classen verdeeld van ieder Classis zoo veele Exemplaaren worden gezonden als een agtste van het getal der ordinaire Leden van dat Departement beloopt; zullende voor het overige ieder Lid van elk Departement, mits betaalende een stuiv. per blad ten behoeve van de Algemeene Cas, by de Commissie der directie van elk Departement een Exemplaar kunnen bekomen: doch zullen deeze Conceptvraagen niet verkogt worden; en zullen de Departementen by 't overzenden der Conceptvraagen aan den Algemeenen Secretaris moeten opgeeven, hoe veele Exemplaaren zy op deezen voet voor hunne Leden begeeren.

CCIX. De Resolutien der Algemeene Vergaderinge zullen jaarlyks gedrukt, en daar van aan ieder Lid een Exemplaar worden uitgedeeld.

CCX. Insgelyks zullen jaarlyks de by de Algemeene Vergadering vastgestelde of verlengde Prysvraagen, beneffens een bericht, op wat wyze de Antwoorden daarop ingeleverd moeten worden volgens de by dit Genootschap hier boven vastgestelde voorwaarden gedrukt en daarvan aan ieder Lid een Exemplaar gratis bezorgd worden.

CCXI. Aan Directeuren word gelaaten, om zoodanigen van de Prysvraagen, waaromtrent zy zulks

HAERLEM. noodig zullen oordeelen, ook in andere taalen te doen bekend maaken, en in de Couranten of elders te doen plaatsen.

Wetten van den Oeconomischen Tak. CCXII. Alles, wat de Algemeene Vergadering of Directeuren zullen goedvinden ter drukperse te geeven en te laaten verkoopen, zal by aparte Numero's en in de vyf onderscheidene Classen verdeeld, gedrukt en verkogt worden; zullende de bepaaling van de hoeveelheid der uitdeelinge insgelyks in elk geval aan gemelde Vergadering of Directeuren staan.

CCXIII. De keuze van den drukker en het toevoorzicht over de uitvoering zal aan Directeuren zyn overgelaaten.

CCXIV. De Drukker zal alles, wat hem by Directeuren, van wegens dit Genootschap, te drukken besteld word, zoo spoedig eenigzints doenlyk is, ten minste met drie persen werkende, moeten afdrukken.

CCXV. Hy zal daartoe best Mediaan drukpapier, en een Mediaan letter gebruiken, mitsgaders een Octavo formaat, ten zy hem in byzondere gevallen door voorn. Heeren anders gelast wierd.

CCXVI. Van ieder blad der stukjes, welken hy van wegens dit Genootschap komt te drukken met vryheid om dezelve te mogen verkoopen, zal hy by provisie dertien Guldens tot recognitie betaalen.

CCVII. Echter zal deeze recognitie niet betaald worden voor zoodanige stukken, welken van wegens dit Genoodschap aan alle de Leden gratis worden uitgedeeld.

CCXVIII. Hy zal zorg dragen, dat in alle de steden en plaatsen, alwaar zich een Departement van dit Genoodschap bevind, alles, het geen, als voorzegd, met den drukgemeen gemaakt is, by de voornaamste Boekverkoopers, vooral by de zoodanigen, die teffens Leden van dit Genootschap zyn, door ieder particulier gekogt kan worden tot de volgende pryzen; — naamelyk wanneer maar een of twee bladen uitmaakt ten pryze van één en een halve stuiver per blad, — drie of vier bladen beslaande à één en een quart stuiver, — en grooter à één stuiver per blad en niet meerder, het innaaijen daaronder

der begreepen —— doch, indien 'er plaaten by de voorzegde werken moesten gevoegd worden, zal hy voor dezelven zoodanigen prys moogen stellen, als met Directeuren zal overeen komen, welke prys alsdan met toestemminge van gem. Directeuren by de Couranten zal moeten vermeld worden.

HAERLEM. Wetten van den Oeconomischen Tak.

CCXIX. Hy zal zoo veel Exemplaaren drukken, dat dezelven, geduurende de eerste twee jaaren na de uitgave, altyd ten pryze bovengem. door de Boekverkoopers kunnen geleverd worden; anders eenen nieuwen druk aanleggen.

CCXX. Van al, wat hem gelast word te drukken, alleen voor het gebruik der respective Departementen van dit Genootschap dienende, zonder vryheid van het zelve te mogen verkoopen, zal hy geene recognitie betaalen, maar, wegens dit Genootschap by provisie betaald worden, als volgt

Voor een riem papier minder na rato	*f* 5 : 5 : -
Voor 't zetten per blad . .	5 : - : -
Voor 't drukken per riem . . .	2 : - : -
Voor 't vergaderen per riem . . .	- : 4 : -
Voor 't innaaijen, als in marmer papier doorgestooken word . .	- : - : 8
Op bandjes genaaid . . .	- : 1 : -

CCXXI. Tot de zelfde pryzen, als in even voorgaande Art. 220 gemeld is, zullen hem mede betaald worden alle de Exemplaaren van zoodanige stukjes, tot welker verkoop hem vryheid word gegeeven, en die hy aan Directeuren, om gratis uit te deelen aan de Departementen of Leden van dit Genootschap, volgens hunne ordre zal leveren.

CCXXII. Zo't onverhoopt, mogt gebeuren, dat één of meerder Departementen zig van dit Genootschap op de eene of andere wyze, afscheiden, of, door het bedanken der Leden, ophielden een Departement te weezen, zal zoodanig Departement, of wel de geweezene Leden van 't zelve, nimmer eenig recht moogen sustineeren te hebben, op de alsdan by Cas zynde Gelden, Effecten, Werktuigen, Boeken, en met één woord op niets, 't welk dit Genootschap als dan mogt toebehooren.

CCXXIII.

HAERLEM. *Wetten van den Oeconomischen Tak.*

CCXXIII. De boven vastgestelde wetten zullen, nogte in het geheel, nogte ten deele, kunnen veranderd worden, dan, wanneer eene propositie, daartoe tendeerende, alvorens door Directeuren, of een of meerder Departementen, in de punten van Beschryving gebragt zal zyn; en zal daartoe niet kunnen geconcludeerd worden, dan met eene meerderheid van ten minsten drie vierde der stemmen.

Doch zal nooit eenige verandering plaats kunnen hebben in het geene by Art. 120 en 222 is vastgesteld, maar het zelve altyd, en in alle gevallen, als volstrekt onveranderlyk worden aangemerkt.

DELFT.

De Heeren van de Weth. dezer Stad hebben nopens de grootte der Aerdbyen-potten en de dikte der bossen Asperges, den 4 van deze Wynmaend de navolgende Keure vastgesteld.

De Heeren van de Weth der Stad Delft, in ervaring gekoomen zynde, dat de Potten, waar in de Aardbeijen binnen deeze Stad te koop gebragt werden, van jaar tot jaar kleyner werden gemaakt; Ende dat ook de Bossen Asperges meede van tyd tot tyd dunner gebonden en alzo geleeverd werden, waar door de goede Ingezeetenen omtrend de quantiteyt hunner gekogte Goederen merkelyk werden verkort, Ende daar inne willende voorzien, hebben, in navolging van de voorbeelden, in andere nabuurige Steden, en ook van het geen alhier omtrend den Yck van de Warmoesiers en Fruyt-Mandens plaats heeft, goedgevonden te Keuren en te statueeren, gelyk Haar Achtb. Keuren ende statueeren mits deezen, dat voortaan gedqurende het Saizoen der Aardbeijen, dezelve Aardbeijen binnen deeze Stad en Jurisdictie van dien, niet anders en zullen mogen verkoft, geleeverd, gekoft ofte ontfangen werden, dan in Potten, gemerkt met het Wapen deezer Stad, volgens het Model daar van op het Raadhuys alhier berustende;

Als

Als meede dat niemand voortaan van den 1ste Mey tot den laatsten Juny toe, het zy op de Markt- of andere dagen, binnen deeze Stad en Vryheyd van dien, zal moogen te koop brengen, te koop ontfangen, aan of binnen hunne Huyzen, Stallen of langs de straate, te koop stellen, presenteeren of verkoopen, aan wie het ook zoude mogen weezen, eenige Asperges, ten zy dezelve gebonden zyn in Bossen, houdende in de rondte de Maat van negen Rhynlandsche duymen, volgens de Legger daar van insgelyks op het Raadhuys alhier berustende; alles op pœne dat de Aardbeijen en Asperges die in anderen maniere dan hier booven staat geordonneert bevonden werden te koop gepresenteerd te zyn, dadelyk ten behoeve van het Weeshuys alhier verbeurt zullen zyn, en voorts op pœne van tien Stuyvers voor ieder Aardbeijen Pot die anders geconstitueert zal weezen, welke daar en booven aanstonds aan stukken geslaagen zal werden: En van dertig Stuyvers op elke Bos Asperges, die dunner dan de hier vooren gestelde Maat zal zyn; te appliceeren de voorsz. respective Boetens, ten behoeven van de geene die de Calange zal doen; waar toe by deeze werden gequalificeert zoo wel de Hooftlieden van het St. Elisabeth- en Groent-Gilden, als de Substituut Schout en Dienaars van de Justitie deezer Stad, en dezelven allen teffens gelast, deeze Keure te doen observeeren, de Contraventeurs te bekeuren, en de Boetens in te vorderen. Enz.

DELFT. *Keure nopens de Aerdbyenpotten en bossen Asperges.*

's GRAVENHAGE.

Wy hebben al nu en dan eens kortelyk gesproken van de ongelegenheden, in welke de Nederlandsche Lyfrenten-Compagnie gekomen is. *Zie hier voren bl. 559 en volgg.*

Ons oogmerk is niet om een gansch uitgewerkt verslag van deze zaek te geven. Egter kunnen wy niet nalaten het voornaemste daeromtrend voorgevallen, mede te deelen. De Heer *van der Hey*

vondt

'sGRAVENHAGE. vondt dan goed om zich by de Staten van Holland te voegen, in het navolgend smeekschrift;

Aan de Edele Groot Mogende Heeren Staaten van Holland en Westvriesland.

Req van J. v. d. Hey aen de Stat. van Holl. om sureté de corps.

Geeft met alle eerbied te kennen *Johannes van der Hey*;

Dat hy Suppliant binnen Amsterdam opgericht hebbende de Generaale Nederlandsche Præbende Compagnie, onder de zinspreuk *Ultimatum est*, en Administrateur en Secretaris van de gemelde Compagnie zynde, in den Jaare 1777. zyn opgekomen diverse difficulteyten, welke eene nadere en nieuwe voorzieninge, omtrent dezelve noodig maakte;

Dat zulks, mitsgaders verscheide andere Omstandigheden en Evenementen, als meede de nadeelige, hoe wel abusive ideës, omtrent zyn Suppliants Persoon en administratie, wanneer hy zich buyten 's Lands begeeven had, te weeg gebragt hadden, dat dezelve Compagnie was gederangeert.

Dat voorts een groot aantal Geinteresseerden in de voorschreeve Compagnie, door hunne respective gequalificeerdens, Uwe Edele Groot Mogende hebbende geadieert, en Hoogstderselver voorzieninge tot redres en in standhoudinge van dezelve Societeit hebbende geimploreerd, derselver Adres ten gevolgen gehad heeft, dat, om het zelve Salutair en Heylzaam oogmerk te bevorderen, by U Wel Edele Groot Mogende Resolutie van den 17 September 1778. alle quæstien, de voorsz. Compagnie concerneerende, zyn gedelegeert aan den Hove van Holland.

Dat een der voornaamste Poincten, waar op de Deliberatien van den Hove van Holland zich vestigd, zynde een toereikend en convenabel middel tot herstel van dezelve Compagnie te vinden, hy Suppliant vertrouwt genoegsaam in staat te zyn, zodanige schikkingen aan de hand te zullen kunnen geeven, waar door voorsz. Compagnie compleete-

telyk herfteld en haare geledene fchaadens vergoed zoude worden

'*s* GRAVENHAGE.

Req. van J. v. d. Hey *aan de Stat. van Holl. om* fureté de corps.

Dat, welke Capaciteyt men ook zou mogen veronderftellen, in die geen, welke tot het formeeren van eenig Plan van redres, zich zouden gelieven te verledigen, hy Suppliant, als de inrigter van dezelve Compagnie, en zederd een aantal van jaaren daar aan zich beezig gehouden hebbende, ootmoedig vertrouwd de meefte præfumtie voor zich te hebben van daar omtrent de prompfte en efficacieufte middelen aan de hand te zullen kunnen geeven; terwyl hy Suppliant zich ook laat voorftaan niet alleen de exiftentie van dezelve Compagnie op een folide voet te zullen kunnen brengen, maar ook de fchaadens, welke dezelve geleeden heeft, op eene facile wyze te zullen kunnen refarcieeren.

Dat hy Suppliant, zich hier te Lande bevindende, vertrouwt, in ftaat te zullen zyn, welgemelde Hove van Holland van de foliditeit en beftaanbaarheid van zyn Suppliants gemelde te doene propofitien te overtuygen: dan dat hy Suppliant beducht zynde, dat, wanneer hy tot dat eynde zich hier te Lande bevondt, fomtyds deeze of geene Perfoonen, hoe zeer zyn Suppliants boedel niet is bedeegen, infolvent, of hy Suppliant door iemand in regten is geattaqueert, hem Suppliant door Arreften zouden incomodeeren, ter zaake dat tot nu toe door hem Suppliant niet zyn verantwoordt, zommigen Penningen aan hem Suppliant door verfcheide Geintereffeerdens voor derfelver Contributien ter hand gefteld, of uyt eenigen andere hoofde.

En gemerkt hy Suppliant daar tegens voor af zeer gaarne wenfchte gefecureert te zyn.

Zoo keert hy Suppliant zich tot U Wel Ed. Groot Mogende, ootmoediglyk verzoekende Uwer Ed. Gr. Mog. brieven van Sureté de Corps, voor den tyd van fes maanden in ordinaria forma.

't Welk doende &c.

(was geteekent,)

O. F. VAN DER SPYCK.

(In

's GRAVENHAGE.

(In margine ſtond,)

De Staaten van Holland en Weſtvriesland vinden goed, dat deeze Requeſte geſteld zal worden in handen van den Præſident ende Raaden van den Hove, om Haar Ed. Groot Mogende daar op te dienen van Hunne Conſideratien en Advis.

Actum den 23 July 1779.

Ter Ordonnantie van de Staaten.

(was geteekent,)

C. CLOTTERBOOKE.

't Hof van Holland ordonneert des Suppliants voornaamſte Crediteuren op den 8. November 1779. te compareeren voor de Heeren Mrs. *Dirk Meerens* en *Hendrik Collot d'Escury*, Raaden in den voorſz. Hove, als Commiſſariſſen, die hen hooren zullen, en den Raade rapport doen; en zal, het zelve gehoort, aan Haar Ed. Groot Mogende geadviſeert worden naar behooren.

Gedaan in den Raade den 27 July 1779.

My Preſent

(was geteekent,)

ADRIAAN BODT.

Tot de Hiſtorie der zaken van deze Lyfrenten-Societeit behoort ook eenen brief van den 18 van Zomermaend laetſtleden, aen de Raden van den Hoven geſchreven, en van dezen inhoud:

EDELE MOG. HEEREN!

De gunſtige receptie, waar meede U Ed. Mog. my hebben gelieven te honoreeren, wanneer ik de vryheid genomen hebbe U Ed. Mog. wegens onze Prebende Societeit te onderhouden, het belang van veele myner naaſtbeſtaande, en van andere

te ongelukkige deelnemers, en niet minder myn eyge belang zyn alle dryfveeren, om U Ed. Mog. op nieuws myne geringe Consideratien open te leggen.

'sGRAVENHAGE.

Brief aan den Hove over de Prebentden Societeit.

Ik hebbe terstont na het ontfangen van de Missive in dato 9 April l: l: van de Directie met derzelver bylagen, zynde het gevolg van de Resolutie van den Hove in dato 26 Maart bevorens, alle die stukken aan de Leden binnen deze Stad wonende met een Circulaire brief toegezonden, met verzoek, om my derzelver remarques, consideratien en beswaaren, het zy mondeling, het zy schriftelyk, mede te deelen, ten einde dezelve op de bepaalde tyd aan U Ed. Mog. te kunnen voordragen, dog hebben byna niemand der deelnemers deswegen by my gehad, om dat zy, zoo als de meeste, als ik ze toevallig rencontreerde, betuigden de materie niet te verstaan, eenige weinige hebben hunne Consideratien aan my gecommuniceert, dog alle dezelve vervat zynde in de remarques door den Heere Parvé C. S. gemaakt, en my door den Heer Gallé mede gedeelt, zoude ik die eenvoudig zoo voor my zelfs als myne Stadsgenoten kunnen amplecteren, want vinden ze alle billyk, redelyk, en uit een gezond raisonnement voortvloeijende, maar wanneer de sustenue volkomen rechtens zyn, en gepousseert wordende langduurige procedures na zig slepen, dewelke al zyn ze van een compleet-succes, egter van dien aart zyn, dat 'er meerdere en andere processen uit geboren worden, is het dikwerf beter van het beste recht, en de grootste billykheid af te zien, als het zelve te poursuiveren: van dien aart considereere ik onse Societeit, en om dezelve uit haare tegenswoordige ongelegenheid te redden, zyn 'er driederley zaken myns bedunkens nodig.

1. Afsnyding van alle proceduures.
2. Compleete verandering der Directie.
3. Vermindering van uitgaven, door een min omslachtige en min kostbare beheering.

De afsnyding van proceduures kan geen plaats vinden zoo lang Directeuren met sustenuen van important beswaar worden.

'S GRAVENHAGE.

Brief aan den Hove over de Prebenden Societeit.

De Directie kan niet veranderen zoo lang met Directeuren qua tales, iets moet verrekent of vereffent worden.

En de vermindering van uitgave kan niet volgen zoo lang procedures de uitgave onzeker maken, en de Directie op de oude voet gecontinueerd word. Om tot affnyding van procedures te komen zoude men omtrent de *f* 137000:- door Van der Hey ontfangen en niet in Casse gebragt, (waaromtrent de Directie een tweede betaling sustineert, de betaalt hebbende Leden daar en tegens, dat de Directie zulks vergoeden moet) een vriendelyke schikking moeten vinden, het zy by onderlinge toegeventheid, of met verblyf aan Heeren Commissarissen van den Hove, en op dezelfde wyze zoude men omtrent de Practicyns rekeningen, en andere gemaakte kosten moeten handelen.

En wanneer men hier omtrent toegeevend was, en Directeuren wierden met geen actien of pretensien meer gedreigd, zouden dezelve waarschynelyk wel van de geheele Directie willen afzien.

Dit geschiedende en daar door alle processen afgesneeden, en geene onvoorsiene uitgaven te vreezen zynde, zoude alles op een menageuser, en min omslachtige wyze kunnen gedirigeert worden.

Om het groote poinct der *f* 137000:- namentlyk te applaneeren, zal de grootste moeite zyn. Dat men de trekkende Leden, die deelnemers, die aan Van der Hey als hun gemachtigde penningen toegezonden hebben, dog die niet in de Societeits Cassa gekomen zyn, als Debiteurs der Cassa moeten aanmerken, is buiten contestatie: en waarom? hun Debet staat op de boeken open, zy hebben geen volledige Quitantie en moeten dus primario hun agterwezen betalen, hebben zy schaeverhaling op Directeuren, dit is hunne zaak, om dezelve te doen gelden, behoevende immers de trekkende of op behoorlyke Assignatie en Quitantie betaalt hebbende Leden geen kosten te maken, en dus is deze schaeverhaling alleen het werk dier Leden, die aan Van der Hey als hun gemachtigde betaalt hebben, en het

zou-

zoude onbillyk zyn, dat of trekkende of wel be-taalt hebbende Leden eenige kosten in de procedures deswegens te entameeren, quamen te dragen; en wat zal nu het gevolg zyn van die procedures? exceptie op exceptie, proces op proces, van lange duer, van groote kostbaarheid, en intusschen worden 'er geen Contributien betaalt, geen mensch heeft lust in die gedelabereerde en onzekere Societeit deel te nemen, worden 'er geen Contributien betaalt, en geen nieuwe deelnemers gevonden, dan kunnen 'er geen pensioenen betaalt worden, dan vervalt de Societeit en deszelfs gantsche oogmerk, niets blyft 'er dan overig als aan de trekkende Leden, zo lang de Capitalen strekken, waar op (onder Correctie) zy een verkregen recht hebben, te betalen ponds ponds gelyken, het geen voorhanden is, het geen maar zeer weinige Jaaren zal kunnen strekken, en als dan geheel geabsorbeert zyn. Om dan uit deze moeilyke omstandigheden te geraken, is 'er niets op dan groote toegeventheid, dezelve moeten in de eerste plaats komen van die Leden, die het meeste recht, en het grootste belang, en de incassering dier somma hebben. Dit zyn ongetwyffelt de trekkende Leden. Door het niet incasseren dier penningen is de Societeit in de inactiviteit, waar in ze zig tegenwoordig bevindt, en om die penningen in die Societeits Cassa te doen geraken, zyn 'er maar drie wegen.

's GRAVENHAGE. *Brief aan den Hove over de Prebenden Societeit.*

1. door van der Hey zelfs,
2. door een tweede betaling,
3. of wel een schaevergoeding der Directeuren.

Het 1ste kan niet verwagt, op het 2de niet gehoopt, en het 3de niet dan door onzekere, langduerige en kostbare procedures verkregen worden, waar door de Societeit zyne contribuanten zal verliezen, en geen genoegzaame inkomsten hebben, om de pensioenen te betalen, totaal en onherstelbaar zal moeten vervallen; wil men dan de Societeit behouden, wil men pensioenen blyven trekken, en vooruitzicht hebben voor de Contribueerende Leden, om dezelve mede in der tyd te trekken, en genot te erlangen van de reeds uitgeschoten, en nog uit-

'S GRAVENHAGE. *Brief aen den Hove over de Preebenden Societeit.*

tefchietene penningen, dan moeten 'er groote opofferingen van alle kanten gefchieden. De trekkende Leden moeften het fwaarfte verlies primario lyden, de contribueerende Leden, als zy trekkende worden, Commiffariffen, Directeuren en bediendens zonder onderfcheid moeten afgefchaft, procedures geheel voorgekomen, en dus de uitgaven notabel vermindert worden.

De trekkende Leden moeten primario het meefte lyden, en zig vergenoegen met 25 per Cento van hunne penfioenen voor de Jaren 1778 en 1779, daarentegen moeten de contribueerende Leden hunne Contributien voor de Jaren 1778 en 1779 betalen, dan zal 'er een important accres van Capitaal zyn; het welk zal egaliferen en furpafferen de fchade van *f* 137000:- aan de Caffa door de non-betaling van Van der Hey toegebragt.

In de tweede plaats moeten de contribueerende Leden, dewelke aan Van der Hey, als hun Gemagtigde, hunne Contributien hebben geremitteert, dog welke Contributien niet in de Societeits Caffa gekomen zyn, die zy in allen gevallen aan de Caffa fchuldig zyn, en dus primario dezelve aldaar betalen moeten, van deze dubbelde betaling voortegenswoordig worden geëxcufeert, mits zy, zoo immer trekkende Leden wierden, de Contributien die zy nu fchuldig zyn, in drie Jaren, yder Jaar een derde part van hunne als dan te trekkene penfioenen met de intereffen van 3 per Cento à mora, tot de effective voldoening toe van hunne penfioenen wierde ingehouden, waar door zy dan van de nu zoo zeer drukkende tweede betaling zouden wezen gelibereert, de pretenfe actie tegens Directeuren afgefneden, en daar door miffchien gelegentheid geprocureerd om Directeuren van alle Directie te doen afzien, en dezelve geheel en al aan de bezorging van den Hove af te ftaan, om dezelve zoo onkoftbaar en zoo min omflachtig mogelyk te doen veranderen. want als de onkoften der Adminiftratie in de fes Claffen van ultimatum worden nagegaan, vind men dezelve tusfchen de *f* 18000:- en *f* 19000:- 's Jaars te beloo-

pen,

pen, behalven de onzichtbaare kosten die door Contribueerende en Trekkende Leden aan de Administrateur en Secretaris betaalt worden. Als de laastgenoemde eenvoudig voor de Societeits Cassa wierden ontfangen, en men stelde vast, dat voor yder Prebende 's Jaars wierd betaalt *f* 2:- per Prebende, zoude zulks zoo 'er 1500 Contribueerende waren bedragen *f* 3000:- en zoo men daarenboven van de pensioenen 2 per Cento aftrok, en die pensioenen berekent wierden op *f* 200000:- zoude zulks een somma van *f* 4000:- en dus te zamen *f* 7000:- uitmaken, voor welke *f* 7000:- niet alleen de onkosten van de administratie zouden kunnen werden goedgemaakt, maar zelfs na gedagten van de onderteekenaar nog wel eenige penningen overschieten, die als dan op het einde van yder Jaar in de Societeits Cassa zoude kunnen gebracht worden.

'S GRAVENHAGE.
Brief aan den Hove over de Prebenden Societeit.

De beheering zoude onder correctie zeer eenvoudig kunnen geschieden, door de Administrateur op een Jaarwedde van *f* 1500:- een Commis op een dito van *f* 1000:- en een Clercq op een dito van *f* 600:- een huis te huuren voor het Comptoir van administratie ter somma van *f* 600:- voor de Comptoir behoeftens *f* 400:- De gelden op het Comptoir van de administratie te doen bewaren in Yfere, in de grond geschroefde geldkisten, yder met drie afzonderlyke sloten voorzien, en waar van de Administrateur, Commis en Clecq, yder een sleutel zoude hebben, zo dat de een zonder de ander nooyt in deze geldkisten zouden kunnen wegleggen of daar uit beuren. Wyders zouden Heeren Commissarissen van den Hove verzogt worden *yder* driemaal in het Jaar, en dus sesmaal in 't geheel zig op zoodanige onverwagte tyden als by zig zelfs quamen te bepalen, te vervoegen op het Comptoir der administratie, en zig aldaar de maandstatente doen overgeeven, en daar mede de staat der Cassa summier te confronteeren, onder een honorarium van *f* 14:- voor yder visitatie, en dus zoude zulks de kosten vergrooten met *f* 84:—

Wyders zoude Jaarlyks door welgem. Heeren Com-

'S GRAVENHAGE.

Brief aan den Hove over de Prebenden Societeit.

Commissarissen geadsisteert met zoodanige Commissarissen uit de geintcressеerdens, als waar van hier nader zal worden gesproken, de rekening kunnen werden opgenomen, en behoorlyk nagezien, waar voor hun Ed. Mog. en de Commissarissen uit de geinteresseerdens zouden moge declareeren *f* 12:- per dag, mits dit Examen niet langer wierde gecontinueert als de tyd van agt dagen, waar voor de onkosten zouden beloopen à *f* 12:- 's daags voor twee Heeren Commissarissen van den Hove, en negen Commissarissen uit de geinteresseerdens een somma van *f* 1056:- het geen gevoegt by de voorgem. kosten ter somma van *f* 4184:- dus in't geheel zouden uitmaken *f* 5240:—

Dit Committe van elff Heeren zouden niet alleen bevoegtheid moeten hebben om de Rekening der Societeit op te neemen en te applaneeren, maar daarenboven alle Zaaken dezelve betreffende te dirigeeren en te reguleeren, mits egter de Contributien nooyt meer verhoogt wierden, als by de primitive Contracten is bepaalt geworden.

Dit Committe zoude na gedachten van den Onderteekenaar moeten bestaan uit twee Raden van den Hove, die verzogt zoude worden daar toe eene vaste Commissie te hebben, om dat dezelve roulerende of dikwerf veranderende, geene genoegzaame kunde van dit groote werk kunnen bekomen: de gem. Heeren Commissarissen zouden altyd voorzitten, en wanneer de stemmen by absentie van een of meer der Geintresseerdens quamen te steken, een beslissende stem hebben. Twee Leden uit de Provincie van Holland; uit yder der andere Provincien, één; en een uit de Generaliteit; zouden uit de grootste deelgenooten tot Commissarissen kunnen gekooren worden, door Heeren Commissarissen van den Hove.

U Edel Mog. zullen uit dit weinige kunnen afnemen dat de Societeit na myn begrip bestaanbaar is, zoo alle procedures den bodem ingeslagen, de tegenswoordige Directie verandert, en een groote Economie geintroduceert worde, en zoo men daar hee-

heenen wil, zal ik met alle yver myne geringe vermogens inspannen, om die middelen optegeeven, die tot dat heilzaam oogmerk strekken kunnen; maar zoo Directeuren de continuatie dezer allezints kostbaare en omslachtige Directie gelieven te prefereeren boven het waar belang der Societeit, en de deelneemers zoo trekkende als contribueerende gelieven voortegaan, om proces op proces, en sustenuen op sustenuen te stapelen, daar door de confusie te vergrooten, en de Practizyns het resteerende der effecten te doen absorbeeren, ben ik genoodzaakt myn rust boven myn eigen belang, en het belang van veele ongelukkige Weduwen en Weezen te stellen; want dan kunnen myne swakke pogingen van geen het minste nut zyn, myn tyd zoude dan te vergeefs gespilt, myn werk vergroot, en het belang der deelneemers niet bevordert worden; En waarlyk als trekkende Leden twee Jaar agter den anderen 75 per Cento ten beste der Societeit opofferen, behoorden de qualyk betaald hebbende deelnemers een Jaar Contributie mede gewillig ten beste te geven, en door bedreiging van procedures dienaangaande de Societeit niet onherstelbaar te ruineren. Want een trekkend Lid van *f* 500:- zal zig volgens myne gedachten twee Jaren met 25 per Cento vergenoegende, dus in die twee Jaren *f* 250:- in plaats van *f* 1000:- trekken, en derhalven *f* 750:- missen, daar de grootste Contribuant geen *f* 150:- voor zyn een Jaar Contributie, aan Van der Hey overgemaakt, voor eene Prebende verliest, en dus de trekkende Leden veel grooter schaade als die Contribuanten zouden lyden, en welke tweede betaaling hen daar en boven zoo gemakkelyk zoude gemaakt worden, dat ze niet dan na veele Jaren, en dan nog wel in termynen zouden plaats hebben, waarom deeze propositie aan den Ondergeteekende zeer acceptabel is voorgekomen.

Ik hebbe de eere de Societeit, en haare belan-

's GRAVENHAGE.

Brief aan den Hove over de Prebenden Societeit.

'S GRAVENHAGE.

gens aan U Hoog Mogende attentie en protectie te beveelen, en met de uiterste veneratie te zyn,

Edele Mogende Heeren!

U Ed. Mog. zeer Onderd. en Gehoorzaame Dienaar.

Den 30 July wierdt by de Raden van den Hove het navolgend besluit genomen:

Vrydag den 30 July 1779.

Ref. van den Hove wegens de Prebenden Societeit.

De Heeren *Merens* en *Collot d'Escury*, als Commissarissen tot de zaaken van de Nederlandsche Lyfrenten Compagnie, opgerigt onder de Administratie van *Johannes van der Hey*, rapporteeren, dat, ingevolgen het 5de Articul van de Resolutie van dezen Hove, in dato 26 Maart dezes Jaars, by hun Ed., op approbatie van den Rade, is gearresteert en vastgestelt, eenen nadere generale convocatie van Commissarissen, Directeuren, en alle de verdere Geinteresseerdens, tegens Maandag den 20 September aanstaande; en dat wyders ook, met voorkennis van hun Ed., *na wederzyds verhoor*, zyn gereguleert en vastgestelt, de poincten, welke, op de voorschreve convocatie verhandelt zullen worden, en welke zyn vervat in eene door hun Ed. geexhibeerde Memorie, met eenige Bylagen, daar toe behoorende.

Dat hun Ed. wyders niet ondienstig hadden geoordeelt, tot de voorsz. convocatie ook die Leden der Societeit, welke de qualificatien op Mr. *J. F. Parvé* C.S. en *D. Geniets* hebben geteekent, te doen nodigen, voor zoo verre zy namentlyk mogten verkiezen, zelfs, hun belang op die convocatie in te brengen, en zig, nopens de daar op te proponeerene poincten, niet te refereeren aan het sentiment hunner Gequalificeerden; mits egter zodani-

ge

ge Geintereſſeerdens, tydiglyk te voren hunne Gequalificeerdens daaromtrent zullen moeten waarſchouwen, en anders gehouden zullen worden, *zig te gedragen aan het ſentiment van dezelve Gequalificeerdens.* 's GRAVENHAGE.

Waar op gedelibereert zynde, zyn de voorn. Heeren Commiſſariſſen, voor hun gedaan rapport, bedankt, en de daar by vermelde ſchikkingen geapprobeert, gelyk dezelve geapprobeert worden by dezen. *Ref. van den Hove wegens de Preben den Societeit.*

En is wyders goedgevonden de Directeuren der voorſz. Societeit te gelaſten, gelyk zy gelaſt worden by dezen, ten allerſpoedigſten, de voorſz. Memorie en deszelfs Bylagen te laaten drukken; en, uiterlyk voor den 14 der aanſtaande maand Augustus, gedrukt, te verzenden aan Commiſſariſſen der Societeit; als mede in de Couranten te adverteeren den dag, tegens welken de voorſchreeve generaale convocatie belegt is, met byvoeging, dat de Geintereſſeerdens, welke op de voorſchreve convocatie niet zullen zyn gecompareert, in perſoon of door Gemagtigdens, zullen verſtaan worden zig te hebben geconformeert met het geen by de meerderheid der præſente Leden, zal worden geavanceerd; mitsgaders, dat de Memorie, vattende de poincten van deliberatie, welke op de convocatie zullen verhandelt worden, met de Bylagen, als mede deze Reſolutie van den Hove, op den voorſz. 14 Auguſtus, te bekomen zullen zyn, by de Boekverkopers in de advertentie te noemen.

En zal Copie dezer Reſolutie worden gegeeven aan voorſz. Directeuren, om te ſtrekken tot derzelver naricht, mitsgaders aan zoodanige Commiſſariſſen en Geintereſſeerden, als Copie zouden mogen begeeren.

Accordeert met het voorſz. Regiſter,

(Was geteekend)

ADRIAAN BODT.

'S GRAVENHAGE.

Ook wierdt nog op den 13 September 1779 by den Hove het navolgend besluit genomen:

Maandag den 13 September 1779.

Nadere Ref. van den Hove nopens de Prebenden Societeit.

De Heeren *Merens* en *Collot d'Escury*, als Commissarissen tot de zaaken van de Nederlandsche Lyfrenten Compagnie, opgericht onder de administratie van *Johannes van der Hey*, hebbende geëxamineert twee Requeste, aan dezen Hove gepræsenteerd, het eene door ofte van wegen Directeuren van de gemelde Lyfrente Compagnie, hebbende tot Bylage eene ampele Memorie, contineerende redenen van vermeend bezwaar, met opzigt tot de Resolutie op den 30 July dezes jaars by den Hove, ter zaake voorsz. genomen, en tendeerende om gedispenseert te worden om aan de voorsz. Resolutie, zoodanig als die is liggende, te voldoen, en, in tegendeel, daar in gemaakt te hebben die alteratien, welke tot conservatie van hun gesustineert goed recht, en tot wegneeming van hunne præjudicien, welke in de gemelde Resolutie, zouden vervat zyn, na verhoor van Supplianten, zouden vermeent worden te behooren; en het ander, door ofte van wegen Mr. *J. F. Parvé* C. S. en *D. Geniets* C. S., houdende beklag dat Directeuren voornoemt, tot heden toe aan de voorschreeve Resolutie niet hadden geobtempeerd, en verzoek, dat het Hof ter dier zaake zoodanige ordres zoude gelieven te stellen, als het zelve tot bevordering van het belang van de voorsz. Societeit, en tot maintien van voorsz. Resolutie zou oordeelen te behooren; refereren zich tot de mondelinge ouvertures, die Hun Edelens op voorleden Woensdag aan den Rade hebben gegeven, nopens den inhoud van de voorschr. Requesten en Memorie, en rapporteeren wyders, dat Hun Eds., ingevolge het daar op gevolgde goedvinden van den Rade, aan wederzydsche Practicyns, communicatie hebben gegeeven, zoo van de wederzydsche Requesten en voorschreve Memorie, als van het begrip van den Hove, dien aan-

gaan-

gaande, welke Practisyns hadden aangenomen, zulks aan hunne respective Meesters te communiceeren: en geeven voorts in consideratie, of, vermits deeze zaak acceleratie vereyscht, het Hof als nu deszelfs voorgemelde begrip in eene Resolutie zoude gelieven te vervatten:

'S GRAVENHAGE.

Nadere Res. van den Hove nopens de Prebenden Societeit.

Waar op gedelibereerd zynde, zyn gemelde Heeren voor hun gedaan rapport bedankt, en is goedgevonden en verstaan te verklaaren, gelyk verklaart word by deezen, dat het Hof bevonden heeft, dat de poincten van bezwaar, door Directeuren geallegeert, meerendeels en voornamentlyk zyn voortgesprooten uit een verkeerd begrip van voorn. Directeuren, als of uit de woorden in voorsz. Resolutie van den Hove vervat, dat de poincten daar by vermeld, *na wederzydsch verhoor zyn geréguleert en vastgestelt*, zouden te kennen geeven, dat zulks met concurrentie en approbatie van hun Directeuren zoude zyn geschied; daar dezelve echter inderdaad, met betrekking tot voornoemde Directeuren niets anders beteekenen, dan dat hunne consideratien zyn gevraagt nopens de poincten, welke op de aanstaande convocatie zouden moeten verhandelt worden,

Dat het Hof zeer ongaarne vernomen heeft, dat zulke en diergelyke abusive begrippen en eene té verregaande vreeze voor verkeerde interpretatien, Directeuren hebben gemoveert, om een werk van zoo veel aanbelang, te vertraagen; dat echter in consideratie, eensdeels, dat de direct op het neemen der voorsz. Resolutie van 30 July ingevallen groote Vacantie, eenigzints kan begreepen worden tot het voortduuren van die vertraaging te hebben gecoopereerd; en anderdeels, dat het belang, van zoo veele Weduwen, Weezen en anderen, zoo ingezetenen als vreemden, welken ten deezen zyn geinteresseert, vordert, dat alle gelegenheden van verdere vertraging, zo veel doenlyk is, worden uit den weg geruimt en afgesneeden, als mede in verwachting eener prompte obedientie aan de zyde der Directeuren voornoemt, en om aan derzelver scrupules te gemoet te komen, het Hof heeft goedgevonden, ten over-

'S GRAVENHAGE.

Nadere Ref. van den Hove nopens de Preben-den Societeit.

overvloede eens voor al te declaren, dat uit het op ordre van den Hove doen drukken der Resolutie van den Hove, en van eenige poincten en derzelver Bylaagen, mitsgaders van eenige advertentien in de Couranten, in welke bewoordingen dezelve respective ook zouden mogen zyn vervat, nimmer eenige de minste consequentie, ten nadeele van de fustenuen der Directeuren, Commissarissen of andere Geinteresseerdens in de voorsz. Societeit zal mogen getrokken worden.

En is voorts geresolveert te persisteeren by de voorsz. Resolutie van 30 July, en by de poincten in de daar by vermelde Memorie vervat, met de Bylagen daartoe behoorende, zonder eenige verdere alteratie, dan dat de dag der comparitie, als nu word gestelt op den 8 November, en de dag der verzendinge van de gedrukte Resolutien, Memorie en Bylagen, uiterlyk voor den 1 Octob. beiden dezes Jaars.

En dat wyders in de Bylage No. 3. zynde geintituleerd, *Memorie van Remarques van Commissarissen van de Nederlandse Lyfrenten Compagnie, wegens het Departement van Amsterdam, met de antwoorden der Directeuren, daar op gegeeven*, in margine van het antwoord op Art. 13., door den Griffier van dezen Hove, zal worden genoteert, *dat Directeuren het voorschreeven antwoord, zoo als het zelve aldaar is geextendeert, desavoueeren en declareeren eerst gezegd te hebben*, dat zy vermeenden buiten gehoudenis te zyn om te antwoorden, *en daar na op instantie van den Commissaris Noltbenius*, dat zy aan voornoemde *Noltbenius*, en buiten gehoudenis, wel wilden zeggen, *dat zy van de schulden niet hebben geweeten, en daar van met geen mogelykheid hebben kunnen weeten, om dat het particulieren correspondentien waren buiten Directeuren.*

En zyn voorts Heeren Commissarissen gequalificeert, de uit deeze Resolutie proflueerende veranderingen, in de gearresteerde concept advertentie, die ten allerspoedigsten in de Couranten moet worden gedaan, te maaken.

En zal Extract deezer Resolutie gegeeven worden

aan

aan voornoemde Directeuren, om te strekken tot derzelver naricht, en om zich daar na te reguleeren; als mede om deeze Resolutie, te gelyk met die van 30 July en derzelver bylaagen, te doen drukken en verzenden; mitsgaders Copie aan zodanige Commissarissen en Geinteresseerdens, als zulks zouden mögen begeeren.

's GRAVENHAGE.

Accordeert met voorsz. Register. Enz.

Gelyk dan eene algemeene Vergadering van alle de belanghebbende by den Hove was beraemd, zo waren ook zekere punten met voorkennisse van den Hove bepaeld en vastgesteld, om daer over te raedpleegen. Die vraegpunten waren van dezen inhoud:

Vraegpunten om te overwegen, rakende de Lyfrente Compagnie.

A. Of het quæstieuse poinct over de Contributien over 1777, welke gezegt worden aan J. van der Hey, betaalt te zyn en vermist te worden, door Commissarissen der Sociteit, met byvoeging van Gequalificeerdens uit de Geinteresseerdens tegen Directeuren, gesustineert en voortgezet zal worden, om de verantwoording van die Contributien van Directeuren te vorderen, van wegens de Geinteresseerden der Societeit?

Dan of men van die sustenue zal afzien? Dan of men daar over een accord zal treffen, of andere schikkingen maken? En op welke manier? Waaromtrent, onder anderen in aanmerking komen, zo de Missive aan Heeren Commissarissen van den Hove, geschreeven door een Commissaris der Societeit, en hier agter gevoegt sub No. 1. (*), als de reets in druk gegeeven Memorie van *J. van der Hey*.

B. Of ook van wegens de Geinteresseerdens behooren gesustineerd te worden de diverse debatten en sustenuen, mitsgaders geëischte ouvertures en elucidatien, met opzicht tot de Rekening over 1777, door Directeuren overgegeeven, en de bylagen, daar toe behoorende, en hier agter gevoegt onder No. 2, welke

(*) Zie hier voren.

'S GRAVENHAGE.

Vraegpunten om te overwegen, rakende de Lyfrente Compagnie.

ke vervat zyn in de Memorie, hier nevens gevoegt sub No. 3, als meede in de Missive van den Heer Commissaris Jongbloet, door zyn Ed. in druk uitgegeeven? — Dan of en in hoe verre men genoegen zal neemen met de antwoorden, door Directeuren op dezelve remarques gegeven, en mede in de voorsz. Memorie sub No. 3, en in de 3 Bylagen, daar toe gehoorende, vervat zynde? —

C. Of men by provisie al of niet zal doen eenen Contributie over den Jaare 1778, ten einde in het Jaar 1780, wederom eenen provisioneele uitdeeling over 1778, aan de trekkende Leden zoude kunnen geschieden, op gelyken voet en onder dezelve præcautien en protestatien van non-præjudicie, als, nopens de uitdeeling over 1777, by Resolutie van den Hove van 26 Maart 1779 zyn gemeld.

En waar omtrent het navolgende Plan word voorgeslagen:

1o. Dat de Rekeningen van de Contributie over 1778, aan alle de Geintereseerdens, met den eersten op de gewoone wyze zullen werden afgezonden, en die Contributien binnen zekere te bepaalen tyd, by voorbeeld, binnen 3 maanden zullen moeten worden betaald; op poene dat die geen welke daar van in gebreken blyft, in allen gevallen zal verstoken zyn van het recht om ooit trekkend Lid te kunnen worden, als mede van alle aandeel en recht op het Capitaal der Societeit, indien dezelve in stand zal blyven; doch behoudens deszelfs recht tot het Capitaal voor zyn aandeel, in cas van dissolutie der Societeit.

2o. Dat, indien geen Plan tot continuatie der Societeit mogte kunnen gevonden worden, en dus de Societeit gedissolveert zoude worden, als dan die Contributien, welke by provisie over 1778 zullen zyn gedaan, zullen worden gerestitueerd, en dat de contribueerende Leden, die betaaling gedaan hebbende, daar voor op de effecten der Societeit zullen zyn gepræfereert.

3o. Dat, schoon ook eenig Plan tot continuatie der Societeit mogte worden gearresteert, echter aan

de

de inmiddels gecontribueerd hebbende Leden, zal vryſtaan om dat Plan niet aggreëerende, de Societeit te quiteeren; en dat als dan ook de betaalde Contributie over 1778, aan zodanige Leden zal worden gereſtitueerd, mits zich binnen agt weeken na de bekendmaking van het gearreſteerde Plan, expliceerende.

's Graavenhage. Vraagpunten om te overwegen, rakende de Lyfrente Compagnie.

4°. Dat zoodanige Leden der Societeit, welke te gelyk contribueerende en trekkende Leden zyn, zig aan de proviſioneele Contributie over 1778, niet zullen mogen onttrekken, maar voor zo veele Præbenden, of voor zo veele gedeeltens als waar voor zy trekkende Leden zyn, ook zullen moeten contribueeren voor die gedeeltens waar voor zy contribueerende Leden zyn; op pœne van anders in zoo verre voor geen trekkende Leden meer te zullen gehouden worden.

5°. En, indien tot de Contributien over 1778 word gereſolveert, zal als dan ook in deliberatie worden gebragt, of, nopens de ontfangſt, het incaſſeeren en bewaaren dier gelden, alles zal blyven op den ouden voet? —— Dan of daaromtrent eenige andere ſchikkingen zullen gemaakt werden? En zo ja: — welke?

D. Of niet door en van wegens het geheele corps der Geintereſſeerdens, tot voorkoming der noodzaaklykheid van meerdere generaale convocatien, en van de koſten daar op vallende, zullen benoemd en gequalificeert worden eenige Perſoonen? —— en zo ja: — Wie? — Om in alle voorkomende gevallen, de Societeit rakende, of in differenten met Directeuren en Commiſſariſſen der Societeit, of anderen, het geheele corps der Geintereſſeerdens te repræſenteeren, en het nodige te verrichten, met magt om te mogen accordeeren en tranſigeeren, uitgezondert alleen het poinct over het al of niet disſolveeren der Societeit, waar toe eene nadere generaale convocatie zoude moeten worden belegt.

E. Of niet de gezamentlyke Geintereſſeerdens zouden goedvinden, dat de reets gemaakte en nog te maakene koſten der Haagſche en Amſterdamſche

Ge-

'sGRAVENHAGE. Vraegpunten om te overwegen, rakende de Lyfrente Compagnie.

Gequalificeerdens, zullen worden betaald uit de cas der Societeit; met dien verstande: —

Dat, voor eerst, de gemelde Gequalificeerdens voor zich geene vacatien of salarissen zullen berekenen; en ten tweede, dat geene anderen kosten uit de Cas der Societeit zullen betaald worden dan de zulke, welke aan Heeren Commissarissen van het Hof zullen werden opgegeeven, en door Hun Edele Mog. geoordeelt; dat voor rekening van de Societeit behooren gebragt te worden? —

F. Vermits J. van der Hey by Requeste aan de Ed. Groot Mog. Heeren Staaten van Holland en Westvriesland heeft verzocht Sureté de Corps, voor den tyd van 6 Maanden, welk verzoek gesteld is in handen van den Hove, en geordonneert daar op voor Heeren Commissarissen uit den Hove te compareeren, op den 20 Sept. 1779; — of, en in hoe verre men voor de Geinteresseerdens in deeze Societeit in dat verzoek van Van der Hey zal komen, of het zelve contradiceeren? —

Als mede, of en in hoe verre men zich met Van der Hey, op de by hem voorgeslagene en in gedrukte Memorien gevoegde Plan, zal inlaaten. —

NB. Het zoude tot merkelyke faciliteit en bevordering der zaaken op de aanstaande generaale convocatie dienen, indien de respective Geinteresseerdens, zo veel mogelyk, zich vereenigden, en hunne zamengevoegde sentimenten over de bovengem. poincten van deliberatie, aan de Commissarissen der Societeit, elk in zyne Stad (welke men hoopt, dat zich daar mede wel zullen gelieven te chargeeren) of aan andere Gequalificeerdens, deeden toekomen, om op de Comparitie ingebragt te worden. —

Geëxhibeert door Heeren Commissarissen by hun Edelens rapport, vervat in de Resolutie van 30 July 1779.

Accordeert met deszelfs origineel (ter Griffie van den Hove berustende)

(Was geteekend)

ADRIAAN BODT.

Wy hebben hier te voren in onze Stukjes voor Augustus laetstelyk gesproken (bl. 734-792) van 't geen eigenlyk, zo by de Algemeene Staten, als by de byzondere Gewesten, nopens de tegenwoordige tydsomstandigheden en de klagten der Kooplieden en de gevraegde bescherming van hunnen handel en zeevaert, is voorgevallen: wy zullen den draed van dit verhael thands vervolgen.

's GRAVENHAGE.

Voor eerst hebben wy dan gezien, dat de Staten van Holland en Westfriesland den 24 Juny nopens de onbepaelde Convoyen eenen brief aen de andere Gewesten hadden afgezonden. Verscheidene Provincien hadden dien brief reeds beantwoord, of zich nopens deszelfs inhoud verklaerd.

De Provincie Zeeland verklaerde zich wegens den zelven eerst op den 24 September op deze wyze:

Extract uit het Register van de Resolutien der Heeren Staaten van Zeeland, den 24 September 1779.

By resumtie gedelibereerd zynde op het Rapport van 't Besoigne, den 16 dezer maand ter Vergadering uytgebragt over de circulaire Missive der Heeren Staaten van Holland en Westvriesland van den 24 Juny dezes jaars, en daar by gevoegde Resolutie op de instantien ter Generaliteit te doen tot conclusie der Resolutie dier Provincie, van den 30 Maart te vooren, tot het verleenen van onbepaalde en ongelimiteerde Convooyen na de Havenen der in Oorlog zynde Mogendheden; en op de middelen om die Convooyen nog dit Jaar te effectueeren; als mede over de voorschr. Hollandsche Resolutie, ter Generaliteit ingebragte advisen der Provincien van Gelderland, van Utrecht, van Vriesland, van Overyssel en van Stad en Lande, alle tendeerende om het verleenen van zodanige onbepaalde Convoo-

Ref. van Zeeland nopens de onbepaelde Convooyen.

'sGRAVENHAGE.

R. s. van Zeeland nopens de onbepaalde Convoyen.

yen provisioneel te dilayeeren; en tevens by resumtie op alle die voorschreeve onderscheidene stukken, voormaals breeder gemeld, en tot het voorschreeve Rapport relatief; is goedgevonden en verstaan, dat de Heeren ordinaris Gedeputeerden dezer Provincie ter Generaliteit zullen werden aangeschreeven en geauthoriseert, gelyk geschied by dezen, om wegens hun Edele Mog. ter Vergadering van hun Hoog Mog. te adviseeren.

Dat hun Edele Mog. zig zouden hebben kunnen dispenseeren, van thans op nieuws te delibereeren op het subject der onbepaalde Convoyen na de Havenen der Belligeerende Mogendheden, aangezien zig op voorschr. subject reeds, by Resolutie van den 29 April dezes jaars hebben ge-uyt; dan dat, ten einde te voldoen aan het verzoek door de Heeren Gedeputeerden van de respective Provincien ter Vergadering van hun Hoog Mog. op den 6 dezer Maand gedaan, ten einde deze Provincie zig nader wilde expliceeren op de Resolutie van de Heeren Staaten van Holland, van den voorschr. 24 Juny dezes jaars, den 28 daar aan volgende ter Generaliteit ingebragt, hun Edele Mog. moeten declareeren, dat in de evengemelde Resolutie niet gevonden hebben zodaanige gronden, waar op oordeelen, dat met vereyschte prudentie tot het geeven van ongelimiteerde protectie ter Zee, zoude kunnen worden geresolveert, en daar door vermeerdert de veyligheid en vryheid der Commercie en Navigatie, waar in deze Provincie zo merkelyk is geinteresseert, en waar van de bevordering haar grootelyks ter herte gaat.

Dat hun Edele Mog. gezien hebben uit de Resolutien, door de andere Provincien op voorschr. subject genoomen, en successivelyk ter Generaliteit ingebragt; dat hoogstdezelven ten principaalen in gelyk begrip staan; dat hun Edele Mog. met de meeste hunner Bondgenooten instemmen, dat zo lange de Republicq in deszelfs tegenswoordige swakke staat van defensie is, zy zig moet wagten van mesures te neemen, die eenig misverstand ten

ge-

gevolge zouden kunnen hebben. En dat de verdere omstandigheden, waar in zig de Republicq thans bevind, opsigtelyk tot de belligeerende Mogendheden, voor als nog zodaanig niet verandert zyn, dat andere mesures in dezen komen te requireeren. — Dat daarom hun Edele Mog. oordeelen te moeten persisteeren by hunne voorschr. Resolutie van den 29 April dezes Jaars, in zo verre daar by het verleenen van Convoy aan Houtschepen by provisie word uitgestelt en gedifficulteert.

'S GRAVENHAGE. *Ref. van Zeeland nopens de onbepaelde Convoyen.*

Dat hun Edele Mog. al verder op het kragtigste inhæreeren hun versoek, by opgemelde Resolutie gedaan, ten einde gepaste middelen werden geadhibeerd, om tegens te gaan en weg te neemen de ongelykheid, thans in opsigt der Commercie met Vrankryk plaats hebbende, tusschen de Leden van dit zo naauw vereenigd Bondgenootschap; en dat de Heeren Staaten van Holland en Westvriesland door hun Hoog Mog. ernstiglyk moogen worden aangemaant, om af te willen sien van hunne gedaane instantien tot het voor als nog convoyeeren van Houtschepen, en zig ten dezen met het eenpaarig sentiment der overige Provincien te conformeeren.

Dat eindelyk hun Edele Mog. nogmaals herhaalen hunne voorslag, ten einde by provisie, en hangende de verdere deliberatien, (na maate het getal der geëquipeerde Scheepen en Fregatten van Oorlog grooter word) door een genoegsaam aantal derzelve mooge worden geëffectueert de Convoyen na zodaanige Landen, alwaar zulks meest dienstig voor de Commercie zal worden geoordeelt, speciaal op en van de Colonien van dezen Staat in de West-Indien: immers dat daar toe werde geresolveert voor het aanstaande Wintersaisoen, en aldus voorgekoomen, dat niet genoegzaam vrugteloos werden gespendeert de importante sommen, waar in deze Provincie, benevens de anderen zo greetig heeft bewilligt, tot het op nieuws equipeeren en in dienst houden van Schepen door de respective Collegien ter Admiraliteit in Holland residee-rende.

 Zul-

'sGRAVENHAGE. Zullende Extract van deze hunne Edele Mog. Resolutie aan de welgemelde Heeren ordinaris Gedeputeerden dezer Provincie ter Generaliteit, tot derzelver informatie worden gezonden.

Accordeert met voorschr. Register.
was geteekent
G. J. BLANKERT.

Wy hebben ook in ons Stukje van Augustus bl. 780 verslag gegeven van de verschillende gevoelens der Quartieren van Friesland wegens het onderwerp der onbepaelde *Convoyen*, op welke de Staten van Holland by eenen brief aen de Provincien hadden aengedrongen. Het gevolg was, dat men de volkomene en eindelyke beslissing tot eenen naderen Landdag uitstelde. Deze Landdag in het laetst van Augustus en begin van September 1779 zynde gehouden, is by meerderheid het navolgend besluit genomen.

Extract uit de Resolutie van de Ed. Mog. Heeren Staaten van Friesland, over het verleenen van onbepaald Convooy.

Res. der Stat. van Friesl. wegens de onbepaelde Convoyen. Gedelibereerd zynde op eene Missive van de Heeren Staaten van Holland en Westvriesland, aan hun Ed. Mog. geadresseerd, en ten bylaage hebbende eene Resolutie van den 24 Juny jongstleden, op den 28 daar aan volgende ter Vergadering van hun Hoog Mog. uitgebragt; waar in Hooggemelde Heeren Staaten met aandrang van redenen urgeeren op het verleenen van eene efficacieuse protectie aan de Ingezetenen van den Staat, en het ter conclusie brengen van de Resolutie van hun Ed. Mog. van den 30 Maart dezes Jaars; en waar by voorgeslagen hebben, aan alle Schepen, ook met Hout-Materialen gelaaden, Convooy te verleenen: Zoo is hier op goed gevonden en verstaan, de Gecommitteerden

'sGRAVENHAGE. Ref. der Staten van Friesl. wegens de onbepaalde Convoyen.

den wegens deze Provincie ter Generaliteit te gelasten, om ter Vergadering van hun Hoog Mog. te declareeren; dat hun Ed. Mog. met meer als gewoonen ernst en aandagt hebben overwogen de omstandigheden waar in de Republicq zich bevindt, nu drie groote Zee-Mogendheden in de nabuurschap van den Staat, en op die Zeeën, die door deszelfs Ingezetenen dagelyks worden bevaren, met elkander handgemeen zyn; dat hunne Ed. Mog. zo wel als de Heeren Staaten van Holland begrypen, dat de Protectie van Navigatie ten uiterste noodzakelyk zy, terwyl de belangens van de Commercierende Ingezetenen dezer Provincie dit ook zigtbaar vorderen, dat dit een zo dikwyls gedifcutieerd onderwerp is, dat hetzelve geen verder betoog noodig heeft: Dat hun Ed. Mog. ook toestaan, dat eene Protectie na de letter der Tractaaten verleend, een blyk van exacte Neutraliteit zoude uitleveren; dat, *hoewel dit waarheden en* objecten *zyn*, *van de uiterste importantie en klaarheid*, 'er egter ook andere zyn, van dewelke men het oog niet geheel moet afwenden: dat, na het gepasseerde zedert een geruimen tyd te hebben overwoogen, niemand zal kunnen tegenspreeken, dat by mogelykheid het verleenen van een onbepaald Convooy, den Staat in hostiliteiten kan inwikkelen; dat de vrees daar voor, en het gevaar waar aan de buitenlandsche Bezittingen van de Republicq, en de Frontieren der Land-Provincien in zulk een geval zouden zyn blootgesteld, altoos zwaar by hun Ed. Mog. heeft gewoogen; dat hun Ed. Mog. ten vollen zyn overreed, dat de Republicq in geenerlei opzigt toegerust is, om in een Oorlog te treeden, en dat daarom de meerdere of mindere mogelykheid alleen genoegzaame reden uitlevert, om het hazard daar van niet als in eene uiterste noodzaakelykheid te loopen; dat hunne Ed. Mog. inzonderheid apprehendeeren de zwakheid der Frontieren en het gering aantal van Militie, waar door de Land-Provincien gedurig zouden kunnen ontrust worden, en wel die Provincien, die onophoudelyk en zonder moede te wor-

's GRA- VENHA- GE. worden, doch vrugteloos hebben aangedrongen, om in een beter en veiliger situatie te worden gesteld. Dat het ten uitersten hard zouden zyn, deze aan eene spolie te exponeeren, om de Commercie van anderen wat meer te doen bloeijen. Dat

Ref. der Stat. van Friesl. wegens de onbepaalde Convoyen. hunne Ed. Mog. zig hier over niet verder zullen uitlaaten, terwyl de Heeren Staaten van andere Provincien zig daar over breedvoerig en krachtig hebben geëxpliceerd, dat hun Ed. Mog. om deze redenen zwarigheid maaken, om tot onbepaalde Convooyen voor als nog hunne toestemming te geeven, of zig met de Resolutie van de Heeren Staaten van Holland, van den 30 Maart 1779, te conformeeren, terwyl bereid zyn om met de overige Bondgenooten alle behoorlyke middelen aan te wenden, om den Staat uit dezen kommerlyken en vernederden toestand te trekken.

Aldus geresolveerd op 't Landschapshuis binnen Leeuwaarden den 1 Sept. 1779.

Tegen dit besluit hebben eenige Heeren Leden van het Kwartier der Zevenwouden den 10 September, de navolgende aentekening gedaen, geboekt in het Kamer-Resolutieboek van dat Kwartier.

De Ondergetekende Volmagten van het Quartier van Zevenwouden, aan zich hebbende gereserveerd zodaanige Aantekeninge te doen als verstaan zouden te behooren, op ende tegens de Staats-Resolutie nopens het stuk der ongelimiteerde Convooyen, op den 1 Sept. 1779 genomen, hebben gemeend hier omtrent niet te kunnen nog te mogen in gebreken blyven; maar integendeel tegens die Resolutie, ook by de meerderheid van hun Quartier genomen, op het kragtigste te moeten protesteeren en te verklaaren:

Dat zy met allen mogelyken ernst en aandagt, by aanhoudendheid den toestand der zaaken, waarin de Republicq zich bevindt, met betrekking tot de

de Oorlogvoerende Mogenheden, overwogende 's Gehebbende, geene redenen vinden, om van hunne Advisen, meermaalen te vooren door de meerderheid van hun Quartier geampleĉteerd, en dus als Quartiers-Adviisen uitgebragt, te devieeren.

's GRAVENHAGE. Aantek. van Zeenwouden tegen voorgem. Resol.

Dat zy het van hunnen onafscheidelyken pligt rekenende, de belangens van hunne Ingezetenen niet alleen, niet uit het oog te verliezen, maar integendeel dezelven met allen mogelyken yver voor te staan, thans ook, daar dezelve zoo zigtbaar eene protectie van de Navigatie vorderen, dat zulks zelfs als een poinct, dat geen betoog nodig heeft, in bovengenoemde Resolutie word gesteld, zwaarigheid maaken, om de vaststelling van deze zoo evident noodzaakelyke protectie langer uit te stellen.

En daar dit waarheden en objecten van de uiterste importantie en klaarheid, in bovengenoemde Resolutie gezegd worden te zyn, kunnen de Ondergetekende hunne uiterste bevreemdinge niet ontveinzen, dat men hier tegens inbrenge: *Dat by mogelykheid het verleenen van een onbepaeld Convooy den Staat in hostiliteiten kan inwikkelen*, daar zy Ondergetekenden, eensdeels vermeenen, dat het zeker is, dat men zich voor *by mogelykheid* gevreesde *Hostiliteiten* niet beter kan behoeden, dan door het observeeren eener stipte Neutraliteit, bestaande in het exact nakomen der geslootene Tractaaten; en anderdeels oordeelen, dat het niet naarkomen derzelver, zigtbaar ten nadeele der Fransche Kroon strekkende, en by die Mogendheid naar alle waarschynelykheid als eene directe eenzydigheid geconsidereerd wordende, wel ligt redenen tot groote verwyderingen tusschen het Fransche Hof en deze Republicq zoude kunnen geven; welke dan ook naar de gedagten van de Ondergetekenden voor de Republicq oneindig noodzaakelyker te vermyden is, dan eene *by mogelykheid* gevreesde rupture met Engeland, waar op de woorden van de gecontradiceerde Resolutie alleen kunnen worden toegepast.

Daar het immers aan den eenen kant zeker is, dat men altyd in geval van Oorlog met Frankryk (voor wel-

'sGRAVENHAGE.

Aantek. van Zeeland tegen voorgem. Resol.

welke zy Ondergetekenden van harten wenschen, dat God Almagtig deze Republicq genadig beware!) de invallen van een magtige Armée in het behoor van de Republicq zelve te vreezen heeft; daar in tegendeel, in eene ook onverhoopte rupture met het Engelsche Hof, men voor niets diergelyks, maar wel voor een Oorlog ter Zee kan vreezen, nimmermeer voor de Republicq zo verderfelyk als een Oorlog te Lande; terwyl immers de Staat nooit in die situatie kan komen, dat haar territoriale Magt eenigzins in aanmerkinge kan worden genomen, veel min opwegen tegens die haarer magtige Nabuuren; en dezelve in tegendeel door de natuur haarer ligging en binnenlandsche Constitutie zeer geschikt is, om zig ter Zee eene agting te verwerven, welken haar te Land voor altyd geweigerd schynt (*).

De Ondergetekenden kunnen al verder niet instemmen, dat men, volgens den duidelyken zin der meermaalen genoemde Resolutie, vreezende *by mogelykheid* met de Kroon van Engeland (welke ons nooit met eenig effect dan ter Zee kan attaqueeren) in hostiliteiten te geraaken, egter inzonderheid aandringt op eene versterking der Frontieren en Landmagt, welke na de gedagten van de Ondergetekenden, in dat gevreesd geval van geene de minste dienst kan zyn, terwyl het evident is, dat, om die Bondgenooten, welke by een Oorlog te Lande (alleen van de kant van Frankryk te vreezen) aan een Invasie direct bloot staan, voor allen aanval te behoeden, 'er geen beter middel kan zyn dan het zorgvuldig vermyden eener rupture, in welke men zodanigen Oorlog te vreezen heeft; het welk ontegenzeggelyk door het verleenen van onbepaalde Convooyen geschiedende, is het onbegrypelyk, ja zelfs contradictoir, dat men in zulk een geval de Land-Provincien als aan eene Invasie onworpen, wil doen voorkomen. En in plaats dat de Ondergetekenden zouden kunnen avouee-

(*) Zie Advis van WESTERGO, bl. 2 en 3.

avoueéren, dat het behartigen van den bloei der Commercie van eenige Provincien tegenstrydig zouden zyn aan de welvaart van anderen, en die aan eene *spolie* zoude exponeeren; stellen wy vast dat de Protectie derzelver, zoo als hier boven is beweezen, de rust van die Provincie niet alleen verzekert, maar ook het vertier van derzelver Producten merkelyk bevordert. ... ’s GRAVENHAGE. *Aentek. van Zevenwouden tegen voorgem. Resol.*

De Ondergetekenden merken al verder aan, dat de vrees voor het gevaar, waar aan de buitenlandsche Bezittingen van de Republicq, door het neemen van eene Resolutie tot het verleenen van onbepaald Convooy, zouden zyn bloot gesteld, ook weinig grond geeft tot de Conclusie der gecontradiceerde Resolutie; want om niet te zeggen, dat eene dergelyke Invasie eene directe en alleronregtvaardigste Vredebreuk zoude insluiten, tegens alle die Tractaaten, waar aan de Republicq zig houdende, en, volgens de eigen stelling van de Resolutie, dus Neutraal blyvende, geen de minste redenen tot offensie aan het Engelsche Hof geeft, meenen zy met het Quartier van Westergo, in deszelfs depost Advis op het 6 Poinct, waar van den Landdag van den 25 July 1779, dienende tot refutatie van het Advis van het Quartier der Steden, te moeten stellen, dat het niet te bewyzen is, dat die groote facilitëit om dusdanige Invasie te doen in de zoo verstrooide Bezittingen van de Republicq, in de andere Waereldeelen plaats heeft of kan hebben; en gesteld al eens, des geenzins, zulks was mogelyk, ja zelfs gemakkelyk voor Engeland; het zoude nog altyd een onmogelykheid zyn, die posten te gelyk met haare Vlooten en Armeën, zoo in Europa als in America, van genoegzaam Volk te voorzien, terwyl het tevens allerwaarschynelykst is, dat de overige Europeesche Mogenheden nooit eene dusdanige vergrooting der Engelsche Magt in de Indiën zouden dulden, als geheel strydig met de belangens hunner byzondere Negotie, en geschikt om allen evenwigt daaromtrent den bodem in te slaan.

En,

'S GRAVENHAGE.

Aentek. van Zevenwouden tegen voorgem. Resol.

En, daar het in de Resolutie zelve als zeker gesteld word, dat het verleenen van onbepaald Convooy, gelyk door de Heeren Staaten van Holland word voorgeslagen, een blyk van exacte Neutraliteit zoude uitleveren, en dus geene regtmatige reden tot offensie geeft; zoo is het zeker dat de Engelsche Natie dus zonder eenige regtvaardige oorzaak en naar willekeur zoude handelen, waar voor men zig door eene vernederende toegevendheid zeker niet kan behoeden.

De Argumenten in de Resolutie der Edele Mogenden Heeren Staaten vervat, dus genoegzaam gerescontreerd zynde, zullen de Ondergetekenden hier nog eenige redenen byvoegen tot adstructie van hun gevoelen, meermaalen by Quartiers Advisen opengelegd.

Behalven immers dat zy Volmagten vastsellen (het geen zy ook oordeelen geene ontkenninge onderhevig te zyn) dat de Regenten, in het generaal, absoluut en volkomen verpligt zyn hunne Ingezetenen alle mogelyke bescherming te verleenen, als zynde alle Regeering hier toe voornamelyk en primitive ingesteld; zoo rekenen zy Ondergetekenden zig alleen verpligt, om zoo veel immers in hun is, zulks boven al in het tegenswoordige geval te doen; daar door die zelve Ingezetenen, die de ongevallen in den eersten en direct treffen, een verdubbelde belasting tot het vinden der kosten van een nodig geoordeelde Equipagie, gewilligd word betaald; om hier niet te spreeken van de Importante Petitien, door den Raad van Staaten geformeerd, waarin by deze Provincie (hoewel by het Quartier der Zevenwouden niet dan onder accrochement van het teffens concludeeren tot het verleenen van onbepaalde Convooyen) is geconsenteerd; terwyl ondertusschen tot innig leedweezen der Ondergetekende, de Commercie, die groote broeder en eenige behoudenis van allen onzen welvaart en subsistentie, door welker aanwas en aankweeking dezer Republicq eerst geformeerd, en naderhand tot eene verwonderlyke hoogte is geklommen; voor als nog van *alle* hoege-

genaamde protectie ter Zee word beroofd en ten prooi gelaaten aan tegens Recht, Reden en Tractaaten strydende plonderingen en geweldenaryen.

's GRAVENHAGE.

Aentek. van Zevenwolden tegen voorgem. Resol.

De Ondergetekenden al verder considereerende hoe zedert ruim een half Jaar de zaaken in dien staat geweest zyn, dat men by herhaalde Resolutien van meest alle de Provincien, op het verbeteren der Navale Magt heeft aangedrongen, kunnen niet nalaaten zich ten uitersten te verwonderen, dat men ook nog tegenswoordig de Republicq in dien staat van onmagt en vernederinge kan voorstellen, als of dezelve in de onmogelykheid zoude zyn, om met reden te kunnen resolveeren tot een Convooy, eerst over eenige Maanden ten uitvoer te brengen, (zoo als in Resolutie der Heeren Staaten van Holland word voorgesteld); terwyl de Ondergetekenden, vast vertrouwende, dat tot het in staat van tegenweer brengen van de Republicq, door Hun Hoog Mog. en de respective Admiraliteits-Collegien dezer Landen, alle mogelyke devoiren en vlyt zullen zyn aangewend, zig durven vleijen, dat de Republicq wel ras, en wel voor het einde van dit Jaar, onder het kloek beleid, en gewillig medewerken van Neêrlands geliefden Erf-Stadhouder, in dien staat zal kunnen zyn, om de agting van haere Vlag tegens den *by mogelykheid* gevreesden moedwil der Engelsche Natie, (welker magt door den zamenloop der omstandigheden voor de Republicq thans minder te duchten is) te kunnen handhaven.

Om alle deze boven aangevoerde redenen hebben de Ondergetekenden het van hunnen onvermydelyken pligt geagt by dezen tot hunne decharge en verantwoording tot hunne Committenten, niet alleen, maar ook in het generaal voor alle Ingezetenen van het Quartier der Zevenwouden, die hoogst waarschynelyk door het jongst uitgebragt Advis van bovengenoemde Quartier, weder zullen worden beroofd van een Privilegie, aan hunnen handel zedert korten tyd in Frankryk verleend, te declareeren: voor hunne Rekeningen en verantwoordinge niet te wil-

'sGRAVENHAGE. *Aantek. van Zevenwouden tegen voorgem. Resol.*

willen nemen de ruïneuse gevolgen, die voor de Republicq in het algemeen en de Ingezetenen bovengenoemd in 't byzonder uit deeze handelwyze zouden kunnen produceeren; daar zy alleen uit aankleeven aan de stricte gronden eener ongekreukte Neutraliteit, als het eenigst behoedmiddel der Republicq in deeze donkere tyden, uit behartiging der belangens van de commercieerende Ingezetenen dezer Provincie, welker welzyn, ja geheel bestaan met eenen onherstelbaaren slag gedreigd word; en die de werkelyke afleiding en winstderving hunner Navigatie reeds gevoelen; uit een bepaald voorneemen om nog aan de een nog aan de andere der Oorlogende Mogendheden eenige wettige redenen van offensie te geven, hebben moeten inhæreeren de kamer Advisen op den Ordinaris Landdag, en op die van den 18 April dezes Jaars, met adstructie van redenen uitgebragt, en in den Landdag van den 25 July dezes zelfden jaars nader bevestigd; niet onverschillig kunnende aanzien dat een geringe pluraliteit de wel gegronde Quartiers-Advisen, zonder eenige allegatie van redenen, den Bodem heeft ingeslagen.

En ten einde van deze onze sentimenten allezins mogte geblyken, hebben wy dezen in 't Kamerboek doen insereeren en overzulks eigenhandig vertekend. Actum Leeuwaerden den 10 Sept. 1779.

(Was getekend)

Wegens Doniawerstal.	Wegens Haskerland.
F. J. J. Eysinga.	*S. H. R. Eysinga.*
F. B. Æ. van Humalda.	*H. Buma.*
	Wegens Stellingwerf Oost-einde.
Wegens Lemsterland.	
J. Wielinga.	*C. L. van Beyma.*

Ook deedt de Grietman van Lemsterland den 16 October 1779. tegen voorgemeld besluit de navolgende verklaring.

De

Door de præsente Heeren Volmagten van Lemsterland op den Extraordinaris Landsdag van den 29 Augustus 1779, tegens de Staats-Resolutie van den 1 September daar aan volgende, genomen op 't sujet van 't verleenen van onbepaalde Convoyen, zynde geprotesteerd; en voor hun de Absenten meede Volmagten van die Grietenye zynde gereserveerd zodanige Aantekeningen, tegens die Resolutien te doen, als verstaan zouden te behooren, verklaare Ik Ondergeschreeven Grietman over Lemsterland, als meede Volmagt van die Grietenye, insgelyks onverantwoordelyk te willen zyn voor de gevolgen van die Resolutie, en my met de ingebragte Aantekeningen hier boven woordelyk geinsereerd, te conformeeren, waar toe ik deeze Verklaringe alhier heb doen stellen, en eigenhandig ondertekent.

's Grie-
venha-
ge.

*Verkla-
ring van
Lemster-
land
tegen
voorgem.
Resol.*

Actum Leeuwaarden den 16 October 1779.

(Was getekend)

R. L. van Andringa de Kempenaer.

De Staten van Holland en Westfriesland hadden op den 19 van Oegstmaend goedgevonden, dat door de Ridderschap en verdere Heeren Gecommitteerden tot het groot besogne zoude worden onderzogt en overwogen, op hoedanigen voet en wyze de raedplegingen over eene toereikende versterking van de Landmacht, zo tot meerdere zekerheid en veiligheid van het Gemeenebest aen de Landzyde, als ter bereiking van het ernstig oogmerk van hunne Ed. Groot Mogende met betrekking tot de onbepaelde convoyen geëindigd zouden kunnen worden.

Het berigt van deze Heeren Gecommitteerden by meerderheid besloten en den 3 September ter Vergaderinge van Holland en Westfriesland ingebragt,

'sGRAVENHAGE. bragt, kwam hier op t'huis; „ Dat van wegens
„ deze Provincie ter Vergadering van hun Hoog
„ Mog. op nieuws, en ten kragtigste, behoord
„ te worden geinsteert, dat hun Ed. Groot Mog.
„ Resolutie van den 30 Maert laetstleeden ten
„ spoedigsten en zonder verder uitstel, tot con-
„ clusie mooge worden gebragt, en dat, ten einde
„ de de difficulteerende Provincien door eene ge-
„ paste toegeevendheid op het stuk der vermeer-
„ dering van 's Lands Militie, te permoveeren,
„ om ook, van hunne zyde aen de serieuse in-
„ tentie van hun Ed. Groot Mog. tot het ver-
„ leenen van onbepaelde Convoyen voor alle
„ Scheepen van de Republicq, gelaeden met
„ Goederen en Koopmanschappen by de Tractae-
„ ten voor geene Contrabanden verklaert, te
„ voldoen, ter hooggemelde Vergadering be-
„ hoord te worden gedeclareerd: Dat hun Ed.
„ Groot Mog. geneegen en bereyd zyn om aen
„ het verlangen van die Provincien tot verster-
„ king der Land Forces zoo verre te gemoed te
„ koomen, als met het belang van hoogstderzel-
„ ver Provincie in de *uytgestrektheid* en *zeeker-*
„ *heyd* van de Contributien tot de Zaeken van
„ *de Zee*, zo weezendlyk geconcerneert, eenig-
„ zints bestaenbaer kan zyn, en van hun Ed.
„ Groot Mog. met reedelykheid gevergt kan
„ worden, onder deze expresse conditie, en
„ met deze peremptoire bepalinge nogtans; dat,
„ *simul & semel*, en gelyktydig, het verleenen
„ der voorschreeve onbepaelde Convoyen zal
„ worden vastgestelt, en dezelve nog voor het
„ uyteinde van dit loopende Jaer, daedelyk ge-
„ presteert zullen moeten worden, of dat by
„ ontstenteniſſe van dien, het Consent van deze

Pro-

„ Provincie in eene Augmentatie van 's Lands 's GRA-
„ Militie niet alleen zal worden gehouden voor VENHA-
„ gecaduceert en ingetrokken, neen maer dat GE.
„ ook alle verdere weigering of dilai omtrent het
„ verleenen der meergem. Convoyen door hun
„ Ed. Groot Mog. zal worden aengemerkt en op-
„ gevat als een *daed* aen de zyde der Bondge-
„ nooten, waer door hun Ed. Groot Mog. van
„ hunne zyde, zig bevoegd en geregtigt zullen
„ oordeelen, om tot zodanige besluiten over te
„ gaen, welke de inhouding of inkorting van
„ hunne Provinciaale quote in de Lasten van de
„ Unie tot hun immediaet en onvermydelyk on-
„ derwerp zullen moeten hebben."

Dit berigt of raport wierdt door de Ridderschap en andere Steden overgenomen, terwyl de Stad Amsteldam verklaerde, zich in de raedplegingen over de versterking der Landmacht, in dit raport vermeld, niet te hebben ingelaten, maer als nog dien aengaende zich te beroepen op de gronden, gelegd in hunne Ed. Groot Mog. Resolutie van 21 April 1774., midsgaders te volharden by de verklaring door Heeren Gedeputeerden van gem. Stad in hunner Ed. Groot Mog. Registers, ten zelven dage ingevoegd.

Onderwyl meenden de Koopluiden, nog geene de minste uitwerking van hunne smeekschriften gehad hebbende, al wederom nieuwe pogingen te moeten doen, en het akelig vooruitzicht voor den Koophandel, het eenig bestaen van dit Gemeenebest, aen hunne wettige Overheid eerbiedig voor te dragen. De Kooplieden van Dordrecht smeekten hunne Beschermers om voorzieninge in een Verzoekschrift op deze wyze:

'S GRAVENHAGE.

Aan de Hoog Mogende Heeren Staaten Generaal der Vereenigde Nederlanden.

De Kooplieden van Dordr. verzoeken de Staaten Gen. om voorzieninge.

Geeven met alle reverentie te kennen Jacob Staats van Hoogstraaten, Samuel Crena, Franck van der Schoor, en Gerrit de Heer Jeffesz., Kooplieden te Dordrecht, zoo voor hun zelven, mitsgaaders als Gecommitteerden van de gesamentlyke Kooplieden en Rheeders van scheepen der Stad Dordrecht.

Dat de Supplianten en de verdere Kooplieden binnen de voorschr. Stad Dordrecht zig hebben geflatteert gehad, dat van wegens deezen Staat aan de Commercieerende Ingezeetenen van dit Land eene Protectie voor hunne scheepen zouden zyn gegeeven geworden, ten einde in de tegenswoordige tyd een alsints gepermitteerd gebruyk van de allernaauwkeurigste Neutraliteit te kunnen maaken, om zonder gevaar hunne scheepen onder een vereyscht Convoy na alle de Havens der thans Oorloogende Mogendheden en elders te kunnen senden, gelyk dan ook de Supplianten vooral, na dat ook een Convooy was toegesegt, en by U Hoog Mog. tot goedmaaking van de extraordinare Onkosten was bepaalt het Lastgeld, zo wel ten aanzien van scheepen alhier t'huis behoorende als van vreemden, op eenmaal te verdubbelen, zo wel als ook een extraordinair Veylgeld te heffen, (waar aan de Supplianten zig zeer gewillig hebben onderworpen) hunne maatregulen hebben genoomen, zo tot het doen van Versendingen als om buyten 's Lands eene gepermitteerde Negotie te doen dryven, alles met oogmerk, dat die operatien nog dit jaar zouden konnen effect sorteeren, maar dat ondertusschen alle de gemaakte arrangementen van de Supplianten, in plaats van een reedelyk voordeel te bewerken, waarlyk een zeer gevoelig verlies aan de Commercieerende Ingeseetenen bedreigt, gemerkt tot hier toe wel verre dat een *onbepaald* Convoy ter executie word gebragt, genoegzaam alle de Oorlogschepen der respec-

spective Admiraliteiten inactiv worden gehouden, en middelerwylen het Saisoen by na verloopen raakt, om Reysen van meer of min uytgestrektheyd te onderneemen, terwyl ook de besorgde voorraad van Koopmanschappen ter versending, en die op gegeeven Ordres buyten 's Lands voor Reekening der Suppliantẽn gereed leggen, aan een zeer merkelyk verderf onderworpen blyven, ten waare de Suppliantẽn by aanhoudentheid hunne schepen sonder Convoy moeten laaten vaaren, doch dat ook dan dezelve schepen blyven geëxponeert, niet slegts aan continueele opbrenging en ophouding in vreemde Havens, maar aan een dagelykse overlast van een ontzachgelyk getal Kaaper schepen blyven geëxponeert, die des te stouter zullen worden, als het met 'er daad blykt, dat de Navigatie van de Ingeseetenen deezer Republicq buyten alle protectie word gelaaten.

'S GRAVENHAGE.

De Koopliedēn van Dordr. verzoeken de Staten Gen. om voorzieninge.

Dat in deeze akelige staat van saaken de Suppliantẽn voor hun en hunne meede Ingeseetenen zich met alle Eerbied durven verbeelden een regt te hebben om een onverwylde hulp van U Hoog Mog. te vraagen, en in het byzonder daar op de attentie van U Hoog Mog. te solliciteeren, dat het eene ontegenseggelyke waarheid is, welke nooit genoeg kan worden geapprehendeert, dat deeze Staat door de Negotie zynde groot geworden, zeekerlyk moet te gronde gaan, zo de Negotie niet met alle kragt word geprotegeerd, en aan de Navigatie gegeeven zodaanig Convoy als andere Neutraale Mogendheden aan hunne Onderdaanen actueelyk præsteeren, dewyl dit tog het eenige middel is om de Commercie van dit Land te maintineeren, waarom dan ook de Suppliantẽn zig veilig daar op zullen verlaaten, dat U Hoog Mog. door eene spoedige en efficatieuse Resolutie de wettige vreeze der Suppliantẽn zullen opheffen.

Weshalven zo keeren de Suppliantẽn zig tot U Hoog Mog., ootmoediglyk versoekende, dat U Hoog Mog. zodaanige maatregelen gelieven te neemen als dezelve na hunne hooge Wysheid zullen vinden

'S GRAVENHAGE. den te behooren, ten einde de Commercie en Navigatie van dit Land ten allerspoedigste, en op eene genoegzaame wyse worde geprotegeert.

'T Welk doende &c.

Deze Kooplieden van Dordrecht vervoegde zich ook by de Staten van Holland en Westfriesland, by verzoekschrift, ten einde hunne Edele Groot Mog. het verzoek aen de Algemeene Staten gedaen, geliefden te ondersteunen en te helpen bevorderen. Dit Request was van dezen inhoud.

Aan de Edele Groot Mog. Heeren Staaten van Holland en Westvriesland.

Req. van Dordr. Kooplieden tot onderſteuning van voorgem. Requeſt.

Geeven onderdaaniglyk te kennen Jacob Staats van Hoogstraaten, Samuel Crena, Franck van der Schoor en Gerrit de Heer Jessesz., Kooplieden te Dordrecht, zo voor hun zelven, mitsgaders als Gecommitteerden van de gesaamentlyke Kooplieden en Rheeders van schepen der Stad Dordrecht.

Dat de Supplianten op den 9 dezer maand September zig by Requeste, waar van eene Copie ten deezen is geannexeert, hebben geadresseert gehad aan de Hoog Mog. Heeren de Staaten Generaal der Vereenigde Nederlanden, en op de gronden daar by gedetailleert verzogt, dat hun Hoog Mog. zodaanige maatreguls geliefden te neemen, als dezelve na hunne hooge Wysheid zullen vinden te behooren, ten einde de Commercie en Navigatie van dit Land ten alderspoedigste en op een genoegzaame wyze worde geprotegeert.

Dat daar op by hun Hoog Mog gedelibereert zynde, is goedgevonden en verstaan, Copie der voorschr. Requeste, benevens Copien van nog twee Requesten ten zelven dage door de Gecommitteerde Kooplieden der Steden Amsterdam en Rotterdam gepresenteert, te stellen in handen van hun

Hoog

Hoog Mog. Gedeputeerden tot de Saaken van de Zee, om te visiteeren, examineeren, daar op te hooren en in te neemen de Consideratien en het Advis van de Gecommitteerde uit de respective Collegien ter Admiraliteit, en dezelve daar nevens aangeschreeven eenige Gecommitteerden uyt den haaren herwaarts te zenden tegens Dingsdag, zullende zyn den 5 October eerstkoomende, om hun Hoog Mog. daar op te dienen van derzelver Consideratie en Advis.

'sGRAVENHAGE.

Req. van Dordr. Kooplieden tot onderſteuning van voorgem. Requeſt.

Dat de Supplianten zig refereerende tot de voorschr. Requeste, eerbiedig vertrouwen, dat Uw Ed. Groot Mog. genoeg penetreeren de volstrekte noodzaakelykheid die 'er is, om thans zonder verdere uytstel de gepaste middelen te beraamen, en die ter executie te brengen, om de Commercie en Navigatie van dit Land te maintineeren, en ook daarom moogen verwagten dat het door de Supplianten gedaane versoek, hier boven gemeld, door Uw Ed. Gr. Mog. zal werden geappuyeert.

Weshalven zo keeren de Supplianten zig tot Uw Ed. Groot Mog. ootmoediglyk versoekende, dat Uw Ed. Groot Mog. het verzoek door de Supplianten by de voorschr. Requeste aan hun Hoog Mog. gedaan, zodaanig gelieven te appuyeeren als Uw Ed. Groot Mog. na den aard der zaaken zullen oordeelen te behooren.

'T Welk doende &c.

was geteekent

M. H. VAN SON Hendsz.

De Kooplieden van Amsteldam hadden hunne verzoeken aldus ingerigt:

Aan de Hoog Mog. Heeren Staaten Generaal der Vereenigde Nederlanden.

Geeven met behoorlyke reverentie te kennen de Ondergetekenden, alle Kooplieden, Assuradeurs,

's Gravenhage. *Req. der Amst. Koopl. om voorzieninge.*

Rheeders en Boekhouders van Schepen, woonagtig te Amsterdam;

Dat U Hoog Mog. by Publicatie van den 7 January dezes jaars 1779. alomme hebben doen publiceeren, „ dat U Hoog Mog. tot verval der onkosten „ van de extraordinaris Equipagien, die tot meerder „ beveiliging en bescherming der Koopvaardyschepen dezer Landen zouden worden gedaan, noodig gevonden hadden, een extraordinaris middel „ van Belasting uit te vinden, te weeten, dat over „ alle schepen, welke het enkel Lastgeld, volgens „ het generaale Placaat van den 31 July 1725, verschuldigd zyn, en overzulks zo wel over vreemde als nationaale Schepen, in dit loopende jaar „ 1779. te beginnen met den eersten January van „ dit jaar, zoude worden geheeven een dubbeld „ Lastgeld; gelyk mede dat het extraordinaris Veilgeld, zo als het zelve by de Lyst van 31 July „ 1725 in train is gebleeven, geduurende dit jaar „ 1779 zoude worden verdubbeld met een per Cent „ op de inkomende, en een half per Cent op de „ uitgaande goederen," alles met zodanige ordres en schikkingen wegens de verplichting van betaaling en wyze van invordering, als by meergemelde Publicatie, waartoe de Ondergetekenden de vryheid neemen zich eerbiedig te refereeren, nader zyn uitgedrukt:

Dat alle de Commercieerende Ingezetenen dezer Stad, vermeenende, tot welke salutaire eindens en oogmerken de penningen, van deze Belasting provenieerende, zouden worden geëmployeerd, de meerdere beveiliging en bescherming der Koopvaardyschepen door extraordinaris Equipagien ter Zee naamentlyk, dien last met eene buitengewoone bereidwilligheid op zich genomen hebben; gelyk onder anderen daar uit zoude kunnen blyken, dat, toen het vaststellen en in train brengen van deze Belasting volgens de vastgestelde orde van Regeering dezer Landen een object van de serieuste deliberatien van de Edele Agtb. Vroedschap der Stad Amsterdam geworden was, en dieswegens door of

van

van wegens den Agtbaaren Raad verscheiden van de geaccrediteerdste Kooplieden, om derzelver informatien en gedachten dieswegens te verneemen, gehoord wierden, alle dezelven genoegzaam eenpaarig, en in substantie, gedeclareerd hebben, dat het in train brengen van dezelve Belasting tot gemelde salutaire oogmerk in de tegenwoordige critique omstandigheden allesints heilzaam voor 's Lands Commercie in 't gemeen was, en zy voor zich dienvolgende gemelden last met de grootste bereidwilligheid zouden opbrengen:

'S GRAVENHAGE.

Req. der Amst. Koopl. om voorziening.

Dat gemelde Belasting alzo daadelyk tot stand gekomen, en zy Ondergetekenden wyders in die vaste verwagting zynde, dat dien conform aan 's Lands commercieerende schepen de noodige protectie en Convoy verleend stonden te werden, zig dan ook in het entameeren en aangaan van hunne commercieele entreprises, daar na gereguleerd hebben gehad:

Dat het inmiddels is komen te gebeuren, dat de commerciecrende schepen dezer Landen zodaanig eene beveiliging en bescherming nog niet bekomen hebben, als de intentie van U Hoog Mogenden, by opgemelde Publicatie nader omschreeven, is medebrengende, en het algemeen belang der Commercie in de tegenwoordige troubles en omstandigheden van zaaken vordert:

Dat zy Suppliauten U Hoog Mog. niet behoeven voortedragen, hoedanig dezelve critique omstandigheden en troubles, na het emaneeren van hoogstgedagte Publicatie, vermeerderd zyn, daar het waereldkundig is, dat het Hof van Spanje zich in dezen Jaare by dat van Vrankryk tegen Engeland gevoegd heeft, met dat gevolg, dat zich thans in of by 't Canaal (om van andere Gewesten niet te spreeken) van de eene zyde, de vereenigde Fransche en Spaansche Vlooten, en van de andere, die van Engeland bevinden, en het alzo nog noodzaakelyker, dan by het vaststellen van opgemelde Publicatie, geworden is, aan 's Lands Commercie en Navigatie, hoe eerder hoe liever, de behoorlyke

 pro-

's GRAVENHAGE.

Req. der Amst. Koopl. om voorzieningè.

protectie te verleenen: waar by U Hoog Mog. nog gelieven te voegen, en in consideratie te neemen, dat andere commercieerende Natien, die, even gelyk deze Staat, eene exacte Neutraliteit observeeren, tot handhaaving en uitbreiding van hunne Commercie de serieuste maatregelen genomen, en derzelver Schepen de noodige Convoyen verleend hebben, en nog daadelyk verleenen, in dier voege dat dezelven daar door van alle insultes en rooveryen zyn bevryd gebleeven:

Dat zy Supplianten, dit een en ander pondereerende, en hunne aandagt vestigende, niet zoo zeer op de tegenwoordige nadeelen en verliezen, die onze Commercie daadelyk staat te lyden, ingevalle dezelve niet ten spoedigsten kragtdaadig beschermd wordt, hoe zeer die op zich zelve zeer important zyn, maar allerbyzonderst op die noch veel gewichtiger, ja dikwils voor altoos onherstelbaare, nadeelen, die uit de vryen en onbelemmerde Vaart van andere Natien voor 't vervolg te dugten staan, aangezien daar door in den loop der Commercie eene totaale alteratie en verplaatsing voor elders gebeuren moet, die niet dan ten uitersten præjudiciabel voor de gezaamentlyke Ingezetenen van dezen Staat zyn kan, zich in de ongelukkige noodzaakelykheid bevinden, zich te keeren tot U Hoog Mogende, met gantsch eerbiedig verzoek, dat het U Hoog Mog. goedgunstiglyk behaagen mag, aan de algemeene Commercie dezer Landen ten spoedigsten behoorlyke protectie te verleenen.

't Welk doende &c.

Het verzoekschrift der Amsteldamsche Kooplieden aen de Staten van Holland en Westfriesland, tot ondersteuning van hun Request aen de Algemeene Staten ingeleverd, luidde aldus:

Aan

Aan de Edele Groot Mogende Heeren Staaten van Holland en Westvriesland.

's GRAVENHAGE.

Req. der Amst. Koopl. tot onderstenning van voorgem. verzoek.

Geeven met behoorlyke onderdaanigheid te kennen de Ondergetekende Kooplieden, Assuradeurs, Rheeders en Boekhouders van Schepen, ter Beurse der Stad Amsterdam:

Dat zy Supplianten zich in de onvermydelyke noodzaakelykheid hebben bevonden, om zich by Requeste aan hun Hoog Mog. de Staaten Generaal der Vereenigde Nederlanden te addresseeren, en derzelver serieuse protectie van de Zeevaart en Commercie dezer Landen, op de allereerbiedigste, doch niet te min ernstige, wyze, te solliciteeren, blykens het Request, waar van zy de eer hebben eene Copie ten dezen te annexeeren:

Dat zy Supplianten, hoe zeer genoegzaam onderricht van de serieuse Resolutie, die U Ed. Groot Mog. van tyd tot tyd, en nog onlangs, ter bescherming van 's Lands Navigatie en Commercie genomen hebben, en alzo zeer wel weetende, dat de veiligheid, zekerheid, en bloey van 's Lands Navigatie en Handel U Edele Groot Mogende allerbyzonderst ter harte gaat, echter gemeend hebben, dat het hunne plicht meede bragt, de behoorlyke kennis daar van aan U Edele Groot Mogende te doen toekomen, en U Edele Groot Mogende tevens allereerbiedigst te solliciteeren, dat het U Edele Groot Mogenden behaagen mag, het nevensgaande Request met hoogstderzelver gewoone attentie te vereeren, en verder door derzelver veel vermogende intercessie by de hooge Bondgenooten te effectueeren, dat het daar by gedaane Verzoek gunstiglyk geaccordeerd, en 's Lands vrye Zeevaart en Commercie door genoegzaame gerepeteerde Convoyen op de efficacieuste en prompste wyze werde gemaintineerd.

't Welk doende &c.

'sGRAVENHAGE. De Rotterdamsche Kooplieden verzogten de Algemeene Staten om voorzieninge, op deze wyze:

Aan de Hoog Mog. Heeren Staaten Generaal der Vereenigde Nederlanden.

Req. der Rotterd. Koopl. om voorzieninge. Geeven met schuldige Eerbied te kennen, de ondergeteekende Gecommitteerden uit de Kooplieden, Assuradeurs, en Rheeders van Schepen der Stad Rotterdam.

Dat de ondervinding van alle tyden hebben geleerd, dat de Koophandel en Scheepvaart in trouble tyden, niet dan door eene behoorlyke protectie kan worden staande gehouden, U Hoog Mogende ook tot soutien dezer sources van 's Lands welvaart, in het voorige jaar diverse Convoyen hebben verleend, en daar boven by Publicatie in dato 24 Nov. 1778. hebben doen bekend maaken, dat 'er behalven de toen reeds Zeylree leggende en bepaalde Convoyen by provisie in de maanden February, Maart en April van dit loopende Jaar, nadere Convoyen zouden worden verleend.

Dat U Hoog Mog. wyders by Publicatie in dato 7 January dezes Jaars 1779. tot verval der onkosten van de extraordinaire Equipagien, die tot meerdere beveyliging en bescherming der Koopvaardyschepen dezer Landen zouden worden gedaan, het enkele Lastgeld, zoo wel over Vreemde, als Nationaale Schepen, verdubbeld, en het extraordinaire Veylgeld, met één per Cento op de inkomenden, en met een half per Cento op de uitgaande Goederen hebbende verhoogd, de Supplianten deze dubbelde Belasting met alle bereidwilligheid hebben gedragen en betaald, in het eerbiedig vertrouwen van hunne Scheepvaart en Commercie, door 't gem. middel efficacieuslyk gemaintineert te zullen zien.

Dan dat nog de toegezegde, nog eenige andere Convoyen voor de uitgaande Schepen, geduurende dit geheele Jaar hebbende plaats gehad, der Supplian-

pliänten Schepen geëxponeert blyven aan de opbrenginge en vexatien der tallooze Oorlogschepen en Commissievaarders der Oorlogende Natien, welke het Canaal en den Oceaan bedekken, terwyl andere Mogendheden, die even, gelyk deze Staat, eene stipte Neutraliteit in acht neemen, hunne Schepen door gepaste Convoyen van evengemelde ophoudingen, insultes en rooveryen beveiligen en bevryden.

's GRAVENHAGE. *Req. der Rotterd. Koopl. om voorzieninge.*

Dat de Supplianten, die in de vaste veronderstelling van genoegzaam Convooy, hunne entreprises, zoo veel doenlyk, hebben uitgestrekt, door deszelfs langduurig gebrek, niet alleen reeds importante schaadens lyden, maar ook redenen van vreeze hebben, dat hunne Scheepvaart en Commercie in de tegenwoordige tydsomstandigheden niet gesouteneert wordende, eerlang zal verplaatst worden en overgaan tot die Volkeren, welke hunne vrye en onbelemmerde Navigatie, door kragtdaadige bescherming, meer en meer uitbreiden, 't welk de ruïne van de Supplianten, en vervolgens van deze Republycq, (welke zonder Commercie en Navigatie niet kan bestaan,) noodwendig na zig sleepen moet, ten zy zulks door eene spoedige en favorable voorzieninge van U Hoog Mog. worde voorgekomen.

Weshalven zoo keeren zig de Supplianten tot U Hoog Mog., ootmoedigIyk verzoekende, dat U Hoog Mogende goedgunstlyk behaagen moge, aan de algemeene Commercie en Navigatie deezer Landen ten spoedigste behoorlyke protectie te verleenen.

't Welk doende, enz.

De ondersteuning van dit hun verzoek verzogten de Rotterdamsche Kooplieden van de Staten van Holland, op deze wyze:

Aan

'S GRAVENHAGE.

Aan de Edele Groot Mog. Heeren Staaten van Holland en West-vriesland.

Rotterd. Koopl. verzoeken ondersteuning van gem. Request.

Geeven onderdaniglyk te kennen Jacques Rocquette, P. Stumpius, Jan Pott, Adrianus Dubbeldemuts, Nicolaes Des Amorie, Cornelis van der Hoeven, Pieter Baelde en C. van Vollenhoven Jansz., Kooplieden te Rotterdam, zoo voor zich zelve dan als Gecommitteerden uit de Kooplieden, Assuradeurs en Rheeders van Schepen derzelve Stadt.

Dat de Supplianten op den 9 dezer maand September aan de Hoog Mog. Heeren Staaten Generaal der Vereenigde Nederlanden hebben gepresenteert de Requeste, waar van Copie ten dezen is geannexeert, en daar by verzogt, dat het Hun Hoog Mog. goedgunstiglyk behaagen mogte aan de algemeene Commercie en Navigatie dezer Landen ten spoedigste behoorlyke protectie te verleenen.

Dat de voorsz. Requeste, nevens nog twee gelyke Requesten door de Gecommitteerde Kooplieden der Steden Dordrecht en Amsterdam gepresenteert, ten zelve dage is gemaakt Commissoriaal met de Gedeputeerden van Hun Hoog Mog. tot de Zaaken van de Zee en de respective Admiraliteits Collegien, en teffens geresolveert, Copie der voorsz. Requesten te zenden aan welgemelde Admiraliteits Collegien, en dezelve teffens aan te schryven eenige Gecommitteerden uit den Haare herwaards te zenden tegens Dingsdag, zullende zyn den 5 October eerstkomende om Hun Hoog Mog. daar op te dienen van derzelver Consideratien en advis.

Dat de Supplianten zig durven flatteren, dat U Edele Groot Mog. geene wegen onbeproeft zullen laaten, ten einde de zaaken ter Generaliteyt daar heenen te doen dirigeeren, dat op de voorsz. Requeste eene spoedige en voldoende Conclusie genomen zal worden, zonder dat het noodig zal zyn de motiven die daar toe dienen, op nieuws, en by herhaaling alhier te detailleren.

De-

Dewyl de Suppliantenzig veylig kunnen refereeren tot zoo veele persuasiven, als de gesteltheid der zaaken actueelyk oplevert, en die nooit aan het doorsigt van U Edele Groot Mog. kunnen echapperen, terwyl het drukkend gevoel, dat de Supplianten en de Beurse van hunne Stadt meest treft, dezelve de vryheid doet neemen, om eene kragtdadige intercessie van U Edele Groot Mog. te imploreren.

's GRAVENHAGE.

Rotterd. Koopl. verzoeken ondersteuning van gem. Request.

En keeren de Supplianten zig daar toe wederom tot U Edele Groot Mog., allerootmoedigst versoekende dat U Edele Groot Mog. het versoek by de voorsz. Requeste door de Supplianten aan hun Hoog Mogende gedaan, zodanig gelieven te seconderen, dat daar op ten allerspoedigste finaal en favorabel worde geconcludeert.

'tWelk doende &c.

Was geteekent

M. H. VAN SON Hendrz.

Alle deze verzoekschriften kwamen den 9 September dezes jaers, ter Vergaderinge van de Algemeene Staten in; welken ten zelfde tyde besloten, dat copie derzelver zoude gesteld worden in handen van de Heeren, die uit hunne Hoog Mogende tot de zaken van de Zee gecommitteerd waren, als mede aen de Collegien der Admiraliteiten worden afgezonden, om tegen den 5 October hunne Hoog Mog. van consideratie en advis te dienen.

Ter gelyker tyd volhardden de Gedeputeerden der Provincie van Holland en Westfriesland, en drongen ten sterksten aen op den inhoud van de Resolutien dier Provincie van den 6 April en 28 Juny 1779. verklaerende voor de gevolgen van langer uitstel van een volkomen besluit tot het verleenen van onbepaelde convoyen niet aensprakelyk te willen zyn. Waer tegen de Gedeputeerden

's Gravenhage. den der andere Provincien verklaerden te volharden by de besluiten van de Heeren Staten hunne Principalen van den 3 Mei, 19 en 23 July, 9 Augustus en 6 September, op dit onderwerp ter Vergaderinge ingebragt.

Het berigt of raport, het welk door de Heeren hunne Hoog Mogende Gedeputeerden, met en benevens de Gecommitteerden van de Admiraliteits Collegien, den 21 October 1779 wierdt uitgebragt, was van dezen inhoudt:

General. raport op de Requesten der Kooplieden. Zouden van advise weezen dat aan hun Hoog Mog. behoort te werden gerapporteert, dat de Heeren hun Hoog Mog. Gedeputeerden, met en benevens de Gecommitteerden van de Collegien ter Admiraliteit, ingevolge hun Hoog Mogende Resolutie commissoriaal van den 9 September laatstleeden, geëxamineert hebbende de Requeste van de Kooplieden van Dordrecht, Amsterdam en Rotterdam, om protectie voor haare Commissie schepen, geoordeelt hebben, dat het poinct van ondersoek niet is, of het in de omstandigheid van tyden en zaaken dienstig en noodig is, dat aan de Commercie en Navigatie protectie verleent werde, maar veel eer gemeend hebben, dat zulks voor een uytgemaakte zaak moest worden gehouden, en een zaak waar in hun Hoog Mog. de Heeren Staaten van alle de Provincien, en alle de Leden van de Regeering volkomentlyk over een stemmen, dewyl zonder die volkomen overtuyging van de noodzaakelykheid van dien, gantsch insignificant zouden weezen alle de Deliberatien, waar mede de hooge Regeering van de Republicq, zig nu, by na een jaar lang heeft bezig gehouden, en weinig of geen nut zoude werden getrokken van de zwaare depenses, die gedaan zyn tot Equipagie van schepen van Oorlog, zo dat men geen ander of klaarder bewys van de algemeene overtuyging van de noodzaakelykheid dier protectie kan vorderen, als de bereidwilligheid en cordaatheid van de respective Bondgenooten, om in Equipagien

ter

ter Zee te consenteeren; maar dat ondersogt moest worden, waar by het toekomt, dat met een zoo generaale inclinatie van de hooge Regeering, de Commercie ongeholpen blyft, en hoe dezelve in het vervolg geholpen zal kunnen worden: dat men niet kan desavoueeren, dat de Kooplieden redenen hebben, om zig, zo als zy by haare Requesten met alle decentie en menagement doen, te beklaagen, dat zy nog geen effect hebben gehad van de hoop op protectie, die haar was gegeeven, dat de Lasten waar aan zy zig met bereidwilligheid en blymoedigheid in die hoop hebben onderworpen, die in het loopende Jaar extraordinair zyn en werden geheeven, om een gedeelte van de kosten daar omme te doen, te vinden, zullen werden gevordert, maar het effect daar van, de protectie van de Commercie, geheel ten agteren blyft; dewyl het een waarheid is, dat hun Hoog Mog. by Publicatie van den 7 January dezes jaars, waar by die verdubbeling van het Last- en Veilgeld is geintroduceert, hebben verklaart, dat de verdubbeling wierd geintroduceert tot verval der onkosten van de extraordinaris Equipagien, die tot meerder beveiliging en bescherming der Koopvaardyschepen dezer Landen zouden werden gedaan; maar dat die beveiliging en bescherming tot dus verre niet is gepresteert; dat men de reden daar van te vergeefs zoude zoeken buyten de ongelukkige discrepance tusschen de Bondgenooten over de meerdere of mindere uytgestrektheid der protectie van de Commercie voor als nog, en het daadelyk verleenen van onbepaalde Convoyen voor alle Waaren, geen Contrabande weezende, of het provisioneel stellen van een bepaaling daar aan, met opzigt tot het zwaar Scheeps-Timmerhout, voor nog eenigen tyd.

'S GRAVENHAGE.

Generale rapport op de Requesten der Kooplieden.

Dat hun Hoog Mog. Resolutie van den 26 April, 18 Juny en 23 July dezes jaars getuygen zyn, dat het niet heeft gehaapert aan menagement in het gebruyken van 's Lands Penningen, ver boven het import en product van de verdubbeling van het verhoogde Last- en Veilgeld, tot het doen van de E-

'S GRAVENHAGE. *General raport op de Requesten der Kooplieden.*

equipagien van Oorlogschepen door vry importante Contributien van de Provincien zelve.

Dat het ook niet mangelt aan yver en applicatie tot bevordering der voorschr. Equipagien, offchoon dezelve door het overgroot gebrek aan Zeevolk op verre na niet zyn in den geordonneerden toestant.

Dat het nog veel minder is toe te schryven aan non-executie van de genoomen Resolutien.

Dat wel zo dra de Resolutie van hun Hoog Mog. van den 26 April dezes jaars was genoomen, en daar by een Equipagie van twee en dertig Schepen en Fregatten van Ooorlog was gearresteert, en zyne Doorl. Hoogheid daar by was verzogt de hand aan de reguliere executie daar van te houden, en te besorgen, dat, zo veel doenelyk alle Maanden een Convoy wierde verleent na de Engelsche en Fransche Havenen, en voort zo dikwyls het vereyscht zoude worden na Lissabon en de Middelandsche Zee, en ten minsten tweemaal in het Jaar na de Colonien van den Staat in de West Indien, eenige Kooplieden toonden in begrip te weezen, dat hun Hoog Mog. by die Resolutie *zonder restrictie* gedisponeert, en hun geaccordeert hebberde maandelyksche Convoyen, het nu van het Collegie ter Admiraliteit te Amsterdam af hing, dat die Resolutie in effect wierd gestelt, verzoekende daarom dan by Requeste aan voorschr. Collegie bepaaling van den Zeyldag van de eerste dier Convooyen voor alle vrye goederen, volgens den Inhoud der Tractaaten.

Maar dat in de executie dit begrip niet had kunnen gevolgt worden, dewyl de geheele staat der deliberatien al te klaar toonde, dat hun Hoog Mog. by die Resolutie geen decisie hadden gegeeven aan het groote Poinct van verschil omtrent de bepaalde of onbepaalde Convooyen, en dat eenvoudig op den 26 April dezes jaars ter conclusie gebragt wezende de Equipage van twee en dertig schepen, die geproponeert was by het Rapport van den 23 October 1778, het Rapport zelve als in Resolutie geconverteert in de Notulen was gebragt, en daar mede ook de periode, bepaalende den dienst der te equipeeren

ren Scheepen daar in, zonder speciale reflectie en regard op de meerder of minder uitgestrektheid der Convoyen was overgebragt, met dezelve generaale bewoording die den 23 October by het Rapport was gebruykt, wanneer nog niet was gedagt om eenige restrictie of bepaaling van de al of niet te convoyeeren Waaren, waar toe zo als bekend is, eerst den 19 November daar aan volgende provisioneel is geresolveert geworden, welke provisioneele Resolutie op den 31 Decemb. daar aan verklaard zynde geen effect langer te kunnen sorteeren, eerst gelegentheid heeft gegeven tot de deliberatien over de uitgestrektheid der Convoyen en de middelen om de Zeemagt van de Republicq op zoo een respectabelen voet te brengen, als vereyscht zoude worden om het regt van den Staat met alle vigeur, en afwending van gedugte onheilen door te setten en te handhaven; waar op de Provincie van Holland en Westvriesland zig den 31 Maart daar aan volgende wel had verklaart maar nog geen der andere Provincien, welkers Gedeputeerden het Rapport van den 10 Maart over de voorschr. middelen hadden overgenoomen, zig op den 26 April finaal hadden geuyt, en vervolgens op dien dag by hun Hoog Mog. over de uitgestrektheid der Convooyen niet kon geresolveert weezen, zo als tot den dag van heeden nog geen finaale Resolutie daar over by hun Hoog Mog. is genoomen.

's Gravenhage.

Generaal rapport op de Requesten der Kooplieden.

Dat ondertusschen de onzekerheid van de Resolutie die op het voorschr. Poinct stond, en nog staat te worden genoomen, noodwendig heeft moeten uitleeveren, dat, zonder nadere Resolutie van hun Hoog Mog. geen Convoyen in het geheel hebben kunnen werden verleent, of voor als nog gegeeven kunnen worden, om dat geen ordres aan de Officieren hebben kunnen gegeeven worden, of voor als nog gegeeven kunnen worden zo lang niet bepaalt is of de protectie zig, al of niet, over het swaare Hout moeste en voortaan zal moeten uitstrekken, aangesien aan de eene zyde door de verklaaring, dat de provisioneele Resolutie van den 19 Nov. 1778

's Gravenhage. General rapport op de Requesten der Kooplieden.

geen effect meer kon sorteeren zonder een nadere Resolutie, alle authoriteit tot bepaaling der protectie is vervallen; maar aan de andere zyde, terwyl hun Hoog Mog. delibereeren of het tydig of ontydig, en met de veiligheid van de Republicq te composeeren, en met haare presente macht al of niet te executeeren is, om de Convoyen onbepaalt te verleenen, de Resolutie by hoogst dezelve daaromtrent te neemen, niet kan werden geanticipeert door de executie, en het daadelyk verleenen der onbepaalde Convooyen, maar de nadere Resolutie van hun Hoog Mog. op het voorschr. subject, of wel een provisioneele dispositie van hoogst dezelve moest en als nog moet werden afgewagt om de Convoyen te kunnen verleenen, en te kunnen bepaalen het gedrag, het welk de commandeerende Officieren daar by te houden hebben, en of de protectie zig al of niet over het zwaare Scheeps-Timmerhout moet uytstrekken.

Dat daar by ook heeft geaccedeert, dat de Navaale Magt van den Staat niet zo spoedig, als men had moeten hoopen, heeft kunnen gebragt worden in dien staat, daar geoordeelt is dat dezelve by provisie in behoorde te weezen; om een genoegzaame magt van schepen teffens by den anderen te hebben tegens gedugte onheilen, ten einde met eenige gerustheid de uitgestrekste protectie daadelyk te kunnen verleenen, hebbende zelfs de Provincie van Holland, hoe zeer dezelve geurgeert heeft om tot het verleenen van dien, te resolveeren, verklaart, niet te begeeren dat dezelve daadelyk werkstellig gemaakt zoude worden, voor dat de schepen van Oorlog in gereedheid zouden weezen.

Dat een goed deel van de Soomer heeft moeten gespendeert werden om gereed te maaken de schepen, die men by den anderen heeft, of nog hoopt in het najaar te zullen kunnen byeen brengen, door dien de schepen, die men geordonneert had van nieuw te equipeeren, haare manschappen niet hebben kunnen bekoomen, en de schepen die men heeft doen t'huis komen, en in dienst continueeren, zulke aanmer-

merkelyke reparatien en voorsieningen hebben noo- 's GRAVENHAGE.
dig gehad, dat by het Collegie ter Admiraliteit op
de Maaze de lichaamen der schepen zyn verruylt;
en by het Collegie ter Admiraliteit te Amsterdam
het eene schip voor, en het andere na, in Texel ge- *Generaal*
krengt en gekielt heeft moeten worden, en voor al *report*
aan het Zeevolk, vermits de langduurigheid van *op de*
haaren dienst, verlooven hebben moeten werden *Requesten der*
gegeeven, waar toe tyd vereischt is geworden, be- *Kooplieden.*
halven de desertie, dewelke by die geleegentheid
plaats heeft gehad, en gemaakt heeft, dat een vry
aanzienelyk getal van Deserteurs, benevens de impotente en ombekwaame, daar mede de schepen zyn ingevallen, en die in vry grooten getal afgedankt hebben moeten worden, zo wel als van Overleedene aan Boord, door aanwerving gesuppleert hebben moeten worden, het geen wegens het overgroot gebrek aan Zeevolk meer tyd en depenses heeft weggesleept, als men zig heeft kunnen voorstellen en misschien nog zoude kunnen gelooven, het geen egter niet anders heeft kunnen weezen, na dat, om de onbepaalde Convoyen met gerustheid te kunnen doen tegens de gedugte onheylen by hun Hoog Mog. met algemeene concurrentie noodig is geoordeeld af te gaan van de manœuvres van de jaaren 1756, 1760 en 1761. en van het Plan van equipagie op diergelyke leest geschoeit, en in October 1778 voorgestelt en noodig is geoordeelt de Zeemagt van den Staat byeen te versaamelen, om te kunnen doen de operatien, die met geen gerustheid door de verspreide Zeemagt, of de enkelde schepen, die men binnen Gaats had, en promptelyk kon equipeeren, geëxecuteert konden worden, en vervolgens tot nu toe niet gedagt heeft kunnen worden om dezelve op nieuw te verspreiden.

Dat vervolgens eenigermaate door de ongereedheid der schepen van Oorlog, maar voornaamentlyk door de onzeekerheid der finaale Resolutie omtrent de uytgestrektheid der Convoyen, is te weeg gebragt, dat deze Zoomer is verloopen, en aan de Commercie geheel geen protectie, hoe zeer die

'S GRAVENHAGE. was belooft, en welmeenend gebuteert, uyt de natuur der zaaken, zonder dat eenig retardement daar aan door byzondere Persoonen of Collegien is toegebragt, gegeeven heeft kunnen worden.

General raport op de Requesten der Kooplieden. Dat egter het werk op dien voet niet kan blyven voortduuren, en dat, zoo zeer de finaale Resolutie van hun Hoog Mog. tot het verleenen van onbepaalde Convoyen niet ten spoedigsten kan werden genoomen, inmiddels middelen gevonden zullen moeten werden om de beloofde Protectie aan de Commercie, waar over geen hæsitatie valt, intusschen te verleenen, en aan dezelve ten nutte te maaken de zwaare kosten van Equipagie, die gedaan zyn geworden: als mede om de Possessien, en de Colonien van den Staat in de West-Indien, die geheel van alle protectie ontbloot zullen weezen, wanneer het eenige schip, hetwelk nog daar is en haast zal moeten retourneeren, vertrokken zal weezen, daar van te voorsien, en de vlag van den Staat te laaten sien in de Middelandsche Zee, daar geheel geen protectie van dezelve gevonden word, zo men 'er van uytzondert een scheepje van 20 stukken, het welk de Præsenten na Algiers heeft overgebragt, en op zyn retour is, terwyl de geheele Zeemagt van den Staat, die thans buiten Gaats is, bestaat in het schip van festig stukken, onder den Capitein Bisdom, te Sint Eustatius, en het schip van twintig stukken onder den Capitein de Rook in de Middelandsche Zee.

Dat al kon men de Commercie en Colonien nog langer zonder protectie laaten, de schepen van Oorlog in de Zeegaten niet kunnen gehouden worden, en den Winter over leggen, maar noodzaakelyk, zullen zy niet aan het gevaar van alle door den ysgang geruineert te worden, bloot gestelt worden, voor den Winter in de Havenen gebragt en opgelegt, of na de Zee gesonden zullen moeten worden.

Dat volgens de ordres tot Equipagie gegeven, in dit Jaar zou hebben behooren in dienst en gereedheid te weezen tien schepen uit voorige dienst ge-

con-

continueert, namentlyk 1 a 60, 3 a 50, 3 a 36, en 3 a 20 stukken: vyf schepen tot Wagtschepen geordonneert te equipeeren, 1 a 70 en 4 a 40 stukken, en vier Advisjagten, en 31 schepen den 26 April dezes Jaars geresolveert, te doen equipeeren uit de Petitie van den 3 Nov. 1778, zynde de manschap van een schip van 60 stukken, hetwelk het twee en dertigste uitmaakte, daar na tot vermeerdering van de manschap op de overige schepen van dit Charter gedestineert;

's GRAVENHAGE. Generaal raport op de Requesten der Kooplieden.

Namentlyk vyf a 60 stukken, agt a 50 stukken, twee a 40, agt a 36, zeven a 20, en één a 12 stukken: en dus in het geheel ses en veertig schepen en vier Advisjagten, namentlyk één a 70, ses a 60, elf a 50, ses a veertig, elf a 36, tien a 20, één a 12, en vier Advisjagten.

Maar dat hoe zeer door gebrek aan Lichamen der schepen, die niet gereed kunnen weezen, zo als men gehoopt had, aan die geheele Equipagie maar zoude behoeven te ontbreeken één schip van 60 en één van 50 stukken by het Collegie ter Admiraliteit in Zeeland, en één van 36 stukken by het Collegie ter Admiraliteit in Vriesland met de vier Advicsjagten, en vervolgens zo veel de Lighaamen aangaat, volkomen gereed zyn 43 Schepen en Fregatten, of zo men al op de Lyst der Schepen, waar van de Lighaamen ongereed zyn, zoude moeten stellen 22 stukken van het Collegie ter Admiraliteit in het Noorderquartier, en dus vyf schepen als defecte wegens ongereedheid der Lighaamen zoude moeten considereeren, en veertig Lighaamen van schepen gereed zyn, maar door gebrek aan manschap daar aan in den Dienst geheel deficieeren, by het Collegie ter Admiraliteit te Amsterdam negen schepen, één a 60, vier a 50, drie a 40, één a 36, één van 60 by het Collegie ter Admiraliteit in Zeeland, en dus tien schepen, die met geen moogelykheid in het Najaar kunnen werden gereed gemaakt, blyvende vervolgens maar 31 schepen die gereed zyn of kunnen worden.

Dat onder de gereede schepen zyn de twee Wagt-

'sGRAVENHAGE.

General raport op de Requesten der Kooplieden.

schen één a 70 by de Maaze, één a 40 by Amsterdam, dewelke in de Winter niet op Stroom zullen kunnen blyven leggen, en waarom afgedankt zullen moeten worden; het Fregat van 36 stukken van het Collegie ter Admiraliteit te Amsterdam, hetwelk reets is afgedankt, het Snaauwschip van 12 stukken by de Maaze, hetwelk heeft afgedient, en afgedankt zoude dienen te worden, of na het opleggen der Wagtschepen, daar voor gebruykt te worden, en dan nog één schip van 36 stukken by het Collegie ter Admiraliteit te Amsterdam, het welk niet verder zal kunnen dienen als reparatie noodig hebbende, en één van 50 stukken by het Collegie op de Maaze, hetwelk gevoeglyk schynt dat afgedankt werde, om dat de manschap dog niet langer als tot Maart gecontinueert kan worden, en dan uit die mindere kosten zo veel langer zal kunnen dienen een Fregat van 40 stukken.

Dat vervolgens na aftrek dier ses schepen, maar tot den Dienst over blyven vyf en twintig Schepen en Fregatten, namentlyk drie a 60, vyf a 20, twee a 40, agt a 36 en zeven a 20 stukken, op welke men schynt te moeten rekenen dat dezelve in dit Najaar zullen kunnen dienen, en die voor de Winter geborgen zullen moeten worden.

Dat daar van zoude kunnen worden gebruyk gemaakt tot dienst van de Commerçie van de Colonies van den Staat, en dezelve daadelyk geholpen op deze volgende wyze:

Dat door de Vlag-Officieren in het Voorjaar geconsuleert, geoordeeld wezende, dat om een onbepaald Convoy na de Fransche Havenen met eenige gerustheid te kunnen doen, noodig waren drie a vier schepen, en even zo veel Fregatten, en het onbepaalde Convoy, alleen de Houtschepen concerneerende, uit het groot der schepen zoude kunnen worden afgesondert drie Schepen en vyf Fregatten, namentlyk één van 60, twee van 50, drie van 36, en twee van 20 stukken, en dezelve gereed houden; om, wanneer hun Hoog Mog. zullen resolveeren om de Houtschepen te doen Convo-

voyeeren, den voorschr. dienst te doen; en dat de-'s GRA-
zelve tot een zamelplaats zoude kunnen werden ge- VENHA-
geeven de Rheede van Rammekes of Vlissingen, ten GE.
einde zig, by aldien te vooren geen ordre mogten
hebben om na Zee te loopen, wanneer de gelegent- *Generaal*
heid om uit te loopen gunstig zoude mogen voor- *rapört*
komen, en vooràl voor de zwaare schepen in gevaar *op de*
zoude kunnen weezen, dat van die geleegentheid *Requesten der*
geen gebruik maakende, daarna in het ys beset zou- *Koopliede*n.
de kunnen raaken, daadelyk uit en in het Vlissing-
sche Zeegat, weder binnen te loopen, en des noods-
zig in de Haven of Dok van Vlissingen te bergen om
ordres af te wagten.

Dat van de overige schepen agt zouden kunnen werden gesonden na de West-Indien, de Kust van Africa daar onder begreepen, namentlyk twee van 60, één a 50, één a 40, één a 36, en twee van 20 stukken, de laatste voornamentlyk tot besetting van de Rivier van Surinaamen, als by Directeuren van de Societeit van Surinamen het nuttigste voor die Rivier geoordeelt werdende, die zig teffens op de Rivieren van de Berbices, Issequebo en Demerary zouden kunnen vertoonen.

En dat de negen resteerende schepen dan zouden kunnen gebruikt worden tot de Convoyen na de Middelandsche Zee, namentlyk, Cadix, Lissabon en alle plaatsen op de Engelsche en Fransche kusten onderwegen, daar onder begreepen, namentlyk, twee van 50, één van 40, drie van 36, en drie van 20 stukken, om telkens, na maate dat 'er Convoyen derwaarts zullen noodig weezen, en de schepen gereed zullen zyn, de Convoyen derwaarts te geleiden, aan welker Officieren dan, aangesien te vooren byzondere schepen geschikt zyn om de Houtschepen, zo dra hun Hoog Mog. het tydig zullen oordeelen, en daar toe zullen resolveeren, te Convoyeeren, zoude kunnen werden geordonneert, om haare Convoy met geen Houtschepen te bezwaaren, en de Vlag van den Staat aan geen insultes ter zaake van de Houtschepen, te exponeeren, als daar toe niet geschikt weezende,

 en

'S GRAVENHAGE.

Generaal raport op de Requesten der Kooplieden.

en de noodige forces, om dezelve te kunnen defendeeren, niet hebbende.

Dat by deze schikking wel eenige schepen langer zullen dienen als de Termynen strekken, waar voor de Gelden tot goedmaaking der kosten zyn gepetitioneert, aangezien dien volgende in employ zouden werden gebragt, en tot Maart of April van het aanstaande Jaar zouden moeten in dienst gehouden worden eenige van de schepen, voor welkers continuatie niet verder als tot het einde van het jaar Gelden zyn gepetitioneert; maar dat veele daar van na ultimo December betaalt zullen worden uit de Petitie van den 3 November 1778, en op dezelve overgaan, en dat de overdienst van de weinige schepen, voor welke alzoo geen betaaling zoude kunnen werden gevonden, *zal kunnen gebragt worden op een nadere Petitie in het Voorjaar te doen*, wanneer men apparent met meerdere præciesheid, als tegenswoordig zal kunnen oordeelen, welke verdere equipagien van schepen den Dienst van de Republicq voor het jaar 1780 zal komen te vereyschen, boven het geen daar toe gevonden zal kunnen worden uit de schepen, die voor als nog op de Petitie van den 3 Nov. niet geëquipeert zyn, en vry voor hun zullen strekken, mitsgaders aan de meeste van de Collegien ter Admiraliteit voor de Winter werk genoeg zullen verschaffen om dezelve gereed en bemand te krygen.

Dat het egter niet ondienstig zoude weezen, voor zo verre eenige Collegien ter Admiraliteit in het geval zouden mogen weezen van in het Najaar meer Volk te moeten afdanken, als zy noodig hebben om te suppleeren de reets aan haar gedemandeerde Equipagien, in welk geval het Collegie ter Admiraliteit op de Maaze apparent zal weezen; de zodanige Collegien te authoriseeren om de manschappen, die zy te veel mogten hebben, en nu moeten afdanken, op loopgeld te moogen aanhouden, en verder te mogen aanneemen tot drie a vier hondert man ieder, met belofte dat de kosten daar omme gedaan, haar zullen werden geva-

li-

lideert en goed gedaan uit het Fonds van de Equipagie voor 1780, in het Voorjaar in de maand February of daar omtrent nader te bepaalen.

Dat vervolgens, hoe eer zoo beeter, by hun Hoog Mog. zoude behooren te werden geresolveert, om zyne Doorluchtige Hoogheid den Heere Prince van Orange en Nassau te versoeken, om aan de Officieren van het schip van festig stukken, twee van vyftig, drie van ses en dertig, en twee van twintig stukken, ordre te geven om zig gereed te houden, om te kunnen doen een Convoy van schepen met Hout en Masten na Vrankryk, wanneer daar toe by hun Hoog Mog. geresolveert zoude kunnen worden, en om by vertoef van nadere ordere ten voorschr. einde; en verder verloop van het Saisoen, waar door haare schepen by een schielyk opkoomende ysgang in gevaar zouden geraaken van in het Zeegat, daar zy zig bevinden, of in de nabyheid van dien, niet behoorlyk geborgen te kunnen worden, het geen zy anders, zo verre het in het Zeegat daar zy zig bevinden, of in de nabyheid van dien kan geschieden, zullen moeten doen, haare schepen in tyds te bergen, en van de geleegentheid, die zig zoude mogen opdoen, om in Zee te komen, gebruyk te maaken, en uytgeloopen weezende, in het Vlissingsche Zeegat weder in te loopen, en op de Rhee van Vlissingen of die van Rammekes te blyven leggen, en, des noods, in het Dok te Vlissingen in te loopen, en aldaar nadere ordres te blyven afwagten.

'S GRAVENHAGE. *Generaal raport op de Requesten der Kooplieden.*

Agt schepen en Fregatten, namentlyk twee van festig, één van vyftig, één van veertig, één van ses en dertig, en twee van twintig stukken, te zenden of te doen Convoyeeren na Delmina, Sint Eustatius, Curacao en Surinaamen; en negen schepen, namentlyk twee van vyftig, één van veertig, drie van ses en dertig, en drie van twintig stukken, te gebruyken tot Convoyen na de Middelandsche Zee, Cadix, Lissabon, en alle Plaatsen op de Engelsche en Fransche kusten onder wegen daar onder begreepen, en aan de Officieren die

's GRAVENHAGE. Convoyen zullen geleiden, te ordonneeren, om haare Convoyen met geen Houtschepen, of die swaare Masten of swaare Scheeps-Timmerhout gelaaden hebben, te beswaaren, en de Vlag van den Staat en de verdere schepen van haar Convoy aan geen insultes, ter saake van Houtschepen te exponeeren, zonder de noodige forces om dezelve te kunnen defendeeren, als daar toe niet geschikt weesende.

General raport op de Requesten der Kooplieden.

En om verder aan de Collegien ter Admiraliteit op de Maaze en te Amsterdam aan te schryven, om de Wagtschepen, voor dat 'er ysgang komt, op te leggen, en met derzelver manschap, die van de andere schepen van haar aandeel in de Equipagie te suppleeren.

En aan het *Collegie ter Admiraliteit op de Maaze* om te doen afdanken het in dienst gecontinueerde schip van vyftig stukken, en het gecontinueerde schip van twintig stukken te prolongueeren over zo veel tyd als zal kunnen vervallen uit de mindere dienst van voorschr. schip van vyftig stukken, en het uitgedient hebbende Snaauwschip van twaalf stukken, met hondert hoofden, in plaats van het af te danken Wagtschip in dienst te houden, zo lang als de manschap betaalt kan worden uyt het geen door afdanking van het grootere Wagtschip gespaart werd, om het schip van festig stukken, by hetzelve Collegie, volgens hun Hoog Mogende Resolutie van 26 April deezes jaars, geëquipeert, te doen victualieeren tot het eynde van het Jaar 1780.

Als meede aan het Collegie ter Admiraliteit te Amsterdam om meede af te danken de schepen, welkers gecontinueerde dienst ten einde loopt, die niet voor het geheel of een gedeelte kunnen suppleeren de schepen, die hetzelve Collegie nog volgens hun Hoog Mog. Resolutie van den 26 April dezes jaars schuldig is te equipeeren, een schip van festig stukken uitgesondert, het welk zy de Winter door tot het eerstkoomende open water zullen mogen in dienst houden.

En

En om eindelyk aan de gesamentlyke Collegien ter Admiraliteit aan te schryven om jeder vier a vyf hondert man op Loopgeld te mogen aanneemen, met toesegging, dat de kosten haar zullen werden gevalideert en goed gedaan uit het Fonds, hetwelk in het Voorjaar zal worden geadsigneert tot vinding der kosten van Equipagie voor het Jaar 1780, of althans dan nader zal worden bepaalt, en dat de Gecommitteerden van de Collegien ter Admiraliteit in de maand February nader zullen werden beschreeven, om hun Hoog Mog. nader te dienen van haare Consideratien en Advis omtrent de Equipagien voor 't jaar 1780, en de Fondsen daar toe, dewelke niet zullen kunnen vallen uit de Petitie van den 3 November 1778.

'S GRAVENHAGE. *General raport op de Requesten der Kooplieden.*

Dit raport op den zelfden 21 dezer Maend door den Raedpensionaris ter Vergaderinge der Staten van Holland en Zeeland overgebragt zynde, hebben de Heeren van de Ridderschap verklaerd te volharden by hunne verklaering tegen de Resolutie van hunne Ed. Groot Mog. van den 30 Maert, en op den 4 en 24 Juny nader bekragtigd, en dus verklaerd volgends dezelve met het generael Plan in het voorsz. raport te zullen instemmen; terwyl Dordrecht, Rotterdam, Schiedam en Alkmaer hier tegens hunne *contra declaratoir* reserveerden, en de Steden Haerlem en Amsteldam het voorgem. raport, wat aengaet de schikking en bepaling der convoyen van de hand wezen.

Onderwyl hadt de Koning van Spanje den 24 Juny bevolen, dat 3 maenden na afkondiging van dit besluit, men op de tollen van dit Koningryk geene Koopmanschappen zoude ontvangen, nog Eetwaren, verdagt van Engelsche Fabryk te zyn. De Consul van Spanje gaf dan, uit kragt de-

'S GRAVENHAGE. dezer bevelen van zyn Hof, kennis aen de Kooplieden dezer Provincien, die op Spanje handelen, dat zy verpligt zouden zyn Certificatien te zenden van de Magistraten of Opzienders der Fabryken, waer door zy zouden bewyzen het voortbrengsel, de hoeveelheid, de hoedanigheid der Goederen, derzelver Fabryken, dat zy geen voordeel gehad hadden in de Heerschappyen van zyne Britsche Majesteit, en dat zy aen hem geene rechten betaeld hadden. Daerenboven, dat dezelve Certificatien ook moesten voorzien zyn van Getuigschriften van den Consul of de Vice-Consuls van zyne Majesteit, verblyf houdende in de Havens, waer de Koopmanschappen zouden ingescheept worden; ten einde daer door te bewyzen, dat de gemelde Certificatien waerlyk en wezenlyk afgevaerdigd zyn door de Magistraten of Opzieners der Fabryken: alles om misverstand voor te komen, en op dat de Kooplieden geene onwetendheid zouden kunnen voorwenden.

Ook vondt de Koning van Frankryk goed by arrest van zyne Staetsraed den invoer van Noordhollandsche Kaes den 18 September 1779 tot nader bevel te verbieden.

Wy hebben ook nog in ons Stukje voor Augustus van dit jaer 1779. bl. 786. en volgg. gezien dat de Engelsche Afgezant by eene Memorie de hulbpenden volgends het verbond van 1678 vorderde.

Laten wy eens zien, wat de Provincie Friesland hieromtrend beraemde. Het Advis van het Kwartier van Westergo, den 25 July ingebragt, was van dezen inhoud:

Het

'sGRAVENHAGE.

Advis van Westergo nopens de hulpbenden door Engeland gevraegd.

Het Quartier vermeend als nog te moeten persisteeren by de gevoelens, welke hetzelve ter Staatsvergadering heeft opengelegt in de jaren 1755 en 1756. en waarmede als toen de volle Staat zig eenparig heeft geconformeert, ter gelegenheid der in die tyd overlegde Memorien en gedaane eischen van het Britsche Hof, oordeelende zig nu meer dan ooit verpligt tot het vermyden van alle zodaanige demarches, welke aan de Kroone van Groot-Brittannien of Frankryk eenige ombrage zoude kunnen geeven, en tot obsferveering van de allerstipste Neutraliteit, en daar hetzelve voor als nog uit de Tractaaten der vorige Eeuw, en vooral uit het 13 Art. Art. van het Tractaat van 1/19 January 1714. welke den grondslag en uitlegging moet geven aan de volgende, niet vermeent, dat het *casus fœderis* zoude exsteeren, en van de Kroon van Frankryk niet verwagten kan eenig inzigt, om de Koninglyke Regeering en Throonsopvolging, thans zo gelukkig in Engeland gevestigt, te willen aanranden of verstooren: daar ook de eerste regel van zelfsbehouding nu de uiterste omzigtigheid vorderd, en de Kroon van Engeland in deszelfs vorige successive Memorien en Verklaringen ten duidelykiten getoont en verzekert heeft, dat zy den zin der Tractaaten vestigde naar den regel van Convenientie, welke stelling reeds zo veele gevoelige slagen aan onze Commercie heeft toegebracht, en dus getoont heeft, wat verpligting zy zigzelven opgelegt rekende door die zelve Tractaaten, welke zy nu reclameert; zo oordeelt het Quartier, dat de Gecommitteerden ter Generaliteit dezer Provincie behooren gelast te worden, de zaaken ter Generaliteit daar heen te dirigeeren, dat de Republicq geen hoegenaamde reden van wettig ongenoegen, aan de Britsche of Fransche Kroon koome te geven, dat aan Ridder Yorke, in antwoord op deszelfs Memorie werde vertoont de ongehoudentheid der Republicq, om voor als nog zig tot het geven van het gevraegt secours te bepaalen; terwyl eene dusdanige stap, tot welke zy zig geentzints gehouden oordeelt, niet

dan

'S GRAVENHAGE. dan de allernadeeligste gevolgen voor den Staat na zig zoude sleepen, met wydere last aan voornoemde Gecommitteerden, om met de uiterste zorg te waken voor het belang dezer Provincie, tegens het neemen van Maatregelen, waardoor de aangenomene Neutraliteit eenigzints gekrenkt zoude kunnen worden.

Het Advis van het Kwartier der Steden wegens de gevraegde Hulpbenden, was aldus ingerigt:

Advis der Steden nopens de gevraegde hulpbenden.

Het Quartier der Steden deszelfs Advis zullende uiten over 't 26 Poinct van deliberatien van dezen Landsdag, waar by de Memorie van den Heer Ridder Yorke, verzoekende secours voor Groot-Brittannien, word voorgedraagen, zal in de eerste plaats onderzoeken; Of de *casus fœderis* exsteert, en zo ja, of dan ten tweeden het gedrag van Engeland ons van alle verbintenissen dien te neffens heeft ontslagen, en of ten derden de liefde voor ons zelven, en zorg voor zelfsbehoudenis ons kan dispenseeren van de nakominge van zulke plegtige Tractaaten.

De *casus foederis* in het Tractaat van 1678. uitgedrukt is zonder tegenspraak: „ Als een der partyen „ Contractanten, in zyne bezittingen word aangetast, wanneer aanstonds het gestipuleerde secours „ gezonden, en na zulks alle macht tot verdediging „ van den aangevogten Bondgenoot moet worden „ gebruikt;" dit Tractaat nu is naderhand meermaalen, en inzonderheid in den jaare 1716 expres bevestigt, en toen by een separaat Artykel bedongen, dat het secours zoude kunnen gereclameert worden, niet alleen in cas van eenen werkelyken inval, maar ook dan, wanneer die aanval gedreigd, en toebereidselen ten dien einde gemaakt wierden.

Dit alles is zo klaar door de Contractanten uitgedrukt, dat omtrent hunne meening niet wel eenige twyffel schynt te kunnen plaats hebben; Ook begrypt het Quartier tot hiertoe niet, hoe door het

Trac-

Tractaat van den jaare 1713. hierin eenige verandering zoude gemaakt zyn: daar in word wel speciaal het recht tot den Groot-Brittannischen Throon in de Protestantsche Linie en het Huis van Hanover gegaarrandeert, en tegens alle betwisters van die successie hulp belooft, doch hier uit volgt geenzints, dat alle aanvallen tegens Groot-Brittannien in het vervolg zouden uitgesloten zyn, en geene verpligtinge tot adsistentie medebrengen; in geenen deele: het Tractaat van 1716 bevestigt expres de generaale defensive Alliantie in den jaare 1678 aangegaan.

's GRAVENHAGE. *Advis der Steden nopens de gevraegde hulp benden.*

Of nu ten tweeden, de verhindering, die Engeland aan de vrye Vaart, by het Tractaat van 1674. bedongen, toebrengt, alle andere verbintenissen vernietigd, en de Republicq van de onderhoudinge derzelve ten eenemaale ontslaat, is eene quæstie van eene moeijelyke discussie, en waarin het Quartier thans onnodig oordeelt te treeden.

Dewyl ten derden eigen veiligheid en zelfsbehoud ons Gemeenebest niet toelaten, op dit ogenblik aan de requisitie van Groot-Brittannien te voldoen; eene toestand, die, beklaaglyk in zig zelve, ten gevolge moet hebben, het meer en meer verminderen van ons aanzien in Europa, en alleen moet toegeschreven worden aan het verzuim van het behoorlyk versterken der Landmagt en Frontieren, geduurende eene dertigjarige Vrede: een verzuim, het welk grootendeels te wyten is, aan den standvastigen tegenstand van zommigen, die goedgevonden hebben dit nodige werk te verhinderen: en wat eindelyk het gepasseerde in den jaare 1755 en 1757 belangt, word daarop alleen geremarqueert, dat de omstandigheden van dien tyd niet volkomen gelyk zyn aan de tegenwoordige, want, toen was Groot-Brittannien zonder tegenspraak de aanvaller in Europa, en de grond des geschils over de Grenzen in America was duister en byna buiten het bereik van een onpartydig oordeel; twee zaaken die nu zeker met dezelfde evidentie geen plaats grypen.

Het

's GRAVENHAGE.

Het Quartier alle deze confideratien dan nemende in ernftige overweginge, is van Advife: Dat het verzogte fecours niet kan geweigert worden, op fundament van de non-exiftentie van de *cafus foederis*, maar dat de Gecommitteerden ter Generaliteit behoorden gelaft te worden, om het daar heen te dirigeeren, dat het antwoord op de Memorie van den Heer Yorke by provifie gedilaijeert, of ten minften daarin vertoont werde de onmogelykheid, om voor als nog de aangegaane Engagementen te voldoen, zonder de dierbaarfte eigenbelangens aan het grootfte gevaar bloot te ftellen.

Het Advis van het Kwartier der Zevenwouden luidde aldus:

Advis van Zevenwouden nopens de gevraegde hulpbenden.

Het Quartier vermeent, dat het *cafus foederis*, waarop de Koning van Engeland zig fundeert, om het by de Tractaaten geftipuleerdt fecours te kunnen vragen, thans niet exfteert, en dat dus het zelve niet kan worden geaccordeert, zonder eene fchending van de Neutraliteit, welke de Republicq tusfchen de Oorlogende Mogendheden tracht te obferveeren. Het Quartier oordeelt derhalven, dat de Gecommitteerden ter Generaliteit behoren te worden gelaft, het verzogte by de Memorie van den Ridder Yorke wegens deze Provincie te decli-neeren, en vooral niet te treeden in het neemen van eenige Maatregelen, waardoor de voorgeftelde onzydigheid eenigzints gevaar zouden kunnen loopen van verbroken te worden.

LEIDEN.

De Heeren Profesforen van de Hooge Schoole alhier, welken de bezorging van de uiterfte wille en making van wylen den Heer *Jan Stolp* is aenbevolen, hebben op den 13 dezer maend hunne gewoone Vergadering gehouden om uitfpraek te doen over de Verhandelingen, welke hen toegezonden zyn tot be-

beantwoording der vraege in het voorleeden jaer LEIDEN opgegeeven: „ Is het door het enkel licht der „ rede betoogelyk, dat 'er niet meer dan één God „ zyn kan? Welk is dat betoog? En zyn 'er ooit „ Volken of Wysgeeren geweest, welke tot de „ kennis dier Waerheid gekomen zyn, zonder „ behulp of spoor eener Godlyke Openbaering?"

De gouden Eerprys, ter waerde van 250 guldden, is toegeweezen aen de Verhandeling, ten zinspreuk hebbende:

Divosque mortalesque turmas
Imperio regit unus aequo.

Waer van, by opening van het verzegeld briefje, bevonden is Schryver te zyn de Hooggeleerde Heer *Daniel Wyttenbach*, Professor Philosophiæ aen het Illustre Athenæum te Amsteldam.

Behalven deze, hebben bovengemelde Heeren nog verscheidene andere Verhandelingen ontvangen, die wel verdienden het licht te zien; maer zig aen een zeker getal moetende bepaelen, hebben zy uit deze wederom eene keuze gemaekt, en besflooten by het bekroonde Stuk nog vier Verhandelingen te laeten drukken, van welke de eerste ten zinspreuk heeft: τὰ καλὰ δύσκολα. De tweede: *Neque tam est acris acies in naturis hominum & ingeniis* &c. De derde: *Veritas index sui & obliqui.* De vierde: *Certamen præmia magna movent.*

Indien de Schryvers dezer Verhandelingen goedvinden, dat hunne naemen aen het hoofd van hun Werk gesteld worde, gelieven zy die voor den eersten van Louwmaend 1780 te laeten weeten aen den Hooggeleerden Heer *Allamand*, Philosophiæ Prof. &c., thans Secretaris van het Stolpiaensch Legaet: zullende anders de verzegelde

LEIDEN. briefjes, waer in zy hunne naemen hebben aengeteekend, ongeopend verbrand worden; gelyk men met de overigen gedaen heeft, behoorende tot die Verhandelingen, welke niet zullen gedrukt worden.

AMSTELDAM.

Omtrend het ontrusten van de scheepvaert der Hollanders, hebben wy van tyd tot tyd wederom onaengename berigten. Onder anderen melt Kaptein Tj. Swart, den 18 Augustus van St. Eustatius vertrokken en den 16 dezer in Tessel gearriveert, „ dat hy op den 9 *September* door een „ Schip tweemael met scherp *wierdt beschoo-* „ ten, het welk men vervolgens vernam, dat een „ Engelsch Oorlogschip en *the Entreprise* ge- „ naemd was, waer van twee Lieutenants by gem. „ Kapt. Swart aen boord kwamen, hem nood- „ zaekten niet alleen Cognossementen en Manifest te vertoonen, maer ook de Brievenzak over „ te geven, welke agter het Zegel wierdt geo- „ pend: De Hollandsche Brieven deedt men we- „ der in de Zak, maer een Lieutenant keerde met „ de Fransche Brieven na zyn boord, terwyl de „ 2de Lieutenant, aen boord van Schipper Swart, „ de Engelsche opende om te zien, of 'er ook „ goederen voor Americaensche rekening waren, „ en of 'er eenig byzonder Oorlogsnieuws in „ vermeld wierdt; dezelve vervolgens byeen ge- „ bonden hebbende deedt men ze, als ook de „ Fransche, welke, zo men zegt, ongeopend „ terug kwamen, weder in de Brievenzak, waer „ na men Kapt. Tj. Swart zyn reis liet voortzet- „ ten."

„ Den

„ Den 3 October kwam 's avonds ten half agt AMSTELDAM.
„ weer een schip by hem, het geen ook met scherp
„ schoot, geen Vlag toonde, maer bleek een Fregat
„ te zyn. Men vroeg Kapt. Swart in het Engelsch,
„ van waer hy kwam en werwaerds heen ging;
„ en na dit beantwoord was, belaste men hem,
„ onder zwaere dreigementen, zyn vaertuig uit
„ te zetten: Kapt. Swart zeide dit niet te kunnen
„ doen, waer op van 't Fregat een vaertuig wierdt
„ uitgezet, het welk met 18 à 20 Officieren en
„ Matroozen, met bloote houwers en pistoolen
„ gewapend, aen zyn Boord kwam, alwaer zy de
„ Brievenzak open sneeden, eenige Brieven openden
„ en weder in de zak deeden; eenige kisten
„ en kasten deeden zy open, namen 'er uit na welgevallen,
„ deeden voorts de luiken openen en
„ namen eenige Koffy-Baelen: de Suiker-, Tabak-
„ en Indigo-Vaten, sloegen zy open en namen niet
„ weinig weg, gelyk zy ook 's volks kisten en
„ kooijen bestoolen, zeilen en touwwerk weg
„ namen. De Kapitein van dit schip zeide; dat
„ Indigo en Tabak ongepermitteerde goederen
„ waren, die hy weg neemen en dan 't schip in
„ brand steeken zoude; dat zy Americanen waren;
„ en de goederen hen toe kwamen. Kapt.
„ Swart antwoordde: wy zyn in uwe hand, gy
„ kunt met ons doen zo gy wilt. Hier op beval
„ de Kaptein om na believen te rooven; 't geen
„ ook wierdt uitgevoerd."

Ook schryft Kaptein *J. Veer* uit Havre, in dato den 2 October: „ Dat hy den 7 Augustus vertrokken
„ zynde, den 8 dito door een Engelschen
„ Kaper is genomen en te Port Mahon opgebragt,
„ doch dat hy 5 dagen daer na weder is
„ vrygegeven; dat hy vervolgens den 6 September.

AMSTELDAM. „ ber een Driemast schip, onder een Fransche „ Vlag, by zich kreeg, waer op hy zyn Hollandsche Vlag vertoonde, doch een wyl daer na een „ schoot met scherp gekregen hebbende, draeide hy by en zag door de Verrekyker, dat 'er „ agter op het schip stondt *Wattie*; dat daer op „ 2 Officiers en 12 mannen by hem aen boord „ kwamen, die zyn Vlag af kapte en hem met zyn „ Papieren naer het Kaperschip bragten, daer hy „ door den Engelschen Kaptein op eene brutale „ wys wierdt ontfangen, die aenstonds ordonneerde om hem aen handen en voeten te boeijen en hem tusschen de stukken op het half „ Dek te gooijen. De Kaper, wyders een Amerikasche Vlag opgehyst hebbende, zondt zyn „ Sloep naer het schip af met order om te rooven, het geen zy goedvonden, gelyk zy ook „ gedaen hebben, neemende al het nieuw touwwerk mede, dat zy maer krygen konden, als „ mede zyne draeibassen, snaphaenen, Kajuytsprovisie en kleederen: ook deeden zy moeite „ om een zwaer touw mede te neemen, doch daer „ stondt de Zee te hol toe. Van de Lading konden zy niets mede neemen, dewyl die in groote Pypen-Brandewyn bestond, daer zy geen kans „ toe zagen om in hun Sloep te krygen. Eindelyk hadden zy hem, onder gedurig vloeken, „ schelden en deerlyke mishandelingen, weder „ naer zyn schip gebragt, na dat zy alvorens een „ stuk zeildoek over den naem van het Kaperschip gespykerd hadden."

ROTTERDAM.

Het Bataefsch Genootschap der Proefondervindelyke Wysbegeerte alhier, heeft, in deszelfs

deszelfs gewoone Vergadering, den 7 dezer gehouden, ingevolge de nadere aenmelding der Schryveren, aen welker Antwoorden, in de laetste gehouden Algemeene Vergadering het *Accesit* van een zilveren Gedenkpenning was toegewezen (*), hunne Billetten geopend en bevonden, dat de Schryver van het Antwoord op de Vraeg *over de Vaste Lucht*, onder de zinspreuk: *Nunc animum nobis* &c. is *B. Tiboel*, Apotheker te Groningen, en tevens is het Genootschap, uit een brief van deszelfs Schryver, gebleken, dat de opsteller van het Antwoord op die zelfde Vraeg, onder de zinspreuk: *Qui curiosus postulat* &c. aen welk het tweede *Accesit* was toegewezen, heeft verkozen onbekend te blyven, en verzogt, dat zyne Verhandeling niet mogt gedrukt worden, in welk verzoek door het Genootschap bewilligd is. Wyders dat de Schryver van het Antwoord op de Vraeg *over de Vuurmachine*, onder de zinspreuk: *Quid tandem non efficient manus*, met de letters U X Y, aen welk het eerste *Accesit* is toegewezen, is *William Chapman* te Newcastle, en die van het Antwoord, onder de zinspreuk: *Een vry geboren Nederlander*, aen welk het tweede *Accesit* is toegewezen, *Rinze Lieuwe Brouwer*, A. L. M. Phil. Doct en Lid Honorair van de Teeken - Academie te Amsteldam, welke laetstgemelde Heer ook sedert tot Lid van het Genootschap is aengenomen.

ROTTERDAM.

Ook heeft den 14 dezer Wynmaend het Dichtlievend Genootschap, onder de spreuk: *Studium Scientiarum Genitrix*, zyne algemeene Vergadedering in de Stads Doele alhier gehouden. Na het openen van dezelven, door den Voorzitter *Pieter* Leu-

(*) Zie hier voren bl. 793 en volgg.

ROT-TER-DAM. *Leuter*, en het voorlezen van een Dichtstuk over het *Heil en Nut der Wetenschappen op de Zeden*, van den Bestuerder *Jan Vermeer*, deedt de Secretaris *Abraham Wynants*, verslag van de voornaemste handelingen dezer Maetschappye; en werdt verders, ter bevorderinge van den bloei der Vaderlandsche Dichtkunde vastgesteld, een gouden Eerpenning van 25 dukaeten, bestempeld met het zinnebeeld dezes Genootschaps, uit te schryven voor den Dichter van het beste Nederduitsche Veers, over de *Menschlievendheid*, en een zilveren Eerpenning van gelyke grootte en munte voor den Dichter, wiens Veers het best gekeurde naest by komen zal, mits dat deze Dichtstukken aen de voorgestelde stof voldoende bevonden worden. De Kunstoeffenaers, die naer dezen Eerprys gelieven te dingen, zullen gehouden zyn hunne Veerzen, leesbaer geschreeven, en bekwaem om ter Drukpersse bezorgd te worden, vragtvry te zenden aen den bovengen. Secretaris, voor of op den laetsten van Zomermaend 1780; vergezeld met een verzegeld briefje, waer in hunne namen vol uit en hunne woonplaetsen uitgedrukt zyn, hebbende tot opschrift eene spreuk, waer mede ook het Veers onderteekend is.

Betreffende de toewyzing en uitdeeling der Eerpryzen, wyzen wy de Kunstbeminnaers naer het Voorbericht van het Derde Deel der Dichtoeffeningen van dit Genootschap, waer in zy alle de byzonderheden, die prysstoffen aengaen, zullen ontdekken.

Wyders ontvingen de Leden in deze Vergadering het voornoemde Derde Deel der voornoemde Dichtoeffeningen, en werden alle de verrigtingen met een vriendelyken Maeltyd besloten.

O v-

OUDEWATER.

De Regeering dezer Stede heeft by Keure van den 9 dezer Wynmaend aldus voorzien tegen het gaen werken van Lyndraeijers knegts buiten de Stad, zonder daer toe vooraf verlof te hebben verkregen. OUDEWATER.

De Heeren Officier, Burgemeesteren en Scheepenen der Stad Oudewater in aanmerking nemende den tegenswoordigen bloey van de Fabricq der Lyndrayerye hier ter Stede, en bedugt zynde, dat des niet tegenstaande, eenige Lyndrayers- of Hekelaars Knegts zig mogelyk zouden laten bewegen om elders buiten deze Stad te gaan werken, waar door de Baazen gebrek aan Arbeidsvolk zouden kunnen hebben, en alzo strekken tot merklyk nadeel van de voorsz. Fabricq binnen deze Stad, welke al zederd onheuglyke tyden alhier geëxerceerd en gevestigd is geweest, zo hebben welgemelde Heeren, tot voorkominge van dien, na voorgaande advys van de Agtb. Vroedschap, goedgevonden te keuren ende te statueeren, zo als gekeurd ende gestatueerd word by dezen, dat voortaan geene Lyndraayers, of Hekelaars knegts, alhier woonagtig, zig buiten deze Stad naar elders zullen mogen begeven, om aldaar te gaan werken, ten zy dezelven daar toe alvorens speciaal Consent van de Heeren van de Magistraat zullen hebben verzogt ende verkregen; op pœne dat anderfints aan dezelve Knegts voor derzelver Persoonen, ofte voor hunne Vrouwen, of Kinderen, geene actiens van Indemniteit, wegens derzelver Alimentatie, in cas van opkomende Armoede, zullen werden uitgegeeven, veel min aan henlieden gepresteerd die Officien van Barmhertigheid welke anderfints de arme Ingezetenen hier ter Stede genieten. *Keure tegen 't werken van Lyndraeyers knegts buiten de Stad.*

Ende op dat niemand hier van eenige ignorantie prætendeere, zal deze ter gewoner plaatsen werden gepubliceerd ende geaffigeerd.

Actum by de Heeren voornoemt, op den Raadhuise, den 9. October 1778 ende ten zelven dage van den Puye voor den Raadhuize gepubliceerd. enz.

ZEELAND.

VLISSINGEN.

VLISSINGEN. Wy hebben hier te voren bl. 720. van het verongelukken van het O. I. schip *Woestduyn* gesproken, en het behoud van de schepelingen byzonderlyk aen de Vlissingsche Visschers *Jacob* en *Frans Narrebouds* toegekend. Wy hebben ook reeds gezien bl. 884 dat de Oeconomische Tak het gepast oordeelde den edelmoedigen yver dier braven Lieden te erkennen. Ook hebben de Heeren Bewindhebberen der O I. Maetschappy ter kamer Zeeland aen die Vlissingsche Visschers tot belooninge hunner menschlievendheid en onverschrokken moed een geschenk gedaen van 300 P. *Vls.*, of 1800 guld. hollands. Deze somme gelds is onder die gebroeders *Narrebouds*, en het volk, dat zy op hunne twee Visschers schuiten hadden, ten getale van tien verdeeld; dog zo, dat zy zelfs een dubbeld deel voor zich hadden. Wegens het aenbod van den Oeconomischen Tak, aen die Gebroeders, om of ieder eenen gouden penning te hebben ter waerde van 25 ducaten; of wel de waerde in geld; of eindelyk eenen zilveren penning, met hunne namen en een gepast opschrift, en de overige waerde in geld; hebben zy dit laetste verkozen.

Het is aen het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen te Vlissingen gebleeken, dat de Schryver der Verhandeling over de Prysvraeg aengaende de *minst bezwarende en nuttigste wyze, om de Armen te ondersteunen, en bestendig aen de kost te helpen*, zig bediend hebbende van de zinspreuk: *Die niet werkt zal niet eeten*; is de Heer *Nicolaes Hendrik van Charante*, Koopman te

Rotterdam, aen wien mitsdien ook de zilveren Eerpenning zal worden geschonken. Ook zal eene gelyke Eerprys worden gegeven aen den Heere *Willem Udemans* junior, wonende te Middelburg, zig bekend gemaekt hebbende als den Schryver der Verhandeling over de Prysvraeg, *aengaende de Kuil- en Driedeks Schepen der O. I. Compagnie*, met de zinspreuk: *Voor d'eer van Noach Gildebroers*. VLISSINGEN.

ZIERIKZEE.

Men is hier thans yverig met het vaeren op de kust van Guinée, als mede op de West-Indien. Dit in het vorig jaer eerst begonnen, is zo wel geslaegd, dat men thands verscheidene Vischhoekers daer toe uitrust.

UTRECHT.

UTRECHT.

De Staten dezer Provincie hebben den 2 dezer Maend de navolgende Publicatie van de puije van het Stadhuis doen afkondigen.

De Staten van den Lande van Utrecht doen te weeten; dat Wy in ervaringe gekomen zynde, dat veele Ingezetenen dezer Provincie, handel dryvende in Rundvee zich bezwaard vinden by de observantie van de ordres, door Ons bevorens gesteld op den Invoer, Doorvoer en Uitvoer van Rundvee, zo wegens het houden van Quarantaine, als het nemen en vertonen van Certificatien van de gezondheid van het Rundvee, op alle plaatsen, alwaar hetzelve aan of doorgevoerd wordt; voornamelyk, dewyl zoortgelyke ordres, bevorens in de naburige Districten mede gesteld geweest zynde, althans niet meer worden geobserveerd, en daar door aanleiding genomen tot veele kwade practycquen, om het heilzaam oogmerk van Onze beveelen in dezen te verydelen, na rype deliberatie goedgevonden hebben, by provisie en tot na- *Public. nopens het invoeren van rundvee.*

U-TRECHT. *Public. wegens het invoeren van rund-vee.*

dere dispositie, alle voorgaande Placaten en Publicatien dezen aangaande, specialyk die van den 12 Oct. 1769, en van den 16 Mey 1775, te stellen buiten effect, zulks doende by dezen, en wyders te statueeren als volgt:

Dat aan allen en een iegelyk, by provisie en tot nadere ordre, zal zyn gepermitteerd alle Rundvee, zonder onderscheid van vet of mager, jong of oud, in deze Provincie in te voeren, ter Markt te brengen, of onder de hand te verkopen, en van het eene Gerecht of Plaats naar het andere of elders te vervoeren, mids in allen gevalle de Beesten zyn gezond en komen uit gezonde Weiden of Stallen.

Dat alle en een iegelyk, zonder onderscheid van welken staat of conditie hy zoude mogen wezen, die bevonden en overtuigd zal worden eenig Vee de grasseerende ziekte hebbende, of daar mede besmet of uit besmette Stallen of Weiden, binnen deze Provincie te hebben ingevoerd, of op publicque Markten gebragt, of binnen deze Provincie uit een besmette Stal of Weide naar eenig ander District, alwaar geene presente ziekte of besmetting bespeurd wordt, te hebben overgebragt, (uitgezonderd degenen, die ter goeder trouwe hun Vee in eige of gehuurde naby gelegene Weiden of Stallen overbrengen om het zelve te verkampen of op te stallen,) zal vervallen in eene boete van één honderd en vyftig gulden voor ieder Beest, boven de verbeurte van het zelve Beest, ook van de gezonde Beesten, die by teffens met zieke Beesten als voorsz. mogt komen in of over te voeren, en in cas van insolventie, by openbaare geesseling of anders aan den Lyve zal gestraft worden, naar bevind van zaken, zonder onderscheid, of dezelve op de daad betrapt of daarna van het feit overtuigd worden, te appliceren voorzeide boeten en verbeurten, de eene helfte ten profyte van den Officier, die de Calangie doen zal, en de wederhelfte ten profyte van den Aanbrenger.

Ordonneerende en gelastende Wy niet alleen alle Officieren, Schouten en Gerechten in deze Provincie, nevens derzelver Dienaars en Bodens, om op het inbrengen en vervoeren van ziek of besmet Vee

naauw

naauwkeurige toezigt te neemen, maar ook qualifi- ceerende, benevens dezelve, alle In- en Opgezetenen dezer Provincie, om zodanig ziek of besmet Vee, mitsgaders de geenen, die het zelve dryven of geleiden, aan te houden en te arresteeren, mits de laastgemelden terstond van zodanige aanhoudinge zullen hebben kennis te geven aan den Officier of het Gerecht van de Plaatse, alwaar de aanhoudinge geschied zal zyn.

UTRECHT. *Public. nopens het invoeren van rundvee.*

En op dat niemant hier van ignorantie pretendeere, zal deze ter plaatze, waar zulks behoort, worden gepubliceerd en geaffigeerd naar gewoonte. enz.

FRIESLAND.

LEEUWARDEN.

By de Staten dezer Provincie is den 23 October eene Publicatie vastgesteld, tot de welke de groote verzending van Meel naer de West-Indien in deze tyden heeft gelegenheid gegeven. De publicatie luidt aldus;

De Gedepûteerde Staaten van Vriesland, allen den geenen, die dezen zullen zien ofte hooren leezen, Salut; Doen te weeten: Dat Wy op speciale Authorisatie van hun Ed. Mog. de Heeren Staten dezer Provincie aan alle Ingezetenen permitteeren, om gemaalene Weyt en Rogge zonder betalinge van eenige Lasten buiten de Provincie te voeren, onder de volgende bepalingen.

I. Dat de geene, die gemalene Weyt of Rogge begeert uit te voeren, dezelve conform de Lyst daar toe zal moeten aangeven, dog zonder betalinge van eenige Impost.

II. Dat de Weyt of Rogge gemalen zynde, aanstonds in præsentie der Opzigters zal moeten gewogen worden, en het bevondene Gewigt by den Collecteur als vooren aangegeven.

III. Dat de Collecteur den Koopman zal moeten debiteren voor het bevondene getal Ponden van het gemalene Graan, alles in een apart Capittel.

IV. Dat by den Uitvoer, het gemalene Graan op

de

Leeu-Warden. *Public. nopens den uit-voer van gemalen rogge en weit.*

de Haven weder in præsentie der Opzigters zal gewogen, en het bevondene Gewigt aan denzelve Collecteur aangegeven worden, om op het Credit van den Koopman geboekt te worden, als boven.

V. Dat van het Weegen geen Lands noch Stads Waagrecht zal worden betaald, dog aan de Bediendes ter Waage en Opzigters ter Plaatze van het Gemaal 4 Penningen, en ter Plaatze van den Uitvoert wederom 4 Penningen van de 100 Pond.

VI. Dat de Koopman jaarlyks op 1mo May met den Collecteur zal moeten liquideren, en den vollen Impost betalen van het geene hy niet volledig conform de Lyst bewyst te hebben Uitgevoert, ieder 125 Pond gemalen Graan op 2 Guldens gerekent.

VII. Dat de Koopman in dezen frauderende, zal vervallen in een Boete van duizent *Guldens*, *boven* de Confiscatie, ingevolge *'s Lands Lyste.*

VIII. Dat 's Lands Bedienden omtrent het gemalene en ongemalene Graan, altoos Peylinge en Visitatie zullen mogen doen, en de Koopman verpligt zyn, de Peyl aan te geeven.

En op dat ieder een hier van onderrigt zoude zyn, zal deze alomme worden gepubliceert en geaffigeert, daar men gewoon is publicatie en affixie te doen. enz.

GENERALITEITS LANDEN.

's HERTOGENBOSCH.

Wy zullen naderhand opzettelyk spreeken van de ziektens, welken in ons Gemeenebest buitengewoon geheerscht hebben: thands deelen wy slegts de navolgende publicatie mede van de Regeering van deze Stad van den 11 dezer Maend, aldus luidende:

Myne Heeren den Hoogschout en Schepenen der Hoofdstad 's Hertogenbosch, voorgekomen zynde, dat op eenige Dorpen in de Meyerye der voorsz. Stad zich eene besmetlyke Ziekte onder de menschen openbaerd, welke zeer ligtelyk in deze Stad zoude kunnen worden overgebragt, en dat het gebruik van *Witte Kool* daar aan zeer schadelyk is,

dus

dus hoog noodig daar tegens zo veel mooglyk te voorzien.

Zo is 't, dat Myne Heeren de Hoogschout en Schepenen voorsz. van nu af aan de verkooping van Witte Kool verbieden, gelyk ook na den dag van heden den Invoer van dezelve in deze Stad, op de verbeurte niet alleen van drie guldens ten behoeve van de Armen-Bus van het Stadhuis, zo by de Verkoopers als Koopers van dezelve, maar ook van de Kool zelve, welke tegens dit Verbod in deze Stad zal zyn gebragt; wordende de Schryvers aan de Poorten, Boom en Hekels by dezen gelast en geauthoriseerd, de Witte Kool aldaar af te wyzen.

's HERTOGENBOSCH. *Verbod van 't verkopen van witte kool.*

VERANDERINGEN ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

DORDRECHT. Door zyne Doorluchtige Hoogheid den Heere Prinse Erfstadhouder, zyn uit eene overgeleverde Naemlyst tot Scheepenen dezer Stad, voor den tyd van twee jaeren verkoren, de Heeren Mr. *Arnoldus Adrianus van Tets*, Vryheer van beide de Goudriaanen en Languerak, bezuiden de Lek enz. *Barthout van Ouryk*, Mr. *Hendrik Onderwater* en *Mattheus Gillis Rees*; blyvende nog voor een jaer, de Heere *Okker Gevaarts*, Heer van Geervliet, Simonshaven enz., *Antony van den Santheuvel*, Mr. *Roeland Isaek Fuessen Noltbenius*, Heer van Rysoort, *Jan Hooft* en *Anthony Stratenus*; en tot Scheepen-Commissarissen des Gemeenelands-Middelen, zyn verkoren de Heeren *Ouryk* en *Onderwater*, en blyft nog voor een jaer de Heer *Fuessen Noltbenius*.

Vervolgens is den 4 dezer Maend in den ouderdom van 57 jaeren en 9 maenden overleden, de Heer Mr. *Carel Bosschaert*, in leven Pensionaris dezer Stad.

'S GRAVENHAGE. Alhier is overleden de Heer *Gysbert Carel*, Graef *van Hogendorp*, Burgemeester der Stad Wageningen, zitting hebbende wegens de Provincie Gelderland, in het Collegie ter Admiraliteit van Westfriesland en 't Noorderkwartier.

Verders heeft de Prinse Erfstadhouder uit eene

No-

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

Nominatie door de Staten van Holland en Zeeland aen Hoogstdenzelven overgeleverd, tot Griffier van den Hoogen Raed den 14 dezer maend verkoren, den Heer Mr. *Adriaen Nicolaes Molerus*, thands Substitut Griffier van gem. Hoogen Raede.

LEIDEN. Den 3 dezer Maend is de Heer Mr. *Bernhard Pieter Snakenburg*, Raed in de Vroedschap en Oud-Schepen dezer Stad, na een langduerige ziekte, in den ouderdom van 45 jaeren en 5 maenden alhier overleden.

In wiens plaets wederom den 11 dezer maend, door de groote Vroedschap tot Veertig in Raede dezer Stad verkoren is de Heer Mr. *Pieter Jacob Teding van Berkhout*.

GOUDA. Den 4 dezer maend is de Heer Mr. *Bartholomeus de Moor van Immerzeel*, Raed in de Vroedschap en Oud Burgemeester dezer Stad, mitsgaders Ontvanger van des Graeffelykheids en Wassenaers-Tollen; in den ouderdom van byna 57 jaeren, op deszelfs buitenplaets Raedwyk, by Alphen, aen eene beroerte zeer onverwagt overleden.

BRIELLE. Uit een overgeleverde Naemlyst zyn door zyne Doorl. Hoogheid den Heere Prinse Erfstadhouder verkoren; tot Scheepenen, de Heeren *Augustinus van der Crap*, *Jacob Cornelis Warrey van Blootenburgh*, Mr. *Adriaen Dirk van der Eyk*, *Jan Preuyt*, Heere van den Oudenhoorn, *Pieter Graefland*, Mr. *Rocus Sandifort*, en Mr. *Geraud Nicolaes van Helsdingen*; tot Scheepenen Commissarissen van des Gemeenelands Middelen, de Heeren *Jacob Cornelis Warry van Blootenburg*, Mr. *Adriaen Dirk van der Eyk* en *Jan Preuyt*. Voorts op hoogstdeszelfs aenpryzinge aengesteld, tot Oud-Scheepenen, de Heeren Mr. *Andreas van der Sluis* en *Pieter Poorterman*; tot Burgemeesteren, de Heeren AUGUSTINUS VAN DER CRAP en Mr. OCKER GEVAERTS Johsz.; tot Raeden in de Magistraet, de Heeren Dr. *Cornelis van Dam van Aerden* en Dr. *Gerard Fauvarcq*.

UTRECHT. Den 12 dezer Maend, zynde de gewoonlyke verandering der regeering, is door zyne Doorl. Hoogh. den Heere Prinse Erfstadhouder, voor den tyd van drie jaeren: Tot Hooft-Officier aengehouden, Jr.

Jan

Jan Floris Grave van *Nassau la Lecq*, Heere van Ouderkerk op den Yssel enz. geëligeerde Raed ter Vergaderinge van hun Ed Mog. de Heeren Staten 's Lands van Utrecht, en hoogstderz. gewoon Gedeputeerden.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMPTENAERS, ENZ.

En uit eene overgeleverde Naemlyst verkoren; tot Burgemeesteren, de Heeren Mr. ARNOUD LOTEN en Mr PIETER PAULUS VAN DEN BOGAERT; tot Scheepenen, de Heeren Mr. *Cyprian Berger*, *Jacob van Dam*, Heere van Isselt en Pylsweet, *Adr. Hend. Eyk*, Mr. *Thomas Adr. Boddens*, Mr. *Jan Jacob van Westrenen*, Mr. *Joh. Fred. van Senden*, Mr. *Jan Pieter de Ridder*, Mr. *Reinier Verschoor*, Mr. *Otto Willem Philippus Falck*, Mr. *Theod. Arnoud Zaal*, Mr. *R. Mich. van Goens*, Mr. *Dan. Corn. de Leeuw*.

Wyders zyn door hun Ed. Agtb over de volgende Commissie bestel gedaen; als ter bestier van de Momboirkamer, de Heeren Mr. *Bartholomeus de Gruiter*, Heer van Groenewoud, Mr. *Abr. Jacob v. d. Duffen*, Heer van Derthuysen, Mr. *Jan Jacob Godin* tot *Cockengen*, Heer van Vuilcoop, en *Pieter Lodew. Daunis*.

Tot Gecommitteerdens ter bestier van Stads Finantie, de Heeren *Hend. Verbeek*, Mr. *Adr. van Bronchorst*, Mr. *Corn. van Ewyk* en Mr. *Jan Car. Smissaert*.

Als Thesaurier aengebleven, de Heer Mr. *Frans Cornelis Craeyvanger*.

Tot Cameraer aengebleven, de Heer Mr. *Willem Jan van der Does*.

Als Heemraed van den Lekkendyk Bovendams aengebleven, de Heer Mr. *Arnoud Loten*.

Als Heemraed van de Lekkendyk Benedendams aengebleven, de Heer Mr. *Carel Balthasar Wieling*.

Tot Gecommitteerdens tot het waarnemen van de Posteryen, de Heeren Mr. *Meynard van Bueren*, en *Jan Frederik van Beek*, Heer van Dykveld.

Tot Gecommitteerden ter Kamere van Finantie en Rekening dezer Provincie, de Heer Mr. *Hendrik van Asch van Wyk*.

Tot buitengewoone Raed in den Hove Provinciael, de Heer Mr. *Jan Willem van Musschenbroek*.

Als Commissarissen tot den Ontvangst van den Impost op het Gemael en de Bieren, de Heeren Mr. *Andries Sybrand Abbema* en Mr. *Philips Ram*.

Als

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

Als Commissarissen tot den Ontvangst van den Impost op de Wynen, Geslag, Zout en Zeep, de Heeren Mr. *Johan Jacob Woertman* en Mr. *Jan Carel Godin* tot *Drakensteyn*.

Als Commissaris van den Erfhuizen en Publieke Verkoopingen, de Heer Mr. *Jan Car. van der Muelen*.

Wyders is de Heer Mr. *Joan Fred. Röell*, den overleden Heer Mr. *Jan Hendr. van der Does*, in het eerste Secretariaat dezer Stad, en de Heer Mr. *Jan Wynand van Ruever*, gemelde Heer Röell in het Departement van de Policie en Finantie opgevolgd, en in dat van de Momboir of Weeskamer vervuld door den Heer Mr. *Joan Alexander Röell*.

LEEUWARDEN. Den 7 dezer Maend is door het Collegie der Ed. Mog. Heeren Gedeputeerde Staten, tot Bonnemeester van deze Provincie aengesteld de Heer Mr. *N. Hoekstra*, in plaets van den Heere *Edo Alma van Idema*, die daer van vrywillig afstand heeft gedaen.

'S HERTOGENBOSCH. Zyne Doorl. Hoogh. de Heer Prins Erfstadhouder, heeft uit eene overgeleverde Naemlyst, tot regerende Scheepenen dezer Hoofdstad aengesteld voor het jaer, beginnende met den Octave van Bamis 1779 tot 1780, de Heeren *Johan Bowier*, Voorzittend; Mr. *Johan Hendrik van Heurn*, *Jacob van Brandwyk*, *Diderik Huygens*, *Will Corn. van Heemskerk*, *Claudius Antonius Lormier*, *Jacob Kien*, Mr. *Adr. Hend. Roock* en Mr. *Anthony van Hanswyk*.

LYST DER PRYZEN VAN VERSCHEIDENE PRODUCTEN ONZES LANDS.

Rotterdam den 25 October.	by de Z. Zak.	*Rotterdam den 25 October.*	by 't Last.
TARW Oude Zeeuwf.	$16\frac{1}{2}$ a 19 ß	GERST Winter	15 a 16 ℒ
—— Nieuwe dito	16 a $17\frac{1}{2}$ ß	—— Zomer	$14\frac{1}{2}$ a 15 ℒ
—— Blauwe	15 a $15\frac{1}{2}$ ß	HAVER Zeeuws dito	10 a 13 ℒ
—— Zomer	14 a 15 ß	PAERDEBOONEN	16 a $27\frac{1}{2}$ ℒ
ROGGE Zeeuwf. dito	10 a $10\frac{1}{2}$ ß	KOOLZAAT	28 a 32 ℒ
ERTEN Grauwe	11 a 15 ß		by den Steen.
—— Blaauwe	14 a 17 ß	VLAS Allerbest	44 a 46 fl.
—— Witte	12 a 14 ß	—— Best	34 a 36 fl.
WITTEBOONEN	18 a 20 ß	—— Ordinair	26 a 28 fl.
	by 't Last.	—— Gemeen	22 a 24 fl.
BOEKWIT op 156 ℔	17 ℒ	—— Slegt	20 a 21 fl.

NIEUWE NEDERLANDSCHE JAERBOEKEN,

NOVEMBER.

MDCCLXXIX.

GELDERLAND.

NYMEGEN.

Wy hebben hier te voren bl. 369 - 377. het nieuw Reglement medegedeeld, op het Salaris der Advocaten en Procureurs in de IV Bovenamten van 't Nymeegsche Kwartier, het welk de Heeren Staten des Furstendoms Gelre en Graefschap Zutphen in de Staetsvergadering van den 13 dezer Slachtmaend, met opzicht tot de voordeelen der Landschryveren voor copy van de in te dienen declaratien van kosten, aldus nader verklaerd hebben. NYMEGEN.

De Staaten des Furstendoms Gelre en Graafschaps Zutphen, allen en een ieder, die deze zullen zien of hooren leezen, salut; doen te weeten; Dat, ofschoon 't zig van zelfs verstaat, dat by 't Reglem. door ons op 't Salaris der Advocaaten en Procureurs in de vier Boven-Ampten des Nymeegschen Quartiers den 27 April 1779. gearresteert, Art. 27 zynde vastgestelt en gestatueert: *'t Nieuw Regl. op 't salaris der Advoc. &c. nader verklaard.*

Dat voortaan geen Diminutien verder als separate Schrifttuuren zullen mogen werden ingesteld, maar die Diminutien in margine van de Declaratien, die in originali moeten overgaan, en in banden van den Diminuant werden gesteld, kortelyk zullen moeten wer-

NYMEGEN. *den genoteerd*, daar door de Periode, die in 't Landregt der vier Boven-Ampten onder de Jura der Advocaaten en Procureurs gevonden word en is inhoudende, *den Landschryver voor Copye van dezelve (Declaratien) om ter banden gesteld te worden, van 't blad 4 stuyvers*, voor geabrogeert moet werden gehouden, Wy nogtans tot wegneeminge van alle onzekerheid hebben goedgevonden te declareeren, gelyk Wy ten overvloede en tot voorkominge van alle bedenkinken declareeren, die voorsz. Periode voor geabrogeert te houden by dezen.

't Nieuw Regl. op 't salaris der Ad. voc. &c. nader ver-klaerd.

Zullende, ten einde niemand hier van onweetenheid hebben voor te wenden, deze alomme werden gepubliceert en geaffigeert, ter plaatze daar men gewoon is zodaane publicatie en affixie te doen.

Dies t'oirconde hebben Wy des opgemelde Furstendoms en Graafschaps secreet *Zegel op 't spatium* doen drukken en deze door den Griffier onderteekenen laaten. Enz.

ZUTPHEN.

Ons is wat laet ter hand gekomen een Publicatie van den 4 van Zomermaend, by welke de Gedeputeerde Staten van het Graefschap Zutphen de voortreffelyke instelling tot redding der Drenkelingen aldus tragten te bevorderen:

De Gedeputeerde Staaten van het Graafschap Zutphen maaken by dezen allen en een' yder, desaangaande, bekend, dat Ridderschap en Steden, constitueerende de Staaten van welgemelde Graafschap, op een Quartiersdag in Juny 1779. binnen de Stad Zutphen gehouden, hebben goedgevonden en verstaan;

Dat ter bevorderinge en meerdere facilitering van de hulpmiddelen, dewelke tot de redding en behoudenis der drenkelingen ofte verdronkene ligchaamen, op den voet van 's Landschap Placaat van den 25sten October 1768, zullen worden in het werk gesteld,

ſteld', de koſten en verſchotten, die daartoe zullen aangewend en gedaan worden, by proviſie en op eene proef, geduurende den tyd van drie jaaren, door het Quartier zullen worden gedraagen, en gerembourſeerd: met authoriſatie, ten dien einde, op dit Collegie, om die koſten en verſchotten, na voorgaande taxatie, te doen betaalen. ZUTPHEN. *Public. nopens 't redden van drenkelingen.*

En zal deze, tot narigt van die geene, welke het zal aangaan, binnen deze Graafſchap, ter gewoonlyker plaatzen, werden gepubliceert en geaffigeert.

Ter Ordonnantie van Haar Ed. Mog.

PH. CAR. SCHOMAKER.

HOLLAND.

HAERLEM.

Gelyk wy in 't afgelopen jaer begonnen hebben de Prysvraegen mede te deelen, toen op de algemeene Vergadering van den Oeconomiſchen Tak beraemd (*); zo zullen wy die, welke in Vergadering van dit jaer vaſtgeſteld zyn, nu laten volgen.

GENERAELE VOORWAERDEN (†).

De Uitvinders zullen hunne geheimen niet behoeven te openbaaren, maar die geheel voor zich houden, kunnende zy de uitgeloofde Præmie verdienen met ontegenzeglyk te toonen, dat zy het voorgeſtelde daadlyk kunnen effectueeren; ten zy de openbaaring van het geheim uitdrukkelyk by de Prysvraagen ten algemeenen nutte was vereiſcht.

De Algemeene Vergadering van dit Genootſchap behoud aan zich de macht, om aan de Beantwoorders

(*) Zie NIEUWE NEDERL. JAERB. 1778. bl. 932 en volgg.

(†) Die Voorwaerden, welken in 't jaer 1778 zyn opgegeven, zullen wy hier niet herhaelen.

HAERLEM.

Prysvr. van den huishoudelyken Tak voorgesteld.

ders der Voorstellen, door haar zelve gedaan, alleen eenig gedeelte van den Prys te geven, zoodanig, als, het geene in voldoening van dezelve is uitgewerkt, zal geoordeeld worden te verdienen.

Landbouw.

XVI. Aan den geenen, die in woeste Heide de grootste hoeveelheid, ten minste drie morgen Lands, met Brem bezaait, en na drie jaaren gegroeid te hebben, weder uitroeit, en gedroogd zynde, de Brems tot Assche, voor bemesting verbrand, en het zelve Land in het vierde jaar met Graanen beteelt, een Præmie van vyfentwintig Ducaaten.

Het Bericht met de Getuigschriften moeten ingeleverd worden, voor, of op den laatsten December 1785.

XVII. Aan den geenen, die door *Proefneemingen*, voldoende bevonden, aantoont het beste *middel*, om, buiten de reeds in gebruik zynde Kweldammen en Slooten, de Landen, die door het schraale Kwelwater onvrugtbaar zyn geworden, wederom vrugtbaar te maaken; dat zy met voordeel, voornaamlyk met Winter-Koorn kunnen bezaaid, of met meer vrugt tot Weilanden gebruikt worden, en welk zoort van bemesting hier toe de beste is, eene Præmie van vyfentwintig Ducaaten.

Het Bericht en de Getuigschriften moeten voor ultimo December 1781 ingeleverd worden.

XVIII. Voor het beste, en met genomene Proeven bevestigde Vertoog, opgeevende de beste wyze om de nadeelige eigenschappen van dat soort van Kley, het welk door de hitte te hard word, en by nat weder het water niet behoorlyk doorlaat, het zy door de bymenging van eenige Aarde, Mest, of andere stoffen, het zy door bebouwing, als anderfints, weg te neemen, of te verbeteren; een Præmie van vyftig Ducaaten.

Het Bericht en de noodige Getuigschriften moeten op of voor ultimo December 1783. ingeleverd worden.

XIX. Aan den geenen, die door voldoende Proefnee-

neemingen het beste middel, (buiten de reeds in gebruik zynde) aantoont; om de Kleilanden, de welken door verschillende oorzaaken onvrugtbaar, en om met voordeel te bebouwen of te beweiden, onbekwaam geworden zyn, weder, gelyk voor heen, vrugtbaar te maaken, ten einde dezelven met voordeel kunnen bebouwd of beweid worden; eene Præmie van vyfentwintig Ducaaten. HAERLEM. *Prysvr. van den huishoudelyken Tak voorgesteld.*

Het Bericht van de gebruikte middelen, en opgaaf der onkosten, op één morgen lands gedaan, moeten met de Getuigschriften ingeleverd worden voor of op den laatsten December 1784.

XX. Aan den geenen, die het beste bericht opgeeft aan de Konstmesten, thans in ons Vaderland bekend, eene Præmie van vyfentwintig Ducaaten, of de Gonde Medaille, in te leveren voor ultimo December 1781. —— En die eene betere en niet kostbaarder, dan de thans in ons land bekende, Konstmest aan de hand geeft, met proeven gestaafd; een Præmie van honderd Ducaaten en de Gouden Medaille.

De Berichten en Getuigschriften in te leveren voor ultimo December 1784.

XXI. Aan den geenen, die eenig soort van Mergel in een stuk Lands, op een plaats binnen deze Republycq, daar ze in den omtrek van drie uuren niet is ontdekt, zal uitvinden, en met het meeste voordeel tot vrugtbaarmaaking zal bezigen; eene Præmie van vyfentwintig Ducaaten.

Het Monster van den Mergel, en de Getuigschriften, waar ter plaatse zy is uitgegraven, moeten ingeleverd worden voor of op ultimo December 1780.

XXII. Aan den geenen, die op de minst kostbaare wyze de Bouwlanden van het schadelyk Onkruid, Herk genaamd, zonder het zelve uit te wieden of uit te eggen, weet te zuiveren; een Præmie van vyfentwintig Ducaaten.

Het Bericht en de Getuigschriften der Proeven, moeten ingeleverd worden voor of op den laatsten December 1782.

XXIII. Aan den geenen, die op de minst kost-

HAERLEM.

Prysvr. van den huisboudelyken Tak voorgesteld.

baare wyze de Bouwlanden weet te zuiveren van het schadelyk Onkruid, Ringelwik genaamd, zonder het Koorn-gewas op dat Land te benadeelen; eene Præmie van vyfentwintig Ducaaten.

Het Bericht en de Getuigschriften der Proeven moeten ingeleverd worden voor of op den laatsten December 1782.

XXIV. Aan den geenen, die de gewoone inlandsche Ploegen zoodanig weet te verbeteren, dat de Aarde met ééne ploeging een spit dieper, dan door de gewoone ploeging kan worden omgekeerd, en de onderste aarde boven gebragt; eene Præmie van vyfentwintig Ducaaten.

Het Berigt en de Getuigschriften moeten ingeleverd worden voor of op den laatsten Dec. 1781.

XXV. Voor het beste verslag van *Proeven*, gedaan met eenig Instrument, *by andere Natien in* den Landbouw *gebruikt* wordende; mits daar door eenig meerder voordeel in den Landbouw verkregen worde, dan men nu heeft door de maniere, tegenwoordig in gebruik; eene Præmie van de Gouden Medaille.

Het Bericht met het noodige bewys der genomene Proeven moet ingeleverd worden voor of op ultimo December 1781.

XXVI. Aan den geenen, die eenige morgen braakliggend land, doch niet minder dan twee morgen, met Berken, of eenig ander Hout beplant, of bezaait, en het zelve derwyze weet te bewerken, dat zulks tot Hoepen van Vaten, (zoo als om de Rhynsche Wyn-vaten liggen,) kan gebruikt worden; mits dat het zelve de van buiten inkomende Hoepen, in qualiteit en prys, evenaare; eene Præmie van vyftig Ducaaten.

De Berichten en Getuigschriften in te leveren voor of op ultimo December 1789.

XXVII. Aan den geenen, welke hier te lande weelig groeijende, het zy inlandsche, het zy vreemde Boomen aantoont, die tevens tot een nuttig en voordeelig gebruik kunnen dienen, en die, wanneer dezelve hunnen volkomenen wasdom verkregen hebben, en na dat zy omgehakt zyn, zonder de wor-

tels

tels uit te roeijen, veel eer dienstig, dan schadelyk zyn aan de vastheid der gestraate en gezande Dyken, een Præmie van vyfentwintig Ducaaten. HAERLEM.

Het Bericht met de Getuigschriften moeten voor of op den laatsten December 1781. ingeleverd worden.

Prysvr. van den huishoudelyken Tak voorgesteld.

XXVIII. Aan den geenen, die in de Nabuurschap van eenige Stad of Plaats dezer Republicq, ter distantie ten hoogsten van niet meer dan 360 roeden, om aldaar te blyven staan, zal hebben geplant, niet minder dan 25 geënte Moerbezie-Boomen, onder den naam van *Maurier Rose* bekend; de Zilveren Medaille of zes Ducaaten.

De Getuigschriften moeten ingeleverd worden voor of op ultimo December 1784.

XXIX. Aan den geenen, die zal kunnen aantoonen, in staat te zyn, om de grootste quantiteit Schors van Eigenhout, binnen de Republycq gewassen, en bekwaam om tot Run te worden gebruikt, ten minsten pryze te leveren; eene Præmie van vyfentwintig Ducaaten.

De Bewyzen en Getuigschriften te bezorgen voor of op ultimo December 1781.

XXX. Aan den geenen, die met Turksche Tarw, ten minsten één morgen Lands bebouwt, en bewyst, dat deze bouwing minder voordeelig is, dan die van andere Graanen; mitsgaders het beste gebruik van deze Tarw weet aan te wyzen: eene Præmie van vyfentwintig Ducaaten.

De Berichten en Getuigschriften in te leveren voor of op ultimo December 1781.

XXXI. Aan den geenen, die de grootste menigte van Groene Lucerne op een half Morgen zal maaijen, zynde niet minder dan één morgen bezaaid in één jaar, en het beste bericht, door proefneemingen gestaafd, zal geeven, om te beslissen, of deze Lucerne ter voedinge van Paarden en Rundvee voordeeliger, dan onze gewoone Klaver, zy; eene Præmie van vyfentwintig Ducaaten.

De Bewyzen van het getal der bezaaide Morgen, van de hoeveelheid van het gemaaide, de tyd van

HAARLEM. het maaijen, de natuur van den grond, en de wyze van behandeling, moeten op of voor ultimo December 1781. ingeleverd worden.

Prysvr. van den huishoudelyken Tak voorgesteld.

XXXII. Voor het beste Bericht, door Proefneemingen gestaafd, van Voeder, dat in de Maanden Maart en April groeit, en dus kan dienen, by schaarsheid van Hooy, of ander Winter-Voeder, en by het laat aankomen van het Mey-gras, en het geen te gelyk in dat saisoen de Melk en Boter van het Rundvee vermeerdert, mits dat het voedsel kan aangekweekt worden met zoodanige kosten, welken voldoen aan het bovengemelde oogmerk, eene Præmie van vyfentwintig Ducaaten.

XXXIII. Aan den geenen, die best zal betoogen, gestaafd door Proefneemingen, hoe veel Heide, eene Kudde van 150 Schaapen, op een *Hofstede*, aan den Heikant geleegen, *ter weidinge noodig* heeft, en op welke manier men die Schaapen *het* best zou kunnen doen bestaan, zonder ze in eenige andere Weiden, dan alleen op Stoppelland te dryven, de Gouden Medaille, of vyfentwintig Ducaaten.

De Berichten moeten ingeleverd worden voor of op ultimo December 1781.

XXXIV. Aan den geenen, die het beste middel weet aan te wyzen, om de Kalveren, van hunne geboorte af aan, tot dien ouderdom toe, als dezelven anderszints met Melk moeten gevoed worden, op te voeden met eenige spys of drank, welke veel voordeeliger, dan de Melk, zouden bevonden worden, en zulks door Proeven staaft, van ten minsten tien Kalveren in een jaar op die wyze te hebben opgevoed, zoodanig, dat dezelven bevonden worden, even zoo gezond en sterk te zyn, als dat dezelven anderzints met Melk gevoed worden; eene Præmie van vyfentwintig Ducaaten.

Het Bericht en de Getuigschriften in te leveren voor of op ultimo December 1781.

XXXV. Dewyl de ondervinding leert, dat de Koeijen, zoo wel in de Weiden, als op de Stallen, zeer dikwils haare Kalveren verleggen of af-

zetten, en de Landman daar door zeer veel schade lyd, zoo is de vraag: uit welke oorzaaken zulks ontstaat, en welke middelen daar tegen gebruikt zouden kunnen worden, waar van de Landman zig gemaklyk zou kunnen bedienen, zoo dra hy bemerkt, dat de Koe Kalf draagt; of het afzetten zou kunnen voorkomen, zoo dra men bespeurt, dat de Koe daar mede bezig is. — Aan den geenen, die zodanig middel heeft uitgevonden, en Getuigschriften, dat het voldoende is, heeft ingeleverd voor den laatsten December 1782; zal eene Præmie van vyfentwintig Ducaaten worden gegeeven.

HAERLEM. Prysvr. van den huishoudelyken Tak voorgesteld.

XXXVI. Voor den geenen, die eenig zeker hulpmiddel aan de hand geeft, tegen het zoo schielyk opkomend en vermenigvuldigend, als weder verdwynend en stervend Insect, bekend onder den naam van Haentjes, het welk de Ryswaarden of Griendingen, van zoo veel belang voor ons Vaderland, by sommige zelfs achtervolgenden jaaren, zoo deerlyk havent en verwoest; eene Præmie van vyfentwintig Ducaaten.

De Berichten, met noodige bewyzen gestaafd, in te leveren voor of op ultimo December 1781.

XXXVII. Aan hem, die het best voldoende middel, door Proefneemingen gestaafd, uitvind of aanwyst, ter voorkominge of weeringe van den Klander, en andere schadelyke Insecten in de Graanen, mits niet schadelyk aan de gezondheid en voor het Graan; een Præmie van vyfentwintig Ducaaten.

De Berichten en Getuigschriften in te leveren voor of op ultimo December 1781.

XXXVIII. Aan den geenen, die het beste Middel, buiten de bekenden, weet op te geeven, om te beletten, dat het Hooy door Broeijinge niet in brand geraake, als mede een kenmerk, waar uit men zeker weeten kan, zonder het Hooy te steeken of te verplaatsen, of 'er ook gevaar is, dat het in brand zal geraaken, dan niet: een Præmie van vyfentwingtig Ducaaten.

De Bewyzen en Berichten in te leveren voor of op ultimo December 1780.

XXXIX.

HAERLEM. *Prysvr. van den huisboudelyken Tak voorgesteld.*

XXXIX. Aan eenen Nederlandsche Jongeling, der Fransche Taale machtig, die zich na de Ecole Veterinaire, (zynde het School, opgericht ter onderzoeking en geneezing der Ziekten van het Vee) te Parys of Lions begeeft, na aldaar ten minsten twee jaaren lang gestudeerd te hebben, t'huis gekomen, voldoende blyken van bekwaamheid geeft; een Præmie van tweehonderd Ducaaten. — Doch zal deze Præmie niet worden betaald, dan na dat dezelve zyne Konst drie jaaren lang hier te Lande zal geoeffend hebben.

Koophandel en Colonien. 1779.

VII. Aan de tien eerste Winkeliers, geene Fabriqueurs zynde, dewelke ieder een *Winkel*, waardig ten minsten *f*6000 : - binnen eenige *Stad of Plaats* der Vereenigde Provintien opzet, alleen bestaande uit verschillende soorten van Zyde, Wolle, Catoene, Garen, of daar uit gemengde Stoffen, geheel binnen dezelve Provintien gewerkt, en in opzicht tot de Lakenen, ten minsten aldaar bereid, zonder eenige vermenging van vreemde Manufacturen; en in 't geheel geene vreemde Manufacturen verkoopen; aan ieder van dezelve een Præmie van honderd en vyftig Guldens jaarlyks, geduurende de vyf eerste jaaren, dat zy dezelve Winkel in diervoege continueeren; wordende nochtans met opzicht tot het verkoopen van vreemde Manufacturen, alleen het verkoopen van vreemde Saaijen tot voeringe, aan zoodanige Winkeliers by provisie vrygelaaten, zonder dat hun zulks van gemelde Præmie zal uitsluiten; edoch alleen tot zoo lang, dat de Algemeene Vergadering zal oordeelen, dat in derzelver plaatze Stoffen van Inlandsche Fabrycq kunnen worden gedebiteerd, als wanneer zulks opentlyk zal worden bekend gemaakt, ten einde zich daar van, binnen den tyd van twee jaaren, te kunnen ontdoen. Alles onder die uitdrukkelyke voorwaarde, dat zoodanige Winkeliers, die na deeze Præmie willen dingen, zullen gehouden zyn, zich

voor

voor ultimo February ieder jaar (met ultimo Febr. 1780 te beginnen) aan te geeven aan het Departement, waar onder zylieden respectivelyk sorteeren; ofte, by mangel van dien, aan het naastgelegene; als mede verplicht zyn hunne Winkels ter dier tyde en zoo voorts, jaarlyks eens, wanneer de Commissie der Directie van zoodanig Departement goed vind, onverwagts te laaten visiteeren, en als dan voldoende bewyzen te vertoonen, dat de Stoffen waarlyk binnenslands, als boven gemeld, zyn gefabriceerd; van welke bewyzen door dat Departement verslag zal moeten worden gedaan aan de Algemeene Vergadering, alvorens de Præmie zal worden toegeweezen.

HAERLEM. *Prysvr. van den huisboudelyken Tak voorgesteld.*

Ook zal noch boven deeze voorgestelde Præmie aan de vyf eersten, welke hunne Winkels binnen de voorschreevene vyf eerste jaaren tot de waarde van *f* 10000 :- zullen hebben vergroot, ter erkentenisse gegeeven worden de Gouden Medaille. Winkeliers, welken reeds, voor dato dezes, eene zoodanige Winkel mogten hebben opgezet, worden hier van niet uitgeslooten, zo zy aan de bovengemelde vereischtens voldoen.

VIII. Aan den geenen, die kan aantoonen, dat, behalven het thands bekende gebruik der Walvischbaarden, van ouds noch ander gebruik daar van gemaakt is; en dat het zelve gebruik weder zou kunnen ingevoerd worden: mitsgaders op welke wyze. —— Voorts, dat 'er, behalven het thans bekende gebruik, het geen 'er van ouds van gemaakt zyn, noch een ander, tot noch toe onbekend, nuttig gebruik van gemaakt kan worden, eene Præmie van de Gouden Medaille en vyfentwintig Ducaaten, of vyftig Ducaaten.

De Berichten en Getuigschriften in te leveren voor of op ultimo December 1781.

IX. Aan den geenen, die in de Hollandsche Taal opstelt het beste Samenstelsel van Geneeskunde (*Compendium Medicum*), over alle de Ziekten, die in de West-Indische Colonien van den Staat worden waargenomen, en het zelve in diervoege in-

HAERLEM. *Prysvr. van den huishoudelyken Tak voorgesteld.*

inricht, dat het kort en klaar, en voor den Leerlingen in de Heelkunde gemaklyk verstaanbaar zy, om dus door meerder Kundigen in de Colonien, zelfs verder verklaard te kunnen worden; eene Præmie van de Gouden Medaille.

De Opstellen, ten dezen dienende, moeten aan de Algemeene Vergadering toegezonden worden voor of op den laatsten December 1781.

X. Gelyke Præmie voor een dergelyke verhandeling nopens de Ziekte, die in de Oost-Indien worden waargenomen; dezelve in te leveren voor of op den laatsten December 1784.

XI. Aan den geenen, die het beste middel aanwyst, met proeven gestaafd, ter weering of wegneeming van de Ziekte genaamd *Tetanus*, of *Spasmus Cynicus*, waar door de kinderen in de eerste negen dagen na hunne geboorte, uit het leven worden gerukt, de Gouden Medaille en vyfentwintig Ducaaten of vyftig Ducaaten.

De Berichten en Getuigschriften in te leveren voor of op ultimo December 1781.

Deze præmie strekt zig uit tot ultimo Dec. 1783.

XII. Aan den geenen, die in de Hollandsche Taal opstelt eene *Materies Medica* van de Geneesmiddelen, die in de West-Indische Colonien van den Staat voortgebragt worden, beschryvende, kort en voor een ieder verstaanbaar, derzelver byzondere, zoo Inlandsche als Botanische benaamingen, met aanwyzinge, waar dezelven afgebeeld te vinden zyn, haare nuttigheid en wyze van die in 't werk te stellen, na goedkeuring van de Algemeene Vergaderinge, de Gouden Medaille.

De opstellen moeten ingeleverd worden voor of op den laatsten December 1781.

XIII. Gelyke Præmie voor een dergelyke Verhandeling nopens de Geneesmiddelen, die in de Oost-Indien voortgebragt worden; dezelve in te leveren voor of op den laatsten December 1784.

XIV. Aan den geenen, die het best voldoende middel ter afweering van den Wurm in den Katoen Boom zal hebben aangeweezen; de Gouden Me-

Medaille en vyfentwintig Ducaaten of vyftig Ducaaten.

HAERLEM. Prysvr. van den huishoudelyken Tak voorgesteld.

De Berichten en Getuigschriften in te leveren voor ultimo December 1781.

Deze præmie strekt zig uit tot ultimo Dec. 1783

XV. Voor ieder duizend ponden Katoen gegroeid in onze Colonien, aan de vaste wal van America gelegen, en in 't Vaderland ingebragt wordende, eene Præmie van twee Ducaaten. mits egaal in deugd en prys aan de beste soort van Curacao Deze Præmie word belooft voor vier jaaren, te weeten voor Anno 1781. 1782. 1783. 1784.

XVI. Aan den geenen, die de beste manier en middelen aanwyst om de Suiker in de Colonien van den Staat op het voordeeligste te Kooken met eene bepaaling van de Proportioneele quantiteit Ingredienten, tyd van Kooking en Proef, waaraan men zien kan, wanneer dezelve tot volkomenheid gekookt heeft; de Gouden Medaille en vyfentwintig Ducaaten of vyftig Ducaaten.

De Monsters en Getuigschriften in te leveren voor of op ultimo December 1782.

XVII. Aan den geenen, die de beste manier en middelen aanwyst om de Dram of Rum, gelyk met die der Engelsche Colonien, zo van de Schuim der Suiker, als van den Malassy, in de Colonien van den Staat te stooken, met opgaave eener naauwkeurige bepaalinge, wanneer die schuim (Dramlekker genaamd) genoegzaam heeft gewerkt en dus in zyn beste en grootste kragt is, om gestookt te worden, zoo ook van de quantiteit water, die onder de Malassy, moet worden gemengd, en de Proef, wanneer te samen genoeg heeft gewerkt, om op het beste en in de meeste kragt gestookt of overgehaald te kunnen worden; een Præmie van vyftig Ducaaten of de Gouden Medaille en vyfentwintig Ducaaten.

De Monsters, Bewyzen en Getuigschriften in te leveren voor of op ultimo December 1782.

XVIII. Aan den geenen, die de grootste quantiteit en de beste qualiteit Indigo, zo na mooglyk aan die van St. Domingo komende, in de Colonien van den

HAERLEM. *Prysvr. van den huishoudelyken Tak voorgesteld.*

den Staat zal geplant en bereid hebben, en de Monsters daarvan, met gepaste Getuigschriften vertoont, een Præmie van honderd Ducaaten of de Gouden Medaille en vyfenzeventig Ducaaten.

Voor de tweede quantiteit en naastvolgende qualiteit, eene Præmie van vyftig Ducaaten of de Gouden Medaille en vyfentwintig Ducaaten.

Voor de derde qualiteit en quantiteit de Gouden Medaille of vyf en twintig Ducaaten.

Alles gestaafd met proeven, in de Colonien van den Staat genoomen, en over te zenden voor ultimo December 1782.

XIX.. Voor het overzenden, binnen de drie eerste volgende jaaren, van de grootste hoeveelheid Hout, niet minder dan tienduizend pond, egaal aan het zoogenaamde Brazilien-Hout, en bekwaam tot Verweryen, in eene der Colonien van den *Staat* gegroeid, een Præmie van vyftig Ducaaten.

Het Monster met gepaste Getuigschriften moet aan de Algemeene Vergadering getoond worden voor of op den laatsten December 1783.

XX. Aan den geenen, die in de Colonien van Staat, Zyde-Wormen en Witte Moerbezie-Boomen kweekt, beiden in de grootste quantiteit; de Gouden Medaille —— de tweede en derde quantiteit, de Zilveren Medaille.

De Getuigschriften moeten aan de Algemeene Vergadering ingeleverd worden, voor of op den laatsten December 1784.

XXI. Aan den geenen, die de meeste Stokken Byen aan de Caap de Goede Hoop, of in eenige andere Colonien van den Staat, geduurende den ten van een jaar zal hebben onderhouden; voor de meeste quantiteit de Gouden Medaille; voor de tweede quantiteit de Zilveren.

De Getuigschriften moeten aan de Algemeene Vergadering ingeleverd worden voor of op den laatsten December 1782.

XXII. Aan den geenen, die in de Colonien van den Staat een Nieuwe Verfstof, bekwaam om met voordeel in de Fabricquen gebruikt te worden, uitvind, of eene Nieuwe Drogery ontdekt, voor ieder soort de

de Gouden Medaille of vyfentwintig Ducaaten. HAERLEM.

Het Monster en de Getuigschriften moeten aan de Algemeene Vergaderinge vertoond worden voor of op den laatsten December 1781.

Pryzvr. van den huisbou-delyken Tak voorgesteld.

XXIII. Aan den geenen, die voor of op ultimo December 1782. het beste Plan aan de hand geeft om een Suikermolen te maaken, beeter en min kostbaar, dan die tot hier toe gemaakt zyn, ook aan minder slytagie onderworpen, en welke volkomen in staat is om het Suiker-riet ten vollen te verbryzelen, de Gouden Medaille.

Voorts aan den eersten, die een Suikermolen, aan de gemelde vereischte volkomen beantwoordende, met de daad vervaardigt, eene præmie van twee honderd Ducaaten, de Bewyzen en Getuigschriften in te leveren voor of op ultimo December 1782.

XXIV. Aan den geenen, welke de beste en minst kostbaare Molen of andere Machine uitvind, om Coffy van den Rooden of Witten Bast te zuiveren; of om een Molen tot Zuivering van de Katoen, beiden op een voordeeliger wyze, dan tot hiertoe in de Colonien in gebruik is; aan ieder vyftig Ducaaten, of de Gouden Medaille en vyfentwintig Ducaaten boven de schadeloosstelling van het Model.

De Getuigschriften met een Model der Machine en berekening der kosten moeten ingeleverd worden voor of op ultimo December 1781,

XXV. Aan den geenen, die een Uitvoerig en Uitvoerbaar ontwerp zal opgeeven, om de Plantatagien in de West Indische Colonien van deezen Staat, op eene andere wyze, als thans door de Slaaven geschied, naar vereisch te cultiveeren en te bearbeiden, eene præmie van de Gouden Medaille of vyfentwintig Ducaaten; in te leveren voor of op ultimo December 1781.

XXVI. Aan den geenen, welke het beste Plan aanwyst, met Proefneemingen gestaafd, om de Slaaven uit de Producten van de Colonien, zo veel mooglyk, te voeden, de Gouden Medaille; voor het tweede beste ontwerp de zilveren Medaille.

HAERLEM.

Prysvr. van den huishoudelyken Tak voorgesteld.

De Getuigschriften moeten ingeleverd worden voor of op den laatsten December 1782.

XXVII. Aan den geenen, die van de tweederleye soort van Brood-Boomen, beschreeven in de Reizen van Mylord *Anson*, en van de verdere Zeelieden, die de Zuidzee naderhand doorkruist hebben, niet alleen de Zaaden, maar ook een getal van ten minsten drie Planten, in een groeijenden staat in ons Vaderland overbrengt, zoodanig, dat dezelven in eenen *Hortus Botanicus* aangekweekt kunnen worden, om verder na de Colonien getransporteerd te worden, de Gouden Medaille en vyfentwintig Ducaaten of vyftig Ducaaten.

De Getuigschriften moeten ingeleverd worden voor of op den laatsten December 1782.

XXVIII. Aan den geenen, die de meeste koopbaare Gom Copal, ten minste 20 pond, in eenige van de West-Indische Colonien van den Staat gevallen, voor of op den laatsten December 1780. aan de Algemeene Vergadering overzend, de Gouden Medaille of vyfentwintig Ducaaten boven de waarde van de Gom.

De Getuigschriften, dat dezelve binnen de Colonien van den Staat gevallen is, moeten ter zelver tyd overgeleverd worden.

De Monsters en Getuigschriften in te leveren voor of op ultimo December 1781.

XXIX. Aan den geenen die bewyst, dat 'er in de Colonien van deezen Staat, zoo in de West-Indien als in Africa, eene quantiteit Boomen staat, uit welken men Teer zou kunnen branden; en tevens opgeeft, hoe veel quantiteit Tonnen daarvan jaarlyks voor de eerste zes jaaren, in 't Vaderland zouden kunnen geleverd worden, eene præmie van vyfentwintig Ducaaten.

Handwerken en Fabricquen. 1779.

XXVI. Aan den geenen, die de Inlandsche Tabak bereiden, in den smaak van de Duynkerksche Carotten, mits egaal van qualiteit, prys en deugd zyn.

zynde, en op den duur dezelve blyvende; eene præmie van hondert Ducaaten.

De Bewyzen en Monsters, ten minsten van 20 pond, in te leveren voor of op ultimo December 1781.

HAERLEM. Prysvragen van den huishoudelyken Tak voorgesteld.

XXVII. Aan den geenen, die een beter en voordeeliger gebruik aanwyst, dan tot nog toe in ons Land plaats heeft, van de onderscheidene soorten van Inlandsche Wolle, in de Manufactuuren, en het zelve met voldoende proeven aantoont, voor of op den laatsten December 1780, eene Præmie van vyftig Ducaaten.

XXVIII. Aan den geenen, die binnen deze Republicq zal oprichten, en, ten minsten drie jaaren lang, gaande houden een Fabricq om Zwaanen en Gansen-Schagten te præpareeren tot Schryfpennen, zoo goed en goedkoop als de Engelschen, een Præmie van 25 Ducaaten.

De Monsters en Getuigschriften in te leveren voor of op ultimo December 1780.

Deeze præmie strekt zig uit tot 1782.

XXIX Aan den geenen, die binnen de Republicq het Overleeder voor Schoenen bereid, gelyk in deugd en prys aan het Engelsche, de Gouden Medaille of vyfentwintig Ducaaten: en aan hem, die 't naast daarby komt, de Zilveren Medaille of agt Ducaaten.

De Monsters en Getuigschriften in te leveren voor of op ultimo December 1780.

Deze præmie strekt zig uit tot ultimo Dec. 1783.

XXX. Aan den geenen, die van onze, daartoe wel geschikte Inlandsche Vellen, eene voldoende Proef Jugten bereid, welken in couleur, reuk, en verdere eigenschappen, volkomen aan de Muscovischen evenaaren, eene Præmie van honderd Ducaaten of de Gouden Medaille en vyf en zeventig Ducaaten.

De Monsters en Getuigschriften te bezorgen voor ultimo December 1781.

XXXI. Aan den geenen, die het beste Voerdusans; het fynste Hemden Flanel; het beste Ruges

HAERLEM. *Prysvr. van den huishoudelyken Tak voorgesteld.*

of Bathlaken; het beste Duffels en Nopjeslaken; de beste Serge; de beste Wolle Damasten; de beste Calaminken; de beste Wolle Grynen, en het beste Katoen Fluweel; ieder soort, gelyk in deugd aan de Engelschen, binnen de Republicq fabriceert.

Voor ieder soort het eerste jaar de Gouden Medaille en dertig Ducaaten, en de vier volgende jaaren dertig Ducaaten 's jaars.

En voor die in qualiteit de tweede is, het eerste jaar de Zilveren Medaille en tien Ducaten, en in de vier volgende jaaren tien Ducaaten 's jaars.

Mits aanneemende, om van de in ieder jaar gefabriceerde stukken van de gewoone breedte en lengte ten zelfden pryze, als de Engelschen, vyf en twintig stukken aan de Winkeliers hier te lande te leveren.

De Monsters en *Getuigschriften in te leveren* voor ultimo December 1781.

Deeze præmie strekt zig uit tot 1782.

XXXII. Aan den geenen, die binnen de Republicq Saaijen fabriceert, gelyk in soort, prys en qualiteit, als de Luikschen, en Syper en Chalonschen, bekwaam tot voeringen in Mans Kleederen, en daarvan zes agtereen volgende jaaren, van de eerstgemelden 20, en van de anderen 10 Getouwen, gestadig in den gang houde, de Gouden Mede Medaille en honderd Ducaaten, te betaalen na expiratie van het eerste jaar; en voorts dertig Ducaaten voor ieder jaar dat dezelven, in maniere bovengemeld, aan den gang blyven, tot het zesde jaar incluis.

De Monsters, Bewyzen en Getuigschriften in te leveren voor of op den laatsten December 1780.

Deze præmie strekt zig uit tot 1781.

XXXIII. Aan den geenen, die binnen de Republicq zal fabriceeren, eenige Carsaaijen en Baaijen, egaal in prys en deugd aan de Engelschen, en daarvan de beste Monsters levert, mits zig verbindende, van die zelve Manufacturen honderd Stukken van gewoone breedte en lengte te leveren, binnen het jaar na het vertoonde Monster, voor ieder soort 25 Ducaaten.

De

De Bewyzen en Monsters in te leveren voor of op ultimo December 1781. *Haerlem.*

Deze præmie strekt zig uit tot ultimo Dec. 1782.

XXXIV. Aan den geenen, die in de Republicq de Engelsche behandeling van Glansen van Grynen, Calaminken, Damasten, Duranten van onderschei-dene prys, en andere diergelyke goederen, op de beste manier in 't werk stelt, ten genoegen van de Algemeene Vergadering bekend maakt, en van 't geen hy binnen 't jaar op de Engelsche wyze aldus Geglansd zal hebben, voldoende proeven vertoont, een præmie van Vyf honderd Ducaaten. *Prysvr. van den huishoudelyken Tak voorgesteld.*

De vertooning moet geschieden voor of op ultimo December 1781.

XXXV. Aan den geenen, die 't zelfde doet met opzicht tot het persen en appretteeren van gemeene Lakenen, binnen de Republicq, een præmie van honderd Ducaaten.

XXXVI. Aan den Rietmaakers Baas, welke één of meerder bekwaame Leerlingen aanlegt, een præmie van vyftig Ducaaten: —— en voor ieder Leerling, welke hy kan produceeren, dat in staat is een Riet van twaalf honderd Riet op drievierde breedte geheel te maaken, nog een Præmie van vyf en twintig Ducaaten voor ieder zodanig Leerling, mede ten behoeve van den Meester: —— insgelyks aan den Leerling of Leerlingen, die het zelve gemaakt heeft of hebben, te samen een præmie van vyf en twintig Ducaaten.

XXXVII. Aan den geenen, die de beste Snyroetjes der Fluweelweevers, in deugd en prys gelyk aan de Uitlandschen, maakt, en, nevens de Proef daarvan, tevens de wyze op welke dezelve gemaakt worden, opgeeft; een præmie van vyftig Ducaaten.

Het Monster en Getuigschriften in te leveren voor of op ultimo December 1780.

XXXVIII. Voor het beste Patroon of Patroonen voor Zydeweevers, in een geheel nieuwe smaak, door persoonen van beide de sexen, onder de vyf en twintig jaaren oud, vervaardigd; een douceur

HAAR-LEM. *Pryzen van den [illegible] voorge-steld.*

jaarlyks van zes Ducaaten tot zestien Ducaaten, naar maate de fraayheid en uitvoerigheid der ingeleverde patroonen, te vertoonen, met behoorlyke Getuigschriften voor ultimo December 1780.

Deeze præmie strekt zig uit tot 1785. en zal jaarlyks worden uitgedeeld by de Algemeene Vergadering.

XXXIX. Aan de geenen, die in een jaar tyds binnen deeze Republicq Ruw Linnen, breed één en vyf agtste ellen, zal hebben gefabriceerd, egaal in deugd en prys met het Flaamsche Linnen, 't welk tot ligte Zeilen voor schepen, by ons, gebruikt word; voor elk stuk, ten minsten tagtig ellen lang, vier guldens; aan die de meeste stukken gefabriceerd zal hebben, of onder zyn opzigt doen fabriceeren, ten minsten twee honderd Stukken, de Gouden Medaille of vyf en twintig Ducaaten boven dien.

De Getuigschriften en Monsters in te leveren voor of op ultimo December 1780.

XL. Aan dien Papiermaaken binnen de Republicq, die een soort van Drukpapier, overeenkomstig in qualiteit met de Fransche Bourdeauxsche Schilden, even fyn, zagt, en in alles aan de hoedanigheden van dezelve beantwoordende, tot even gelyke pryzen, kan bereiden en ter drukperse leveren, mits daarvan binnen den omtrek van een jaar 5000 Riem fabriceerende, die volmaakt in deugd aan de Fransche evenaaren, eene Præmie van honderd Ducaaten en de Gouden Medaille.

Een Monster van tien Riem en behoorelyk Getuigschrift, dat van dezelve qualiteit 5000 Riem, binnen een jaar tyds zyn gefabriceerd, in te leveren voor of op den laatsten December 1780.

Deeze præmie strekt zich uit tot ultimo December 1782.

Een Proefvel is by den Secretaris van den Oeconomischen Tak te zien, gemaakt chez le Sieur *Boinette* a Bourdeaux aux Armes d'Amsterdam, hetzelve komt thans te staan op *f* 2:8:-Ia *f* 2:10:-de Riem eer het ter drukperse komt.

LXI.

XLI. Aan den Papiermaaker binnen de Republicq, die binnen een jaar tyds vyf duizend Riem Morlaix Starbatard zal fabriceeren van dezelfde hoedanigheid, deugd en prys, als de Fransche, eene Præmie van honderd Ducaaten en de Gouden Medaille. —— Voor 5000 Riem Morlaix Schildpapier op gelyke wyze een præmie van zeventig Ducaaten, en de Gouden Medaille, een Monster daar van, even als van de Bourdeauxsche Schilden, in te leveren vóor ultimo December 1780. en zullen de præmien worden uitgestrekt tot ultimo December 1782.

HAERLEM. *Prysvr. van den huishoudelyken Tak voorgesteld.*

Van 't Morlaix Starbatard berust onder den Secretaris van den Oeconomische Tak, meede een Monster-blad, de prys van dit soort van papier is doorgaans 29, 30 a 32 stuivers de Riem, van welken laatsten of hoogsten prys dan ook het gemelde Monster-blad is.

Aangaande 't Morlaix Schildpapier, waar van geen Monster-blad voor handen is, dient, dat het zelve is van 't zelfde alloy als 't Starbatard, dog kleiner en van een zelfde formaat als de Bourdeauxse Schilden, de prys tegen 26 a 27 stuiv. de Riem.

XLII. Aan den geenen, die 't beste middel aan de hand geeft, daar door, by het Verwen van Carmosyn of Scharlaken, de roode couleur het mans Laken geheel doordringe, mits dat het zelve de fraayste Tint en gloed behoude, en nogte het Laaken, nogte deszelfs roode couleur, hinderlyk zy, maar in alle opzichten voldoende; eene præmie van vyftig Ducaaten.

De Bewyzen en Getuigschriften, benevens een Monster van een stuk door en door geverwd Laken, van ten minsten een elle, in te leveren vóor of op den laatsten December 1780.

XLIII. Aan den geenen, die met genoegsaame Proeven best zal aantoonen, dat de Assche, die gebrand word uit stoppelen en uitgedorste Peulen, waar in het Raap en Koolzaad is gegroeid, insgelyks ook van Boonenstroo, met eenig voordeel kan worden gebruikt op de Bleekeryen of andere Fa-

HAER-LEM. *Prysvr. van den huishoudelyken Tak voorgesteld.*

brycquen, waar in Weed-as noodig is, en, zoo zulks, gelyk men vermoed, plaats heeft, op wat wyze men die Assche het zuiverste zoude branden, en het meest voor het wegstuiven beveiligen, of hoe het werktuig daar toe zou dienen ingerigt te zyn, eene præmie van vyf en twintig Ducaaten.

Het Berigt en Getuigschriften in te leveren voor of op ultimo December 1781.

XLIV. De Vergadering heeft goedgevonden bekend te maaken, dat by haar beslooten is in yder Departement aan jongens beneden de 12, en Meisjes benenen de 10 jaaren, die een goeden draad kunnen Spinnen van Wol, Vlas of Katoen in tegenwoordigheid van eenige Leden, daar toe door de Commissie van Directie gecommitteerd, de navolgende Præmien uit te deelen:

In de WOLLE.

Aan een jongen of meisje, die den besten draad Wol spint op 't groote wiel, het soort van wolle ter keuze van 't Departement f5 : 5 : -
op 't kleine wiel dito . . f5 : 5 : -
Aan vier jongens of meisjes, in het spinwerk op 't groote wiel, daar naast aankomend, yder . f2 : 10 : - f10 : - : -
op 't kleine wiel dito yder f2 : 10 : - f10 : - : -

In het VLAS.

Aan een jongen of meisje het best spinnende op 't kleine wiel f5 : 5 : -
op 't Spinrok of Quenouille f5 : 5 : -
Aan vier jongens of meisjes op 't kleine wiel daar naast aankomende yder f2 : 10 : - . . . f10 : - : -
Aan vier dito daar naast aankomende in het spinnen op het Spinrok of Quenouille, . yder f2 : 10 : - f10 : - : -

In

In de CATOEN.

Aan een jongen of meisje, die het beste spint op 't kleine wiel . *f* 5 : 5 : -

Aan vier dito naast aankomende yder *f* 2 : 10 : - *f* 10 : - :

Doch zal het moeten blyken, by Certificaat van de Commissie der Directie, dat deeze præmien waarlyk aldus, naar yder soort van spinninge aan kinderen beneden de gestelde jaaren oud, en een goeden draad spinnende, zyn uitgedeeld, zullende het ééne soort van spinninge, tot suppletie van het andere niet mogen dienen.

Haerlem. Prysvr. van den huishoudelyken Tak voorgesteld.

Deze præmien zullen uitgedeeld worden in het jaar 1780, ten tyde als de Commissie van Directie in yder Departement zal goedvinden.

XLV. In ieder Departement aan jongens beneden de 12, en aan meisjes beneden de 10 jaaren, die de beste behandeling van de Zyde-Winding hebben, naar het oordeel van des kundigen daartoe door de Commissie van Directie gecommiteerd, aan een jongen of meisje, die het meest uitmunt, een Ducaat, en aan vier jongens of meisjes, die daar naast aankomen, ieder *f* 2-10-: — Deze præmie zullen worden uitgedeeld binnen het jaar 1780. ten tyde door de Commissie van Directie in ieder Departement te bepaalen.

Werktuigkunde.

IV. Aan den geenen, die eenige verbetering, aan de thans in ons Land in gebruik of beschreeven, zynde manieren om Dykbreuken te Stoppen, zal aan de hand geeven, en dezelve verbeteringen met proeven in voorgevallene Dykbreuken zal gestaafd hebben, de Gouden Medaille en een Præmie in geld naar bevind van zaaken.

Een Bericht van de verbeteringe met de Getuigschriften van de genomene Proeven en derzelver

HAARLEM. *Pryzen van den huishoudelyken Tak voorgesteld.*

uitslag moeten overgeleverd worden aan de Algemeene Vergadering.

V. Aan den geenen, die een Model van een Machine zal vertoonen, met welken men een bepaalden Last van Hout, met minder getal van menschen en in minder tyd, dan tegenwoordig geschied, over de Moerassige gronden in onze Colonien zou kunnen vervoeren; eene Præmie van vyftig Ducaaten, welke vergroot zal worden tot tweehonderd Ducaaten toe naar maate de uitvinding zal gevonden worden beeter aan het oogmerk te voldoen.

Het Model, benevens eene Verhandeling, inhoudende, hoe de Machine te maaken en te gebruiken, met eene berekening van de kosten, en behoorlyk bewys van de gedaane Proeven moeten vertoond en ingeleverd worden voor of op den laatsten December 1781.

VI. Aan den geenen, die aan de hand geeft een toestel of Werktuig voor de Balkzaagmolens, waardoor te weeg gebragt word, dat door het verspannen en uitneemen van een Raam, de molens niet belet worden, met de overige raamen, voort te maalen, eene præmie van eene zilveren Medaille voor een voldoende tekening; een præmie van vyf en twintig Ducaaten voor een voldoende Model; een Præmie van honderd Ducaaten voor 't zelve toestel in 't groot, aan een Balkzaagmolen, voldoende in 't werk gebragt. — Te vertoonen of in te leveren, voor of ultimo December 1781.

VII. Aan den geenen, die aan de hand geeft een Model van een Brandspuit, welke in korter tyd een veel grooter menigte van water oplevert, tot een verderen afstand met kragt voortwerpt; door een geringer getal van manschap bewerkt, en in alle Steden of Plaatzen, welke de afstand van gragten of andere Watervergaderingen ook zyn mag, met meerder voordeel dan tot nu bekend is, gebruikt kan worden; te gelyk met een volledige beschryving van dezelve, in diervoegen, dat een meer of

min

min kundig werkman in staat zy daar naar een Brandspuit met al zyn toebehooren, te vervaardigen; — als mede een onderricht, nopens de beste geregeldste handelwyze ter bewerking der Hefboomen en andere gereedschappen, hier by behoorende, voornamentlyk met betrekking tot die Perzoonen, welken daarmede moeten werken; op te geeven voor of op ultimo December 1781. eene præmie van honderd Ducaaten.

HAARLEM. *Prysvr. van den huishoudelyken Tak voorgesteld.*

Scheikunde.

I. Aan den geenen, die, uit Inlandsche gewassen, de beste bruikbaare Soda weet te branden, en daar van een Monster van honderd pond met gepaste Getuigschriften voor of op den laatsten Dec. 1780. vertoont, en tevens de Planten aanwyst, waaruit dezelve gebrand is, de Gouden Medaille: en, indien deze Soda bevonden word egaal in deugd aan de beste Spaansche, daarenboven een Præmie van vyf en twintig Ducaaten. Deze præmie strekt zig uit tot den jaare 1782.

II. Aan den geenen, die eene Nieuwe Vaste Couleur uit Planten, Insecten of Mineralen, in ons Vaderland vallende, dienstig tot Manufacturen, zal vinden, en daar van Proeven produceeren; een præmie van vyftig Ducaaten. — Deze Proeven met behoorelyke Getuigschriften, of een Bericht van Gecommitteerden uit het naastby gelegen Departementen van den Oeconomischen Tak, in welker tegenwoordigheid de Proeven gedaan zyn, moeten voor of op ult. Dec. 1781. overhandigd worden.

III. Aan den geenen, die de beste Compositie tot nog toe in 't gemeen onbekend, zig als Versteenende, en alleen door vuur ontbindbaar, om Muuren, Wanden, Keldervloeren, Schepen en Schuiten waterdigt te maaken, aan de hand geeft en met voorbeelden staaft; eene Præmie van vyftig Ducaaten.

De Monsters, Berichten en Getuigschriften in te leveren voor of op ultimo December 1780.

Zee-

HAERLEM.

Zeevaart en Visscheryen.

Prysvr. van den huishoudelyken Tak voorgesteld.

VII. Aan den geenen, die een Werktuig zal vertoonen, het zy een verbeterde Loglyn, of iets anders van die natuur, tot beter en nader bepaalinge der snelheid van een Schip op Zee, dan tot nu toe geschied is, eene Præmie van vyftig Ducaaten.

VIII. Nadien de Vlakgebodemde Zeeschepen, voor onze Rivieren, Kusten en Zeegaten het voordeeligste, en tot het draagen van meerderen last bekwaam zyn: zo word een præmie van duizend Ducaaten en eene Gouden Medaille beloofd, aan den geenen, die in staat is, door duidelyke proeven, in 't groot gedaan, zulke verbeteringen in derzelver Construćtie, Takelagie en bestuuring op te geeven, waar door zy in staat zyn zoo spoedig, als de rond of scherp-gebodemden, hunne reizen te vervorderen, zonder dat zy hierdoor in bovengem. voordeelen merkelyk worden verkort ofte ook verzwakt en aan meerdere gevaaren of gebreken, uit den aart van derzelver Construćtie voortkomenden, worden blootgesteld: wordende hierby teffens vereischt een naauwkeurig Mal met de juiste opgaave der Voetmaate, Plaatsing en Zwaarte der Masten, Rondhout en verdere Takelagie.

De Getuigenissen, Maaten en Bewyzen in te leveren voor ultimo December 1786.

IX. Aan den geenen, die een Werktuig aan de hand geeft, het best geschikt, om op eene gemaklyke, zekere en voor ieder een bevatbaare wyze de Streek van den Wind, deszelfs meerdere of mindere veranderingen en kragt, naauwkeurigst te bepaalen; en de wyze opgeeft, op welke zoodanig werktuig moet vervaardigd worden om zoo wel op Zee als aan Land, en vooral om in Meteorlogische Observatien, tot een Algemeen gebruik te strekken; een Præmie van vyf en twintig Ducaaten, in te leveren voor of op ultimo December 1780.

X. Aan den geenen, die een beter dan tot nu bekend middel uitvind en opgeeft, en met proeven

staaft,

ſtaaft, het welk dienen kan om Scheepslieden te redden, die in gevalle van ſtormwind en laagerwal met hunne Schepen (zelfs de diepſtgaanden) tegen onze Zeeſtranden aankomen: eene præmie van vyftig Ducaaten. HAERLEM. *Pryzur. van den huishoudelyken Tak voorgeſteld.*

Het Model en Getuigſchriften in te leveren voor of op ultimo December 1780.

Deze præmie ſtrekt zig uit tot ult. Decemb. 1782.

Nuttige Voorſtellen.

II. Aan zulk een Nederlander, die de meeſte of nuttigſte uitvindingen gedaan, en de aanmerkelykſte verbeteringen in Handwerken en Fabricquen, ſedert January 1778 zal gemaakt hebben, eene præmie van dertig ducaaten. — Aan drie Nederlanders, welken 'er het naaſte bykomen, ieder tien Ducaaten.

De Berichten met voldoende Bewyzen in te leveren voor ultimo December 1780.

III. Aan den geenen, die het beſte en minſte koſtbaare middel aanwyſt, om den Aanwas der Stranden in 't generaal, en wel ſpeciaal van die, welken aan de Zuidzee tuſſchen Enkhuizen en Medenblik gelegen zyn (vermits by den aanwas daar ter plaatſe het gantſche Land geintereſſeerd is) en welke ſedert eenige jaaren merkelyk zyn afgenomen, te bevorderen een præmie van twee honderd Ducaaten.

Het Bericht, met proeven geſtaafd, en Getuigſchriften, in te leveren voor ultimo Dec. 1781.

IV. Aan den geenen, die voor ultimo Dec. 1783. het beſte Extract uit de Oeconomiſche Memorien en Verhandelingen, by andere Natien in het Licht gegeeven, ten nutte onzer Vaderlanderen kort en zaaklyk in 't Nederduitſch, mitsgaders in eene geſchikte orde, formeert, de Gouden Medaille en honderd Ducaaten, mits de Schryver gemelde Extract aan de Algemeene Vergaderinge præſenteere voor dat hy het zelve laat drukken.

A m-

A M S T E L D A M.

AM-STEL-DAM.

Wy hebben nu en dan eens gesprooken van den staet onzer Zeemacht en de poogingen van de Staten, om dezelve op eenen gepasten voet te brengen, en bekwaem om de vlag van den Staet dat aenzien te doen genieten, het welk onze Voorouders aen ons hebben nagelaten. Maer geene kleine zwarigheid vondt men onder anderen in het werven van de noodige manschap, door het oorlog en het aenschaffen van manschap door andere volkeren, veroorzaakt. Deze zwarigheid is merkelyk vermeerderd door het geen onlangs in Texel is voorgevallen. Het schip van den *Kaptein Sloot*, de WAERZAEMHEID van 26 stukken geschut, wierdt door de Raeden ter Admiraliteit te Amstel-dam, met voorkennisse van den Admirael-Generael, aen den Grave *van Rechteren* ter bevelvoering opgedraegen, terwyl de Heer *Sloot* over eenen uitlegger *Zuyleveldt* van 44 stukken, het gebied zoude voeren. Doch het scheepsvolk van het schip de WAERZAEMHEID uit de aenstelling van eenen nieuwen Kapitein bevroedende dat zy dus nog denkelyk voor langen tyd zouden genoodzaekt blyven te dienen, begonden te morren, zig over hunnen langen dienst te beklaegen, en hun ontslag te begeeren. De Admiraliteit te Amsteldam hier van berigt hebbende bekomen, liet, die te onvreden waren, aenzeggen, dat zy niet langer dan 6 maenden zouden in dienst gehouden worden, en na verloop van dien tyd eene belooning ieder van 20 guld. genieten. Maer dat woeste volk, eens een waen hebbende opgevat van hun recht, en daer in door wegen van zachtheid gesterkt, laet zich moeilyk gezeggen; zo was het met dit volk, welk 5 jaeren in dienst zynde geweest van het een

schip

schip op het ander verplaetst, volstrekt hun ontslag eischte. In 't voorbygaen moeten wy aenmerken, dat hier volk op onze schepen, enkelyk wordt aengenomen op den Artikelbrief, volgends welken zy moeten dienen, zo lang het den Raed der Admiraliteit goeddunkt, zonder bepaeling van tyd. De Raed liet dan omtrend 70 man van 't schip de WAEKZAEMHEID, die langer gediend hadden, afdanken. Omtrend het overigen was geen kyf, als zynde niet lang geleden in dienst genomen. Onderwyl heeft die toegevendheid en 't ontslag van dit volk, in Hooimaend voorgevallen, gevolgen gehad, gelyk niet zelden gebeurt. In 't begin van Oegstmaend begon het volk op 't schip DE VENUS van 26 st. insgelyks te mompelen en van hun ontslag te praeten. Dit openbaerde zig eerst, wanneer op schaftyd, niemand van het volk wilde boven komen met de vleesbak om vleesch te halen. Daer viel eenig vermoeden op eenen *Pieter Schiebergen*, Schieman, van het volk te hebben opgeruid. Althands den 4 Augustus kwam gem. Schieman op 't half Dek by den Lieutenant *Bosch*, en gaf te kennen, dat het volk te zamen eenen brief door hen allen ondertekend aen de Admiraliteit te Amsteldam hadt geschreven om ontslag van die reize te verzoeken. 's Namiddags porde die Schieman het volk aen om nu tegen den Lieutenant *Bosch* te spreken, wegens hun ontslag, waerop gem. Lieutenant *Bosch* zeide, den eersten, die het hart hadde van hier over te durven spreeken en zig niet stil hieldt, in de boeijen te zullen sluiten: waerop zy zwegen en zig in rust hielden. Dog tegen den avond kwam het volk, het welk het laetst by den nu Schout-by-Nacht *Zoutman* gediend hadt, be-

AMSTELDAM.

AMSTELDAM. beleefdelyk verzoeken, om den Lieutenant *Bosch* te mogen spreken, dewyl zy geen antwoord van hunne Ed. Mog. kreegen, of zyn Ed. Gest. wel by de Admiraliteit, of by den Kaptein hun ontslag wilde bewerken; alzo zy langer gediend hadden, dan het volk by den Kaptein Grave van Rechteren, welk ontslag bekomen hadt. Gem. Lieutenant weigerde dit en vermaende hen tot hunne eed en pligt, en dat mogelyk niet langer dan tot December zouden in dienst gehouden worden. Waerop zy allen zeiden, zo zy daer van konde verzekerd zyn, volkomen te vrede te zyn. Het welk dan gem. Lieutenant *Bosch* aen hunne Ed. Mog. berigtte. Dog eer deze brief wierdt afgezonden, kwamen zommigen wederom den 5 *Augustus* den Heer *Bosch* verzoeken van dien brief niet af te zenden, dat zy hun woord om tot December te dienen, niet hadden gegeven. Dog dit voorgeven wierdt verworpen, en de brief afgezonden. Hierop bekwam gemelde Lieutenant *Bosch* van de Admiraliteit den 7 Aug. bevel, om het volk voor te houden, dat hunne begeerte om ontslag staende de reis van hunnen Kaptein zeer tegen de goede orde aenliep, dog dat zy van de gunst en billykheid van de Edele Mogende Heere Raden te wagten hadden, zo zy zig wel gedroegen, van niet langer dan onder hunnen tegenwoordigen Kaptein op het Fregat *de Venus*, in dienst te zullen worden gehouden. Dit voorgelezen zynde, was het volk in den beginne zeer blyde en wel te vrede. Dog den 8 Augustus kwam eerst de Schieman, en daer na al het volk op het halfdek vragen, wanneer nu van boord zouden mogen gaen. Zy kreegen tot antwoord, dat zy de order van den Raed niet scheenen begrepen te hebben; waer op de Lieutenant *Bosch* hen die nog

eens

eens voorlas, en voordroeg, dat zy, zo lang Kaptein *van Braem* dit schip behieldt in dienst moesten blyven. Waerop zy te onvreden waren en morrende klaegden; van dan nog wel twee jaeren in dienst te kunnen gehouden worden: op het welk de Lieutenant antwoordde, dat, zo dit zyne Hoogheid en den Raed ter Admiraliteit behaegde, zy zich zulks moesten getroosten, en laten wel gevallen. Zy verzogten daerop dien Lieutenant aen den Kaptein *van Braem* te willen schryven, of hy geliefde aen boord te komen, alzo zy hem wenschten te spreken, het welk de Lieutenant *Bosch* ook volvoerde. De Kaptein *J. P. van Braem* van den Lieutenant *Bosch* hier van tyding hebbende bekomen; begaf zig den 11 Augustus naer Texel en op zyn schip. Hier den volgende 12 drie Kapteins van op de rheede liggende oorlogschepen by zig verzogt hebbende, met namen Silvester, Reintjes en L. Spengeler, liet hy eerst den Bootsman by zig in de Kajuit komen, welke hy begon te ondervraegen; of hy onder die geenen was, die hun ontslag wilden hebben, en den Kaptein aen boord hadden gevorderd. Deze antwoordde, nog van 't een, nog van 't ander te weeten; en verders, dat, schoon hy wel zyn fortuin konde maken, zig egter de verdere reize zoude getroosten. Vervolgends deze weggegaan, en de Schieman *P. Schiebergen* binnen geroepen zynde; en op dezelfde wyze ondervraegd, antwoordde; van den brief wel te weeten, maer niet voor zig; maer wel uit naem van al het oude volk; dat by den Kaptein Zoutman gediend hadt, te kunnen antwoorden; hy voegde 'er by, dat zy alle eensgezind hunne vryheid begeerden, en niet zouden willen één voor één ter verhoor in de Kajuit komen.

AMSTELDAM.

AM-STEL-DAM.

men. Dezen hieldt de Kaptein by zig, en gaf aen den Lieutenant *Bosch* bevel om een sloep van 's Lands Fregat de Beverwyk te roepen, welk ook aenkwam. Zo dra nu de Kaptein, met de andere Kapteins, den gevangen Schieman by den arm vasthoudende op het halfdek kwam, om hem in dien gewapende sloep te brengen, liep het volk, voornamelyk de Konstapels maet en Bootsmans maet toe, rukte den gevangen Schieman met geweld uit handen van den Kaptein *van Braem*, waerop men de andere schepen toeriep om gewapende sloepen te zenden. Het volk dit hoorende maekte de stukken geschut los, voorzagen zig van handspaken, koevoeten en *lonten*, *lieten in* alleryl scherp op het *geschut loopen*, *draeide zelfs* een stuk naar 't halfdek en de Officieren toe, zweerende, dat zo de geladene sloepen der andere schepen dorsten naderen, zy dezelven in den grond zouden schieten; dat zy niet zouden toelaten, dat een van hen van boord zoude gebragt worden. Onderwyl was de Lieutenant *Bosch*, in dat tydstip, dat hy om sloepen geroepen hadt, in alleryl naer zyn hut gegaen, nam zyne pistoolen, laedde die om in geval zynen Kapitein en andere te verdedigen. Nu ziende den Konstapels- en Bootsmansmaet op den Kaptein aendringen, schoot hy toe, en hieldt met bedreiging den Konstapels-maet den pistool voor den kop, welke daer op afhieldt. Men beval de soldaten in 't geweer te komen en te laeden, maer die weigerden ook te gehoorzamen. Het gezag der Bevelhebberen moest hier dan voor de overmagt der onstuimige meenigte wyken. De Kapitein vroeg dan aen het volk, wat zy begeerden, waerop zy eenparig riepen, dat zy niet tegens den Kaptein, de Officiers, of de vic-

tua-

tualie hadden, maer slegts hunne vryheid begeerden. Hy antwoordde hierop, dat het in zyn vermogen niet was om hen te ontslaen, maer dat hy 'er den Raed ter Admiraliteit zoude over schryven: waermede het volk bedaerde en verzeekerde, zig dan stil te zullen houden. De Kapitein *van Braem* deedt terstond van het voorgevallene aen den Raed ter Admiraliteit te Amsteldam kennis geven, terwyl de andere Kapteins ieder naer zyn schip, te rug keerden. De Kaptein *van Braem* zondt ook den Lieutenant *J. L. Bosch* naer Amsteldam, wiens gedrag in allen dezen, (om dit in 't voorbygaen aen te merken,) van den Raed ter Admiraliteit, zo ons berigt is, en van alle Officieren is geprezen en goedgekeurd. De Raed hadt zo dra deze tyding niet ontvangen, of de Fiscael vertrok naer 's Hage, om 'er den Admirael-Generael kennis van te geven. Hier wierdt met advis van de Vlagofficieren maetregels genomen. Den 14 kwam een bevel van den Raed aen boord, voor het volk, dat zy zig stil en behoorlyk moesten gedragen, terwyl de zaek aen zyne Hoogheid was gezonden. Den 20 kwam de Lieutenant weder aen boord, en gaf eene order aen den Kaptein over, behelzende dat zyne Hoogheid eene commissie hadt benoemd, om hunne zaek te onderzoeken, waer mede zy te vreden scheenen, en namen hun werk vlytig waer. Alleenlyk weigerden zy aen de pogingen van den Kapitein, om tot December te dienen, gehoor te geven, zig beroepende op belofte van den Kaptein van maer 6 of 7 maenden te dienen, daer zy nu al 17 gediend hadden.

AMSTERDAM.

Dien zelfden dag kwamen het Groot en Klein Admiraliteits Jagten met de hooge Krygsraed in

AMSTELDAM.

Texel. Alle de oorlogschepen hadden het volk op de Ra geschaerd, en de Kapt. *Riemersma* deedt de eergroet van 17 schooten, welke van het groote Jagt met 7 beantwoord wierdt.

Den 23 wierdt op 's Lands schip van oorloge, *de Erfprins*, de Vice-Admiraels vlag opgehezen, en de Schouts-by-Nachts vlag op de *Princes Royael*. Alle de oorlogschepen groetten met 15 schoten, en wierden door het schip, op welk de Admiraels vlag waeide, met gelyk getal schoten beantwoord.

De Krygsraed bestond uit den Vice-Admirael *Reynst*, den Schout-by-Nacht Grave van *Byland*, de Kapteinen *Sloot*, *Nauman*, *Riemersma*, *May*, *Boot*, Baron *Bentinck*, *Braek*, den Fiscael *M. Hendrik Tulling van Oldenbarneveld*, genaemd *de Witte Tulling*, den Secretaris *N. Beeldsnyder*, Advocaet Mr. *N. van Suchtelen*.

Den 24 wierdt 's morgens de Krygsraeds vlag van den *Erfprins* opgehezen, en omtrend den middag de Krygsraed in 't Jagt vergaderd zynde, wierdt 'er zein gedaen om den Kaptein *van Braem*, welke met de groote Chaloep naer 't Jagt kwam; by welke gelegenheid een van de Roeijers stoutelyk eenen brief van al 't volk aen den Vice-Admirael overgaf, behelzende hun voornemen van niet man voor man te zullen voor den Krygsraed verschynen; dat ook hunne vryheid, zelfs ten koften van hun leven, verlangden, en liever begeerden te sterven, dan die te missen.

De Fiscael zogt den briefbrenger, die vry stout sprak, tot gematigdheid te bewegen, en te vermanen om pardon van zyne Hoogheid te verzoeken, maer te vergeefsch, antwoordende niets misdaen te hebben, en uit naem van het volk op hun ont-

ontslag en vryheid aendringende, met eene houding van veel vertrouwen op hunne zaek, en van een onverzettelyk besluit. Men vreesde dus met een hardnekkig volk te doen te zullen hebben. Des namiddags wierdt aen het volk eene waerschouwing voorgelezen van zig te onderwerpen, ter gehoor te verschynen, als mede de Artikelbrief tegens zamenrottingen en muiteryen voorgelezen, en aen den mast gespykert. Vervolgens deedt men nog alle mogelyke moeite om 't volk ondershands te beweegen om pardon te verzoeken, wegens het voorledene, dat zulks zoude vergund worden; en zo het niet mogte lukken, dat dan de Doctor en Schryver den volgende dag moesten verlof vrage van aen land te gaen, en dat men voor de Lieutenants zoude zorg dragen. Dog het volk bleef onverzettelyk, terwyl de Kaptein des avonds aen boord kwam. AMSTELDAM.

Den 25 's morgens vroeg wierdt de Krygsraeds vlag van 't schip opgehezen, en eene orde aen boord van *de Venus* gezonden, dat de Kaptein *van Braem*, de Lieutenant *Bosch* en een Adelborst aen het Jagt moesten komen, en vervolgens dit geschied zynde, eene nadere orde, dat de Lieutenant *van Kerchem* het bevel zo lang aen den Schipper moest opdragen, en zelfs met de Stuerlieden, Doctor, Schryver, en tweede Meester, en al het volk volgends de rolle af, die vrywillig wilden, voor den Krysraed ter verhoor moesten komen: gelyk ook geschiedde, uitgenomen de vierde Stuerman en tweede Meester, welke het volk niet wilde laten gaen, onder voorgeven, dat die van het oude volk waren. Men kan wel vermoeden, dat men een schip, in de macht van muitelingen met geen groote weerzin verliet. De Chalou-

AM-STEL-DAM.

loupen, met welke dit overbrengen geschiedde, wierden ook wederom naer boord gezonden; zonder dat de Roeijers eenig argwaen hadden, en zo gerust dit volvoerden en naer de Venus wederkeerden, als hadden zy de beste zaek voor.

Men zegt, dat het volk tot hunne verdeediging voorgaf, dat de Kaptein hen beloofd hadt van niet langer, dan ses maenden te zullen dienen: het zou 'er dan op aenkomen, of hy hier toe van den Prins, of van de Admiraliteit is gemagtigd geweest. Ook zyn die matroosen, welke reeds jaeren agter een gediend hadden, een weinig te verschoonen; zynde de zee niet geschikt voor den mensch om langen tyd agter een op dezelve te kunnen huisvesten. Maer wat hier van zy, zo als wy boven aenmerkten, is het volk volgends den Artikelbrief bestendig onder de gehoorzaemheid en dienst van de Admiraliteit, tot dat het van dezelven ontslagen is. Dus zou de belofte van maer ses maenden meer te zullen dienen, zo die geschied was, hen wel verschoonen van de begeerte om vryheid te hebben, maer geenzints van de maetregels, die zy genomen hebben, namenlyk het weigeren van een voor een ter verhoor in de Kajuit te komen; het geweldig ontzetten van den Schieman uit handen van den Kaptein, het laeden van 't geschut en het draeijen van een stuk naer den Bevelhebber en verdere Officieren, het weigeren van te verschynen voor den Krygsraed door zyne Hoogheid naer Texel afgevaerdigd, welke alle daeden zyn van het uiterste gevolg, en eene allerstrafbaerste ongehoorzaemheid en opstand, die alle krygstucht, zo noodzaeklyk om eene groote benden van woest volk in toom te houden, den bodem in slaet. De reden van hun weerbarstigheid

schynt

schynt te zyn, om by nieuwe dienstneming het verhoogd handgeld te bekomen. Maer om tot ons verhael weder te keeren. De Krygsraed zondt den Schryver van 't Fregat *de Venus* naer dat schip toe met een Lootsschuit, om allen, die van het nieuwe volk mede wilde, vrywillig mede te nemen, waer door de tweede en derde Meesters en elf man nog van *de Venus* af kwamen. De Kaptein *van Braem* en zyne Lieutenants, en het volk, 't welk van de Venus was afgekomen, wierden op andere schepen verdeeld, en aen de omliggende oorlogschepen bevel gegeven, niet te dulden dat 'er Chaloupen van boord van de Venus gingen, het geschut te laeden, en naeukeurig toe te zien. Ook hadt men nog de zorg van 's avonds twee gewapende Chaloupen by het Hoofd van 't Nieuwe Diep op de Brandwagt te plaetsen. Den 26 Augustus kreeg 's Lands oorlogschip de Erfprins van 54 stukken bevel, om dwars af om den Zuid van 't Fregat *de Venus* te gaen leggen, en den volgende dag zondt Kaptein *Boodt*, volgends bevel van den Vice-Admirael, den Schryver naer *de Venus*, om agter het schip voor te lezen, dat die nog zig 's Lands dienst en der gehoorzaemheid wilden onderwerpen, met die Chaloup van boord konden gaen; dog te vergeefsch, waerop de Lieutenant *Bosch* zelf ging met een Chaloup agter de stormladders, en vorderde dat de Schipper en Konstapel met hunne boeken in 't Admiraliteits Jagt moesten komen, het welk zy deeden, en waerdoor hy nog wel 30 man van boord kreeg, blyvende nu nog omtrend 90 man aen boord. Zy lieten zelfs beleefdelyk het goed aen dien Lieutenant volgen, maer konden niet besluiten, om zig aen zyne heusche vermaningen tot gehoorzaemheid te onderwerpen.

AMSTELDAM.

AM-STEL-DAM.

Het zogenaemd oude volk dan weigerende te komen voor den Krygsraed op de Jagten, en de Officieren van boord zynde, lag het schip *de Venus* ingesloten tusschen het schip *de Erfprins* van 54 stukken, over welk de Kaptein *Riemersma* bevel voerde, en aen de andere zyde het schip van den Kaptein *Boodt*, *de Beverwyk* van 36 st. als ook nog voor en agter een schip van 36 st. om zo het schip der muitelingen ingeslooten te houden. Het welk alzo verrigt zynde, vertrokken eerst twee uit den Krygsraed, namenlyk de Kapteinen *May* en *Bentinck*, om aen den Prinse Erfstadhouder verslag te doen. Zyne Hoogheid verkoos den Vice-Admirael *Reynst* zelve te spreken, die den 2 September naer 's Hage verreisde, om de wil van den Admirael-Generael te vernemen, of men het oproerig volk met geweld zoude dwingen en 'er het schip *de Venus* aen opofferen.

Eindelyk na gehoudene raedpleging in 's Hage, kwam de Vice-Admirael *Reynst* den 9 September in Texel te rug, waer op men den 10 van *de Venus* een sein gaf, en een chaloup van den Vice-Admirael gezonden zyn, gaven zy eenen brief van den Bootsman aen den Vice-Admirael over, behelzende, dat zy maer voor agt dagen water aen boord hadden, dat al het volk begeerde, dat hunne Officiers weder aen boord kwamen, en hoe zig verders moest gedragen. Men zondt den Lieutenant *Bosch* den 12 Sept. aen boord van *de Venus* om hen tot onderwerping te zoeken te bewegen. Deze, hen de emstige besluiten, van hen by hardnekkigheid in den grond te schieten, nadrukkelyk te kennen gevende, wierden de gemoederen wat weker, en men verzogt des namiddags eenen brief aen den Vice-

Ad-

Admirael te mogen schryven. Men deedt hen AM-
op gelyke wyze twee papieren toekomen. Het STEL-
eerste een Pardon van zyne Hoogheid, dat, schoon DAM.
wegens opstand allen volgends den Artikelbrief
strafschuldig waren, de gemeente pardon van zyne
Hoogheid zoude hebben, indien zy op orde van den
Krygsraed van boord kwamen, en dan op andere schepen geplaetst zouden worden om te dienen, tot zo lang zy hun ontslag van den Prinse en de Admiraliteit zouden ontvangen. Dat de Onderofficieren hunne zaken voor den hooge Krygsraed moesten verandwoorden. Verders wierdt hen van wegens den Krygsraed schriftelyk gewaerschuwd, dat by verdere weigering en ongehoorzaemheid binnen 24 ueren de Venus in de grond zoude geboord worden. Dit wierdt hen voorgelezen, en ook schriftelyk aen de kerk op het schip *de Venus* aengeplakt. Zy verzogten uitstel, en dat een sloep 's namiddags om 4 uere mogt antwoord komen haelen. Dit wierdt toegestaen. Het antwoord behelsde, dat zy zig zouden onderwerpen. Daer op wierden zy met sloepen afgehaeld, en op de andere oorlogschepen gebragt, zo dat de Bootsman en een Kwartiermeester alleen weigerende, op *de Venus* overbleeven, dog de Lieutenant liep op het schip over en dwong hen wel haest zich over te geven, en mede te volgen. Hier op kreeg de Lieutenant *J. L. Bosch*, die dit al verrigt heeft, bevel om het schip te onderzoeken, en alles na te zien: men heeft zig verwondert, dat alles zo wel in orde is bevonden, zo dat het schynt, dat zy om te toonen, dat het om hunne vryheid alleen te doen was, en niets misdadigs te doen, hunne yver verdubbeld hebben, om alles naer orde uit te voeren: ja zelfs indien de tegenwoor-

AM-
STEL-
DAM.

tigheid van den Vice-Admirael op de Rheede, of iets anders de gewoone eerbewyzingen vorderden, bleeven zy geenzints in gebreke niet te paradeeren, als anderzints. — En wanneer op de schepen Stengen en Raes wierden opgezet, volgde zy zulks niet alleen, maer staken met hun 90 man de andere schepen de loef af. Onderwyl zyn die Onderofficieren, uitgenomen de Bootsman, die de Belhamels geweest zyn, en het volk hadden opgeruid, terstond in de boeijens geset, en de Kaptein *van Braam*, nam dien zelfden avond met zyne Officieren, en omtrend 50 man nieuw volk bezit van zyn schip. Onderwyl gelyk het gaet met kwaede voorbeelden, op de andere schepen hadt men ook al wat begonnen het zelfde liedje te zingen, weshalven de Vice-Admirael *Reynst*, een Vlagofficier van uitmuntende bekwaemheden, om het gezag en de waerdigheid van eenen Opperbevelhebber deftiglyk te handhaven, die Vice-Admirael ging den 13 Augustus op alle de schepen, die alle paradeerden, liet het volk voor de boeg komen, en bedankte hen voor den betoonden yver, teffens het volk vermaenende tot gehoorzaemheid aen den Admiraliteit en hunne Bevelhebbers en andere Officieren verschuldigd. Den 14, wanneer de Vice-Admirael *Rhynst* op de Rheede kwam, paradeerden alle de schepen; de Krygsraed begon des morgens ten 9 ueren, en duerde tot 's namiddags ten 3 ueren, by welks scheidinge wederom op alle de schepen geparadeerd wierdt. Daer op volgde veele dagen agtereen het houden van Krygsraed of op 's Lands Oorlogschip *de Erfprins*, of op het Admiraliteits Jagt, terwyl steeds een Lootsschuit in dienst wierdt gehouden, om hier en daer aen de schepen de orders

ders te brengen. Den 1 October wierdt ook de Bootsman, die tot dus verre niet verdagt was gehouden, ook in de boeijen gesloten, en wierdt met den vierde Stuerman van 't schip *de Venus* naer het schip *Amsteldam* overgebragt. Waerop den 3 de sententien over de misdadigers wierden opgemaekt, en de Krygsraed gesloten, vertrekkende de Admiraliteits Jagten stil zonder plegtigheden naer Amsteldam, en de Fiscael over Land met de sententien naar 's Hage, om dezelven aen den Admirael Generael te overhandigen. Daer op kwam na verloop van eenige dagen den 18 October een bevel van den Prinse Erfstadhouder, dat het oude scheepsvolk, dat is dat van den Kaptein *Zoutman* (thans Schout-by-Nacht), 't welk by den Kaptein *van Braam* was geplaets, en zig tegen 's Lands dienst verzet hadt, en na zig overgegeven te hebben, op verscheidene scheepen was geplaetst, dat 't zelve wederom aen boord van 's Lands Fregat *de Venus* moest overgaen, en aldaer den dienst blyven waernemen, tot zo lang de Admiraliteit het zoude goedvinden om het af te danken; maer het voornaem oogmerk was, dat zy aldaer de uitvoering der straffen aen de schuldigen en veroordeelden Onderofficieren zouden bywoonen. AMSTELDAM.

Den 19 October was de dag tot het uitvoeren van eenige vonnissen bepaeld. Toen kwamen de Commissarissen, door den Krygsraed benoemd, namenlyk de Kapiteins *Boot* en *Staring*, aan boord van *de Venus*. Men deedt van dit Fregat zeinen; waer op van de Oorlogschepen Amsteldam en de Argo met een loodsschuit van een ieder 12 man met hunnen Commandeur kwamen, die zig op *de Venus* op 't halfdek in gelederen stelden. Dadelyk wier-

AMSTELDAM. wierden agt Onderofficieren, als de Schiemansmaet, de Opperzylemaeker, de Tweede Timmerman, de Scheeps-Corporael, de Botteliers-maet, de Kuiper, de Tamboer en Quartiermeester aen boord van *de Venus* gebragt. Wanneer omtrend 10 ueren de roode vlag was opgehezen, wierdt een schoot gedaen, en aen bovengemelde, ieder in 't byzonder deszelfs Vonnis voorgelezen; waer by zy wel van straffe vry gesproken wierden, maer egter in de kosten wierden verwezen, en de verpligting opgelegd om als Onderofficieren te blyven dienen tot den tyd en wyle het de Admiraliteit zoude behagen, hen te ontslaen. Wyders deeden voorgem. *Commissarissen* eenen kragtigen aenspraek aen het *volk*, om *zig* verder getrouw, gehoorzaem en onderdanig te gedraegen. Hier op de roode vlag nedergelaten zynde, trokken de voorgem. soldaten wederom naer hunne schepen.

Den 20 October kwamen voorgenoemde Commissarissen wederom aen boord van *de Venus*, uit naem van den Krygsraed, deeden wederom sein voor de schepen Amsteldam en de Argo om de soldaten, welke de voorgaende dag hadden gediend; verders voor alle de 15 schepen van oorlog om eene Chaloup van ieder tot het bywoonen van de strafoeffening. Toen wierden de gevangene Onderofficieren van *de Venus*, namenlyk de Bootsman, Schieman, Bootsmans-maet, Quartiermeester, vierde Stuerman, Constapels-maet, de Glazenmaker en Corporael van de soldaten aen boord van *de Venus* gebragt. Men deedt ten 10 uere de roode of bloedvlag opheizen, en eenmael het geschut lossen, waer op de sententie tegens den Bootsman, door den Secretaris *N. Beeld-*

sny-

snyder openlyk wierdt voorgelezen, houdende; dat hy gevangene verwezen wierdt om van Bakboordzyde driemael onder de kiel te worden gehaeld, vervolgends met 200 slagen gelaerst, en voor schelm aen Land gezet: dog door zyne Hoogheid, gunste willende bewyzen verzagt, in dezer voege, dat hy eerst tot gemeen matroos verlaegd, driemael van de Raede zoude vallen aen Stuerboord, en verders gelaerst naer goedvinden van de Commissarissen. Vervolgends wierdt den Schilder of Glazemaker verwezen om driemaelen gekielhaeld, en met 200 slagen gelaerst te worden, dog insgelyks door den Admirael-Generael verzagt, en veranderd om driemael van de Rae te vallen en naer goedvinden van Commissarissen gelaerst. De straf van den vierden Stuerman was volgends vonnis om driemael van de Rae te vallen, en naer goedvinden gelaerst, dog is ook verzagt om maer eens van de Rae te vallen. De Quartiermeester was insgelyks verwezen om driemael van de Rae te vallen, en naer bevind te worden gelaerst, en een jaer lang als matroos voor den Heer Fiscael te moeten vaeren, dog is door gunst van den Vorst maer eens van de Rae gevallen, en gelaerst, en even als alle de anderen voor matroos te dienen op *de Venus*, tot dat door de Admiraliteit zoude worden afgedankt. De Corporael der soldaten, die den 12 Augustus op bevel zyner Officieren met zyne soldaten niet was in 't geweer op 't halfdek gekomen, was verwezen om met den kogel gestraft te worden, dat 'er de dood na volgde, en zyn dood ligchaem in Zee geworpen te worden, om door de visschen te worden verteerd; maer door gunst van den Stadhouder, is dit verzagt in driemael van de Rae te vallen, en

AMSTELDAM.

AMSTELDAM. en met 160 slagen te worden gelaerst. Alle zyn daer en boven als naer style, verwezen in de kosten der regtpleginge. Deze vonnissen zynde uitgevoerd, was 'er geen tyd meer overig voor de drie overige Belhamels, welken in de Kerk in de voetboeijens onder eene wagt van 6 soldaten van 't schip *de Argo*, en 6 van 't schip *Amsteldam* tot den volgenden dag bewaerd wierden, terwyl de Chaloupen, en andere soldaten naer hunne schepen keerden, gelyk ook de Commissarissen en Secretaris. De gevangenen dan, welke den voorgaende dag niet hadden kunnen hunne straf ontvangen, moesten den 21 dezelve ondergaen. Men hadt zo dra de seinen voor de Loodschuit en de Chaloupen der andere schepen niet gedaen, of de Commissarissen uit den Krygsraed afgezonden, benevens den Secretaris, als mede de soldaten van de schepen *Amsteldam* en *de Argo*, en de Chaloupen van alle de schepen kwamen aen boord van *de Venus*, waerop de roode of bloed-vlagge wierdt opgehezen en een schoot gedaen. De Secretaris las hierop de sententien der drie overige gevangenen, die de voornaemste Belhamels der oproerigen geweest waren: Zy waren allen tot den kogel verwezen dat 'er de dood na volgde, en het doode ligchaem zoude in Zee moeten geworpen worden om door de visschen te worden verteerd, en in de kosten van het Rechtsgeding. Dog zyne Hoogheid hadt die vonnissen aldus verzagt, dat de Schieman driemalen zoude gekielhaeld worden, en naer het oordeel van de Commissarissen gelaerst, en verders verlaegd tot den stand van gemeen Matroos, om als zodanig aen boord van 's Lands Fregat *de Venus* te blyven dienen, tot dat de Raed ter Admiraliteit hen zouden afdanken.

ken. De Bootsmans-maet en Konstapels, mede AM-
zouden uit gunste van den Admirael Generael STEL-
maer eens gekielhaeld, en insgelyks gelaerst wor- DAM.
den. Deze dus verzagte vonnissen wierden des namiddags ter uitvoer gebragt, en behalven het voorgezegd kielhaelen de Schieman met 170, en de twee anderen met 160 slagen ieder gelaerst, waerna de Commissarissen en Secretaris, de soldaten en Chaloupen der andere schepen vertrokken en deze zaek een einde nam.

Het was den 4 en 5 October 1779, dat een Fransch Konings Barkentyn binnen kwam, *La Vengeance* genaemd, onder bevel van den Kaptein *Ricot*, voerende 12 stukken, en met 79 koppen bemand; als mede een Engelsche Prys, zynde geweest een gewapend schip *The Countess of Scharborough*, eertyds onder bevel van den Kaptein *Percil*, en voerende 20 stukken geschut en 90 man, maer den 26 September by Kaep Flamboroug in 't gezigt van de Engelsche wal genomen door eene Amerikaensch Oorlogsfregat *L'Alliance* van 36 stukken en 200 koppen, over welke de Kaptein *L'Andois* het bevel voerde; en welke Prys thands onder de orders was van een Fransch Zee-Officier *Maguet*, hebbende 31 man en 32 gevangenen.

Ter zelfden tyde kwamen ook nog een Fransch Oorlogschap *Le Pallas*, Kaptein *Cotineau de Cosguelin*, van 32 stukken en 255 man binnen, benevens een Engelsche Prys, zynde een Oorlogschip genaemd *Serapis*, voormaels onder bevel van den Engelschen Kaptein *Perce* van 44 stukken en 288 man, over welk thands de Amerikaensche Bevelhebber PAUL JONES geboodt,

AMSTELDAM. boordt, wiens schip *The black Prince* van 36 stukken, twee dagen na het gevegt was gezonken, zynde hy met zyn geheele Equipage op het genomen Engelsch schip overgegaen.

Dit gevegt was zeer hevig en hardnekkig geweest en hadt twee en een half uer geduerd; verscheidene van de onder convoy der Engelsche schepen zynde Koopvaerders, waren door de Amerikanen en Franschen vernield en verbrand. De Amerikaensche Bevelhebber ging op alle de in Texel liggende Oorlogschepen een bezoek van eere afleggen; maer de Hollandsche Gebiedvoerder liet die vreemde Krygslieden by voorraed aenzeggen, van niet aen Land te gaen. Zy verzogten om een mast, om leeftogt en een huis aen land voor hunne gekwesten. Het welk wel is toegestaen, maer alle de Officieren op de Hollandsche schepen in Texel kregen bevel om niet op de Noord-Amerikaensche schepen te gaen, nog in het minste of geringste zich met hen in te laeten.

De Engelsche Afgezant *York* hadt zo dra geene tyding hier van bekomen, of hy vervoegde zich aen de Algemeene Staten den 8 van Wynmaend by de navolgende Memorie:

HAUTS & PUISS. SEIGNEURS!	*HOOG MOGENDE HEEREN!*
Le soussigné Ambassadeur extraordinaire & Plenipotentiaire du Roi de la Grande-Bretagne, à l'honneur de communiquer à V. H. P. qu'il est entré ces jours passés a la Rade de Texel	De ondergeschreven buitengewoon Gezant en Gevolmagtigden van den Koning van Groot-Britannie heeft de eer aen uwe Hoog Mog. mede te deelen, dat dezer dagen op de Rheede van Texel aengeko-

ko-

deux Vaisseaux du Roi, nommé le *Serapis* & la Comtesse de *Scarborougb*, qui ont été attaqués & pris par force par un nommé Paul Jones, sujet du Roi, qui selon les Traités & les loix de la Guerre, tombe dans la Classe de Rebelles & de Pirates.

Le soussigné est forcé par consequent d'avoir recours a V. H. P. pour demander leurs ordres immediats pour faire arrêter au Texel le *Serapis* & la Comtesse de *Scarborougb* avec les Officiers & Matelots qui composoient leurs Equipages, & surtout il recommande à l'humanité de V. H. P. de permettre que les blessés ayent permission de venir à terre pour que le soussigné puisse en faire prendre soin aux fraix du Roi son Maitre.

Fait à la Haye le 8 Oct. 1779.

signé

Le Chevallier YORKE.

komen zyn twee Konings schepen, genaemd *de Serapis* en *de Gravin van Scharborougb*, welke aengetast en met geweld genomen zyn door zekeren Paul Jones, Onderdaen des Konings, die volgens de Verbonden en Wetten van den Oorlog behoort onder het zoort van weerspannelingen en zeerovers. De ondergetekende is derhalve genoodzaakt zig aan uw Hoog Mog. te vervoegen, en derzelver onmiddelyke beveelen te vraegen, om *de Serapis* en *de Gravin van Scarborougb* met de Officieren en Matroozen, die derzelver Equipagie uitmaekten, aen te houden en in beslag te nemen. Boven al beveelt hy aen de Menschlievendheid van uw Hoog Mog. om toe te laeten, dat de gekwetsten vryheid mogen hebben om aen Land te komen, ten einde de ondergetek. voor hun zorg zou kunnen dragen op kosten van den Koning zynen Meester.

's Hage den 8 *Ober* 1779.

geteekend

De Ridder YORK.

AMSTELDAM. *De Engelsche Gezant eischt twee schepen door Amerikanen genomen.*

AMSTELDAM.

Onderwyl heeft de Bevelhebber *Paul Jones* zig in 's Hage en te Amfteldam vertoond, en vooral in de laetftgenoemde Stad de aendagt van veele nieufchierigen tot zig getrokken; zo dat 'er zo wel in den Schouwburg als op andere openbare plaetfen een groote toeloop was om hem te zien.

De Heeren Raden ter Admiraliteit te *Amftel*dam oordeelden, dat zy van het binnen komen van bovengen. fchepen aen de Algemeene Staten moesten kennis geven by den navolgenden brief, gedagtekend den 8 van Wynmaend 1779

HOOG MOGENDE HEEREN!

De Admiralit. geeft kennis van 't binnen komen der pryzen in Texel.

De Capitain Riemersma, vermits de *abfentie* van den Vice Admiraal Reynft, ter Rheede van Texel commandeerende, heeft ons by Miffive kennis gegeeven, van het binnenvallen aldaar van vyf fchepen, zynde twee Franfche Fregatten, een Americaans Fregat, en twee Pryzen door dezelve genoomen, waar van Commandant was Paul Jones, die zig aan den gemelden Capitain Riemersma in Perfoon heeft geaddreffeert en gevraagt, of hy de Engelfche Capitainen mogt fetten aan Land.

En ter herftellinge der Zieken en gequetften aan Land, een Huys huuren.

Vraagende den meergemelde Capitain daar op onze Ordres, en wyders, of hy deeze vifite met een contra vifite mogte beantwoorden.

Waar op wy aan den Capitain Riemersma hebben gerefcribeert: dat door ons het gedaan verfoek om de Engelfche Capitainen aan Land te fetten, aan den Commandant dezer fchepen niet kan worden geaccordeert.

Gelyk ook de verfogte Permiffie, om aan Land een Huys te huuren, om deszelfs zieken en gequetften daar in te brengen, door ons niet kan worden verleent.

En dat wy voor het overige veronderftellen, dat de

de ontfangene Instructie van zyne Doorluchtige Hoogheid, de voorschr. Capitain genoeg in staat stelde, om te weeten hoedaanig zig omtrent de Eerbewysingen te gedraagen.

AMSTELDAM.

En wyders, dat hy Capitain altoos in het oog zoude hebben te houden, dat door de lossinge of het verder opzeylen, als noodig is om tegens Onweeder of ander Ongeval zig te kunnen bergen, by deeze schepen niet wierde gecontraveniëert aan U Hoog Mog. Placaat van den 3 November 1756.

De Admiraliteit geeft kennis van 't binnenkomen der pryzen in Texel.

Wy hebben de eere hetzelve op het aller respectueuste te brengen ter kennisse van U Hoog Mog, en hoopen, dat onze verrigtingen in deezen het geluk zullen hebben met hoogst derzelver Approbatie te worden gehonoreert.

Hier meede

Hoog Mogende Heeren!

De Gecommitteerde Raaden ter Admiraliteit,

D. W. Lestevenon, vt.

Ter Ordonnantie van dezelve.

was geteekent

C. Backer Cz.

De Algemeene Staten hadden ook dadelyk op de voordragt en eisch van den Engelschen Gezant het berigt en de consideratien van de Raden ter Admiraliteit van Amsteldam gevorderd. Dit berigt en deze consideratien zonden welgem. Raden aen de Algemeene Staten toe by den volgenden brief van den 12 October 1779.

HOOG MOGENDE HEEREN!

Ter eerbiedige voldoeninge aan U Hoog Mogende zeer gerespecteerde Aanschryving en Resolutie van den 8 deezer, waar by U Hoog Mog. hebben gelieven te requireeren ons Berigt en Consideratien op de daar nevens gevoegde Memorie van den

AMSTELDAM. *Berigt der Admiral. te Amst. nopens het verzoek van de Eng. Ambass.*

den Ridder Yorke, extraordinairis Ambassadeur van zyne Majesteit den Koning van Groot-Brittannien by deezen Staat; neemen Wy de vryheid U Hoog Mog. by deezen met allen eerbied te rescribeeren, dat Wy by onze Missive van den 8 deezer de eer gehad hebben, U Hoog Mog. te informeeren van het binnenvallen van vyf schepen, mitsgaders van het antwoord, door ons gegeeven aan den Capitain Riemersma, thans commandeerende ter Rheede van Texel, op de versoeken, aan hem gedaan door den Commandant Paul Jones, in substantie inhoudende, dat Wy, in vertrouwen, dat deeze schepen eerstdaags weder stonden te vertrekken, het versogte aan Land setten van de twee Engelsche Capitainen niet konden accordeeren, gelyk Wy ook niet konden permitteeren het huuren van een Huys aan Land, en daar in brengen van de *zieken en gequetsten*, en dat Wy voorts aan denzelven *Capitain* hadden gelast, om het oog daar op te houden, dat door het verder opzeylen, als noodig was tot derzelver veiligheid tegen Onweêr of ander Ongeval, deeze schepen niet kwamen te contravenieeren aan U Hoog Mog. Placaat van den 3 November 1756, het welk wy vermeenen te zyn het eenige Rigtsnoer, waar na alle de vreemde Vaartuygen van Oorlog en Commissievaarders, hoedanig, of van waar die ook zullen zyn, dewelke in de Havenen, of op de Rheeden van deezen Staat inkomen, moeten worden behandelt, en dat hetzelve voornamentlyk is ingerigt, om dusdaanige vreemde schepen zonder het verreppen, lastbreeken, ontlossen, vervoeren, vervreemden of veraliëneeren van haare ingebragte Pryzen, met dezelve wederom te doen Zee neemen.

Dat derhalven het ons toeschynt, dat aan het meergemelde U Hoog Mog. Placaat, door het versogte Arrest van de beide genoomen schepen, beneevens der zelver Officieren en Matroosen, zoude worden gecontravenieert; dan alzo wegens het noodzaakelyk langer verblyf alhier van deeze schepen, die eenige reparatie noodig hebben, de mensch-

menschlievendheid allezints vordert om aan deeze zieken en gequetsten alle moogelyke soulaas toe te brengen, waar toe derzelver transport aan Land, zeekerlyk van veel vrugt zoude zyn, hebben Wy geoordeelt, aan U Hoog Mog. te moeten geeven in Consideratie, of het aan hoogst dezelve niet zoude kunnen behaagen, den Capitain Riemersma, thans commandeerende ter Rheede van Texel, te gelasten, en aan te schryven, om het van Boord gaan, en aan Land brengen der zieken en gequetsten van deeze schepen tot derzelver soulaas en spoedige herstelling, te permitteeren, hetwelk wy ten voordeele deezer voorgemelde zieken en gequetsten, op de instantien aan Ons ten dien einde gedaan, bereids toen zouden hebben geaccordeert, indien Wy ons zonder U Hoog Mogende vooraf gaande authorisatie, daar toe bevoegt hadden geoordeelt; alle verdere consideratien in deezen op het allereerbiedigste submitteerende aan het hoogwys, en beeter oordeel van U Hoog Mog., bidden Wy hier meede God Almagtig &c.

AMSTELDAM.
Berigt der Admiral. te Amst. nopens het verzoek van de Eng. Ambass.

Uw Hoog Mog. zeer dienstwillige de Gecommitteerde Raaden ter Admiraliteit.

G. Beelsnyder. vt.

Ter ordonnantie van dezelve.

Was geteekent

C. Backer Cornz.

Nopens de zieken en gekwetsten, welken op de genomene schepen van *Paul Jones* waren, namen de Algemeene Staten by voorraed den 15 October het navolgend besluit:

De Heer van Heekeren tot Brantsenborg ter Vergaderinge præsideerende, heeft aan haar Hoog Mogende voorgedragen, dat hy door den Heer Ridder Yorke, extraordinaires Ambassadeur en Plenipotentiaris van zyne Majesteit den Koning van

AMSTELDAM. *Ref. der Staten Gener. nopens de zieken en gekwetsten op de schepen van Paul Jones.*

Groot-Brittannien, geinformeert was geworden van de slegte toestand der zieken en gequetsten, dewelke zig bevonden aan boord van de Engelsche schepen *de Serapis* en *de la Comtesse de Scharborough*, door eenen *Paul Jones* genoomen en in Texel binnen gebragt, en nadien de menschelykheid vorderde, dat niet alleen aan dezelve alle gerief wierd toegebragt, maar ook alle moogelyke bystand gedaan; hy derhalven aan haar Hoog Mog. in bedenken moest geeven, of haar Hoog Mog. niet zouden konnen goedvinden het Collegie ter Admiraliteit te Amsterdam hoe eerder zo beeter te authoriseeren, om de gemelde zieken en gequetsten aan Land te doen brengen, om aldaar geneezen te konnen worden.

Waar op gedelibereerd zynde, *is goedgevonden* en verstaan, dat onverminderd de verdere *deliberatie* op de Memorie van gemelde Heer Ridder Yorke, den 8 deezer loopende maand op dit subject aan haar Hoog Mog. gepresenteert, alles daar omtrent blyvende in zyn geheel, het Collegie ter Admiraliteit te Amsterdam zal worden aangeschreeven en geauthoriseert, zo als geauthoriseert word mits deezen, om te permitteeren, dat de zieken en gequetsten, op de voorschr. schepen zig bevindende, aan Land, of in Schepen tot Hospitaalen dienende, zo als het best zal konnen schikken, gebragt worden, en zulks niet alleen, maar ook, dat uyt de Schepen van Oorlog van den Staat ter Rheede leggende, de noodige Medicamenten en behoeften verstrekt worden, en dat aan de Chirurgyns van 's Lands schepen, zoo verre het van dienst kan weezen, gepermitteert worde, om zig tot het cureeren der zieken en gequetsten te laaten employeeren, mits dat den Staat der zieken en gequetsten, die aan Land gebragt zouden mogen worden, daar door niet word verstaan veranderd te weezen: dat haar Hoog Mog. niet willen aansprekelyk zyn voor de geenen die by zulke geleegentheid zouden moogen evadeeren, en dat onder pretext, nog van bewaaringe van gevangenen, nog van het onderhouden van di-

discipline, geen gewaapende manschap aan Land worde gelaaten, althans niet boven de vier a vyf man, alleen met Zydgeweer gewaapent, en eindelyk dat in het voorschr. debarquement, en het geen daar toe behoord, niets gedaan zal moogen worden, als met voorkennis, en onder het Oppergezag van den commandeerenden Officier van de schepen van den Staat ter Rheede leggende, en van die van den Gerechte ter Plaatze alwaar de zieken en gequetsten zullen worden gedebarqueert. AMSTELDAM.

Dog het te rug eisschen der genome schepen door den Ridder York, by besluit van de Algemeene Staten van 13 October commissoriael gemaekt zynde, was het gevolg, dat daer over met de Gecommitteerden uit de Admiraliteiten raedpleging gehouden zynde, het navolgend præadvis den 21 October wierde uitgebragt.

Præadvis nopens het te rug eisschen der Engelsche genomene schepen.

Zouden van advise weezen, dat aan den Heer Ridder Yorke, extraordinairis Ambassadeur en Plenipotentiaris van zyne Groot-Brittannische Majesteit by haar Hoog Mog. tot antwoord op zyne Memorie van den 8 deezer loopende maand, behoord te werden toegevoegd, dat haar Hoog Mog. geinformeert zyn, dat onlangs in Texel zyn binnen gevallen drie Fregatten, namentlyk twee Fransche en nog een, zig zeggende een Americaansch Fregat, gecommandeerd door Paul Jones, en by zig hebbende twee Prysen door haar in Zee genoomen, genaamt le Sirapis en la Comtesse de Scarborough, by zyne Memorie gedesigneert.

Dat haar Hoog Mog. zedert meer als een Eeuw gestadig onderhouden, en by successive Placaaten weereldkundig gemaakt hebbende, dat zy zig in 't minst of 't meest niet begeeren aan te trekken eenig oordeel over de wettigheid of onwettigheid van de daaden der geenen, die schepen, niet van deeze Landen vaarende, in Zee hebben genoomen, en met zig binnen deezer Landen Zeegaten inbren-

AMSTELDAM. *Præadvis no pens het te rug eisschen der Engelsche genome ne schepen.*

gen, haare Havenen voor dezelve niet anders openen, als tot berging tegens Onweeder of andere ongevallen. en die met de Prysen ongerept, ongelost en onveralieneert, in dier voegen als zy met dezelve ingekoomen zyn, doen zee neemen, haar Hoog Mog. zig niet kunnen inlaaten in onderzoek, of de Prysen, door de voorschr. drie Fregatten ingebragt, de Fransche of de Americaanen toebehooren, wettige of onwettige Prysen zyn, maar al hetzelve moeten overlaaten aan de cognitie van den Rechter daar over competent, en dezelve gezaamentlyk zullen doen na Zee zeylen, om onderworpen aan herneeming, als of nooit hier te Lande ingevallen waren. door den competenten Rechter geoordeelt te worden; terwyl hy Heer Ambassadeur wel zal willen erkennen dat hy geen minder regt van reclame zoude sustineeren, zo de genoomen schepen waren particuliere Engelschen, als nu het zyn directe Konings schepen, en hetzelve vervolgens haar Hoog Mog. niet authoriseert om daar over te doen cognosceeren voor de Tribunaalen deezer Landen, gelyk ook niet over den Perzoon van Paul Jones.

Dat, wat aangaat de daaden van menschlievendheid, hun Hoog Mog. reets aan hem Heer Ambassadeur hebben doen sien haare volvaardigheid tot de uytoefeninge daar van omtrent de gewonden van voornoemde schepen, en dat zy daar toe ordres hebben gegeeven.

Dat voorts aan het Collegie ter Admiraliteit te Amsterdam behoort te werden gerescribeert, dat haar Hoog Mog. hun derzelver verrigte laaten welgevallen, en inhæreerende haar Placaat van den 3 November 1756 tegen het verreppen en lastbreeken der Prysen, waar door der Prysen goederen aan de herneeming onttrokken worden, en het regt om over dezelve te disponeeren, aan den Neemer toegekent word, en daar by ook in het geval der Prysen de Serapis en Comtesse de Scarborough persisteerende, haar authoriseeren om, het zoo veel moogelyk daar heenen te dirigeeren, dat de voorschr. vyf Fregatten hoe eer zo beeter moogen vertrek-

trekken, en zorge te draagen dat aan dezelve geen Ammunitie van Oorlog geleevert of toegebragt worde, en ook geen andere Scheeps-materiaalen als die zy noodig hebben om Zee te bouwen, en de de eerste buytenlandsche Haven moogelyk te bereyken, op dat alle nadenken omtrent de uytrusting van dezelve hier te Lande voorgekomen worde.

AMSTELDAM.

De Staten van Holland vonden den 21 October goed, in het evengem. præadvis toe te stemmen: En den 25 daer aen volgende wierdt by hunne Hoog Mogende een besluit genomen, overeenkomstig het voorgemeld præadvis. Dog het Hof van Engeland meende nog nader op het in beslag nemen en te rug geven van de Engelsche schepen te moeten aendringen, waer toe diende de navolgende Memorie, den 29 October door den Gezant *Yorke* aen de Algemeene Staten ingeleverd:

HAUTS & PUISS. SEIGNEURS!

En remerciant Vos Hautes Puissances des Ordres, que leur humanité a dictés par rapport aux blessés, qui étoient à bord des deux Vaisseaux du Roi, le *Serapis* & la *Comtesse de Scarboroug*, je ne fais que m'acquitter des ordres precis de sa Majesté, in renouvellant les instances les plus fortes & les plus pressantes, pour l'Arêt &

HOOG MOGENDE HEEREN!

Uw Hoog Mog. bedankende voor de beveelen, welke hunne Menschlievendheid heeft voorgeschreven wegens de gekwetsten, die op de twee Konings schepen *de Serapis* en *de Gravin van Scarborougb* waren; doe ik niets anders dan de stipte bevelen van zyne Majesteit uit te voeren, in het op nieuws en sterkst aendringen op het in beslag nemen en te rug geven van gem. schepen

Nadere Memor. van den Engelſ. Gezant, te rug eiſſchende de Engelſche ſchepen.

AM-STEL-DAM:

Nadere Memor. van den Engelſ. Gezant, te rug eiſſchende de Engelſche ſchepen.

la reſtitution des dits Vaiſſeaux, ainſi que pour l'élargiſſement de leurs Equipages, dont le Pirate Paul Jones d'Ecoſſe, ſujet Rebelle & Criminel d'Etat, s'eſt emparé.

Les ſentiments d'équite & de juſtice de Vos Hautes Puiſſances ne laiſſent pas lieu de douter, qu'en prenant dans une plus mure deliberation toutes les circonſtances de cette affaire, Elles reconnoitront aiſément la ſolitudité d'une demande auſſi fondée ſur les traités les plus ſolemnels, qui ſubſiſtent *depuis plus d'un Siecle* entre la Couronne de la Grande Bretagne & les Provinces-Unies, que ſur les principes du droit des gens & la coutume des Nations Amies & Alliées.

Les ſtipulations du traité de Breda du 21-31 Juillet 1667, confirmé & rappellé expreſſement dans celui de 1716 & dans tous les poſterieurs, ſont trop claires & inconteſtables à cet égard, pour ne pas en ſentir toute la force.

Le Roi croiroit dero-

pen, als mede op het ontſlag van derzelver ſcheepsvolk, van welke de Zeerover Paul Jones, van Schotland, een misdadig en oproerig onderdaen van den Koning, zich heeft meeſter gemaekt.

De gevoelens van billykheid en rechtvaerdigheid van Uw Hoog Mog. laten geen twyffel over of zy zullen na rypere overweging van alle de omſtandigheden dezer zake wel ras de gegrondheid erkennen van een *verzoek zo* wel geveſtigd op de pleggigſte verbonden, die reeds meer dan eene eeuw tusſchen de Kroon van Groot-Bretagne en de Vereenigde Staten beſtaen, als op de leerſtellingen van 't Recht der Volkeren, en het gebruik van verbondene en vriendſchap houdende Natien.

De bedingen van 't verbond van Breda van 21-31 July 1667, beveſtigd en uitdrukkelyk vernieuwd in dat van 1716, en alle de volgende, zyn te klaer en te onbetwiſtbaer in dit opzigt, om 'er alle kragt niet van te gevoelen.

De Koning zoude meenen

ger à sa dignité autant qu'à celle de V. H. P., en exposant les particularités d'un cas aussi notoire, que celui d'ont il est question, ou citant vis-à-vis des anciens Amis & Alliés de sa Couronne, les Exemples analogues des autres Princes & Etats.

nen zo wel zyne waerdigheid, als die van uwe Hoog Mog. te kort te doen, in de byzonderheden van een geval te willen uitleggen, zo duidelyk als het tegenwoordige, of in gelyke voorbeelden van andere Vorsten en Staten te willen by brengen, en te gemoed voeren aan oude Vrienden en Bondgenoten van zyn Ryk.

AMSTELDAM. *Nadere Memor. van den Engelſ. Gezant, te rug eiſſchende de Engelſche ſchepen.*

On se bornera à remarquer que les Placards mêmes de V. H. P. en prescrivant aux Capitaines des Batiments Etrangers armés en Guerre, de presenter leurs Lettres de marque ou de Commission, authorisent, d'après l'usage general des Amirautés, à traiter en Pirates ceux dont les Lettres sont reconnuës illegitimes, faute d'être emanées d'une Puissance Souveraine.

Men zal slegts aenmerken, dat zelfs de Placaten van uw Hoog Mog. met aen de Bevelhebbers van vreemde schepen, ten oorlog gewapend, voor te schryven, om hunne vergunbrieven te vertoonen, daer mede zelfs volgends het gemeen gebruik der Admiraliteiten de magt verleenen, om die geenen als Zeeroovers te behandelen, welkers papieren niet wettig zyn bevonden, als niet afkomstig zynde van eene hoogste magt.

La qualité de Paul Jones & toutes les circonstances de l'affaire, ne pouvant, par leur notoriété être ignorées de V. H. P. l'Europe a les jeux fixés sur leur Resolution.

Daer de hoedanigheid van Paul Jones en alle de omstandigheden van de zaek wegens derzelver blykbaerheid aen Uw Hoog Mog. niet kunnen onbekend zyn, heeft Europa de oogen op derzelver besluit gevestigd.

Vos Hautes Puissances

Uwe Hoog Mog. kennen

te

AM-
STEL-
DAM.

Nadere Memor. van den Engelf. Gezant, te rug eisschende de Engelsche schepen.

connoissent trop le prix de la bonne foi, pour ne pas en donner l'exemple en cette rencontre essentielle; le moindre eloignement d'une regle aussi sacrée, en affoiblissant l'amitié entre les Voisins, produit souvent des suites malheureuses.

Le Roi s'est toujours fait gloire de cultiver l'amitié de V. H. P., sa Majeste persiste constamment dans les mêmes sentiments; mais la Nation Angl. ne croit pas s'être attiré, par aucune de ses demarches, que ses Concitoiens soient detenus prisonniers dans un Port de la Republique, par un homme sans aveu, sujet du même Païs & qui jouït de cette liberté, qui leur est ôtée.

C'est pour toutes ces raisons, & bien d'autres aussi solides, qui ne sauroient échapper à la haute penetration, & à la sagesse de Vos Hautes Puissances, que le soussigné espere de reçevoir ladessus une reponse prompte & favorable, conforme à la juste attente du Roi son Maître & de la Na-

te wel de waerde van de goede trouw, om 'er geen voorbeeld van te geven in deze gewigtige ontmoeting: de minste verweidering van eenen zo heiligen regel, de vriendschap tusschen nabueren verzwakkende, heeft dikwyls nadeelige gevolgen.

De Koning heeft altyd zyn roem gesteld in de onderhouding van de vriendschap van Uw Hoog Mog. zyne Maj. *volhart steeds in dezelfde gevoelens. Maer* de Engelsche *Natie meent* niet op eenigerhande wyze verdiend te hebben, dat hunne medeburgers zouden gevangen gehouden worden in een haven van de Republiek, door een man zonder erkenden staet, onderdaen van het zelfde Land, en die die vryheid zoude genieten, die hen ontroofd is.

't Is om deze en veele andere even gegronde redenen, die het doordringend oog en de wysheid van Uw Hoog Mog. niet kunnen ontsnappen, dat de ondergetekende hoopt daaromtrend een spoedig en gunstig antwoord te ontvangen, overeenkomstig aen de rechtmatige verwagting van den Koning

zy-

tion Brittannique, &c. zynen Meester, en van de ganfche Britfche Natie. enz. AMSTELDAM.

Dog hunne Hoog Mogende volhardden by derzelver gevoelens, en namen op den 19 November 1779. het besluit, om op deze tweede Memorie van den Gezant *Yorke* te antwoorden, „ dat hunne Hoog Mogende by herhaeling in „ rype overweging hebben genomen alle de „ omstandigheden van deze zaek, zich genood„ zaekt zien zyne Majesteit te verzoeken, van „ zich te laten wel gevallen, dat Haer Hoog Mo„ gende blyven volharden by hunne oude ge„ woonte, en zonder zich te mengen in eeni„ ge beslissing over de wettigheid of onwettig„ heid van de prysen, in hunne Havens opge„ bragt, dezelven wederom doen Zee kiezen: „ oordeelende Haer Hoog Mogende, dat deze „ wyze van handelen op de verbonden gevestigd „ is. Maer dat Haer Hoog Mogende ten klae„ re blyke, dat zy geenzints willen, dat in „ dit Land de minste hulp aen de Bewooners „ van de Volkplantinge van zyne Majesteit in „ Amerika gegeven worde, terstond na het „ binnen lopen van Paul Jones, bevelen heb„ ben gegeven, dat hem geen oorlogsgereed„ schap of andere zaken werden toegevoegd, dan „ welke hy nodig zoude hebben om zee te kie„ zen, en om de eerste haven te bereiken, al„ waer hy zoude worden toegelaten. Dat Haer „ Hoog Mogende ook bevelen zullen geven, „ om hem zee te doen kiezen, zoo drae zyne „ schepen zouden in staet zyn van zee te bou-

„ wen,

AM-STEL-DAM.

„ wen, en weer en wind zulks zoude toela-
„ ten, en zelfs om in geval van nood hem daer
„ toe te dwingen. Dat Haer Hoog Mogende
„ zich verzekerd houden, dat hier uit zal bly-
„ ken, dat zy onveranderlyk volharden in de
„ verklaring aen zyne Majesteit gedaen; dat zy
„ niets wilden doen, waer uit men wettiglyk de
„ erkentenis van de onafhangelykheid van de
„ Volkplantingen van zyne Majesteit in Ameri-
„ ka zoude kunnen afleiden, en dat zy aen Paul
„ Jones nog hulp, nog schuilplaets toestaen,
„ maer dat zy eeniglyk volgende de behande-
„ ling, welken zy van alle tyden gewoon zyn ge-
„ weest aen hen te doen, die op *hunne Reede*
„ voor eenen tyd de *tegenspoeden der Zee* kwa-
„ men ontwyken, zy zich niet inlaten in 't
„ geen op Zee is voorgevallen, en dat zy zon-
„ der daer van kennis te nemen, dat al laten en
„ doen stellen in dien staet in welke het was
„ kort voor dat de scheepen hier aenlandden.
„ Dat Haer Hoog Mogende zich vleijen, dat
„ Zyne Majesteit en de Engelsche Natie, voor
„ welke Haer Hoog Mog. alle mogelyke agting
„ hebben, zich wel met deze schikkingen zul-
„ len gelieven te vergenoegen, zonder meer
„ aen te dringen op de gedane terug vordering."
Deze Resolutie behelschde verders: „ Dat
„ het Collegie ter Admiraliteit te Amsteldam
„ zoude werden aengeschreven, om aen Paul
„ Jones te doen weten, dat Haer Hoog Mog.
„ zich verzekerd houden, dat hy eeniglyk zyn-
„ de binnen gelopen om zyne beschadigde sche-
„ pen voor de Zeegevaren te beveiligen, hy
„ genoeg tyds gehad heeft om ze in staet te stel-

„ len

„ len van Zee te kiezen, en dat zy vervolgends AM-
„ verlangen, dat hy zo dra mogelyk onder zeil STEL-
„ gae, zo dra weer en wind zullen dienen, en DAM.
„ dat hy vertrekke, aengezien Haer Hoog Mo-
„ gende hem niet kunnen langer verblyf vergun-
„ nen, en dat de wintertyd, die nadert, gele-
„ genheid zoude kunnen geven aen de grootste
„ onaengenaemheden in dit opzicht, zo dat het ter
„ vermeiding van dezelve noodzakelyk is, dat hy
„ geene gelegenheid late voorbygaen om zee te
„ kiezen; Dat zulk het ernstig oogmerk van hunne
„ Hoog Mogende is, en dat zy niet kunnen ver-
„ wagten, dat hy zich daer tegen verzettende,
„ hen verpligte maetregelen te nemen die hem
„ niet zouden aengenaem zyn." En verders „ dat
„ om alle mogelyke zekerheid hieromtrend te
„ hebben, en vertraging voor te komen, zyne
„ Doorlugtige Hoogheid zoude verzogt worden,
„ om den Vice Admirael Reynst of de Officier,
„ welke het bevel op de Reede van Texel voert,
„ te gelasten, om met alle mogelyke bescheiden-
„ heid de hand daer aen te houden, dat voor-
„ noemde Paul Jones met zyne pryzen vertrek-
„ ke, zo dra weer en wind zullen dienen; om
„ geen verder uitstel hier in te gedoogen, behal-
„ ven het geen de natuer der zake zoude vorde-
„ ren; en zo de nood zulks vorderde, by alle
„ gepaste middelen te weeg te brengen, zonder
„ die van dwang zelfs uit te zonderen, dat de
„ bevelen van Haer Hoog Mogende op de Ree-
„ de wierden ter uitvoer gebragt." Zyne Door-
luchtige Hoogheid zondt dan ook de nodige be-
velen tot dit einde aen den Bevelhebber den
Vice-Admirael Reynst. Doch als deze die be-

ve-

AMSTELDAM.

velen wilde ter uitvoer brengen, en Paul Jones door zynen Kaptein *van Overmeer* den 25 liet aenzeggen om zich van eenen Loots te voorzien, en met den eerste gunstige wind te vertrekken, wierdt geantwoord, dat Paul Jones over dit schip *de Serapis* niet meer het gebied voerde, maer het zelve onder bevel stondt van den Franschen Kapitein *Cotineau de Cosgelin*, die 'er uit naem van den Koning van Frankryk bezit van genomen, en de Fransche vlag hadt opgeheist. Waer van aen Haer Hoog Mog. kennis zynde gegeven, is de verdere raedpleging over deze zaek uitgesteld.

Verders heeft zyne Doorluchtige *Hoogheid de* Heer Prins Erfstadhouder, als Kaptein-Admirael, in dienst gesteld 's Lands schip van oorlog *d'Admirael Piet Heyn*, van 54 stukken, en het bevel over het zelve opgedragen aen den Heere *Jan Binkes*, Schout by-Nacht by den Staet ter Admiraliteit van Amsteldam. Ook heeft zyne Doorluchtige Hoogheid op de Maze tot Kapiteinen aengesteld de Heeren *Sebastiaen Raeuts*, *Anthony Jan van Volbergen*, en *Gerard Oosthuyzen*.

Ook is bekend gemaekt, dat de in gereedheid liggende Oorlogschepen, zo uit Goerée, als uit Texel in de aenstaende maend zouden uitzeilen om de Koopvaerdye schepen te geleiden.

UTRECHT.

UTRECHT.

De Heeren Staten van deze Provincie hebben goedgevonden het prediken van Studenten, in de openbare Kerken ten platte Landen te bepalen, by een Reglement, het welk gedagtekend den 9 van Zomermaend van dit jaer, aldus luidt: UTRECHT.

De Staaten van den Lande van Utrecht, doen te weten: alzo de Christelyke Synodus dezer Provincie, vernemende het zo zeer inkruipend en steeds toenemend verkeerd gebruik in 't Prediken van Studenten in de publieke Kerken, ten tyde van den openbaren Godsdienst, byzonder op vaceerende plaatsen; nodig heeft geoordeeld, tot weering van allen aanstoot en ergernisse, op de beste wyze daar in te voorzien: En ten dien einde, op last van de voorsz. Synodus, een Project geformeerd en ter Onzer Vergaderinge voorgebragt zynde; *Reglem. op 't prediken van studenten ten platte Lande.*

Zoo is 't, dat Wy, hier op gehoord hebbende de consideratien en 't Advis van de Heeren Onze Gecommitteerden tot de Synode, na voorgaande deliberatie, hebben goedgevonden het voorsz. Project te approbeeren en by forme van Reglement te arresteeren, gelyk Wy het zelve approbeeren en arresteeren mits dezen, en dienvolgende ordonneeren.

Art. I.

Dat, in cas van Vacaturen, geene Kerkenraden of Ledematen, aan welken het recht van nominatie of beroeping competeert, zullen vermogen

U-TRECHT.
Reglem. op 't prediken van studenten ten platte Lande.

gen aan Proponenten, veel min aan Studenten eenige mondelyke of schriftelyke toezegging van beroeping te doen, immers en ten minsten niet voor bekomene handopening van Hun Edele Mogende. Wordende de Consulenten ernstig aanbevolen, hier op inzonderheid alle mogelyke toezicht te hebben.

Art. II.

Dat het aan geen Studenten voortaan zal toegelaten zyn, wat pretext ook moge worden voorwend, om in publieke Kerken ten Platten Lande dezer Provincie eene kerkelyke redevoering te doen, en dat zonder aanzien van plaats, dag of uur; schoon zulks zonder klokluidinge of kleppinge, ter zamenroepinge van de Gemeente, geschieden mogte; ten zy onder de bepalingen hier na in het IV. Art. gemeld.

Art. III.

Dat insgelyks geene Deputati Synodi ofte Classis, ofte particuliere Predikanten daartoe eenig verlof, permissie ofte consent zullen mogen verleenen, veel min onder hun opzicht dit prediken zullen mogen laten doen, wat voorwendzel 'er ook mogte gebruikt worden: En dat ook aan allen, welken eenige directie over de Sleutels van eenige Kerk is toebetrouwd, by dezen ten ernstigsten verboden wordt, eenige Kerk tot het doen van zulke verbodene Predikatien, te mogen openen: Wordende allen en een iegelyk op het serieuste bevolen, om daar op wel te letten, of dat de intentie van deze Synodus in het arresteren van dit Reglement exactelyk nagekomen, en niet op eene of andere wyze werde geëludeerd.

Art. IV.

Dan alzoo in genen deele de mening is, om daar door uit te sluiten de exercitie van een Student in de H. Godgeleerdheid, om zich tot het waarneemen van den openbaren Predikdienst na de

der tyd bekwaam te maaken, zal dezelve mogen gen geschieden, doch nooit anders, dan onder de navolgende bepalingen en conditien, te weten: U-TRECHT. Reglem. op 't prediken van studenten ten platte Lande.

1. Dat het altyd gedaan werde onder het opzicht en in 't bywezen van den Predikant der plaatse of van een Deputatus Classis, en na dat die Predikant voor af de Predikatie gelezen heeft; als ook dat zulk een Student zoo verre in zyne Studien gevorderd zy, dat hy reeds in Collegiis Theologicis gerespondeerd, en onder voorzitting van eenen Professor gepredikt hebbe.

2. Dat de plaats, in welker Kerke deze oeffening zal geschieden, niet vacere, noch bekend zy in 't korte te zullen vacant worden; noch ook dat zodanig eene Kerk in den omtrek van drie uuren gevonden werde.

3. Dat geen dag of uur, het zy op een Zondag of gewoone Feestdagen ofte andere dagen en tyden van den openbaren Godsdienst, daar toe werde genomen, wanneer men gewoon is daar ter plaatse den openbaren Godsdienst waar te nemen, maar alleen in de week, zonder dat een gedeelte van den openbaren Godsdienst door den Predikant daarom zal mogen nagelaten worden.

4. Dat om allen schyn van openbaare bediening des Woords te vermyden, de klok, om het volk by een te roepen, niet zal mogen geluid, geklept of eenigzins getrokken worden, en dat men beginne en besluite met het *Onze Vader &c.* En dat de plechtigheid van eenen Zegen over de Gemeente uit te spreken, of in het geheel niet, of door den Predikant zelven, onder wiens opzicht zo eene propositie wordt gedaan, geschieden moet.

5. Dat alvorens aan twee naburige Predikanten of aan de Deputatus Classis van dit voornemen, om een Student te laten prediken, kennis zal

U-TRECHT. *Reglem. op 't prediken van studenten ten platten Lande.*

moeten gegeven worden, met byvoeginge, wie die Student zy: Welke Predikanten of Deputatus Classis daar toe, alleen onder voorhee gemelde bepalingen en conditien, permissie zullen mogen geven, wanneer zy na gedaan onderzoek zullen bevinden, dat het geval in de voorschreven termen ligt.

En verstaan Wy, dat dit Reglement ten spoedigsten zal worden gedrukt, en daar van de nodige Exemplaren gezonden zullen worden aan de Gedeputeerden van de drie respective Classen dezer Provincie, ten einde dezelven aan de Predikanten en Kerkenraden ten Platten Lande in yder Classe te bezorgen, om te strekken ter narichtinge: Ordonnerende voorts, dat jaarlyks by de Kerkenvisitatie aan den Predikant en *Kerkeraad* nadruklyk zal worden gerecommandeerd *om dit Reglement*, met Onze goedkeuringe *bekrachtigd en geärresteerd*, nauwkeurig te observeren, en van voorkomende gevallen, die strydig zyn met den inhoud van dit Reglement, ten spoedigsten aan Deputati Synodi of Classis kennis te geven, ten einde intentie van de Synodus in bovengemelde Artikelen uitgedrukt en door Ons gewettigd, exactel nagekomen, en niet op de eene of andere wy geëludeerd werde.

En verstaan Wy daar en boven, dat, ten e de Kerkmeesters, Kosters en die verder eenige rectie hebben over Sleutels van Kerken, legale nis hebben van het 3. Artikel van dit Reglem waar by verboden wordt het openen der Kerl om daar in een Student te laten prediken; het ve aan henlieden ter hand gesteld zal worden.

Ter Ordonnantie van myne voornoe Heeren de Staten.

En was getekend,

C. A. V. C

De Staten dezer Provincie hebben den 12 van deze Slachtmaend eene ordonnantie beraemd, naer welke de last moet geheven worden, die op de uitheemsche en Stichtsche Turf, midsgaders op de Koolen gelegd is, welken in deze Provincie gebragt, verkogt, of verbruikt zullen worden. Zy luidt aldus: UTRECHT.

De Staaten van den Landen van Utrecht, in ervaringe gekomen zynde, dat, niettegenstaande de Ordonnantie op de heffing van den Impost op den Turf en de Koolen, den 18 February 1750 geëmaneerd, de invordering en betalinge in 't byzonder van den Impost op de Koolen niet in die orde en accuratesse geschiedt, als wel behoorde; hebben dienvolgende goedgevonden, by Alteratie en Ampliatie van voorgemelde Ordonnantie, nader by dezen te ordonneeren en te statueeren de hier navolgende Artikelen. *Ordonn. op de turf en koolen.*

Art. I.

Eerstelyk, dat by de Ingezetenen der Stad, Steden en Vryheden van dien, voor Impost op den Turf betaald zal worden, als hier na volgt:

Binnen de Stad Utrecht en derzelver Vryheid, van Hollandschen en anderen vreemde Haard, brand of harden Turf, van ieder Sak,	0-4-8
Van ieder Sak Stichtschen Haard brand, of harden Turf,	0-4-0
Van ieder Sak Vrieschen Turf in de Stad Utrecht, voor Brouwers en Burgers,	0-2-6
Van ieder Sak Witte Vrieschen Turf, voor Pottebakkers,	0-0-14
Van ieder Sak Vrieschen Turf, voor Steen- en Pannebakkers in de Vryheid van de Stad Utrecht,	0-1-10
De Kluiten, per Schouw,	2-7-12

UTRECHT. Binnen de Steden Amersfoort, Rhenen, Wyck en Montfoort, mitsgaders de Vryheden van dien, zal de Impost betaald worden:

Ordonn. op de turf en kolen.

Van ieder Sak Haard-brand, zo Hollandschen als anderen vreemden Turf, . 0-3-12
Van ieder Sak Stichtschen Turf, 0-3-0
Van ieder Sak Vrieschen Turf, . . 0-1-14
Van ieder Sak vreemden Witten Turf, 0-1-0
Van ieder Voeder Plagge, . 0-8-0

II.

Alle Schippers, Voerders ofte Verkopers van eenige zo Uitheemschen als Stichtschen Turf, komende met Schepen, Schuiten, Pramen, Schouwen, Wagens, Karren, Sleden, ofte andersints, in de Stad, Steden of Vryheden van dien, zullen gehouden zyn dien zelven dag aanbreng te doen aan de Collecteur van de qualiteit van den Turf, welke zy in of opgeladen hebben, met vertoon ende overleveringe van een besegelde Attestatie ofte blyk, wegens de inladinge van den Stichtschen Turf, ende ten dien einde een Billet van aanbreng te ontfangen, en het zelve te vertonen aan den Contrarolleur, voor en aleer zy hunnen Last zullen mogen breken, ofte daar mede verpagten, op de verbeurte van den Turf, en honderd guldens daar en boven.

En zullen die geene, welke hunnen Turf in de Stad, Steden of Vryheden van dien brengen, omme aldaar te lossen, hunnen Turf, na aanbreng gedaan en een Billet ontfangen en 't zelve vertoond te hebben als voorsz., gelost hebbende, gehouden zyn, het zelve Billet van aanbreng wederom te behandigen aan den Collecteur, en daar by pertinent aanbrengen, hoe veel Sakken Turf zy in 't geheel uitgelost hebben, mitsgaders daar van den Impost, conform deze Ordonnantie, betalen, en een ander Billet van betalinge van den Impost ontfangen, als mede het zelve Billet in de Stad en Ste-

Steden op denzelfden dag, alvorens te vertrekken, met pertinente opgave van hunne uitlossing, overleveren aan den Contrarolleur, op pœne van honderd Guldens, by nalatigheid of verzuim van een of ander der voorsz. ordres, te zullen verbeuren. U-TRECHT, Ordonn. op de turf en koolen.

Dat van alle Kluiten, waar onder heele Turf vermengd is, meede de volle Impost zal moeten worden betaald: En dat alle die geene, dewelke zodanigen vermengde Turf, onder de benaming van Kluiten, zal aanbrengen en debiteren, boven en behalven de betaaling van den vollen Impost, zal incurreeren de boete, hier voren gestatueerd.

III.

En op dat de voorsz. Articulen strictelyk zullen mogen worden nagekomen, zoo zal alle de voorsz. Turf, zoo in de Stad, Steden en Vryheden, niet anders mogen worden gemeten en gedragen, dan door de ordinaire Vulsters of gezwooren Meeters en Draagers respective, en met geen andere dan de Utrechtsche Maat, op pœne van honderd guldens, by den Verkoper van den Turf te verbeuren, boven artibrale correctie van den Persoon, daar toe geëmployeerd.

IV.

De Vulsters of Dragers zullen geen Turf mogen vullen of dragen respective, ten zy zylieden eerst en alvorens gezien hebben het Billet van den Collecteur, door den Contrarolleur ondertekend, waar by blykt, dat de Verkoper denzelven Turf invoege voorsz. heeft aangebragt, en het Billet daar van den Contrarolleur vertoond is, op pœne van twaalf guldens t'elken reize by ieder Contraventeur te verbeuren, en arbitrale correctie.

V.

Voorts zullen de voorm. Sakkedragers, en ter plaatse, alwaar met Ons consent, de bewerking, buiten de gewoone Zakkedragers geschiedt, de Vul-

U- steers, in de Stad en Steden, alle avonden aan den
UTRECHT. Collecteur en Contrarolleur van den voorsz. Im-
Ordonn. post, oprechtlyk moeten aanbrengen, hoe veel
op de Sakken Turf zy Dragers op den dag van denzelven
turf en aanbreng, uit eenige Schepen, Schouwen, Pramen,
koolen. Wagens, Karren of diergelyken hebben bearbeid of gemeten, en aan wien dezelve zyn geleverd, op poene als voren.

VI.

En by zo verre eenig Schipper, Voerder of Verkoper van Turf, of ook eenig Sakkedrager of Meeter kwaden aanbreng deede; ende eenige Sakken kwame te verswygen, ofte dat de Verkoper Stichtschen voor Uitheemschen Turf aanbragte, of eenige andere valsheid gebruikt hadde, omme den Collecteur te misleiden, ofte deze Impost te defrauderen ofte verkorten, zal ieder van zodanige Contraventeurs verbeuren eene boete van honderd guldens, boven arbitrale correctie.

VII.

Ook zullen daaromtrent de Schippers, Voerders of Verkopers van Turf, als mede de Sakkedragers en Meeters gehouden zyn, tot vermaninge van den Collecteur, voor den Officier ofte Gerechte van de plaatse, by Eede of Mannewaarheid te verklaren, dat zy ieder in hun reguard den aanbreng oprechtlyk hebben gedaan, en den Collecteur van dezen Impost in geenerlei wyze verkort; en ingevalle zy den Eed, daar toe geinthimeerd zynde, niet en deeden, zullen zy verstaan worden te hebben gedefraudeerd, en vervallen zyn in de boete, daar op gesteld, mitsgaders de Sakkedragers en Meeters daar en boven worden gesuspendeerd, gecasseerd, en arbitralyk gecorrigeerd.

VIII.

En zullen alle Schippers, Wagenluiden en andere, die eenigen Turf, uit of door deze Provin-

cie, Stad of Steden van dezelve voeren, ende met hunne ledige Schepen of Wagens weder komen, gehouden zyn aan den Collecteur te vertoonen een behoorlyk Billet, waar by blykt, dat zy hun Turf buiten deze Provincie, of Stad en Steden van dezelve, gesleten en geleverd hebben, op de verbeurte van vyf en twintig guldens, indien zulks niet komen te doen. U-TRECHT. *Ordonn. op de turf en koolen.*

IX.

Dat voorts de Collecteur en Contrarolleur zullen vermogen, t'allen tyden, met assistentie van een beëedigd Persoon, alomme in de Stad, Steden en Vryheden van dien, ter plaatse, alwaar men gemoon is Turf te leggen om te verkopen, te doen onderfoek, peiling ofte visitatie van den Turf, als mede zo in de Stad, Steden en Vryheden van dien, te mogen visiteeren alle Schepen, Schouwen, Wagens en andere Vaar- of Rytuigen, met Turf geladen, ten einde alle fraudatien zo veel mogelyk kunnen worden geweerd, zonder dat iemant hunluiden zulks zal mogen weigeren of beletten, veel min daar over injurieeren, miszeggen of misdoen, op pœne van vyftig guldens voor de eerste, en van honderd guldens voor de tweede reize, boven arbitrale correctie.

X.

Niemand zal van dezen Impost vry zyn, dan die zullen kunnen aantoonen by speciale Resolutie van de Edele Mog. Heeren Staten dezer Provincie daar van te voren geëximeerd te zyn geweest, ofte nog geëximeerd zullen worden, mits dat echter de Schippers en Voerluiden van den Turf, die zy aan dien geene, welke zodanige vrydom genieten, komen te leveren, aanbreng zullen doen, als van anderen, op de boetens en pœnen, hier voren daar jegens gestatueerd.

XI.

Dat ook een gelyke belastinge zal worden betaald, van

U-trecht. Ordonn. op de turf en koolen.

van alle grove zoo Engelsche, Schotsche, Luyksche, Roer- en Maas-, als alle andere Koolen, die in deze Provincie ingebragt en consumeerd zullen worden, te weten:

By de geene, die dezelven tot hunne Neeringen of Fabricquen zullen gebruiken,

Van ieder quartier, houdende 25 Wagen grove Kolen, gerekend tot honderd vier en veertig ponden de Waag, . 10 - 0 - 0
En van ieder Hoed fyne Koolen, houdende 20 Stichtse Maten, . 5 - 6 - 0

Minder en meerder gewichte naar advenant.

Doch by alle andere Ingezetenen, van ieder quartier als voren, . 11 - 11 - 0
En van ieder Hoed fyne Koolen, houdende als boven, . 6 - 4 - 0

Minder en meerder gewichte, mede naar advenant.

Mitsgaders van een Ton Houtskoolen, 0 - 4 - 0

XII.

Dat van de voorsz. belasting niemant vry of exempt wezen zal, dan zodanige Persoonen, die tot de exercitie van hunne Neeringen of Fabricquen, geen anderen Brand, dan de voorsz. Koolen, konnen stooken of gebruiken, mits, dat dezelve daar van aan Ons, of de Heeren Onze Ordinaris Gedeputeerden, behoorlyk doen blyken, en deswegens Vrydom, of reeds hebben geobtineerd, of noch zullen komen te obtineeren.

XIII.

Dat de Persoonen, van welke in het voorgaande Artikel is gesproken, echter niet alleen verplicht blyven naar al het gene wegens de inslag der Koolen (except de betaling van den Impost) by vervolg van deze Ordonnantie is gereguleerd, zich te gedragen, op poene van, boven de gestatueerde boetens

tene en breuken, vervallen te zyn van hunnen vrydom; maar zullen ook ten comptoire aan henlieden geene Billetten van inslag worden afgeleverd, ten ware zylieden zelfs in persoon, of anderen voor hun, met een ondertekend Billet zich ten Comtoire komen te adresseeren; En zullen van hunne vrydom ook vervallen zyn alle zodanige, welke vrydom van dezen Impost genietende, bevonden zullen worden de Koolen by hen als vrye aangegeven, aan anderen te hebben verkogt ofte overgedaan, of ook dezelve buiten hunne Fabrieken tot particuliere behoeften te hebben gebrand en verbruikt, en zulks boven de boete van een honderd guldens, welke op ieder contraventie by dezelven zal worden geincurreerd: zullende de Meesters ook voor hunne Knechts en Bedienden in deze moeten instaan, ten ware onder solemnele Ede konden verklaren, direct ofte indirect van de begane fraude niet te hebben geweten; in welke gevallen de Knechts of Bediendens arbitralyk zullen worden gecorrigeerd. U-TRECHT. *Ordonn. op de turf en kolen.*

XIV.

Dat alle die genen, welke voorsz. Koolen ter Koopmanschap komen op- of inteslaan, daar van alvorens aanbreng aan den Collecteur zullen moeten doen, mitsgaders van dezelve ingeslagene quantiteit een Billet ontvangen, omme vervolgens daar mede te worden gedebiteerd; doch zullen de voorsz. Kooplieden wederom afschryving ontvangen van zodanige quantiteit, als zylieden op een behoorlyk uitslag Billet naar buiten komen te verzenden, gelyk ook van zodanige Koolen als door hun binnen de Stad en Vryheden van dien aan anderen verkogt, en op een billet, door den Collecteur uitgelevert, uitgeslagen zullen zyn.

XV.

Dat ten einde het boven gestatueerde behoorlyk werde achtervolgd, dezelve Kooplieden op 't einde van elke drie maanden, te weeten in de maan-

U-TRECHT. *Ordonn. op de turf en koolen.*

maanden Maart, Juny, September en December in ieder Jaar, aan den Collecteur schriftelyk zullen moeten opgeven, welke quantiteit van Koolen by henlieden in dezelve drie maanden verkogt en afgeleverd zyn, met designatie van de plaatsen, waar naar toe, gelyk ook van de Persoonen, aan welke voorsz. afleveringe is geschied, en zulks met overleveringe van de Billetten door de Collecteurs van den zelven uitslag, van tyd tot tyd, geëxpedieerd. En zal ook een dubbel van voorsz. opgave aan den Contrarolleur moeten behandigd worden. Zullende van alle zodanige Koolen, welke by visitatie, door den Collecteur te doen, by de respective Kooplieden minder bevonden worden, als volgens hunne aftekeningen behoorde, den vollen Impost moeten worden betaald, en daar en boven geincurreerd eene boete van een honderd *guldens*: Des dat in die visitatie, wegens het *gruizen der* Koolen als anders, van ieder honderd Waagen groove Koolen, vyf Waagen, en van ieder honderd Hoed fyne Koolen, een Hoed voor lekkagie zal worden gevalideerd.

XVI.

De Schippers en alle anderen, die eenige Koolen van buiten in deze Provincie invoeren, zullen daar van, zo dra mogelyk, immers binnen den tyd van 24 uuren na hunne aankomst, aan den Collecteur behoorlyken aanbreng moeten doen, alvorens die te ontladen of te lossen, en van hem ontvangen een Loscedulle: Zullende voorts dezelve Koolen door niemand mogen worden bewerkt, dan door gezwooren Dragers, Meeters of Wegers, en zulks niet anders, dan na dat aan dezelven by Billet van den Collecteur, meede door den Contrarolleur geteekend, zal zyn gebleken, dat de Aanbreng behoorlyk is gedaan, alles op de boete van honderd guldens, boven de verbeurte der Koolen, zoo by den nalatigen Schipper als Weger, Meter of wie dezelve zal hebben verwerkt, te incurreeren. Dat

Dat ook de Wegers of Meters verplicht zullen zyn, na dat zylieden hebben afgedaan, aan den Collecteur en Contrarolleur op te geven, hoe veel Koolen zy hebben verwerkt, mitsgaders waar en by wie, in diet voegen en op gelyke poene, als zulks by het 5. Art. dezer Ordonnantie, met opzigt op de Turf is gestatueerd.

U-TRECHT. Ordonn. op de turf en koolen.

XVII.

Dat, behalven de Kooplieden in Koolen, niemand, het zy by vrydom van dezen Impost heeft of niet, eenige Koolen zal mogen in- of opslaan, 't zy direct van buiten de Stad of Steden, het zy van de Kooplieden binnen dezelven, dan na alvorens ten Comtoire behoorlyke aangifte te hebben gedaan, met designatie van de quantiteit en qualiteit, voor zoo verre die inslag van de Kooplieden geschiedt, en met designatie van de qualiteit, voor zoo verre die uit de Schepen geschieden zal, als mede met den naam van wien hy dien inslag zal komen te doen, gelyk ook met betalingen van den Impost, voor zo verre die verschuldigd zal zyn, van welken aanbreng en betalinge aan hem zal worden ter hand gesteld een getekend Billet.

XVIII.

Dat het Billet van inslag, van welk in 't vorige Artikel is gesprooken, altyd by de in te slaane koolen zal moeten blyven tot dat dezelve ter plaatse, alwaar die zullen worden opgeslagen, gebragt zyn, omme voorts door den Verkoper naar zich genomen, en by de afrekeninge met den Collecteur, van welke Art. 15. is gesproken, aan denzelven overhandigd te worden.

XIX.

De aflevering der Koolen, van welke in 't vorige Artikel is gezegd, zal (voor zoo verre niet uit eenige Schepen of aan de Kooplieden geschiedt) niet anders mogen geschieden, dan in opene Manden, en zulks niet in Sakken, ten einde men bekwaam-

U-TRECHT. Ordonn. op de turf en koolen.

kwaamlyk dezelven zal konnen zien: Zullende ook generhande in- of uitslag mogen geschieden dan by lichten dage, en alzulks niet voor of na Zonnen op- en ondergang, alles op verbeurte der Koolen, welke, contrarie dit en 't vorige Artikel, zullen zyn in- of uitgeslaagen, en eene boete van een honderd guldens, zoo by den Verkoper als Koper te verbeuren: Zullende de geen, welke dezelve zal hebben verwerkt, mede gelyke poene subject zyn.

XX.

Dat gelyk tot nu toe is geschied, vervolgens gepermitteerd blyve aan de Verkopers van Koolen, om dezelven door hun eigen volk by den uitslag te doen verwerken, zonder dat van node is daar toe eenige gezwooren Meeters of Arbeiders te gebruiken: Dan zullen zylieden verplicht zyn zorge te dragen, dat de Koolen, welke zy leveren aan persoonen, die van de betaaling van den Impost exemt zyn, aan derzelver Huizen of Kelders en niet elders, dadelyk werden gebragt en ingeslagen, op poene van ses guldens telken reize te verbeuren.

XXI.

En ten einde deze Ordonnantie behoorlyk in train werde gebragt, zal van wege den Collecteur, by alle die genen, welke koopmanschap in Koolen komen te doen, worden opgenomen, welke quantiteit by henluiden voor handen is: Des dat zulks door den Collecteur met alle discretie zal geschieden. En zal zo wel by deze generalen aanpeil, als by de visitatie, welke de Collecteur van tyd tot tyd, conform het 15. Artikel, noodig oordeelen zal, op het gruizen der Koolen regard worden genomen, invoege daar by vermeld. Dienvolgende authoriseeren Wy wel expresselyk by dezen den Collecteur en Contrarolleur, om niet alleen den aanpeil en visitatie voornoemd met een beëdigd persoon te doen, maar ook ten allen tyde te mogen visiteeren alle Schepen, Schouwen, Wagens

gens en andere Vaar- of Rytuigen, met Koolen gelaaden, zonder dat iemand hunlieden zulks zal mogen weigeren of beletten, veelmin daar over injurieeren, miszeggen of misdoen, op de boete en pœnaliteit, als by het IX. Art. omtrent den Turf is gestatueerd. UTRECHT. *Ordonn. op de turf en koolen.*

XXII.

Dat wyders van nu voortaan, buiten speciale permissie van Ons of Onze ordinaris Gedeputeerden, geene Slyters of Slytsters van Turf of Koolen zullen mogen woonen of wezen in of tusschen de Dorpen, ter distantie van twee uuren of daar binnen, rondom de Stad Utrecht gelegen, op de boete van twee honderd Guldens, by ieder Slyter of Slytster, aldaar bevonden wordende telkens te verbeuren.

XXIII.

Dat wanneer eenige Slyter of Slytster van Turf of Koolen ter plaatse, alwaar het slyten van Turf of Koolen niet verboden is, voorwetens eenigen Turf of Koolen zal hebben verkogt, om naar de Stad Utrecht of in de Vryheid derzelve vervoerd te worden, de zodanige verbeuren zal eene gelyke boete van twee honderd Guldens telken reize.

XXIV.

Te appliceeren alle de voorverhaalde Boetens en Verbeurten ten behoeve van den Officier, den Collecteur, den Aanbrenger, en den Armen, elk een vierde part.

En derogeeren Wy hier mede alle vorige Ordonnantien en Ampliatien op dit Middel geemaneerd, niet willende, dat dezelve meer van eenige kracht zyn: Reserveerende nochtans aan Ons of Onze ordinaris Gedeputeerden, zo wel de vermeerdering of vermindering, als ook de Interpretatie en Verklaring van deze, in cas namaals daar inne eenige duisterheid mogte gevonden worden.

U. En op dat niemand hier van eenige ignorantie pretendeere, zal deeze worden gepubliceerd en geaffigeerd naar behooren.

Ter Ordonnantie van myne voornoemde Heeren de Staten.

Was getekend,

MILAN-VISCONTI.

NEDERLANDSCHE COLONIEN.

BATAVIA.

Daer is geene zaek, by welke de welvaert en veiligheid der Ingezetenen van een Land meer belang heeft, dan by eene gevoegelyke, korte en minkostbaere wyze van regtsgedingen te houden. Het volmaekte is zeldzaem; de gebreken sluipen overal in; maer gelukkig, indien men yver vindt, om de gebreken na te spooren, en te verbeteren. Dog wederom ongelukkig, wanneer daeromtrend oneensgezindheid plaets heeft, en wanneer men zig aen kleinigheden en uiterlyke plegtigheden verkleevende, oneenigheden en verwyderingen veroorzaekt, die 's Lands regering of 't bestier van 't recht moeilyk maken, en de aenzienlyke vergaderingen by 't gemeen in kleinagting zouden kunnen brengen. Dit kwaed is onlangs in deze Volkplanting der Republiek allerkennelykst geweest. Maer wy zullen het voorval wat hooger moeten ophaelen.

De Raed van Justitie hadt reeds in 't jaer 1761 geoordeeld, dat de vorm van rechtpleging voor dit

dit Gerechtshof eenige nodige verbetering ver- BATA-
eischte. Dit blykt uit het navolgend VIA.

Extract uit het Memoriaal van den Agtb. Raad van Justitie des Casteels Batavia, op Donderdag den 12 Maart 1767.

Sedert eenigen tyd herwaarts verscheiden reizen gesprooken wezende over de successive ontdekte, en thans meer en meer increßeerende groove abuyzen der Practizyns; in het onderscheid en geheel verward op deselve wyze, van leggen en voldingen van alle de voor dezen Raad gebragt wordende pleitzaaken, zonder eenige onderscheydinge, en somtyds met bedokkinge selven voor een tyd, van den waaren en veel verschillenden aart der materien, in gevallen, waaromme moet, kan en mag werden geinsinueerd:

Reflexie den Raad van Justitie te Bat. wegens den voortvan rechtgedingen.

Het zy teritond een principaale, dan wel voor of by præparatoire, possessoire, en andere provisioneele of tusschen beiden by incidenteele instantien, of op de ordinaires Termynen, en dies gewoone prolongatie, dan wel op extraordinaire en peremptoire korte tydperken; de Plano

Of by verdubbelde procedduuren in conventie en reconventie, dan wel in cas van Exceptie, Præsentatie, Interventie, Guarand, Indemniteyt of Executie.

Of by weege van Communicatoire Proceduuren door schriftelyken eysch, antwoord, Re- en Dupliecq, Memorien, Aditien &c. dan wel na eenen anterieuren eysch door Debat, Contradebat, Solutie en Supersolutie.

Of na eenen voorbereydende eysch, door een eenig schriftuur van diminutie; dan wel van secteet debat, acte van voldoening.

Of vervolgens by weege van acte maaken, dienen

BATAVIA. nen, Produceeren, schouwen, oculaire inspectie en demonstratie neemen, dan wel by weege van alleen dienen van acten en munimenten.

Ref. van den Raed van Just. te Bat. wegens den oprit van rechtsgedingen. En eindelyk of by speciale reprochen en salvatien van regten, dan wel by imploreeringen van dato generaale reprochen en salvatien, mitsgaders dienen van Inventaris, concludeeren in regten, subministreeren, van secrete regts deductien, advertentien of suggestien, dagelyks genoodzaakt werdt de proceduuren telkens te vernietigen en annulleeren, en dezelve, op specieuze aanwyzinge by appointement dispositief, hoe daar omtrent het abusive by vervolg te menageeren en na den aard de litigieuse differenten daar inne volgens eene behoorlyke practyk te procedeeren, ab ovo (om soo te spreeken) weeder te doen aanvangen, en geheel op nieuws voldingen.

Zoo is op heeden by deezen Raade (na rype en ernstige overweegingen der veelvuldige, uyt het voorsz. reeds successive geprofiueerde en meer en meer te dugtene flordigheden en inconvenienten, mitsgaders ter bereikinge van de hier na te volgene goede en nuttige eindens:) goedgevonden daar inne soo veel doenelyk voor den aanstaande te voorzien, en met dat oogmerk derhalven, alhier voor deezen Raaden, generaliter omtrent alle proceduuren in treyn te voeren de alomme bekende *modus procedendi*.

Welke met aanschouw op het boven aangevoerde voor alle hooge Hoven van Justitie (volgens J. VOET *Comm. ad ff. Lib.* 2 *tit.* 4. — No. 13 in med. ende Respective instructien) speciaal voor die van Holland, Zeeland, Westvriesland, Utrecht, Braband, Vlaanderen, enz. *adde* P. MERULA, G. WASSENAAR, M. VAN DER MEULEN, Groot Placaatboek van CAU & *alii*, stand grypt.

Nu en dan in verscheide gevallen selver de Eerwaarde Regtbanken van Heeren Scheepenen en ook voor deezen Raaden iterative werkstellig gemaakt

maakt is, en by sekere project Instructie en manier van procedeeren voor deezen Raade de Anno 1740 aangepreezen werd bevonden.

„ Dat nämentlyk: alle die geene die iemand „ voor deezen Raade voortaan zal willen doen „ dagvaarden, door een Practizyn zal laaten op- „ stellen en aan deezen Raade doen præsenteeren „ eene gearticuleerd door gem. Practizyn behoor- „ lyk getekend Requeft, daar by opgevende sy- „ nen naam, qualiteit en woonplaatze, mitsgaders „ die van de geenen, waar tegens hy ageeren ofte „ ietwes vorderen wil.

„ Met een kort en beknopt verhaal van de su- „ stenue, actie, of het regt, die hy heeft op zy- „ ne parthye; en waar op dezelve gefundeerd, en „ uyt resulteerende zyn.

„ Als mede verzoek van appointement by al- „ dien de gerequireerde op Batavia of daar om- „ trent woonagtig is.

„ Dan wel van mandament (by zoo verre de- „ zelve sig buiten Batavia en dit distrikt onthoud:) „ uyt kragte van 't welke zyne parthye werde ge- „ ordonneert — hem Requirant genoegen te ge- „ ven ofte te voldoen, en te betaalen de kosten „ daar omme gedaan.

„ Of in cas van weigering of dilay den opposant- „ sy dag beteekend voor deezen Raade — om- „ me te zeggen de reden van dien — en te aan- „ hooren soodanigen Eysch en conclusie of ver- „ zoek, als de Supplianten ten dage dienen zal „ willen doen ende neemen, daar jegens te ant- „ woorden — en voorts te procedeeren als na „ regten.

„ Met byvoeginge: (wanneer zulks nodig wee- „ zen zal) van deeze clausule:

„ Als mede omme teffens te antwoorden op al „ sulken verzoek van provisie, van kennen of ont- „ kennen, namptissement, decretatie, authorisa- „ tie ofte diergelyke, als de Requirant zal ver- „ meenen hem te competeeren.

BATAVIA.

Ref. van den Raad van Justitie te Bat. wegens den vorm van rechtgedingen.

Nnnn 3 „ Tot

BATAVIA. Resf. van den Raad van Just. te Bat. wegens den vorm van rechtsgedingen.

„ Tot een sekere en onvermydelyke observatie, waar van in den aanstaande by deeze Raade ook al verder goedgevonden en verstaan is, den gezamentlyken Practizyns te recommandeeren en zoo veel des noods te injungeeren, van heden af aan de even voorgestelde manier van procedeeren, neopens alle de voor deezen Raade te doene dagementen te observeeren en hunne benu en daar naar even gemelde voorschrift stiptelyk in te rigten, en deen Exploicteeren, sonder sig voortaan te moogen bedienen van eenige hier tegenstrydige andere middelen of wegen van citatien of Exploicten, welke te deen mits deeze al teffens aan de Deurwaarders van deezen Raade werde geinterdiceert, met ordre omme de bovengemelde appointementen uit handen der respective Practizyns ontfangen hebbende, ten minsten agt dagen voor den deca deezen Raade daar by geprefigeerden praecisen Regudag te Exploicteeren, Insinueeren en Inthimeeren in de manier en forma, daar inne naar gelegentheid van zaaken door deezen Raade voorgeschreeven."

Alles op poene van nulliteit, en van condemnatie in de kosten der deeze contrarie ondernomene andere middelen, en wegen van citeeren en exploicteeren.

Zullende tot promptere observatie van het voorsz. en narigt der voorsz. Practizyns en Deurwaarders, mitsgaders van de verdere Suppoosten van deezen Raade, eene hier uit te formeeren bekentmakinge op de audientie van de Rolle gepubliceert, en in den Blaffert geinsereert werden; Als wat door den Raad zen vollen in staat zal worden gesteld:

a) Den regten aart der contentien, of waren staat der geschillen af aanstonds by den eersten aanvang der proceduuren te ontdekken.

b) De gepaste materie van regten, waar toe het ques-

queftieufe point behoort en gebragt moet worden, diftinctelyk te onderfcheiden. BATAVIA.

c) Door Renvooy veelvuldige anderen voorzieningen en pligtelyke wegen van judicieele of commifforiaale affopiatien, tranfactien, accommodementen, verbaale gedingen, liquidatien, tauxatien, van de hand wyzingen, en diergelyke fpoedige redreffen, veele verkeerdelyk, oneigentlyk en tegens den aart der materien aangelegde, als meede ongefundeert, vexatoir, en noodeloos onderwondene Proceduures, deels *à Limine Judicii*, deels onder den loop der pleytgedingen *hors de Cours* te ftellen, en deels na decifie der Principaale queftie vervolgens nog meede in *ipfa Executione* te modereeren. *Ref. van den Raad van Juft. te Bat. wegens den vorm van rechtgedingen.*

D) Dan wel en den trein en wyze, om daar inne na vereifch der gevallen en omftandigheden, ordentelyk te voldingen, de gepafte termynen te houden en tot het fluiten der Proceduuren formeel te litiscontefteeren, en over zulk den al te langen, tedieufe, ja walgelyken treyn van pleytvoeren te verkorten, veel koftbaare, noodelooze inftantien, en teffens hoog loopende fchandeleuze, ruineuze proceskoften, als mede de af te zeer drukkende opmakingen van noodeloofe declaratien en taxatien derzelve af te fnyden en voor te komen; mitsgaders waar door almede aan veele welwillige dog onvermoogende fchuldpligtigen, zoo ingezetenen zal worden gefuppediteert, om tot ontwykinge van, als even op bekominge van eene volledige openinge der aanfpraake hunner partye by de Exploicteeringe of infinuatie der voorfz. appointement of mandement onder eene behoorlyke Renverfaal of ander aquit, aan hunne refpective parthye, dan wel aan eenige andere vertrouwde Perzoonen, ofte ook des begeerende aan den Deurwaarder het geëifchte *cum Expenfis* ter hand te ftellen, te præfteeren,

BATAVIA.

Res. van den Raed van Just. te Bat. wegens den vorm van rechtgedingen.

ofte op eene andere gevoeglyke wyze te voldoen, dan wel: (op eene formeele of solemneele Schuld- en Plicht-bekentenisse) te gelyk eene genoegdoende obediëntie, nevens willige aan- en onderwyzinge, op eenige hunner Goederen, Effecten, Gagien, enz, om die na enkel condemnatie en decretatie van den Raad alleen 't Rapport des Deurwaarders immediaat, en paratelyk voor 't verschuldige te aanvaarden, doen arresteeren en executeeren, ieder na zyne geaardheid en den ordinairen allerkortsten form en styl in materie van Executie maar eenigzints Practicabel zynde.

De Bewindhebberen der Oost-Indische Maetschappy ter Vergaderinge der XVII kameren vestigden ook hunne oplettendheid op dit gewigtig onderwerp, schryvende den 11 April 1774 aen den Raed van Justitie te Batavia: „ dat zy laet„ stelyk nog goedgevonden hadden gem. Raed te „ gelasten, Hunne Edelen by de eerste gelegen„ heid te informeeren, welke manier van proce„ deeren thands voor den Raed van Justitie in „ usantie is, alzo Hen Ed. was voorgekomen, „ dat die manier van procedeeren, niet alleen „ verschilt van de rechtspleging, welken den „ Raed was voorgeschreven, maer dat ook de„ zelve naer de constitutie der zaken in Indie, „ gansch oneigen en voor de Litiganten ruineus „ zoude zyn." Het blykt dan, dat de zorg van den Raed wegens eene nieuwe vorm van rechtspleging eenigzints verdagt aen de Bewindhebberen voorkwam, ten minste denzelven toescheen eene zaek van veel inziens te zyn. De Raed van Justitie antwoordde hier op by voorraed den 11 Mei 1775. „ Dat zy de vryheid namen hun

„ Ed.

" Ed. Hoog Achtb. eerbiedig te verzoeken, dat BATA-
" het Hoog denzelven mogt behagen, de disposi- VIA.
" tie op het geene den Raed van Justitie des
" Kasteels by Haer Achtb. schryven van den 31
" December 1774. nopens de presente manier
" van procedeeren by dat Gerechts-Collegie,
" hadt aengehaeld, te surcheeren, tot dat men
" Hun Ed. Hoog Achtb. daer over zoude heb-
" ben onderhouden, by des Raeds aftegaene on-
" derdanige Letteren in gem. najaer." De Raed
van Indie schreef ook hieromtrend aen de Be-
windhebberen der Oost-Ind. Maetschappy den
25 Mei 1776. in dezer voege: " De Raed van
" Justitie dezes Kasteels, by een in Copia hier
" nevens gaende schriftelyk Adres ons bericht
" hebbende, dat hun Achtb. om redenen by
" dat geschrift vermeld, zig niet in staet bevin-
" den om aen onze ordre van den 22 Novem-
" ber 1774. gefundeert op 't Aenschryven van
" Uw Ed. Hoog Achtb. by aparte Letteren van
" den 11 April des zelven jaers, ter vervaerdi-
" ging eener Instructie in cas Crimineel, te kun-
" nen voldoen, en dat zy Uw Ed. Hoog Acht-
" bare zulks in zelver voegen bedeelen by hun-
" nen de Bylagen dezes verzellenden Brief aen
" Uw Ed. Hoog Achtbare, hebben wy van on-
" zen Pligt geagt Uw Ed. Hoog Achtb. daer van
" kennisse te geven, middelerwylen wy ook
" niet mogen nalaten, met opzigt tot het door
" ons by Missive van den 11 Mey 1775 gedaen
" verzoek aen Uw Ed. Hoog Achtb. om op het
" geen den Raed van Justitie by deszelfs schry-
" ven van 21 December 1774, nopens de pre-
" sente manier van procedeeren by dat Gerigts-

 " Col-

BATAVIA. „ Collegie had aengehaeld, de dispositie te willen surcheeren, tot dat wy Uw Ed. Hoog Achtbare daer over zouden hebben onderhouden, by desen te betuigen, dat wy onze Consideratien over dat sujet voor als nog niet kunnen Suppediteeren, door ontstentenis van de daer toe nodige bescheiden, die wylen den Heer Gouverneur *van der Parra*, na gedagten zal hebben gecolligeert, dog in zyn Edelheids Boedel niet gevonden zyn."

Het antwoord van Bewindhebberen aen de Hooge Regeering van Indie van den 8 October 1777. was aldus ingerigt:

„ Uit uwe Missive van den 25 January 1776 aen ons zynde gebleeken, dat gedagte Raed zig oordeelde buiten staet te zyn, tot het vervaerdigen eener Instructie in cas Crimineel; en uit den Brief welke dat Collegie op den 10 derzelver Maend aen ons heeft geschreeven, gezien hebbende, dat de Redenen, die daer door het zelve worden bygebragt, voornamentlyk bestaen in de aenhoudende zwakheid van het getal, en de tusschenkomende veelvuldige Ziektens en Sterfgevallen der Leeden van dat Collegie, wenschen wy dat die Redenen, als in haer zelven van een Temporelen aert zynde, spoedig zullen mogen cesseeren, wanneer wy verwagten, dat aen ons verlangen zonder verder uitstel voldaen zal worden, en in allen geval meenen wy, dat gedagten Raed ter bereiking van dat einde daer mede hoe eerder zo beeter een begint dient te maken.

„ Voorts blyven wy als nog te gemoet zien uwe Consideratien, op het geene voor komt

„ by

„ by de Missive van den Raed van Justitie, de BATAVIA.
„ dato 31 December 1774, raekende de tegens-
„ woordige manier van Procedeeren by dat Col-
„ legie."

Het blykt uit dit schryven, dat de Bewindhebberen voornamenlyk de gedagten van den Raed van Indie verlangden te weeten nopens 't geen de Raed van Justitie wegens de nieuw ingevoerde manier van procedeeren voor dat Hof, aen Bewindhebberen by eenen brief van den 31 December 1774. hadden voorgedragen. Ten dien einde vondt de Hooge Regeering goed eene commissie te benoemen, en droegen den 31 July 1778. dezen last op aen de twee Buitengewoone Raeden *Smith* en *Poock*, welke Heeren, om zig van hunnen Post wel te kwyten, zekere papieren van den Raed van Justitie noodig hadden, om welke te vorderen zy van den Raed van Indie by een besluit van den 6 Augustus gemagtigd wierden.

Deze eisch gedaen zynde, verklaerde zich het Hooge Gerechtshof hieromtrend den 12 Augustus 1778. aen de Hooge Regeering, op deze wyze:

Aan zyne Edelheid den Hoog Edele Groot Achtb. Heere Reynier de Klerk, *Gouverneur Generaal, benevens de Wel Ed. Gestr. Heeren Raden van Nederlandsch Indië.*

HOOG ED. GROOT ACHTB. HEER!

en

WEL EDELE GESTRENGE HEEREN!

Wy hebben behoorlyk ontfangen een Extract uit de Notulen van het Geresolveerde in Raaden

van

BATAVIA. *Het Gerechtshof te Batavia verklaart zig nopens voorgem. eisch.*

van Indië, in dato 6 Augustus 1778, waar by uw Hoog Edelheden op het verzoek van de Heeren Raaden Extraordinair van Indië *Smith* en *Poock*, van deezen Raade koomen te requireeren, als

1°. Een volledige Copia Authenticq van de Resolutie van deezen Raade van den 12 Maart 1767, by des Raads Missive aan de Heeren XVIInen van den 26 Dec. 1774 geciteerd, en daar nevens na Nederland gezonden.

2°. Copiën van al zulke Bylagen, als de Raad by voorsz. Missive aanhaald, en nevens voorsz. Resolutie zyn overgezonden, en die denkelyk tot justificatie van des Raads sustenuen zullen hebben moeten dienen. En

3°. Copia Authenticq van de Notul van den 7 October 1760, gevallen in de zaake van den Burger *Barend Jansz.*, Eysscher; contra *Jan Davids*, Adsistent, Gedaagde; met de in margine gestelde dictamen of voldingen ter Rolle, mitsgaders de daar op gevallen dispositie van deezen Raade, omme na bekoming van dezelve te laten afgeeven aan de voorn. Heeren *Smith* en *Poock*.

Wy hebben dan ingevolge dat besluit, en de bekoomde informatie van onzen Præsident, dat de Commissie op de twee voorn. Heeren Raaden van Indiën gedecerneert, alleen zyne relatie hadde, tot de *modus procedendi* in het civiele, by deesen Raade tegenswoordig in observantie, en by gevolg dat de gerequireerde Papieren alleen hun betrekking hadden tot soodanige Bylagen, als de Raad by haare Missive aan de Heeren XVIInen den 26 December 1774, heeft opgezonden, tot adstructie van haare positiven, raakende den voorsz. *modus procedendi* by dien Brief ter neder gesteld; — wy hebben dan (zeggen wy) het Register nevens voorschr. Missive afgezonden, geresumeert en bevinden, dat de voorsz. Bylagen bestaan in het volgende: als

1°. Onder Littra T; een Extract uit het Register

ter van de Resolutie van deezen Raade, concerneerende deszelfs dispositie omtrent eenige nadere schikkingen in de manier van procedeeren in cas Civiel voor deezen Raade, met byvoeging der Redenen en Motiven, die den Raad daar toe hebben bewoogen; zoo als wy de eere hebben hier nevens te voegen,

BATAVIA.

Het Gerechtshof te Batavia verklaart zig nopens voorgem. eisch.

2°. Onder Littra R. 1 en 2 loco enz. meede 1 en 2 loco.

a) Een afschrift van het Placaat van den jaare 1625, waar by de manier van procedeeren is gestatueerd.

b) Een Copia van het in dat Placcaat onder anderen, door den Wetgeever met advys van die van onzen Raade, gegeven voorschrift, of instructie dien aangaande, beide geëxtraheerd uit het Eerste Deel van het Placcaatboek, zodanig als dat ter Secretary van deezen Raade, in een ongetekend afschrift gevonden word.

c) De *modus procedendi*, zodanig als die beschreeven staat in het Indiëns Ordonnantieboek, of de zogenaamde Bataviasche Statuten van den jaare 1642.

D) Een Copia van het slot van het Indiëns Ordonnantieboek, beide al mede geëxtraheert uit het by den Raad berustende ongeteekend afschrift van het zelve, en welke vier producten wy insgelyks, in voldoening van uw Hoog Edelhedens geëerd requisit, hier nevens laten verzellen.

Edoch wat aangaat het derde, namentlyk een Copia Authenticq van een Notul van den 7 October 1760: gevallen in de zaak van den Burger *Barend Jansz.*, Eysscher; contra *Jan Davids*, Adsistent, Gedaagde; met de in margine gestelde dictamen of voldingen ter Rolle, mitsgaders de daar opgevallene dispositie van deezen Raaden, daar omtrent Hoog Edele Heeren! kunnen wy niet voldoen, aangezien er nooit zodanig een Notul is afgezonden; Ja, daar van is by des Raads Missive zo min als by het Register eenig gewag gemaakt.

Het

BATAVIA. Het Geregtshof te Batavia verklaert zig nopens voorgem. disch.

Het is wel waar dat in de voorsz. Brief van den 26 December 1774 gevonden worden, die namen van *Barend Jansz.*, burger, Eysscher; en *Jan Davids*, adsistent, Gedaagden; maar die zyn daar niet geallegeerd als een Notul of een formeel Geding en voldingen in een zaak tusschen die twee perzoonen in lite gebragt, maar alleen aldaar tot een bewys en een voorbeeld aangehaald, hoedanig de citatien of dagvaardingen geschieden pro dato van des Raads besluit van den 12 Maart 1767, even als men anders wel gewoon is te stellen door de namen van *Mevius*, contra *Sempronius*, of *Pieter*, contra *Paulusz.*, dan wel N. N. contra N. N., gelyk dat in de voorsz. Missive van den 16 December 1774, ten allerklaarste blykt.

En hier mede

Hoog Edele Groot Achtbare Heer, en Wel-Edele Gestrenge Heeren,

Bidden wy God Almachtig uw Hoog Edelhedens in een langduurige en voorspoedige Regeering te conserveeren.

Geschreeven tot Batavia op het Eiland groot Java.

Ter Ordonnantie van dezelve.

(Was geteekend)

G. J. Welgevaren, Secretaris.

Nog de Gecommitteerdens *Smith* en *Poock* waren van oordeel, dat in den brief van den Raed van Justitie aen de Vergadering van XVII. van den 26 December 1774 stellingen voorkwamen, tot verdeediging van de nieuwe manier van proceedeeren; welken zy met egte stukken zouden kunnen betoogen, onwaerheden te zyn; maer zy hadden, om met zekerheid hieromtrend te werk te gaen, nog eenige stukken en papieren nodig,

wel-

welken zy gaarne wenschten te erlangen. Zy vervoegden zich dan hieromtrent aan den Raad van Indie by het volgend geschrift:

BATAVIA.

Aan zyn Hoog Edelheid den Hoog Edele Groot Achtb. Heere Reynier de Klerk, *Gouverneur Generaal, benevens de Wel-Edele Gestrenge Heeren Raaden van Nederlandsch Indie.*

HOOG EDELE GROOT ACHTB. HEER!

en

WEL-EDELE GESRENGE HEEREN!

De Gecommitteerdens verzoeken eenige stukken en papieren enz.

De Ondergeteekende Raaden Extraordinair by resumptie des Briefs van den Agtb. Raad van Justitie deezes Casteels in dato 26 December 1774, aan de Hoog Edele Groot Agtb. Heeren Gecommitteerden ter Vergaderinge van XVIIden geschreven, hebben daarin onder anderen geposeerd gevonden: Namentlyk

,, En anderdeels om dat het ruineuse dat 'er
,, voorens in was (namentlyk de manier van Proce-
,, deeren) door deeze Resolutie, als dit heilzaam
,, oogmerk ten doel hebbende, zoo veel mogelyk
,, is gesnuykt;

,, In zoo verre, dat de Raad tegenswoordig vol-
,, staan kan met om de veertien dagen maar een
,, Rolle te houden, daar zulks voor Anno 1767 om
,, de agt dagen plagt te geschieden, en dat veele
,, differenten 't zedert dien door accoord uit den
,, weg geruimt worden en de meeste processen ag-
,, terwegen blyven, mitsgaders dat die geenen, die
,, geprosequeert worden, niet alleen gering zyn,
,, maar ook ordinair binnen 6 a 8 maanden door de
,, beletting van alle ongepermitteerde termynen,
,, voldongen en getermineert zyn, zoo meede dat
,, de

BATAVIA. „ de Declaratien van Onkosten ruim een derde minder rendeeren dan 6 à 7 jaaren voor de gemelde „ resolutien.

De Gecommitteerdens verzoeken eenige stukken en papieren enz.

Hoog Edele Heeren! de Ondergeteken hebben verscheide Authentique Stukken in handen, waaruit het tegendeel (inzonderheid van het laaste door haar Agtb. geposeerde) schynt geprobeert en beweezen te worden, en terwyl dit een point is, dat inzonderheid by de ondergetekenden in aanmerking komt, en zoo zy vertrouwen mede Uw Hoog Edelhedens attentie zal verdienen;

Zoo hebben de Ondergeteekenden, om met alle volkoomen zeekerheid Uw Hoog Edelhedens daaromtrent in het vervolg te konnen berigten, noodig de visie en resumptie van verscheide by den Agtb. Raad van Justitie gedient hebbende Processen, Requesten &c. en terwyl die ter Secretarye van Haar Agtb. berustende zyn, waar toe de Ondergeteekenden geen acces hebben:

Zoo neemen de Ondergeteekenden de vryheid Uw Hoog Edelhedens zeer reverentelyk te verzoeken, dat Uw Hoog Edelhedens den Agtb. Raad van Justitie deezes Casteels gelieven te beveelen om aan de Ondergeteekenden (als door Uw Hoog Edelhedens in deezes gecommitteert zynde) onder behoorlyke quitantie ter visie en resumptie te moeten laaten afgeeven al zulke Processen, zoo Civiele als Crimineele, die bereids ten definitive afgedaan, en geen verdere provocatie subject zyn; als mede de origineele Civiele, Crimineele en Request Rollen van vroegere jaaren, die de Ondergeteekenden mogten oordeelen nodig ter resumtie te hebben.

En hebben verders d'Eere met alle Hoogagtinge en Eerbied te zyn

Hoog Edele Groot Agtb. Heeren en
Wel-Edele Gestr. Heeren. enz.

Dit verzoek wierdt aen de Heeren *Smith* en *Poock* by den Raed van Indie toegestaen, blykende het navolgend

Ex-

Extract uit de Notulen van het geresolveerde in Raede van Indië. BATAVIA.

Den 8 September Ao. 1778.

Den Raad van Justitie dezes Casteels is goed gevonden aan te beveelen, om aan de Heeren Raden Extraordinair *Smith* en *Poock*, tot volbrenging van de Hun Edelens ter Sessie van den 31 July laastleeden opgedragene Commissien onder behoorlyke quitantie, ter Visie en Resumtie te laten afgeven, al zulke Processen, zo Civiele als Crimineele, die bereids ten definitive afgedaan en geen verdere Provocatie Subject zyn, en Hun Edelens zullen koomen te requireeren, als meede de origineele Civiele, Crimineele en Requeft Rollen van vroegere jaaren, die dezelven insgelyks zullen noodig oordeelen.

De Raed van Indie staet dit verzoek toe.

(was geteekent)
A. D. Bock, Secretaris.

De Raed van Justitie deze Resolutie den 8 September 1778. van den Raed van Indie ontvangen hebbende, als mede eene Notitie of Lyst van stukken en rechtszaken, die men begeerde, aen den eersten Klerk van dien Raed van Justitie zynde overgegeven, maekte dit Gerechtshof zwaerigheid hier aen te voldoen, en verschoonde zich by den Raed van Indie den 23 September 1778. op deze wyze:

Aan zyn Hoog Edelheid den Hoog Edelen Groot Achtb. Heere Reynier de Klerk, *Gouverneur-Generaal, benevens de Wel-Edele Gestrenge Heeren Raaden van Nederlandsch Indie.*

BATAVIA.

HOOG EDELE GROOT ACHTB. HEER!
en
WEL-EDELE GESTRENGE HEEREN!

Het Gerechtshof verschoont zig van het voorgeeven der gevraagde stukken.

Wy hebben behoorlyk ontfangen Uw Hoog Edelhedens Resolutie van den 8 Septemb. 1778, houdende bevel aan ons,

Omme aan de Heeren Raeden Extraordinair van Indiën *Smith* en *Poock*, tot volbrenging van de aan hun Edelens by Resolutie van den 31 July bevoorens opgedrage Commissie, onder behoorlyke quitantie ter visie en resumptie te laaten afgeeven al zulke processen, zoo Civiele als Crimineele, die bereids ten diffinitive afgedaan en geene verdere provocatie subject *zyn*, en hun Edelen sullen komen te *requireeren*, als mede de origineele Civiele, *Crimineele* en Request Rollen van vroegere Jaeren, en die Hun Edelen insgelyks zullen nodig oordeelen.

En wy hebben, na overweeging van dezelve, zo mede van zekere door den Heer *Poock*, aan den gesworen Clercq ter Secretary van onsen Raade overgegeeve Notitie, waarin zyn Edele op fondament van voorsz. Resolutie komt te requireeren, als

1°. Het afgedaane Proces tusschen den Advocaat Fiscaal *van der Verm*, contra *Johannis Vonk*, Ged:

2°. Het afgedaane Proces van als vooren, contra *Johan George Daniel Hasselaar*, suppl. in cas van submissie.

3°. En het Proces in materie van complainte van *Mannasse Izaak de Mar*, contra *Maria Berega*, Wed. *de Klerk*:

Mitsgaders het gecommuniceerde door onzen Præsident, behelsende; dat het voorsz. besluit van Uw Hoog Edelhedens was gearresteerd op een ingediende Memorie van de Heeren *Smith* en *Poock*, waar in haar Edelen tot fundament van de noodzaakelykheid van dit Request poseeren:

Dat

Dat haar Edelen in handen zouden hebben ver- scheide Authentique Stukken, waar uit het te- gendeel van des Raads solemneele verseekering by hun Brief aan de Heeren Majores in dato den 26 December 1774 gedaan zoude schynen geprobeerd en beweesen te worden;

BATAVIA.

Het Gerechtshof verschoont zig van het overgeven der gevraagde stukken.

En wy hebben, zeggen wy dan, na eene rype overweeging van dit een en ander, ons in die noodzaakelykheid gevonden, van aan Hun Hoog Edelhedens te moeten adviseeren, zoo als de Eere hebben met den meesten Eerbied te doen by deezen, namentlyk, dat vermits alle origineele en andere papieren en bescheyden tusschen Parthyen Litiganten gewisseld, en ten procesße geproduceert, aan onze zorge en bewaring worden toevertrouwt, wy die derhalven dan ook als een *Sacrum depositum* Seponeeren moeten, en dezelve of schoon de questieuse zaak ook getermineerd en buiten alle provocatie gesteld mogte weezen; alzoo min uit onze origineele Retroacta geeven kunnen: Eene drangreede, Hoog Edele Heeren! die wy op dit subject meermaalen aan uw Hoog Edelhedens hebben betoogd, en die wy ook de eer gehad hebben, meer dan eens te mogen zien wettigen door onze Heeren en Meesters; wy neemen derhalven, en om de kortheid zoo veel mogelyk te betragten; de vryheid, op dat zelfde vertoog by deezen aan uw Hoog Edelhedens zeer reverentelyk te inhereeren, met ootmoedig verzoek dat uw Hoog Edelhedens; op fondament van dien, ons gelieven te excuseeren van de voldoening aan de voorgemelde ordre.

Dan dewyl wy geene de minste zwarigheid vinden, om het door ons bedeelde aan de Heeren Majores, Namentlyk:

1°. Dat de gemaakte alteratie in de *modus Procedendi* in cas Civiel, by de Resolutie van den 12 Maart Anno 1767, reeds bepaald, een allezints nuttig en heilzaam oogmerk te doel heeft;

BATAVIA.

Het Gerechtshof verschoont zig van het overgeven der gevraegde stukken.

2. En dat wy het effect daarvan reeds hadden ondervonden door de Consid-rable vermindering zoo van de Processen, als van de kosten derzelve:

Aan een naauwkeurig onderzoek en beoordeeling van uw Hoog Edelhedens over te laaten, en ook geen oogmerk hebben, om ons dat onderzoek en oordeel door de voorsz gemoveerde bezwaarnisse te onttrekken; zoo verzoeken wy al verder dat uw Hoog Edelhedens in steede van deze geordonneerde afgave zig voldaan gelieven te houden, met het geeven van visie en resumtie ten overstaan van twee Commissarissen uit onzen Raade geadjungeert met onzen Secretaris, het zy ter ordinaire Raadkamer, dan wel op zoodanige andere bekwaame plaatse, als Uw Hoog Edelhedens daar toe *zullen koomen* te bepaalen, of by de Heeren Smith en *Poock zal wor*den verkoozen, en dat van alle zoodanige Processen en Retroacta van onze Raade, als welgemelde Heeren zullen komen te requireeren, en wy behoudens onzen pligt en zonder aan de aan ons door deeze en geene particuliere perzoonen toe vertrouwde Secretesse te kort te doen, in staat zullen zyn, tot het nemen van de begeerde visie en resumptie voor te stellen, en als hoedanig wy by avance aanmerken, dat geenzints geconsidereerd konnen worden, die by den Heer Poock reeds gevorderde twee Crimineele Processen; want gelyk in het eerste, als roulleerende over een geperpetreerd overspel tusschen den Geciteerde Vonk en Johanna Geertruda de la Haye, Huysvrouw van den thans overleeden Commandeur en Opper-Equipagiemeester alhier Asuerus van den Berg, voorkomen verscheide zaaken en omstandigheden, dewelke zoo ten aanzien van de qualiteit en hoedanigheid der by voorgemelde Egtelieden verwekte en nog in leevende lyve zynde kinderen, waar van 'er zelfs nog een hier aanweezig is, als in opzigt van hunne nog overgebleeve Moeder voorn. die reeds by uw Hoog Edelhedens na ingenomen Advys van onzen Raade gratieuselyk is ontheft

van

van den overigen tyd, die zy volgens ons arrest, nog geconfineerd had moeten blyven, en gevolgelyk daar door thans gesteld is in een staat die haar permitteerd, om weder te bertrouwen, eene Secretesse en Seponeering by onzen Raed vorderen, zoo is het tweede dat op een enkel Request van submissie en verhoor van den Officier, is afgedaan, geënclaveerd aan een tweede proces tegens een ander perzoon, die vermits zyne aufugie, eeniglyk by contumatie heeft konnen worden gepunieert met Ban *ad vitam*, en welke procedures derhalven naar onze gedagten, niet gehouden konnen worden als finaal afgedaan, en buiten verder bemoeyenissen van den Raad gebragt te zyn.

BATAVIA. *Het Gerechtshof schoont zig van het overgeven der gevraegde stukken.*

Edog ingevalle, dat het Uw Hoog Edelhedens (tegens verwagting) niet mogte behagen, aan voorsz. onze zeer reverentelyk voorgestelde visie en resumptie der gerequireerde, en by ons eenigzints bepaalde origineele Processen en Retroacta van onzen Raade te vaceeren, als dân verzoeken wy te mogen volstaan met de afgave van Copia Authenticq derzelve.

En nevens dit ons alternatief voorstel, het welk even zo veel, als de gevorderde afgave zal konnen contribueeren tot dat einde, waar toe het zelve gezegt word te moeten strekken, bieden wy Uw Hoog Edelhedens nog aan een Authenticq uittrekzel zo uit onze Civiele Sententieboeken, als uit de boeken van onzen Secretaris en Sequester, door denzelven, op ons expres Requisit overgegeven, en door twee Commissarissen onzen Raade, daar toe benoemd, geëxamineerd, en tegens de gem. Boeken geconfronteerd, en waar uit met een opslag van een oog zal konnen worden nagegaan, niet alleen hoe veel Processen 'er sedert January 1764 tot ultimo Decembem 1777 by den Raad zyn afgedaan, en hoe veel gerendeerd hebben de Declaratie van kosten in gemelden tyd opgemaakt, maar ook, hoe dat de vier voorige Jaaren van 1764, 1765, 1766 en 1767 door den anderen geslagen en vergeleeken wordende met de 10 aanvolgende mede door den anderen geslagen Jaaren, eene vermindering in de laatste Jaaren, na het

BATAVIA. *Het Gerechtshof verschoont zig van het overgeven der gevraagde stukken.*

het effect van de door ons gearresteerde alteratie in de *modus procedendi* in cas Civiel, komt aan te coonen van 24 stux Processen en Rds. 3300 aan kosten 's Jaars, het geene te zaamen in de laatste 10 Jaaren uitleeverd eene vermindering van 240 stux Processen en Rds. 33004. 23 aan kosten. (*)

Wy

(*) *Woensdag den* 23 *September* 1778.

De Secretaris deezes Raads, heeft op het daar toe gedaane requisit, aan den Raad overgegeeven de volgende rekening, die verstaan is te stellen in handen van de Heeren *Maas* en *Rossel*, om dezelve te examineeren, en met de boeken te confronteeren, mitsgaders na zulks den Raad te dienen van rapport.

In kennisse van my

(was geteekend)

R. G. van Polanen Agcl.

Leges van den Agtbaaren van Justitie des Casteels Batavia.

1764. ultimo Sephr. pr. 5 Percent uit de Declaratien van kosten, zoo in Civiele als Crimineele, van primo January tot ultimo Decemb. 1764. Heeren Commissarissen van welgemelden Raade competeerende, wegens 't nazien van dezelve. Ryksd. 746-10-0

1764.	ultimo Sephr. pr. 5 Percent ... wegens 't nazien van dezelve.	Ryksd. 746-10-0
1765.	——— Idem in 12 M.	1328-13-0
1766.	——— Idem in 12 M.	718- 8-0
1767.	——— Idem in 12 M.	645-17-0
	dus in 4 jaaren .	Ryksd. 3438- 0-0

Het geen door den anderen geslagen wordende, aantoond dat in de voorsz. vier jaaren en voor het effect van de Resolutie van Maart 1767, waar by de manier van procedeeren eeniger maten

Wy zyn hier toe eerder overgegaan, om dat deze bereekening, waar op ons schryven aan de Heeren

BATAVIA. Mees.

Het Gerechtshof verschoont zig van het overgeven der gevraegde stukken.

	is gealtereerd, de 5 pr. Cto. uit de Declaratie van kosten Jaarlyks hebben gerendeert.	Ryksd. 859-24-0
1768.	ultimo Sepbr. Idem in 12 M.	Ryksd. 640-36-0
1769.	——— Idem in 12 M.	687-13-0
1770.	——— Idem in 12 M.	557- 5-0
1771.	——— Idem in 12 M.	820-27-0
	dus in deeze 4 jaaren .	Ryksd. 2705-33-0

Het geen door den anderen geslagen wordende, aantoond dat in de voorsz. vier jaaren, en na het effect van de Resolutie van Maart 1767, de 5 percent uit de declaratie van kosten jaarlyks hebben gerendeert. . . . . Ryksd. 676-20-¼

De vier laatste jaaren afgetrokken van de vier voorigen jaaren, zo toont dit aan, dat 8 Declaratien van kosten, na het eff. ct van de eeniger maten gealtereerde manier van procedeeren van Maart 1767. jaarlyks minder hebben gerendeert. . . . . Ryksd. 183- 3-¾

Zoo dat de gezamentlyke Declaratien van kosten, waar uit deeze 5 pr. Ct. getrokken zyn in deeze laatste vier jaaren minder dan in de vier voorige jaaren hebben gerendeert Ryksd. 14646-12. of jaarlyks circum circa . . Ryksd. 3661-27-0

1772.	ultimo Sepbr. 5 percent uit de Declaratien van primo January tot ultimo Dec. in 12 M. .	Ryksd. 705-14-0
1773.	——— Idem.	509-16-0
1774.	——— Idem.	761-17-0
1775.	——— Idem.	733- 5-0
1776.	——— Idem.	618-24-0
1777.	——— Idem.	990- 4-0
	Dus in deeze 6 jaaren .	Ryksd. 4317-32-0

BATAVIA. Meesters Principaal is gefondeert geworden, aan het begeerde onderzoek van de Heeren Smith en Poock niet

Het Gerechtshof verschoont zig van het overgeven der gevraegde stukken.

Het geen door den anderen geslagen wordende aantoond, dat in de voorsz. 6 jaaren, en na het effect van de Resolutie van Maart 1767. de 5 pr. Ct. uit de Declaratie van kosten Jaarlyks hebben gerendeert. . Ryksd. 719-29-5

Deeze zes laatste jaaren, vergeleeken wordende met de vier voorige jaaren van 1768, 1769, 1770 en 1770. zoo toond dit wel aan dat in de laatste jaaren de 5 pr. Ct. uit de Declaratie jaarlyks meerder gerendeert hebben iets minder dan . . . . Ryksd. 43-9-8

Of in gemelden tyd van 6 jaaren Ryksd. 259-6½, en dat gevolgelyk na die vyf pro Cento het bedragen der Declaratien in de gemelde 6 Jaaren meerder hebben beloopen Ryksd. 5182-34. dan wel 's Jaars Ryksd. 863-27½. Edog wanneer een generaal overslag word gemaakt van den tyd dat de 5 pr. Ct. uit de Declaratien zyn ingevoerd, het geene begonnen is met den 8 of 10 Dec. 1763. dan zal men bevinden dat in der daad de kosten van den processe, in de 10 jaaren na de introductie, of eygendlyk na dat effect heeft geforteert de meerm. Resolutie van 1767, schoon niet juist een derde, nogthans wel een vierde zyn vermindert, want in de 4 jaaren 1764, 1765, 1766, 1767. hebben gerendeert; te weeten de 5 pr. Ct. Ryksd. 3438. of door den anderen 's jaars. . . . 859-24-0

En rendement der gezamentlyke Declaratien Ryksd. 68760 - of door den anderen 's jaars . . Ryksd. 17190-0-0

Een in de latere 10 jaaren van 1768, 1769, 1770, 1771, 1772,

niet alleen veel ligt en hulp kan byzetten, maar ook voornamentlyk strekken zal konnen, om Uw Hoog Edel-

BATAVIA.

Het Gerechtshof verschoont zig van het overgeven der gevraegde stukken.

1772, 1773, 1774, 1775, 1776, 1777. als 5 pr. Cento. Ryksd. . . . . 7023-17.
of 's jaars. . . Ryksd. 702-16-0
En het rendement als vooren Ryksd. . . 140467 1/2
of 's jaars. . . . . Ryksd. 14046-34-0
Gevolgelyk hebben geduurende de laatste 10 jaaren de onkosten jaarlyks minder gerendeert, te weeten de 5 pr. Ct. . . . . . C. Ca. Ryksd. 157-8-0
En het rendement der Declaratien. . . . . Ryksd. 3143-14-0
Het geene dan in de laatste 10 jaaren, na de gem. Resolutie, uitleeverd eene vermindering op het geheel, te weeten aan de 5 pr. Ct. . . . . . . Ryksd. 1571-34-0
En het rendement der kosten. . . . Ryksd. 31432-44-0

of te samen . Ryksd. 33004-28-0

Accordeerd in opsigte van de 5 pr. Ct. uit de Declaratien in cas Civiel en Crimineel met het Venduboek, als uit het zelve geextraheert en getrokken uit de daar in loopende Reek. onder de naam van *Leges van den Agtb. Raad van Justitie des Casteels Batavia.*

(was geteekend)

G. J. WELGEVAREN, *Secretaris.*

Van pr. January 1764. tot ult. December 1767, zynde vier jaaren, zynde by den Raad afgedaan Processen. 230
Op alle jaar 57 stuks ruim.
Van pr. January 1768. tot ult. Decemb. 1771. Idem. 188
Of alle jaar 47.

 Dus

Batavia.

Het Geregtshof vertoont zig van het overgeven der gevraagde stukken.

Edelhedens by provisie te doen zien, dat het onaangenaame, voor ons al vry hoonende in de Memori ter neder gestelde, namentlyk: dat haar Edelen ve scheide Authenticque stukken in handen hebben wa

Dus in de 4 laatste jaaren minder. . . . 4

Of alle jaar 10 stuks ruim.

Van pr. January 1772. tot ult. Decemb. 1777, zynde zes jaaren, zyn by den Raad afgedaan Processen. 15

Dan wel 's jaars 25 stuks ruim.

Of wel aldus.

Van pr. January 1764. tot ult. Decemb. 1767, zyn 'er afgedaan Processen. . . . 23

Of 's jaars ruim. . . . 5

En pr. January 1768. tot ult. Decemb. 1777. Idem. 33

Of wel 's jaars ruim. . . . 3

Makende alzoo in de laatste Jaaren na de Resolutie van 1767. alle Jaaren een vermindering van 24 stuks Processen, of in de gepasseerde tien jaaren. 24

Accordeert met de Memorialen en Civiele Sententieboeken van den Raad, waar uit deeze is geëxtraheerd, enz.

Agtervolgende zekere Commissie van den Agtb. Raad van Justitie des Casteels Batavia den 23 deezer Maand September, hebben wy Mr. Gysbertus Maas en Hendrik August Rossel, Raaden in den voorsz. Raade als Commissarissen, geadjungeert met Jan Greeve, gezw. Clercq te Secretarye van denzelven Raade, op den 28 der gemeld Maand de vooren staande Notitien geconfronteert en nagezien tegens de Memorialen, Civile Sententieboeken en ve de Rollen, berustende in de Archieve van meldn. Raad en bevonden de gem. Notitien daar meede te accordeer 't geen wy de Eer hebben te doen dienen tot Rapport.

(was geteekend)

Gysbertus Maas en *H. A. Rossel*

In kennisse van my.

(was geteekend)

Jan Greeve, gezw. Cle

waar uit het tegendeel geprobeert en beweezen schynt te worden, en dus in staat meenen te zyn, om ons te overtuigen dat wy onze Supperieuren hebben getragt door valsche opgave te circumduceeren en te misleiden, juist voor zoo aannemelyk niet moet gehouden worden.

BATAVIA. *Het Gerechtshof verschoont zig van het overgeven der gevraegde stukken.*

Ende hier mede

Hoog Edele Groot Agtbaare Heer en Wel-Ed. Gestrenge Heeren!

Bidden wy God Almachtig Uw Hoog Edelhedens in eene langduurige en voorspoedige Regeering te conserveeren.

Ter Ordonnantie van dezelve.

Uw Hoog Edelhedens gantsch Dienstwillige en Getrouwe — De Præsident en Raaden van Justitie des Casteels Batavia.

(Was geteekend)

G. J. WELGEVAREN, *Secretaris.*

Men ziet, dat in deze brief drie hoofdzaken in aenmerking komen: I. of niet het Gerechtshof tot bewaring en geheimhouding van de oorspronkelyke processtukken eeds en amtshalven verpligt is? II. Daer het aen de eene kant zeker is, dat de Gecommitteerde Heeren *Smith* en *Poock*, zouden zy hunne commissie wel uitvoeren, de noodige stukken en papieren moesten hebben; of het egter aan den anderen kant ook even zeker is, dat de visie en resumtie, die het Hof ten overstaen van twee Commissarissen uit den Raed, aenboodt, tot dit einde voldoende was? En III. indien al dit niet voldoende mogt zyn, of dan eindelyk niet het geven van copie Authenticq van de gevraegde stukken voldoende moest geagt worden? Immers is het geen twyffel, of de Hee-

BATAVIA. Heeren Gecommitteerdens zouden uit de egte en gewettigde copyen geen mindere onderregting dan uit de oorspronglyke stukken zelven hebben kunnen bekomen. Zo dat men te regt zoude kunnen besluiten, dat het gansche geschil op eene uiterlykheid, op een *point d'honneur*, zo als de Fransche spreeken, t'huis komt. Hoedanige geschillen om zaken van weinig belangs ontstaen, zeer veel nadeel aen de regeering toebrengen, en niet zelden gewigtige zaken beletten of verderven. Dog de Raed van Indie zag de handelwyze van den Raed van Justitie uit een ander oogpunt, gelyk blykt uit het

Extract uit de Notulen van het gebesoigneerde en geresolveerde in Raede van Indië.

Maandag den 6 October 1778.

Besluit van den Raed van Ind. nopens de weigering van den Raed van Justitie.

Onder de Heeren Leeden rondgeleezen, en door den Heer Gouverneur-Generaal ter *dispositie* geëxhibeert zynde een advis van den *Raad van Justitie* deezes Casteels de dato 23 September laastleeden, concerneerende het gedemandeerde aan gemelden Raade, by Extract uit de Notulen van den 8 derzelver maand, om aan de Heeren Raaden extraordinair Smith en Poock, onder Recipisse af te geeven al zulke Processen, zoo Criminee-le als Civiele die bereids ten diffinitive afgedaan, en geen verdere provocatie subject zyn, als hun Edelhedens zouden requireeren, zoo meede de origineele Civiele en Crimineele Rollen van vroegere Jaaren, zoo is na deliberatie verstaan, by het voorsz. besluit van den 8 September passato te persisteeren, en den Raad van Justitie dien volgende aan te beveelen, zonder langer weygering, of eenige andere uitzondering te maaken, binnen driemaal vier en twintig uuren aan het meergemeld besluit

fluit deezer Regeering prompt te voldoen of by onverhoopte vordere disobedientie, nominatim op te geeven, welke van den Heer Præsident, Leeden, of de Officieren van Justitie zig tegens deze ordre aankanten, onder waarschouwing, dat men die geenen die ongehoorsaam blyven, de facto uit hunne dienst zal ontslaan, en hunnen gage en emolumenten laaten afschryven.

Voorts den Raad van Justitie ter hunner Narigt nog kennisse te geeven, dat men over deze zaak geen schriftuuren, hoe genaamd, meer verwagten of aanneemen zal.

BATAVIA. Besluit van den Raed van Ind. nopens de weigering van den Raed van Justitie.

(was geteekend)

Dk. Goedbloed, Secretaris.
Jan Greeve, gezw: Clercq.

Daegs voor dat deze Resolutie genomen wierdt, was aen den President van den Raede Mr. *Thomas Schippers*, door den eersten Klerk, uit naem van den Gouverneur-Generael verzogt om den volgende dag niet in de vergadering van den Raed van Indie te verschynen, aengezien over het berigt van het Gerechtshof van den 23 September zoude geraedpleegd worden, gelyk dan ook die Heer zig onthieldt van de bywooning dier vergadering. Onderwyl vondt de Raed van Indie in deze vergadering den 6 October ook goed, niet alleen over dat berigt te raedplegen, maer ook teffens den Heere *G. J. Welgevare*, zederd 15 jaeren Geheimschryver of Secretaris by het Hooge Gerechtshof, tot secunde van Ternate te benoemen, terwyl het Hof van Justitie altyd beweerd heeft, dat volgends de grondwetten van regeering geen Secretaris nog ander Amtenaer of Bediende van den Hove zonder voorkennis van den President mag weggenomen worden.

De

BATAVIA.

De Raed van Justitie den 7 October over gem. Resolutie van den Hooge Regeering raedplegende, besloot, dat de Raed eed- en pligtshalven aen dezelve niet konde nog mogte voldoen en by zyn besluit volhardde, met protestatie tegen disobedientie en ongehoorzaemheid: Van dit besluit zondt hy aen de Regeeringe een Extract door den President, Leden en Secretaris eigenhandig onderteekend. Dit blykt uit het zelve, aldus luidende:

Woensdag den 8 *October* 1778.

Extraordinaire Vergadering des Voormiddags om 9 *uuren.*

Presenten.

Den Wel-Edele Gestr. Heere en Mr. Thomas Schippers, *Raad Extraordinair van Indie, en President, benevens de Agtb. Heeren*
Mr. Cornelis Maas, *Raad Ordinair,*
Mr. Jacob de Meyer, *Do. Do. en proint: Advocaat Fiscaal.*
Mr. Johannes Gabriel van Gehren, *Ordinair Raad*
Mr. Jacob George van Rossum, *Ordinair Raad.*
Mr. Elso Gerardus Bogaard, *Ordinair Raad.*
Mr. Henderik August Rossel, *geassumeerd Lid.*
Mr. Cornelis Johannes Reyniers Meurs, *geassumeert Lid, en*
Mr. Johannes Theodorus Visscher van Gaasbeek, *geassumeert Lid,*
Mr. Pieter Ras, *prointerim Water - Fiscaal.*

Dempto door Indispositie.

Mr. Jan Cornelis Luyken, *Extraordinair Raad.*

Zyn geresumeert en na zulks gearresteerd, de Resolutien, genomen in datis den 26 Aug. 9, 23, 30 September, Item 6 October 1778.

Ook

Ook zyn geresumeert en geteekend geworden, de volgende geëxtendeerde en gearresteerde Sententien: Te weeten ten lasten van *Djoemat*, *Maria*, *Janjong*, *Alie*, *July*, *Augustus*, *Sookoer*, *Gegeer*, *Wauwwau*, *Matos*, *Goena*, *Boeton*, *Palewang*, *Moedik*, *Spadille*, *Bastiaanz*: alle 16 's Heeren gevangen.

BATAVIA.

De Raad van Just. volhardt by zyne verschooning en weigering.

Nog is geresumeert en gearresteert de Sententien in cas Civiel, tusschen *Mochamat Nina Achet*, Impetrant van Appel, contra *Rachina*, Gedaagdesse.

Na resumptie is verstaan te registreeren, een Extract uit de Notulen van het geresolveerde in Raade van Indië, van dato den 2 hujus, houdende ordre wegens de afschaffing van den Keurmeester van het Beestiaal, en het branden of merken der Buffel Beesten. ens.

Aan den Procureur *Popkens*, voor den Curator *ad lites Wannemaker*, is geaccordeert appoint. in Rauw-Actie tegens den adsistend *Bernardus Reers*, en zulks met de Clausule om te kiezen *domicilium citandi & Executandi*:

De Heeren geassumeerde Leeden en de prointerim Water-Fiscaal, op hun daar toe gedaane verzoek geëxcuseert weesende is geleezen een Extract uit de Notulen van het geresolveerde in Raade van Indië op den 16 deezer, ten gemelde daage, des smiddags om 12 uuren by den Heer Præsident deezes Raads beslooten ontfangen, houdende. (*)

Waar op gedelibereert weezende, andermaal met eenpaarigheid van stemmen is goed gevonden, Haar Hoog Edelhedens ter zaake van het voorgemeld geëerd verbod, om geene verdere vertogen of

(*) Wy hebben hier voren dit besluit mede gedeeld.

BATAVIA. of demonstratien dien aangaande te doen, by Extract deezes eeniglyk in allen eerbied te adviseren:

De Raed van Just. volhardt by zyne verschooning en weigering. Dat gemelde des Raads addres met unanime stemmen van de Leeden deezes Raads, excepto de Heeren *Luyken* en *Ras*, die door indispositie de vergadering van dien dag niet hebben konnen bywoonen, is gearresteert geworden, en dat wel na een ryp overleg en eene eenpaarige sustenue, dat de naarkoming van Uw Hoog Edelhedens voorm: zeer gerespecteerde ordre, direct aanliep tegens Eed en Pligt van den Regter:

Dat zy dien onvermindert in aanschouw neemende, Uw Hoog Edelhedens betoonde ongenoegen over des Raads gem. bezwaar en de te dugtene bedreigingen daar nevens gedaan, dit teeder poinct andermaal met alle mogelyke attentie hebben overwoogen; doch dat aan haar niets is te vooren gekoomen het geen slegts eenige de minste aanleiding heeft konnen geeven, omme daar uit op maaken, dat de Raad in haare voorsz. sustenue erreerde:

Dat derhalven de Raad niet uit disobedientie of onwilligheid, om aan haar Hoog Edelhedens geëerd welbehaagen te voldoen, waar tegen zy om die reede (hoewel niet dan met den uitersten Eerbied) op het kragtigste protesteerende zyn, maar eenlyk en alleen uit eene overtuiging, en gegronde bedugting, dat zy anders doende, haar Eed en Pligt zouden overtreeden, andermaal met zeer veel leedweesen moet betuigen, dat zy als noch moet volharden by al het geene in meergemelt haar addres, met zoo veel omzigtigheid als eerbied aan Haar Hoog Edelhedens is betoogd:

Terwyl al verder is verstaan, by eene apparte Resolutie, ampel aanteekening te houden van de bygebragte reedenen en 't daar op gefondeerde verzoek van de voorgemelde Heeren geassumeerde Leeden en Water-Fiscaal, ten einde in deeze te worden geëxcuseert, als meede van het gecommu-

municeerde door den Heer President en den Secretaris, aangaande alle de ontmoetingen en omstandigheden dewelke in dit sonderlinge en in geene gedenkschriften van onze Republiek bekend gevondene geval, hebben plaats gehad, niet alleen met betrekking tot het voorsz. addres van den Raad, maar ook ten opsigte van de verkiezing van gemelden Secretaris, den welke welgemelde Haar Hoog Edelhedens, dien zelven morgen, toen de Heer Gouverneur-Generaal zyn Wel-Edele door den gezworen Clercq van Haar Hoog Edelhedens had laaten verzoeken om zich uit de vergadering van dien dag te absenteeren, niet alleen buiten eenige de minste verzoek of kennisse van dien Minister, maar ook zonder eenig voorweeten van den Heer Præsident, en direct strydig met de instructie van den Heer Gouverneur-Generaal van Indië, beraamd, hebben aangesteld tot secundo van Ternate, zullende de gemelde secrete Resolutie, benevens het over te gevene Extract voorm. door den Præsident en de gesamentlyke Heeren Raaden, nevens den Secretaris worden onderteekend, ten einde het Extract met aanteekening in het hoofd, dat de gemelde geassumeerde Leeden en prointerim Water-Fiscaal op hun verzoek in deeze zyn geëxcuseert, immediaat na het eindigen deezer Vergadering door den zelven Secretaris aan den Heer Gouverneur-Generaal uit naam van deezen Raade te worden overgegeeven, en de Resolutie gesepponeert te blyven onder den Heer Præsident, om te dienen daar 't behoord.

BATAVIA.

De Raad van Just. volhardt by zyne verschooning en weigering.

Hebbende de Secretaris vervolgens gerapporteert, dat hy het geciteerde Extract, uit naam van den Raad, met een gepast Compliment den Heer Gouverneur-Generaal van Indie behoorlyk hadde overhandigd, en Hoogstdezelve hem niets anders geantwoord hadde, dan, *kostelyk.*

Laastelyk heeft de Heer Præsident aan den Raad noch gecommuniceert een berigt, door den Secretaris deezes Raads, ter zyner requisitie verleend;

BATAVIA. leend; houdende eene specificque uittrekking zyne particuliere Boeken 't sedert mede Septem ber Anno 1764, tot ultimo December 1777, z
De Raad de circa 15 Jaaren, raakende de daarin gevoerd
van Just. wordende reekeningen Courant, met de respecti
volhardt Practizyns van den Raad, omtrent zyn verschot
by zyne salaris wegens verstrekte Zegels, afgave van C
verschoo- pie, Papieren, enz. aan dezelve; en waar
ning en voldoende consteert, dat het gemelde verschot
weige- salaris, voor den tyd van de eenigermaate ver
ring. terde modus Procedendi in 1767 's jaars heeft b dragen Rykdaalders 3226. 24. en dat daarentege na dien tyd het selve alle jaaren maar heeft gem deert Ryksdaalders 2776. 1. en dus jaarlyks Ryk daalders 453. 19. minder dan bevoorens, of wel 10 jaaren Ryksd. 4533. 46. (*)

Wr

(*) *WEL EDELE GESTRENGE HEER*

Agtervolgens U Wel Edele Gestrenge Requisit, heef de ondergeteekende de Eere, in alle Eerbied te berichten dat hy volgens zyne particuliere Boeken, dewelke tegen de Reekeningen van de Practizyns geconfronteert *en des begeerende* de deugdzaamheid van dien, *ook door hun* beëedigd konnen worden, in 14 Jaaren aan salaris uit den gemelden tyd geëxteert hebbende Processen genooten heeft, te weeten:

Van Ao. 1764 tot 1767		Is 's jaars
zynde 4 jaaren . .	Ryksd. 12918	- Ryksd. 3229.24
——— 1768 tot 1771		
zynde 4 jaaren . .	——— 11170	- Ryksd. 2792.24
dus minder .	Ryksd. 1748	-
In de 4 laatste jaaren, zynde 's jaars.		Ryksd. 437.00
Van Ao. 1772 tot 1777		Is 's jaars
. . . . .	Ryksd. 16591	- Ryksd. 2765.34

O

Waarop gedelibereert, en door den Secretaris, BATAden Eed van zyn ampt, en præsentatie van denzelven; des noodig zynde en wettig gevorderd VIA. ordende, verklaard weezende, dat gemelde specifique opgaave opregt was, is goed gevonden, daar van in deeze maar alleen aanteekening te houden, ten blycke voor den aanstaande; en voorts het gemelde berigt te registreeren by de voorm. secrete Resolutie, omme al mede onder den Heer Præsident te blyven geseponeert tot zoodanig einde, als men zal oordeelen te behooren.

De Raed van Just. volbardt in zyne verschooning en weigering.

Waerop de Heeren Raden, namenlyk Mr. *Thomas Schippers*, President; Mr. *Gysbertus Maas*; Mr. *Jacob de Meyer*, Mr. *Johan Gabriel van Gheen*, Mr. *Jacob George van Rossum*, en Mr. *Elso Gerardus Bogaerd*, den 9 October 1778: in

Of nog Ryksd. 27-16 alle jaaren minder, daar van Ao. 1768 tot 1771, dan wel in vergelyk van de voorige 4 jaaren van 1764 tot 1771.	Ryksd. 464-16-8
Makende in de 10 jaaren na het jaar 1767, een generaale vermindering van myn Salaris van .	Ryksd. 4643-16-0
Of aldus.	
Van Ao. 1764 tot 1767, zynde 4 jaaren, beloeg het zelve: . . Ryksd. 13318	
zynde alle jaaren	Ryksd. 3329-24-0
——— 1768 tot 1771, zynde 4 jaaren idem . . Ryksd. 27761 .	
Uitmakende alle jaaren	Ryksd. 2776-5-8
Dus in de laatste jaaren alle jaar minder	Ryksd. 453-19-0
Of in 10 jaaren.	Ryksd. 4533-46-0

Batavia den 30 September 1778.

BATAVIA. in de vergadering van den Raed van Indie ge roepen zynde, maekte hen de Gouverneur-Generael bekend, dat zy uit hunne posten ontslagen waren, en wierdt hen vervolgens medegedeeld de navolgende Resolutie.

Extract uit de Secreete Notulen van het Gebesoigneerde en Geresolveerde in Raede van Indië.

Den 9 October 1778.

De Raed van Ind. zet den Raed van Justitie af. Is verstaan de Gage en Emolumenten van den Heer Raad Extraordinair Mr. *Thomas Schippers* als President, en die van Mr. *Gysbertus Maas*, Mr. *Jacob de Meyer*, Mr. *Johannes Gabriel van Gebren*, Mr. *Jacob George van Rossum*, en Mr. *Also Gerard Bogaart*, als Ordinaire Raaden van Justitie dezes Casteels te laaten cesseeren met den dag van heden, en welgemelden Heer Raed Extraordinair Mr. Thomas Schippers tot nader order der Heeren Majoores te stellen buiten de Exercitie van zyn Ed. ampt van Præsident, mitsgaders alle de anderen uit dat van Ordinair Raad van Justitie, en Mr. *Jacob de Meyer*, ook tot zoo lange te ontslaan van het Prointerim aan hem geconfereerde ampt van Advocaat Fiscaal van Indie.

Voorts den Heer Raad Extraordinair Mr. Thomas Schippers, door den Eersten Secretaris dezer Vergadering te laaten afvraagen, of zyn Edel geneegen is, nevens de ontslagen Raaden van Justitie, het continueerend Extraordinair Lid Mr. *Johan Cornelis Luyken*, de geassumeerde Leden *Rossel*, *Visser*, *van Gasbeek*, en *Meurs*, item de Prointerim Water-Fiscaal Mr. *Pieter Rus*, in de Vergadering te verschynen, om daar het besluit door hunne Hoog Edelheden ten opzigte van den Raad van Justitie, genoomen uit de mond van den Heer Gouverneur-Generaal, in naame en van

veegen de Vergadering te hooren bekent maaken, nitsgaders den Secretaris te gelasten, om by weygering of in cas van Indisspositie van welgemelden Heer Schippers, als dan van zyn Edele uit naam van den Heer Gouverneur-Generaal, en de Heeren Leeden deezer Regeering af te vorderen de Zeegels van den Raad van Justitie; de Sleutels van de secreete Kas en de Borgtogten, om door den Heer Gouverneur-Generaal weder ter hand gesteld te werden aan den niewen Heer Præsident van Justitie.

BATAVIA. *De Raed van Ind. zet den Raed van Justitie af.*

(Was geteekend)

D. Goetbloed, Secretaris.

Ontfangen van den Wel-Edelen Gestrengen Heer Mr. Thomas Schippers, ingevolge de voorenstaande ordre hunner Hoog Edelheden, het groot Zegel van den Raad van Justitie, het kleine Zegel van welgemelden Raade, de Sleutels van de secreete Kas, en vyf Borgtogten.

(Was geteekend)

G. J. Welgevaare, Secretaris.

Vervolgens wierden by voorraed tot President aengesteld Mr. *Poock*; en tot Leden de Heeren *Vermeulen*, *Severin*, *Bloem* en *Jan Willem Hendrik van Rossum*.

De tyding van dit voorval heeft in de Nederlanden gerugt gemaekt; de tyd zal leeren wat de Bestierderen der Oost-Ind. Maetschappy hierop zullen goedvinden te besluiten.

VERANDERINGEN ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

NYMEGEN. De Heer *Simon Rieter Brouwer*, Scheepen en Raed dezer Stad, is in deze Slachtmaend ,den den Heere Mr. Lambert van den Berg als Ontvanger-Generael van de Verpondingen over het Nymeegsche Kwartier opgevolgd. Weshalve gem. Heer *Brouwer* van zyne Scheepen- en Raedplaetse afstand hebbende gedaen, is het getal der Regeerders dezer Stad verminderd tot op ses Leden, op welk het door den Prinse Erfstadhouder, met voorkennisse der Staten van Gelderland, in 't jaer 1772, in plaets van 20 bepaeld was.

KEPPEL (*). Den 4 dezer Slachtmaend overleedt in den ouderdom van 80 jaeren, op den huize en kasteel van Keppel Jonkheer *Fredrik, Wilhem, Floris van Pallandt*, Heer van *Keppel*, Bannerheer van Voorst, zedert den jare 1731. beschreven in de Ridderschap des Graefschaps Zutphen, Richter der Stad en des Amts Doesburg, zynde de oudsten der Regeerders van gem. Graefschap, en hebbende verscheidene aenzienlyke waerdigheden bekleed.

WAGENINGEN. In 't begin van de afgeloopene maend October is in 's Hage in den ouderdom van 69 jaeren overleden, de Heer *Gysbert Jan van Hogendorp*, Burgemeester en Raed dezer Stad, en wegens de Provincie Gelderland afgevaerdigd ter Admiraliteit in Westfriesland en 't Noorderkwar-

(*) Zie TEGENW. STAET DER VEREENIGDE NEDERL. III D. bl. 424-426.

vartier, in wiens plaetse op verkiezinge van zy- e Hoogheid, den Prinse Erfstadhouder door de taten van Gelderland wederom ter Admiraliteit is gevaerdigd de Heer *Willem van der Hart*, Schee- en en Raed dezer Stad tot Bloeimaend 1780, en ervolgens tot Scheepen en Raed aengesteld, Jonk- eer *Johan Pieter Coenraed Henrik van Renesse*, Heer an Vliet, Amtsjonker van Ede.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

Ook is Jonkh. *Lubbert Adolf Torck* tot Scheepen n Raed dezer Stad aengesteld, in plaetse van des- elfs Vader, Jonkheer *Assueer Jan Torck*, Heer van Rosendael, Voorschoten en Petkum, welke vrywil- iglyk van die waerdigheid afstand heeft gedaen.

'S GRAVENHAGE. De Heeren Staten van Hol- land en Westfriesland hebben, op verkiezinge van zyne Doorluchtige Hoogheid den Heere Prinse Erfstadhouder, aengesteld tot Collecteur van de Tollen binnen de Stad Gouda, den Heer Mr. *Jan Jacob Slicber*; tot Substitut-Griffier van den Hoo- gen Raede, den Heer Mr. *Charles Anthony Hart- man*; en tot Raed in de Kamer van Justitie te Vianen, den Heer Mr. *Servatius Gysbertus Brou- wer*.

Wyders heeft zyne Doorluchtige Hoogheid den Prinse Erfstadhouder, uit eene overgeleverde Naem- lyst van den Magistraet alhier, aengesteld tot Bur- gemeeren, Mr. ADRIAEN VAN DER GOES, voorzittend; Mr. JOHAN PATYN en Mr. PIETER VAN DER POEL: tot Scheepenen, Mr. *Johan Dierquens*, voorzittend; Mr. *Abraham van Neck*; Mr. *Jan Slicber*; Mr. *Johan François van Bye- mont*; Mr. *Govert Franco van Slingeland*, en Mr. *Johan Philip Steenis*; van Scheveninge: *Boudewyn de Wit*. En tot Scheepenen-Commissarissen van des Lands Gemeene Middelen, Mr. *Abraham van Neck*, Mr. *Jan Slicber*, en Mr. *Johan François van Byemont*.

Allen om te dienen van St. Catharina 1779 tot St. Catharina 1780.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMPTENAERS, ENZ.

LEIDEN. In 't begin van deze Maend is d Heer Mr. *Johan Pompe van Meerdervoort*, Raed e Oud-Scheepen dezer Stad, na eene korte ziekt in den ouderdom van 44 jaeren op zyn Buitenplaet Adegeest overleeden.

Verders zyn den 10 dezer Maend tot Burgemees teren dezer Stad aengesteld, de Heeren Mr. JA HUBRECHT, Meesterknaep van Holland, eerste en voorzittende, Mr. CORNELIS CHASTELEIN, Mr. CORNELIS SPEELMAN, Ridder Baronnet, Heer van Heeswyk en Dinter; en Mr. SIMON DROLENVAUX: en is benoemd tot Af gevaerdigde in het Collegie der Gecommitteerde Raeden van de Edele Groot-Mogende Heeren Sta ten van Holland en Westfriesland, met Blo maend aenstaende, de Heer Mr. PIETER CHU GUION.

Ook is ten zelfde tyde door de Groote Vroed schap tot Veertig in Raede dezer Stad verkoren, de Heer Mr. *Pieter Pompe van Slingeland*, in plaets van wylen den Heer Mr. *Johan Pompe van Meerdervoort*.

AMSTELDAM. Den 17 van de afgelopen Wynmaend is alhier in den ouderdom van ruim 25 jaeren overleden, de Heer Mr. *Dirk de Smith*, Meesterknaap van Gooiland, Commissaris dezer Stad, enz.

Ook heeft na eene korte ziekte in den ouderdom van 49 jaeren het tydelyke met het eeuwig verwisseld, de Heer Mr. *Jan Six*, Vryheer va Wimmenum, Heere van Hillegom en Vromad, Scheepen en Raed dezer Stad, Meesterknaap va de Houtvestery van Brederode, enz.

Als mede in den ouderdom van 63 jaeren, de Heer Mr. *Jan Jacob Hartsinck*, Charter- en Requestmeester by het Edele Mogende Collegie te Admiraliteit alhier, Voorzittend van de Hoofd-

Par-

Participanten van de West-Indische Maetschappye, Scheepen en Heemraed van de Watergraefs-Meer, Bestierder van de Hollandsche Maetschappyen der Weetenschappen te Haerlem en te Vlissingen, enz.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMPTENAERS, ENZ.

De Wel-Eerwaerde en Hooggeleerde Heer *D. A. Walraven*, heeft den 18 der vorige Maend het Hoogleeraer-Amt in de Oostersche Taelen en Oudheden, in de Gehoorzael van het Athenæum Illustre, voor eene aenzienlyke Vergadering, met eene deftige en weldoorwrogte Redevoering aenvaerd: *De Linguarum & Antiquitatum Orientalium studio inter generosæ mentis et præstantis ingenii juvenes nostris præsertim temporibus magis magisque promovendo.* Dat is: „ Over de Oostersche „ Tael- en Oudheid-kennis, onder Jongelingen „ van eenen edelmoedigen Geest en uitsteekend „ Verstand, vooral in onze tyden meer en meer „ door te zetten en te bevorderen."

Den Maendag daer aen volgende, zynde den 21 dezer, heeft de Hooggeleerde Heer *Daniel Wyttenbach*, met eene zeer voortreffelyke Redevoering, over het zeggen van Cicero, *Philosophiam laudatarum artium omnium procreatricem quandam, & quasi parentem judicari*, dat is: „ dat „ de Wysbegeerte eene voortbrengster, en als „ de Moeder van alle pryswaerdige Konsten is," in de groote Gehoorzael van het Athenæum dezer Stad, de openbaere Professie der gezegde Weetenschap plechtig, en tot een algemeen genoegen aengevangen.

Nog is op den 17 dezer Slachtmaend alhier, aen een verval van krachten, in den ouderdom van byna 75 jaeren overleden, de Heer *Jan Gildemeester*, Oud-Consul-Generael van Hun Hoog Mogende, de Heeren Staten Generael der Vereenigde Nederlanden, in 't Koningryk van Portugal en deszelfs Domeinen.

VERAN- DERINGEN ONDER DE HOOGE EN LAGE AMPTENAREN, ENZ.

Schoonhoven. Door zyne Doorluchtige Hoogheid den Heere Prinse Erfstadhouder, zyn uit eene overgeleverde Naemlyst den 10 November verkoren: tot Burgemeesteren, de Heeren Gerardus Jacobus van den Bosch, en Dr. Carolus Garnier: tot Scheepenen, de Heeren Dr. *Willem van Lil*, *Arnoud Roels*, Heere van Waerder; Mr. *Marcellus Johannes van Herbag*, Mr. *Jan Julius Schmidtman*, Mr. *Stephanus Jacobus Scheltus*, *Hendrik de Wekker de Groot* en *Sebastiaen van Noeten*, Adz. Tot Scheepenen - Commissarissen van des Gemeenelands Middelen, de Heeren *Arnoud Roels*, Heere van Waerder; Mr. *Stephanus Jacobus Scheltus* en *Sebastiaen van Noeten*, Adz.

Alkmaer. Den laetsten dag van de afgelopene Wynmaend is alhier in den ouderdom van 67 jaeren en ruim 8 maenden overleden, de Heer Mr. *Arent Jan van der Steen*, Raed en Oud-Burgemeester dezer Stad, en wegens deselve gecommitteerd in het Collegie ter Admiraliteit in Westfriesland en het Noorderkwartier, Baillluw en *Dykgraef* van de Zype en Hazepolder.

En in deszelfs plaets door zyne Doorluchtige Hoogheid den Heere Prinse Erfstadhouder, is uit eene overgeleverde Naemlyst tot Raed in de Vroedschap verkoren, de Heer Mr. *Ludovicus Timon de Kempenaer*.

Enkhuizen. Op aenpryzinge van zyne Doorluchtige Hoogheid den Heere Prinse Erfstadhouder, is op den 18 van de afgelopene Maend door Burgemeesteren en Raeden in de Vroedschap, tot Secretaris dezer Stad aengesteld, de Heer Mr. *Barnardus Blok*, Oud-Scheepen.

Purmerende. Den 5 dezer Maend is alhier in den

den ouderdom van 67 jaeren 8 maenden en 17 dagen; na een ziekte van 18 dagen overleden, den Heer *Claes Louwen*, Oud-Burgemeester en Raed dezer Stad, en wegens dezelve Gecommitteerd in het Collegie van de Edele Mogende Heeren Gecommitteerde Raeden in Westfriesland en 't Noorderkwartier, mitsgaders Ontvanger van de Convooyen en Licenten enz. VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMPTENAERS, ENZ.

GOES. Door hun Edele Achtb. de Heeren Burgemeesteren en Raeden, is tot Pensionaris Honorair dezer Stad aengesteld de Heer Mr. *Willem Jacob Huyssen*, thands Heer van Kattendyke; wiens Broeder *J. H. Huyssen*, in leven Heer van Kattendyke en Lid der Regeeringe te Middelburg, niet lang te voren is overleden.

ZIERIKZEE. Den 27 der afgelopene Maend is alhier op aenpryzinge van zyne Doorl. Hoogheid den Heere Prinse Erfstadhouder, aengesteld tot Pensionaris Honorair dezer Stad, de Heer *Gilles van IJsselsteyn*.

THOLEN. Den 24 van de vorige Maend is door de Edele Achtb. Magistraet dezer Stad tot Pensionaris Honorair aengesteld, de Heer *Johan Cornelis van Stapele*.

MONTFOORT. Den 16 dezer Maend is door zyne Doorluchtige Hoogheid den Heere Prinse Erfstadhouder, in plaetse van wylen den Heer Arnoldus Ulé, tot Burgemeester aengesteld, de Heer HERMAN DE REVER.

WYK BY DUERSTEDE. Den 25 der afgelopene Maend zyn door zyne Doorluchtige Hoogheid den Heere Prinse Erfstadhouder, uit eene overgeleverde Naemlyst, verkozen;

Tot

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMPTENAERS, ENZ.

Tot BURGEMEESTEREN.

De Heeren DIRK BRUYN *Georgiesz.*, en ARNOUT DE JONCHEERE.

Tot SCHEEPENEN.

De Heeren *Ysbrand Bruyn*, *Wynand du Bois*, *Willem Verbel*, *Theodorus Jan Casper Plucker*, *Lambertus Bernardus Frykenius*, *Evert van Bern*, en *Hendrik van Mierloo.*

Tot KAMERAER.

De Heer Mr. *Nicolaes van Offenbereb.*

Tot KERK- en POTMEESTER.

De Heer *Wynand du Bois.*

Tot RENTMEESTER der Gebeneficeerde Goederen.

De Heer *Willem Verbel.*

Tot HEEMRAED binnen.

De Heer *Hendrik van Mierloo.*

Tot HEEMRAED buiten.

De Heer *Jan van Oorschot.*

Tot MOOLENMEESTER.

De Heer *Willem van Oostrum.*

Voorts zyn op gunstige aenpryzinge van Hooggemelde zyne Hoogheid, door de Vroedschap aengesteld:

Tot THESAURIER.

De Heer *Dirk Bruyn*, Georgiesz.

Tot BOEK- en KASHOUDER der Middelen.

De Heer *Arnout de Joncheeren.*

Tot COMMISSARISSEN van de Middelen.

De Heeren *Theod. Jan Plucker* en *Evert van Bern.*

Tot CONTRA BOEKHOUDER der Middelen.

De Heer *M. van Leeuwen.*

Tot

Tot ONTVANGER van de Huis- en Haard-stede Gelden.

De Heer *Lamb. Bernard. Frykenius.*

Tot GECOMMITTEERDENS ter Directie van de Stads Finantie.

De Heeren *Ysbrand Bruyn*, *Willem Verbel*, *Theod. Jan Casp. Plucker*, *Abr. Marseveen* en *H. van Mierloo.*

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAAGE AMTENAEREN, ENZ.

Voorts ter Directie van de Wees- of Momboir-Kamer uit het Gerecht, de Heeren *A. de Joncheere*, voorzittend; *W. Verbel*, *T. J. C. Plucker*; uit de Burgerye, de Heeren *Reynier Berenburg* en *Thieleman Cornelis Beckeringh*.

DOCKUM. Den 22 van de vorige Maend is alhier na eene hevige ziekte van drie dagen overleden, *Th. Halbertsma*, Arts en Regeerend Burgemeester, en mede-Raed in de Vroedschap alhier, in den ouderdom van 38 jaeren.

GRONINGEN. Den 18 van de afgeloopene Maend is alhier in den ouderdom van byna 80 jaeren overleden, de Wel-Ed. Hooggeleerde Heer *Leonardus Offerhaus*, Prof. Honorarius in de Historien, zo algemeene als Vaderlandsche en Romeinsche Antiquiteiten, mede-Ouderling der Nederduitsche Gemeente dezer Stad, en Lid van de Hollandsche Maetschappy der Weetenschappen; hebbende met veel roem zyn Amt bekleed zedert het jaer 1725 te Lingen, en zedert 1728 alhier.

Ook is den 8 dezer Maend alhier in den ouderdom van 74 jaeren overleden, de Heere *Eyse Tjaarda de Drews*, oudste Taelman van het Collegie der Taelmannen en Gezwooren Meente dezer Stad.

LYST

LYST DER PRYZEN VAN VERSCHEIDENE PRODUCTEN ONZES LANDS.

Rotterdam den 29 November.

	by de Z. Zak.
Tarw Oude Zeeuwsche	17 a 19½ ß
—— Nieuwe dito	16½ a 18 ß
—— Blauwe	15 a 16 ß
—— Zomer	13 a 15 ß
Rogge Zeeuwsche dito	10 a 11 ß
Erten Groene	11 a 15 ß
—— Blauwe	14 a 16 ß
—— Witte	13 a 14 ß
Witteboonen Walch.	17 a 19 ß
—— Schaeuwsche	14 a 16 ß

	by 't Last.
Boekweit op 156 ℔	17 £

Rotterdam den 29 November.

	by 't Last.
Gerst Winter	16 a 17 £
—— Zomer	15 a 16 £
Haver Zeeuws dito	11 a 13 £
Koolzaat	26 a 32 £
Paerdeboonen	16 a 27½ £

	by den Steen.
Vlas Allerbest	44 a 46 fl.
—— Best	32 a 36 fl.
—— Ordinair	28 a 30 fl.
—— Gemeen	24 a 26 fl.
—— Slegt	18 a 20 fl.

NIEUWE NEDERLANDSCHE JAERBOEKEN,

DECEMBER.

MDCCLXXIX.

GELDERLAND.

CUILENBURG.

De Raeden der Domeinen of Heerlyke Goederen van den Doorluchtigen Prinse van Orange en Nassau, oordeelden na ingenomen berigt van den Raeden des Graefschaps, en van de Regeering der Stad Cuilenburg, dat 'er eene nieuwe wet noodig was tot het beheer en bestier van het Graefschap. Weshalven de Prinse van Orange en Nassau, Graef van Cuilenburg, op voorstel van zynen Domein-Raeden den 30 der laetstafgelopene maend, het navolgend Reglement op de Veldpolicie in dit Graefschap beraemd heeft en doen afkondigen. CUILENBURG.

Wy Willem, by de Gratie Gods Prince van Orange en Nassau, Grave van Catzenelnbogen, Vianden, Dietz, Spiegelberg, Buuren, Leerdam en Culenborg; Marquis van Veere en Vlissingen, Baron van Breda, Diest, Beilstein, de Stad Grave en Lande van Cuyk, Ysselstein, Cranendonk, Eyndhoven en Liesveld; Onafhankelyk Heer van de Vrye en Souveraine Erf-Heerlykheid Ameland; Heer van Borculo, Bredevoort, Lichtenvoorde, 't Loo, Geertruydenberg, Clundert, Sevenbergen, de Hooge en Laage Swaluwe, Naaltwyk, Polanen, St. Martensdyk, *Reglem. op de Veldpolicie te Cuilenburg.*

CUI-LEN-BURG.

Reglem. op de Veld-policie te Cuilenburg.

dyk, Zoest, Baarn en Ter Eem, Willemstad, Steenbergen, Montfort, St. Vith, Butgenbach en Dasburg, Erf-Burggraaf van Antwerpen, Erf-Marschalk van Holland, Erf-Stadhouder, Erf-Gouverneur, Erf-Capitein en Admiraal-Generaal der Vereenigde Nederlanden, Erf-Kapitein-Generaal en Admiraal van de Unie, Ridder van de Kousseband en van den Swarten Adelaar &c. &c. &c. Alle die deese sullen sien ofte hooren leesen, salut! Doen hier mede te weeten: Dat Wy op het Voorstel en Advys, door die van den Raede Onser Domainen, na dat deselve daar omtrend alvorens hadden ingenomen het Bericht en de Consideratien van de Raeden Onses Graafschaps en van de Magistraat Onser Stad Culenborg, deswegens aan Ons gedaan, tot meerder bevorderinge eener goede Policie en Directie in en over het Gemeene Land van Ons Graafschap Culenborg soo in 't Generaal, als speciaal omtrend de Vlieten, Weteringen, Stee Graven, Slooten, Brugge-Hoofden, Weegen, Queldammen, Water-Moolens, Heulen en Sluysen, mitsgaders het Schutten van Beesten, het Weyden van Vhee en het maken van Overpaaden, gelyk ook in aansien van het Boomgaard-Recht, van Erfscheydingen, van Heyningen, van Huuren der Landen en al hetgeene verder tot de Veld-Policie aldaar gehoort, hebben goedgevonden te arresteeren, te ordonneeren en te statueeren, gelyk Wy arresteeren, ordonneeren en statueeren by deesen:

Van de Beheringe des Gemeene Lands in 't Generaal.

Art. I.

Dat alle soo Ordinaris als Extraordinaris Schouwen van Vlieten, Weteringen, Stee-Graven, Slooten, Wegen en Queldammen met den aankleven van dien, sullen gedaan werden door den Schout van den Broek en de Heemraeden des Gemeene Lands van Culenborg, dog voor soo verre de Watergangen van den Polder Goilberdingen betreft, door den Schout van den Broek en de Heemraeden van Goilberdingen, en dat by het voeren van die respective

Schou-

Schouwen de Magistraat Onser Stad Culenborg, of wel Commissarissen uyt deselve, soo dikwils die sulks komen goed te vinden, mede sullen assisteren. CULENBURG.

II.

Dat den Schout van den Broek en de respective Heemraden alle Ordinaris Schouwen Jaarlyks by Publicatie en Affixie van Billetten sullen ordonneeren en bepalen soo vroegtydig als de omstandigheden van het Weder 't Land en 't Water sulks eenigzints sullen toelaaten, en wel, wanneer hetselve gevoeglyk kan geschieden, op een en deselve tyd. En wyders de Extraordinaris Schouwen soo dikwils de nood vereyschen sal. *Reglem. op de Veld-politie te Culenburg.*

III.

Dat alle Schouwen sullen moeten werden gedaan præciselyk op den dag by Publicatie vastgestelt, ten ware den Schout van den Broek en de Heemraden, om merkelyke redenen mogten goedvinden deselve uyt te stellen, in welk geval sulks voor de bepaalde Schouwdag by een Publicatie bekent gemaakt, of by Huysgebod aangesegt sal moeten worden.

IV.

Dat alle Ordinaris Schouwen ten minsten dry dagen voor de Schouw op de gewone wekelykse Marktdagen sullen moeten werden gepubliceert, ten waare nogtans de Saaken haast vereischte, in welk geval de bekentmakinge daar van by aansegging of Huysgebod sal geschieden, en ten opsigte der uytlandige Eygenaars of Bruykers van Landeryen sal 't geordonneerde by provisie ten redelyken Kosten van deselve, door des Gemeene Lands beëedigde Schutters gemaakt worden.

V.

Dat Schout en Heemraden nodig oordeelende, dat ten nutte van den Gemeenen Lande, eenige nieuwe Schouwslooten of andere Verbeteringen behoorden gemaakt te werden, daar van vooraf aan de Magistraat Onser Stad Culenborg sullen moeten kennis geven, en deselve vervolgens, in Conformité van het geresolveerde daar omtrend door voorn. Magistraat, behoorlyk ordonneren en werkstellig doen maaken,

CUI-LEN-BURG.

Reglem. op de Veld-policie te Culenburg.

VI.

Sodanig nogtans, dat in saaken van groot aa belang, de gemelte Magistraat, met voorkennisse Onse Raden des Graafschaps Culenborg, alvoo door den Schout van den Broek, op den Stadh sal doen convoceren alle Hoof-Ingelandens des meene Lands, dat alsdan aan deselve sal we voorgesteld het geen men nodig oordeelt geda moeten werden, en dat daar op by meerderheid stemmen sal werden geresolveert, wat ten beste Gemeenen Lands te doen of te laaten is, sull op sodaane te houdene Vergaderingen de Ge mitteerdens uyt de Magistraat præsideeren, de vraage door het voorsittend Lid derselve gedaan den, en die gesamentlyke Gecommitteerdens men eene concludeerende stem hebben en uyt gen.

VII.

Dat voor Hoofd-Ingelanden sullen werden g kent en gehouden alle de geene, welke in de Mo Gelden, met thien of meerdere Morgen versch en contribueeren.

VIII.

Dat wanneer en soo dikwils den Schout van de Broek en de Heemraden, op of by het voeren v den Schouw met elkander besoigneeren of sig vaadslagen, niemand op vyf Roeden na haar sal mogen naderen, by verbeurte van thien st ten behoeve van deselve Schout en Heemrade dat denselven sig aanstonts ten voorsz. distanti hun sal moeten verwyderen, by pœne van d de boete.

IX.

Dat de onderscheidene Schouwen door den van den Broek en de respective Heemraden, le naauwkeurig- en getrouwheid sonder aansi Persoonen sullen moeten werden gedaan, e Magistraat Onser Stad Culenborg de Naschou deselve mogen doen, soo dikwils sy sulks kor te vinden.

X.

Wanneer Schout en Heemraden by het voeren van de Schouw bevinden, dat het geordonneerde niet, of niet na behooren is gemaakt, sullen deselve sodaane defecte Slagen beschouwen en bekennen, en voor ieder der ongemaakte en geheel onaangeroerde Slaagen doen betaalen de Boete van een Oud Schild ad f 2-8-0, en voor ieder der niet na behoren gemaakte Slaagen, de Boete van een half Oud-Schild ad f 1-4-0, fallende van het beschouwen en bekeuren der Slaagen, ten eersten aan de Eygenaars of Bruikers van de daar toe behoorende Landeryen, door de Schutters moeten werden kennisse gegeven, en eynde binnen 24 uuren of sodaane andere termyn, als Schout en Heemraden na vereysch van saken daar toe sullen bepaalen, aan het geordonneerde te voldoen en de verschulde Boete te betaalen, en sullen na verloop van die tyd, de bekeurde Slaagen, nog niet behoorlyk gemaakt synde, door Schout en Heemraden op den dubbelden Weerkoenning werden aanbesteed.

CULENBURG. Reglement op de Veld-policie te Culenburg.

XI.

Dat alle Boetes, Breuken en Bekeuringen door den Schout van den Broek en de Heemraaden gedaan, conform het Stad- en Land-Recht Cap. 22. Art. 58. na gedaane sommatie, met schriftelyk consent van den Officier paratelyk sullen worden geëxecuteert, dog voor soo verre iemand sig daar by beswaart mogte bevinden, sal het aan denselven vrystaan sig deswegens by Requeste te addresseeren aan de Magistraat Onser Stad Culenborg, en sal deselve alsdan, na ingenomen Bericht van den Schout van den Broek en de Heemraden, over dat vermeende beswaar de plano en buiten verder train van Proces, erkennen en sodanig disponeeren, als bevonden sal werden te behooren.

XII.

Dat om te weeten wie verpligt is de Slaagen tot de Landeryen respective Onser Domainen des Gemeene Lands, der Kerk en der Armen en aan andere Publicque Comptoiren gehoorende te maaken,

CUI-LEN-BURG. *Reglem. op de Veld-policie te Cuilenburg.*

voortaan op ieder Parceel van die Landeryen
moeten werden gestelt een Paal met een Letter
Nummer op deselve, en dat daar van ten eynde
Pagters van die Landeryen, aanstonds bekent m
gen weesen, mede aantekeninge gehouden en me
tie gemaakt sal moeten werden op de Lysten d
Verpagtinge van deselve Landeryen.

Van Gemeene Lands Vlieten, Weteringen, Steegraven, Slooten en Brugge-Hoofden.

VLIETEN.

XIII.

Dat Schout en Heemraden jaarlyks vroegtydig,
langsten in de maand Mey publicq den minst aan
mende by bekwaame Parceelen sullen aanbestede
het Veegen van des Gemeene Lands Vlieten,
wel onder beding dat de Aanneemers daar over
Schouw sullen moeten leveren tweemaal 's jaars,
namelyk, de eerste in de maand Juny, en de twee
de in de maand October.

XIV.

Dat mede jaarlyks door deselve Publicq *by Par*ceelen sullen werden aanbesteed, het *Baggeren van*
een gedeelte der Gemeene Lands Vlieten, *nament*lyk het eerste Jaar, het gedeelte der Gemeene Lands
Vliet, beginnende by de Agter-Molen, digt by den
Polder Lyfland, thans bemaald werdende by Claas
Janssen Westerhout, en strekkende voorby de dry
andere Agter-Molens tot aan den Blaffert of het
Schutlaken van Goilberdingen.

Het tweede Jaar de Oude Vliet, beginnende by
voorn. Blaffert, en strekkende langs den Diefdyk to
in de Nieuwe Vliet by de Sonsbrug.

Het derde Jaar de Nieuwe Vliet, beginnende b
de derde Agter-Molen, thans bemaald werdende b
Barent Janssen Middag, tot de voorn. Sonsbrug to

Het vierde Jaar het gedeelte der Vliet, strekke
de van de Sonsbrug tot aan de Moolen van de Po
der de Geeren.

Het vyfde Jaar het gedeelte der Vliet, strekken

an de Moolen van de Polder Geeren, tot in de Vaay.

Het zesde Jaar het laafte gedeelte der Vliet, ftrekkende van de voorfz. Waay tot in de Linge.

Beginnende met het fevende Jaar wederom als van het eerfte jaar is gefegt, en foo vervolgens van jaar tot jaar, invoegen dat de gemelte Vlieten telkens in fes jaaren geheel en al behoorlyk uytgebaggert fullen moeten weefen.

CUILENBURG. *Reglem. op de Veldpolicie te Cuilenburg.*

XV.

Dat by het uytbaggeren deefer Vlieten daar op naauwkeurig fal moeten werden gelet, dat defelve niet alleen aan de kanten, maar ook en wel voornamentlyk in het midden de vereifchte diepte bekomen, fonder dat daar in voortaan een Barm fal mogen werden gelaten.

XVI.

Dat de Voorvliet, beginnende aan de Suydelykfte Agter-Molen tot aan den Blaffert of het Schutlaaken van Goilberdingen, en vervolgens van daar, tot aan de Nieuwe Vliet, by de Sonsbrug, fal moeten hebben de diepte van dry voeten, de Nieuwe Vliet beginnende aan de derde Agter-Molen, thans bemaald wordende by Barend Janffen Middag, tot de Sonsbrug eene diepte van vier voeten, de Vliet van de Sonsbrug tot de Moolen van de Polder de Geeren, mede eene diepte van vier voeten, van daar tot in de Waay eene diepte van vier en een halve voeten, en van de Waay tot in de Linge eene diepte van vier en dry quart of vyf voeten, alle onder het Somerpyl gerekent.

Weeteringen, Steegraaven en Brugge-Hoofden.

XVII.

Dat den Schout van den Broek en de Heemraeden telkens in 't Voorjaar, foo dra fulks gevoeglyk kan gefchieden, immers voor het uyteynde der maand April fullen ordonneeren het Veegen van de Weteringen en Steegraven, en om alle ruygte kort aan den grond af te fnyden en uyt te haalen, fonder eenige Dammen te laaten dryven, en in 't Generaal om die Watergangen Boord- en Bodemfchoon en klaar

CUI-LEN-BURG.

Reglem. op de Veld-policie te Cuilenburg.

dryvend Water te doen maaken, sullende de Ingelanden of Bruykers in welkers Slaagen, by 't Schouwen, eenige Dammen gevonden werden, voor ieder Dam verbeuren eene Boete van een half Oud Schild ad *f* 1-4-0, en echter gehouden blyven deselve daar uyt te haalen, binnen 24 uuren, by gebreke van hetwelke sulks door Schout en Heemraden op den dubbelden Weerpenning sal werden aanbested.

XVIII.

En sullen vervolgens Schout en Heemraden gedúurende de Somer, het Veegen der gemelte Watergangen in voegen voorsz. soo dikwils ordonneren, als Sy hetselve nodig sullen oordeelen.

XIX.

Dat jaarlyks tegens de maand September, Schout en Heemraden de Weeteringen en Steegraaven in voegen voorsz. sullen cieren en bieden, vervolgens deselve doen Cadyken en daar uyt laaten Baggeren aan weerskanten eene Kade, breed vier voeten, en dik een half voet, ofte op den ouden grond, voorts alle ingesakte en afgetreedene kanten met een graf lynrecht doen afsteeken en op de na te noemene wydte doen brengen en de afgestokene Aarde midden op het Land of op den Weg doen werpen.

XX.

Gelyk deselve in den Herfst ook sullen ordonneeren dat alle de uytgebaggerde Aarde en Modder midden op de Weg geworpen sal moeten werden.

XXI.

Wanneer het mogte gebeuren, dat door hoog Binnewater in 't Najaar niet gecadykt of gebaggert konde werden, sal hetselve in 't volgende Voor- en Najaar beyde moeten geschieden.

XXII.

Dat alle Brugge-Hoofden wel Beschëyd en Betuynd sullen moeten syn, sonder eenige Bogten of Uytsakkingen te hebben.

XXIII.

Dat over Weeteringen, Steengraaven en andere Watergangen na de Moolens leydende, geene Bruggen of Boomen gelegt sullen mogen werden, dan

ten

voor minsten een halve voet boven 't Water, en dat ook geene Fuyken, Netten of Aals-Korven in de Weeteringen, Steengraaven of Slooten sullen mogen werden gestelt of gelegt, nog eenig diergelyk beletsel aan den afloop van het Water sal mogen werden toegebragt, op eene Boete van een half Oud Schild of *f* 1-4-0 voor ieder stuk, en in 't Voorjaar geduurende de Maaltyd dubbelt.

CULENBURG. *Reglem. op de Veld-policie te Culenburg.*

XXIV.

Dat de Weeteringen, Steegraaven en Brugge-Hoofden, sullen moeten wyd en breed weesen, soo als omtrend ieder derselve soo aanstonts sal werden opgegeven, met dien verstande nogtans, dat voor soo verre die thans werkelyk wyder of dieper syn, deselve op die oude wydte en diepte sullen moeten gehouden werden: En sal de metinge van 't een en ander geschieden na de hoogte van het Somer Pyl, en met de Culenborgse Maat.

In de Polder Lanxmeer.

XXV.

Dat de Steegraaf, beginnende by de Nieuwe Brug, en lopende tot de Lanxmeerse Wetering, sal moeten gehouden werden op de wydte van twaalf voeten, de Brugge-Hoofden op de wydte van agt voeten, en overal ter diepte van twee en een halve voeten onder het Somer-Peyl: De Lanxmeerse Wetering van de Zee-Dyk af tot den Hoek van de Geer op op de wydte van sestien voeten, van daar tot de Lanxmeerse Heul, op de wydte van veertien voeten, de Bruggen-Hoofden op de wydte van thien voeten, alle ter diepte van twee en een half voeten onder het Somer-Pyl.

In het Vet Stroo.

XXVI.

Dat de Wetering van den Hoek van de Geer tot het Bergje sal moeten wyd syn sestien voeten, de Bruggen-Hoofden thien voeten, en diep twee en een half voeten: Van de Lanxmeerse Wetering tot het Ysere Venlen wyd veertien voeten, de Bruggen-

CUILENBURG. Reglem. op de Veld-policie te Cuilenburg.

gen - Hoofden thien voeten en diep twee en een half voeten.

En de Stee-graaf, beginnende van het Yfere Velen, langs den ouden Zeedyk en Boeltjes Graaf, wyd thien voeten, de Bruggen - Hoofden acht voeten en diep twee en een half voeten.

In de Korte Avontuur en Slypsteentjes.

XXVII.

Dat de Stee-graaven fullen moeten fyn wyd twaalf voeten, de Brugge - Hoofden acht voeten, en diep twee en een half voeten.

En dat de Blokwetering fal moeten wyd fyn veertien voeten, de Brugge - Hoofden thien voeten, en diep twee en een half voeten.

In de Korte Hoeven.

XXVIII.

Dat de Stee - graaven fullen moeten *wefen wyd* twaalf voeten, de Brugge - Hoofden acht voeten, en diep dry voeten.

XXIX.

Dat de Holderwetering, tot over het Paveyen Kerkhoff, fal moeten wyd fyn veertien voeten, de Brugge - Hoofden twaalf voeten en diep dry en een half voeten, van daar tot de Scheele Brug mede wyd veertien voeten, de Brugge - Hoofden thien voeten en diep dry voeten, en langs de Agtersteeg wyd twaalf voeten, de Brugge Hoofden agt voeten en diep twee en een half voeten.

XXX.

Dat de Oude Vliet, beginnende aan de Agtersteeg tot de Rietveltse Weg, aanftonts op Gemeene Lands Kosten fal moeten werden uytgehaalt en klaar gemaakt, en vervolgens door de respective geslaagdens ter wydte als van ouds en ter diepte van dry voeten onder 't Somer-Peyl opgelevert foo dikwils als de overige Weteringen werden geboden en geschouwd.

In de Lange Avontuur.

XXXI.

Dat de Weteringengen en Stee - graaven van de Ro-

Romersteeg af tot het Paveyen Kerkhoff, sullen moeten wyd syn twaalf voeten, de Brugge-Hoofden agt voeten, dog langs 't Paveyen-Kerkhof en verder op wyd tien voeten. en alle diep dry voeten.

CUILENBURG. *Reglem. op de Veldpolicie te Cuilenburg.*

XXXII.

Dat de Paveyen Wetering tot de Scheele Brug sal moeten syn wyd veertien voeten, de Brugge-Hoofden thien voeten en diep dry en een halve voeten.

XXXIII.

Dat den Haak, Hoeksloot en de Toegangen sullen moeten syn wyd agtien voeten, de Brugge-Hoofden veertien voeten, en alle diep vier voeten.

XXXIV.

Dat de Nieuwe Wetering van de Lanxmeerse Heul tot aan de Romersteeg sal moeten syn wyd vier en twintig voeten, de Brugge-Hoofden twaalf voeten, en overal diep dry voeten, en van de Romersteeg tot de eerste Agter-Molen mede wyd vier en twintig voeten, de Brugge-Hoofden twaalf voeten en diep vier voeten.

XXXV.

Dat de Rietveldsche Wetering sal moeten weesen van de Romersteeg tot den Heuvel, wyd twaalf Voeten, de Brugge-Hoofden agt Voeten en diep twee en een half voeten.

Van den Heuvel tot de Oude Vliet, wyd veertien voeten, de Brugge-Hoofden agt voeten en diep dry voeten.

En van de Oude Vliet tot de Sandvoortse Heul wyd sestien voeten, de Brugge-Hoofden tien voeten en diep dry en een halve voeten.

XXXVI.

Dat de Stee-graaf langs de Romersteeg sal moeten wesen wyd twaalf voeten, de Brugge-Hoofden agt voeten en diep drie voeten.

De Roll.

XXXVII.

Dat de Stee-graaven sullen moeten weesen wyd twaalf voeten, de Brugge-Hoofden agt voeten, en diep twee en een half voeten.

In

CUI-LEN-BURG.

Buglem. op de Vrhl-polcie te Cuilenburg.

In de Polder Tienhoven.

XXXVIII.

Dat de Voorweteringe, beginnende aan de Blinde Steeg tot aan de Sandvoortse Heul, sal moeten weesen wyd twaalf voeten, de Brugge-Hoofden agt voeten en diep dry voeten.

En de Wetering beginnende aan het Sowykse Brugje, langs het Stokvis-Wegje tot de Middelwetering, wyd veertien voeten, de Brugge-Hoofden thien voeten en diep dry voeten.

XXXIX.

Dat de Middelwetering sal moeten weesen wyd festien voeten, de Brugge-Hoofden thien voeten en diep dry en een halve voeten.

XL.

Dat de Agterwetering sal moeten weesen wyd veertien voeten, de Brugge-Hoofden thien voeten, en diep dry voeten.

Op Zowyk.

XLI.

Dat de Zowykse Weteringe lopende ter weder-syden van het Zowyks Wegje tot aan de Zowykse Brug, met den Heycoper, langs het Stokvis Wegje, sal moeten weesen wyd twaalf voeten, de Brugge-Hoofden agt voeten en diep dry voeten.

Op Prys.

XLII.

Dat de Hooge Weteringe agter het Bouwland sal moeten weesen wyd thien voeten, de Brugge-Hoofden agt voeten en diep twee voeten.

XLIII.

Dat de Laage Weteringen, beginnende aan de Oude Vliet, tot het Zowyks Wegje, sal moeten weesen wyd veertien voeten, de Brugge-Hoofden thien voeten en diep dry voeten, en van daar tot den Diefdyk, wyd twaalf voeten, de Brugge-Hoofden agt voeten en diep dry voeten.

XLIV.

Dat de Stee-graaf, beginnende van het Bouwland af,

Cuilenburg. Reglem. op de Velt-pollicie te Cuilenburg.

ff, langs de Prysse Weg, tot aan den Boesem, sal moeten weesen wyd agt voeten, en van daar tot het Zowyks Wegje thien voeten, de Brugge-Hoofden seven voeten, en verder tot den Diefdyk weder agt voeten, en overal diep twee en een halve voeten.

XLV.

Dat de Stee graaven ten wedersyden van het Zowyks Wegje, beginnende aan de Prysse Weteringe, sullen moeten syn wyd thien voeten en diep dry voeten.

Op Goilberdingen.

XLVI.

Dat den Schout van den Broek en de Heemraden van Goilberdingen sullen Bieden en Schouwen de Weteringe van Goilberdingen, en dat deselve beginnende van Benthems Hoef tot aan den Ouden Boesem, sal moeten breed syn thien voeten, en diep een halve voet boven den Bodem van de Heul aan de Kraay, van den Ouden Boesem tot de Breedsteeg, wyd twaalf voeten, de Brugge-Hoofden agt voeten, en diep gelyk met den Bodem van voorsz. Heul aan de Kraay; van de Breedsteeg tot de Heul by de Kraay, wyd veertien voeten, de Brugge-Hoofden thien voeten, en diep een halve voet onder den Bodem van gemelte Heul; van daar tot het Stokvis-Brugje, wyd sestien voeten, de Brugge-Hoofden twaalf voeten, en diep als voren: van het Stokvis-Brugje tot den Bluffert of het Schutlaken van Goilbergen wyd twintig voeten, en van daar tot de Goilberdingse-Moolen weder breed sestien voeten, en van het Stokvis-Brugje tot de voorsz. Moolen, diep een voet onder den Bodem van de Heul by de Kraay, alles gerekent aan het einde van 't Ontvang Bed.

XLVII.

Dat de Goilberdingse Weteringe onder de Brugge-Hoofden en Bruggen en eene Roede lengte ten wedersyden van deselve, sal moeten syn een halve voet dieper dan buyten deselve Bruggen en Brugge-Hoofden.

XLVIII.

En dat met opsigt tot de verdere Directie in en over

CULENBURG. *Reglem. op de Veld-policie te Cuilenburg.*

over de Polder Goilberdingen mede plaats sal hebben al het geene boven van Art. 17 tot 23 beyd incluys, ten opsigte der overige Polders op het Gemeene Land, is geordonneert.

Slooten.

XLIX.

Dat den Schout van den Broek en de Heemraden des Gemeene Lands, gelyk mede die van de Polder Goilberdingen, jaarlyks sullen bieden en vervolgens Schouwen alle Slooten, soo wel regt opgaande als dwarsheyning Slooten in 't Gemeene Land, Redichem daar onder begreepen, en wel de Weylands Slooten in 't begin van Juny, en de Hooylands Slooten in 't begin van October en dat voortaan geene Scheyd-Slooten meer buyten de Schouw sullen werden gehouden nog mogen blyven.

L.

Dat de kanten van alle Slooten met een Graaf afgestoken en met een Houw uytgehaald sullen moeten werden en wel ter wydte van agt voeten gelyks 't Maayveld en seven voeten op de hoogte van het Somer-peyl en ter diepte van twaalf duymen onder het Somer-peyl, alle in 't Generaal Boord- en Bodemschoon en klaar dryvend Water en dat de daar uyt komende Aarde ten minsten dry voeten van de kant sal moeten geworpen werden.

Van gemeene Lands Ring- en Laage-Weegen en Quel-Dammen.

LI.

Dat den Schout van den Broek en de Heemraden des Gemeene Lands van Culenborg telkens in het Voorjaar soo vroeg eenigzints doenlyk, en dus in de maand February of ten langsten in de maand Maart sullen moeten visiteren des Gemeene-Lands Ring, bestaande in de Lanxmeer-Weg, de Nieuwe en Oude Zee-Dyken, de Boeltjes-Graaf, de Beeste Weg of Agtersteeg, de opgaande Weg, de Kaade langs de Waay en onder den Diefdyk en de Prysse Weg, om te sien welke defecten aan deselve mogten gevon-

nden werden, en of den Ring behoorlyk geslo- Cui-
n is, en soo sy daar aan eenige defecten bevin- len-
n, sullen sy aanstonds de nodige order ter ver- burg.
beteringe en reparatie stellen en voorts die Wee- Reglem.
en, Bieden en Schouwen, soo en in dier voegen als op de
er na, omtrend ieder derselve, sal werden bepaalt. Veld-

LII.

Dat deselve mede soo vroegtydig doenlyk, in 't policie
Voorjaar en dierhalven in de maand Maart of A- te Cui-
pril en vervolgens soo dikwils sulks nodig sal geoor- lenburg.
deel werden, dog niet minder dan eens in ieder maand geduurende de Somer, sullen Bieden en Schouwen, alle Gemeene-Lands Hooge- en Laage-Weegen, mede op sodaane breedte en hoogte als nader sal werden bepaald.

LIII.

Dat dien onvermindert jaarlyks in de maand Mey, of uyterlyk in de maand Juny, door Schout en Heemraden eene Generaale Hoofdschouw, door 't Gemeene Land sal werden gevoert, en dat de Magistraat Onser Stad Culenborg of Commissarissen uyt deselve daar by meede sullen assisteeren, ten einde te ondersoeken of alle Weegen en de daar langs leggende Watergangen, behoorlyk in ordre syn gebragt.

LIV.

Dat op de bovengemelte Ring, en voorts op alle Hooge- en Laage-Wegen van 't Gemeene-Land, de Spooren wel toegestooken, de Laagtens na de Hoogtens opgehaald, met goede drooge Aarde aangevult en boven de te bepaalene Hoogte vyf duymen Tonrond gemaakt sullen moeten werden.

LV.

Dat geen Dyk met Dyk, nog Kade met Kade, nog Weg met Weg sal mogen gemaakt, maar de Aarde uyt het Land, dat verpligt is deselve daar toe te geevn, gehaalt sal moeten werden.

LVI.

En sullen deselve Dyken en Wegen ten minsten tweemaal des jaars, als eerst in de maand Mey of Juny by de generaale Hoofdschouwe, en de

CUI-LENBURG. *Reglem. op de Velt-policie te Cuilenburg.*

tweede reyse in de maand September, mitsg tusschen beyden soo dikwils sulks nodig geoord en geordonneert sal werden, moeten werden bloot en van alle ruygte kort aan den grond ge vert.

LVII.

Dat mede de Dyken en Wegen, soo dikwils sul nodig geoordeelt en geordonneert sal werden, sulk moeten werden geëgt.

LVIII.

Dat by verhoginge van eene der Wegen *in 't g* heel, of by eene merkelyke verhoging van een g deelte derselve, den Schout van den *Broek en d* Heemraden bevoegt sullen syn daar over eene *geco* tinueerde Schouw te ordonneeren, te weeten, *om d* selve tweemaal in ieder week, op de *daar toe te be* paalene dagen te Schouwen, en sulks *tot nadere or*dres, sonder dat daar toe eene nadere *Publicatie sal* werden geëyscht.

LIX.

Dat de Lanxmeers weg sal moeten werden gemaakt en gehouden, ter breedte van agtien voeten en ter hoogte van één voet onder de bovenkant de blaauwe steen, leggende op den hoek der Vl aan de Nieuwe Brug aan de Lanxmeers-wegs ofte wel agt duymen boven het Beusichemse ... len-Peyl.

LX.

Dat het Lanxmeers Sandpad, strekkende van Stads Cingel buyten de Sandpoort besyden de voo schr. Lanxmeer-weg tot de Nieuwe Brug, voor mede de Schouw subject sal syn en behoorlyk o derhouden moeten werden, dat hetselve in de maa October op ordre van den Schout van den Broek de Heemraden sal werden gesant met goed g Kegelsand ter breedte van dry voeten en ter dik van een half voet. En dat de Boomen over de Slo ten leggende, met goede en vaste Leuningen sulle moeten werden voorsien en alle defecten daar aa aanstonds op ordre van den Schout van den Broe en de Heemraden gerepareert.

LXI.

LXI.

Dat de Hooge of Nieuwe Zeedyk, beginnende n 'de Nieuwe Brug en strekkende langs de Bisops-Grave tot het Ysere Veulen toe, sal moeten rden gemaakt en gehouden ter breedte van vyfn voeten en ter hoogte als by den voorn. 59 Art. xtrend de Lanxmeer-Weg is bepaalt.

CUILENBURG. *Reglem. op de Veld-policie te Cuilenburg.*

LXII.

Dat de Laage of Oude Zeedyk van het Ysere Veun af tot aan den hoek der Boeltjes-Graaf sal moen werden gemaakt en gehouden ter breedte van raalf voeten en hoog boven het Somer-Peyl vyf oeten.

LXIII.

De Boeltjes-Graaf en Agtersteeg ter breedte van eertien voeten en hoog boven het Somer-Peyl vyf n veertig duymen of vier en een halve voeten.

LXIV.

De Prysse-Weg, van de Hophoven tot aan den Diefdyk, ter breedte van veertien voeten en hoog boven het Somer-Peyl vier voeten.

LXV.

De Rolse en Rietvelse Wegen ter breedte van vyftien voeten en hoog boven het Somer-Peyl dry voeten.

LXVI.

Dat alle de Laage Wegen welke hier boven niet syn genoemt, sullen moeten gemaakt en gehouden werden op de breedte van veertien voeten en ter hoogte van twee en twintig duymen boven het Somer-Peyl.

LXVII.

En sullen den Schout van den Broek en de Heemraden sorge moeten dragen, dat op en langs de Gemeene Lands Wegen geene Boomen geplant werden aan de Oost- nog de Suydsyde van de weg, en by soo verre 'er werkelyk eenige mogten staan, sullen sy deselve datelyk doen optuymen.

Quel-Dammen.

LXVIII.

Dat den Schout van den Broek en de Heemraden de

CUI-LEN-BURG. *Reglem. op de Veld-policie te Cuilenburg.*

de Quel-Dammen, leggende onder den Lek-dyk op Redichem en Goilberdingen, en doorg onder den Diefdyk, langs de Waay tot de Gemeene Lands Vliet toe, jaarlyks in de maand Mey ... len moeten cieren, bieden en op hunne onde hooq doen brengen en wyders daar over eene nade Schouw voeren, om te sien of alles in ordre gebra is. Vervolgens sullen deselve by hooge Rivieren als het Quelwater tegens de Dammen staat, ... neeren dat deselve ten minsten een half voet hooger, dan het daar tegen staande Quelwater en ten minsten dry voeten breed op hun kruyn gehouden werden en daar over dagelyks de Schouw moeten voeren.

LXIX.

Ook sullen sy naauwkeurig agt moeten geven, dat de Heulen door de Quel-Dammen leggende, behoorlyk digt en met goede Slooten voorsien syn ... niet eerder, dan de omstandigheden vorderen, geopent werden, en sal in 't Generaal, soo in deese als in alle andere Poincten, sorgvuldig moeten werden nagekomen Ons Placaat omtrend het onderhouden der Quel-Dammen van den 19 February 1762.

Van de Gemeene Lands Water-Molens, Heulen en Sluysen.

LXX.

Dat den Schout van den Broek en de Heemraden wel sorg sullen moeten dragen, dat de Molenaars soo van de Voor- als van de Agter-Moolens van 't Gemeene Land, des Winters soo veel het saisoen, weder, wind en water toelaten, continueel door malen.

LXXI.

Zoo dra de Schouw der Ringwegen van 't Gemeene Land in 't Voorjaar, conform Art. 51 gedaan is ... den Ring behoorlyk gesloten sal syn, sullen Schout en Heemraden voorn. de Water-Molenaars aanstonds doen maelen en wel agt geven dat sy daar mede niet versuymen of nalatig syn, soo by nagt als by dag ... tyd en wylen het water op het ordinaire Somer-Peyl sal gekomen syn.

LXXII.

LXXII.

Wanneer deselve iemand der Water-Molenaars, duurende het Maalsaisoen, by bekwaam Weeder vonden niet te maalen, of van syn Moolen verder n vyf en twintig Roeden absent te syn, sullen sy nselven aanstonds en sonder de minste oogluyking gebruyken, suspendeeren van synen dienst en een der bekwaam Persoon, geduurende dat Maal-saisoen, ten synen kosten op de Moolen stellen en vervolgens daar van aan de Magistraat Onser Stad Culenborg kennis geeven, ten eynde sodaane Molenaar erkelyk te casseren, of sodanig anders te corrigeeren als bevonden sal werden te behooren.

CULENBURG. *Reglem. op de Veldpolicie te Culenburg.*

LXXIII.

En sal in sulk geval aan seggen van eenen Heemraad geloof gegeven werden, ten waare voldoende bewys ter contrarie: Werdende de respective Molenaars by deesen wel expresse gelast hun sorgvuldig te wagten, van sig tegens den Schout van den Broek en Heemraden impertinent te gedragen, by poene als by het Stad- en Land-Regt van Culenborg in 't Capittel van Crimineele Saken, is gestatueert.

LXXIV.

Dat den Schout en Heemraden jaarlyks vroegtydig en wel uyterlyk in de maand Mey van ieder jaar, aan de Magistraat sullen versoeken om ten overstaan van derselver Commissarissen de Voor- en Agter-Moolens, mitsgaders de Maal-sluysen te doen visiteeren en de gebreeken daar aan bevonden werdende te laaten opgeeven, ten eynde op het Rapport van Commissarissen by 't Collegie omtrend de te doene Reparatien sodanig sal konnen werden geresolveert, als tot het meeste nut van den Gemeenen Lande bevonden sal werden te behoren.

LXXV.

Dat de geresolveerde of gearresteerde Reparatien aanstonts, geduurende den Somer, sullen moeten werden te werk gesteld, en dat in de maand Augusty of uyterlyk September, door den Schout van den Broek en de Heemraden, andermaal, aan de Magistraat sal moeten werden versogt, om door hun-

CUI-LEN-BURG.

Reglem. op de Veld-policie te Cuilenburg.

ne Commissarissen de gemaakte Reparatien te opneemen, sullen sy ten dien eynde wel sorge ten dragen dat deselve alsdan gedaan syn.

LXXVI.

Ook sullen den Schout van den Broek en de He raden altoos naauwkeurig moeten letten, of alle Heulen en Sluysen van het Gemeene Land in goeden staat syn, de kleine defecten aanstonds repareeren en in gevalle van merkelyke defecten sullen sy de Commissarissen uit de Magistraat by de Mey-Schouw der Moolens versoeken, om daar mede oculaire inspectie te neemen, ten eynde van mede in hun te doene Rapport aan het Colle gie van de Magistraat kennisse te geeven, ten einde de vervolgens daar omtrent mede sal konnen wer den geresolveert.

LXXVII.

Dat den Schout van den Broek en de Heemraden geene Werken van 't Gemeene Land sullen mogen besteeden die boven de summa van 18 guldens ko men te loopen, maar deselve, met voorkennisse van de Magistraat en ter præsentie van derselver Ge committeerdens, na voorgaande Publicatie en Affi xie van Billetten, by insetting en slag moeten be steeden, uitgesondert nogtans wanneer die geen uitstel konnen leyden en by de Instructie van den Gemeene-Lands Timmerman, op seeker Prys syn gesteld.

LXXVIII.

En sullen gemelte Schout en Heemraden welsorge ge moeten dragen, dat geene bepotingen gedaan werden, die de voorsz. Voor- of Agter-Molens te na komen, dat is binnen 60 Roeden met Griendinge van Vierjarig Houd-Gewas en binnen de 100 Roe den met opgaande Boomen, en sullen alle bepotin gen binnen voorsz. 60 en 100 Roeden respective rondsom de gemelte Molens dadelyk moeten wer den opgeruymt.

Vi

Van het Schutten van Beesten, Weyden van Vhee, en het maaken van Overpaeden, &c. CUILENBURG.

LXXIX.

Dat met opsigt tot 't verbod nopens het loopen van Stieren of Bullen in de Weyden of langs de gemeene of afsonderlyke wegen, stiptelyk sal moeten werden agtervolgt het gedisponeerde by Ons Placaat, omtrent het onderhouden der Quel-Dammen van den 19 Febr. 1762. *Reglem. op de Veld-policie te Cuilenburg.*

LXXX.

Wanneer iemand bevind eenig Beest of Beesten sonder syne toestemming of voorkennis in syn eygen of gehuurt Land te loopen of geweyd te werden, sal hy deselve door de gewoone beëedigde Schutters van 't Gemeene Land of by derselver absentie door een of meer andere Persoonen mogen doen Schutten, mits daar toe altoos ten minsten twee Persoonen gebruikende, en dat die de geschutte Beesten sullen brengen in het Schuts-Hok, sullende den Schutter aanstonds aan den Eigenaar van deselve behoorlyke weet moeten doen, tegens genot van syn Salaris, hier na gespecificeert.

LXXXI.

Dat voor Schutgeld sal moeten werden betaald:

Van ieder Paard des nachts, dat is een uur na Zonnen ondergang en een uur voor Zonnen opgang	*f* 0 - 6 - 0
En des daags	0 - 4 - 0
Van ieder Beest, Os, Koe of Kalf de nachts	0 - 4 - 0
En des daags	0 - 2 - 0
Van ieder Schaap, Bok of Gyt des nachts	0 - 1 - 0
En des daags	0 - 0 - 8
Sullende van ieder Varken werden betaald als van een Paard.	

LXXXII.

Dat den Eigenaar van het geschutte Vhee gehouden sal weesen hetselve binnen 24 uuren, na be-

CUI-LEN-BURG. *Reglem. op de Veld-policie te Cuilenburg.*

komene weet, te lossen, en het Schutgeld al ders de schaade van syn Parthye te betalen.

LXXXIII.

Wanneer den Eigenaar van 't geschutte Vh[ee] konden werden ontdekt, sullen de Schutters b[y] blicatie en Affixie van Billetten, mitsgaders den Omroeper, aanstonds doen bekent ma[ken] welke Beesten geschut en hoe deselve gehair[d] [sy]n.

LXXXIV.

En sullen de Schutters voor het onderhoud [va]n geschutte Beesten, voor kost en oppassen genie[ten] boven het Schutgeld, Art. 81 bepaalt:

Voor een Paard des nachts .	*f* 0 - 6 -
En des daags . .	0 - 4 -
En van al het overige Vhee des nachts . . .	0 - 4 -
En des daags . . .	0 - 4 -

LXXXV.

Indien den Eigenaar van het geschutte Vhee binnen ses dagen na de voorsz. Publicatie niet opkomt, sal den Schout van den Broek het geschutte Vhee, na gedaane omroeping door de Stad, daags daar aan geregtelyk aan den meestbiedende om contant Geld verkoopen, vervolgens van de Koopspenningen het schutgeld, nevens het onderhoud van 't Vhee, gelyk mede de schaade het Land toegebragt, ter taxatie van den Schout van den Broek en de Heemraden, met hunne reedelyke Jura en alle onvermydelyke onkosten, des noods door de Magistraat te bepaalen, voldoen, en het overige in Consignatie brengen, met eene Lyste, houdende het montant der Koopspenningen en der kosten, die daar van alsdan sullen syn betaald, om door den Eigenaar van 't Vhee aldaar te konnen geligt werden.

LXXXVI.

By soo verre een bekend Eygenaar van 't ge[-] schutte Vhee, binnen 24 uuren na de weet die een der beëedigde Schutters, conform Art. 82 gedaan, niet opkomt, en syn Vhee dadelyk lost, [sal] de geinteresseerde Partye sig addresseeren aan den Schout van den Broek en de Heemraden, om de ge[-]

edaane Veldschaade te taxeren en daar van Acte e versoeken. Cuilenburg.

LXXXVII.

En sullen daar op den Schout van den Broek, ofte wel den oudsten Heemraad, denselven vervangende, met de overige Heemraden in cas sy daar toe werden gerequireert, hetselve sonder dilay op haaren Eed gehouden syn te doen en daar voor genieten een Oud Schild ad f a-8-0, te verdeelen, de eene helfte voor den Schout van Broek, die daar voor de Acte sal moeten maaken, en de andere helfte voor de Heemraden, die de voorsz. Visitatie en Taxatie gedaan sullen hebben. Reglem. op de Veld-policie te Cuilenburg.

LXXXVIII.

Wanneer de Veldschaade is geschied binnen den Polder Goilberdingen, sal de taxatie door den Schout van den Broek en de Heemraden van Goilberdingen geschieden.

LXXXIX.

Voorts sal de gelædeerde Partye den Eigenaar van het Vhee moeten doen Citeren voor de Magistraat 24 uuren voor den dienenden dag, en aldaar overleggen de Acte van Taxatie, door den Schout van den Broek en de Heemraden gedaan, als wanneer, na verhoor van Parthyen, de saak de plano, finaal en sonder provocatie sal moeten werden afgedaan.

XC.

Wanneer den Eygenaar van het geschutte Vhee voor-Hoofds geciteert synde, niet compareert, sal met de saak voortgegaan en hy in de kosten gecondemneert werden, maar niet voor-Hoofds geciteert synde, sal hy andermaal tegens den volgenden dag werden geciteert als dan de saak invoegen voorsz. werden afgedaan.

XCI.

En werden de Schutters, op pœne van cassatie by deesen wel expresse gelast, geen geschut Vhee uit de Schuts-Kooy te laaten gaan, voor dat de gelædeerde Parthye wegens syne schaade, 't sy by Accord, 't sy by Regterlyke Uitspraak als vooren, sal syn voldaan.

CUI-LEN-BURG.

Reglem. op de Veld-policie te Cuilenburg.

XCII.

Dat niemand ſyne Paarden, Beeſten of ander Vee ſal mogen hoeden op Gemeene Lands Weegen of op een anders grond, gruppelen of wallen van Koorn Land, buyten conſent van den Eygenaar of Bruyker, op verbeurte, boven de vergoedinge der toegebragte ſchaade, van het Schutgeld hier boven Art. 81. bepaalt, voor eerſte reyſe, voor de tweede reyſe dubbelt en voor de derde reyſe vier dubbelt, alles behalven arbitraire correctie na bevindinge en omſtandigheden van ſaaken.

XCIII.

Dat den geene die bevonden werd met opſet of uyt moetwil een Paart, Beeſt of ander Vhee, in of op eens anders Weyden, Boomgaarden, Weerden, Griendingen of geſaaid Land te jaagen, daar over arbitralyk ſal werden gecorrigeert, *teffens* wanneer hy ſelfs Eygenaar van het Vhee *is, met* verbeurte van hetſelve.

XCIV.

Dat niemand door het dryven van Beeſten eenige nieuwe Paaden over eens anders Land, nog ook te voet eenige nieuwe Toepaaden ſal mogen maken, dan daar deſelve van ouds geweeſt ſyn, *gelyk mede* niet langs deſelve oude Voetpaaden *eenig Vhee* dryven, op verbeurte telkens van een *oud Schild.*

XCV.

Dat insgelyks niemand met eenige Paarden, Beeſten of ander Vhee, door eenige Watergangen ſal mogen ryden of dryven, nog ook eenige Dammen in deſelve maaken waar door het Water in ſyn volkomen afloop werd belet, mede op verbeurte van een Oud Schild, en dat hy verpligt ſal weeſen die gemaakte Dammen aanſtonds ten ſynen koſten wederom uit te haalen.

XCVI.

Wanneer een der Schutters mogte hebben bevonden, dat iemand ſyn Vhee in of op eens anders Koorn- Wey- of ander Land gehoed, doch hem dat Vhee ontdreven hadden, ſal hy hetſelve Vhee daar na evenswel mogen en ook moeten

een Schutten, of wel het Schutgeld doen betaalen.

XCVII.

Dat aan de verklaatingen der respective Schutters, op den Eed afgegeven, volkomen geloof sal moeten werden geattribueert, ten waare het contrair van dien op eene allezints volledige en voldoende wyse konde werden geprobeert.

CUILENBURG. *Reglem. op de Veld-policie te Cuilenburg.*

XCVIII.

Dat in conformité van Ons Placaat in dato 3 Mey 1778 Art. 17. niemand op eens anders Land Koorn-Airen sal mogen gaan Leesen, buiten bewilliginge van den Eigenaar, soo lange alle de Garve-Schoven niet syn weggehaalt, op pœne van ses guldens voor de eerste reyse, en van twaalf guldens voor de tweede reyse, en sullen de Ouders voor hunne Kindederen moeten instaan.

XCIX.

Dat ook niemand op eens anders Koorn-Land sal mogen graven of plukken, het sy Aard-Akers, Klap-Roosen of diergelyke buyten consent van den Eygenaar, op pœne als vooren en vergoedinge van schaade daar door toegebragt.

C.

Dat mede in gevolge Ons voorsz. Placaat van den 3 Mey 1778 Art. 4. niemand met Wagens, Karren, Kruywagens, nog ook met sakken of bossen, eenig Gras sal mogen haalen nog snyden van eens anders Landeryen, Gruppelen &c. op pœne van ses guld., boven de verbeurte der Instrumenten en wyders arbitraire correctie na bevindinge van saaken.

CI.

Dat die bevonden word op eens anders Erf, Hof of Land eenige Boom- of Aard-Vrugten geplukt of uytgetrokken, of ook Takken van Boomen gescheurt te hebben, deswegens sal werden gecorrigeert en gestraft op den voet van Ons meergemelte Placaat in dato 3 Mey 1778.

CII.

Dat alle die geene welke onvermogende mogten weesen om de boetens en breuken by de bovenstaande Articulen gestatueert te betaalen, in plaats van

dien,

CUI-LEN-BURG.

dien, voor eenige dagen te water en te brood ge-set of op eene andere wyse, ter arbitrage van den Gerechte, volgens Stad- en Land-Recht, gecorrigeert en gestraft sullen werden.

Reglem. op de Veld-policie te Cuilenburg.

Van Boomgaard-Recht en van Erfscheydingen en Heyningen tusschen Naastgelanden, als mede van Huur der Bouw- en Weyde-Landen.

CIII.

Dat wanneer de Weyde in een Boomgaard op Boomgaard-Recht verpagt is, den Pagter van die Weyde syn Vhee uyt deselve sal moeten *haalen* op St. Jacob of den 25 July en geen Vhee in den Boomgaard weder mogen brengen voor den 15 October, en soo hy sulks egter deede buyten Consent van den Eygenaar, of den Rechter der Boom-Vrugten, sal denselven het Recht hebben om dat Vhee te doen Schutten, op gelyke pœne *als boven* Art. 79. en volgende, is gestatueert.

CXIV.

Dat met opsigt tot Kersse-Boomgaarden, den Pagter der Weyde in deselve, gehouden sal weesen, syn Vhee uyt die Boomgaarden te haalen, wanneer en soo dra de Kerssen beginnen *geplukt te* werden, en geen Vhee wederom daar *in mogen* brengen, voor dat de Kerssen van de Boomen syn; op pœne als vooren: werdende de Pluktyd ten minsten op dry weeken bepaald.

CV.

Dat by tyden van Storm of harde wind, wanneer de Molens half geswigt syn, den Pagter der Weyde gehouden sal weesen syn Vhee uyt de Boomgaarden te haalen, selfs voor St. Jacob, tot soo lange de afgewaayde Vrugten opgeraapt syn, 't welk binnen 24 uuren sal moeten geschieden, en dat het by versuym daar van aan den Eygenaar of Pagter der Boom-Vrugten sal vrystaan, om het Vhee in den Boomgaard, soo lange aan een Boom vast te binden.

CVI.

Dat in aansien der Bepotingen van Erven en Landeryen, een ieder sig exact sal moeten reguleeren

na

het gestatueerde by het Stad- en Land-Recht van Culenborg Cap. 7. Art. 19. 20 en 21, en sal, wanneer 'er Boomen geplant syn of by vervolg geplant sullen werden, die geene Vrugten geven, maar tot Houdgewas gedestineert syn, den Eygenaar derselve de Takken over syn Nabuurs Erf hangende, moeten af houwen tot de Heyninge of ter halver Sloot toe.

CUL-LEN-BURG. *Reglem. op de Veld-policie te Cullenburg.*

CVII.

Dat wanneer iemands Buurman of Naastgelande graaft of heint, denselven, in conformité van het Stad- en Land-Recht Cap. 7. mede verpligt sal weesen daar tegens op behoorlyke wyse te graaven of te heynen.

CVIII.

En dat in cas van onwilligheid den eene Nabuur den anderen daar over in Rechten sal mogen aanspreeken, en dat in sodaane cas de onwillige Parthye soo lang hy niet geheynd of gegraven heeft, geen Regt sal hebben om syn Buurmans Vhee, dat tot hem komt overloopen, te schutten, daar in tegendeel het Vhee van den onwilligen Nabuur overlopende, sal mogen geschut werden.

CIX.

Dat ten reguarde van Bouwlanden naast elkander leggende, de Eygenaars derselve verpligt sullen weesen die behoorlyk af te heynen, of met een Gruppel ten minsten 2 voeten breed by ieder de helfte daar toe te leveren, te doen afgraaven, en het een en ander alsoo te onderhouden, alles nogtans ten waare daar omtrend andere bedingen plaats mogten hebben.

CX.

Dat alle Bossen en Houtgewas naast elkander gelegen sullen werden afgegraven met een Schey-Gruppel van 4 voeten breed, by ieder Eygenaar de helfte daar toe te contribueren.

CXI.

Dat wanneer Bouwland en Bepotingen naast den anderen leggen, de Schey-Gruppel sal moeten syn breed ten minsten 3 voeten, één voet door den Eyge-

CUI-LEN-BURG.

Reglem. op de Veld-politie te Cul-lenburg.

genaar van Bouwland en twee voeten door den E[illegible] genaar van de Bepotinge daar toe te leveren.

CXII.

Dat Weyde- en Hooylanden tegens elkander le[illegible] gende, sullen moeten werden afgeheyd of afg[illegible] graven met een Sloot ten minsten 8 voeten bree[illegible] of wyd, aan ieder syde de helfte te leveren, ten waare nogtans daar omtrend contrarie bedingen, mogten plaats hebben.

CXIII.

Dat wanneer iemand syn Bouwland of bepoti[illegible] gen naast Bouwland of bepotingen van syn N[illegible] buur leggende, in Weyland of Hooyland soude wi[illegible] len converteeren, denselven verpligt sal weesen [illegible] heynen of te graven een Sloot, ten minsten [illegible] Voeten wyd, en dat daar toe den Eygenaar va[illegible] het naast geleegen Bouwland of bepotinge alleen maar sal behoeven te heynen of te graven *Gruppels* wyse, dat is met 2 voeten, blyvende dus de ove[illegible] rige 6 voeten ten lasten van den eersten.

CXIV.

En voor soo verre daar na den Eygenaar van het naastgelegen Bouwland of bepotinge mogt goedvin[illegible] den dat syn Land insgelyks te doen beweyden, de beyde Naastgelanden wederom ieder *de helfte tot* de voorn. tusschen- of Schey-Sloot van 8 voeten sullen moeten contribueeren, ten waare nogtans den geenen die het eerste had beginnen te weyden, mogte verkiesen de Schey-Sloot te laaten, als by den voorigen Articul is gemelt, in welk geval hy dan ook Eygenaar van de 6 voeten der Sloot sa[illegible] blyven en deselve 6 voeten ook alleen mogen ui[illegible] haalen en baggeren.

CXV.

Dat met opsigt tot de Huur van Landen en E[illegible] ven, en het eindigen derselver huur een ieder [illegible] sal moeten reguleeren na het gedisponeerde by het Stad- en Land-Recht Cap. 8. Art. 1, 2 en volgende.

CXVI.

Dat wanneer Wey- of Bouwland voor 4 of meer dere Jaaren is verhuurd, den Huurder gerechtigt en be-

evoegt sal weesen om het Vierjaarig Hout op het gehuurde Land staande te hakken, mits hy sulks werkelyk doet voor St. Petri ad Cathedram of den 20 February, dog het selve langer op den Boom of Struyk blyvende staan, sal den Huurder geen Recht hebben om het te hakken, en sulks evenswel doende sal hy niet alleen van dat gehakte Hout vervallen weesen en hetselve ten behoeve van den Eigenaar moeten overlaaten, maar ook verplicht en gehouden weesen aan denselven te vergoeden alle schaade en interesse, welke hy hier door heeft komen te lyden.

CULENBURG. *Reglem. op de Veld-policie te Culenburg.*

CXVII.

Dog Wey- of Bouwland voor mindder dan vier Jaaren verhuurt synde, blyft het Houdgewas, daar op staande voor den Eygenaar, gelyk mede het Hakhoud in, of rondsom een Boomgaard wassende, offschoon de Weyde uyt sodaane Boomgaard verhuurd mogte weesen. Alles nogtans, mede met relatie tot den voorgaanden Art., ten waare eenige bedingen of conditien ter contrarie gemaakt mogten weesen of plaats hadden.

Laastelyk reserveeren Wy wel expresse aan Ons de Interpretatie, Alteratie en Ampliatie van dit Reglement, en gelasten een ieder, die hetselve eenigzints aangaat, sig daar na exact te reguleeren.

En sal deese, ten eynde niemand hier van eenige onwetendheid sal mogen voorwenden, soo nu als vervolgens jaarlyks, of soo dikwils de Raden Onses Graafschaps of Magistraat Onser Stad Culenborg hetselve nodig en dienstig mogten oordeelen, alomme binnen Ons Graafschap Culenborg werden gepubliceert en geaffigeert ter plaatsen alwaar men gewoon is sodaane Publicatien en Affixien te doen. Enz.

HOLLAND.

HAERLEM.

Wy hebben in den aenvang van onze Nieuwe Nederlandsche Jaerboeken voor dit jaer

HAER-LEM. jaer 1779. reeds verslag gedaen van de Uiterste Wille van wylen den Heere *Pieter Teyler van der Hulst*, en van de oprigting van twee Genootschappen in gevolge van die uiterste wil, van welke het eene tot bevordering der Godgeleerdheid, het ander tot die der fraeije Wetenschappen geschikt is. Het Godgeleerd Genootschap heeft voor het op handen zynde jaer 1780. het volgend berigt bekend gemaekt.

Berigt van Teylers *Godgel. Genootschap.*

Teylers Godgeleerd Genootschap heeft, in deszelfs laatste byeenkomst, goedgevonden, het volgend voorstel op te geeven:

„ Zyn 'er goede bewyzen voor eene byzondere „ Voorzienigheid van God in de regeering der Wereld? Zo ja: Zyn 'er kenmerken, waar aan men „ de werking dezer byzondere Voorzienigheid van „ die der algemeene kan onderscheiden? En, wanneer eindelyk zulke kenmerken niet toegestaan „ worden, kan dat, in het begrip der byzondere „ Voorzienigheid, eenige zwaarigheid maaken?"

Wy verstaan hier door eene byzondere *Voorzienigheid*, zulk eene, waar door God, *in sommige* gevallen, byzonderlyk werkzaam is, *om zekere uitwerksels* voort te brengen, die, volgens de algemeene regelen, naar welken Hy de Waereld regeert, niet zouden voortkomen: zoo nochtans, dat zich in deeze uitwerkselen niets aan ons vertoone, het geene men een Wonderwerk kan noemen.

De Prys aan het bestgekeurde Antwoord op deeze Vraag toegelegd, is eene Gouden Medaille, ter waarde van vierhonderd Hollandsche guldens, buiten den Stempel. Die naar deezen Prys willen dingen, moeten hunne Antwoorden adresseeren: Aan het Fundatie-Huis van wylen den Heer *Pieter Teyler van der Hulst*, by het Sleepers-Hoofd te Haarlem; voor den eersten December 1780, om beoordeelt te kunnen worden voor den agtsten April 1781.

De Antwoorden moeten in goed leesbaar Nederduitsch, Latyn, Fransch of Engelsch, geschreeven

zyn,

yn, verzegeld met een Cachet, waar by een ins elyks gecachetteerd Briefje, dezelfde Spreuk ten opschrift hebbende, en van binnen des Schryvers aam en adres bevattende. HAERLEM.

Voorts houdt zich het Genootschap aan de Voorwaarden van deszelfs Bericht, in de Hedendaagsche Vaderlandsche Letteroeffeningen, in de Algemeene Bibliotheek, in de Boekzaal, in de Gazette Litteraire, en in het Monthly Review te vinden, gelyk ook in een afzonderlyk Blad, in het Najaar van 1778. by de Boekverkoopers *Enschede* en *Bosch* uitgegeeven en te bekomen. *Berigt van* Teylers *Godgel. Genootschap.*

Het Berigt van het ander Genootschap is aldus ingerigt:

Onder de Ouden zyn veelen, en Cicero zelve, van begrip geweest, dat een goed Dichter van de natuur alleen gevormd, en, als door een Godlyke aanblaazing, zoo bekwaam wierd gemaakt, dat hy, om zich te doen gelden voor den geenen, die hy geboren was, noch meesters, noch voorschriften, noch regels, buiten de bloote natuur, behoefde: en dat de Poëzy hierin, van alle andere kunsten en weetenschappen, welken het tegendeel vereischen, onderscheide is. Maar verre de meesten hebben dit voorgegeeven onderscheid tusschen de Poëzy en overige Weetenschappen hertelyk ontkend. De uitspraak, die Horatius, zelf een der groot Dichters, over dit geschil gedaan heeft, is, om haare waarheid, zoo algemeen aangenomen, dat 'er niet meer aan getwyfeld word, of de bloote oefening, zonder de gaaf der natuur, is even min als de bloote natuur, zonder oefening, genoegzaam, om eenen uitmuntenden Dichter te maaken, en dat de Dichtkunde, even min als de anderen, zekere voorschriften en regels missen kan, die door haare beoefenaars noodzaaklyk moeten gekend, en in acht genomen worden.

Echter leert de ondervinding; dat eene ryke bronader van natuurlyk dicht-vermogen zich door te veel-

HAER-LEM.

Berigt van Teylers tweede Genootschap.

vuldige of te enge banden niet laat bedwingen. Euripides, den vermaarden Griekſen Treur-dichter, heeft men daarvan een groot voorb- Hy was een man in veelerleie weetenſchapp vooral in de ſchoole der wysgeerte, doorored van een zoo voortreflyk verſtand, dat de Drof Hooft, zekerlyk een der kundigſte oordeel van ons Holland, hem verklaard heeft voor de wyſten menſch te houden, *die ooit pen op papier te* (*). Zyne natuurlyke dicht-ader was zoo vloeiende, dat hy een verbaazend aantal spelen, verre 't zwaarſte werk, naar allerood ming, dat in de Dichtkunde kan ondernomen den, gemaakt heeft, want 'er is eene *lyſt* van derd drie en twintig zyner treurſpelen, welker men by d'oude Schryvers gemeld ſtaan, voor den, ſchoon daarvan niet wel twintig geheel, onzen tyd toe, bewaard zyn. Uit dezelve blyk en hy is 'er door veelen, niet zonder rede, be beriSpt, dat hy, door den overvloed van zyn na tuurlyk dichtvuur, niet ſelden de zekerſte regels veronachtzaamde, die hy, op andere tyden, en by andere gelegenheden, getoond had wel te ken nen, en wel waar te neemen. (†).

Hoe zeer dan een Dichter zynen geeſt naar re gelen leiden en beſtuuren moet, heeft men echter ook aan de andere zyde, zorg te dragen, dat een' al te groote naauwkeurigheid niet, buiten noodzaak lykheid, de regelen te veel vermeerdere, en daar mede de vryheid der dichteren te naauw bepale. Hiertoe is 't van de hoogſte nuttigheid, dat men de noodzaaklykſte en altoos onvermydbaare regels van de minder noodzaaklyke, en zulken, in welke aan de Dichteren eene meerdere willekeur en vry heid toekomt, wel weete t'onderſcheiden.

(*) In 't begin zyner *rampzaligheden der verheffing van den Huize Medicis.*

(†) Zie Jo. GER. VOSSIUS, *de Artis Poët. nat. ac con* Cap. V. § 5. & *Inſt. Poëtic.* Lib. I. Cap. III. § 2.

De overweging deezer zaake heeft de Leden van ...t tweede Collegie opgericht te Haarlem, volgens ...n laatsten wil van wylen den Heere Pieter Tey...r van der Hulst, en welken zich thans door de ...et der stichting verplicht vinden, om, voor den ...are 1780, eene vraage over de Poëzy voor te ...ellen, bewoogen meest over te hellen tot de keu...e van 't volgende voorstel, in hunne Vergadering ...an den 26 November jongstleeden, onder ande...en, opgegeeven, en 't zelve, met goedvinden ...ler Heeren Directeuren van deeze Fondatie, in 't ...penbaar voor te stellen, zo als by deeze geschied:

HAERLEM. *Berigt van Teylers tweede Genootschap.*

" Dewyl het ontwyfelbaar is, dat alle dichtstukken haare regels hebben, zoo wel in de stoffe, als in de form; doch het te gelyk waar is, dat verre de meeste deezer regelen kluisters kunnen worden voor eenen leevendigen Dicht-Geest;' is de vraag: „ welken zyn de beste en duidelykste „ kenmerken van zoodaanige regelen, die, om dat „ zy in den aard van 't onderwerp te vinden, of „ met de form van 't gekoozen dicht-stuk verknocht zyn, noch kunnen veronachtzaamd, of „ te buiten gegaan worden?" En word hier omtrend vereischt, dat deeze overéénkomst, en dus de volstrekte noodzaaklykheid der opgegeeven' regels, door voorbeelden uit de beste dichtstukken der uitmuntendste Dichteren, van ouderen, of laateren leef-tyd, opgehelderd, en gestaafd worde:'

Aan de Verhandeling, die hier over de beste zal gekeurd worden, word d'eere-prys van den gouden penning van vier honderd guldens innerlyke waarde beloofd. Doch, vermids met des Stichters oogmerk best schynt over een te komen, dat, 't geen de Dichtkunde betreft, bepaald worde tot de Vaderlandse, worden de Verhandelingen over deeze Stof verzogt en zullen aangenomen worden in de Nederduitse taal alleen.

De Verhandelingen moeten, naar gewoonte, met een gezegeld briefje, inhoudende des Schryvers naam en woonplaats, en tot opschrift hebben-

[illegible] of ... (uit)spraak, va[illegible]

[illegible] onderscheid, en ... [illegible]

[illegible], ... worden

[illegible] Genootschap,

[illegible] ... den [illegible]

[illegible] ..., [illegible]

[illegible] ... [illegible]

[illegible] Programma,

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] Ne[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

a[illegible]

he[illegible]

(*[illegible]

den [illegible]

(†[illegible]

Cap. [illegible]

-erdigden door verscheidene Hollandsche op- 's GRAVENHAGE.
-eld en ter vergaderinge van Holland inge-
alwaer dezelven geplaetst worden aen eenen
welke met het eene end harer lengte, tegen
-e zyde der breedte van de tafel der Edelen
is. Vervolgends doet de Raedpensionaris
olland eenen gepasten aenspraek aen de
-sche afgevaerdigde, welke beantwoord zyn-
-dt men tot de verkiezing, in welke Holland
-land zo veele stemmen hebben, als 'er Le-
Steden van beide Gewesten tegenwoor-
. Na de verkiezing worden de Zeeuw-
-evaerdigden vervolgends wederom uit-
doorgaens ter maeltyd onthaeld. Dog
-vsche Heeren vergaderen op deze wyze
Staetsgewyze buiten hunne Provincie,
-briftelyke verzekering van die van Hol-
zulks geenzints ten nadeele hunner
-n zal geduid worden. Wanneer de nieuwe
-or de Gemagtigden zo van Zeeland als
-nd bevestigd is, legt hy vervolgends
-astbrief en berigtschrift voor den Hoo-
-den gewoonen eed af.

. dood van den Griffier Mr. *J. Pauw* de
-ets zynde opengevallen, zyn de Hee-
van Zeeland door die van Holland naer
-beschreven geworden. In gevolge van
-hryving eenige Heeren van Zeeland zyn
-d en in deze Hofplaetse in October van
-gekomen. Zo dra hier van was ken-
-n, wierden Hooggemelde Afgevaer-
-r eene plegtige bezending uit het mid-
-nne Ed. Groot Mogende den 12 Oc-
-elkomd. Deze bezending bestondt uit
Jacob Philip Jr. *van Boetzelaer*, Heer

 van

'S GRAVENHAGE.

van Nieuveen, beschreven in de orde van Ridderschap en Edelen van Holland en Westfriesland; Mr. *Bartholomeus van den Santheuvel, Hendriksz.* Burgemeester der Stad Dordrecht; Mr. *Gualterus Petrus Boudaen*, Burgemeester der Stad Amsteldam; Mr. *Pieter Rietborst*, Raed in de Vroedschap der Stad Alkmaer; en den Raed-Pensionaris Mr. *Pieter van Bleiswyk*. Voor en agter de Koetzen, waer in deze Heeren zaten, gingen agt Bodens van Staet, en wanneer welgemelde Heeren afreden en terug kwamen, stonden de Wagten op het Binnenhof onder het geweer, wordende dezelven met den gewoonen krygseer begroet, terwyl de trommen geroerd wierden. De Afgevaerdigde Heeren van Zeeland waren Jr. *Willem Carel Hendrik van Lynden van Blitterswyk*, vertoonende zyne Doorl. Hoogheid den Heere Prinse Erfstadhouder als eerste Edele van Zeeland, (ten wiens huize, op het Plein, de andere Zeeuwsche Heeren by elkander gekomen waren) Mr. *Joan Pieter van den Brande*, Ridder Baronnet, Heer van Gapinge enz, Burgemeester, Scheepen en Raed der Stad Middelburg; Mr. *Bonifacius Mogge Pous*, Burgemeester, Scheepen en Raed der Stad Zierikzee; Mr. Digman *Cornelis Kaetlaer*, Burgemeester, Scheepen en Raed der Stad Goes; *Jacob Johan van Stapele*, Scheepen enz. der Stad Tholen; Jr. *Adriaen Jacob van Borsselen van Geldermalsem*, Burgemeester, Scheepen en Raed der Stad Vlissingen; Dr *Jan Johan Andrissen*, Burgemeester, Scheepen en Raed der Stad Vere; en Mr. *Johan Marinus Chalmers*, Raed-Pensionaris der Heeren Staten van Zeeland. De zes dezer evengemelde Heeren, wegens de Steden Middelburg, Zierikzee, Goes, Tho-

holen, Vlissingen en Vere, hebben ook ter Vergadering van hun Hoog Mog. zitting genomen, wordende de eerstgemelde derzelve ingeleid door . van Lynden van Blitterswyk, en de vyf ande door den Heer van Citters. 's GRAVENHAGE.

Den volgenden 13 wierden meergem. Zeeuwhe Heeren, door eene aenzienlyke bezending it hun Ed. Groot Mog., de koetzen door 16 Boens van Staet verzeld wordende, plechtig ten love opgehaeld, terwyl wederom de eerbewyingen door de Krygswagten als voren verrigt raren. Waerop men met de gewoone plegtigheden verging tot het maken van eene Nominatie, ten inde zyne Doorluchtige Hoogheid volgends het echt aen Hoogstdenzelven opgedragen daer uit eeen Griffier voor den Hoogen Raede zoude benoemen. Deze nominatie gemaekt en aen zyne Hoogheid zynde overgegeven, heeft Hooggem. Vorst den Heere Mr. *Adriaen Nicolaes Mollerus*, voorheen reeds tweede of Substituet Griffier, tot Griffier verkoren. Zie hier voren bl. 1160.

De Edele Groot Mogende Heeren Staten van Holland en Westfriesland, hebben den 15 dezer Wintermaend de navolgende Publicatie beraemd en afgezonden:

De Staaten van Holland en Westvriesland, allen den geenen die deesen sullen sien of hooren leesen, salut; Doen te weeten, dat Wy alsnog en alleen om soo veel mogelyk is alle faciliteit en menagement van nodeloose onkosten toe te brengen omtrent het afleggen en vernieuwen der Eeden tot bevordering van de rigtige heffing en executie der collective Middelen, by Onse respective Ordonnantien,

'S GRAVENHAGE.

Public. nopens de vernieuwing van den eed der traficquanten &c.

tien, Placaaten, Publicatien of Resolutien geai geert, goedgevonden hebben, om voor den ja 1780 weeder vast te stellen de ordres in Onse w rige, Publicatien, en wel laatst in die van den November 1778 vervat, en mitsdien op nieuw ordonneeren en te statueeren, soo als Wy ord donneeren en statueeren by deesen, dat alle de Tr ficquanten, Neeringdoende Luiden, en Bedie of Werkers van eenige Goederen en Waaren, la post subject, die gehouden zyn den Eed, aan by Onse gedagte Ordonnantien, Placaaten, Pu catien en Resolutien van des gemeene Lands co lective Middelen en Regten geinjungeert, jaarl te vernieuwen voor den aanstaande jaare 1780, sc der op nieuws den Eed te doen, weeder sullen g houden worden, als of een ieder van deselve d gemelden eed daadelyk op nieuws heeft afgeleg met dien verstande nogtans, dat den Eed van n te sullen fraudeeren, voorheen eenmaal door d Traficquanten, Neeringdoende Luiden en Bedie dens of Werkers van eenige Goederen of Waare Impost subject afgelegt zynde, gehouden word, te continueeren van applicatie te zyn op alle de jaaren, in welke sy de gesegde Traficq, Handel, Neering en Bediening of Beroep blyven exerceeren, alhoewel sy den voorschreeven Eed niet dadelyk en weeder op nieuws hebben gedaan: Declareerende Wy alsnog, alle die geenen, dewelke (uit een begrip, als of soodanige Eed niet langer van kragt was, dan voor het jaar, waar in deselve gepresteert en afgelegt is) bevonden sullen worden gefraudeert, of 's Lands Regten verkort te hebben, voor Meineedig, Eerloos en Infaam, sonder dat ooit een soodanig uitvlugt, het zy in Regten of daar buiten, aan hun te staden sal kunnen of mogen komen: Des dat alle de geenen, die een Traficq, Handel, Neering, Bediening of Beroep, waar op het doen van de Eed by Onse Ordonnantien, Placaaten, Publicatie of Resolutien van des gemeene Lands Middelen i gesteld, beginnen; alvoorens deselve te aanvaarde

of te beginnen, gehouden en verpligt fullen zyn den eed daar toe ftaande te doen en daadelyk af te leggen in handen van Scheepenen Commiffariffen ter judicature van des gemeene Lands Middelen van die Hoofdftad, waar onder een ieder van hun woonagtig is en reffortéert, op de boeten van twee honderd guldens, door de Contraventeurs van dien te verbeuren.

Interdiceerende en verbiedende wyders wel expres by deefen de refpective Hoofd- en Ondergaarders op den naam of aan die geenen, dewelke den voorfz. geinjungeerden Eed in manieren als vooren niet hebben afgelegt, Billetten van In- of Uitflag te geeven, op gelyke boete van twee honderd guldens, te verbeuren door de Overtreeders van dien.

'S GRAVENHAGE. *Public. nopens de vernieuwing van den eed der trafiquanten &c.*

Laftende en beveelende de refpective Officieren en Bailliuwen, mitsgaders de Opfienders en Onderopfienders van en over 's Lands Zeegels, als meede alle de refpective Hoofd- en Ondergaarders van des gemeene Lands Middelen en Regten, om op de precife en rigtige executie en nakoming van defe Onfe Publicatie naauwkeurig agt te geeven, en tegens de Contraventeurs of Overtreeders van defelve te procedeeren als na behooren.

En op dat niemand van deefe Onfe Publicatie eenige ignorantie fouden kunnen pretendeeren, foo willen en begeeren Wy dat defelve alomme fal worden gepubliceert en geaffigeert, daar fulks te gefchieden gebruikelyk is. enz.

Nu en dan, en laetftelyk bl. 1081. zeiden wy iets van de Nederlandfche Lyfrenten-Compagnie; wy moeten daer van nog het een en ander melden.

In gevolgen van een befluit van den Hove van Holland van den 26 Maert las men in de nieuwspapieren van de Maend November, de volgende bekendmaking:

„ Uit kragte van de Refolutie van den Hove „ van Holland, van dato 26 Maart 1779, word

'S GRAVENHAGE.

„ by deze een ieder, daar toe lust en bekwaam-
„ heid hebbende, uitgenodigd tot het maaken
„ en opgeeven van een bestaanbaar Plan van Re-
„ dres der Nederlandsche Lyfrenten-Compagnie,
„ onder de Administratie van *Johannes van der*
„ *Hey*, in Amsterdam opgerigt, onder belofte
„ van een Premie van één honderd goude Du-
„ caten voor de geenen wiens Plan by de voorsz.
„ Hove zal geoordeeld worden het beste te zyn,
„ mitsgaders nog gelyke één honderd Ducaten,
„ ingevalle hetzelve Plan zoodanig bevonden
„ word, dat het dadelyk in train kan gebragt
„ worden; dienende wyders tot waarschouwinge,
„ dat de voorsz. Plans met een leesbaare hand in
„ het Hollandsch, Fransch of Latyn geschreven,
„ uiterlyk voor den eersten Mey van het aan-
„ staande Jaar 1780, aan Hendrik Augustus Speir-
„ man, eerste Clercq ter Griffie van gemelden
„ Hove ingeleverd, en wyders op dezen voet
„ zullen moeten weezen ingerigt, dat dezelve
„ klaar, eenvoudig, niet ingewikkeld, door
„ solide Raisonnementen gedemonstreerd, en op
„ juiste en tastbaare bereekening gebouwd zyn,
„ en in het generaal neerkomen op deze twee
„ Hoofdpoincten, namentlyk op de Middelen
„ van bestaanbaarheid der Societeit en tot de
„ menageuste Directie. Dat voorts het eerste
„ Poinct voor al in het oog moet gehouden wor-
„ den, dat de respective Classen der voorsz.
„ Societeit niet met elkander moeten geconfun-
„ deerd maar ieder van dien apart behandeld en
„ voor al een juiste Proportie, tusschen de re-
„ spective te doene Contributien en Uitdeelin-
„ gen geobserveerd moet worden, terwyl ten
„ aanzien van het tweede Poinct omtrent by wy-

„ ze

„ ze van Administratie een geheel nieuw Plan, 's GRAVENHAGE.
„ waar door de voorgaande, als te kostbaar en
„ overtollig zynde, word afgeschaft, moet wor-
„ den aan de hand gegeeven. En word laatste-
„ lyk nog geadverteerd, dat om de geenen die
„ mogten goedvinden aan dusdanige Plans te ar-
„ beiden, daar toe in staat te stellen de nodige
„ Lysten continueerende den Staat der voorsz.
„ Societeit, te bekomen zyn ten Comptoire van
„ voorsz. Compagnie te Amsterdam, alwaar ook
„ zodaanige verdere ouvertures zullen gegeeven
„ worden, als ten voorsz. einde nodig zullen
„ zyn."

Wy hebben ook in ons stukje voor October gezien, dat 'er eene algemeene vergadering van de belanghebbende zoude gehouden worden, en dat men de punten van overweging bepaeld en bekend gemaekt hadt. Het gevolg hier van kan gevoegelyk worden opgemaakt uit het navolgend

Extract uit het Register der Resolutien van den Hove van Holland, genomen op Donderdag den 9 December 1779.

Besluit van den Hove nopens de Prebenden Societeit.

De Heeren *Merens* en *Collot d'Escury*, als Commissarissen van de Nederlandsche Lyfrenten Compagnie, opgericht onder de Administratie van *Johannes van der Hey*, rapporteeren, dat, uit hoofde der nadere Generaale Convocatie van Directeuren, Commissarissen, en alle verdere Geintereseerdens der voorsz. Societeit, welke, volgens Resolutien van deezen Hove, in datis 30 July en 13 September deezes jaars, eerst was bepaald tegen den 30 September. en daarna tegen den 8 Novemb.; op den voorsz. 8 November wel was gehouden eene Comparatie voor hun Edelheedens; doch dat dezelve, met gemeen genoegen der Comparanten, was gecontinueerd

ge-

'*s* GRAVENHAGE.

Besluit van den Hove nopens de Prebende Societeit.

geworden tot den 6 deezer maand December, welken dag die Comparitie ook was gehouden, effectivelyk over alle de poincten, vervat in de Memorie met bylagen, vermeld by hun Ed. rapport in voorgem. Resolutie van 30 Julii geinsereerd; gedelibereerd, en by meerderheid van stemmen, in Persoon, by Missive, of door Gemagtigden, uitgebragt, en waar mede door de non-Comparanten, ingevolge de uit krachte der Resolutie van hun H. Groot Mogenden van dato 17 September 1778, in de Advertentien der voorsz. Convocatie in de Couranten bygevoegde clausule, moeten verstaan worden, zich te hebben geconformeerd: is geresolveerd, zoodaanig als hier na zal worden vermeld.

Dat op beide de voorschreeve gehoudene Comparitien, door den Advocaat *Limburg*, in naame van *Pieter Feith* en *van Rynvis Feith*, Commissarissen der voorschreeve Societeit in de Provincie Overyssel, zyn voorgedraagen en daarna overgegeeven, twee met de daar by geallegeerde reedenen gemotiveerde schriftelyke Protesten, tegen alles wat, buiten de natemelden poincten, gequoteerd *D.* en *F.* zoude worden verhandeld en geconcludeerd, met welk protest zich ook de Commis der voorsz. Societeit *Johannes Hollebeek*, als last hebbende van eenige Brabandsche Geinteresseerden, by monde heeft geconformeerd.

Dat hun Eds. daarom, by het openen der deliberatien, op de voorsz. laatste Comparitie, præliminair in omvrage hebben gebragt, of men aan het voorschreeven protest zou defereeren, en dus de deliberatien alleen laaten gaan over de poincten *D.* en *F.*? dan dat eene zeer groote meerderheid zich daar tegen verklaard en geinsteerd heeft, dat alle de poincten in de ordre, waar in dezelve zyn uitgeschreeven, zouden worden verhandeld; het geene derhalven ook is geresolveerd en geschied; hebbende hun Eds. geduurende die deliberatien, telkens op ieder poinct voorgeleezen de advisen van zoodanige Leden, als zich by Missivens aan hun Eds hadden geaddresseert, met naamen, de oud Commissaris Di-

rec-

recteur *Abraham Mylius*, de Commissaris te 's Hertogenbosch *A. van Teylingen*, en de Commissaris *J. J. Cremers*, benevens circa twintig Geintereffeerden te Groningen.

'S GRAVENHAGE.

Besluit van den Hove nopens de Preben-den Societeit.

Dat de Advocaat *ter Smitten*, vervangende den Procureur van *Utzel*, voor eenige in Duitschland woonenden, en de Notaris *van de Kerkhof*, voor de Zwitsersche Geintereffeerden, hebben gedeclareerd, van hunne principalen geenen last te hebben konnen ontfangen, om dat de poincten aan dezelven te laat zouden zyn verzonden, en dus ongereed te zyn.

Dat wyders, na dat de deliberatien over de poincten *A. B.* en *C.* reeds waren afgeloopen, door den Notaris *Adrianus Myné*, aan hun Ed. is ter hand gestelt een Missive van *J. van Lier*, Commissaris der voorschreeven Societeit in het Landschap Drenthe, gedateerd *Assen* 3 December 1779, waar by dezelve, op gronden in die Missive vervat, en door hun Ed. (na het afloopen der Deliberatie op het poinct *D.*) in substantie aan de Comparanten gecommuniceerd, voor zich en zyne onderhoorigen, mede heeft geadviseerd, dat alleen op het poinct *F.* behoorde geresolveerd, en de deliberatie over de overige poincten gesurcheerd te worden; zich inzonderheid ten sterkste verklaarende tegen de te doene provisioneele Contributie, in het poinct *C* vermeld; met bygevoegde protestatie tegen alles, wat contrarie zyne, by die Missive ter needer gestelde gedachten zoude mogen worden gearrangeerd.

Dat ook tegen alle te doene Contributien, zo lang 'er geene voldoende Plan van redres zoude exsteeren, door den Generaal Major en Commandant der Stad Namen, *Grofs*, by zeekere Missive, in de Fransche taal geschreeven, en gedateerd *Namur le* 27 *Octobre* 1779, als meede door sommige andere Leden by monde, is geprotesteerd geworden.

Dat voor het overige geen verdere oppositien van eenig aanbelang, tegen de deliberatien, en daar op gevolgde Conclusien, is gevallen.

Dat, aanbelangende het poinct, gequoteerd A, luidende als volgt:

„ Of

'S GRAVENHAGE.

Besluit van den Hove nopens de Prebenden Societeit.

„ Of het questieuse poinct over de Contributie
„ over 1777, welke gezegt worden aan J. van der
„ Hey, betaalt te zyn, en vermist te worden, door
„ Commissarissen der Societeit, met voeging van de
„ Gequalificeerdens uit de Geinteresseerdens, tegen
„ Directeuren, gesustineert en voortgezet zal wor-
„ den, om de verantwoording van die Contributie
„ van Directeuren te vorderen, van wegens de Ge-
„ interesseerdens der Societeit?
„ Dan of men van die Sustenue zal afzien? In
„ of men daar over een accord zal treffen, of ande-
„ re schikkingen maaken? En op welke manier?
„ Waar omtrent onder anderen, in aanmerking ko-
„ men, zo de Missive aan Heeren Commissarissen
„ van den Hove, geschreeven door een Commissa-
„ ris der Societeit, en hier agter gevoegt sub No. 1
„ als de reeds in druk gegeeven Memorie van J. van
„ der Hey."

Byzonderlyk was in aanmerking gekomen de summiere Ouverture, welke de Advocaat *van Hamel*, reeds in den aanvang der deliberatien over dit poinct had gegeeven, nopens de bereidwilligheid der Directeuren, om, na gedaane reekening en verantwoording van het geene zy in die qualiteit hebben verricht gehad, en daar op te volgen honorable decharge, hunne posten en qualiteiten van Directeuren neder te leggen, alles breeder vervat in eene Missive, door de Directeuren *Crombrugge, Menkema', de Wilde* en *Volkmar* aan hunne practizyns alhier geschreven, en waar mede de Directeur Loth Lothz, zich by postscriptum had geconformeerd; van welke Missive gem. Advocaat *van Hamel* naderhand een Extract heeft voorgeleezen en overlegd, (hebbende den Directeur *Kruymel* reeds op de Comparitie den 8 November 1779 gehouden, openlyk zyne demissie in die qualiteit verzocht gehad.) Dat, om die reeden, met des te meer faciliteit, by de meerderheid is gestemd, en vervolgens geconcludeerd: dat, wel verre van eenige *procedures* ter zaake, in het poinct *A* vermeld, tegen de Directeuren der Societeit te voeren, in tegendeel van die su-

sustenue tegens dezelven geheel wordt afgezien; by- 's GRA-
vende wyders in deliberatie, en gedemandeerd aan VENHA-
de prudentie der gequalificeerdens, volgens het na- GE.
volgend poinct *D* te benoemen, omtrent de her-
stelling van het gemis van penningen, in dit poinct *Besluit*
vermeld, andere schikkingen te maaken: het zy om *van den*
dezelven van J. van der Hey te Consequeeren, het *Hove no-*
zy op den voet van het plan der missive, sub N°. 1. *pens de*
in dit poinct vermeld, of anderszins, zoo als voor *Preben-*
de Societeit en Leden van dien nuttigst zal worden *den So-*
geoordeeld. *cieteit.*

Dat aanbelangende het poinct B., luydende als volgt:

„ Of ook, van wegens de Geinteresseerdens, be-
„ hooren gesustineerd te worden, de diverse debat-
„ ten en sustenuen, mitsgaders geëischte ouvertures
„ en elucidatien, met opzicht tot de rekening over
„ 1777, door Directeuren overgegeven, en de by-
„ lagen, daar toe behoorende, en hier agter ge-
„ voegt onder N°. 2, welke vervat zyn in de Me-
„ morie, hier nevens gevoegt sub N°. 3; als mede
„ in de Missive van den Heer Commissaris *Jongbloet*,
„ door zyn Ed. in druk uitgegeeven? —— Dan, of,
„ en in hoe verre men genoegen zal neemen, met de
„ antwoorden, door Directeuren, op dezelve re-
„ marques gegeeven, en mede in voorsz. Memorie
„ sub N°. 3, en in de 3 bylagen, daar toe gehoo-
„ rende, vervat zynde?"

By meerderheid van stemmen is geconcludeerd, dat zoodanige debatten, als die Geinteresseerdens, welke de pluraliteit ten deze hebben uitgemaakt, vermeenen te moeten worden geinhæreerd, door derzelver practisyns, aan de practisyns der Directeuren zullen worden opgegeeven, en, des noods, in cas dezelven niet by verdrag zouden worden uit den weg geruimd, door Heeren Commissarissen van den Hove, dè plano zullen worden gedecideerd, indien de voorsz. Directeuren, welke op dit poinct zich in 't geheel niet hebben ingelaaten, en buiten welker concurrentie deze Conclusie dus is gevallen, mede daar in toestemmen. En dat nopens de overi-

ge

'S GRAVENHAGE. ge debatten genoegen wordt genomen met de woorden daarop door Directeuren gegeeven, en vat in de bylagen N°. 3. der poincten van deliberatie.

Besluit van den Hove nopens de Prebenden Societeit. Dat, met betrekking tot het poinct C, houdende in substantie.

„. Of men by provisie, al of niet zal doen een „ Contributie over den jaare 1778, ten einde in „ Jaar 1780 wederom eene provisioneele Uitdeeling„ ge over 1778, aan de trekkende Leden zoude kunnen geschieden, op den voet, en volgens het plan „ breder by dit poinct vermeld."

De meerderheid van stemmen is geweest voor provisioneele Contributie, en uitdeelinge, by dit poinct voorgeslagen, doch dat, in consideratie genomen zynde, dat de voorgemelde protesten in de meerderheid mede tegen dit poinct zyn ingericht; en dat ook veele andere Leden 'er tegen waren, immers voor als nog: is geresolveerd, de conclusie op dit poinct te reserveeren, tot tyd en wylen, dat gebleeken zal zyn, hoe de onderhandelingen met Johannes van der Hey, waar van in het poinct *F* vermeld wordt, zullen afloopen.

Dat, nopens het poinct *D*, luydende als volgt:

„ Of niet, door en van wegens het geheele Corps „ der Geintereseerdens, tot voorkoming der noodzakelykheid van meerdere Generaale Convocatien, „ en van de kosten daar op vallende, zullen benoemd en gequalificeert worden, eenige Persoonen? — en, zo ja: — wie? — om, in „ alle voorkomende gevallen de Societeit rakende, „ of in differenten met Directeuren en Commissarissen der Societeit, of anderen, het geheele Corps „ der Geinteresseerdens te representeeren, en het „ nodige te verrichten, met magt, om te mogen „ accordeeren en transigeeren, uitgezondert, alleen, „ het poinct, over het al of niet dissolveeren der „ Societeit, waar toe eene nadere generaale Convocatie zoude moeten worden belegt."

Is geresolveerd, conform de propositie, in dit poinct vervat, en ten dien einde aan de gezamently-

e Commissarissen der meergemelde Societeit over-'s Gravenhage.
taten, om vier Persoonen uit hun midden te com-
teeren, die, met en benevens Mr. *Isaac van Tey-*
gen, Commissaris der voorsz. Societeit te Rotter-
n; *Nathaniel Wiitbuyzen* of *Nicolaas Tideman*, *Besluit*
de woonende te Amsterdam, (van welke twee *van den*
ı een den anderen zal mogen vervangen;) en *A- Hove no-*
aan van der Does, Bailliuw van Wassenaar, of *pens de*
r. *Benjamin de Brueys*, (welke twee elkanderen *Preben-*
de zullen mogen vervangen;) die in dit poinct *den So-*
rmelde Commissie, onder het oppertoezicht van *cieteit.*
eren Commissarissen van den Hove, zullen be-
eden, met qualificatie, als by dit poinct is ver-
t; uitgezonderd, in cas van onverhoopte differen-
n met de gezamentlyke Commissarissen der Socie-
it, doch welke men begreepen heeft apparent niet
zullen voorvallen; en dat de Amsterdamsche Com-
issarissen der Societeit verzogt worden, de benoe-
ing der voorsz. vier persoonen, door Correspon-
ntie met de verdere Commissarissen der Societeit,
nnen de zeven Vereenigde Provincien, en het res-
rt van de Generaliteit, ten spoedigste te effectuee-
n, en daar van vervolgens aan Heeren Commissa-
ssen van den Hove Communicatie te geeven.

Dat, met opzichte tot het poinct E, luidende als
olgt:

„ Of niet de gezamentlyke Geintereseerdens zou-
„ den goedvinden, dat de reeds gemaakte, en nog
„ te makene kosten der Haagsche en Amsterdamsche
„ Gequalificeerdens, zullen worden betaald uit de
„ cas der Societeit; met dien verstande, dat voor
„ eerst, de gemelde Gequalificeerdens, voor zich,
„ geene Vacatien of Salarissen zullen berekenen; en
„ ten tweede, dat geene andere kosten, uit de cas
„ der Societeit, zullen betaald worden, dan de
„ zulke, welke aan Heeren Commissarissen van het
„ Hof, zullen worden opgegeeven, en door hun
„ Edele Mog. geoordeelt, dat voor reekening van
„ de Sociteit, behooren gebragt te worden?

Vermits wel de meerderheid voor het geproponeer-
le by dit poinct scheen te zyn, doch ook veele Le-
len zich daar tegen verklaard hadden, en bedenke-

'sGRAVENHAGE.

Besluit van den Hove nopens de Probenden Societeit.

lykheid was gemoveerd, of de stemmige Led dan niet, ten deeze moesten worden mede g by wege van accommodatie, is geresolveerd, cisie van de vraag, of iets, en (*casu quo*) hoe aan *Parvé C. S.* en aan *Geniets C. S.* uit de ca Societeit zal worden toegelegd, om dezelve gemoed te komen in de tot heden toe gem kosten, over te laaten aan het goedvinden van de ve, op summier rapport van Heeren Commissaris

Dat voorts, aangaande het poinct *F*, luidende volgt:

„ Vermits J. van der Hey, by Requeste aa „ Ed. Groot Mog. Heeren Staaten van Holland „ Westvriesland, heeft verzocht Sureté de Co „ voor den tyd van 6 maanden, welk verzoek „ steld is in handen van den Hove, en geord „ neert, daarop, voor Heeren Commissarissen „ den Hove, te compareeren, op den 20 Se „ 1779; — of, en in hoe verre men voor de G „ interesseerdens in deeze Societeit, in dat verzoek „ van Van der Hey, zal komen, of het zelve co„ tradiceeren? — Als mede, of, en in hoe ve„ re men zich met van der Hey op de by hem „ voorgeslagene, en in gedrukte Memories gevog„ de Plan, zal inlaaten. —

By meerderheid is geresolveerd, nopens het eerste Lid van dit poinct, het Hof te verzoeken, favorabel te willen adviseeren aan hun Ed. Gr. Mog., op de door van der Hey verzochte Sureté de Corps; doch alleenlyk voor den tyd van drie maanden; hebbende wyders de voorsz. meerderheid, nu voor als dan, geconsenteerd in de prolongatie van dien voor nog andere drie maanden, indien, na expiratie van eerstgemelden tyd, Heeren Commissarissen van den Hove de præsentie van den voorn. van der Hey, hier te Lande nog langer nodig zullen oordeelen.

En, nopens het tweede Lid, dat de Commissie, in het poinct *D* gemeld, met den voorn. van der Hey, (op deszelfs eigen kosten teerende,) in onderhandeling zal treeden, en onderstaan, of 'er middel zy, om de Societeit, door hem te doen schadeloos stellen, en te doen blyven subsisteeren.

Wan-

Waarop gedelibereerd zynde, zyn de voorn. Hee- 's GRA-
n voor derzelver gedaan rapport bedankt; en is VENHA-
Iders goedgevonden en verstaan, het op de voor- GE.
mentioneerde gehouden Comparatie verrichte en
resolveerde te approbeeren, gelyk het zelve ge- *Besluit*
probeerd wordt by deeze; en dat Copie dezer *van den*
esolutie zal worden gegeeven aan Directeuren der *Hove na-*
oorsz. Societeit, als mede aan zoodaanige Commis *pens de*
rissen en geintereseerden, die zulks zouden mo- *Preben-*
en begeeren; en voorts Directeuren voornoemd te *den So-*
elasten, gelyk dezelven by deeze gelast worden, *cieteit.*
eeze Resolutie door den druk publiek te doen maa-
en, als mede in de Couranten te doen adverteeren,
raar dezelve gedrukt te bekomen zal zyn, ten ein-
le te kunnen strekken tot naricht van alle de geia-
eressеerden.

Accordeert met het voorsz. Regifter.

(is geteekent,)

ADRIAAN BODT.

Wy hebben ook in onze Jaerboeken van July van dit jaer, bl. 676-- voorlopig melding gedaen van eene Genees- en Natuerkundige *Correspondentie* in de vereenigde Nederlanden en de Landschappen welken aen de zelven zyn geassocieerd; onder de zinspreuk: *Longum iter est per ratiocima brevedet efficax per exempla.* SENECA. Het Berigt van het zelve thands gemeen gemaekt; is van dezen inhoud:

Zoo dra ik ondernam iets, ter beantwoordinge van de Vraage door de Hollandsche Maatschappye der Weetenschappen te Haarlem in den jaare 1770 en 1772 voorgesteld, namentlyk: *welke zyn de Ziekten die uit de Natuurlyke Gesteldheid van het Vaderland voortvloeijen, hoe kan men zich tegens dezelven behoeden en door welke Middelen kunnen ze geneezen worden*, ter neder te stellen, werde ik gewaar, „ dat deeze vraage groot, en van eenen „ meer dan gewoonen inhoud ware; en om in alle „ hare byzonderheden volkomen te beantwoorden,

 „ naar

'sGRAVENHAGE. Berigt wegens eene Genees- en Natuerkundige Correspondentie.

„ naar het oordeel van voornaame Geneesk„ gen, eerder het werk van eenen ganschen „ tyd, en der vereende Waarneemingen van „ de Geneesheeren in het Vaderland, dan van „ enkel Mensch zyn zoude; en dus veel ee„ de voltooijing van veele zwaare boekdeelen, „ van eene enkelde bepaalde verhandeling bevat„ moeste." Zie Verhand. der Haarl. Maatsch. Weetenschappen, 18de Deel, bl. 1, 2.) Do geensins afgeschrikt door den arbeid, welk de b antwoording dier vraage vereischte, heb ik ge moeite noch kosten gespaard om een groot aa Waarneemingen by een te verzaamelen; deze in haar verband voor te draagen; wettige gevolg daar uit af te leiden; en dus de Ed. Maatschapp eene Verhandeling aan te bieden, aan welke h dan ook is mogen gelukken om den gouden ee prys te behaalen: dan, verre zy het van my, ik van meeninge zyn zoude, dat hier door aan a vereischten zouden voldaan zyn, of de beantwoording dier vraage tot eene rype volkomenheid gebragt ware; neen, het is alleenlyk door welgedane en veelvuldige agtereenvolgende Waarneemingen, dat men aan die begeerte, welke men in de uitgaave derzelve beoogde, om „ de bewaring der „ Gezondheid van onze Medeburgeren, en de af„ weeringe van veele onheilen, welke hen thans „ drukken," kan beantwoorden. Dan, offchoon wel deeze groote onderneeming by den voortgang en in het vervolg, onmogelyk door een eenig Mensch te volvoeren zy, zoo moet men echter daarom dezelve niet laaten vaaren, of geheel van dezelve afzien. Het Tydstip is gunstiger dan men zich daar van verbeeld, en de tyd schynd hede al geboren te zyn om deze onderneming haar volkomen beslag te zien verkrygen; te weeten: door het oprechten eener Natuur- en Geneeskundige Correspondentie, by wyze van onderlinge Societeit, in welke met saamgespanne kragten, tot welzyn van het Vaderland, en ter voortzetting van de Natuur en Geneeskundige Weetenschappen in het zelve, zoude gearbeid worden.

En

En waarom zoude deeze niet tot ſtand kunnen's GRAVENHAGE.
omen? Twee ſoorten van hulpmiddelen worden
r alleen maar toe vereiſcht: als 1. het toezen
en van welgedaane Waarneemingen, zo wegens
et Weerkundige als Geneeskundige. 2. het contri- *Berigt*
ueeren van eenige penningen, tot goedmaking der *wegens*
nkoſten, die door het inzaamelen en vervolgens *eene Ge-*
eder uitgeeven der Waarneemingen zouden ver- *nees- en*
iſcht worden. *Natuur-*
Wat het eerſte aanbelangt, houde ik my verze- *kundige*
erd, dat 'er aan getrouwe en vlytige Waarneeme- *Corres-*
en geen gebrek zal weezen. De kundige en ver- *ponden-*
ligtende Correſpondenten, die my tot het vervaar- *tie.*
igen myner gekroonde Verhandeling, hunne Waar-
eemingen zoo veelvuldig hebben medegedeeld,
yn wederom bereidwillig, gelyken arbeid gereeg-
eld mede te deelen. Veele andere lieden vol kun-
e en yver bieden dagelyks hunne hulpe aan.

En wat het tweede aanbelangt, vleije ik my, lat welmeenende Vaderlanders niet zullen weige- en, deeze Societeit, door eene geringe contribu- ie, tot een algemeen nut voort te zetten, de Ge- neeskunde in de Nederlanden, en dus 't welzyn en le behoudenis onzer Medeburgeren, te helpen be- vorderen.

Ik voor my zal my gelukkig achten, indien ik nyne Landgenoten heb kunnen en mogen opwek- ken, om deel te neemen in deeze opteregtene Societeit; waar van de waare inhoud en inrichting in het volgende Programma ontwikkeld worden.

I. J. V. D. Boſch, Med. Doct. &c.

P. S. In weerwil van het groot aantal Exemplaa- ren heeft men een tweeden druk van dit Bericht en bygevoegd Programma moeten opleggen, in welke eenige kleine veranderingen met algemeen goed- vinden, en volgens opgaave van eenige Heeren Correſpondenten, voorkomen. — Terwyl men, boven de eerſte uitgave, heden melden kan, dat, volgens eene Advertentie daar van in de Haagſche Hollandſche en Franſche Courant van Vrydag den 17 December, deeze Natuur- en Geneeskundige

'S GRAVENHAGE. Berigt wegens eene Genees- en Natuerkundige Correspondentie.

Correspondentie Societeit, in den beginne door bovengemelden ondergeschreevenen en eenige Heeren (Zie *Programma* §. V.) begonnen, aangelegd, door hooge en aanzienlyke Pers... goedgekeurd, bereids tot haare consistentie ... men zy; als hebbende aan haar hoofd de H... Mr. *J. Dierquens*, Oud-Burgemeester en P... dent-Schepen van 's Gravenhage, *J. P.* ... *Haer*, *A. Perrenot*, *A. P. Eckhardt* en *I.* ... *Swinden*. beneffens de Medic. Doctoren ... *'bers*, Anat. & Chir. Professor, *T. Tami*, *I.* ... *den Bosch* en *I. d'Estandau*: uit welken ver... zyn tot Thesaurier Mr. *P. van Swinden*, ... Secretaris *I. J. van den Bosch*.

N. B. De Heeren, welke gelieven in te ... nen, kunnen zulks by de Heeren Correspond... doen, die het Programma aan hun Edelen heb... vertoond; welke de Naamen gelieven over te ... den aan den voorn. Heer Mr. *P. van Swinden*, ... de Heer *I. J. van den Bosch*, of aan den Boek-verkooper *J. A. Bouvink* in 's Hage.

Die Heeren, welke op de Circulaire brieven hun... ne Antwoorden nog niet hebben ingezonden, worden verzogt, indien dezelve zich in de Correspondentie gelieven te begeeven, zulks te doen; ten einde hunne Naamen op de Lyst der Correspondeerende Leden te plaatzen. —— En die Heeren, welke zich tot het doen der Waarneemingen gelieven te verleedigen, worden insgelyks verzogt zulks op te geeven, om het getal der Exemplaaren daarna ... te richten. ——

PROGRAMMA.

I. I. Het is het heerschend gevoelen van vel... kundige mannen in de Geneeskunde, dat de T... welke de Schryver van de Verhandeling over ... Ziekten van ons Vaderland, door de Haarlemsc... Maatschappye der Weetenschappen bekroond, ... zich genomen heeft, en door veele berichten be... tragten voort te zetten, niet grondig en allee...

doenend behandeld kan worden, dan door het 's Gra-
taadig verzamelen van veele agtereenvolgende, venha-
verschillende plaatsen, en op verschillende ty- ge.
s gedaane, en daar na met elkanderen vergelee- Progr.
he, waarneemingen; om uit dezelve geschikte van
ndregels te kunnen opmaaken, ten einde dit de Ge-
wigtig stuk der byzondere Nederlandsche Genees- nees- en
nde eenmaal zyne lang gewenschte volkomenheid Natuur-
doen verkrygen. kundige

§. II. Veele gaapingen immers en onvolleedige Corres-
erichten moest men natuurlyker wyze in den eer- ponden-
en aanleg verwachten. Doch het ware genoeg, tie.
dien ze maar alleen den grondslag maakten, voor
ts volleedigers en zekerders, over veele jaaren.—

§. III. Volgens den aart en natuur der vraage, moest het onderzoek voornamentlyk gaan over het erschil der Ziekten in onderscheidene Plaatsen, en e uitwerking van den byzonderen dampkring, naar elang van de byzondere Jaargetyden, in en op de- elven; waar door bereids een merkelyk onder- cheid bespeurd is; zelfs in zulke, welke niet wyd 'an elkander gelegen waren. (Verhandel. bl. 27.) — Veel blyft 'er nog over, ten aanzien van dit onderzoek, en ter vervullinge van de openstaande gaapingen. —— Trouwens, wordt de les van den Grondlegger der Geneeskunde, *Hippocrates*, in acht genoomen, dan is 'er een ruim veld tot waarnee- men in dit Land, waar in zoo veel onderscheid zig opdoet, ter navorschinge open. Want volgens de- zen, „ moest men voor al de Jaargetyden, in acht „ neemen, ten aanzien van den aart der Winden „ en het vermogen derzelven op de Luchtsgesteld- „ heid: Boven dien de hoedanigheid der Wateren „ gadeslaan, en dat wel in elke Stad; ten einde „ men uit derzelver ligging de werking der Win- „ den en der Zonne op dezelve onderkennen mog- „ te; vermits het niet eveneens zy, of dezelve „ eene noordelyke dan wel eene zuidelyke ligging „ hebbe; en met welke Wateren zy omringd wier- „ den, 't zy die uit moerassen of zoete wateren be- „ stonden. Dat men ook den Grond moeste in aan-

'S GRAVENHAGE.

Progr. van de Genees- en Natuerkundige Correspondentie.

„ merking neemen, of die kaal was, van ge„ ter voorzien, of digt beplant en waterryl „ laag, of hoog en heet, dan koud en vog„ legen lagen. Dat men der Menschen Leve„ ze behoorde op te merken, met welke Vo„ zy zich meest geneerden, tot welke spy„ drank zy geneigd waren, en of zy tot de l„ heid, of tot den arbeid overhelden. Uit „ navorschingen de gewoone Ziekten aan eel„ en byzondere Plaats eigen, niet konden w„ gen blyven, zoo wel die in den Zomer i„ den Winter gewoonelyk plaats hebben. En „ wie de veranderingen der Jaargetyden en de „ vloed der Hemelsche Lichaamen, en deze „ vermogen in acht name, hy zeker den toekom„ den staat van het jaar voorzeggen konde." (Verhand. bl. 853.)

§. IV. Dezelfde onderwerpen maaken het teg woordige Programma uit. — De eer van het a ste onderzoek komt wel de Hollandsche Maatsch py der Weetenschappen, opgerecht te Haarlem met alle billykheid toe. Haare voorafgaande vra ge, *wat 'er over de Natuurlyke Historie van het Va derland geschreeven ware, en wat 'er nog aan ont brak*, (zie derzelver Verhand., het XI. Deels 2de Stuk,) gaf 'er aanleiding toe; gelyk in een van de Antwoorden hier op ingekomen, deeze groote zaake geopperd werd; en het was in hetzelve, dat 'er een middel aan de hand gegeven wierde, om binnen weinige jaaren eene vollediger kennis van de Natuurlyke gesteldheid van dit Land te bekomen (dezelve bl. 306.); hoewel dit heilzaam ontwerp nog niet ter uitvoer gebragt is. —

§. V. Het blyft dan nog het algemeene zeggen, „ dat de weinige kennis, die wy nog van de Na„ tuurlyke Gesteldheid van ons Land hebben, z„ ker gering is; en dat het byna 50 jaaren gel„ den zy, dat de beroemde *Musschenbroek* g„ klagten uitboezemde; terwyl het ons Land l„ tel tot eere strekt, dat 'er zedert zoo lange ree„ van jaaren geene betere vorderinge in dit st„

;emaakt zyn, schoon 'er nu en dan eenige Ge- *'s GRAVENHAGE. Progr. van de Genees- en Natuerkundige Correspondentie.*
eerden omtrent dit onderwerp met roem te voorschyn kwamen. Dan, naar dien dit stuk eene menigte van agtereenvolgende Waarneemingen en Waarneemers vereischt, zoo schynt het bezwaarlyk om deeze Weetenschap tot haare volkomenheid te brengen, als door een soortgelyk Plan, waar van het tegenwoordige Programma het ontwerp bevat." 't Welk Mannen van geest doorzicht, die het gewigt hier van begreepen ebben, onderling heeft doen vereenigen, om de onderneeming tot een bestendig lichaam te voren, en daar toe een *solide fonds* te bewerken. Zy yn de eerste die dit heilzaam werk onderschraaen: en zoo wel haare Geboorte als het Caracter at zy bekleeden, hecht *credit* aan de poogingen ie in hunnen naam gedaan worden; dewelke vergagt worden van zoodanigen invloed te zullen zyn, at vermogende en weldenkende Nederlanders dee Correspondentie zoo door hun vermogend *apui*, ls middelen en caracter, luister mogen byzetten; le geenen die zich vrywillig tot dezen arbeid overgegeeven hebben, aanmoedigen; anderen opwekken, om hunne voetstappen te drukken, en de Geneeskunde in dit Land weezendlyk te bevorderen en op eenen zekerder voet te brengen. —

§. VI. Het is bekend, dat die zelve eerste Grondlegger der beschaafde Geneeskunde in de Eerste Spreuke zyner Korte Stellingen (*Aphorism.* 1. Lib. 1.) ter waarschouwinge heeft nagelaaten. „ Dat „ het Leven kort was, de konst lang, de gelegen„ heid snel voorbygaande, de Proefneemingen ge„ vaarlyk, en de beslissing over deeze zaaken moei„ lyk." — Hier omtrent oeffende hy zyne oplettenheid gestaadig dermaaten, dat hy stellig zeggen konde: dat *zoodanig de gesteldheid des voorgaanden weders ware, zoodanig ook de geaartheid der Ziekten zyn zoude* (Verhandel. bl. 54). En hoewel de werktuigen, om den Dampkring naauwkeurig gaade te slaan, in zynen tyd onbekend waren, zoo nam

'sGRAVENHAGE. *Progr. vrn de Genees- en Natuerkundige Correspondentie.*

hy de bestendigheid, en de byzonderheden denzelven zoo naauwkeurig in acht, dat hy z Waarneemingen, nopens de Ziekten, volgens zelve te boek stelde. Getuigen zyn hier van Beschryvingen zyner doorgaande Ziekten (*in bris Epidemeorum*,) waar in hy, behalven de steldheid der Lucht, zelfs den naam van somm Persoonen en waar zy ziek lagen, benevens hu byzondere omstandigheden aanteekende en daar voegde. — Dit deed hy niet alleen ten aanzi van het algemeene en der doorgaande Ziekten maar betoonde gelyken vlyt in het opmerken va ler byzondere Ziekten; ja zelfs van zulke *Symptomata*, en verschynselen in eenigen, welken men t vergeefs by anderen zoeken of vinden zoude; wel ke Waarneemingen hy te *Cos*, in de plaats alwaa hy de Geneeskonst oeffende, in den *Archipel* gele gen, deed, en ter gedachtenisse naliet; die d ook met deezen merknaam in zyne *Coäcæ Prænotiones* te vinden zyn, tot heden voor de vraagbaak en de beslissing in veele moeijelyke gevallen, by alle wel afgerechte Konstoeffenaars gehouden. —

§. VII. De groote navolger en uitlegger zyner diepzinnige verborgenheden, te weeten *Galenus*, schaamde niet, zich gerustelyk te uitten: dat, „ in„ dien de invloed der Hemelsche Lichamen geen „ vermogen op de Ziekten hadde, elk jaar gelyk „ aan zich zelven zyn zoude; daar na wegens den „ ongelyken stand derzelven, eene merkelyke ver„ andering vernomen wordende, de Ziekten in ie„ der Jaar, gelyk geschiedt, onderscheiden zyn „ moeten." (Verhandel. bl. 74. 75.)

§. VIII. Zeer vroeg heeft men dan ook, in navolging van den eersten voorganger in deezen, dit spoor gehouden. *Celsus* verklaarde (in zyn 1 L. Boek) zeer omstandig, welke Ziekten in de byzondere Jaargetyden doorgaans plaats hadden, en op welke Luchtsgesteldheid zy gewoonelyk volgden; daar by voegende. —— „ Dat, offchoon de Menschen, op „ alle tyden van het jaar, van alle Ziekten kunnen

„ wor-

worden aangedaan en sterven, men nogtans door-
gaans in het eene saisoen van het jaar meerder
eene soort van Ziekte, dan in het andere ver-
nam; waarom het noodig ware te weeten, wat
en wanneer dit meest te vreezen zy." —— (Ver-
ndel. bl. 833.)

's GRAVENHAGE. *Progr. van de Genees- en Natuerkundige Correspondentie.*

§. IX. Dan, gelyk de geleerdheid in 't gemeen,
de Geneeskunde in 't byzonder, door de ver-
oestende Oorlogen, als in de asch der onweeten-
id bedolven gelegen, en niet dan nu en dan het
oofd alleen opgestooken hebbe, zoo vindt men
aarzaame melding van deezen nuttigen en noo-
gen arbeid gemaakt. Men moet echter ter eere
an het nageslacht van den Edelen *Petrus Forestus*,
en eersten Grondlegger der beschaafde Genees-
unde in de Nederlanden, en den eersten Hoog-
eeraar aan Hollands Hooge Schoole melden, dat
eezen zich eerst met vlyd beyverd hebbe, om de
oorgaande Ziekten van die Steden, waar in hy de
Geneeskonst oeffende, en die ter zyner kennisse
ekomen waren, met zyne doorwrogte Aanteeke-
ningen der geleerde waereld mede deelde; het is
ok alleen aan de nagelaatene schriften van deezen
e wyten, dat wy kennis hebben aan de Ziekte van
lien tyd. —— (Verhandel. bl. 200 not. d.)

§. X. Na deezen scheen *R. Descartes* zig een nog
veel nader ontwerp van Waarneemen te hebben
voorgesteld, waarin hy alle de hoofdzaaken die den
Mensch omringen, wilde in acht neemen; en dat
hem mogelyk zoude gelukt hebben, ten ware hy
zich, tot zyn oogmerk, niet te zeer op de ont-
leedkunde hadde toegelegd. (*Oeuvres de M. Thomas*,
Tom. IV. p. 147-149.) —— Hoe naauwkeurig de
groote *Boerhaave* de Verhevelinge enz. hebbe gaade
geslaagen, kan ieder kundige uit zyne *Elementa Che-
miæ* afneemen. —— Daar het by weinigen be-
kend is, dat de Heer *Josias Eckhardt*, in zyn wel
Ed. Leven, Rentmeester der Domeinen van zyne
Doorl. Hoogheid, te Breda, reeds van den jaare
1697, of 1698 waarneemingen op de Luchtsge-
steld-

'S GRAVENHAGE. Progr. van de Genees en Natuerkundige Correspondentie.

steldheid in de Nederlanden hebbe gedaan, gelyktydig met *Ramazzinni* in Italien. —— *Gallonius* nam de doorgaande Ziekte van 1578, 15 Vrankryk waar. *Ramazzinni* deed dit in Italie de doorgaande Ziekten van 1690. 1694. —— En 1 *denbam* van het jaar 1661-1675. in Engeland. In navorschingen hy zulke wakkere schreeden ge hadde, dat hy zich niet schaamde te zeggen, *Ziekten, welke het eene jaar gemakkelyk genezen een ander naauwlyks te recht te brengen waren.* (handel. bl. 654.) — *Huxham* volhardde daar te *Portsmouth* van het jaar 1728 tot 1764. (Ver del. bl. II. not. o.)

§. XI. Na den tyd van *Forestus*, heeft het Va land ook nu en dan eene beschryving van eene do gaande Ziekte, in haaren boezem waargenomen, voorschyn zien komen; onder welke die van *der Mey*, van de Ziekten in de belegering van B da voorgevallen; van *van der Marck*, van die *Assendelft* van 1668; en de vreeselyke Ziekte va 1669 en 1670. door *Sylvius de la Boe*, en *Fam* beschreeven (Verhandel. bl. 225); die van *1719*, door *de Koker* uit de opgaave van *Boerhaave* (Verhandel. bl. 226); van 1730, door *J. de Gorter*; van 1736, door *Bodde*, *Valk* en *Degner* (Verhandel. bl. 161); van *Culemborg* van 1742, door *Kiekhof* (Verhandel. bl. 163) mededeeld: gelykerwys de Heer *Pringle* geduurende zyn verblyf in de Nederlanden, zoo in de Armée, als in de Garnizoenen, die van het jaar 1742-1748. heeft Waargenomen, en in zyne *Maladies des Armées*, nagelaaten heeft (Verhandel. bl. 15.) Welken arbeid men van 1746-1748. mede aan den Heere *Grainger* te danken hebbe (Verhandel. bl. 144). —— Ook heeft men de Waarneemingen van *Dr. Stokke* (Verhandel. bl. 546. not. u), over de doorgaande Galziekte in Zeeland; van een Galkoorts te Haarlem (Verhandel. bl. 226); van eene Wormziekte in Overflacqué (Verhandel. bl. 102); van de doorgaande Rotkoorts te Maurick, door *J. de Man* (Verhandel. bl. 145. not. p) enz.

§. XII.

§. XII. Bovendien hebben eenige Steden het voor- 's GRA-
echt mogen genieten, dat 'er door wakkere Man- VENHA-
en, jaarlyksche Waarneemingen op de Ziek- GE.
en zyn gedaan. Waar van zich 's Hage op den
oorrang beroemen moge; als in welke plaats, van *Progr.*
et jaar 1747 tot 1768 incluis, door den vlyt van *van*
en wel Ed. zeer Geleerden Heere Dr. *A. Wester- de Ge-*
off, met de weerkundige Waarneemingen van wy- *nees- en*
en den Heere Mr. *Gebry* gesterkt, de Ziekten op *Natuer-*
lke maand zyn aangeteekend (Verhand. bl. 207. *kundige*
iot. 7.) — In welke plaats men insgelyks van het *Corres-*
aar 1755. eene nette opgaave der Dooden, op wel- *ponden-*
e jaaren en aan wat Ziekten die overleeden zyn, *tie.*
ehouden heeft; die door den wel Ed. Gestr. Hee-
e Burgemeester *Dierquens*, niet tegenstaande de
ooge jaaren van deezen Burgervader, tot naauw-
eurige Tafels gebragt zyn; waar uit men met een
pslag van het oog, de meerdere sterfte in eenige
aaren boven anderen afneemen kan, en uit de doo-
lelykheid van sommige Ziekten in zekere maanden
ordeelen (Verhand. bl. 45 not. r. & 204, 205),
iet weinig lichts aan de Geneeskunde byzetten-
le. — Van Rotterdam heeft men ook zedert het
aar 1771 Ziekte en Sterflysten medegedeeld; ins-
gelyks naar de jaaren ingericht: waar uit mede niet
onduister blykt, welke het voornaame heerschende
en doodelyke aldaar de overhand hebbe (Verhand.
bl. 187). —

§. XIII. De wakkere en onvermoeide Heer Dr. *Houttuin* gaf, nevens Weerkundige Waarneemingen, het beloop der ziekte, na de byzondere Luchtsgesteldheid te Amsterdam, om de drie maanden, van 1759 tot 1765 uit (Verhand. bl. 228): en het is uit deezen schat van Waarneemingen, dat 'er sommige byzonderheden ter kennisse gekomen zyn, die anders verborgen zouden hebben moeten blyven. — De Heer Dr. *Muller* teekende van gelyken op iedere maand, by de Waarneemingen van het weder, die der Ziekten met haare Geneezingen te Vlissingen aan (Verhand. bl. 131); door welke men

me-

'sGRAVENHAGE.

Progr. van de Genees- en Natuerkundige Corraspondentie.

mede van het byzondere dier plaats op dien oordeelen kan. —— De Heer *Boerhaave* kende zoo wel de waarde van, dat hy zich met van Waarnemingen van den Wiskundigen *Cruq* wist te bedienen, in het behandelen der doorg de Ziekte van 1719. waar door hy zeer geli in zyne Geneezingen slaagde en de meesten lyderen behield (Verhand. bl. 226 Bylage X).

§. XIV. Maar, hoe heilzaem en nuttig Waarneemingen en Aanteekeningen ook zyn gen, zoo is men nimmer zoo ver gekomen, men dit werk gelykerhand hebbe aanvaard, Waarnemingen onderling medegedeeld, en verschil der Ziekten tegen elkander vergel hebbe; 't geen *Forestus* uit zyne opmerkingen in acht genomen te hebben, die in de vreesl ke ziekte van 1537 te Delft, Alkmaar gen achtte, dan deeze Stad. (Verhand. *bl. 271.*)

§. XV. De Geneeskunde in Frankryk kan halven niet genoeg haare verpligtingen uitten, gens de heilzaame instellingen van den Hertog *Choiseul*, op wiens bevel alle Waarneemingen, haar opzicht op de Luchtsgesteldheid, Ziekten en hebben, in de Garnizoensteden gedaan worden: welke jaarlyks zedert het jaer 1766. door den Heer *Hautesierck* worden uitgegeeven (Verhand. bl. 11.): by de onlangs verleende opene brieven van eene *Correspondance de Medicine*, door den Heere Turgot, nieuw gewicht aan deeze onderneemingen byzetten.

§. XVI. Om deeze en alle de bovengemelde doorslaande blyken van nut en voordeel voor het Menschelyk geslagt in 't gemeen; en ter bevordering van de Geneeskunde in de Nederlanden in het byzonder: ja, wat meer is, tot eigener behoudenisse, om de Ziekten in dit Land nader te leeren onderkennen; de Geneezingen zekerder en veiliger te bezorgen; en de onheilen vermogender af te weeren, hebben de bovengemelde weldenkende Liefhebbers van het Vaderland (§. V.) zich

ewekt gevonden, om van gelyken eene Genees- 's GRA-
andige Correspondentie by wyze van Societeit VENHA-
p te rechten; ten einde het allernuttigste, na- GE.
ientlyk, de behoudenis van het Leven en van
e Gezondheid, op de beste wyze te helpen be- *Progr.*
orderen. —— De byzondere Maatschappyen te *van*
Amsterdam; als die der *Drenkelingen*, *Floreant Ar- de Ge-*
es liberales, en de *Servandis Civibus*, strekken tot *nees- en*
pooren en prikkels van navolginge, om eene zoo *Natuur-*
gunstige gelegenheid als deeze, ten nutte te maa- *kundige*
ken, en een ontwerp van zulke groote uitgestrekt- *Corres-*
heid en van eenen onbegrypelyken invloed op de *ponden-*
nwoonders deezer Landen, met een gunstig voor- *tie.*
uitzicht niet vrugteloos te aanvaarden. —— Veele
reedenen zyn 'er, die deeze onderneeming ten hoog-
ten billyken. —— Want:

1. Veele ziekten zyn 'er nog, waar van in de Verhandeling is melding gemaakt, uit bepaalde oorzaaken, haar opzicht tot de Lucht, Gronden, Bedryf, Levenswyze enz. hebbende, en die zich niet zelden vertoonen, wanneer het aangenaam buitenleven, de verkwikkendste verfrissingen aan den geest geeven moesten, en aangrypen in zulke oorden, in welken men spaarzaam van Geneesheeren voorzien is: terwyl de bevinding geleerd heeft, dat hoe duister sommigen deezer waren, dezelve nogtans tot zekere vaste regels in de Geneeskunde konde gebragt worden. —— Dan, dit van sommigen geschied zynde; wat blyft 'er niet voor het geheel over? ——

2. Beschouwt men de volkrykheid van dit land, den verschillenden aart van desselfs gelegenheid, de menigvuldige Trafiquen, het toenemen der Rotkoortsen, de verschynsels van Ziekten min dan voorheen in dit Land gewoon; dan word de overweeging dezer onderneeminge hoe langer hoe weezendlyker. ——

3. Ten aanzien van de ziekten uit de veelheid der handwerken gebooren, dan is 'er niemand, die in de Moedertaale tot heden iets, ons eigen Land betreffende, hieromtrent met de vereischte opmerkinge, heeft mede gedeeld, hoe naauwkeurig dit *Ramazzinni* in Italien van zyn land, waar in hy de Geneeskunst oeffende, gedaan hadde.

4.

'sGRAVENHAGE.

Progr. van de Genees- en Natuerkundige Correspondentie.

4. Hoe verschillende de aart der Rotkoortse is by de Geneeskunde overbekend. De berichten omtrent ingekomen, leeveren daar van genoeg me blyken op.

5. Van de groote nuttigheid zouden eindelyk Waarnemingen ook voor het *Militaire* wezen kunnen verstrekken, als door welken een ieder *Chirurgyn* jor van de Ziekten aan byzondere plaatsen (Verhand. bl. 115), vooraf zoude kunnen len, en derzelver behandeling kunnen onderkennen voor en al eer zy, by de verwisseling der Garnizoenen, zulke mogten aantreffen. — Waar omtrent de Heer *Pringle* zich byzonder gekweeten heeft men den arbeid van den Heere *Dachs*, wegens ne Waarneemingen te Sluis in Vlaanderen (Verhand. bl. 136), niet genoeg naar waarde ten en aanpryzen kan.

§. XVII. Maar, vermits 'er zo veel aan bekwame Geneesheeren gelegen ligt, in het doen van Geneeskundige Waarnemingen wel afgerecht, zo komt hier niet minder op de naauwkeurigheid en evenredigheid der Werktuigen aan, met welke de noodige Weerkundige Waarnemingen staan verricht te worden. En, dewyl tot eene zo uitgebreide tak, als deze is, en van zulken groote en gewigtige onderneminge, van een verbaazend nut voor de Nederlandsche Ingezetenen en ter bevorderinge der Geneeskunde in dezelve, verscheidene kosten vereischt worden, die wegens de wederzydsche briefwisselingen en byeenkomsten, ter bepaalinge en schikkinge van de ingekomene berichten, als andere uitgaven, onvermydelyk te voorzien zyn, zo is voor alle dingen noodig, dat deze heilzaame ondernemingen door vermogende Authoriteit en toereikende Middelen worden onderschraagt. Waar toe alle aanzienlyke Nederlanders, van wat rang of geboorte die zyn mogten, worden uitgenoodigd, om, het voorbeeld der eerste Intekenaaren navolgende, dit onderwerp derwyze te ondersteunen, dat het nageslagt de heilzaame vrugten daar van ondervindende, de wedervergelding aan haare Edelmoedigheid, door het heilzaame nut te wege gebragt, voor altoos vereeuwige!

XVIII. Belangende de noodige Authoriteit: 's GRA-
heeft men alvoorens de inschryving te ope- VENHA-
, het voorneemen om deeze Societeit op te GE.
ten, aan veele Lieden van doorwrogte kundig-
, ja zelfs aan Leden der *Medische Faculteiten* uit *Progr.*
Universiteiten deezer Landen medegedeeld, en *van*
allen de gunstigste antwoorden bekomen. *de Ge-*
XIX. Ten aanzien van de vereischte pennin- *nees- en*
, zoo wordt de eerste inschryvinge aan de edel- *Natuer-*
edigheid der Donateurs en Donatrices overge- *kundige*
en, om voor het eerste jaar na hun gelieven te *Corres-*
ıdeelen, en tot eene jaarlyksche contributie van *penden-*
:e gouden ducaten deel te neemen. *tie.*

XX. Wanneer een genoegzaam getal Inteke-
en voor handen zal zyn, zullen de contributie-
ıningen overhandigd worden en berusten onder
zicht van eenige Heeren van Distinctie in den
ıge, op welke de respective Contribuanten alle
rtrouwen zullen kunnen stellen; welke Heeren,
Directeuren eenen bekwamen Thesaurier zullen
ıstellen, en het overigen deezer Societeit betref-
nde, ten meesten nutte van de Geneeskundige
llen inrigten en bestuuren.

§. XXI. Om dan met vrugt goede Waarneemin-
n tot deeze heilzaame einden in te wagten, zoo
n in de eerste plaats verzocht alle die Heeren,
e zich zoo vol yverig in den eersten aanleg, als
ı in den hervatten arbeid gedragen hebben, om
eeze Correspondentie te helpen uitmaaken. —
Velke dit niet alleen met genoegen op zich geno-
ıen hebben, maar daar en boven nog andere kun-
ige en ervarene Mannen in beide Weetenschap-
en, hebben voorgesteld; waar by zich veele Hoog-
eraaren van de Nederlandsche Universiteiten ge-
oegd hebben, als die dit voorstel gunstig hebben
angenomen, en boven dien kragtdaadige hulpe ver-
eend; gelykerwys bereids gebleeken is uit het toe-
oegen van zeer kundige voorwerpen, tot het doen
er vereischte Waarneemingen. — En eindelyk
nag het tot eer van de Heeren Militairen gemeld wor-
len, dat 'er zich onder de Waarneemers twee be-

 roem-

'S GRAVENHAGE.

roemde Heeren Ingenieurs bevinden, en een uit de Artillerie, die door zyne oplettende en keurige Waarneemingen geen geringen ... Gemeenebest heeft weggedragen. ——

Progr. van de Genees- en Natuerkundige Correspondentie.

§. XXII. De zaaken dan tot dus verre ... derd zynde, dat het voornaamelyk op de ... uitvoering aankoome, zoo dient voor alle ... eene geregelde orde plaats te hebben. — ... voornaame werk zal zich dan hoofdzaakelyk ... ze drie leeden bepaalen. Als:

Voor eerst, tot het opmaaken van ... Geboorte en Sterflysten, uit elke byzondere ... tot het waarschynelyke berekende getal leeven... Door welk middel men best over het toe en af... men der Inwoonderen, en van de meerdere en ... dere doodelykheid, in elke byzondere plaats en ... getyden oordeelen kan; gelyk de Heer Wa... en anderen onwederspreekelyk beweezen hebben, en het uit deeze aanteekeningen gebleeken is, ... geene Steden in Europa aan meerder Sterfte on... derhevig zyn, dan Londen en Warschou.

Ten tweede. In het doen van Weerkundige Waarneemingen op de Luchtsgesteldheid, met ... zicht tot de meerdere of mindere zwaarte der Lucht, koude en warmte, droogte en vocht, ... loop en kracht der Winden; en dat zo veel mo... gelyk met gelyk gaande Werktuigen, en een ... redigen regel ingericht, om jaarlyks ... der vergeleken te worden; het Product ... in het overeenstemmende gelykende, of ... de, behoorlyk na te gaan; de vereischte ... daar uit te trekken en tot het Natuur- en Genees... kundige te boeken. — De Heeren Correspondenten, welke by de Circulaire brieven tot het doen van Weerkundige Waarneemingen verzocht zyn, ... nen zich gevoeglyk na de opgaave in den ... gedaan gedraagen; of wel zich bedienen van ... wyze, waar op eenige Waarneemers hunne ... neemingen inrichten, waar van, indien deeze ... neeskundige Correspondentie tot stand gebragt ... de, een nader model zal ontworpen, en een ...

bericht daar van verzonden worden. —— Het 's GRAVENHAGE.
van den Heer *J. F. Martinet* is bekend, dat het
geplaatst is in het XI. Deel 2de Stuk, bl. 316.
[d]e Verhand. der Hollandsche Maatschappye der
[wet]tenschappen te Haarlem.

Progr. van de Geneesen Natuerkundige Correspondentie.

[D]e Heeren, welken lust en opgewektheid in zig
[vin]den, om naar het op te geeven model hunne
[Wa]rneemingen te schikken, zouden de Neder-
[land]sche geleerdheid geenen geringen dienst doen,
[verm]angs deezen weg het zekere in de Waarnee-
[min]gen by de uitkomst te ontdekken, vastere
[gro]nden in dezelve te maaken, en eenmaal aan
[de n]akomelingschap middelen aan de hand te gee
[ven] tot bestendiger voortgang en redelyker over-
[een]komst. ——
[D]ie geenen welken zich tot deezen Arbeid niet
[kun]nen verledigen, zullen even vergenoegend vol-
[doen], door het inleeveren van hunne dagelyksche
[Wa]rneemingen op de gewoone wyze genomen,
[die] dezelve ten naasten by met die van Zwaanen-
[burg] overeenstemmen.
[T]en derden. In het doen van Geneeskundige
[W]arneemingen. Om welke vorderlyk en nuttig
[te d]oen zyn, de Heeren Correspondenten verzogt
[wor]den, zich zoo veel mogelyk gelieven te gedraa-
[gen] naar den inhoud in de circulaire brieven ver-
[vat], en zoo veel de gelegenheid zich gunstig op-
[doe]n mogte, op den inhoud van (§. XVI.) acht
[te] geeven. —— Mogt het deeze Geneeskundige
[Cor]respondentie gelukken, alwaare het maar de drie
[laat]ste maanden van dit jaar te konnen inzaamelen,
[een] eene proeve van haaren Arbeid te geeven; ten
[ein]de uit de ingekomene berichten by vervolg van
[tyd] bepaalder regels aan de hand te geeven.
[V]oor het tegenwoordige zy het genoeg:
[1]. Aantekeningen te maaken wegens het beloop
[en] verschil der ziekten in onderscheidene plaatzen
[me]t opzicht tot de Jaargetyden, om die tegen el-
[kan]deren te vergelyken, en nuttige regels daar uit
[vo]or de beoffenende Geneeskunde af te leiden.
2. Acht te geeven op doorgaande *Epidemien*, zoo

 in

'S GRAVENHAGE.

Progr. van de Genees- en Natuurkundige Correspondentie.

in de Stad, als op het Land; zonderling haaren byzonderen aart, en de wyze van Geneezinge.

3. Dit zelfde omtrent de Kinderziekte neemen; zoo wegens de Inenting, den derzelve, als de verbetering der Geneezing Natuurlyke aangebragte Pokjes, en het Voorbereidinge in doorgaande besmettingen handel. bl. 623, 628).

4. Nieuwe Geneesmiddelen, of beknop neeswyzen in eenige Ziekten ontdekt zynde het zyn, mede te deelen.

5. Dit zelfde te doen omtrent de *Specifique* van Inlandsche Planten, gelyk onlangs te wyk omtrent den bast der witte *Willigen*, ge is, als welke boven den *Cortex Peruvianus* te Koorts vermogender bevonden is.

6. Alle de berichten ingekomen zynde, by een verzameld, en met de daar uit voor jende gevolgtrekkingen, jaarlyks gedrukt wor van welke uitgaaf aan alle de Leden een exemp zal worden bezorgd.

Ook is van wegens de Regenten van de Teken-school alhier het navolgende bekend gemaakt:
„ Regenten der Teeken-Academie in 's Hage, ze-
„ dert byna een eeuw door den Ed Agtb. Mag
„ straat, en zedert dertien jaaren door den Kunst
„ lievenden Vorst, Neerlands Erfstadhouder, m
„ hooge Protectie vereert; hebbende onlangs a
„ Liefhebbers van Kunsten en Wetenschappen
„ kennen gegeeven, hoe wenschelyk het waa
„ dat uit hoofde der algemeene nuttigheid va
„ Teekenkunst, een vrye toegang, niet alleen
„ de voorsz. Teeken - Academie aan allen w
„ toegelaaten, maar ook de naarstigheid en be
„ deringen der Teekenaars wierdt aangemoe
„ en beloont; is onmiddelyk hun wensch bo
„ verwagting vervult door de zoo bekende
„ " m

ioedigheid van Hooggem. Heere Prince Erf- 'sGRAVENHAGE.
tadhouder en Haare Koningl. Hoogheid, bene-
'ens Haare Hoogh. Mevr. de Princesse Louise,
ls mede den Heere Veldmaarschalk Hertog van
Brunswyk, en voorts verscheidene der aenzien-
ykste niet alleen Heeren, maar voor al Dames
in ons Land, welken om stryd deel genomen heb-
ben in de jaarlyksche Toelaagen tot onderhoudt
van dit nuttig en fraai Etablissement; des word
reeds den yverigen Teekenaar aangekondigt, dat
voor hem in 't aanstaande jaar 1780, de Haag-
sche Teeken-Academie vry zal openstaan, daar
hy zyne verdubbelde vlyt en toeneemende be-
quaamheden met een Eermedalje onder het toe-
juichen eener luisterryke Vergadering zal mogen
zien bekroont en mede uit naam der Regenten,
voor de genootene weldaaden de Beschermers
dankzeggende, aan alle anderen Kunstminnaars
bekend gemaakt, dat het Plan ter verdere Intee-
kening op gemelde Haagsche Teeken-Academie
gereed legt, en nu, zoo als in 't vervolg eerbie-
dig gepresenteerd aan alle de Liefhebbers van
nuttige onderneemingen in ons dierbaar Vader-
land."

Wy hebben in onze stukjes voor de maend Octob.
iet naeuwkeurig verslag vervolgd, het welk wy in
onze Jaerboeken op zynen tyd hebben aengevangen
te geven, nopens het geen in de tegenwoordigen
oorlog van Engeland met derzelver Volkplantin-
gen in Noord-Amerika, als mede tegen Frankryk
en Spanje is voorgevallen. Het is daer uit gebleken,
hoe Engeland het vervoer van scheepsbouwstoffen
door de Nederlanders naer Frankryk, by het IV
Artikel van het Traktaet van 1674 bedongen, heeft
tragten te beletten, op voorgeven, dat de wet

's GRAVENHAGE. van zelfsbehoud dien toevoer aen haren v niet konde gedoogen; hoe daer en tegen Fr ryk op dat vry vervoer heeft aengedrongen alle inschikkelykheid van de Republiek in d ten voordeele van Engeland, heeft verklaerd eene inbreuk op de onzydigheid te zullen aen hoe verders de schepen met hout geladen e die onder vermoeden waren van hout hebben, door de Engelschen zyn aengeh en opgebragt; en hoe aen de andere zyde Frankryk eene belasting is gelegd op de koop van die plaetsen der Republiek, welken oor den dat men het gem. Artikel van het Tra van 1674. tegen de Engelschen thands niet staende houden; waer uit menigvuldige ten der Kooplieden ontstaende, zyn daer veele raedplegingen gehouden, advysen op maekt en besluiten genomen, welken wy tot verre hebben medegedeeld. Wy zullen nu den draed van dit verhael wederom opvatten, en tot het einde van dit jaer vervolgen.

Voor eerst dan nopens de onbepaelde convoyen en klagten der Kooplieden den 21 October een Generaliteits rapport zynde uitgebragt, in het welk de overige ses Provincien genoegen namen, terwyl de Gedeputeerden van Holland en Westfriesland aennamen zig daeromtrend nader te zullen verklaeren; is by de Staten van Holland en Westfriesland den 3 November wegens dat rapport het navolgend besluit genomen.

Woensdag den 3 November 1779.

By resumtie gedelibereert zynde op 't raport de 22 der voorlede maand, uyt kragte van hu Hoog Mog. Resolutie commissoriaal van den 9 Sep

nber te vooren, conform het consept onder de 's GRA-
tulen van hun Edele Groot Mog. van den 21 VENHA-
r gemelde maand October ter Generaliteit uyt- GE.
bragt, en waarop de Heeren hun Edele Gr. Mog. Resol.
edeputeerden ter Generaliteit hebben aangeno- der Stat.
en sig eerstdaags nader te zullen verklaaren, ter- van Holl.
yl wegens de zes andere Provincien met dat Rap- nopens
ort is geconformeert, uytgezondert de voorslag bet ra-
ntrent het houden van volk op Loopgeld en den port we-
erdienst der scheepen, en zulks op de Requesten gens de
er Gecommitteerde Kooplieden en Rheeders van onbe-
heepen, als meede Assuradeurs en Boekhouders, paalde
de steden Dordrecht, Amsterdam en Rotterdam, convo-
n eynde om geallegueerde redenen by dezelve Re- yen.
uesten, en die hun de verdubbeling van het Last-
eld van alle scheepen, soo wel als een extraordi-
air Veylgeld, gewillig hadden doen supporteeren,
an de algemeene Navigatie en Commercie van dit
and ten allerspoedigsten, en op eene genoegzaame
yze, behoorlyk onbepaalde protectie werde ver-
eent.

Is goedgevonden en verstaan, de Heeren hun E-
ele Groot Mog. Gedeputeerden ter Generaliteit by
eze te qualificeeren, om als nog ten sterksten te
ohæreeren hun Edele Groot Mog. Resolutie van
en 30 Maart en 24 Juny laatstleeden, den 6 A-
ril en 28 Juny daar aan ter Generaliteit ingebragt,
n op den 9 en 28 September nader aangedron-
en, en dien volgende op nieuw alle instantie te
oen, ten eynde nog, voor 't afloopen van dit jaar
n conformiteit van voorsz. hunne Edele Gr. Mog.
Resolutien, onbepaalde convoyen, ook aan Hout-
cheepen, werden verleent; wordende wyders de-
elve Heeren Gedeputeerden gequalificeert, om,
e voorsz. nadere instantien vrugteloos bevonden
ynde, alsdan de conclusie op voorsz. Rapport van
en 22 der voorleden maand ten aanzien van de
aar by voorkomende schikkingen en verdeeling
er convoyen aan te zien.

De Heeren Gedeputeerden der Steden Dordrecht,
Leyden en Schiedam, hebben het Generaliteits

'S GRAVENHAGE. *Resol. der Stat. van Holl. nopens het raport wegens de onbepaelde convoyen.*

Rapport op de verzogte, genoegzaame en onbepa... de Protectie door de Kooplieden van Dordrecht, Amsterdam en Rotterdam, onder de Notulen ... den 21 October laastleden geinsereert, soo als ... zelve ten aansien van de daar by gereguleerde Convoyen was leggende, gedeclineert, en mitsdien ... gens de bovenstaande Resolutie gereserveert ... nige nadere Aanteekening, als de Heeren ... Committenten in tyd en wylen noodig zullen ... deelen.

De Heere Gedeputeerden der Stad Haarlem hebben gedeclareert, tegen de qualificatie van de Heeren Gedeputeerden dezer Provincie ter Generaliteit, in de voorenstaande Resolutie vermeld, ... importeerende eene toegevendheid ten aanzien ... renovatie van de suspensie van Convoyen ... scheepen, met swaar scheepstimmerhout gel... en dus direct strydig tegen hun Edele Groot M... Resolutien van den 26 January, 30 Maart, en ... Juny van dit jaar, te reserveeren sodanige Aanteekening, als de Heeren hunne Principalen nodig zouden mogen oordeelen.

De Heeren Gedeputeerden der Stad *Amsterdam* hebben gedeclareert, de qualificatie *van Heeren* Gedeputeerden dezer Provincie ter *Generaliteit*, om de conclusie van 't Rapport, op het subject van het reguleeren der Convoyen, *casu quo*, aan te zien, in de bovenstaande Resolutie breder vermeld, te houden in effecte, te zyn een renovatie van suspensie der Convoyen van scheepen, met zwaar scheepstimmerhout geladen, welke suspensie van Convoyen by haar Edele Groot Mog. Resolutie van den 18 November van 't voorleden jaar, met Pluraliteit, tegen het protest van welgemelde Heeren Gedeput. der Stad Amsterdam gearresteert, maar by hun Edele Groot Mog. Resolutie van den 26 January, 30 Maart en 24 Juny van dit jaar, buyten effect gesteld, en op het kragtigste gereprocheert als onwettig en strydig tegen de gronden van 's Lands Regeering, gecontradiceert is geworden.

De

Dat laastgem. Heeren Gedeput., mitsdien, tegen 's GRAVENHAGE. de conclusie, hier boven vermeld al wederom sig genoodzaakt vindende, op 't kragtigste te protesteeren van nulliteit, en te inhæreeren alle de gronden, in de Stads Resolutie op den gem. 18 Nov. in de Regisiers van hun Edele Groot Mog. geinsereert, breeder gedetailleert, mitsgaders aan sig te reserveeren zodanige nadere Aantekening en verdere middelen, als tot afwending van ruineuse gevolgen, noodzakelyk zullen worden geoordeelt.

Resol. der Stat. van Holl. nopens het rapport wegens de onbepaelde convoyen.

De Heeren Gedeputeerden der Stad Rotterdam, hebben ingevolge de expresse Last van de Heeren hunne Principaalen in de conclusie van 't Generaliteits Rapport by de voorenstaande Resolutie gemeld, sob als die is leggende, niet geconsenteert, maar daar tegens op 't nadrukkelykste geprotesteert met reserve van sodanige nadere Aantekening, als de Heeren hunne Principaalen zullen oordeelen te behooren.

De Heeren van de Ridderschap en Edelen hebben als nog ten sterksten geinhæreert derzelver Declaratoir tegens hun Edele Groot Mog. Resolutie van den 30 Maart laastleden, en op den 24 Juny en 21 October nader gecorroboreert; en voorts tegen de voorsz. Aantekeningen sodanige Contra-Aantekening gereserveert, als te rade sullen worden.

De Heeren Gedeputeerden der Steden Delft, Gouda, Gorinchem, Schoonhoven, en alle de volgende Leeden, hebben aan de Heeren hunne Principaalen, gereserveert, om tegens de Aantekeningen der voorsz. ses Steden, sodanige Contra-Aantekening te laten doen, als te raden sullen worden.

Accordeert met de voorsz. Resolutien.

Gelyk de Stad Rotterdam in dit besluit zich hadt voorbehouden haere nadere aentekening, zo heeft dezelve den 18 November zich ook nader verklaerd, zo als af te nemen is uit het

'S GRAVENHAGE. navolgend Extract uit de Resolutien van Heeren Staten.

Donderdag den 18 November 1779.

Aentek. van Rotterdam nopens de Ref. van 3 Nov. en de convoyen.

De Heeren Gedeputeerden der Stad Rotterd hebben ter Vergadering gedaan de navolge nadere Aantekening.

De Heeren Gedeputeerden der Stad Rotterd hebben, in gevolge hunne reserve van den 3 de maand November, uyt naam, en op speciaale l van de Heeren hunne Principaalen, ter vergaderi van haar Edele Groot Mog. nader laten aanteek nen.

Dat; wanneer by haar Ed. Groot Mog. Resolu van den 30 Maart dezes jaars, genomen op het Ge neraliteits Rapport van den 10 derzelver Ma over de middelen om de Zee-magt van de Rep bliek op eene respectable voet te brengen, wa goedgevonden en verstaan, om onder anderen va wegens haar Ed. Groot Mog. openinge te doen. „ Dat haar Edele Groot Mogende meenden, dat de „ toenmalige situatie van saaken, en het gevaar, „ waar in de Commercie en Navigatie van de Re„ publicq, aan wederzyden, tusschen de Oorlo„ gende Mogendheden was, (welke situatie en ge„ vaar sedert niet is vermindert) indispensabel vor„ derden, dat hoe eer soo beeter, sonder langer „ uytstel, tot bescherming van de vrye Vaart en „ Commercie van de Republicq, aan dezelve Con„ voy wierde verleent, indistinctelyk voor alle „ Waaren, by de Tractaaten niet voor Contraban„ de Waaren erkent, en als sodaanig gedesigneert; „ mitsgaders sonder onderscheid, of dezelve voor „ eygen, dan voor Engelsche, of Fransche, of „ Neutraale Reekening gelaaden waren, en na „ Vrankryk, of Grootbrittannien, of Neutraale „ Landen gedestineert, of van daar gekomen wa„ ren, en dat, ten eynde de Commercie, soo dra „ moogelyk, op de voorsz. voet, van Convoy, ge„ dient soude kunnen weesen; syne Doorlugtige

Hoog-

Hoogheid, sonder uytstel, behoorde te worden „versogt, om soo haast een genoegsaam aantal schepen aan de hand souden weesen, met ses a agt Schepen en Fregatten, daar onder ten min sten twee a drie schepen van vyftig stukken en daar boven, het voorsz. Convooy na de Fransche, Engelsche en Ierische Havenen te laten doen, met order aan de Officieren, dit Convoy leydende, om de Commercie-schepen van de Republicq volgens den duydelyken Letter der „Tractaaten, en het regt der Volkeren, beladen met Waaren niet weesende Contrabande, by de „Tractaaten daar voor erkent, tegens alle geweld, „en overlast te beschermen, en om verder, na „mate dat 'er schepen aan de hand souden zyn, „order te willen stellen, dat de Commercie, van „tyd tot tyd, van de nodige Convoyen voorsien „wierde;" de Heeren hunne Principaalen sig ook hadden geflatteert, dat de voorsz. onbepaalde, en ongelimiteerde Convoyen en Protectie, voor de Commercie-schepen van de Ingezeetenen deeser Provincie, na de Havenen van Vrankryk en Grootbrittannien spoedig souden zyn verleent, en de nodige orders daar toe gesteld geworden, te meer, na dat, by Haar Edele Groot Mog. latere Resolutie van den 4 Juny daar aan volgende nader was goedgevonden en verstaan, „ om, niet alleen by „ voorsz. Resolutie van den 30 Maart te persisteeren, maar ook tevens was gedecerneert een Besogne, waarin zoude worden geëxamineert en „ overwoogen, hoedaanige meest kragtige Instructien ter Vergadering van Hun Hoog Mogende souden worden gedaan, ten eynde de voorsz. hun „ Ed. Groot Mog. Resolutie, hoe eer soo beter in „ een Generaliteits Resolutie wierde geconverteert; „ mitsgaders welke convenabele en efficacieuse „ middelen zouden kunnen worden geadhibeert, „ en in 't werk gesteld om de Convoyen by de „ voorsz. Resolutie gemeld, soo ras mogelyk, en „ nog geduurende dit loopende Jaar, te konnen effectueeren."

sGRAVENHAGE.

Aentek. van Rotterdam nopens de Ref. van 3 Nov. en de convoyen.

Dat

's GRAVENHAGE.

Aantek. van Rotterdam nopens de Res. van 3 Nov. en de convoyen.

Dat ook, om het effect der voorsz. Resolutie bekomen, wel van tyd tot tyd differente deli ratien, van verschillende aard en natuur, we niet nodig werden geagt alhier in 't breede te tailleeren, waren aangelegt geworden, en o anderen by haar Edele Groot Mog. Resolutie den 24 Juny deeses Jaars nog nader was go vonden en verstaan, „ dat tot bekoming der vo „ ongelimiteerde Convoyen, nader instantien „ Generaliteit zouden worden gedaan, ten e „ hun Edele Groot Mog. Resolutie van der „ Maart, ten spoedigsten in een Generaliteits R „ solutie soude worden geconverteert, met e „ presse last, op de Heeren Gedeputeerden „ Generaliteit, om niet op te houden van in „ geeren, dat op 't voorsz. subject van een o „ limiteert Convoy, ook voor de Houtschepen „ spoedigsten mogt worden geresolveert;" ja boven dien nog, ten selven daage, was geresol dat, „ tot meerder aandrang der voorsz. te „ Instantien ter Generaliteit, van wegens haar „ Groot Mog., aan de Heeren Staaten van de „ spective Provincien, soude worden geschrev „ de nadrukkelyke Missive, in die Resolutie gei „ fereert;"

Dat wyders, ten zelven daage, nog al verder, by haar Edele Groot Mog. ook wel was genomen een Resolutie, by welke was goedgevonden en verstaan, „ dat, in geval, die ten zelven dage gear- „ resteerde instantien en exhortatien, tot conclusie „ van hun Edele Groot Mog. voorsz. Resolutie „ van den 30 Maart, ter Generaliteit onverhoopt „ en tegens alle billyke verwagting, van geen ef- „ fect bevonden mogten worden, en daar op bin- „ nen den tyd van een maand, geene voldoende „ Resolutie van de Bondgenooten mogten inko- „ men, toen voor alsdan, door de Heeren van d „ Ridderschap en verdere hunne Ed. Gr. Mog. Ge- „ committeerde tot de zaaken van de Commercie „ en Navigatie, met eenige van de Hollandsche „ Raaden en Ministers van de Collegien ter Adm

„ r

iteit in deese Provincie residfeerende, souden 's Gravenhage.
orden geëxamineert, en overwoogen, en de
rgadering gedient van derzelver Consideratien
Advis, hoedanige middelen van nadruk, ter
ldoening aan de serieuse intentie van hun Ed.
root Mog., en tot wegneming der regtmatige
agten van de noodlydende Steden en Plaatsen
zer Provincie, beraemd, en in 't werk gesteld
oude kunnen worden."

Aantek. van Rotterdam nopens de Res. van 3 Nov. en de convoyen.

an dat, niettegenstaande het voorsz. geresolveer-
en de herhaalde instantien en versoeken van de
mercieerende Ingezeetenen dezer Landen, en
en genoegsaam aantal van schepen aan de hand
, tot op dit oogenblik toe, tot het verleenen van
sz. onbepaald Convoy, en ongelimiteerde pro-
ie voor de Commercie-schepen, van de Ingeze-
n der Republicq, niet is geresolveert en dus in
geheel niet voldaan, aan de billyke instantien,
erwagting, van de Heeren hunne Principaalen,
elke geduurende den loop der voorsz. delibera-
, van tyd tot tyd, door de Heeren hunne Ge-
uteerden niet alleen ten sterksten, dog sonder ef-
, hebben doen aanhouden, op het beraamen van
waame mesures, en het vaststellen en emploo-
ren van sufficiente middelen van nadruk, ter
ryging van de voorsz. ongelimiteerde Protectie
Convoy, maar ook een en andermaal, expresse-
door de Heeren hunne Gedeputeerden hebben
n declareeren, dat zy, by langer dilay, en ont-
tenis van de Resolutie tot het geeven der voorsz.
epaalde protectie voor de Commercie, sig niet
ger in staat zouden vinden, om te kunnen dra-
in de lasten soo van het Bondgenoodschap, als
deese Provincie, en in geene Extraordinairis
ldelen, consent zouden dragen.

Dat de Heeren hunne Principaalen in de voorsz.
ncipes, op soo veel successive Resolutien ge-
nd, en door het gedeclareerde begrip van hun
Gr. Mog., ten vollen gewettigt, als nog vol-
dende, dan ook vertrouwen hier meede nader en
npleetelyk te hebben gejustificieert de gronden,
waar

'sGRAVENHAGE. waar op dezelve Heeren hunne Gedeputeerden geb gelast, om in conclusie van 't Rapport, der voorleden maand October ter Generaliteit gebragt, op de versogte genoegsaame, en paalde Protectie, der Commercie en Navi door de Kooplieden van Dordrecht, Amste en Rotterdam, soo als het zelve was legg geen consent te dragen, als met opsigt poinct, der zoo sterk van wegens deze Pr selve, en specialyk ook door de voorn. Heere deputeerde geurgeerde ongelimiteerde Conv niet alleen ten eenemaal afwykende van de Re tien, bevorens by haar Ed. Groot Mog., op subject successivelyk genomen, en hier vooren gehaald, maar boven dien, in substantie conti rende eene weder inroeping, en vernieuwing een onzeker temporaire suspensie van Convoy van Houtschepen of die met *swaare Masten*, swaar Scheepstimmerhout *geladen zyn*; alhoe de Resolutie tot die suspensie, bevorens op den November 1778 ter Generaliteit genomen, by opg volgde Resolutie van haar Ed. Groot Mog. van den January dezes Jaars, en andere hier voor gem reeds is begreepen geen effect meer te kunnen teeren, en geheel te zyn gecaduceert; en de Heeren Gedeputeerden vervolgens op de gronden, door de Heeren hunne Principaalen, nader en specialyk waren gelast, om als nog de voorsz. conclusie van de meerderheid, 3 November deses Jaars genomen, op het te protesteeren, en te declareeren, dat de hunne Principaalen in het vervolg geen cons len dragen in eenige extraordinairis Middel Lasten van dese Provincie, soo lang, tot het verleenen van de voorsz. onbepaalde Pr aan de Commercie-schepen van de Ingezete zer Landen, sonder uytsondering van eeni deren of Waaren, by de Tractaaten niet vo trabande erkent, geresolveert zal zyn, me statie van onschuldig te zyn, aan alle de n gevolgen, welke uyt een langer dilay, e

Aentek. van Rotterdam nopens de Res. van 3 Nov. en de convoyen.

tie, tot het geven van de voorsz. onbepaalde 's GRAVENHAGE.
ıvoyen, voor den Lande, in 't gemeen, en de In-
etenen hunner Stad, in het byzonder, souden
gen resulteeren.

e Heeren van de Ridderschap en Edelen hebben *Aentek.*
zig, als meede de Heeren Gedeputeerden der *van Rotterdam*
len Delft, Gouda, Gorinchem, Schoonhoven, *nopens*
elle, Hoorn, Edam, Moenikkendam, Meden- *de Res.*
en Purmerende, aan de Heeren hunne Princi- *van 3*
len gereserveert, om tegens de voorsz. nadere *Nov. en*
itekening, sodanige Contra-Aantekening te doen, *de con-*
te raade zullen worden. *voyen.*

Accordeert met voorsz. Resolutien.

Omtrend het midden van de Zomer hadt reeds
Engelsch Hof de hulptroepen doen eisschen,
ke het zelve meende, dat de Republiek in die
nwoordige omstandigheden aen Engeland vol-
ds het verbond van 1678 en het byzonder Ar-
l van 1716 zoude verschuldigd zyn. Vervol-
ds was van de zyde van Engeland daer niet
r op aengedrongen, mogelyk uit inzicht, dat
ı het zelve wel wilde laeten glyden, mids men
de zyde der Republiek op het vry vervoer
scheepstimmerhout naer Frankryk niet aen-
ıg, en dus wel het een met het anderen als 't
e wilde vereffenen. Dog de bewegingen, wel-
hier te Lande omtrend de algemeene en on-
aelde bescherming van den koophandel en
epvaert, en ook byzonderlyk het vervoer van
epstimmerhout gemaakt wierden, schynen de
gelschen te hebben aengezet om ook hunnen
h wegens de hulptroepen levendig te houden,
ıands de Ridder *York*, Gezant van het En-
ch Hof by dezen Staet, gaf den 26 Novem-
1779 de navolgende Memorie aen de Alge-
ne Staten over.

's GRAVENHAGE.

Engel. berbaelt den eisch wegens de hulp van de Republiek.

HAUTS & PUISSANS SEIGNEURS!

Le Roi n'a pu voir sans surprise le silence qu'on a observé à son égard sur le mémoire, que par ordre de S. M. le soussigné a eu l'honneur de présenter à Vos Hautes Puissances, il y a plus de quatre mois, pour demander les secours stipulés par les traités. Sa Majesté n'auroit pas reclamé l'assistance de ses alliés, si elle n'eut été pleinement autorisée par les menaces, les préparatifs, & même les attaques de ses ennemis, & si elle n'eut pas cru Vos Hautes Puissances aussi intéressées à la sûreté de la Grande Bretagne qu'a leur propre conservation. L'esprit & la lettre des traités déposent également cette vérité; V. H. P. sont trop éclairées & trop justes pour s'en dispenser de l'observer, surtous après avoir elles mêmes sollicité l'addition de l'article séparé du traité de 1716, où le *Casus Foederis* se trouve stipulé d'une maniere claire & incontestable. La décla-

HOOG MOGENDE HEEREN!

De Koning heeft niet zonder verwondering het stilzwyzen kunnen zien, het welk men ten zynen opzichte gehouden heeft op de Memorie, die de ondergetekende op bevel van Z. M. de eer heeft gehad aen U. H. Mog., reeds voor 4 maenden over te leveren, om de hulptroepen te vorderen, by de verbonden toegezegd. Z. M. zou den bystand van zyne bondgenooten niet hebben gevergd, indien hy daar toe niet volkomen was gewettigd door de bedreigingen, de toebereidzels, en zelfs de aenrandingen van zyne vyanden, en indien hy U. H. Mog. niet even zo veel belang reekende te hebben by de zekerheid van Groot-Brittannie, als by hun eigen behoud. De zin en de letter der verbonden getuigen beiden te gelyk deze waerheid. U. H. Mog. zyn te zeer verligt, en te rechtvaerdig om zich van derzelver nakominge te ontslaen, vooral na zelven te hebben aengedrongen op de byvoeging van het byzonder Artikel van het Verbond van 1716, alwaer de *casus foederis* op eene dui-

ration hostile faite à Londres par le Marquis *de Noailles*, l'attaque de l'isle de Jersey, le siege de Gibraltar, & toutes les autres entreprises aussi notoires, sont autant de preuves d'une aggression manifeste & bien caractérisée; d'alleurs Vos Hautes Puissances ont vu pendant l'été qui vient de finir, les forces combinées de la maison de Bourbon évidemment dirigées à l'attaque des Royaumes de S. M.; & quoique les mesures vigoureuses du Roi, le zele & les efforts patriotiques de la nation Angloise, accompagnés de la bénédiction divine, ayant heureusement determiné jusqu'ici ces desseins ambitieux; le danger existe encore; & les ennemis continuent d'annoncer avec la même parade & assurance, des descentes & des invasions formidables sous la protection de toutes leurs forces maritimes. Le Roi ne sauroit jamais s'imaginer que la sages-

duidelyke en twyffelbare wyze is uitgedrukt (*). De vyandelyke verklaring door den Markgraef *de Noailles* te Londen gedaen; de Inval in 't Eiland Jersey; het beleg van Gibraltar; en alle de andere zo bekende ondernemingen; zyn zo veele byzondere bewyzen van eene openbare en kenbare aenval. Daer en boven Uw H. M. hebben gedeurende de Zomer, die thands ten einde loopt, de zaemvereenigde magten van het Huis van Bourbon blykbaer ingerigt gezien tegen de Koningryken van Z. Majest.; En, schoon de wakkere maetregels van den Koning, de yver en de vaderlandlievende pogingen van de Engelsche Natie, vergezeld van de Godlyke Zegen, tot hiertoe die eerzuchtige oogmerken gelukkiglyk hebben afgekeerd, het gevaer evenwel heeft nog plaets, en de Vyanden houden aen met den zelfden toestel, en stoutheid Landingen en ontzachlyke invallen aen te kondigen onder de bescherming van alle hunne Zeemacht. De Koning zou zich

'S GRAVENHAGE. *Engeland herhaelt den eisch wegens de hulp van de Republiek.*

(*) Zie ROUSSET *Recueil des Traités*, Vol. XIX. p. 432. WAGENAER *Vaderl. Hist.* XVIII. D. §. 28. bl. 117.

'S GRAVENHAGE.

Engel. herhaelt den eisch wegens de hulp van de Repu-bliek.

se de Vos Hautes Puissances puisse leur permettre d'être indifférentes sur des intérêts aussi solides & communs des deux pais; & moins encore qu'elles ne soient pas convaincues de la justice des motifs, qui ont déterminé S. M. à reclamer les secours qui lui sont dûs à tant de titres. S. M. voudroit plutôt se persuader que Vos Hautes Puissances ayant pris des résolutions pour l'augmentation de leur marine, avoient par prudence retardé leur reponse jusqu'à ce qu'elles fussent mieux en Etat de soutenir les secours. C'est pourquoi en renouvellant ci-dessus les plus fortes instances, j'ai ordre de demander à Vos Hautes Puissances de la maniere la plus amicale de ne pas différer à se concerter sur les moiens de remplir au plutôt leurs engagemens à cet égard. La décision de Vos Hautes Puissances est si nécessaire & si importante par ses conséquences, que le Roi croiroit manquer à lui-même, à ses sujets, & à

zich nimmer kunnen verbeelden, dat de Wysheid van Uw H. Mog. het zoude kunnen onverschillig laten omtrend zo wezenlyke belangens, en die beide de Landen gelyklyk raken; en nog minder, dat zy niet overtuigd zouden zyn, van de rechtmatigheid van de beweegredenen, die Zyn Maj. de hulpbenden hebben doen vorderen, hem zo rechtvaerdiglyk toekomende. Z. M. zou eerder gelooven, dat Uw H. M. besloten hebbende hunne Zee-macht te vergrooten, uit voorzigtigheid hun antwoord tot dus verre hadden uitgesteld, tot dat zy beter in staet zouden zyn, de hulpbenden te geven. Waerom de bovengemelde ernstigste eisschen vernieuwende ik bevel heb Uw H. Mog. op de allervriendelykste wyze te verzoeken, van niet langer uit te stellen om zich te vereenigen nopens de middelen, om hoe eer hoe beter hunne verpligting in dit opzicht te voldoen. Het besluit van Uw H. M. is zo noodzakelyk en zo gewigtig in zyne gevolgen, dat de Koning zoude oordeelen aen zich zelven te kort te doen, als mede aen zyne onderdaenen, en aen die

van

ceux de la République, si S. M. ne recommandoit point sérieusement cette affaire à la plus prompte & mûre délibération de Vos Hautes Puissances. Il importe infiniment au Roi d'être bientôt éclairci, par une reponse précise & immédiate sur un objet aussi essentiel. S. M. espere de l'équité de Vos Hautes Puissances que leur réponse sera conforme aux traités, & aux sentimens d'amitié dont elle a toujours été animée envers la République; & c'est d'après la résolution de Vos Hautes Puissances que S. M. se propose de prendre les mesures ultérieures qu'elle jugera les plus adaptées aux circonstances, & les plus convenables pour la sûreté de ses Etats, le bienêtre de ses peuples, & la dignité de sa Couronne.

van de Republiek, indien Z. M. deze zaek niet ernstig aen de prompte en rype raedpleging van Uw H. M. aen beveelde. Het is van het grootst belang voor den Koning om spoedig door een klaer en onmiddelyk antwoord onderrigt te zyn omtrend een zo wezenlyk voorwerp. Z. M. hoopt van de billykheid van Uw H. M. dat hun antwoord overeenkomstig zal zyn met de verbonden, en met de gevoelens van vriendschap, met welke Z. M. altyd jegens de Republiek is bezield geweest. En na het besluit van Uw H. M. zal zyne Majesteit de verdere maetregels nemen, welke hy de geschiktste zal oordeelen aen de omstandigheden, en de gepaste voor de zekerheid van zyn Staten, voor het welzyn van zyn Volk, en de waerdigheid van zyne Kroon.

's GRAVENHAGE.

Engel. herhaelt den eisch wegens de hulp van de Repu bliek.

† Wy hebben ook in ons voorgaend Stukje bl. 1270 en volg. van den Amerikaenschen Zee-Kapitein *Paul Jones* gesprooken. Tot nadere opheldering van 't geen wy daeromtrend bl. 1224 gezegd hebben, dient ook nog voor eerst het besluit der Staten van Holland den 17 Nov. 1779 genomen, van dezen inhoud:

Woensdag den 17 November 1779.

'S GRAVENHAGE.

Nader besluit van Holl. wegens de zaken omtrend Paul Jones.

By resumtie gedelibereerd zynde op het Rapport den 13 dezer maand ter Vergadering uytgebragt door de Heeren van de Ridderschap, en verdere hun Edele Groot Mog. Gecommitteerden tot de zaaken van de Commercie en Navigatie, hebbende, in gevolge en ter voldoening van hun Ed. Gr. Mog. Resolutie Commissoriaal van den 3 deezer Maandt, met eenige van de Hollandsche Raaden en Ministers van de Collegien ter Admiraliteit in deeze Provincie residéerende, geëxamineert de Memorie door den Heer Ridder Yorke, extraordinairis Ambassadeur en Plenipotentiaris van zyne Groot-Brittannische Majesteit op den 29 der voorleedene Maand ter Generaliteit gepresenteert, op uytdrukkelyke ordre van hoogstgedagte zyne Majesteit, vernieuwende de sterkste instantien tot het Arrest en de restitutie van 's Konings twee schepen *the Serapis* en de *Comtesse de Scarbourougb*, zo wel als het loslaaten van derzelver Equipages, waar van eenen Paul Jones zig meester had gemaakt, breeder vermeld onder de Notulen van den voorsch. 3 Nov.

Is goedgevonden en verstaan, dat de zaaken ter Generaliteit daar heenen zullen worden gedirigeerd, dat aan den Heer Ridder Yorke, extraordinaris Ambassadeur en Plenipotentiaris van zyne Majesteit den Koning van Groot-Brittannien, tot antwoord op zyne Memorie van den 29 October laatstleeden mooge worden toegevoegt.

Dat hun Hoog Mog. op de naadere instantien van den Heer Ambassadeur op ordre van zyn Hof tot het in arrest neemen en restitueeren van de Scheepen de Serapis en de Gravin van Scarborougb, en het vrystellen van de Equipagien dier schepen, door zeekeren Paul Jones genoomen, waar meede dezelve in het Zee-gat van Texel ingeloopen is, andermaal in rype deliberatie hebben genoomen alle de omstandigheden die zaake betreffende, en zig genoodzaakt sien, om zyne Majesteit te verzoeken, om aan hun Hoog Mog. wel ten goede te wil-

ken houden, dat hun Hoog Mog. by haare oude's maxime blyven, en dat zy, sonder zig te bemoeijen met eenige decisie, of de by haar ingebragte Pryzen wettig of onwettig zyn, deselve weder na Zee doen vertrekken, oordeelende zy, dat die maxime in de Tractaaten zelve gegrond is. *GENERALITEIT.* *Nader besluit*

Dog dat hun Hoog Mog. ten klaaren bewyze, dat zy niet begeeren, dat aan die van zyne Majesteits Colonien in America hier te Lande eenige hulpe werde toegebragt, al aanstonts na het binnen komen van Paul Jones ordres hebben gegeeven, dat aan hem nog Ammunitie van Oorlog, nog eenige andere behoeften, als die hy nodig heeft om Zee te bouwen, en de naaste Haven, daar hy admissibel is, te bereyken, zouden worden gelevert. *van Holl. wegens de zaken omtrend Paul Jones.*

Dat hun Hoog Mog. ook ordres zullen geeven, om hem, zoo dra zyne scheepen kunnen Zee bouwen, en weer en wind het toelaat, te doen uytloopen, en des noods daar toe te constringeeren.

Dat hun Hoog Mog. vertrouwen, dat daar uit zal blyken, dat hun Hoog Mog. zonder eenige verandering persisteeren by het gedeclareerde aan zyne Majesteit, dat zy niet begeeren iets te doen, waar uit de erkentenis van de independentie van zyne Majesteits Colonien in America wettig geinfereert zoude kunnen worden, en aan Paul Jones nog hulpe nog verblyf accordeeren, maar, alleen volgende haare van ouds gerecipieerde handelwyze omtrent de geene, die zig op haare Rheën voor een tyd tegens de Ongevallen van de Zee komen bergen, zig met het gebeurde in Zee niet bemoeijen, en, zonder kennis daar van te neemen, alles laaten en wederom doen stellen in dien staat, waar in het was even voor dat de schepen hier in vielen.

Dat hun Hoog Mog. zig vleijen, dat zyne Majesteit en de Engelsche Natie, voor dewelke hun Hoog Mog. alle agting hebben, wel zullen gelieven daar mede genoegen te neemen, en niet meer zullen gelieven te insteeren op de gedaane reclame.

Dat dan ook aan het Collegie ter Admiraliteit tot Amsterdam mooge werden aangeschreven, om aan

 Paul

'S GRAVENHAGE. Nader besluit van Holl. wegens de zaken omtrent Paul Jones.

Paul Jones te doen significeeren en aanzeggen, dat hun Hoog Mog. vertrouwen, dat hy, alleen ingeloopen weezende om zyn gedelabreerde schepen voor het gevaar van de Zee te bergen, tyds genoeg heeft gehad om zyne schepen in staat te stellen om te kunnen Zee bouwen, en vervolgens verlangen, dat hy, hoe eer zo beeter, weer en wind dienende, Zee neeme, en zig van hier retireete, alzo hun Hoog Mog. hem niet kunnen toelaaten hier te Lande te verblyven, en de op handen zynde Winter geleegentheid tot de grootste inconvenienten ten dien opzigte zoude kunnen geeven, en de vermyding van dien noodzaakelyk maakt, dat hy geen geleegentheid, die gunstig is om uyt te loopen, laate voor by gaan.

Dat zulks is hun Hoog Mog. ernstige meening, en dat hun Hoog Mog. niet kunnen verwagten, dat hy zig daar tegens zoude willen oppofeeren, en hun Hoog Mog. noodzaaken tot mesures die hem niet aangenaam zouden weezen.

Dat om echter daar omtrent alle moogelyke zeekerheid te hebben, en dilayen voor te koomen, syne Doorlugtige Hoogheid mooge worden verzogt, om aan den Vice-Admiraal Reynst, of aan den commandeerende Officier ter Rheede van Texel ordre te geeven, om met alle bescheidenheid de hand daar aan te houden, dat voorn. Paul Jones met zyne Prys-schepen, weer en wind dienende, koome uit te loopen, en geene dilayen, die de natuur der zaake niet verdyschen, daaromtrent te admitteeren, en des noods alle bekwaame middelen, geweld niet uytgezondert, te effectueeren, dat de ordres van hun Hoog Mog. op de Rhee geëxcuteert werden.

De Heeren Gedeputeerden der Steden Dordrecht, Rotterdam en Schiedam hebben gedeclareert, zig met de voorenstaande Resolutie niet te conformeeren, dan alleen voor zo verre daar by is vervat het geen by de Resolutie van hun Edele Groot Mog. van den 21 Octob. laatstleeden genoomen op de Memorie door den Heer Ambassadeur Yorke, den

8sten

gsten daar te vooren aan hun Hoog Mog. gepresenteert, is vastgestelt, declareerende by dezelve als nog te persisteeren; en mits dien te declineeren de daar by gevoegde ampliatie, om Paul Jones tot het vertrek van de Rheede van Texel door alle middelen, *zelf geweld niet uytgesondert*, te constringeeren, als zynde ten deezen te prematuur en te voor uyt loopende, en strydig tegens de gewoontens en maximes van ouds hier te Lande geusiteert, en dienthalven de Conclusie, by de kleine meerderheid tegens veele van de voornaamste commercieerende Leden van hun Ed. Groot Mog. Vergadering genoomen te contradiceeren, en te houden als *nul* en *niet genoomen*; met protestatie van niet aansprakelyk te willen zyn voor de nadeelige en ruineuse gevolgen, die uyt de executie van zodaanige Resolutie ten nadeele van het waare belang deezer Republicq zoude kunnen profluееren, reserveerende niet te min daar tegens zodaanige nadere aanteekeningen en middelen, als de Heeren hunne Committenten verders nodig zullen oordeelen te doen en te employeeren.

'S GRAVENHAGE.

Nader besluit van Holl. wegens de zaken omtrend Paul Jones.

De Heeren Gedeputeerden der Stad Haarlem hebben; in gevolge den expressen last van de Heeren hunne Committenten, tot het arresteeren der constrainten, in de voorenstaande Resolutie breeder vermelt, niet geconcurreert, maar denzelven met alle de expressen, daar toe relatiev, gedeclineert, als direct aanloopende tegen de by de voorschr. Resolutie te regt gereclameerde oude maximen van hun Hoog Mog., en ook in geenen deele kunnende worden gecompasseert met de inhoud en de intentien van hun Hoog Mog. Placaat van den 3de November 1756.

En hebben zy Heeren Gedeputeerden verder gedeclareert, dat de Heeren hunne Principaalen, penetreerende de nadeelige en funeste gevolgen, die hier uyt zyn te dugten, in geenen deele daar voor aansprakelyk willen zyn, maar zig verder wel expresselyk reserveeren, om hier omtrent zodaanige nadere Aanteekening in de Registers van hun Ed.

'S GRAVENHAGE. *Nader besluit van Holl. wegens de zaken omtrend* Paul Jones.

Groot Mog. te laaten doen, als zy te raade zullen werden.

De Heeren Gedeputeerden der Stad Amsteldam hebben gedeclareerd de Conclusie van het Rapport op den 13den dezer, uytgebragt op de nadere Memorie van den Heere Ambassadeur Yorke, raakende de Reclame van 's Konings schepen, door den Commandant Paul Jones, in Texel ingebragt, voor zo verre het voorschr. Rapport tendeert tot het aanwenden van middelen van constrainte, en zelfs van geweld, om gemelden Commandant Paul Jones uyt het Zeegat van Texel, *casu quo*, te doen vertrekken; te contradiceeren, en te houden voor *nul en van onwaarde;* want dat zodaanige conclusie, als onbestaanbaar met haar Hoog Mog. Resolutie en Publicatie van den 9den Novemb. 1756, volgens welke de Commissie-vaarders van alle Natien in de Zeegaaten dezer Landen, altoos zyn geadmitteert; en als zynde van het allerverste uytzigt, ten aanzien van de brouilleries, die uyt eene distinctie, waar van geen voorbeeld in haar Hoog Mog. Registers te vinden is, te dugten zyn; mitsgaders dezen Staat aan het uyterste gevaar, in de tegenswoordige omstandigheden van tyden en zaaken, bloot zoude stellen: met pluraliteit van stemmen tegen een aanmerkelyk getal van voornaame Leeden van haar Edele Groot Mog. Vergadering, volgens de Constitutie van de Regeering dezer Landen, niet heeft kunnen of mogen genoomen worden.

Dat, mitsdien, welgemelde Heeren Gedeputeerden van deze wyze van concludeeren, in zaaken van zodaanig gewigt, en van zo verre gaande gevolgen, voor deze Republicq, ten spoedigste, kennis hebben gegeeven aan de Heeren hunne Principaalen; en met den eersten van dezelven verwagten hunne præcise ordres, hoedaanig zy Heeren Gedeputeerden zig verder zullen hebben te conduiseeren, om grieven van dien aard te doen repareeren, en in het toekoomende voor te komen, zullende van deeze ordres, als dan, ter Vergadering van haar Ed. Gr. Mog. opening geeven, en daar na zig te reguleeren:

ren: Protesteerende immiddels, tegen alles, wat in præjudie van 's Lands waare belangen, door de meerderheid, *de facto*, onaangezien deze provisioneele Aanteekening en Protest gedaan en ondernoomen zoude mogen werden: En reserveerende zodaanige nadere Aanteekening als te raade zullen worden.

's GRAVENHAGE. *Nader besluit van Holl. wegens de zaken omtrend* Paul Jones.

De Heeren Gedeputeerden der Stad Brielle, hebben gedeclareert in het voorschr. Rapport, voor zo verre hetzelve tendeert om Paul Jones, zelfs door het aanwenden van geweld, *casu quo* uyt het Zeegat van Texel te doen vertrekken, voor als nog niet te kunnen consenteeren; en reserveeren mits dien zodaanige nadere aanteekening, als de Heeren hunne Principaalen zullen oordeelen te behooren.

De Heeren van de Ridderschap en Edelen hebben aan zig; als mede de Heeren Gedeputeerdens der Steden Delft, Leyden, Gouda, Gorinchem, Schoonhoven, Alkmaar, Edam, Monnikendam, Medemblik en Purmerende, aan de Heeren hunne Principaalen, gereserveert, om tegens de aanteekeningen der voorschr. ses Steden zodaanige Contra-Aanteekening te laaten doen, als te raade zullen worden.

Accordeert met de voorschr. Resolutien.

Ten tweede behoort hier toe dit volgend uittrekzel uit eenen brief, welke zyne Doorl. Hoogheid de Heer Prins Erfstadhouder, Admirael-Generael enz. aen de Algemeene Staten den 21 December 1779 heeft geschreeven;

„ In een gesprek, welk de Fransche Kapt.
„ *Catineau*, commandeerende thans het Oorlog-
„ schip *the Serapis*, met den Vice Admiraal *Reynst*,
„ den 26 November, hield, trachte hy hem te
„ doen verstaan, dat hy als een Fransch Officier
„ moest aangemerkt worden, hoewel *P. Jones*
„ goedgevonden had, de Amerikaansche Vlag te

„ laa-

'S GRAVENHAGE. „ laaten waaijen; dat, ten bewyze dat zy Franschen waren, zyne Allerchristelykste Majesteit hun een Luitenant-Kolonel, met 150 man gegeeven had. Hy was het, voegde hy 'er by, die zich van een der 2 Engelsche Pryzen, *the Countess of Scarborough*, meester gemaakt had; en dat, toen de Equipagie zich overgaf, aan dezelve verklaard was, dat zy door de Franschen Krygsgevangen genomen waren. De Vice-Admiraal zyne verwondering 'er over betuigd hebbende, dat zy twee onderscheiden Vlaggen lieten waaijen, en dan eens van de eene, en dan van de andere zich bedienden, kreeg van den Heer *Cottineau* tot antwoord, dat hy van den Heer *Franklin* te Parys verlof gekreegen had, om zich ook van de Noord-Amerikaansche Vlag te bedienen; maar hy vond zich verleegen, om de verandering in het gebruik der Vlag, gelyk ook de handelwyze, over 't algemeen ten aenzien dier schepen gehouden, goed te maaken. Hy hield staande, dat hy niet onder de orders van *P. Jones* was, schoon deeze voorgewend had, het Commando over alle de Schepen te hebben. Het heeft den Vice-Admiraal veel moeite gekost, eer hy het zo ver heeft kunnen brengen, dat de schepen, welker Commando uit kracht eener Order van zyne Allerchristelykste Majesteit, reeds den 8 November gedagtekend, maar eerst den 23 dier Maand vertoond, aan Fransche Officieren was toevertrouwd, de Fransche Vlag opheisten, 't welk niet voor den 7 deezer geschied is; en sederd dien tyd heeft de Kapt. *Cottineau* zich voor Commandant der vier Fransche Oorlogschepen verklaard, laatende tegenwoordig al-

„ leen-

„ leenlyk de Franschen Vlag en Wimpel waai- 'S GRAVENHAGE.
„ jen, en doende ook de morgen en avondschooten. Eenmaal te vooren, had men van de twee
„ Pryzen de Engelsche Wimpel en de Vlag dier
„ Natie omgekeerd laaten waaijen, zonder 'er eene andere by te voegen; en men had gezegd,
„ dat zulks op bevel van den Franschen Ambassadeur geschieddde. Middelerwyl heeft de Vice-
„ Admiraal Reynst niet nagelaaten, om op het
„ vertrek der gemelde schepen, en byzonder van
„ dat, welk *P. Jones* tegenwoordig commandeert,
„ zo veel mooglyk was, aan te dringen. Telkens
„ heeft men goede beloften gedaan, maar het
„ vertrek zelf onder allerlei soort van voorwend-
„ sel uitgesteld, in zo ver zelfs, dat men, na een
„ verblyf van bykans twee maanden, op de reê
„ van Tessel, thans eerst heeft begonnen te denken aan de reparatie van het Fregat *the Countess of Scarborough*, welks Boegspriet, en een
„ andere mast aanmerklyk beschaadigd waren. Het
„ Oorlogschip *Alliance* alleen, welk nu onder bevel van *P. Jones* is, heeft een en andermaal
„ getracht, met een gunstigen wind in Zee te
„ gaan; maar t'elken reize heeft het, wegens
„ tegenwind, daarvan moeten afzien; en tot hiertoe hebben de omstandigheden nog niet toegelaaten, om hem daar toe te noodzaaken."

„ In deezen staat van zaaken (voegt 'er zyne
„ Hoogheid by) onderrecht, dat 'er voor den
„ gemelden P. Jones eene Commissie van zyne
„ Allerchristlykste Majesteit aangekomen was,
„ hebben wy geoordeeld, den Vice-Admiraal
„ Reynst kennis daarvan te moeten geeven, hem
„ gelastende, ons, indien het mooglyk was, eene
„ Copy daarvan te bezorgen, en geen middelen

„ van

'S GRAVENHAGE.

„ van geweld te gebruiken tegen Oorlogschepen;
„ wier Commandanten eene Commissie des Ko-
„ nings van Frankryk zouden vertoonen. Maar,
„ volgens het laatste bericht van den Vice-Admi-
„ raal, heeft deeze vertooning nog geen plaats
„ gehad; en de gemelde P. Jones (op geenerhan-
„ de wyze zyne Fransche Commissie willende
„ bekennen) wendt by aanhoudenheid voor, dat
„ hy geene order heeft, om eene andere Vlag
„ dan die van Noord-Amerika te laten waaijen;
„ en dat hy, zonder uitdruklyk bevel van den
„ Heer Franklin daartoe te hebben, zulks niet
„ op zich kan neemen. Van den anderen kant
„ hebben wy ook, om alle misverstand voor te
„ komen, geoordeeld de noodige bevelen te moe-
„ ten geeven, om, ingevalle 'er, voor het ver-
„ trek van het gemelde Eskader, thans in Fran-
„ schen dienst, eenige Engelsche Oorlogschepen
„ in Tessel mogten inloopen, alle vyandlykheden
„ op het Rechtsgebied van Uw Hoog Mog. voor
„ te komen, of krachtdaadiglyk te beletten, en
„ teffens, om aan de schepen, tot dit Eskader
„ behoorende, ingevalle hetzelve in Zee door de
„ Engelsche schepen, die op kruistogt zyn, mogt
„ aangetast worden, en het onder het Convooi,
„ door U. H. Mog. ten behoeve der Commercie
„ van dit Land geordonneerd, schuilplaats mogt
„ willen zoeken, geene protectie te verleenen."

Ten derde behoort hier nog toe de nadere ver-
klaeringen door eenige Leden op den 22 De-
cember 1779. ter vergaderinge der Staten van
Holland en Westfriesland gedaen, en af te ne-
men uit het navolgend

Ex-

Extract uit de Resolutien van de Heeren Staaten van Holland en Westvriesland, genoomen op haar Edele Groot Mog. Vergadering. 's GRAVENHAGE.

De Heeren Gedeputeerden der Stad Amsteldam, hebben ter Vergadering gedaan het volgend nader Declaratoir. *Nadere verklaringen van eenige Leden nopens de zaak wegens* Paul Jones.

De Heeren Gedeputeerden der Amsteldam, hebben uyt kragt van hunne reserve, by aanteekening op hun Edele Groot Mog. Resolutie van den 17 November laatstleeden gedaan, in gevolge de last van de Heeren hunne Principaalen gedeclareert.

Dat welgemelde Heeren hunne Committenten uyt de voorschreeve Resolutie en Aanteekening, met de uyterste aandoening hebben vernomen, de præcipitante wyze, waar op het Rapport in de voorschr. Resolutie breeder vermeld, by eene kleine meerderheid tegen de oppositie van de andere Leeden is geconcludeerd, daar nogtans de materie van dat gewigt was, ten aanzien van de gevolgen, dewelke daar uyt voor deeze Republicq te dugten zyn, dat zo het al niet volstrekt evident zoude mogen weezen, dat deeze zaake niet anders als met eenpaarige stemmen afgedaan heeft kunnen worden; hetzelve ten minste met alle probabiliteit, uyt het Reglement op de Deliberatien van hun Ed. Groot Mog. van den jaare 1585 kan worden gededuceert; volgens het welke een volstrekte unanimiteit vereyscht word, *in alle gewigtige Zaaken, den Staat van den Lande concerneerende*; ten minste dat de volledige conclusie van het voorschreeve Rapport had behooren te worden uytgestelt, tot dat Staatsgewyze geëxamineert en gededuceerd zoude zyn geweest, dat deeze zaake op den voet, waar op het meergemelde Rapport was ingerigt, notoirlyk met de meerderheid afgedaan zoude hebben kunnen worden.

Dat welgemelde Heeren Committenten daar door zodaanig zyn getroffen, dat zy niet kunnen nalaaten te declareeren, dat de wezendlyste belangen

van

's GRAVENHAGE.

Nadere verklaringen van eenige Leden nopens de zaak wegens Paul Jones.

van deezen Staat, na hunne gedagten in zodaanige wyze van delibereeren en resolveeren, *in zaaken van zo veel gewigt*, ten uyterste zyn geconcerneert, en derhalven zig genoodzaakt hebben gevonden, tot voorkooming van ruïneuse gevolgen, dewelke uyt de voorschreeve præcipitante en arbitraire Conclusien, in vervolg van tyd al verder zouden kunnen proflueeren, door hunne Gedeputeerden ter Dagvaart te laaten denuncieeren.

Dat, by aldien voor het afloopen van de *tegenswoordige ordinairis Vergadering*, aan Heeren Committenten voornoemt geen voldoende securiteit zal zyn gegeeven, dat voortaan in zaaken van gewigt, waar inne werd gesustineert dat geene overstemming plaats heeft, ook geen conclusie met de meerderheid genoomen zal worden, voor dat in alle gevallen *Staatswyze*, dat is, *na voorgaande deliberatien in de Vroedschappen van de respective Steden* geëxamineert en gedecideert zal zyn, dat het object van deliberatien in questie, tot die zaaken behoord, waar in de overstemming notooirlyk plaats heeft; welgem. Heeren Committenten by gebreeke van dien, *zodaanige daadelyke efficatieuse mesures zullen neemen, als tot bereiking van het voorschr. oogmerk te raade zullen worden.*"

Waar tegens de Heeren van de Ridderschap en Edelen aan zig, als mede de Heeren Gedeputeerden der Steden Delft, Leyden, Gouda, Gorinchem, Schoonhoven, Enkhuyzen, en de volgende Leden, aan de Heeren hunne Principaalen, zodaanige Contra-Aanteekening hebben gereserveert te laaten doen, als te raade zullen worden; en voorts, ten aansien van de voorsiening voor het vervolg, en de denunciatie by het voorschr. nader Declaratoir geproponeert en voorgeslagen, Copie daar van verzogt zynde by de Heeren van de Ridderschap en Edelen, om dat poinct in de ordre nader te examineeren, als mede door de Heeren Gedeputeerden der Steden Haarlem, Delft, Leyden, Gouda, Gorinchem, Schoonhoven, en alle de volgende Leden, om daar op te verstaan de intentie van de Heeren hunne Prin-

ci-

cipaalen, is de finaale Resolutie uytgestrekt tot nadere Deliberatie. *'s GRAVENHAGE.*

Accordeert met de voorschr. Resolutien.

De Steden Dordrecht, Rotterdam en Schiedam deeden den zelfden 22 December de navolgende aenteekening:

Woensdag den 22 December 1779.

De Heeren Gedeputeerden der Steden Dordrecht, Rotterdam en Schiedam, hebben ter Vergadering gedaan de navolgende nadere Aanteekening. *Nadere aenteek. van Dordr., Rotterd. en Schiedam wegens P. Jones.*

De Heeren Gedeputeerden der Steden Dordrecht, Rotterdam en Schiedam, hebben uyt kragt van de reserve, by hunne aanteekening op den 17 November laatstleeden gemaakt, uyt naam en op speciaale last van de Heeren hunne Principaalen ter Vergadering van hun Edele Groot Mog. nader laaten aanteekenen.

Dat de Heeren hunne Principaalen zig verlaatende op het eenparig begrip van alle de Leeden van de Souverainiteit deezer Provincie, en het gedeclareert systhema deezer Republicq, om in de ontstaane Onlusten tusschen de Kroonen van Vrankryk, Spangie en Groot Brittangie van de zyde der Republicq te observeeren eene exacte Neutraliteit, dan ook met alle volvaardigheid hadden geconcurreert tot de Resolutie van den 21 October laatstleeden, by hun Edele Groot Mog. genoomen op het Concept Generaliteits Rapport op de Memorie van den Heer Yorke extraordinairis Ambassadeur en Plenipotentiaris van zyne Majesteit den Koning van Groot Brittannien, den 8ste daar te vooren aan hun Hoog Mog. gepresenteert, en onder de Notulen van den 21 October voorschr. breeder vermeld; welk Concept Generaliteits Rapport dien Conform uytgebragt zynde den 25 daaraan volgende, in conformiteit van hun Edele Gr. Mog. voornoemde Resolutie voorts in eene Generaliteits Resolutie is geconverteert geworden.

 Dat

'S GRAVENHAGE. *Nadere aentek. van Dordr., Rotterd. en Schiedam wegens P. Jones.*

Dat de voorschreeve zaak daar door haar volle beslag hebbende bekoomen, en met unanimiteit zynde afgedaan, de Heeren hunne Principaalen dan ook geensints hadden kunnen verwagten, dat eenig Lidt van zig zou hebben kunnen verkrygen, om op het presenteeren eener nadere Memorie door opgemelden Heer Ambassadeur, van de voorschreeve met eenpaarigheid van alle de Leeden genoomen Resolutie, in eenigerley opsigt af te gaan, en voor al niet, om by een nadere pretense Resolutie af te wyken van de gronden, daar by gelegt, en van de maximes by dezelve gereclameert.

Dat de Heeren hunne Principaalen zig nog minder hadden kunnen voorstellen, dat in een Zaak van dat Gewigt, waar uyt de aller dangereuste gevolgen voor de Republicq in het gemeen, en deeze Provincie in het byzonder zouden hebben kunnen resulteeren, en waar in volgens de aloude constitutie en form van delibereeren, geen Resolutie of Conclusie, dan met eenpaarigheid van al de Leeden, konde genoomen worden, de kleine meerderheid van zig zou hebben kunnen verkrygen, om niet tegenstaande de uytdrukkelyke Protestatien van verscheide notable Leeden, en daar onder van de Heeren Gedeputeerden voornoemd daar tegens gedaan, op den voorschr. 17 November immediatelyk, op een zeer præcipitante wyze over te gaan tot het neemen van een Resolutie in veelerley opzigten niet alleen devieerende van de voorschr. hun Hoog Mog. Resolutie van den 25 October, maar ook contrarieerende aan het voorschr. systhema van Neutraliteit, mitsgaders aan de gronden en maximes, by die zo even gemelde Resolutie van hun Hoog Mog. te regt gereclameert.

Dat de Heeren hunne Principaalen dan ook de conduites van de voornoemde Gedeputeerden niet alleen hadden geapprobeert, maar ook boven dien tot voorkoming, dat in het toekomende geene zodaanige præcipitante, nulle en informeele Resolutien, strydig met de constitutie van de regeering dezer Provincie, en de ordre van Delibereeren ter Verga-

gadering van hun Edele Groot Mog. worden genoo- 's GRA-
men, hun Heeren Gedeputeerden expresselyk hadden VENHA-
gelast, om in hunne naam te denuncieeren, dat de GE.
Heeren hunne Principaalen mitsdien verwagten, dat
ten spoedigsten voldoende zekerheid zal worden ge- *Nadere*
geeven, dat voortaan geene zaaken van dit gewigt *aentek.*
by overstemming zullen worden afgedaan, wanneer *van*
by zommige Leeden zoude moogen begreepen wor- *Dordr.*,
den, dat dezelve na de ordre der Vergadering niet *Rotterd.*
dan met unanimiteit kunnen worden geconcludeert, *en Schie-*
voor en al eer behoorlyk, en met voorkennis van de *dam we-*
respective Regeeringen of Burgermeesteren en Vroed- *gens* P.
schappen der stemmende Steden zal zyn geëxami- Jones.
neert en gedecideert, dat de zaak, waar over de quæstie ontstaat, by de meerderheid kan worden geconcludeert.

Waar tegens de Heeren van de Ridderschap en Edelen aan zig, als meede de Heeren Gedeputeerden der Steden Delft, Leyden, Gouda, Gorinchem, Schoonhoven, Enkhuyzen en de volgende Leden aan de Heeren Principaalen zodaanige Contra-Aanteekening hebben gereserveert te laaten doen, als te raade zullen worden, en voorts ten aanzien van de voorsiening voor het vervolg by de voorschr. nader Aanteekening geproponeert en voorgeslagen, Copie daar van verzogt zynde by de Heeren van de Ridderschap en Edelen, om dat Point in ordre nader te examineeren, als mede door de Heeren Gedeputeerden der Steden Haarlem, Delft, Leyden, Gouda, Gorinchem, Schoonhoven, en alle de volgende Leeden, om daar op te verstaan de intentie van de Heeren hunne Principaalen, is de finaale Resolutie uytgestelt tot nadere Deliberatie.

Accordeert met de voorschr. Resolutien.

Dog eindelyk heeft deze zaek geen gevolg meer gehad, dewyl Paul Jones den 27 dezer maend December met het Fregat *l'Alliance* in zee is gestoken: waer van de Prinse Erfstadhouder aen de Algemeene Staten by eenen brief van den 30 dezer aldus kennis gaf:

'S GRAVENHAGE.

De Prins geeft kennis van 't vertrek van P. Jones.

HOOG MOG. HEEREN!

Van den Vice Admiraal Reynst op gisteren Rapport bekomen hebbende, dat op den 27 dezer des morgens ten tien uuren Paul Jones met het Fregat de Alliance naar Zee is gezeyld, hebben wy nodig geoordeeld, U H. M. daar van kennis te geven, als mede dat hy Vice Admiraal veel moeite heeft gehad, hem daar toe te persuadeeren, dog eindelyk gereussеerd is, om hem te doen vertrekken, zonder dat hy Vice Admiraal genoodzaakt is geweest, ten vollen gebruik te maaken van het laatste Lidt der Resolutie van U. H. M. van den 18 Nov. jongstleeden, en van de ordres door ons aan denzelven, dien conform gegeven.

Wy hebben verder niet willen afzyn U. H. M. te informeeren, dat wy op het geene ons, zo van de zyde van den Heere Ridder Yorke, Ambassadeur van zyne Groot Brittannische Majesteit, als van de zyde van den Heer Hertog de la Vaugnyon, Ambassadeur van zyne Majesteit den Koning van Vrankryk, is voorgekomen, geoordeelt hebben, de nodige permissie niet te moeten weigeren, ten einde de krygsgevangenen, die zig op de Prysschepen *de Serapis* en *Comtesse de Scharboroug* bevonden (na de als nu tusschen de twee gem. Heeren Ambassadeurs geslooten Conventie tot uitwisseling dier gevangenen) aan Boord van 's Lands schepen, die met den Vice Admiraal Reynst provisioneel in Texel moeten blyven, werden overgebragt, en aldaar voor een korten tyd gelogeerd, tot dat dezelve door Engelsche schepen, of door Fransche schepen met Engelsche Passen voorsien, konnen worden afgehaald, om na hun Vaderland te worden getransporteert.

Wy vleyen ons, dat U. H. Mog. ons verrigte in dezen met derzelver goedkeuring zullen gelieven te vereeren. Waar mede

Uwer Hoog Mog. gehoorsame Dienaar.

(*getekend*)

W. PR. VAN ORANGE.

Waar op gedelibereerd zynde wierdt goedgevonden,

den, en verstaan, dat zyne Hoogheid voor de voor- 's GRAVENHAGE.
schr. Communicatie zou worden bedankt, en de directie en verrigting van zyne Hoogheid in deezen, in alle deele geapprobeerd.

Hoe zeer het waer en by de Hollanders vooral een aengenomen spreekwoord is, *dat het in troebel water goed is te visschen*, en zulks doorgaends op den Koophandel van de Republiek in tyden van oorlog tusschen andere Zeevaerende Mogendheden wordt toegepast, zo is het te gelyk waer, dat in zodanige tyden van oorlog de scheepvaert van onzydige volkeren niet gansch onbelemmerd blyft. Wy hebben reeds gezien, hoe de Engelsche onzen scheepvaert ontrust hebben. De Spaenschen vonden goed, dit voorbeeld te volgen. Wordt iemand voor zwak of weerloos gehouden, een ieder acht zich bevoegt hem straffeloos eenen neep te geeven. Wat baeten Rechtvaerdigheid en billykheid tusschen volkeren, die geen gemeenen opper-rechter hebben? Wat baeten verbonden, als men geen genoegzame macht by der hand heeft, om die verbonden, om zyne rechten te doen gelden? De Spaenschen dan maetigden zich de vryheid aen om alle schepen, welken hunne reize naer de Middellandsche Zee rigtten, aen te houden en op te brengen, en zulks onder voorwendzel, dat de vesting Gibraltar geblokkeerd zynde, die schepen in dezelve inliepen, en ze van levensmiddelen voorzagen. Ja de schepen met goederen naer de Spaensche Havens bestemd, wierden zelven niet ongemoeid gelaten, zo dat omtrend half November 1779. reeds byna twintig Hollandsche schepen, ryk met goederen beladen te Kadix waren opgebragt: waer uit als niet wei-

'S GRAVENHAGE. nig klagten van de Kooplieden hier te Lande ontstaen waren, hadden de Staten hunnen Gezant den Grave *van Rechteren* gelast, om daer over vertoogen aen het Spaensche Hof te doen, en die opgebragte schepen te rug te eisschen. Het welk door dien Gezant verrigt zynde, kreeg dezelven van den Staets Geheimschryver van zyne Katholyke Majesteit den Grave VAN FLORIDA BLANCA den 13 November 1779 het volgend antwoord:

1ste Antwoord van den Spaensch. Staetsdienaer op de klagten van den Holl. Gezant.

MONSIEUR!

Dans l'Office que vous m'avez présenté, Monsieur le Comte, en date du 13 du courant, vous vous plaignez de la détention qu'éprouvent les bâtimens Hollandois, & notamment de celle des vaisseaux nommés *la Concorde*, *la Gertrudis Adriana*, & *l'Espérance*. Le Roi a ordonné, Monsieur, de demander en conséquence des informations exactes des motifs qu'il peut y avoir eu pour les conduire à Algéziras, voulant S. M. qu'on les lui fasse tenir le plutôt possible. En attendant, & pour que vous vous épargniez les ardentes plaintes générales, que vous repétez contre la Marine de S. M. ainsi que contre les

MYN HEER!

In de Memorie, die gy Heer Graef my overgegeven hebt, den 13 dezer, klaegt gy over het aenhouden der Hollandsche schepen, en byzonder over die, genaemd de *Eendragt*, de *Geertruid*, *Adriana* en de *Hoop*. De Koning heeft derhalven, myn Heer, bevolen naauwkeurige onderrichting te vragen van de beweegredenen, die 'er zyn mogen, om dezelven te Algesiras op te brengen; willende Z. M. dat men hem zo ras mogelyk berigt daar van laete toekomen. Ondertusschen, en om de vuerige klagten te sparen, die gy telkens herhaelt tegen de Zeemagt van Z. M. gelyk ook tegen de Spaensche Kapers, zo ordonneert de Koning my, U te zeggen, dat het gedrag

corsaires Espagnols, le Roi m'ordonne de vous dire, que la conduite des bâtimens marchands Hollandois envers cet Etat a été & qu'elle est maintenant contraire aux traités, au droit des gens, à toutes les loix de la Guerre, à la bonne foi & à la neutralité que les Etats-Généraux ont établie & adoptée, lesquels n'ont jamais été soupçonnés d'appuier de pareils désordres: Que d'abord que S. M. détermina le blocus de Gibraltar, elle vous en fit donner, Monsieur le Comte, connoissance, ainsi qu'à tous les autres Ministres, afin qu'on fit instruire les bâtimens de leur Nation, pour éviter par ce moien des contraventions & des plaintes: Que, bien loin de s'être abstenues de contravenir, les bâtimens Hollandois se sont au contraire, en dépit des ordres de S. M., distingués entre tous ceux des autres Nations neutres, à porter à la place de Gibraltar toute espece de secours, entrant & sortant furtivement, & passant avidement à y laisser jusques aux grains qu'ils avoient à bord pour le

drag der Hollandsche Koopvaerdyschepen jegens dezen Staet, geweest is en nog strydig is met de Verbonden, met het Recht der Volken, met alle Oorlogs wetten, met de goede Trouwe, en met de Onzydigheid, welke de Staten-Generaal vastgesteld hebben aen te nemen, die nooit verdacht geweest zyn zulke ongeregelheden te willen styven: Dat zo haast Z. M. besloot Gibraltar te blokkeren, dezelve U, Myn Heer Graef, daer van kennis heeft doen geven, gelyk ook aen alle de Ministers, ten einde men de Schepen hunner Natie zoude waerschouwen, om door dat middel overtredingen en klagten voor te komen: Dat de Hollandsche schepen, wel verre van zig onthouden te hebben, zig onder alle andere onzydige Natien onderscheiden hebben, door in spyt van Zyne Majest. bevelen, alle soorte van hulpe aen de plaets Gibraltar toe te brengen, sterk uit- en invaerende, en klaerblykelyk doorgaende om aldaer te laeten, tot het Koorn toe, dat zy aen boord hadden voor rekening der Spaensche aannemers, bestemd voor de Ar-

'S GRAVENHAGE.

1ste Antwoord van den Spaens. Staets-dienaer op de klagten van den Holl. Gezant.

'S GRAVENHAGE.

1ste Antwoord van den Spaens. Staetsdienaer op de klagten van den Holl. Gezant.

compte des pourvoieurs Espagnols, destinés pour les armées de S. M., dont le fait vient d'être prouvé ce jour par la saisie d'un bâtiment Hollandois, arrêté à Malaga ainsi que par bien d'autres, lesquels à cet effet prétextent des faussetés démontrées & prouvées: qu'au surplus on a découvert juridiquement, qu'ils sont munis de doubles polices pour tromper la vigilance de la Marine & garde-côtes Espagnols, lors même qu'ils se dirigent à Gibraltar & à Port-Mahon; & finalement qu'ils cachent avec les mêmes artifices les mar chandises chargées pour le compte des Anglois, dans le tems même qu'il découvrent avec la plus grande facilité aux corsaires Anglois les effets qui appartiennent aux Espagnols, pour qu'ils soient saisis, recevant les Patrons & Capitaines Hollandois, pour récompense de ce manque de bonne-foi, le frêt de la part des mêmes Anglois. Comme tous ces faits sont prouvés & démontrés, le Roi a donné les ordres les plus stricts & les plus efficaces à son

mée Zyner Majesteit; waar van de waerheid op dezen dag bewezen is, door het nemen van een Hollandsch schip, te Mallaga aengehouden; gelyk ook door verscheide anderen, welke tot dat einde beweezene en aengetoonde valschheden voorwendden. Dat men daer en boven gerechtelyk ontdekt heeft, dat zy voorzien zyn van dubbele Polissen, om de waekzaemheid der Spaensche Marine en Kustbewaerders te misleiden, zelfs dan, als zy na Gibraltar stueren, en na Port-Mahon; eindelyk, dat zy met dezelfde kunststreeken de Koopwaren verbergen, die voor rekening der Engelschen zyn, zelfs ten tyde, dat zy met de grootste gemaklykheid aen de Engelsche kapery ontdekken de goederen, die aen de Spanjaerds toebehooren, op dat ze genomen zouden worden; ontvangende de Patroonen en Capiteins der Hollandsche schepen, tot vergelding van dat bewys der goede trouw, de Vragt van die zelve Engelschen. Dewyl alle deze gebeurtenissen bewezen en betoogd zyn, zo heeft de Koning de strikste en nadruklykste ordres gegeven aen zynen Minister in 's Ha-

Ministre à la Haye, pour se plaindre à L. H. P. de la conduite de la Marine marchande Hollandoise; & S. M. espere de l'amitié des Etats-Généraux; qu'ils opposeront un prompt remede à de tels désordres. En attendant la ponctualité efficace, j'aurai l'honneur de vous dire, que le parti pris est de faire arrêter les bâtimens Hollandois, qui transporteront des vivres au detroit de Gibraltar, ou qui seront soupçonnés de naviguer avec d'autres effets de Contrebande, ou qui appartiendront à des Anglois, dans la supposition que, lorsque, L. H. P. trouveront & proposeront quelque precaution ou sûreté, que les vivres ou grains ou toute autre espece de secours n'entreront pas dans la place bloquée, & que les corsaires & la Marine Angloise respecteront le pavillon de la République, & ne saisiront pas les effets Espagnols qui seront à bord de leurs bâtimens, le Roi observera une égale attention, sans faire arrêter ni saisir d'autres effets que ceux qui seront reconnus ê-

Hage, om te klagen aen Haer Hoog Mog. over het gedrag der Hollandsche Koopvaerders, en Z. M. hoopt van de vriendschap der Staten Generael, dat zy spoedig hulpmiddel zullen stellen tegen zodanige wanordens. Terwyl men dit stiptelyk verwagt met nadruk te zullen geschieden, zo heb ik de eer U te zeggen, dat voorgenomen is, de Hollandsche schepen te doen aenhouden, die Levensmiddelen naer de Straet van Gibraltal zullen brengen, of die verdacht zullen zyn, met andere verboden goederen te varen, of die aen de Engelschen zullen toebehooren, in onderstelling, dat, wanneer H. H. M. eenige voorzorg en verzekering zullen uitvinden, en voorstellen, dat de Levensmiddelen en Granen, of alle andere soorten van hulpe niet in de geblokkeerde plaets zullen komen, en dat de Engelsche kapers en zeemagt de Vlag der Republiek zullen eerbiedigen, en de Spaensche goederen, die aen boord hunner schepen zyn, niet zullen nemen; de Koning eene gelyke oplettendheid zal in acht nemen, zonder andere goederen te doen aen-

'S GRAVENHAGE.
1ste Antwoord van den Spaensch. Staetsdienaer op de klagten van den Holl. Gezant.

'sGRAVENHAGE.

1ste Antwoord van den Spaens. Staetsdienaer op de klagten van den Holl. Gezant.

tre d'une vraie Contrebande. Le Roi m'ordonne de vous exposer tout ceci, en preuve de la justification inseparable de ses intentions royales & du sonhait constant que S. Majesté fait pour conserver toujours son amitié & bonne harmonie avec les Etats-Généraux.

J'ai l'honneur d'être &c.

houden of nemen, dan die erkend zullen worden ware Contrabande goederen te zyn. De Koning heeft my gelast, dit alles voor U open te leggen, tot een bewys van de onafscheidelyke rechtvaerdigheid zyner oogmerken, en van de standvastige wenschen, welke zyne Koninglyke Majesteit doet, om de Vriendschap en de goede Eensgezindheid met de Staten Generaal altoos te onderhouden.

Ik heb de eer te zyn enz.

Het tweede antwoord van den Grave VAN FLORIDA BLANCA, was dus ingerigt:

Je reçois, Monsieur le Comte, l'office que vous me faites tenir ce jour, rélativement au vaisseau Hollandois du Capitaine *Fouke Reintjes* détenu à Malaga. Ce Capitaine doit être le plus pervers de tous les hommes, puisque, malgré l'avis qu'on lui donna, & malgré les coups de canon que les bâtimens de guerre du Roi tirerent sur lui, il entra à Gibraltar, debarqua & vendit dans la place bloquée les grains mêmes qu'il transportoit pour les pourvoieurs de l'Ar-

Ik heb, myn Heer de Graaf, de Memorie ontvangen, welke gy my heden hebt doen toekomen, betrekkelyk het Hollandsch schip van Capitein *Fouke Reintjes*, gearresteerd te Mallaga. Die Kapitein moet de slechtste van alle menschen wezen, dewyl hy, in weerwil van de waarschouwing, die men hem gegeven heeft, en ondanks de Kanonschooten, welke 's Konings Oorlogschepen op hem gedaan hebben, te Gibraltar is ingelopen, en aldaar in die geblokkeerde plaats ontscheept en verkogt heeft zelf die Granen, met welke

mée de S. M. Après avoir resté près de trois mois dans la Baye de Gibraltar, c'est-à-dire, depuis le 11 Août jusqu'au 30 Octobre, & craignant le chatiment que sa méchanceté mérite, il sortit furtivement pendant une nuit obscure pour tâcher de n'être pas apperçu de nos vaisseaux qui bloquent la place, en ramenant d'icelle avec lui certain nombre de familles pour soulager la place, ainsi qu'il est marqué dans l'office que vous m'avez fait tenir: Mais le mauvais tems l'ayant obligé à relâcher dans le Port de Malaga, il prétexte à présent d'avoir été saisi par les Anglois; & il tâche par ce moyen d'éviter d'être déclaré de bonne prise, ce dont avec justice il est menacé. On est occupé actuellement à lui faire son Procès: On entendra en justice avec la plus parfaite impartialité les raisons, qu'il pourra alléguer en sa faveur; & ensuite l'on procédera d'après ce qui résultera de la cause. A l'égard des plaintes générales, produites de nouveau dans votre office, je n'ai rien à ajou-

'S GRAVENHAGE. *2de Antwoord van den Spaensch. Staetsdienaer op de klagten van den Holl. Gezant.*

hy voor de Leveranciers van 's Konings Leger bevragt was, en na gedurende drie maenden, te weten van den 11 Augustus tot den 30 October, in de Baey van Gibraltar gebleven te zyn, vrezende de straf, die zyn slinks gedrag verdiende, is hy, in een donkeren nacht, al vlugtende uitgelopen, om niet ontdekt te worden door onze schepen welke die plaets blokkeerden, met zig voerende een zeker getal Huisgezinnen, tot verligting van die plaets, gelyk in de Memorie die gy my hebt doen toekomen, gemeld wordt; dan het slechte weêr hem genoodzaekt hebbende in de Haven van Mallaga in te loopen, gaf hy voor door de Engelschen genomen te wezen, en tragte door dat voorgeven te ontwyken, om niet voor goeden prys verklaerd te worden, gelyk hy met billykheid verdiend hadt. Men is thands bezig met zyn Proces op te maken, en men zal met rechtvaerdigheid en met de volmaekste onzydigheid de redenen hooren, die hy ten zynen voordeele zal bybrengen, en vervolgens handelen naer bevinding van zaken. Met betrekking tot de algemeene klagten op nieuw

in

'sGRAVENHAGE.

2de Antwoord van den Spaensf. Staetsdienaer op de klagten van den Holl. Gezant.

ter à ce que je vous ai signifié dans ma lettre du 15 courant, & à ce que je vous expose dans une autre séparée de ce jour: Car, tant que les Capitaines des bâtimens Hollandois ne modéreront pas leur cupidité & leurs fraudes, ou que les Etats-Généraux ne trouveront pas le moyen de les en empêcher comme le Roi en souhaite, les contraventions s'ensuivront, de même que les résolutions vigoureuses du Roi pour les contenir, quoique S. M. espere se mettre d'accord à cet égard avec L. H. P. dont elle apprécie l'amitié, qu'elle souhaite de conserver.

in uwe Memorie vervat, heb ik niets te voegen by het geen ik U in myn Brief van den 15 dezer, gemeld heb, en het geen ik U in een anderen byzonderen Brief van heden zal onder het oog brengen; want zo lang de Schepen van de Hollandsche Kapiteins geen palen stellen aen hunne inhaeligheid en bedrog, of de Staten Generael geene middelen vinden, om die te beletten, gelyk de Koning verlangt, zullen de Bedriegeryen de gevolgen hebben van de strenge Resolutien des Konings, om hen tegen te gaen, schoon zyne Majesteit hoopt zig deswegens te zullen verstaen met haer Hoog Mog., welker vriendschap hy zo hoog schat, als hy verlangt om dezelve te onderhouden.

Ook heeft eindelyk nog dezelfde Staetsdienaer aen den Grave *van Rechteren* dit derde antwoord doen toekomen:

MYN HEER!

Ik ben ten vollen onderricht van den inhoud van U Wel E. Memorie van den 4 der lopende maand, in welke U Wel Edele op de terug gave van het Hollandsch schip de Hoop aanhoud, en uwe instantie vestigt op het gebruik, het welk U Wel Ed. gelooft, dat door de Admiraliteit van Engeland in soortgelyke gevallen betracht word.

On-

Ondanks de voorbeelden, welke U Wel Ed. bybrengt, is de Koning niet onbewust van verscheiden en herhaalde gevallen, uit welke blykt, dat aldaar het tegenovergesteld gebruik gevolgt is, dewyl men voor goede prys heeft verklaard de Schepen, geladen met Spaansche geoorloofde Goederen, welke, onaangezien de Neutrale Vlag, door Engelsche Oorlog- en Kaapschepen waren opgebragt. 's GRAVENHAGE. *3de Antwoord van gemelde Spaens. Staetsdienaer.*

Om deze reden, zo lang 'er gene voorziening genomen of verzekeringen gegeven worden, dat de Engelschen de Neutrale schepen met Spaansche Goederen respecteren zullen, zal zyne Majesteit gene verandering maken in de maatregulen alhier aangenomen, met betrekking tot Schepen op de Engelschen hernomen, en welke zich in het geval van het Schip de Hoop bevinden. Weshalven dan my geen middel blyft, U Wel Edele te kunnen gelieven.

Ik heb de eer te zyn &c.

(getekend)

De Graaf *Florida Blanca*.

Onderwyl blykt uit deze stukken, dat het Spaensche Hof zich gewettigd reekende tot zulke stappen, als waer over men zich hier te Lande verongelykt agtte. Dit wordt nader bevestigd door de Memorie van den Spaenschen Gezant aen de Algemeene Staten op den 6 van December 1779 overgegeven, by welke hy te gelyk het afschrift van eenen algemeenen Brief voegde, welken de Staetsdienaer de Graaf FLORIDA BLANCA aen alle de vreemde Gezanten, aen het Hof van Madrid hadt doen toekomen, als zynde een Reglement of schikking nopens de vreemde schepen in de Spaensche Havens, van dezen inhoud:

De

'S GRAVENHAGE.

Reglem. van 't Spaensch Hof nopens de schepen in zyne Havens.

Les abus, la confusion, & les désordres, qu'on éprouve, depuis quelques années dans le Port & la Baye de Cadix, à cause que les bâtimens marchands étrangers veulent se soustraire à l'obligation de remettre des listes ou déclaration des marchandises, dont ils sont chargés, en distinguant exactement celles qui sont destinées pour ce port, & d'autres qui ont une destination ultérieure, sont montés au point, qu'il semble que les personnes intéressées regardent le dit port comme un Port franc. Ces désordres sont absolument contraires aux stipulations expresses des traités, à l'usage généralelement pratiqué dans les autres ports & aux autres douanes du royaume, & à ce qui s'observe par les propres sujets du Roi: Ils ne sont pas moins opposés aux loix, lettres, & ordonnances royales émanées à ce sujet; & enfin ils portent un préjudice considerable aux intérêts de S. M. ainsi qu'au commerce licite & fait de

De misbruiken, de verwarring, de onvoeglykheden, welken men zederd eenige jaeren in de Haven van Cadix ondervindt uit hoofde, dat de vreemde Koopvaerders zig willen onttrekken aen de verpligting van hunne lysten of verklaering der koopwaren met welken zy beladen zyn, over te geven, met naeuwkeurige onderscheiding van die voor deze haven, en die voor anderen bestemd zyn, zyn zo hoog gestegen, dat het schynt, als of de belang hebbende die haven als eene vrye haven aenzien. Deze wanvoeglykheden zyn gansch tegenstrydig met de uitdrukkelyke bedingen der verbonden, met het alom aengenomen Gebruik in andere Havens en tolhuizen van 't Koningryk, en met het geen de eigene onderdanen van den Koning zelven in agt nemen. Zy loopen ook aan tegen de wetten, brieven en Koninglyke bevelen nopens dit onderwerp afgekondigd: en eindelyk brengen zy een aenmerkelyk nadeel toe aen de belangens van Z. M. zo wel als aen den geoorloofden en ter goeder trouwe geschie-

bonne foi, tandis qu'ils servent au contraire à introduire le commerce illicite & la contrebande. Le Roi ayant pris à ce sujet différentes informations & entendu les plaintes portées par divers Ministres étrangers, a jugé, qu'il étoit indispensable de détruire tous ces abus jusqu'à la racine; qu'il soit suivi une seule & même regle, égale dans tous les ports, ainsi que le bon ordre, l'observation des susdits traités, & le véritable encouragement du commerce licite l'exigent. En conséquence il a plu à S. Majesté de déclarer pour regle générale & d'ordonner, que les Capitaines & Maîtres de bâtimens étrangers doivent faire leur déclaration sous serment, dans un délai de 24 heures après leur arrivée dans le ports, ainsi qu'il a été dit ci-dessus, avec désignation uu nombre de tonneaux, ballots, barrils & autres pieces, qu'ils amenent dans les ports de leur arrivée, ainsi que de leurs marques & numé-

schiedende Koophandel, terwyl zy in tegendeel dienen om eenen ongeoorloofden handel van verboodene Waren in te voeren. De Koning hieromtrend verscheide berigten ingenomen en de klagten van verscheidene vreemde Gezanten gehoord hebbende, heeft geoordeeld, dat het onvermydelyk was om die misbruiken tot den wortel uit te roeijen: dat men eenen en denzelfden voet in alle de havens moest volgen, zo als de goede orde, de nakoming van voorsz. verbonden en de ware aenmoediging van den geoorloofden handel het vorderen. Hierom heeft Z. M. goedgevonden te verklaeren, als eene algemeene regel, en te beveelen, dat de Scheepskapteinen van vreemde schepen, binnen 24 ueren na hunnen aenkomst in de Havens, hunne aengeving onder eede moeten doen, zo als boven gezegd is, met bepaling van het getal van tonnen, balen, kisten en andere stukken, die zy inbrengen, als mede van derzelver merken en nummers, en aen wien dezelven zyn geschikt. Dat zy ook zullen gehouden zyn de tonnen, ba-

's GRAVENHAGE.

Reglem. van 't Spaensch Hof nopens de schepen in zyne Havens.

'sGRAVENHAGE.

Reglem. van 't Spaensch Hof nopens de schepen in zyne Havens.

ros, & de toutes les personnes, à qui ils sont consignés: Qu'ils seront pareillement tenus d'exprimer les tonneaux, ballots, & autres pieces, qu'il ont à bord & qui sont destinés pour d'autres douanes de l'Espagne, en spécifiant avec la distinction & la clarté convenables ceux qui sont destinés pour chaque place respective: Que les Capitaines & Maîtres de bâtimens de toutes les Nations devront exprimer aussi dans leur susdite déclaration (de la même façon que cela se pratique par les Espagnols) le genre des marchandises, contenues dans chaque ballot, tonneau, barril, ou piece, avec expression si c'est de la toile, de la mousseline, de la soie, de la laine, quincailleries &c.; qu'ils seront tenus de plus de spécificier sur ces listes distinctément & nommement les tonneaux, caisses, barrils, & en général toute leur cargaison ulterieure, sans se servir du mot vague & indéterminé de *Bulto* (ou paquet,) ainsi qu'il

balen en andere stukken uit te drukken, welken voor andere plaetsen van Spanje bestemd zyn, met duidelyke onderscheiding van die stukken, die voor iedere plaets bestemd zyn. Dat de Scheepskapteinen van alle Volkeren ook in de voorsz. aengeving zullen moeten uitdrukken (even gelyk zulks door de Spanjaerts geschied) het zoort van koopwaren in ieder baal, ton, kist of stuk vervat, met uitdrukking of het lynwaet is, neteldoek, zyde, wol, yzerwerk enz.; dat zy daer en boven gehouden zullen zyn, byzonderlyk op deze lysten en met namen uit te drukken de tonnen, kisten, en verders al hunne ladingen zonder zich van het onbepaeld woord *Bulto* of pak te mogen bedienen, zo als aen zommige tolhuizen door hen geschied is tegen den inhoud der Verbonden. Dat de koopwaren voor iedere haven bepaeld, zullen moeten ontladen worden binnen 15 dagen na de aenkomst, latende zyne Majesteit aen de bescheidenheid der Tolbedienden dezen tyd zo lang te verlangen, als zy

a été pratiqué par eux à quelques douanes contre les stipulations contenues dans les traités: Que les marchandises destinées pour chaque port respectif devront être déchargées dans un délai de 15 jours après que les bâtimens y seront arrivés, S M. laissant à la discrétion des administrateurs des douanes de prolonger le susdit délai aussi longtems qu'ils jugeront nécessaire, soit à cause de quelque tempête qui pourroit survenir ou pour d'autres raisons légitimes, qui pourroient rendre la décharge impraticable dans ledit espace de 15 jours: Enfin que les administrateurs des rivieres seront tenus de pratiquer & de continuer la visite des bâtimens, après l'expiration de 8 jours, à compter du jour ou l'on aura commencé à décharger, afin de découvrir quelles marchandises s'y trouvent, qui n'ont pas été déclarées, en observant d'ailleurs tout ce qui est prescrit à cet égard par les ordonnances royales. Les géné-

zy nodig zullen oordeelen, 't zy wegens onstuimig weder, 't welk mogt ontstaen, of om andere wettige redenen, welken de ontlading binnen den bepaelden tyd van 15 dagen zouden ondoenlyk maken. Dat eindelyk de opzieners der Rivieren zullen gehouden zyn het onderzoek der schepen te doen na verloop van 8 dagen, te rekenen van den dag dat men begonnen heeft te ontladen, ten einde te ontdekken, welke Koopwaren daer moggten zyn, die niet zyn aengegeven, met verdere nakoming van al 't geen in de Koninglyke ordonnantien is voorgeschreven. De algemeene tolbrieven, welken te Cadix gegeven worden, ten einde vryelyk de Koopwaren te kunnen vervoeren, en overbrengen naer *Seville*, naer *Port Ste Marie*, naer *Xeres* en naer *San-Lucar*, bepalen zich eeniglyk tot die Koopwaren, omtrend welken het bewezen is, dat zy maer waren bestemd om vervoerd te worden naer bovengemelde plaetsen, en geene anderen. In die veronderstelling heeft de

's GRAVENHAGE.

Reglem. van 't Spaensch Hof nopens de schepen in zyne Havens.

'S GRAVENHAGE.

Reglem. van 't Spaensch Hof nopens de schepen in zyne Havens.

rales, qui s'expédient à *Cadix* afin de pouvoir transporter librement les marchandises & les porter à *Séville*, au *Port St. Marie*, à *Xerès*, & à *San-Lucar*, se sont uniquement bornées à celles, à l'égard desquelles il étoit prouvé, qu'elles n'étoient que de passage, destinées pour les dusdits endroits & non pour d'autres. Dans cette supposition, le Roi a aussi résolu, qu'il ne sera accordé à la douane de *Cadix* des généra les qu'uniquement pour les marchandises ou effets, qui seront déclarés pour *Séville*, le *Port St. Marie*, *Xerès*, & *San-Lucar*: Qu'en les expédiant il sera fixé un terme precis, dans lequel le transport devra avoir lieu; ainsi que l'exhibition des preuves pour vérifier le paiement des droits respectifs aux douanes desdites places, en observant toutes les autres formalités, nécessaires pour prévenir les fraudes: Enfin qu'à l'égard des marchandises & effets, qu'on prouvera être consignés & destinés pour

Koning ook besloten, dat aen het Tolhuis van *Kadix* geene zodanige brieven zullen worden gegeven dan alleen voor Koopwaren, die voor *Seville*, voor *Port Ste Marie*, voor *Xeres*, en *San-Lucar* zyn aengegeven. Dat in die brieven een tyd zal bepaeld worden, binnen welken zy moeten vervoerd worden; als ook de vertooning der bewyzen, dat de byzondere rechten aen de tolhuizen van gemelde plaetsen betaeld zyn; met nakominge van alle de andere instellingen, ter voorkominge van smokkelarye noodzakelyk. Dat eindelyk nopens de Koopwaren, welken men zal bewyzen, bestemd te zyn voor Kooplieden te Kadix, men vooral gehouden zal zyn, de inkomende rechten te voldoen, aen het Tolhuis in deze haven vastgesteld; gelyk ook de uitgaende rechten, indien dezelven volgens de Koninglyke beveelen zullen verschuldigd zyn. Om alle twyffeling en dubbelzinnigheid van de zyde der Scheepskapteinen onder de vlag van . . . . hier in voor

te

des marchands de Cadix, l'on sera indispensablement tenu de paier les droits d'entrée, fixés à la douane en ce port, ainsi que les droits de sortie, au cas que ceux-ci soient dûs en vertu des instructions royales. Pour prévenir tous doutes ou ambiguités sur cette matiere de la part des Capitaines ou Maîtres de bâtimens sous pavillon....... le Roi m'ordonne de vous communiquer ce que dessus, pour qu'il ne soit prétendu cause d'ignorance de cette disposition équitable, & que ceux de votre nation soient instruits des regles, aux quelles ils se soumettre, en s'abstenant dès-à-présent de toutes pratiques abusives, qui ne sauroient être tolérées; la susdite résolution étant fondée sur l'esprit & la lettre des traités les plus solemnels, ainsi que sur l'observance & la pratique générale pour la protection & l'encouragement du commerce de bonne foi. Je m'offre à vos ordres & prie Dieu &c.

(Signé)

Le Comte de *Fl. Blanca.*

te komen, beveelt my de Koning het voorsz. aan U mede te deelen, op dat geen voorgeven van onkunde van deze billyke schikking plaets hebbe, en op dat die van Uwe Natie onderrigt zynde van de regels, aen welken zy zich moeten onderwerpen, zich van nu af aen onthouden van alle misbruiken, welken men niet zouden laten doorgaen, voorsz. besluit gegrond zynde op de zin en meening, en op den letter van de plegtigste verbonden, zo wel als op 't algemeen gebruik tot bescherming en aenmoediging van den Koophandel, welke ter goeder trouwe geschiedt.

Ik biede mynen dienst aen, en bidde God enz.

(was getekend)

De Graaf van *Florida Blanca.*

's GRAVENHAGE.

Reglem. van 't Spaensch Hof nopens de schepen in zyne Havens.

's GRAVENHAGE.

De Memorie van den Spaenſchen Gezant *de la Herreria* ook den 6 December 1779 aen hunne Hoog Mog. overgegeven, was dus ingerigt:

Iſte Memorie van den Spaenſ. Gezant aen de Staten Gener.

Le ſouſſigné Miniſtre Plénipotentiaire de S. M. Catholique a l'honneur de mettre ſous les yeux de L. H. P., que dès le moment où S. M. réſolut de former le blocus de Gibraltar, elle en avoit fait donner connoiſſances à tous les Ambaſſadeurs & Miniſtres étrangers, qui ſe trouvoient alors à la cour, pour qu'ils en inſtruiſiſſent leurs Souverains & le fiſſent ſavoir à leurs Conſuls reſpectifs, afin que dès ce moment les navires portant leurs pavillons euſſent à s'abſtenir de faire voile vers la dudite place, attendu qu'en y contrevenant, ils ſeroient ſaiſis & traités ſuivant ce que preſcrivent les loix de la guerre en pareil cas Que cependant, quoique ces avis ayent auſſi été alors communiqués à M. le Comte de *Recbteren*, l'expérience venoit toutes fois d'apprendre, que les navires Hollandois, nonobſtant cette précaution, conti-

De ondergetekende Miniſter Plenipotentiaris van zyne Catholyke Majeſteit heeft de eer, onder de oogen van U. H. Mog. te brengen, dat zyn Majt. van 't ogenblik af, dat hy beſloot Gibraltar te blokkeren, zulks liet bekend maken aan alle de buitenlandſche Ambaſſadeurs en Miniſters, die zich aan 't Hof bevonden, op dat zy daar van kennis zouden geven aan hunne Souvereinen, om aan hunne reſpective Conſuls te doen weten; opdat, van dat ogenblik af de ſchepen hunner reſpective Vlaggen zich zouden onthouden van naer gemelde plaets te ſtueren, nadien, in een tegengeſteld geval, zy zouden genomen en behandeld worden volgens de krygswetten, voor zodanige gevallen voorgeſchreven. Dat bericht is toen eveneens medegedeeld aan den Heer Grave van *Recbteren*, en ondertuſſchen heeft de ondervinding geleerd, dat de Hollandſche ſchepen, onaengezien deze voorzorge, de Baai van Gibraltar bly-

noient à frequenter la Baie de Gibraltar, en y apportant des vivres & d'autres munitions; & se servant de divers autres prétextes, lesquels, quoiqu'artificieusement déguisés, ne pouvoient cependant en imposer sur le véritable but de ceux qui les emploioient: Que les procédures auxquelles les suites de la saisie des vaisseaux appartenans aux sujets de L. H. P., faite par l'Escadre, commandée par Don Barcelo & destinée à former le blocus de la place de question, avoient donné lieu, attestoient cette vérité, que confirmoient également les instances faites par M. le comte de *Rechteren* à l'effet de les réclamer; instances que S. Exc. n'auroit pas dû faire, puisque dans le même tems où le Roi ne pouvoit se persuader que L. H. P. approuvassent ou permissent que les navires de leur pavillon s'occupassent de leur trafic illicite, il ne paroissoit guere possible à S. M. qu'elles autorissent leur Ambassadeur Extraordinaire à réclamer les bâ-

blyven bezoeken, en dat zy daer Levensmiddelen, en andere hulpe voor de geblokkeerde Plaets in brengen, ten dien einde gebruik makende van dubbele Paspoorten en verscheide andere voorwendsels, welke, hoewel zeer kunstig ingericht, toch het ongeoorloofde oogmerk niet hebben kunnen verbergen; de rechtsgedingen, tot welke de gevolgen van het neemen der Schepen van de Onderdanen van Uw Hoog Mog. door het Eskaker, onder bevel van den Heer Barcelo, bestemd tot het blokkeren der Plaets, aenleiding gegeven hebben, getuigen deze waerheid, gelyk ook de herhaalde verzoeken van den Heer Grave van *Rechteren*, om ze te herroepen, waar van hy zig moest onthouden hebben; want ter zelfder tyd, dat de Koning zig niet kan overreden, dat Uw Hoog Mog. goedkeuren noch toestaen, dat de schepen van hunne Vlag zig bezig houden in dien ongeoorloofden handel, zo schynt het ook Z. M. niet wel mogelyk toe, dat zy hunnen buitengewonen Gezant magtigen, om de gemelde Schepen te rug te eisschen; willende de Koning

's GRAVENHAGE.

1ste Memorie van den Spaensch. Gezant aen de Staten Gener.

'S GRAVENHAGE.

1ste Memorie van den Spaensf. Gezant aen de Staten Gener.

timens en question; que le Roi étoit plus porté à croire que de pareilles instances provenoient uniquement du zele de M. le Comte de *Rechteren*, importuné, de son côté, par les sollicitations réitérées des intéressés; que S. M. Catholique desirant sincerement de donner à L. H. P. de nouvelles preuves de son amitié, croioit être fondée à attendre, que de leur côté elle n'entretiendroient qu'une correspondance semblable & nullement équivoque; qu'il feroit, au reste, bien doulevreux pour S. M., de se voir réduite à faire procéder contre ceux des sujets de L. H. P. qui voudroient enfreindre les loix prescrites en tems de guerre, & cela au détriment des intérêts du Roi; que S. M. se reposant donc, non seulement sur l'équité, mais aussi sur la réciprocité des sentimens de L. H. P. pour ceux de l'amitié de S. M., que le soussigné avoit l'honneur de leur renouveller par ordre du Roi, son maître, S. M. s'attendoit qu'elles donneroient les

ning veel liever gelooven, dat zodanige verzoeken een zuiver uitwerksel zyn van den yver deszelfden Grave van *Rechteren*, lastig gevallen zynde, door de herhaalde aenzoeken der Belanghebbers. De Koning myn Meester, die oprechtelyk begeert, aan Uw Hoog Mog. nieuwe bewyzen zyner vriendschap te geven, geloofd met recht te mogen verwagten, dat zy van hunnen kant eene even gelyke, en niet dubbelzinnige verstandhouding zullen oeffenen: Het zoude Z. M. zeer smerten, zich verpligt te zien, te doen procederen tegen de Onderdanen van Uw Hoog Mog. die de voorgeschreven Wetten des Oorlogs misbruikten, ten nadeele van des Konings belangen: zyn Majest. dus zyn vertrouwen stellende niet alleen in de billykheid, maar ook op de goede verstandhouding van Uw Hoog Mogende tot de gevoelens van vriendschap, die ik de eer heb op Zyn bevel hun te vernieuwen, gelooft, dat zy de strengste bevelen zullen geven, en de kragtigste maetregulen zullen neemen, om te beletten, dat de schepen hunner Onder-

ordres les plus rigoureux & emploieroient les mesures les plus efficaces, pour empêcher qu'à l'avenir les navires de leurs sujets n'excerçassent ce commerce illicite & prohibé, & dont S. M. se plaint; que ce feroit le moien de lui éviter la peine, qu'exige la nécessité où elle se trouve, d'autoriser les procédures légales des Ministres de ses Départemens de la Marine, dont la jurisdiction est de connoitre des cas susmentionnés: Qu'au surplus, S. M. ne pouvoit douter, que L. H. P. ne donnassent sur le champ les ordres les plus précis aux vaisseaux de leurs sujets, en leur défendant tout commerce avec la place de Gibraltar, actuellement bloquée, & en déclarant transgresseurs de ces ordres, ceux de leurs sujets qui, nonobstant cette défense, feroient voile vers la place en question. S. M. ne doutant nullement que L. H. P. ne désapprouveront pas pas que les Escadres, & les tribunaux de la Marine Espagnole, poursuivent, saisissent & punis-

derdanen voortaen niet gebruikt worden in dien misdadigen en verboden Handel, waer over zyne Majesteit klaegt; dit zoude het middel zyn, om zyn Majesteit de moeite te spaeren, welke de noodzaekelykheid, waer in dezelve is, veroorzaekt, om de wettige rechtsplegingen der Ministers zyner Departementen van de Marine goed te keuren, aen welker Rechtsgebied de kennisneeming van bovengemelde gevallen behoort. Insgelyks kan de Koning niet twyfelen of Uw Hoog Mog. zullen aenstonds de striktste bevelen geven aen de schepen hunner Onderdanen; hun verbiedende allen Handel met de geblokkeerde Plaets Gibraltar, verklarende voor overtreders van die orders, die genen van hunne Onderdanen, die, onaengezien dezelve, naer de gemelde Plaets zullen vaeren. Ook kan zyn Majest. niet twyffelen of Uw Hoog Mogende zullen goedkeuren, dat de Eskaders en Rechters der Spaensche Marine vervolgen, aenhouden, bestraffen en verbeurt verklaren de zulken, die de billyke bevelen bespotten,

's GRAVENHAGE.

1ste Memorie van den Spaens. Gezant aen de Staten Gener.

'S GRAVENHAGE.

sent ceux qui contreviendroient aux ordres équitables, que S. M. attend que L. H. P. donneront à ce sujet.

welke de Koning van Uw Hoog Mog. verwagt.

Den 8 December gaf de Spaensche Gezant nog een Memorie over, in welke hy van twee antwoorden gewaegd, die de Staetsdienaer Graef van *Florida Blanca* aen den Gezant der Republiek Grave *van Rechteren* hadt doen toekomen. Die antwoorden hebben wy reeds hier boven medegedeeld; de Memorie van den Spaensche Gezant zelven, was aldus ingerigt:

2de Memorie van den Spaenschen Gezant.

HAUTS & PUISSANS SEIGNEURS!

J'eus l'honneur d'exposer à V. H. P. le 6 de ce mois la conduite irréguliere que tiennent les vaisseaux de la Marine marchande Hollandoise, très éloigrée à la vérité de la neutralité, adoptée par V. H. P. pendant la présente guerre: J'ai actuellement celui de leur remettre les copies N°. 1. 2. des reponses, données par ordre du Roi à M. le Comte de Rechteren, en contestation aux offices, qu'il a présentés se plaignant avec une force ardente de la détention de quelques bâtimens Hollandois, conduites par les Escadres

HOOG MOGENDE HEEREN!

Ik heb de eer gehad, den 6 dezer Maend aen Uw Hoog Mog. open te leggen het onregelmatig gedrag, welke de schepen der Hollandsche Kooplieden houden, als zeer verre afwykende van de waere Onzydigheid door Uw H. Mog. de geduerende den tegenwoordigen oorlog aengenomen. Thands heb ik de eer hun Copie te geven (die onder N°. 1 en 2 volgen) van de Antwoorden, op 's Konings bevel aen den Grave van Rechteren gegeven tot wederlegging op de Aenspraken, die hy gedaen heeft, zich beklagende met een vuerigen nadruk over het aenhouden van eenige Hollandsche

de S. M. stationnées dans le détroit de Gibraltar au port Algesiras, où l'on étoit occupé à examines les causes respectives de leur saisie. Quoique S. M. ne doute pas, que le Comte de Rechteren fera de tout un rapport exact à V. H. P., cependant elle m'ordonne très-expressément de leur remettre les traductions susmentionnées, afin qu'elles soient sans retard instruites des intentions de Sa Maj., & des plaintes qui en résultent contre la Marine marchande Hollandoise, aux excès de laquelle le Roi ne doute nullement que Vos Hauts Puissans mettront un frein. Le Roi est persuadé que Vos Hauts Puissans le sont également de sa bonne & constante correspondance envers elles, & de l'amitié & parfaite harmonie que Sa Majesté souhaite de conserver toujous avec Vos Hauts Puissans.

sche schepen, opgebragt door de Eskaders van Zyn Majesteit die in de Straet van Gibraltar op post gesteld zyn, by de Haven van Algesiras, waer men bezig was, met de reden van het aenhouden dier schepen te onderzoeken. Alhoewel Zyn Majesteit niet twyfelt, of myn Heer de Graaf van Rechteren, zal van alles een naeuwkeurig verslag doen aen Uw Hoog Mogende, zo heeft Zyn Majesteit my nochtans zeer uitdrukkelyk gelast, de bovengemelde Overzettingen aen Uw Hoog Mog. over te geven, ten einde zy zonder uitstel onderrecht mogen zyn van de oogmerken Zyner Majesteit en van de klagten, die tegen de Hollandsche Koopvaerdyschepen opkomen, aen de buitensporigheid van welke de Koning niet twyfelt of Haer Hoog Mog. zullen een einde maken. De Koning houdt zich verzekerd, dat Uw Hoog Mog. het insgelyk zy van zyne goede en standvastige Verstandhouding omtrend hen, en van de vriendschap en volmaekte eensgezindheid, welke Zyne Majesteit wenscht altoos met Uw Hoog Mog. te onderhouden.

'S GRAVENHAGE.

2de Memorie van den Spaenschen Gezant.

'sGRAVENHAGE.

De Algemeene Staten namen daer op omtrent het einde van deze maend December, het navolgend besluit:

Ref. der Algem. Stat. op de Memorien van den Spaenschen Gezant.

By resumtie gedelibereerd zynde over de twee Memorien, door den Heer Graaf *de la Herreria*, Minister-Plenipotentiaris en Extraordinaris Envoyé van Zyne Majesteit den Koning van Spanje, den 6 en 8 dezer aan Hunne Hoog Mog. gepresenteerd, in de eerste van welke hy zich beklaagd over de frauduleuse handel der Hollandsche Kooplieden, in weerwil van de gegeven kennis der blokkering van Gibraltar, en de andere inhoudende eenige stukken betreklyk het zelfde onderwerp, gelyk ook eenige klagten over den Brief, door den Heer Graaf *van Rechteren*, Extraordinaris Envoyé en Plenipotentiaris van Hunne Hoog Mog. aan het Hof van Spanje, geschreven den 22 der voorleden Maand, en den 13 van deze Maand ter Vergaderinge ingekomen, behelzende een eenvoudig verslag van deszelfs gedaane pogingen, met betrekking der Hollandsche schepen, die door de Spaansche Oorlogschepen opgebragt zyn.

En in overweging genomen zynde, dat het kennelyk en openbaar is, dat de Stad Gibraltar niet alleen door de Spaansche Vloot geblokkeerd, maar ook van de Landzyde ingesloten, en in de daed belegerd is, door de Troepen van die Mogendheid, en dat men, van wegen zyne Majesteit den Koning van Spanje, verzogt heeft, om de Ingezetenen van de Republyk te beletten, om krygsbehoeftens en levensmiddelen derwaards te brengen, zo is goedgevonden en verstaan, dat by Placaat zal verboden worden, op die Plaats te varen, om eenige onderstand aan de Belegerden te bezorgen, het zy in Krygsbehoeftens, het zy in Schepen, op straffe van hunner Hoog Mog. indignatie en eene boete van tien duizend Gulden voor den Schipper, die overtuigd zal worden opzettelyk aldaar ingelopen te wezen, na dat hy kennis heeft

heeft kunnen hebben van dit Plaeaat, en aldaar ee- 's GRAVENHAGE.
nige krygsbehoeftens, of levensmiddelen zal heb-
ben ingebragt, of zich vrywillig overgegeven, of
zal hebben laten neemen, door de Oorlogschepen
of Kapers, met oogmerk, om langs dien weg zy- *Res. der*
ne lading aldaar te brengen; onder voorgeven van *Algem.*
genomen te zyn, met bygevoegde verklaring, dat *Stat. op*
de Schepen voor de gemelde boete zullen execu- *de Me-*
tabel wezen; dat wyders aan den Heer Vicomte *morien*
de la Herreria zal geantwoord worden, op de ge- *van den*
melde Memorien van den 6 en 8 dezer, dat hun- *Spaan-*
ne Hoog Mog., op zyn tyd, door den Graaf *van schen*
Rechteren, geinformeerd zyn geworden van de *Gezant.*
Communicatie, welke het Spaansche Ministery
hem gegeven had, van de Resolutie, door zyne
Katholyke Majesteit genomen om de Stad Gibral-
ter te doen belegeren en blokkeren; dat hunne
Hoog Mog. staat gemaakt hadden, dat op die or-
ders, door zyne Majesteit gegeven, de Zeelieden
van de Republyk zouden gedetourneerd zyn ge-
worden, om hunnen cours derwaards te zetten, en
dat in allen geval de Oorlogschepen van Zyne Ma-
jesteit, door welke de blokkade ter Zee gemaakt
wierd, zouden hebben kunnen beletten, en van
cours doen veranderen die schepen, welke door
onkunde, of om andere redenen, welke die ook
wezen mogten, aldaar trachtten in te lopen; dat
wyders hunne Hoog Mog. berust hebbende in de
orders, welke zyne Doorluchtige Hoogheid, de
Heer Prinse van Oranje en Nassau, als Admiraal-
Generaal der Vereenigde Provincien, aan de Sche-
pen van de Republyk gegeven heeft, niet alleen,
om de Koopvaardyschepen niet naar Gibraltar te
geleiden, maar ook om zodanig te manœuvreren,
dat het blyken zoude, dat zy geen oogmerk had-
den, om derwaards te steevenen; dan dat hunne
Hoog Mog. uit zyne Memorien, en de daar by ge-
voegde stukken, hadden gezien, dat Zyne Majesteit
meende reden te hebben, om te vermoeden, dat
eenige Schippers voerende Hollandsche Schepen,
hadden kunnen goedvinden, om derwaards te stee-
ve-

'S GRAVENHAGE.

Res. der Algem. Stat. op de Memorien van den Spaenschen Gezant.

venen en zich met de Kapers hadden verstaan, om zich te laten neemen, en aldaar te laten opbrengen; en niet willende, dat hunne Ingezetenen, en onderhorige, krygsbehoeftens of levensmiddelen aan de Belegerden zouden leveren, zy niet hadden willen nalaten, om dat alles te verbieden, op straffe van indignatie en eene boete van tien duizend Guldens voor hun, die strydig aan derzelver orders zouden handelen, het zy direct, het zy onder voorwendsel van door de Schepen uit Gibraltar genomen, en als pryzen door dezelven opgebragt te zyn; dat hunne Hoog Mog. zich verzekerd houden, dat zyne Majesteit de Koning van Spanje dit zal aanzien als een doorslaand bewys van hunne Onzydigheid en gereedheid tot aankweking van de vriendschap van zyne Majesteit; dat zy gemelden Heer Minister verzoeken, daar van aan Zyne Majesteit kennis te geven, en hen als zodanig voortedragen; doch dat hunne Hoog Mog. tevens niet kunnen nalaten den gemelden Heer Minister te verzoeken zyne goede diensten by zyne Majesteit aan te wenden, ten einde het hem behaage, de nodige orders te geven tot eene spoedige afdoening der Procedures in Spanje, aangevangen tegen eenigen van hunne onderzaten, tot het daadelyk ontslag van hun, die door onkunde, of door wezenlyke verrassing en overweldiging in Gibraltar zyn ingeloopen of opgebragt, of die alleenlyk op het vermoeden dat hunne cours derwaards gerigt was, of wel dat derzelver lading voor het geheel, of ten deele behoorde aan de vyanden van Zyne Majesteit, of naar hunne ongeblokkeerde Havens, bestemd zyn geweest, en welke om die redenen opgebragt zyn geworden; en dat in 't vervolg bevel gegeven worde aan hun; die het bevel voeren over de Vloten en Esquaders van Zyne Majesteit van niet meer, op een enkel vermoeden, dat dezelven naar Gibraltar bestemd zyn, eenige Schepen van hunne Hoog Mog. op te brengen, maar dat zy zich zullen vergenoegen met die, welke de gemelde plaats te na komen, van dezelve te doen

ver-

eren, en ze te geleiden, tot buiten het be- 's GRAVENHAGE.
die Stad en de cours, en dat zy voor het
e volkomen vryheid zullen laten, aan
van de Onderzaten dezer Republyk,
en Straat van Gibraltar te laten pas- *Res. der Algem. Stat. op de Memorien van den Spaenschen Gezant.*
eren, zonder de Onderzaten van
verhinderen in de genieting der
n dezelve toegestaan en bedon-
Tractaat van Marine, geslooten in
n. 17 December 1650, byzonderlyk
kelen 1, 2, 7, 11 en 14.
Extract der tegenwoordige Resolutie ge-
worden door den Agent *van der Burgh Spieringboek*, aan Myn Heer de Vicomte *de Herreria.*

Ingevolge van voorgem. besluit der Algemeene Staten is den 31 December 1779 het navolgend Plakaet vastgesteld en verzonden.

De Staaten Generaal der Vereenigde Nederlanden, Allen den geenen die deesen sulle sien of hooren leesen, salut; Doen te weeten: Alsoo syne Majesteit den Koning van Spagne Ons uitdrukkelyk heeft doen kennis geven van desselfs voorneemen om de Stad Gibraltar te Water en te Land te doen blocqueeren en beleegeren, en het bekent is, dat de voorsz. Stad dadelyk te Water en te Land door de Oorlogschepen en Trouppes van syne Majesteit geblocqueert en beleegert is, en voornoemde syne Majesteit daarenboven aan Ons heeft doen klaagen, dat de Nederlandsche Schepen des niettegenstaande soude voortgaan om de Baay van Gibraltar te bevaaren en aldaar Mondbehoeftens en andere hulp te brengen, daar toe gebruikende dubbelde Papieren en andere quaade prætexten, als van haare Schepen by collusie te doen neemen door Schepen uit Gibraltar uitgesonden.

Soo is 't, dat Wy daar in willende voorsien, ten einde niemand van de Ingezeetenen deezer Lande hem

'sGRAVENHAGE.

Plak. tot verbod van vaert op Gibraltar.

hem verstoute, om aan de voorsz. Stad eenige hulpe met Oorlog- of Mondbehoeftens toe te brengen, waar door de uitwerking van de Wapenen van syne Majesteit tegens de voorschreeve Stad belet of verhindert soude kunnen worden; interdiceeren en verbieden mits deesen aan allen en een iegelyk van de Ingezeetenen deeser Landen, om geduurende de voorsz. beleegering met eenigerley Schepen na Gibraltar te vaaren of te doen vaaren, of aldaar op eenig prætext, hoe ook genaamt, Oorlog- of Mondbehoeften te brengen en te doen brengen, of met de Beleegerden saamen te spannen, om het selve te laaten geschieden, onder schyn en voorwendsel, dat haare Schepen door die van de Beleegerden zyn genoomen, alles op pœne van Onse indignatie, en van eene boete van tien duisend Caroli guldens, te verbeuren door den Schipper, die overtuigt sal kunnen worden vrywillig, na dat hy kennis van dit Placaat sal hebben kunnen bekoomen, te Gibraltar, geduurende de beleegering te zyn binnen geloopen en aldaar Oorlog- of Mondbehoeften gebragt te hebben, of zig moedwillig te hebben overgegeeven of syn schip te hebben laaten neemen, door Oorlogschepen of Kapers, met oogmerk om syne Laading aldaar te doen binnen komen, onder de schyn van een genoomen Prys, voor welke boete de Schepen sullen weesen verbonden en executabel.

En op dat niemand hier van eenige ignorantie soude mogen prætendeeren, ontbieden en versoeken Wy de Heeren Staaten, Erfstadhouder, Gecommitteerde Raaden en Gedeputeerde Staaten van de respective Provincien, en alle andere Justicieren en Officieren van deselve Landen, dat sy dit Ons Placaat van stonden aan alomme doen verkondigen, uitroepen, publiceeren en affigeeren ter plaatse daar men gewoon is publicatie en affixie te doen: Lasten en ordonneeren de Raaden ter Admiraliteit, de Advocaaten Fiscaal, en alle andere Officieren, Regteren en Justicieren deeser Vereenigde Nederlanden, deese Onse Placaate en Beveelen

te

te agtervolgen en te doen agtervolgen, procedeerende en doende procedeeren tegens de Overtreeders van dien, sonder eenige gratie, faveur, dissimulatie of verdrag, dewyl Wy het selve ten beste van de goede Ingezeetenen bevonden hebben alsoo te behooren. enz. 's GRAVENHAGE.

Wy zullen ook nog den brief laten volgen, by welken de Algemeene Staten de Generale petitie en staten van oorlog voor het volgend jaer 1780 aen de byzondere Gewesten van dit Gemeenebest verzonden hebben. Dezelve was gedagtekend den 29 December en aldus ingeringt.

EDELE MOG. HEEREN!

Met het afloopen van het Jaar 1779 hebben zyn Hoogheid, en den Raed vanStaate Ons wederom overgeleevert de Generaale Petitie en Staaten van Oorlog voor het volgende jaar 1780, waar over by Ons, ter præsentie van zyn Hoogheid en den Raad gedelibereerd zynde, hebben Wy goedgevonden ten spoedigste Affchriften daar van te doen maaken, en die aan Uw Ed. Mog. gelyk mede aan de Heeren Staaten van de andere Provincien toe te zenden, met verzoek om daar in hoe eerder zo beeter te consenteeren, en derzelver Consenten aan Ons te laaten toekoomen. *Brief van de Staten Gener., aen de Provintcien, met de generale Petitien.*

Zyn Hoogheid en den Raed, altoos bezielt met dezelve Liefde voor het Vaderland, dezelve yver voor haar belangen en dezelve besorgdheid voor haar behoud en welvaaren, sonder zig te laaten wederhouden, door de weinige Vrugt van haare voorige Poogingen, hebben zig verpligt gevonden in de tegenswoordige omstandigheden hunnen instantien wederom te hernieuwen en te verdubbelen de invloed, die de actueele gesteltheid der zaaken in Europa kan hebben op deeze Republicq, kan aan het

door-

'S GRAVENHAGE.

Brief van de Staten Gener., aen de Provincien, met de generale Petitie.

doorzigtig oordeel van U Wel-Ed. Mog. niet ontwyken, alle de Bondgenooten hebben meerder of minder gevoelt, hoe zeer het te vreezen was, dat het vuur van den Oorlog tusschen twee groote nabuurige Mogendheden, en Geallieerden van deezen Staat ontstooken, ons zoude kunnen naderen, dezelve hebben alle gevoelt, dat het behoud van de Vreede het voornaamste Voorwerp moest weezen van haar verlangen zo wel als dat van alle haare voorzorgen; alle hebben gewilt, dat men een exacte Neutraliteit zoude observeeren, als het eenigste middel, om de Republicq tegen de actueele Troubles in Veiligheid te stellen, dit middel zoude onder den Zeegen van den Hemel, ongetwyffelt effect gehad hebben, soo men, vereenigt geweest zynde over de maatregulen, om hetzelve van vrugt te doen zyn, zo wel als men vereenigt is geweest over de noodzakelykheid van dien, meer attentie had willen geven op de aanmaaning van zyn Hoogheid, en den Raad, zedert zo veel jaaren by herhaling gedaan, om de Magazynen te voorsien, de Fortificatien te herstellen en aan de zwakheid van den Landmagt door een toereikende vermeerderheid van Troupes te gemoet te komen; maar wat is een Neutraliteit, zo als de Zaaken thans staân? een onzekere Staat, die niet langer kan duuren, als zo lang het de belligeerende Mogendheden behaagt.

Verscheide van de Bondgenooten schynen het besef daar van te hebben, en echter hebben de representatien, met betrekking tot eenige van de bovengemelde Voorwerpen gedaan, tot nog toe niet veel uitgewerkt; men heeft een weinig yver getoont voor de Zeemagt, en Wy moeten met zyn Hoogheid en den Raad, met dankbaarheid erkennen, dat dezelve op een beeter voet is gebragt, maar het is 'er nog verre van daan, dat dezelve genoegzaam zoude zyn, voor het geen de veiligheid, en de bescherming van de Commercie, de Colonien, en besitting van den Staat zoude vereyschen.

Misschien is het nog tyd, maatregulen te beraamen, na de benoodigdheden van deezen tyd geschikt: Eenigheid en Cordaatheid in de Deliberatien zo wel als promtitude in de uytvoering zyn daar toe ten allerhoogsten noodig: onze situatie is zo criticq, en het gevaar daar uit voortspruytende, word van dag tot dag zo dringende, dat alle uytstel daar van ons zeer schaadelyk en ruineus zoude kunnen worden.

's GRAVENHAGE. *Brief van de Staten Gener. aen de Provincien, met de generale Petitie.*

Wy verzoeken en bidden derhalven U Wel Ed. Mog. zo wel, als alle de Bondgenooten, eindelyk eens in een serieus overleg te willen neemen de reflexien, die zyn Hoogheid en den Raad, in de hier nevensgaande Generaale Petitie aandringen, en wy wenschen dat dezelve ingang mogen vinden, en aan alle de Bondgenooten die edelmoedige gevoelens inspireeren, die het Vaderland van haar verwagt, het komt thans aan op de dierbaarste belangen, niet van eenige voordeelen of eenige verliezen, die alleen gevoelt zullen worden voor een tyd of door een gedeelte van den Staat, maar op de eer, de digniteit, en het behoud van den geheelen Staat.

Wy behooren ons Uytzigt te hebben op het toekoomende; te denken, wat de Posteriteit van ons zal oordeelen, en niet toe te laaten, dat dezelve ons ooit zal kunnen verwyten, dat Wy aan dezelve niet anders hebben overgegeeven, als een schaduw van die dierbaare Vryheid en die roemrugtige Onafhankelykheid, die onze Voorouders ten kosten van zo veele Schatten, en van zo veel Bloed hebben verkreegen.

Hier mede eindigende bidden wy God Almachtig,

Edele Mogende Heeren!

U Wel-Edele Mog. te willen houden in zyn heilige Protectie.

Uwer Ed. Mogendheden goede Vrunden de Staaten Generaal der Vereenigde Nederlanden.

Was geteekent

H. FAGEL.

AMSTELDAM.

AMSTELDAM.

Den 27 dezer Maend zyn in Zee gestoken 's Lands Oorlogschepen de Princes Royael, Schout-by-Nacht *Lodewyk* Grave *van Byland*; d'Argo, Kapt. *J. H. Kindsbergen*; de Valk, Kapt. *Willem Silvester*; alle drie naer de Middelandsche Zee: Zwieten, Kapt. *Jan Zach. Nauman*, en d'Alarm, Kapt. *J. A. Mulder*, beide naer de West-Indien; als mede eene groote menigte Koopvaerders ten getale van ruim 25 onder dit convoy. Insgelyks is ter zelfder tyd 's nachts in Zee gestoken het Amerikaensche Fregat l'Aliance, onder bevel van Kapt. *Paul Jones*. Ook nog 's Lands Oorlogschip Beverwyk, Kapt. *Justus Boot*, mede naer de West-Indien, en daerenboven wel 80 Koopvaerders naer Curaçao, St. Eustatius, Surinamen, en andere plaetsen van de West-Indien; naer Livorno, Barcelona, naer de Straet, naer Mallaga, Genua, Cadix, Sevilien, Lisbon, Brest, Rochefort, l'Orient, Bourdeaux en andere plaetsen.

Wy hebben ook te voren het Berigt of Programma van de Maetschappy ter bevordering van den Landbouw mede gedeeld: in welk ook van de toewyzing der pryzen melding is gemaekt De schryver, aen wiens verhandeling het *accesfit* of de tweede prys was toegewezen, zich hebbende aengemeld, heeft de Maetschappy het navolgende in de nieuwspapieren bekend gemaekt:

„ De Maetschappy ter bevordering van den
„ Landbouw, alhier opgericht, maekt bekend,
„ dat aen haer gebleken is, dat de Heer *Corne-*
„ *lis Peereboom*, Med. Doctor te Amsteldam,

Schry-

„ Schryver is van de Verhandeling, ten zinspreuk AM-
„ voerende: *Hoc credas jubeo, finire dolores* STEL-
„ *præteritos meditor.* Aen welke Verhandeling, DAM.
„ in haere jongstledene groote Vergadering het
„ *accesfit*, in een zilveren Medaille bestaende,
„ was toegeweezen."

Na dat het den 14 dezer Wintermaend den geheelen dag, vry sterk, by tusschenpoosen, uit het Westen en Noordwesten gewaeid hadt, begon de wind na den middag, met hevige rukken, zodanig te verheffen, dat het 's avonds by hoog water ten 8 ueren 11 minuten, reeds een storm uit het Westen waeide; staende toen het buitenwater voor deze Stad 10 duim boven peil. Ter middernacht wierden de Waterkeeringen dicht gezet en de Schutsluizen gesloten, met 15 duim water boven peil. Des nachts ten 2 ueren 21 min. laeg water, stond het 28 duimen boven peil, waer op den volgenden morgen ten 4 ueren de Nooddeuren van de Schutsluizen en Waterkeeringen, met 42 duim water boven peil, dicht gezet wierden. Den 15 des morgens by hoog water, 8 ueren 34 minuten, was het water verder tot 57 duim gereezen. En 's namiddags ten 2 ueren 41 min. laeg water, 50 duim boven peil, de wind Noordwest.

HOOGE EN LAEGE ZWALUWE.

Tot betere onderhouding en bewaernisse der visscherye in deze Heerlykheid, hebben de Raeden der Domeinen van zyne Hoogheid den Heere Prinse van Oranje en Nassau, enz. Heer van

HOOGE EN LAAGE ZWALUWE. beide de Zwaluwen, den 24 dezer Maend, de navolgende waerschouwing beraemd:

Waerschouwing nopens de visscheryen.

Wy Raaden der Domainen van Syne Hoogheid den Heere Prince van Orange en Nassau &c. &c. &c. Heer van beyde de Swaluwen, &c. &c. &c. alle die deese sullen sien ofte hooren leesen, salut! doen hier meede te weeten: Alsoo Wy met leetweesen uit de deswegens aan Ons gedaane klagten, syn ontwaar geworden dat de Binnenlandse Visseryen soo van Syne Hoogheid als van andere onder de beyde Heerlykheden de Hooge en Laage Swaluwen geleegen, tot merkelyk nadeel der Eygenaaren, Pagters en gequalificeerde Bruykers van deselve, hoe langs hoe meer door onberechtigde Persoonen bevist en byna geheel geruïneert werden, en het dierhalven nodig is daar tegens na behooren te voorsien.

So is 't, dat Wy by deesen aan een ieder, van welke Staat of Conditie hy ook soude mogen weesen, wel expresse interdiceeren en verbieden, om in eenige der Binnenlandse Visseryen of eygene soo Binnen- als Buytendykse Wateren, 't sy Kolken, Putten en Slooten, 't sy Vlieten en Wateringen, en soo aan hooggemelde Syne Hoogheid als aan anderen toebehoorende binnen de Jurisdictie der Heerlykheden de Hooge en Laage Swaluwe geleegen, sonder præallabel consent en permissie van de Eygenaars, Pagters of gequalificeerde Bruykers derselve, 't sy met Voeder Hengelroeden, Set-Angels, Schepkuylen, groote of kleyne Seegens, Wargarens, Schakels of eenig ander Viswand, hoe genaamt en waar in bestaande te bevissen, 't sy andersints te benadeelen of eenigsints te depeupleeren, alles by verbeurte en pœne als by 's Lands Placaaten daar tegen is gestatueert.

Lastende en beveelende den Baillluw van de Heerlykheden de Hooge en Laage Swaluwen, om op het geene voorsz. na behooren te vigileeren, ten dien einde de Dienaars van de Justitie geduurig en

ten minste ieder eens des weeks de Jurisdictie en Polders door en rond te gaan, en tegens de Contraventéurs van het geene voorsz. met alle vigeur sodanig te procedeeren, als volgens 's Lands Placaaten, Ordonnantien en Reglementen behoort.

HOOGE EN LAAGE ZWALUWEN.

En sal deese, ten eynde niemand hier van eenige ignorantie voorwende in de Heerlykheden de Hooge en Laage Swaluwe werden gepubliceert en geaffigeert ter Plaatse alwaar men gewoon is sodaane Publicatien en Affixien te doen. enz.

Ook hebben dezelfde Domein-Raeden het schieten van vogels enz. den 24 dezer, aldus verboden.

Waerschouwing tegens het schieten enz.

WY Raaden der Domainen van Syne Hoogheid den Heere Prince van Orange en Nassau, &c. &c. &c. Heer van beyde de Swaluwen, Kleyn Waspik en Twintighoeven, &c. &c. &c. Alle die deese sullen sien ofte hooren leesen, salut! Doen hier mede te weeten: Alsoo Wy reets zedert eenigen tyd door de gedaane klagten der Pagters van hooggemelde Syne Hoogheids Vogel- of Eende-Kooy op de Tongplaat in den verdronken Zuyd-Hollandsen Waerd syn geinformeert geworden, dat veele Persoonen ongelet de gereïtereerde Placaaten door Hun Edele Groot Mogende de Heeren Staaten van Holland en Westvriesland daar tegen geëmaneert speciaal die van den 21 July 1700, 13 February 1722 en 3 January 1760, sig niet ontsien om met sogenaemde Schiet-Schuyten en andere kleine Vaartuygjes te komen op de Landen en Slikken van en naby de voornoemde Tongplaat, en aldaar met Vogel- en andere Roers op Swanen of sogenoemde Deenen, Ganzen, Eenden en ander Gevogelte te schieten, waar door de Vogels op de gemelde Kooy in haar rust gestoort, verjaagt en anderen van daar verwydert werden tot een overgroot præjudicie van de voorsz. Pagters en van die Kooy selfs, en dat sulks hoe langs hoe meer in swang gaat.

HOOGE EN LAEGE ZWALUWEN. *Waerschouwing nopens het schieten enz.*

Soo is 't, dat Wy by desen een ieder, wie het ook soude mogen weesen, waarschouwen en gelasten om sig binnen de Jurisdictien van de Heerlykheden de Hooge en Laage Swaluwe, Kleyn Waspik en Twintighoeven, ter saake voorsz. exact te reguleeren na de bovengemelde Placaaten van den Souverain en wel in 't bysonder na die van den 21 July 1700, 13 February 1722 en 3 January 1760, alles op poene en verbeurte als by deselve Haar Edele Gr. Mog. Placaaten breeder gestatueert.

Lastende en ordonneerende dat deese niet alleen voor het tegenswoordige maar ook vervolgens jaarlyks in de maand September alomme binnen de Heerlykheden de Hooge en Laage Swaluwe en Kleyn Waspik sal werden gepubliceert en geaffigeert ter plaatse alwaar men gewoon is sodaane Publicatien en Affixien te doen. enz.

ZEELAND.

MIDDELBURG.

Ons is uit Koudekerk met zekerheid bericht, dat aldaer den 3 van deze Wintermaend de Huisvrouw van zekeren Landman, door de kundige behandeling van den Heel- en Vroedmeester op het gemelde Dorp, *Willem Cornelissen*, gelukkig is verlost van een Wanschaepen Vrucht, bestaende in twee aen elkander gegroeide kinders, zynde de zamengroeijing begonnen van het middenste gedeelte der borst, en geëindigd beneden de buik; zo laeg, dat geen onderscheid van Kunne was te bemerken. Dat Schepzel hadt volkomenlyk twee hoofden en halzen, 4 welgemaekte armen en handen, dog maer één romp, namelyk één borst en buik, rug en ruggraed. Van onder waren aen een zyde twee volkomen beenen en

voe-

voeten, maer aen de andere kant een dubbel been en één voet in een gegroeid, met tien teenen, vyf en vyf boven en aen elkander. Voorts ontdekte zig maer één nageboorte, en de Vrucht is even voor of in de geboorte gestorven, en heeft de keering moeten ondergaen. De Vrucht was lang één groote voet. De voornoemde Heel- en Vroedmeester verzekerd, dat, indien de Vrouw haer volkomen dracht hadt gehad, de ervarendste in de Vroedkunde, haer met alle oplettenheid en voorzigtigheid niet had kunnen verlossen, zonder behulp van een snydend werktuig. MIDDELBURG.

U T R E C H T.

UTRECHT.

De Staten van dezen Landen hebben den 1 dezer Wintermaend de navolgende ordonnantie op het passagegeld van Rytuigen beraemd.

De Staaten van den Landen van Utrecht, doen te weten: Dat, vermits in de Ordonnantie op het Passagie-geld van Rytuigen, den 24 January 1770 gearresteerd, verscheide pointen nadere elucidatie komen te vereischen, hun Edele Mog. dienvolgende nodig hebben geoordeeld omtrent het voorsz. Passagie-geld van Rytuigen, mits dezer nader te statueeren. *Ordonn. op 't passagegeld van rytuigen.*

Art. I.

Het Passagie-geld zal worden betaald van alle Koetsen, Kalessen, Wagens, Bolderwagens, Speelwagens van allerley soort, Chaisen, Karren, Sleden, en dergelyke Rytuigen, die te huur of op vragt gebruikt worden, ter plaatse alwaar dezelve worden bevragt, en aldus komen af te ryden, 't zy in

U-TRECHT. *Ordonn. op 't passagegeld van rytuigen.*

in de Stad en Steden, of ten Platten Lande dezer Provincie; en hetzelve eenmaal naar behoren betaald zynde, zal vervolgens binnen deze Provincie niet weder mogen gevorderd worden in eenige Stad of Plaatze, alwaar voorschreve Rytuigen verder komen te passeeren, pleisteren of vernagten. Des zullen de Stalmeesters in de Stad en Steden van de Rytuigen, by hen gehuurd om elders binnen deze Provincie haare vragt op te nemen, by hun retour aan den Passagemeester aldaar moeten vertonen, dat zyluiden ter plaatse van hunne bevragting het Passagie-geld hebben voldaan, of anders gehouden zyn het zelve aan den voornoemden Passagemeester te voldoen.

II.

Van alle ordinaire Veerwagens, niet afgehuurd zynde, en rydende van eenige Stad of Plaatse binnen deze Provincie, naar eene Stad of Plaatze mede binnen deze Provincie, zal by het afryden worden betaald drie stuivers voor ieder Persoon, except allen de ordinaris Veerwagen van Utrecht op Rhenen en vice versa, waar van, gelyk voorheen zal worden betaald vier stuivers voor ieder Persoon.

III.

Dat van alle niet afgehuurde ordinaris Veerwagens, afrydende als voorschreven naer eenig Stad of Plaatse buiten deze Provincie, zal worden betaald zes stuivers voor ieder Persoon.

IV.

Dat van alle afgehuurde Koetsen, Kalessen, Wagens, Bolderwagens, Speelwagens en andere Rytuigen, voor vier of meer Personen geschikt, en blyvende binnen deze Provincie, zal worden betaald, wanneer die des voormiddags afryden, vyftien stuivers, en nademiddag acht stuivers.

V.

Van een Chaise, als voorschreven, voordemiddags afrydende, tien stuivers, en nademiddags zes stui-

ſtuivers; doch ingevalle eenig Rytuig, waar van het Paſſage-geld voor een geheelen dag is betaald, des nademiddags voor een uur retourneert, zal het Paſſagie-geld, het welk boven de agt en zes ſtuivers daar voor is betaald, door den Admodiateur worden gereſtitueerd, gelyk ook ingevalle eenig Rytuig, nadenmiddag afrydende, des avonds van den zelven dag niet weder komt, daar van zal moeten worden betaald, of het betaalde by de te rugkomſt geſuppleerd, tot vyftien en tien ſtuivers reſpective, gelyk ook die geenen die verder komen te ryden, dan zy zich hebben aangegeven, by hunne te rugkomſt het meerder verſchuldigde zullen moeten ſuppleeren; alles op pœne van vyf-entwintig guldens, zullende den verhuurder daar voor reſponſabel zyn.

U-TRECHT. *Ordonn. op 't paſſagegeld van ryduigen.*

VI.

Van afgehuurde Koetſen, Kaleſſen, Wagens, Bolderwagens, Speelwagens, gelyk ook van alle andere Rytuigen, op vier Wielen, met vragt afrydende van eenige Stad of Plaatſe binnen deze Provincie, naar eene Stad of Plaatſe buiten deze Provincie (mids dezelve Stad of Plaatſe, ten minſten, een uur gaans verre van de eerſtgemelde Plaatſe gelegen zyn) zal voor vier of minder Perſonen betaald worden eene gulden en vier ſtuivers, en zoo meer dan vier Perſonen zich daar op bevinden, zes ſtuivers voor ieder Perſoon: dan zal van Chaiſen en diergelyke Rytuigen, op twee Wielen, en rydende als voren, betaald worden tien ſtuivers, zonder reguard te nemen hoe veele Perſonen zich daarop bevinden.

VII.

Doch zal voor de Knechts, achter op buiten, of alle afgehuurde Rytuigen (except de Chaiſes als in 't vorige Articul) geplaatſt, even als voor andere Perſonen moeten worden betaald: edoch zullen de Koetſiers, Poſtillons en Voerlieden daar onder niet begrepen zyn, gelyk ook in het getal der Paarden, die voor de Rytuigen gebruikt worden,

ten

U-TRECHT. ten dezen geen onderscheid zal worden gemaakt.

VIII.

Ordonn. op 't passagegeld van rytuigen. Het Passagie-geld der Personen, conform het 6 en 7 Articul, eens betaald zynde by het afryden, zullen de Voerluiden van zodanige Personen, die zy vervolgens onder weg opneemen, Passage-geld, als voorschreven, moeten vorderen, en by hunne terugkomst binnen 24 uuren aan den Admodiateur, of zyne Bedienden ter hand te stellen, op pæne van vyfentwintig guldens telken reize te verbeuren.

IX.

Het voorschreven Passage-geld zal niet worden verschuldigd by die geene, die hunne paarden, 't zy eigen, 't zy gehuurd, van welke de volle Impost van plaisier Paarden betaald wordt, gebruiken voor een eigen, geleend of gehuurd Rytuig, gelyk ook niet zoo wanneer zodanige Personen, by ziekte of ongemak van hunne Paarden, geheel ofte gedeeltelyk gehuurde Paarden employeeren, mits nogtans van geene meerdere Paarden zich bedienende, dan van welke de volle Impost aan den Lande wordt voldaan: Zullende buiten deze gevallen het Passagegeld ook ten vollen moeten worden betaald van eige Rytuigen, wanneer daar voor in het geheel gehuurde Paarden gebruikt worden; en zoo wanneer ten deele eige Paarden van Plaisier, of zodanige, waarvan de Impost wordt voldaan, en ten deele gehuurde Paarden voor een Rytuig gebruikt worden, zal worden betaald half Passagegeld.

X.

Alle Chaises te huur gaande, zo wel ten Platten Lande als in de Steden dezer Provincie, zullen met het Wapen der Stad of Plaatse, alwaar die t'huis behooren, en met een kenlyk Merk van den Eigenaar getekend moeten zyn, zoo dat zulks openlyk gezien kan worden, op pæne van vyf en twintig Guldens.

En zullen de Eigenaars van voornoemde Huur-

Chai-

Chaises, gelyk ook van andere Huur-Rytuigen, zelve daar mede rydende, even als alle anderen, gehouden zyn het Passagie-geld te betalen. UTRECHT.

Ordonn. op 't passagegeld van rytuigen.

XI.

Dat van het Passage-geld excmt zullen zyn niet alleen de Rytuigen in dienst van Zyne Hoogheid, den Heere Erfstadhouder, gebruikt wordende, ter occasie van Reizen van Hoogstdezelve, maar ook van Edelluiden, Officieren en minder Bedienden, Hoogstdezelve ter dier gelegenheid voorafgaande, vergezellende ofte volgende, gelyk ook van Officieren en Soldaten, die by en met hunne Compagnien op Patent naar eenige plaatsen trekken; Item alle Rytuigen uit Holland komende, en verder of wederom derwaarts rydende, schoon zy in deze Provincie vernagten, zo lange zy geen Vragt breken, en andere of meer Personen van hier voeren dan zy aangebragt hebben, en mids komende van zodanige Plaatsen in Holland, alwaar de Stichtsche Rytuigen met geen Passagie-geld worden bezwaard: Insgelyks de Paarden van Huisluiden, die hunnen Landheer naar of van zyne Landgoederen komen afhalen en weder t'huisbrengen, gelyk ook de Wagens van zodanige Huisluiden, welke uit eene affectie, zonder daar voor geld, of de waarde van dien te genieten, de goederen van hunnen Beroepenen of Vertrekkenden naar of van hunne Dorpen transporteeren, zonder dat buiten de voorschreve gevallen, iemand eenige exemtie zal mogen pretenderen, op pœne van vyftig guldens, by weigering of wanvoldoening van 't verschuldigde Passagiegeld, te verbeuten.

XII.

De Admodiateur zal gehouden zyn behoorlyke voorziening te doen, dat ten allen tyden hy zelf, of zyn bediende of gelaste, op de ordinaris Veerplaatsen en by de Poorten dezer Stad of ook der andere Steden tegenwoordig en by de hand zy, ten einde niemand door derzelver absentie in zyne reize

U-TRECHT. *Ordonn. op 't passagegeld van rytuigen.*

ze opgehouden of verkort worde: En ten einde een ieder mag konnen verzekerd zyn, dat niet meer Passagie-geld, dan behoorlyk, gevorderd wordt, zal de Admodiateur of zyn bediende verpligt zyn deze Ordonnantie, op een Bordeken geplakt, voor of in zyn huis te stellen en te houden, als mede een exemplaar daar van by zich te hebben ten allen tyde, wanneer hy eenig Passagie-geld komt te vorderen of te ontfangen, en zulks gerequireerd gereedelyk te vertonen, op pœne van vyfentwintig guldens telken reize te verbeuren.

XIII.

En zo wie bevonden zal worden van iemand meerder Passagie-geld, dan 't gene hier voren is gereguleerd, te hebben gevorderd of ontfangen, zal incurreeren een boete van vyftig guldens, boven restitutie van alle schaden en kosten, welke de genen, die door eenige onbehoorlyke afvordering worden opgehouden of benadeeld, zullen komen te lyden; zullende de Admodiateur voor zyne bedienden, in cas van onvermogen, gehouden zyn de geincurreerde boete te voldoen.

XIV.

En terwyl het voor den Admodiateur niet wel mogelyk is op alle Dorpen en Districten dezer Provincie zyne Bediendens te houden, ten einde by het bevragten der respective Rytuigen, het verschuldigde Passage-geld te ontvangen, en ook, volgens eene schikking by Ons beraamd, de Verhuurders van Paarden en Rytuigen ten platten Lande by vervolg aan den Gadermeester van hunlieder District op het einde van ieder half jaar zullen moeten aantonen, hoe veel zyluiden in het Passage-geld over den afgelopen tyd hebben verschuldigd; zo statueeren Wy by deze, dat, zo verre het Passagie-geld ten platten Lande moet worden betaald wegens het gebruik der Rytuigen, aldaar gehuurd en bevragt, ingevalle daar ter plaatse geen gelaste van den Admodiateur mogte gesteld zyn, het voorsz. Passagie-geld aan de respective Verhuurders zal moeten worden

den voldaan, welke hetzelve, na laps van ieder half jaar, wederom aan den Admodiateur zullen moeten ter hand stellen, en daar voor van denzelven eene Quitantie bekomen, gelyk de bediendens van den Admodiateur (des verzogt) van het geene aan henlieden is voldaan, insgelyks Quitantie zullen moeten geven; zullende de voorsz. Verhuurders, ingevalle kwame te blyken, dat zyluiden hier inne niet getrouwlyk hebben gehandeld, op ieder verzwegene en niet overhandigde post verbeuren, ten behoeve van den Admodiateur, eene somme van vyftig guldens, wordende ook denzelven Admodiateur wel expresselyk verboden, met iemand deswegens te accordeeren ofte composeeren, ofte met eene vaste somme wegens het Passagie-geld vry te laten, op pœne van één honderd guldens by voorn. Admodiateur telken reize te verbeuren, blyvende nochtans hier van uitgezonderd zodanige personen als op de confiniën dezer Provincie woonagtig zyn, als met dewelke de voorn. Admodiateur in redelykheid zal vermogen te accordeeren.

U-TRECHT. *Ordonn. op 't passagegeld van rytuigen.*

XV.

Alle differenten, over den inhoude dezer Ordonnantie ontstaan, zullen de plano en zonder ordinaris forme van Proces worden getermineerd, en de boetens by deze gestatueerd, in zo verre over dezelve geene byzonder dispositie is gemaakt, worden geappliceerd, een derde voor den Officier, die de Calange doen zal, een derde voor de Armen van de Plaatse, en een derde voor den Aanbrenger.

Derogeerende hier mede alle voorgaande Ordonnantien rakende het Passagie-geld van Rytuigen, bevorens gearresteerd, en reserveerende Hun Edele Mog. aan zich de veranderinge en interpretatie dezer: ordonneerende, dat dezelve alomme zal worden gepubliceerd en geaffigeerd, ter plaatse alwaar men gewoon is publicatie en affixie te doen. enz.

AMELAND.

AMELAND. De Raden der Domeinen van zyne Doorluchtige Hoogheid, den Heere Prinse van Orange en Nassau, onafhangelyk Heer van deze Vrye en Souveraine Erfheerlykheid, hebben den 17 Augustus van dit jaer de navolgende publicatie beraemd en doen afkondigen.

Public. tegens de ongeeikte vaten. Wy Raaden der Domainen van Syne Hoogheid den Heere Prince van Orange en Nassau &c. &c. &c. Onafhankelyk Heer van de Vrye en Souveraine Erf-Heerlykheid Ameland &c. &c. &c. Alle die deese sullen sien ofte hooren leesen, salut! Doen hier mede te weeten: Alsoo Wy syn geinformeert geworden, dat tot aan hier aan toe op de voornoemde Heerlykheid de Wynen, Bieren en sterke Dranken by verkoop syn uytgeslagen geworden in *ongeykte* Vaaten, en derhalven daar tegens, tot algemeen nut en welsyn, willende voorsien;

Soo is 't, dat Wy by deesen aan alle Wynverkoopers, Bierbrouwers, Bierverkoopers, Geneverstookers en Verkoopers van eenige sterke Dranken wel expresse ordonneeren, om na den 1 January des aanstaande Jaars 1780, geen Wyn, Bier, Genever of andere gedistilleerde Wateren in ander Vaatwerk uyt te slaan, dan het welke alvorens door een Geswooren Ykmeester by den Ballieu aan te stellen en in Eed te neemen, behoorlyk gevisiteert, gejusteert en geykt sal weesen, en wel op die precise Maat en groote welke in de Provincie Vriesland gebruykelyk is, by poene van thien Caroli Guldens telkens door de Contraventeurs te verbeuren, en om die hunne Vaaten voortaan om het derde Jaar op nieuws te doen visiteeren, justeren en yken, mede op verbeurte van thien Caroli Guldens voor ieder ongeykt Vat waar in Wyn, Bier,

Bier, Genever of andere gedistilleerde Wateren mogten werden uytgeslagen; sullende mitsdien de Wynkopers, Bierbrouwers, Bierverkopers, Geneverstokers en verkopers van sterke Dranken gehouden en verpligt weesen, om soo alnu of voor de eerste reyse, als vervolgens telkens om de dry Jaaren hunne voorschreve Vaten door den Geswooren Ykmeester op sodane tyden en plaatsen als den Ballieu by nadere Publicatie sal ordonneeren en doen bekent maken, invoegen voorschreven behoorlyk te doen eyken.

AMELAND. Public. tegens de ongeeikte vaten.

En, ten eynde niemand hier van eenige onwetenheid mag voorwenden, sal deese alomme op de Vrye en Souveraine Erf-Heerlykheid Ameland werden gepubliceert en geaffigeert ter plaatse alwaar men gewoon is sodane publicatien en affixien te doen. enz.

OVERYSSEL.

ZWOLLE.

Wy hebben in onze Jaerboeken van Maert en Juny, en vervolgends van Augustus bl. 813 en volgg. gezien, hoe de verdeeldheid van gevoelens der Staetsleden in deze Provincie, omtrend de zaek van Jonkheer *D. van der Capelle tot de Pol* hadt te weege gebragt, dat alle de stukken aen den Prinse Erfstadhouder wierden toegezonden, met verzoek, dat hoogstdezelve die zaek geliefde te beslissen. Dog dat Jr. V. D. CAPELLEN nodig agtte zich by een Geschrift in Grasmaend dezes jaers by den Vorst te vervoegen, tot opheldering van eenige punten van gewigt. Dat ook dezelve zich bezwaerd agtende over het bescheiden door den Stadhouder van den 19 April 1779. zich by nader Verzoekschrift by zyne Doorluchtige Hoogheid vervoegde; en van Hoogst-

ZWOLLE. denzelven hierop tot de Staten van Overyssel verwezen zynde, een nader Verzoekschrift aen Hoogstgemelde Staten inleverde. Dog omtrend het besluit op dit nader verzoekschrift was wederom groot verschil. (bl. 837). De Heeren van de Ridderschap wilden, dat het nader verzoek van Jr. *van der Capellen* zoude worden afgeslagen, en aen het Hof van Gelderland en Graefschap Zutphen de beslissing der zaeke worden overgelaten; in welk besluit egter niet alle de Leden van de Ridderschap konden instemmen. (bl. 838. 839). Ook verschilden van de Ridderschap alle de Steden Deventer, Campen, Zwol, welken in haere Stedelyke besluiten, die zy ter Vergaderinge der Staten inleverden (bl. 840-843), het voornamenlyk ongehoord agtten, dat de Ridderschap van zich kon verkrygen, om den voorslag van de Stad Deventer, houdende eene *commissie* tot minnelyke schikking, van de hand te wyzen. Tegens deze advysen der Steden deedt de Ridderschap derzelver tegen-verklaering en protest aentekenen. (bl. 844.) Doch de drie Steden bleven ook niet in gebreken, en leverden den 19 Oct. 1779 hare aentekeningen en nadrukkelyke verklaring in tegen de Ridderschap, in welke zy de haer aengetygde beschuldigingen mannelyk poogde te wederleggen en zonder heftigheid van verwytingen, die tog niets betoogen, op de Ridderschap zelve te rug te kaetsen.

Extract uit het Register der Resolutien van Ridderschap en Steden, de Staten van Overyssel.

Zwolle den 19 *October* 1779.

De Heeren Gecommitteerden uit de drie Steden hebben ter vergaderinge wederom overgegeven

ven derzelver Contra-Aantekening, tegen de Aantekening door Heeren uit de Ridderschap op den 4 Juny jongstleeden gedaan, met requisitie dat dezelve in de notulen worde geinsereert, en onder reserve van zodane aantekening, als zy Heeren omtrent de weigering van insertie op den 21 July deezes jaars, door de meerderheid van de Heeren uit de Ridderschap gedaan, zullen goed vinden in 't vervolg te geschieden.

Zwoll. Le. *Aantek. der drie Steden tegen de Ridders. wegens de zaak van Jr. v. d. Capellen.*

Fiat insertio.

De Heeren van de drie Steden, *Deventer*, *Campen* en *Zwolle*, niet alleen met de uiterste verwondering, maar ook met eene aandoening van welgegrond ongenoegen, hebbende moeten ondervinden, hoe de meerderheid van de Heeren van de Ridderschap ter laatstleden Staatsvergadering in de maand Juny dezes jaars tegenwoordig geweest zynde, hebben kunnen goedvinden by een zogenaamd Declaratoir en Advys de welgemelde drie Steden, op eene zeer ongemesureerde wyze, te insimuleeren, als of dezelven, ten aanzien van de bewuste zaak van den Heere *van der Capelle* tot den Pol, eene ongehoorde; singuliere en onbehoorlyke handelwyze hadden aangenomen; eene handelwyze, welke niet alleen zoude veroorzaaken, dat de gemeld zaak in longueur getrokken en onafgedaan gehouden wierde, maar die daar en boven eene postpositie van alle reguard en deference, welke men aan Zyne Hoogheid den Heere Prince Erfstadhouder schuldig is, zoude aanduiden, die, wat meer is, læsyf zoude zyn voor de agting en eerbied, welke men aan den Heere Erfstadhouder schuldig is, en die tevens ook strekken zoude, om de discrepances en oneenigheden tusschen de Leden van Staat hoe langer zo meer te vermeerderen; zo hebben zy niet mogen afzyn de propositien by opgemelde declaratoir vervat, zo kort doenlyk, te rencontreeren, eensdeels uit hoofde van de verpligting, waar onder zy liggen, om de agtbaarheid hunner Vergaderingen in stand te houden, en dezelve tegen alle onregt-

ZWOLLE.

Aentek. der drie Steden tegen de Ridderſ. wegens de zaek van Jr. v. d. Capellen.

matige aantygingen te vindiceren; en anderdeels op hoope, dat de Heeren van de Ridderſchap, daar door tot een juiſter inzigt van zaaken gebragt zynde, eens eindelyk bewoogen zullen worden van hunne kwalyk begreepen oppoſitie af te zien, tot het formeeren van eene concluſie, in gevolge eener naar order van den Lande met meerderheid van ſtemmen genomene Reſolutie, te coöpereeren, en in plaats van harde en verwyderende uitdrukkingen te gebruiken, eene bedaarde en regtmaatige handelwyze aan te neemen, waar door de diſcrepances en oneenigheden tuſſchen de Leden van Staat weggenomen mogten worden.

Het zal in de eerſte plaats geene lange aaneenſchakeling van redeneringen vereiſchen, om in 't helderſt licht te ſtellen, door wie van beiden, of door de meerderheid van de Heeren van de Ridderſchap, of wel door de Steden, benevens de Heeren Edelen, welken zich op den 26 Maart jongſtleden met derzelver voorſlag gevoegd hebben, het meeſte toegebragt zy, om de zaak van den Heere *van der Capellen* tot den *Pol* in *longueur* te trekken en onafgedaan te houden.

Een eenvoudig verhaal van het gepaſſeerde zal de plaats van alle redenering in dezen kunnen vervangen.

De voorſlag op den gemelden 26 Maart, door de Stad *Deventer* gedaan, en door de Steden *Campen* en *Zwolle*, benevens vyf Heeren Edelen geampleĉteerd, beſtond hoofdzaakelyk daar in; dat eene Commiſſie uit het midden der Vergaderinge zoude worden gemaakt, in het beraamen van gepaſte wegen en middelen om de zaak van welgemelden Heere *van der Capellen* uit den weg te ruimen, en tendeerende dus baarblykelyk tot niets anders, dan om op de korſt mogelykſte wyze, by wege van aſſopiatie, op eene wyze, die geſchikt konde zyn, om aan alle de Leden deze Vergadering compoſerende, genoegen te geeven, deze onaangenaame zaak een gewenſcht einde te doen bekomen. De weigering daar en tegen van de meerderheid der

Hee-

Heeren van de Ridderschap, om tot dat middel conclusie te laaten formeeren, en de voorschreevene Commissie te decerneeren, strekte even baarblykelyk, om de bewuste zaak sleepende te houden, daar de discrepances, over de manier van behandeling dier zaake tusschen de differente Leden subsisteerende, toen ten duidelykften konden doen zien, dat 'er geen korter-weg te vinden ware, ten einde het effect dier discrepances te doen ophouden, en tevens de zaak zelve tot terminatie te brengen, dan de voorgeslagen weg van assopiatie.

ZWOLLE. *Aentek. der drie Steden tegen de Riddersf. wegens de zaak van Jr.* v. d. Capellen.

Op den volgenden 27 Maart hebben de Steden herhaaldelyk geinsteerd, dat de conclusie geformeerd, en eene Commissie gemaakt zoude worden. De welgem. Heeren van de Ridderschap zyn by hunne oppositie blyven persisteeren. Het zyn derhalven wederom de Steden, welken den voortgang der zaake hebben aangedrongen, en die Heeren van de Ridderschap, welken den voortgang der zaake hebben tegen gehouden.

Vervolgens hebben de drie Steden op den 3 Juny wel geweigerd over de zaak van den Heere *van der Capellen* in eenige nadere deliberatie te treden, en dus ook om zich over den voorslag, vervat by de Missive van zyne Hoogheid den Heere Prince Erfstadhouder, eenigerwyze uit te laaten, alvoorens de welgemelde Heeren van de Ridderschap tot het neemen van de meergedagte Conclusie zouden weezen toegetreeden; doch niets zoude onbillyker zyn, dan deze handelwyze als de oorzaak van het in *longueur* trekken der zaak van den Heere *van der Capellen* te willen voorstellen. Inderdaad kan deze handelwyze niet anders aangemerkt worden, dan als een noodwendig gevolg van die der welgemelde Heeren van de Ridderschap in het weigeren om tot het formeeren der bewuste Conclusie ingevolge de wettig genomen Resolutie te concurreeren; dus is het geheele retardement hier al wederom in het gedrag van die Heeren uit de Ridderschap te zoeken.

ZWOLLE. Aentek. der drie Steden tegen de Ridderschap wegens de zaek van Jr. v. d. Capellen.

De Heeren van de Steden eenmaal begreepen hebbende, gelyk zy wezenlyk op de onwederspreekelykste gronden hebben begreepen, dat door het niet formeeren van zodanig een Conclusie, op eene met eene evidente meerderheid genomene Resolutie, de orde van de Provinciale regeering en de aloude rechten hunner Steden gevaar zouden loopen van gesubverteerd te worden, waren in geene mogelykheid, om van hunne susterue in dezen af te zien, zonder zich aan de rechtmaatige beschuldiging bloot te stellen, dat zy die orde van regeering en die aloude rechten, welker bewaaring en handhaving zy jaarlyks zo plegtig beloven moeten, met geopende oogen hadden laaten fluctueeren: en het afdoen der zaak van den Heere *van der Capellen*, hoe wenschelyk dit voor het overige ook mooge aangemerkt worden, kon nimmer als een stuk van 't eerste gewigt by hun in aanschouw komen, zo dra dingen van een zo veel grooter belang daar tegen in de weegschaal gelegd waren. Het zyn de meergemelde Heeren uit de Ridderschap en die alleen, welken dit in *longueur* trekken hadden kunnen en moeten voorkomen door hoe eer zo beter van eene oppositie af te zien, waar voor zy geen eene enkele reden, zelfs geen enkele schynreden hebben weeten te allegeeren.

Hebben dan de Heeren van de Steden in dezen niets gedaan, dan het geen zy tot Conservatie van de oude Regeeringsvorm van den Lande en van de welhergebragte rechten hunner Steden onvermydelyk verplicht waren, zo kan daar uit, in de tweede plaats, aanstonds blyken, met welk recht de harde en aanstootelyke beschuldiging, al of zy *met postpositie van alle reguard en deference, læsyf voor de agting en eerbied, welke men aan den Heere Erfstadhouder schuldig is,* gehandeld hadden, aan hun voorgeworpen kan worden. Zy vertrouwen dat zyne Hoogheid, aan wien de handhaving der Constitutie van den Lande in 't algemeen, en der rechten en voorrechten van de respective Leden van

dien

dien in 't byzonder, zo eminentelyk is toever trouwd, nimmer een gedrag zal kunnen afkeuren, het welk ingericht is om die Constitutie, rechten en voorrechten ongeschonden te bewaaren, en waar by tevens de eigene vermaaning van zyne Hoogheid in Hoogstdeszelfs bekende Missive van den 23 January 1772 vervat, en op onwrikbaare gronden steunende, met zo veel eerbied is in 't ooge gehouden. Indien zyne Hoogheid ergens gebrek aan reguard en deference, aan agting en eerbied vinden wilde, zoude het zekerlyk zyn moeten in de manier van handelen der welgemelde Heeren uit de Ridderschap, welken noch aan die zo serieuse en heilzaame vermaning, noch aan de baarblykelykheid van de usance in dezen, waar van veelen dier Heeren niet kunnen onkundig zyn, noch aan het uitdrukkelyk declaratoir van Ridderschap en Steden de dato den 4 April 1779, hebben kunnen goedvinden te defereeren.

ZWOLLE. *Aentek. der drie Steden tegen de Ridderf. wegens de zaek van Jr.* V.D. CAPELLEN.

Het kan toch van geen klem ter waereld zyn op dit punt aan te voeren, dat by Resolutie van Ridderschap en Steden, op den 27 Maart jongstleeden, de Heeren Ordinaris Gedeputeerden zyn geauthoriseerd, om de advisen en considieratien der differente Leden aan zyne Hoogheid by Missive te adresseren, met verzoek, dat, dezelve gezien en geëxamineert zynde, op de Requeste van den Heere *van der Capellen*, by Hoogstdenzelve zodanig zouden worden gedisponeerd, als Hoogstdeszelfs hooge wysheid zoude bevinden te behooren, en deze Resolutie dan zo te willen tourneeren, als of daar by de geheele dispositie over de zaak van den Heere *van der Capellen* aan zyne Hoogheid was opgedragen: want, daar de Heeren van de Steden in die zelfde Sessie, ja zelfs maar een oogenblik te vooren, ten aanzien der oppositie van de meerderheid der Heeren van de Ridderschap, hadden verklaard zich wel niet te willen onttrekken, om verder over de zaaken, zo als nog ter deliberatie van de Vergadering zouden gebragt wor-

ZWOLLE.

Aentek. der drie Steden tegen de Ridderſ. wegens de zaek van Jr. v. d. Capellen.

den, te helpen reſolveren; edoch niet dan onder wel expres proteſt van zich hier door in geenerhande manieren te willen hebben of te houden gepræjudiceerd, zo zou 'er naauwlyks iets abſurder wezen uit te denken, dan dat zy in het volgend oogenblik die gantſche declaratie en dat gantſche Proteſt zouden hebben uit het ooge verlooren, en, door 't neemen van eene Reſolutie, waar door hetzelve geheel kragteloos moeſt gemaakt worden, verydeld. Indien de uiterſte overyling, waarmede deze zogenaamde Declaratie en Advis van welgemelde Heeren uit de Ridderſchap, uitwyzens derzelver in 't ooge loopende incohærentie, is opgeſteld, aen die Heeren den tyd gelaten hadden, om op den wezenlyken teneur der voorſchrevene auctoriſatie op de Heeren Gedeputeerden ten fine van reſcriptie bedaardelyk agt te geven, zouden zy zig hebben moeten herinneren, dat zyne Hoogheid by deszelfs Miſſive van den 8 February 1779 niet anders had verzogt, dan dat Ridderſchap en Steden hem Heere Prince Erfſtadhouder wilden mededeelen derzelver Conſideratien nopens de Diſpoſitie, die Hoogſtgedagte zyne Hoogheid op het Requeſt van den Heere *van der Capellen* zouden kunnen verleenen: en deeze herinnering moeſt hun Heeren noodwendig hebben doen bezeffen, dat de voorſchrevene auctoriſatie op de Heeren Gedeputeerden van den 27 Maart, (ten zy men Ridderſchap en Steden in de abſurditeit wilden doen vallen van te antwoorden op 't geene niet gevraegd werdt) niet anders kan uitgelegd worden, dan dezen zin te hebben, dat daar de verſchillendheid der ſentimenten van de Leden der Vergaderinge niet toeliet aan zyne Hoogheid, op naam van Ridderſchap en Steden in 't gemeen, de verzogte Conſideratien mede te deelen, men dieshalven oordeelde niet meer te kunnen doen, dan aan Hoogſtdenzelven alle die diverſe ſentimenten toe te zenden, en voorts aan Hoogſtdeszelfs eigen hooge wysheid over te laten, wat op dat Requeſt beſt diende te worden gediſpo-

sponeerd. Indien die zelfde gepassioneerde overyling hun Heeren niet belet had op de Missive zelve van zyne Hoogheid van den 12 April 1779 behoorlyk agt te geven, zouden zy hebben moeten bemerken, dat Hoogstdezelve de Missive van de Heeren Ordinaris Gedeputeerden, in gevolge voorschrevene auctorisatie van den 27 Maart geschreven, ook juist zo heeft opgevat, en ten gevolge daar van niets meer gedaan, dan een zekeren voorslag ter Deliberatie van Ridderschap en Steden te leggen, of aan dezelven in bedenking te geven: en dit zoude hun Heeren dan de Contradictie bespaard hebben, welke in derzelver zogenaamde Declaratie en Advis zo zichtbaar doorstraalt, van dien voorslag van den Heeren Erfstadhouder, dan eens met deszelfs waren naam van een voorslag te doopen, en dan eens als ware het eene Dispositie op te disschen.

ZWOLLE. *Aantek. der drie Steden tegen de Ridders. wegens de zaak van Jr. v. d. Capellen.*

Boven en behalven alle deze zo stringente Consideratien valt het moeilyk te begrypen, hoe men aan Ridderschap en Steden de intentie zoude kunnen toeschryven, van aan den Heere Prince Erfstadhouder op te dragen de Dispositie op een Request, welk aan zyne Hoogheid zelve was gepræsenteerd, en waarop Hoogstdezelve gevoeglyk, buiten eenige opdragt, zodanig appoinctement konde verleenen, als hy Hoogst-wyzelyk zoude oordeelen te behooren. Dat zyne Hoogheid met het afgeven van dit appoinctement heeft gelieven te superfederen, tot dat Hoogstdezelve daar over de Consideratien der Staaten had ingenoomen, konde hier in geene de minste verandering te wege brengen: en dat zyne Hoogheid vervolgens dit appoinctemet in diervoegen heeft gelieven in te richten, dat daar in een voorslag aan Ridderschap en Steden vervat wierde, konde nimmer ten oogmerke hebben te derogeeren aan de vrye Deliberatien van Ridderschap en Steden in 't gemeen, of van de Steden in 't bizonder; als welke, zo dra zy zulks, zonder op haare welhergebragte rechten en

ZWOLLE. privilegiën inbreuk te lyden, kunnen doen, zullen moeten in deliberatie leggen, in hoe verre in dien bemiddelenden voorslag van welgemelde Zyne Hoogheid, conform de rechten omtrent de manier van procedeeren in deze Provincie vastgesteld, zal kunnen worden getreden.

Aentek. der drie Steden tegen de Ridders. wegens de zaak van Jr. v. d. Capellen.

De Heeren van de Steden leven in de gegronde hoop, dat de welgemelde Heeren uit de Ridderschap, de voorschrevene redenen met ter zyde stelling van allen drift, en zonder overhaasting, overwoogen hebbende, billyk genoeg zyn zullen, om van hunne tot hier toe voortgezette kwalyk beradene oppositie af te zien, en dus geene verdere gelegenheid te geven tot die vermeerdering der discrepances en oneenigheden tusschen de Leden van Staat, met welke zy de Steden zo zeer buiten alle reden hebben beschuldigd. De Heeren van de Steden durven gerustelyk aan elken onzydigen ter beoordeeling, overlaten, of de voorslag door hen gedaan, en door de meerderheid der Staatsvergadering geamplecteerd, om eene minnelyke assopiatie te tenteeren van eene zaak, die reeds zo veele discrepances tusschen de Leden heeft te wege gebragt, en van die natuur is, dat ze veelligt nog meer anderen zoude kunnen veroorzaken, ooit gezegd kan worden te strekken, om die discrepances te vermeerderen; en of niet zulk eene beschuldiging met veel beter recht is toe te passen op die Heeren uit de Ridderschap, welken zo halstarrig geweigerd hebben, de Resolutie, ingevolge van dien voorslag wettig genomen, behoorlyke uitvoering te doen geworden. Zulk eene weigering had de Steden buiten tegenspraak gewettigd, om alle Deliberatien, waar over zy ook wezen mogten, tot dat dezelve was opgeheven, volstrektelyk te declineeren; en dat zy dit niet gedaan hebben geeft de doorslaandste blyken aan de hand van haare zugt om de eensgezindheid tusschen de Leden van deze Vergadering, zo veel in haar is, te cultiveeren.

Ook willen zy, om alnog te toonen, hoe zeer

die eensgezindheid haar ten harte gaat, wel voor-onderstellen, dat de harde, ongepaste en zo zeer tot verwydering strekkende uitdrukkingen, waarmede het zogenaamde Declaratoir en Advis van die Heeren is opgevuld, meer aan inattentie dan aan opzettelykheid, meer aan overyling, dan aan beraad, zyn toe te schryven: Zy willen dit te liever onderstellen, nadien de verwarde en van allen zamenhang ontbloote manier, waarop dit Declaratoir is ingesteld, de duidelyke merktekenen van zulk eene driftige zorgeloosheid schynt te annonceeren: en om deze reden zullen zy Heeren, wel verre van daar in de welgemelde Heeren uit de Ridderschap na te volgen, en dus tot vergrooting der oneenigheden mede te werken, by deze hun afgeperste verdediging van hun gedrag niets anders byvoegen, dan de herhaelde wensch, dat dezelve strekken moge om die Heeren tot een rechtmatiger inzicht in den staat van zaaken, en door dien weg tot een rechtmatiger handelwyze, in dezen te brengen.

ZWOLLE. *Aentek. der drie Steden tegen de Ridders. wegens de zaek van Jr.* v. d. CAPELLEN.

Waarop zynde gedelibereerd, is dezelve Contra-Aentekening door de Heeren van de Ridderschap overgenomen.

Onderwyl keerde zich Jonkheer VAN DER CAPELLEN den 19 October wederom tot de Staten by het volgend Geschrift:

EDELE MOG. HEEREN!

Myne Heeren Ridderschap en Steden de Staaten van Overyssel.

De Ondergetekende hadt de Eer U Edele Mog. in zyn addres van den 19 February dezes jaars, op de allerovertuigendste wyze te toonen, dat de berugte Resolutie van 1631, verre van, zoo als sommigen geliefden voor te geeven, een zogenaemd

ZWOLLE.

Req. of Memor. van Jr. v. d. Capellen aen de Staten.

naemd *Chartebel* te zyn, wel degelyk, wat de verbetering der Tractementen van de Heeren Drosten betreft, was ten uitvoer gebragt, ja noch werkelyk tot deeze uure toe ten voordeele van de Heeren opereerde.

De Gezwooren Gemeente der Stad Deventer, dat agtbaar Corps, waaraan de Ingezetenen des Platten Lands deezer Provincie en allen, die in derzelver lôt eenig deel neemen, den duurzaamsten lof en erkentenis schuldig zyn, toonden vervolgens in haare mannelyke en thans alom bekende Propositie, uit de concordaten van dien tyd opgemaakt, wat in en na den jaare 1631 eigenlyk was voorgevallen; wat het regte oogmerk dier Resolutie zy geweest, en onder welke verplichting, met betrekking tot het maintineeren van der Huislieden Vryheid van Drostendiensten &c. Ridderschap en Steden zich toen hebben gebragt. Het stuk van de onwettigheid dier meergenoemde Diensten is derhalven thans tot zulk eenen trap van klaerblykelykheid gebragt, dat de Ondergetekende zich zoude kunnen dispenseeren van zich daar verder over uit te laten.

Doch, naardien men tot heden byna algemeen in eenen waan is geweest (van welken de Ondergetekende zelf niet bevryd is gebleeven) dat, namelyk, onze Ingezetenen des Platten Lands, voor 1631 diensten *schuldig* zyn geweest, en dat, by gevolg, de dispositie van Ridderschap en Steden van den 18 Maart van dat jaar werkelyk eene Vrylating, eene Privilegie, eene Charter of Handvest zou zyn; zo als 't de Ondergetekende in zyn Vertoog insgelyks abusieve genoemd heeft: Zo kan hy, wien alles, wat tot dit onderwerp betrekkelyk is, in zynen tegenwoordigen toestand van zeer naby raakt, niet afzyn U Ed. Mog open te leggen, wat oudtyds in deezen het recht van den Landheer; wat dat der Vrye Ingezetenen zy geweest; en welk gezag de Drosten, in 't oude Landrecht Amptluiden genaamd, over hen hebben mogen oeffenen.

WINHOFF, in zyn *Landrecht van Averijssel*, gedrukt te Deventer Anno 1559. *Part.* 1 *Art.* 17. *in Commentario*, (vide Bylagen No. 1 (*), leert ons, dat des *Heeren* zaaken en des *Landes* zaaken (gelyk ze uit haaren eigen aart ook werkelyk niet dezelfde zyn) voormaals *van elkanderen waren gescheiden ende gedeeld, ende een ieder zyne maete hadden.*

ZWOLLE. *Req. of Memo. van Jr.* v. d. Capellen *aen de Staten.*

Men kon den Landsheer derhalven in tweederlei betrekking dienen, of als *Landsheer* of als *Particulier.*

In de eerste qualiteit aangemerkt dienden hem de Edelen, voormaals *Dienstluyden* genaamd, en wel met *Krygsdiensten.*

De

(*) *Extract uit het Landrecht van Averijssel tho samen gebracht vnde vthgelecht, door Melchior Winhoff. Gedruckt tho Deventer, Anno* 1559.

No. 1.

EERSTE DEEL, Art. 17.

Dauid.

Item so en sollen wy inn thoekomenen tyden vnse leen mannen offte vnse mansmannen nicht belastenn met vnbehoerlicke denste tho doene offte doen doene, *buten* den palen vnses stichtes, in saken die vnses gemeynen Lande *nicht* an en gaen.

Commentarius van WINHOFF.

Volghet dat vyffte priuilegieum, mede die densten den die denstluyden schuldich eren Heren als bauen gesecht, specificeert vnde vthgelecht wert, wodanich dat hie (*sie*) syn solle, nemlick *binnen* vnd *nicht* buten Landes, Ten weer dat vyant, Roff eder brant in den Lande were, dat men blickende schyn volghede, offte andere des Landes saken vnde noot folkes worden eyschen, Vnde alsso syn des *Heren* saken vnde des *Landes* van eyn anderen gescheyden vnde gedeelt, vnde hefft eyn jder syne mate, wo dat ock die Feudiste tracteren in *c. j.* § *similiter de capitulis Conradi*, & *c. j.* §. *firmiter, de prohib. feud. alien. per frid.* vnde op anderen oerden.

ZWOLLE.

Req. of Memor. van Jr. v. d. Capellen aan de Staten.

werk zyner *Eigene* of *Hoorige* Luiden, die onder verbeurte van breuken verplicht waren *des Heeren Camergewant, boy, torff, berningen en andere dingen te voeren en anderen dienst te doen*, zo als U Ed. Mog. gelieven te zien in den Pandbrief de Ao. 1336, waar by *Bisschop Johan van Diest* geheel Overyssel, uitgezonderd Campen en Diepenheim, aan *Reinold Grave van Gelder* verpand heeft, te vinden by DUMBAR *Anal.* T. 2. p. 259; als ook in 't 6de Art. van 't *Hofhoorig Recht van Twente*, agter 't Landrecht dezer Provincie, omtrent welken Pandbrief U Ed. Mog. gelieven aan te merken, dat in denzelven enkel van de diensten der *Hoorige* Lieden wordt gesprooken, en dat de diensten der overige Vrye Ingezetenen des Platten Lands, indien ze toen ter tyd reeds in gebruik waren geweest, dewyl toch allerlei revenuen, regten, voordeelen &c. op 't allernaauwkeurigste gespecificeerd zyn, noodzaaklyk moeten, jaa zeer zeeker zouden zyn opgeteld geworden, of onder het geene in Pandschap overgegeven, of onder 't geene door den Bisschop uit dezelve voorbehouden werdt. Dit zwygen wordt hier derhalven een stellig bewys.

Wat nu de *Amptluiden* of Drosten aangaat; deze hebben al zeer vroeg gepoogd *diensten, Sittelgeld, garven of zand, booi, vlas, schapen, torf, hout en andere* Eeden van de Ingezetenen te trekken; doch hoe ernstig door Bisschop *David van Burgundie*, die in zynen Landbrief de Ao. 1477 verklaarde, geene gewoonte van dien aart *op zyner onderzaaten goederen gelegd te* willen *hebben*, en vervolgends, in den Jaare 1541. door den Heere Stadhouder *Maximiliaan van Egmond*, op eene regt lofly-

solle, Vnd wanneer die opgebadet is, vnd vth trecken sal, daer sollen die Richteren vnde Schulten by syn, ellick bi den synen, vnde ein ieder sal hebben des dages drie stuuer Brabensch, die betalen sollen die gene die tho huesz bliuen, Vnd so ene lifschade lede den schaden sal ock betalen die gemeyne Buerschop, dat hie voer vthgewest, elck na synen guden na wideren ynholde voergemelte Landtbreues.

lyke wyze, tegen alle deeze inkruipsels en afpersingen is gewaakt, zullen U Ed. Mog. vinden onder No. 3 (*); daar U Ed. Mog. verder zullen ge-

ZWOLLE. *Req. of Memor. van Jr. v. d. Capellen aen de Staten.*

(*) No. 3. TWEDE DEEL, Art. 7.

David.

Item, die *Amptluyde*, offte Richters, sollen geene Sitters hebben, noch niemant laten aff kopen, jaerlykes *Sittegelt* tho geuen, offte *denst* daer voer tho deene.

Ock en sollen vnse Ondersaten offt Huyszluyden nit schuldich, noch geholden wesen in eniger wysz den Denaren, van vnsen Amptluyden und Richteren, enige garuen offt saet tho geuen, *want wy geene gewoente van den vp, vnse Vndersaten guederen ghelecht willen hebben.*

Deeze Reformatie op het oude Landrecht is gemaekt Ao. 1541. onder het Stadhouderschap van Maximiliaen van Egmont.

Art. 8.

Nye reformation.

Op dessen voergaenden artikel, is verklaert, dz die AMPTLUDEN vnd RICHTERS ock gheen garuen, hoy, flas, schape, torff, holt, offte *ander bede* hebben offte bidden sollen, wie daer tegens dede, hie wer Pastoer, Richter, Vnderrichter, Coester, offte *iemandt* anders, sal tot etliker tydt verboert hebben twee olde schilden, so wal die *geuer*, alles tot behoeff des Heren van den Lande, die helffte, vnd die ander helffte, den Lande edder Gruntheren.

Commentarius van WINHOFF *over deeze Articulen.*

Ten sestenn, sollen die *Amptluyden* vnd *Richteren* geen *Sitters* hebben, noch die *Undersaten* belasten, met *beden* offte *densten*, Sitters sint hier die van den Amptluydenn beschoent, vnde fry geholden werden in Heren offte Landes densten vnde anderen vpbadingen, vnde die seluen sitten alsso eyn deels by jaer gelde, eyn deels daer na dat die tydt vnde nodtrufft sick begifft, Aldus vint men, dat die giricheyt in allen orden ere platz gewinnet, sal die Heer vnde Landtschap deenst hebben, so wort hi van den Amptluyden vnd Richteren vntruwelick vndergeschlagen, vnd verkofft.

 wil

ZWOLLE. gelieven op te merken, hoe onbevoegd, ten tyde van onzen vermaarden Rechtsgeleerden, den cor- daa-

Req. of Memor. van Jr. v. d. Capellen aen de Staten.

wil die Amptman denst hebben vnd nicht kopen offte huyren, so is men met den *beden* in den velde, bederuet men genen denst, so is anders wat tho bidden voer handen, wo in den achten Artickel vermeldet, vnde dewyle *dusdanige beede dwanck vnde fruchten mede brengen vnd den Vndersaten nicht doeren verweygert werden*, Ist noedich die aff tho stellen, vnde die giericheyt tho moeten, daerumme sint desse artickelen vpgerichtet, dat beneven steet Keyserlike *a* May. vermanet, gebot vnd beuelt, drowet vnd wyl, dat die Ouericheiden Amptluede vnd richter hoer hande gade, vnde der Keyserlicke May. vnde dem Rechte, reyn holden sollen vnde bewaren, van alle *vnordentlicken* vnd *vnrechten gewyn*, also dat sie nicht allene *geene bede* sollen hebben, noch denste, sunder dat sie gaar vnd gans giften *b* offten geschenck nicht entfangen offte nemen.

Item dat sie in dem Lande, daer sie eer Ampt und befel hebben, nicht kopen offte handelen, anders dan sie tot erer nodtrofft bederuen, Item nicht tymmeren noch hiliken sollen, vnde dat by groten broeken vnde penen, *c* Wante met vnde doer sodane saken werden die vndersaten beswaert vnde (dat schedelieker vnd boeser is) dat recht vele gehat vnde verkofft. Auerst wat helpet vele Ludens vnde beyerens, daer is niemand die ein oer dar tho leent, Nu steet men na Ampte dat men daer doer enen guden hilick doen mochte, die nu befeel hebben die konnen die grunde in den Lande kope, Die by den Ampte is, die hefft die *denste*, *vnd bede*, vnd kan *kostlike huesen bouwen*, Ja yd is geed *huesserlick* offte *vernufftich* man geachtet, die nicht na Ampte stet, offte die seluen nicht weet met *beden*, met *densten*, met *nien funden* sick gebruken alles contrary den gemeenen rechten vnde *Landtrechten*. Eynen yderen doet dat gewin sachte, eyn yder wil na der Koepstadt *Auaritia*,

a In auth. de mand. prin. §. oportet.

b L. plebiscito ff. de off. præsid. L. j. C. de contr. Iud.

c L. non licet, & L. qui officij ff. de contr. emp. L. si quis officium ff. de ritu nupt. L. j. C. si rect. prou. vel ad eum perti L. j. C. vt omnes iudices tam ciuil. L. consiliarios C. de affect. & domest. Dicta L. j. de contr. iud.

daaten *Winhoff*, de Amptluiden of Drosten gerekend wierden om *eenigerlei diensten*, Hunnenthalve, dat is tot hun *eigen* en niet tot *des gemeenen Landes voordeel*, te mogen eischen, dat het aan de Ingezetenen toen ter tyd, te weten by de nieuwe Reformatie op het Landrecht de Ao. 1541, op eene poe- ZWOLLE. *Req. of Memor. van Jr.* v. d. Capellen *aen de Staten.*

sis, tho der Moder die alle bosheit tho kope vnd veile hefft, Ein ider lopet vnd yllet, dat schip wil vant Lant, dat ys guet windt, then *dueuelsvort*.

Nu segge, diewile dat Recht nicht gehanthavet wort, vnd die missbrueck alle dage auerhant nimpt, wat batet dan den seluen tho straffen, vnd tho beklagen, wat helpet dat die Landtbrieff, vnde güde gesette gegeuenn, wat is met dessen worden, anders dan vndanck tho verdenen? Darup wettet ten ersten, Dat ein groet koestlick dinck vnd gaue Gades is gude gesette *a* und rechte to hebben, daerna dat *ein ider schuldig des Landes beste to doene, die Warheit seggen, dat gesette vnd recht vor den dag to bringen, vnd den misbrueck entegen to gan so vil in em is.* Willen dan die gene, den die macht gegeuen, dat Regiment vnd die execution beualen, daer nicht bystaen noch hant an holden, so sal vnd mach die sake Gade beualen syn, die kan vnd wil die *Auertreder* straffen, dat veruallen gesette, und recht restitueren, die herten der Heren verwecken, vmme Landt vnde Luden, in freden vnd rechte tho vnderholden, vnde is dem na vele an gude Gesette, vnde rechte gelegen, vnde alsso vele, dat jdt weynich luyde begrypen, vnde verstaen moegen, daerumme sollen die verstendigen, voer die seluigen, vth beuel Keyserliker *a* Majestaet, vnsen Gade vnde Salichmaker Jesu Christo, Laue gesenge singen, vnde dancken, want wy daer doer met frede in den Lande wonen, vnse guder ghenetenn vnde gebrucken, vnde die Ouerichheden gerecht syn.

In den. viij. Artikel salstu mercken vnde verstaen, wo die Artikel van *Denst und Bede* extendert wert, Tho weten van den *Amptluyden* und *Richters*, vp *alle* die gene, die beuel van eniger gemeente hebben, dat sy *geestelick* offte *wertlick* vnd dat sie *generleye Bede* hebben sollen, in wat *manieren* vnd *dingen* dat syn mochte, sonder met eren leene tho freden wesen.

a L. 4. ff. de legib.

ZWOLLE.

Req. of Memor. van Jr. v. d. Capellen aen de Staten.

pœnaliteit van *twee olde schilden*, zo wel door de *neemer* als door den *geever* te verbeuren, uitdruklyk is *verboden* geworden aan die Heeren eenige zelfs *vrywillige* beden toe te staan, zeggende *Winhoff* in zynen Commentarius op die plaatsen: *dat dusdanige beden dwang ende vreeze mede brengen, ende van de onderzaaten niet durven verweigerd worden, en 't derhalven nodig is dezelven te verbieden, en de gierigheid te keer te gaan.*

Het blykt derhalven, dat *alle die diensten, gratuiteiten, vereeringen*, of wat de Heeren Drosten, onder die of andere benamingen, weleer mogten *getrokken* ofte *genooten* hebben, nooit anders dan tegen de stelligste wetten ingedrongene misbruiken zyn geweest; dat zy Heeren, bygevolge, in 1631. van dit alles afstaande, niet kunnen gezegt worden eene opoffering van wel en wettig bezetene voordeelen, aan hunne ampten verknogt, gedaan te hebben; neenmaar, dat Ridderschap en Steden toen eeniglyk alles wederom op den ouden voet hebben zoeken te brengen; de reeds ingewortelde misbruiken, zo veel de aart der nieuwe Regeeringsform, daar de Heeren Drosten natuurlykerwyze vry meer invloeds in hadden dan in de voorige, toeliet, te weeren, en de goede Ingezetenen des Platten Lands onzer Provincie, ware 't mogelyk, in dien staat van vryheid en onafhanglykheid te herstellen, dien ze onder de voorige Lands-Heeren — onder een *Karel* — zelfs onder een *Philips*, dien men om dwingelandy heeft moeten verjaagen, steeds hadden mogen genieten.

Dit alles zoo zynde, Ed. Mogende Heeren! als als het is, zo vraagt den Ondergetekende billykerwyze: Waarin is toch zyne schuld gelegen? — Wat heeft hy misdaan? — Waarom wordt hy als een onwaardig Lid, zonder forme van proces, *feitelyk* en dus *wederrechtelyk*, van 't voorrecht zyner geboorte beroofd, uit Uwer Ed. Mog. Vergaderingen gehouden, en dat nog wel na dat de bedreigde *actie van injurie* reeds lang is *gepræscribeert*? — Waarmede toch heeft hy eene veel ongunstiger

ger behandeling kunnen verdienen dan voormaals den Heere Drofte van Salland, *Rutger van Haersolte*, is wedervaren, dien men, terwyl hy, wegens *crimen læsæ Majestatis* in zyne qualiteit als Drost zullende hebben begaan, geactioneerd wierd, wel de functien van zyn Drostampt heeft geinterdiceerd, *doch ongeprajudiceerd zyne Comparitie als Edelman*; vide Bylagen No. 4 (*), en aldaar de Re-

ZWOLLE. *Req. of Memor. van Jr.* v. d. Capellen *aan de Staten.*

(*) *Extract uit het Register der Resolutien van Ridderschap en Steden de Staaten van Overyssel.*

Campen den 22 *April* 1668.

Ridderschap ende Steden verstaan, dat de Heer *Drost van Sallandt*, op 't voorgestelde ende overgegevene van de Heeren Gecommitteerden van *Campen*, zich zal hebben te *purgeeren*.

Den 28 *April.*

Rypelyk gedelibereert over de *purge* van den Heere *Drost van Sallandt*, wordt verstaan, dat gemelte Heer voor en ten genoegen van Ridderschap ende Steden, zich zal hebben te *purgeeren*, zulx staande Vergaderinge, is 't doenlyk, zoo niet, dat dezelve tyd begeerde, wordt zulx toegestaan; zoo nogthans, dat ondertusschen zich van Vergaderingen van Ridderschap ende Steden zal hebben te ontholden.

Den 4 *Mey.*

Is goedgevonden te schryven aan de Heere *Drost van Sallandt*, dat zyn Ed. aan deeze Vergaderinge van Ridderschap ende Steden zal geven *satisfactie*, over die by denzelven uitgeschrevene *separate* Vergaderinge binnen *Zwolle*.

Den 8 *May.*

Alzoo de Heer *Drost van Sallandt* staande Vergaderinge zyne *purge* niet heeft geliefd te doen, ende het gebeurde, dat zyn Ed. na 't scheiden van de Vergaderinge zulx kwam voor te neemen, wordt gemelte Advocaet *Tollius* geauthoriseert, daar op te doen als het behoord, wordende de Gedeputeerden geauthoriseert de stukken in te neemen.

ZWOLLE. Resol. van den 5 Nov. 1668. Zoo heilig werdt, zelfs in dien tyd van beroerte, der Edelen aangebooren Regt

Req. of Memor. van Jr. v. d. Capellen aen de Staten.

Den 5 November.

Gehoord het Rapport van de Gecommitteerden van Ridderschap ende Steden tot het holden van conferentien met de Heeren *Bentinck* tot *Werckeren*, *Anthony van Haersolte* tot *Elsen*, en de Gecommitteerden van de Stad van *Zwolle*, over die saake van de *Drost van Sallandt*, ende aankleven van dien gesteld.

Welke Conferentien vrugteloos afgeloopen zynde, verstaan Ridderschap ende Steden, den Heer *Rutger van Haersolte* tot *Haerst* zyne functien van 't Drostampt van Sallandt te interdiceeren, ende zyn tractementen ende emolumenten daar toe staande t'onttrekken, gelyk hem zulx geinterdiceert ende onttrokken worden mits deezen, latende het verdere aan de Justitie ofte Claringe na Landrechte, *ende zyne Comparitie als Edelman by deezen ongepræjudiceert*, en zal staande de Vergaderinge een Verwalter worden gesteld.

Den 13 *November*, zynde Ridderschap en Steden in Claeringe vergaderd.

Alzoo *Philippus Theodorus Tollius*, als Advocaat van de Provincie, by Wasteickenen voor den Dinckwaerder ende Coernoten van den Hoogebancke van Justicie heeft doen Laden ende Citeeren de Heere *Rutger van Haersolte* tot *Haerst*, vervolchlyk ingelevert Aansprake ende op de publicq proclama niemand gecompareert, door den Ordeldraeger Advis van Rechtgepromoveerden over de zaecken genomen, daar by verstaan dat een Quæstie *de Crimine læsæ Majestatis* door een Riddermatige deezer Provincie prætenselyck begaan, niet voor de Hoogebancke van Justitie bekleedt door een Dingwaerder en Coernoten, maar in Claringen voor Ridderschap ende Steden behoorde gedecideerd te werden, ten zy haar Ed. Mog. zulx deze Bancke speciaal geliefden te gelasten, ende daer toe te authoriseeren, hebben Ridderschap ende Steden, na doorlezinge der Stucken, ende rype deliberatie van zaecken, in *contumaciam* voor af verstaan ende gedecreteert, dat, dewyle in de zaecke van de Heer *Rutger van Haersolte* tot *Haerst* reproductien van getuigenissen zyn geschiedt, dat deeze zaecke voor de Hooge Bancke van Justicie bekleedt door den Dinckwaerder ende Coernooten, daar toe dezelve mits dezen wordt

Regt van Comparitie ten Landdage geweigerd! — Dan de Ondergetekende zal zich daar thans niet verder over uitlaten. De gevolgen van zyn wedervaren geeft hy aan Uwer Ed. Mog. eigen vooruitzicht over, en verzoekt intusschen nogmaals, en wel inzonderheid aan de Heeren van de Ridderschap, die hy uit hoofde van Hoogstderzelver aanhoudende oppositie tegen het formeeren van eene Commissie ten fine van minnelyk accommodement, als zyne voornaamste Party in dezen wel mag en kan aanmerken, dat Hun Ed. Mog. den Ondergetekenden (tegen wien zelfs geen schyn van actie meer overig is, na dat Party, buiten zyn toedoen, ja tegen alle zyne aanzoeken om de geschillen of in der minnen te vereffenen, of zonder verwyling den weg van Rechte in te slaan, haare actie *desert* heeft laten loopen) dat Hun Ed. Mog., herzegt hy, den Ondergetekende zyne readmissie tot de Hooge Vergaderingen niet verder gelieven te verweigeren, zullende hy zich anderzins, hoe ongaarne ook, genooddrongen vinden zodanige middelen van Rechten, voornamelyk tegen de Heeren van de Ridderschap, te gebruiken, waar aan in een welgeschikten Burgerstaat niemand, zelfs niet de Souverein, en dus nog veel minder een Corps, dat geene territoriaale onafhanglykheid kan pretendeeren, zich ooit heeft kunnen onttrekken; en ten dien einde, zo men mogte verkiezen tot het uiterste met hem te komen, by het Collegie der Heeren Ordinaris Gedeputeerden, als in deezen het Repræsentatief van de Hoogheid der Provincie, ter zyner tyd, alzulke Citatie of Dagesbrieven te verzoeken, als volgends de orde van den Lande zal bevonden worden te behooren; het welke hy zich wel uitdruklyk reserveert.

ZWOLLE. *Req. of Memor. van Jr.* v. d. Capellen *aen de Staten.*

'T Welk doende &c.

(was getekend)

J. van der Capellen tot den *Pol.*

Dit

wordt gelast ende geauthoriseert, van zes weecken tot zes weecken zal worden volschreeven, ende voldongen, ende voorts geprocedeert na Landrechte.

ZWOL-
LE.

Dit Geschrift wierdt den 20 October 1779, door alle de Leden overgenomen, om zich hier op nader te verklaeren. Het welk dan ook den 23 October van wegens de Ridderschap geschiedde, brengende voor derzelver advis uit, het navolgend

Extract uit het Register der Resolutien van de Heeren van de Ridderschap der Provincie van Overyssel.

Zwol den 23 *October* 1779.

Advis van Ridderschap op het voorgem. Req. van Jr. v. d. Capellen.

Geleezen en in deliberatie gebragt zynde de Requeste met de daarby geappliceerde Stukken van de Heere *van der Capellen* tot den *Pol*, op den 20 deezer ter Vergaderinge van Ridderschap en Steden overgegeven, en des tydes door alle de Leden overgenomen: Is goedgevonden, daar op ter Vergaderinge van Ridderschap en Steden voor Advis uit te brengen.

Dat de Heeren van de Ridderschap onnodig achten, om zich over de ingredienten van opgemelte Requeste in eenig detail in te laten, veel min zich met een refutatie derzelve op te houden, als oordeelende allezints te kunnen volstaan, met te verklaaren, dat betreffende de materie der Drostendiensten, Hun Edele Mog. zich houden aan de Resolutie van Ridderschap en Steden van den 23 October 1778. waar by verklaart is, dat die zaak voor afgedaan moet gehouden, en geene vordere deliberatie daar over toegelaten worden: En dat belangende de zaak van den Heere *van der Capellen*, als met die der Drostendiensten op zich zelve geen relatie hebbende; Hun Edele Mogende alnog blyven persisteeren by Hun voorig Advis van den 2 Juny dezes jaars, op den 3den daar aan volgende ter Vergadering van Ridderschap en Steden uitgebragt, en in de Notulen geinsereerd, waar by zich in allen deelen hebben geconformeert met die door den

Hee-

Heere Prince Erf-Stadhouder gedaane voorslag, raakende de wyze, op welke die zaak na rechten zal moeten worden getermineerd en afgedaan, in vertrouwen en verwagtinge, dat de Heeren van de Steden niet langer zullen difficulteeren, om daar in mede te entreren.

ZWOLLE. *Advis van Ridderschap op het voorgem. Req. van Jr. v. d.* Capellen.

Accordeerd met het voorschr. Register.

(was getekend)

P. Putman.

Waar op zynde gedelibereerd, is het zelve door de Heeren Gedeputeerden der Steden overgenomen.

Wyders vondt Jr. D. v. D. CAPELLEN zich noch te rade, den 23 October aen de Staten van Overyssel het navolgend verzoekschrift in te leveren.

EDELE MOG. HEEREN!

Myne Heeren Ridderschap en Steden de Staaten van Overyssel!

De Ondergetekende vernomen hebbende, dat denkelyk U Edele Mogende thans staan te scheiden, zonder op zyn Addres of Requeft, in dato den 19 dezer gepresenteerd, eenige dispositie, veel min eenige gehoopte Resolutie tot zyne Readmissie te neemen, heeft de eere U Ed. Mogende eerbiedig voor te draagen, dat hy zich nu wel tot zyn leedweezen in 't geval meent te bevinden om tegens U Edele Mog., of wel de meerderheid van Hoogstdezelven, voornamelyk de Heeren van de Ridderschap, zodanige middelen van regte werkstellig te maaken, als hy ter bekoming van volkomen herstel en *rehabilitatie* met den aankleeven van dien zal nodig vinden.

Dat hy echter alnog verhoopende, dat U Edele

ZWOL-LE. *Nader Request van Jr. v. d. Capellen, om acte van non-præjudicie.*

Mogenden by overweginge van alle de omstandigheden, en den tegenwoordigen staat der quæstieuse zaake, zullen præfereeren om hem vrywillig te retablisseeren, en daar toe op den aanstaanden Landdag, of andere intusschen te houden Vergaderingen, eindelyk te besluiten, terwyl hy zich by inhæsie tot een minnelyk accommodement blyft aanbieden, te raade is geworden om by deeze voor te stellen en te verklaaren, dat hy, in die hope, gaarne met het emploi van rechtsmiddelen, tot op het einde van den eerstkomenden Ordinaris Landdag met het eerste Reces van dien, wil supersedeeren, wanneer hy zulks maar buiten præjudicie van zyn recht en zonder zich en het zelve door dit vertoef te exponeeren aan eenige vermeinde verjaaringen in opzichte van zulke middelen, die naar Landrechte aan eene kortstondige præscriptie van jaar en dag, of andere, subject zyn, voor zo verre hy zich, *casu quo*, daar van mogte goedvinden te bedienen, zal doen mogen.

Dat U Edele Mog., dit uitstel placiteerende, hem deezen aangaande alle zorge door eene eenvoudige *Acte de non præjudicando, met verklaringe, dat, hangende dien tusschentyd, geene præscriptie tegens hem loopen, maar slaapen zal*, kunnen ontneemen.

Waarom hy alsdan, terwyl hy, by onverhoopten afslag, zyn recht, hoe hard en smartelyk hem zulks ook vallen zal, zullende moeten vervorderen, by inhæsie wyders verzoekt, dat U Edele Mog. alsdan gelieven te stellen *Domicilium citandi & insinuandi*, en mitsdien hem te verstaan te geven, by wien hy de *Citatie* of *Dagesbrief*, om voor de HOOGE BANK zynen Eisch en Conclusie te aanhooren, en alle verdere nodige insinuatien aan U Ed. Mog., invoege voorschreven, zal kunnen doen exploicteeren.

't Welk doende &c.

(was getekend)

J. D. van der Capellen tot den *Pol.*

Dog

Dog dit Requeft wierdt door den Heere Droft van Tweathe zonder het in de Vergadering te brengen, aen Jr. v. d. Capellen te rug gezonden, als niet meer kunnende worden aengenomen, om dat het te laet was. Weshalven Jr. v. d. Capellen zich te rade vondt, om den 26 November het navolgend verzoekfchrift aen de Gedeputeerde Staten in te leveren. Zwolle.

EDELE MOGENDE HEEREN!

Myne Heeren de Ordinaris Gedeputeerden van de Staaten van Overyssel.

Geeft eerbiedig te kennen Jr. *D. van der Capellen* tot den *Pol*, befchreven Edelman deezer Provincie:

Req. van Jr. v. d. Capellen, dat wegens de vermeinde actie een dagescbrief verleend worde.

Hoe dat Ridderfchap en Steden, repræfenterende de Staten van dien, by meerderheid, en ongeachtet het Proteft van de Stad Zwol, met dat van den jongftoverleden Landdroft van Vollenhoven, by Refolutie van den 24 October des afgeweeken jaars 1778. niet alleen hebben *gequalificeerd en gelaft den Advocaat Fifcaal van Salland, om tegens Remonftrant voor de Hooge Bank van Juftitie dezer Provincie te procederen wegens de taxatoire en ongemesureerde expressien*, die Hun Edel Mogende, hoewel (onder eerbiedigft welneemen) zeer abufief, by Refolutie van den voorigen dag waren voorgekomen, te zullen zyn vervat in Remonftrants Memorie op den 13 April bevoorens wegens de zogenaamde Droftendienften ter Vergaderinge voorgebracht, als mede wegens het doen drukken en divulgeeren van dezelve:

Maar hem Remonftrant daar benevens hebben geinthimeerd, om zich tot uitdragt van zaaken uit de Vergaderinge van Ridderfchap en Steden te moeten onthouden:

Gelyk hy daar uit zederd dien tyd tot nog toe geweerd wordt.

Dat

ZWOLLE.

Req. van Jr. v. d. Capellen, dat wegens de vermeinde actie een dagesbrief verleend worde.

Dat Remonstrant geen de minste intentie hebbende gehad, om iemand met gemelde zyne Memorie te taxeeren ofte te beleedigen, in tegendeel, gelyk met alle zyne handelingen, daar mede niets anders hebbende voorgehad, dan 's Lands welzyn, met de welvaart en 't geluk van zyn Medeburgers te bevorderen, wel datelyk door een ampel declaratoir van zyne goede trouwe, onder emploi van overbodige præsentatien, waar aan hy nu niet meer is gehouden, op den 26 van dezelfde maand heeft geprotesteerd, in die billyke hoope,

Dat hun Edele Mog. daar door volkomen zouden zyn gedesabuseerd, en met ter zyden stellinge van deeze voorgenomen Actie hem de comparitie ter Vergadering, waar van hy een integrerend Medelid is, zouden hebben weder open gesteld;

Doch dat hy tot zyne zeer groote smarte het ongeluk hebbende gehad, dat Ridderschap en Steden daar in geen genoegen hebben genomen, en onaangezien het nader Protest van de Stad Zwol, by inhæsie den Advocaat Fiscaal van Zalland *A. N. Fabius* gequalificeerd, met eene bygevoegde verklaringe op deezerzyds eventueel verzoek, om de tegens hem aantevangen Actie naar de Ordinaris manier van Procedeeren, hier omtrent *by Landrechte* voorgeschreven, haar begin en voortgang te zullen laten gewinnen;

In aller gestalte, als U Ed. Mog. dit een en ander in alle zyne omstandigheden uit de Notulen van Ridderschap en Steden van den 24 en 26 October 1778. ter Griffie berustende, kunnen verneemen, waar toe hy zich gedraagt.

Dat hy sedert dien tyd wel alle zyne beste vermogens heeft aangewend, en door successie Addressen en acceptabele præsentatien, zo verre zyne Eer en Karakter, met de merites zyner onschuld maar lyden konden; jaa zelfs door middel van eene onbewimpelde, doch alleszins vrywillige en onverplichte *beëedigde Verklaaring* van de zuiverheid zyner oogmerken, invoegen op den 2 Juny dezes jaars aan Hun Edele Mog. overgegeven, gepoogd heeft,

ZWOLLE. *Req. van Jr. v. d. Capellen, dat wegens de vermeinde casu quo actie een dages-brief verleend worde.*

heeft; Hooggemelte Heeren Staaten, waare 't mogelyk, te beweegen, om, met achterlatinge van alle Procedures, zich met hem, die zich niets kwaeds bewust was, te reconcilieeren, en hem ter Vergaderinge te readmitteeren;

Ofte immers; en in geval hy ongelukkig genoeg moest zyn, om tegens Hoogstdezelven zig, schoon een Medelid van Staat, in kostbaare en ruineuse Procedures te moeten begeeven, dat als dan Hun Ed. Mog. hem in dit buitengewoone geval geliefden te verstaan te geven, waar en aan wien hy tegens Hoogstdezelven zyne Citatien en Insinuatien zoude kunnen doen laten, of, 't welk het zelfde is, dat Hun Edele Mog. beliefden te stellen *domicilium citandi & insinuandi.*

Doch, dat hy noch op 't een noch op 't ander tot hier toe, gelyk U Ed. Mog. kennelyk is, eenig antwoord hebbende bekomen, ja zelfs hebbende moeten ondervinden, dat het nevensgaande Copieele Request (*), schoon niet het eenige, dat op den laatsten dag van het jongstleeden Reces is overgegeven; schoon uit den aart der zaake op den eersten dag niet hebbende kunnen overgegeven worden; schoon betrekkelyk zynde tot een verschil, dat Ridderschap en Steden zelven raakte; schoon reeds door den Heere Drost van Salland uit handen van den Remonstrant aangenomen met de gunstige intentie, om te beproeven, of Hun Edele Mog. het zelve niet zouden gelieven ter deliberatie te leggen; dat, herzegt hy, dit Request, dit alles niet tegenstaande, door den Heere Drost van Twenthe, zonder het in de Vergadering voor te brengen, *als niet meer kunnende worden aangenomen om dat het te laat was*, aan den Remonstrant is te rug *gezonden*; zich thans in dien droevigen toestand bevindt;

Dat hy bereids meer dan een jaar geleeden *via facti* uit de Staten-Vergaderinge wordt gehouden, zonder dat Hun Ed. Mog. hunnen vermeinde Actie al-

(*) Zie hier vooren bl. 1447 en 1448.

ZWOLLE. Req. van Jr. v. d. Capellen, dat in perpetuo reatu ... wegens de vermeinde actie een dagesbrief verleend worde.

alnog hebben gelieven werkstellig te maaken, veel minder *domicilium citandi of insinuandi* te kiezen.

Dat hy ondertusschen verhoopt, dat hem niemand vergen zal, om zich zoo maar by feitelyke provisie uit het recht van sessie by continuatie door zyne Mede-Regenten te zien gezet, en gelyk als in *perpetuo reatu* te worden gelaten, zonder te weeten, of en wanneer men de gedreigde Actie, die Hunne Edele Mog. by gemelde Resolutie van den 24 October 1778 zelfs gezegd hebben, zo ras doenlyk ten einde te willen brengen, en evenswel een geheel jaar hebben laten voorby loopen, zal goedvinden werkstellig te maaken.

Ende dat hy derhalven ter verhoeding van zulks, en præcisie van alle præjudicie, die hy by verder vertrek dezer zaake op eene onherstelbaare wyze, specialyk by verweigering van ophef der provisie, zo men slegts het verloop van tyd beschouwt, door deze successive weringen uit elke Vergaderinge, als zo veele nieuwe feiten, notoir komt te lyden, eindelyk heeft moeten resolveeren, om zyne toevlugt te neemen tot die middelen, die hem het Recht, om van den *Reatus* te worden bevryd, aan de hand geeft.

Allezins dan nog onder dierbaare betuiging, dat het hem van harten leed doet daar toe in deze zyne verlegenheid te moeten overgaan, en in die hoope niet alleen, dat Hun Edele Mog. inmiddels nog tot favorabeler Resolutien ten zynen opzichte zullen komen, maar ook met imploratie van U Ed. Mog. veel vermogende officien, om het daer heen te helpen dirigeeren, dat nog voor de aanstaande Claringe, en dus voor het werkelyk dienen van zynen Eisch en Conclusie, deeze zaake tot wederzyds genoegen worde afgedaan:

Waar toe Remonstrant by inhæsie aanbiedt alles te willen contribueeren, wat zyn Eer en Karakter immer zullen kunnen lyden:

Terwyl hy onder emploi van deze zyne Declaratien, en aanbiedingen, behoudens zyne hooge veneratie voor 's Lands Staaten wyders voordraagt.

Dat,

ZWOLLE. *Req. van Jr. v. d. Capellen, dat wegens de vermeinde actie een dagesbrief verleend worde.*

Dat, dewyl zyne Hooge Parthye heeft nagelaten eenig *Domicilium citandi en insinuandi* te eligeeren, hy begrypt, het exploict van 't Waschteken, het welk hy hier onder verzoekt, door den Landspander te zullen mogen en moeten worden gedaan aan den Bediende van Ridderschap en Steden, den Advocaet Fiscaal *A. N. Fabius*, woonagtig te Zwol, by Acte (*) van den 24 November 1778. *in optima juris forma* door

(*) *Extract uit het Register der Resolutien van de Gedeputeerden van de Staaten van Overyssel.*

Campen den 24 November 1778.

Gedelibereerd zynde op de Resolutie van de Ridderschap en Steden van den 26 October deezes jaers, waer by deeze Tafel hebben geauthoriseerd, om uit name van Haer Edele Mogende de nodige acte van qualificatie en volmagt aen den Advocaet van Salland *A. N. Fabius* te verleenen, ten einde in dezelve Resolutie gemeld, zoo is goedgevonden aen denzelven te doen ter hand stellen de Acte navolgende:

De Gedeputeerden van de Staeten van Overyssel, doen te weeten, dat Ridderschap en Steden by derzelver Resolutien van den 24 en 26 October deezes jaers 1778. hebben gequalificeert den Advocaet Fiscael van Zalland *A. N. Fabius*, om tegens den Heere *van der Capellen* tot den *Pol*, voor de Hooge Bank van Justitie deezer Provintie, te procedeeren, wegens de taxatorie en ongemasureerde expressien, en het doen drukken en divulgeeren van dezelve, by Haer Edele Mogende Resolutie van den 25 October 1778 gemeld, met authorisatie by Resolutie van den 26 October voornoemd op Ons, om uit name van Haer Edele Mogende aen denzelven de nodige Acte van qualificatie en volmagt te verleenen. En dat Wy uit dien hoofde denzelven Advocaet mits deezen daer toe *in optima juris forma* qualificeeren, en om dien aengaende te doen, wat der zaeken nooddruft zal vereischen, met magt, des nodig, van substitutie, en met assumtie van een Procureur.

Gegeeven onder het Zegel dezer Provincie binnen Campen den 24 November 1778.

Zwolle. Req. van Jr. v. d. Capellen, dat wegens de vermeinde actie een dagesbrief verleend worde.

door U Edele Mogende namens Ridderschap en Steden gemagtigd en gequalificeerd, om dien aangaande te doen wat der zaaken nooddruft zal vereischen, (waar toe wel denkelyk requisitoriaal aan Haar Wel-Ed. Hoog Agtb. de Heeren van de Magistraat aldaar, zal moeten geschieden) mitsgaders, en zo verre nodig, mede aan den Heere Landdrost van Twenthe, als in deezen, om Remonstrants bekende verwantschap en affiniteit met den Heere Landdrost van Salland, Præsident van Hunner Ed. Mog. Vergaderinge.

Ten ware dan noch dat U Edele Mog. het zelve Waschteken voor en in naame van Ridderschap en Steden by absentie van Hun Edele Mog., als in dit cas Hoogstdezelven repræsenteerende, voor geinsinueert tot præventie van allen omslag, kosten, en captien, in dit singuliere geval, mogten gelieven te willen, en veilig te kunnen overneemen, gevende daarvan by Resolutie kennisse daar het behoort;

Latende Remonstrant intusschen aan U Ed. Mog., met imploratie van het *nobilissimum judicum officium* over, deezen aangaande zodanig te resolveeren, als U Edele Mog., ten dienste der Justitie, in rechte *pro re nata* bestendig zullen oordeelen te behooren;

En uit dit een en ander inmiddels ootmoedigst verzoekende:

Dat U Edele Mog. aan hem Remonstrant tegens Ridderschap en Steden, by meerderheid genomen hebbende de gedelibereerde Resolutien van den 24 en 26 October 1778. en zichzelven, zoo daar by, als vervolgens, hebbende gesteld tot zyne partye, een Dagesbrief, ofte Waschteken, met ordre omtrent het exploict van dien, gelieven te accordeeren, en depecheeren,

Ten einde op den eersten dag der aanstaande Lands-Claringe des jaars 1780. te Deventer voor de Hooge Banke van Justitie, daar toe by Hun Ed. Mog. verkooren, te verschynen, en den Remonstrant te zien dienen van Eisch en Aanspraake, specialyk en in substantie met conclusie daarin zullende bestaan,

Dat

Dat Hooggemelde Heeren Staaten ter zaake voorschreven, en ten dage dienende verder te deduceeren, by Vonnis zullen worden gecondemneerd, om tegens zekeren, zo kort doenlyk, te præfigeeren tyd, hunne vermeinte Actie, invoegen by meergedagte Resolutie van den 24 October vermeld, en den 26 October 1778 geinhæreerd, zo Hun Edele Mog. vermeenen, alnog tegen den Remonstrant te hebben, naar ordre van rechte werkstellig te moeten maaken, of eeuwig te moeten zwygen; met wydere successive en consecutive condemnatie, in dit laatste geval, om aan den Remonstrant, als aan een onschuldig mishandeld Mede-Regent, dadelyk satisfactie, herstelling, en voldoening te moeten geven van allen leed, moeite, verdriet, kosten, schade, interessen, hinder en nadeel, ter deezer zaake met den aankleven en gevolge van dien, tegens Rechte, door hem geleeden, *idque cum expensis hujus Processus* ofte enz. ZWOLLE.

Alleszins *salvis singulis atque omnibus*, ende onder wel uitdruklyk voorbehoud aan Remonstrant van alle zyne verdere actien, ende expresse reserve, in cas Hun Ed. Mog. zullen verkiezen hunne actie, invoegen voorschreven, werkstellig te maaken, van alle zyne wheeren en defensien, zoo in exceptivis als ten principaale, als naar Landrechte.

't Welk doende enz.

(was getekend)

J. D. van der Capellen tot den *Pol*.

Dog hier van geen gevolg zynde, vervoegde zich Jr. v. d. Capellen, den 2 December 1779 op nieuws by de gewoone Gedeputeerden van de Staten by het navolgend verzoekschrift.

ZWOLLE.

EDELE MOG. HEEREN!

Myne Heeren de Ordinaris Gedeputeerden van de Staaten van Overyssel.

Nader Req. van Jr. v. d. Capellen tot gemelde einde.

De Ondergetekende op den 26 der voorleeden maand de vryheid hebbende genomen van zich aan U Edele Mog. te addresseeren met een Request, houdende verzoek, dat U Edele Mog., om daarby geallegeerde redenen, aan hem Remonstrant een Waschteken of Dagesbrief tegen de Heeren Staaten deezer Provincie geliefden te accordeeren, met order in dit fingulier geval op en omtrent het Exploict van dien; ten ware dat U Ed. Mog. mogten goedvinden het zelve Waschteken, voor en in naame van Ridderschap en Steden, als in dit cas by absentie van hunne Ed. Mogenden Hoogstdezelven repræsenteerende, voor geinsinueert te willen, en veilig te kunnen aanneemen, in aller gestalte als U Ed. Mog. met meerderheid gelieven te zien in gemelde Requeste, waar toe hy zich eerbiedig gedraagt; zonder dat hy alnog verneemt op dezelve zyne Requeste het Waschteken ofte Citatie te zyn toegestaan, veel min door den Heere Griffier geëxpedieerd, ofte eenige dispositie deezen aangaande te zyn gevallen; zo neemt hy andermaal de vryheid van zich tot U Ed. Mogenden te wenden, met ootmoedige bede:

Dat U Edele Mog. gemelde zyn Request zo eerder zo beeter ter gunstige Deliberatien gelieven te leggen, en, zo U Edele Mog. onverhoopt niet mogten goedvinden het verzogte Waschteken, in voegen voorschreven, voor geinsinueerd over te neemen, als dan aan hem Remonstrant het zelve Waschteken te willen accordeeren, en zo dra doenlyk, door den Heere Griffier doen depecheeren en exploicteeren naar ordre van den Lande, en zo als U Ed. Mog. in goede Justicie zullen vermeenen te behooren, ofte &c.

't Welk doende, enz.

Ook

Ook schreef Jonkheer v. D. CAPELLEN den Zwolle 3 van December aen den Heer Mr. Thuessink, Burgemeester der Stad Zwol, en gewoon Gedeputeerden van de Heeren Staten van Overyssel, als voorzittend Lid van het Collegie van Gedeputeerde Staten, den navolgenden brief.

WEL-ED. GESTRENGE HEER!

Op myn Request van den 26 November met geenerlei appoinctement door de Heeren Ordinaris Gedeputeerden vereerd wordende, veel min de verzogte Citatie gedepecheerd of geëxploicteerd ziende, nam ik gister de vryheid my andermaal tot Hun Ed. Mog. te wenden, en boven dien my, ex superabundanti, aan den Heere Griffier, in zyne Wel-Ed. Gestr. qualiteit, ter bekoming van het begeerde Walchteken te addresseeren, doch zonder dat, zo ver ik heb kunnen te weeten komen, Hunne Ed. Mog. almog op deeze myne, zo ik vermeene, in goede Justicie zo zeer gefundeerde verzoeken hebben gelieven gunstiglyk te disponeeren.

Brief aen den Presid. van Gedeput. Stat. ten voorsz. einde.

Ik neeme daarom, op nieuw, de vrypostigheid van my aan U Wel-Edele Gestr. als Præsident van Hooggemelde Collegie te vervoegen, met instantelyke bede, dat U Wel-Edele Gestr. my die gunst gelieve te bewyzen van uittewerken, dat door Hooggemelde hunne Ed. Mog. op myn voorschreven addres, zo dra doenlyk, alzulke Resolutie genomen worde, als de administratie van onzydige Justicie zal exigeeren; waarmede U Wel-Edele Gestrenge zeer zal verpligten, die de eere heeft met alle veneratie te zyn

Wel-Edele Gestrenge Heer!

U Wel Edele Gestrenge onderdanige en zeer gehoorzaame Dienaar.

(was getekend)

J. D. van der Capellen tot den Pol.

ZWOLLE. Waerop door Gedeputeerde Staten het navolgend besluit wierd genomen.

Extract uit het Register der Resolutien van de Gedeputeerden van de Staaten van Overyssel.

Besluit van Gedep. Staten op 't verzoek van Jr. v. d. Capellen.

Op de Requeste van den Heere *J. D. van der Capellen tot den Pol*, den 26 November 1779. ter deezer Vergadering gepræsenteert, houdende om daar by gededuceerde redenen verzoek, dat Hun Edele Mogende aan hem Remonstrant tegens Ridderschap en Steden, by meerderheid genomen hebbende de Resolutien van den 24 en 26 October 1778, en zich zelven zo daar by, als vervolgens hebbende gesteld tot zyne Parthye, een Dagesbrief of Wasckteken, met order omtrent het Exploict van dien, gelieven te accordeeren, ten einde op de eerste dag der aanstaande Landsclaringe des Jaars 1780. tot Deventer voor de Hooge Banke van Justicie, daar toe by Hun Edele Mog. verkoren, te erschynen, en den Remonstrant te zien dienen van Eisch en Aansprake specialyk en in substantie met conclusie daar in zullende bestaan:

Dat Hooggemelde Heeren Staaten, ter zaake voorschreven en ten dage dienende verder te deduceeren, by Vonnis zullen worden gecondemneert om, tegens zeekeren zo kort doenlyk te præfigeeren tyd, hunne vermeinte actie in voegen by meergedagte Resolutie van den 24 October vermeld en den 26 October 1778 geinhæreert, zo Hun Edele Mog. vermeinen alnog tegen den Remonstrant te hebben, na ordre van Regte werkstellig te moeten maken, of eeuwig te moeten zwygen, met wydere successive en consecutive condemnatie in dit laatste geval om aan den Remonstrant, als aan een onschuldig mishandelde Mede-Regent, datelyk satisfactie, herstelling en voldoening te moeten geven van allen leed, moeite, verdriet, koste, schade,

In-

Interessen, hinder en nadeel, ter deezer zaake met den aankleve van dien tegens rechte door hem geleden, *idque cum expensis bujus Processus*, ofte &c.

ZWOLLE.

Allesints *salvis singulis atque omnibus*, en onder wel uitdrukkelyk voorbehoud aan Remonstrant van alle zyne verdere actien en expresse reserve, in cas Hun Edele Mog. zullen verkiezen hunne actie in voegen voorschreven werkstellig te maaken, van alle zyne wheeren en defensien, zo in exceptivis als ten principalen als na Landrechte.

B. sluit van Gedep. Staten op 't verzoek

Als mede de nadere Requeste van welgem. Heere *van der Capellen* tot den *Pol*, ten 2 deezer ter Vergadering overgegeven, houdende om geallegeerde redenen verzoek, dat Hun Edele Mogende zyn Request zo eerder zo beter ter gunstige Deliberatie gelieven te leggen, en zo Hun Edele Mogende, onverhoopt, niet mogten goedvinden het verzogte Waschteken invoegen voorschreven voor geinsinueerd over te neemen, als dan aan hem Remonstrant het zelve Waschteken te willen accordeeren, en zo dra doenlyk door den Heere Griffier doen depecheren en exploicteeren naar ordre van den Lande, en zo als Hun Edele Mog. in goede Justicie zullen vermeenen te behooren.

Is, na deliberatie goedgevonden, voorschreven Requesten te brengen ter kennisse en deliberatie van Ridderschap en Steden, op derzelver eerstkomende Ordinaris Vergadering, en daar toe te doen seponeeren by de rapportanda.

En zal hier van by Extract deezes worden kennis gegeven aan voorschreven Heere *van der Capellen* tot den *Pol*, tot deszelfs narricht.

(was getekend)

D. THOM. à THUESSINK, vt.

Accordeert met het voorschreve Register.

(was getekend)

DERK DUMBAR.

GENERALITEITS LANDEN.

's HERTOGENBOSCH.

's HERTOGENBOSCH. De Raed van Staten der Vereenigde Nederlanden hebben het geldleenen op roerende Goederen ten nadeele van de Bank van Leenen, aldus den 14 dezer Maend verboden.

Public. tegens het geld-leenen ten nadeele van de Bank van Leeningh. De Raad van Staate der Vereenigde Nederlanden, allen den geenen die deesen sullen sien ofte hooren leesen, salut; Doen te weeten: Alsoo Wy in ervaringe gekoomen zyn, dat, niettegenstaande Onse Publicatie van den 4 April 1738, gedaan, om te verhoeden, dat niemand binnen de Stad 's Bosch, Vrydom of Forten van dien, hem quame te vervorderen (buiten Onse geoctroyeerde Bank van Leening aldaar) op wat pretext het ook soude moogen weesen, eenige Penningen op interest uit te doen en daar voor Meubilaire Goederen te panden te neemen, egter sulks by eenige baatsoekende Menschen, tot groot nadeel van Onse voorsz. Bank van Leeninge, nog word ondernoomen.

Soo is 't, dat Wy daar tegens willende voorsien, goedgevonden hebben by renovatie van Onse voorschreeve Publicatie van den 4 April 1738 op nieuws te statueeren, soo als Wy statueeren by deesen, dat niemand binnen de Stad 's Hertogenbosch, Vrydom of Forten van dien, van wat staat of conditie hy ook soude moogen weesen, eenige Beleening of Gelden op interest sal mogen uit doen schieten, waar voor zy eenige Meubilaire Goederen te panden neemen, het zy Goud, Silver, Juweelen, of wat het ook soude moogen weesen, op verbeurte van alle de Penningen, die daar op sullen zyn gegeeven, mitsgaders daarenboven van ieder Pand, dat sy koomen te beleenen, een boete van twee honderd guldens.

Dat

Dat ook voor soodanige Beleeningen sullen worden gehouden alle Contracten, waar by eenige der voorsz. Goederen werden verkogt onder conditie, dat die na verloop van eenigen tyd, by de Verkoopers wederom kunnen worden gehaalt, mits betaalende gelyke somme, als waar voor die waren verkogt, met de interessen van dien, of daar, ten tyde van soodanige simulate verkoopinge, den interest werd gerabbatteert, of in eenige manieren, directelyk of indirectelyk, eenige interest word genoomen, en sullen ten dien einde soodanige Koopers gehouden zyn, ten allen tyden ter requisitie en instantie van den Raad en Rentmeester Generaal der Domeynen van Braband in het Quartier van 's Hertogenbosch, voor die van de Leen- en Tolkamer aldaar, hen onder eede te expurgeeren, dat sy geen interessen hebben genooten nog in den beginne der voorsz. handelinge meinen te genieten, of sullen by weigering van voorsz. eed voor Beleenders worden aangesien en incurreeren de boetens hier vooren gestatueert. 's Hertogenbosch. *Publicat. tegens het geldleenen ten nadeele van de Bank van Leening.*

En voor soo veel, by onkunde van Onse voorschreeve Publicatie van den 4 April 1738, jegenwoordig eenige Panden by particuliere Luiden souden moogen weesen beleent, of in voegen voorsz. simulate verkogt, werd by deese geaccordeert en gesteld den tyd van een maand na de Publicatie deses, om deselve Panden aan de Eigenaars te restitueeren, of wel in de geoctroyeerde Banke van Leening over te brengen, alwaar deselve, mits niet boven de waarde beleend zynde, sullen worden aangenoomen, op poene dat voorsz. tyd verstreeken zynde, soodanige Beleenders meede in gevolge van deese Onse Publicatie sullen worden gemulcteert.

Sullende alle de voorsz. boetens en confiscatien zyn, een derde voor den Raad en Rentmeester Generaal der Domeynen van Braband in het Quartier van 's Hertogenbosch, welke gehouden is de calange te doen, en een derde voor den Aanbrenger,

's HERTOGENBOSCH. alwaar het schoon dat daar meede handdadig aan was, en dat daarenboven haare Panden wederom vry sullen genieten, en het resteerende derdepart ten behoeven van den Armen.

Public. tegens het gulden leenen ten nadeele van de Bank van Leening. En op dat een ieder sig daar na koome te reguleeren, en niemand daar van ignorantie pretendeeren; ordonneeren Wy dat deese binnen de voorsz. Stad, Vrydom en Forten van dien sal worden gepubliceert en geaffigeert; en dat sonder eenige conniventie of oogluiking tegens de Contraventeurs van dien sal worden geprocedeert; want Wy sulks bevonden hebben alsoo te behooren. enz.

'T LAND VAN KUIK.

De Raeden der Domeinen van den Prinse van Orange en Nassau, Heer en Baron des Lands van Kuik enz. hebben den 13 Augustus van dit jaer, ten voordeele van den Oegst de jagt tot den 15 September opgeschort.

Wy Raeden der Domeinen van Syne Hoogheid den Heere Prince van Orange en Nassau &c. &c. &c. Heer en Baron des Lands van Cuyk &c. &c. &c. Alle die deese sullen sien ofte hooren leesen, salut; Doen hier meede te weeten: Also Wy geinformeert syn, dat door den tegenswoordigen laaten Oogst, actueel nog veele wassende Granen in den Lande van Cuyk gevonden werden, dat speciaal de Boekweyt nog niet ryp is om gemaayt te kunnen werden, en dat mitsdien aan de eene en andere, tot groot nadeel der goede In- en Opgeseetenen, veel schade soude werden toegebragt, wanneer het Jachtsaisoen aldaar wederom met 1 September aanstaande, gelyk voormaals heeft plaats gehad, geopent wierde.

Soo is 't, dat Wy, om daar in te voorsien, by provisionele alteratie van den 1. Art. van het Placaat of Reglement op het stuk van de Jacht in den Lande

de van Cuyk in dato 30 April 1675, blyvende nogtans hetselve voor het overige in volle kragt en vigeur, hebben goedgevonden en geordonneert, gelyk Wy ordonneeren by deesen, dat voor ditmaal, de Jacht alomme in den Lande van Cuyk sal gesloten blyven tot Woensdagh den 15 van de aanstaande maand September, en aller eerst met die Dagh geopent werden, interdicerende oversulks aan een ieder, om voor die tyd de Jacht in den Lande van Cuyk op eenigerhande wyse te exerceeren of te doen exerceeren, by pœne en op verbeurte der Boetes daar toe staande, en by het voorsz. Placaat of Reglement van den 30 April 1675 gestatueert, teffens met last aan den Amptman der Stad Grave en Lande van Cuyk, om te vigileeren, dat aan deese Onse welmeenende en alleen tot nut en welsynder goede In- en Opgesetenen verstrekkende intentie allezints werde voldaan, en om tegens de Contraventeurs van dien na behooren te procedeeren. 'T LAND VAN KUIK. *Public. tot opschorting van de Jagt.*

En ten einde niemant hier van eenige ignorantie sal kunnen voorwenden, sal deese binnen de Stad Grave, en voorts alomme in den Lande van Cuyk werden gepubliceert en geaffigeert ter Plaatse alwaar men gewoon is sodane Publicatien en Affixien te doen. enz.

VERANDERINGEN ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

ARNHEM. Jonkheer Mr. *Alexander Hendrik* Baron *van der Capellen*, Heere van Boedelhof en Dam, en gewoon Raed des Vorstendoms Gelre en Graefschaps Zutphen, tot Richter der Stad en des Amts van Doesburg aengesteld zynde, is aen den zelven als gewoon Raedsheer in den aenvang van December, op verkiezinge van den Erfstadhouder opgevolgd de Heer Mr. *B. H. Cremer*, Momber van dit Vor-

 ster-

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

ſtendom en Graefſchap. Aen welken wederom als Momber is opgevolgd, de Heer *Mr. A. O. Fl. Bomble Vatebender*, tweede Momber van deze Provincie. In deszelfs plaets is wederom als tweede Momber aengeſteld de Heer Mr. *Johan Schraffert*, Advocaet voor den Hove van deze Provincie.

Wydors heeft de Heer Mr. W. R. Brantſen, als gewoon Raed van het Vorſtendom Gelre en Graefſchap Zutphen, zyn ontſlag uit hoofde van zyne hooge jaeren verzogt, en op deze voorwaerden verkregen, dat hy by voorraed, en tot dat hieromtrend by de Staten nader zoude zyn voorzien, uit hoofde van zyne langdurige dienſten eenen vryen toegang in 't Hof zal hebben, in welke hy ruim 42 jaeren zitting heeft gehad, en des verzogt zynde, eene adviſeerende of raedgevende ſtem zal uitbrengen in zaken, die de regeering van den Lande zullen aengaen: dog alles zonder bezwaer van 's Landſchaps Domeinen.

Aen dezen Heer Mr. W. R. Brantſen en dus aen zynen Oom is als gewoon Raedsheer opgevolgd Mr. *D. W. A. Brantſen*, zedert het jaer 1766 tweede Griffier van den Hove: zynde tot tweede of Subſtituit Griffier aengeſteld de Heer Mr. *Karel Gerhard Hultman*, Advocaet-Fiſcael der Financien van 't Graefſchap Zutphen.

DOESBURG. In de plaets van wylen Jonkheer *Fr. W. Fl.* Baron *van Pallandt*, Heer van Keppel, Bannerheer van Voorſt, is in het begin dezer Wintermaend op verkiezinge van den Prinſe Erfſtadhouder, tot Richter dezer Stad en des Amts van Doesburg aengeſteld Jonkheer Mr. *A. H.* Baron *van der Capellen*, Heer van Boedelhof en Dam, beſchreven in de Ridderſchap des Graefſchaps Zutphen, en gewoon Raedsheer in den Hove van Gelderland.

DEUTICHEM. Omtrend het midden van deze Maend is na een verval van kragten in het 65 jaer zyns ouderdoms overleden, de Heer *Adriaen Plan-*

the

the, Secretaris dezer Stad, in wiens plaets als Secretaris op verkiezinge van de Prinse Erfstadhouder is opgevolgd de Heer Mr. *Everbard Alexander Verbuell.*

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMPTENAERS, ENZ.

'S GRAVENHAGE. Ter Vergadering van hun Ed. Groot Mog., gelyk mede voor de Ed. Mog. Heeren Gecommitteerde Raeden, heeft den 23 dezer Maend de Heer Mr. *Hermannus Johannes van Royen* den eed afgelegd, als Hoofd-Officier der Stad Delft.

Vervolgends is den 25 dezer alhier, in den ouderdom van byna 55 jaeren overleden, Jonkh. *Jacob Jan* Ryksgraef *van Wassenaer*, Baenderheer van en tot Wassenaer en Zuidwyk, Vryheer van Obdam, Hensbroek, Spierdyk, Wogmer en der Vrye Heerlykheid Lage; Heer tot Weldam en Oliedam, enz. beschreven in de Orden van de Ridderschap en Edelen van Holland en Westfriesland, en wegens dezelve Gecommitteerde in het Collegie ter Admiraliteit op de Maze; Bailluw en Dykgraef van Rhynland; Raed en Ontvanger-Generael der Beeden van Braband, Meyerye van 's Hertogenbosch; Meesterknaep van Holland en Westfriesland enz.

Wyders is door hun Hoog Mog. aengesteld tot Commissaris-Generael in het Ryk van Ierland, de Heer *James Frensch Jas.* En tot Consul in het geheele Ryk van Sicilien, uitgenomen Palermo, de Heer *J. Brechtel*, in plaetse van den Heer Ths. van den Berg, die zyn ontslag verzogt en bekomen heeft.

AMSTELDAM. Den 26 dezer Maend is alhier in den ouderdom van 75 jaeren en na een langduerig verval van kragten overleden, de Heer *Thomas Hope*, Representant van zyne Doorluchtige Hoogheid den Heere Erfstadhouder, als Opper-Bewindhebber en Gouverneur-Generael van de Generaele Nederlandsche Oostindische Compagnie enz. Een man, wegens deszelfs doorzigt en ervarenheid in den Koophandel hoog geroemd, den lof nalatende, dat 'er mo-

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMPTENAARS, ENZ.

mogelyk geen Comptoir van Koophandel zo magtig in Europa gevonden wordt, als het welk hy in deze Stad heeft gevestigd.

ROTTERDAM. Den 29 dezer Maend 's avonds is de Heer Mr. *Petrus Leonardus Jeni*, Oud-Schepen dezer Stad, in den ouderdom van ruim 69 jaeren alhier overleden.

GORINCHEM. Den 27 dezer Maend is uit eene overgeleverde Naemlyst door zyne Doorl. Hoogh. den Heere Prinse Erfstadhouder, tot Scheepenen dezer Stad en Lande van Arkel voor den jaere 1780 benoemd de Heeren Mr. *Nicolaes de Gyselaer*, Mr. *Adriaen Hagoort*, *Adriaen Pompe*, Mr. *Dionys Hendrik van Schuylenburg*, *Johan van Gennep*, *Wessel Boudewyn Cappelhoff* en *Abraham Metman*; als mede tot Scheepenen-Commissarissen van des Gemeenelands Middelen, de Heeren *Adriaen Pompe*, Mr. *Dionys Hendrik van Schuylenburch* en *Abraham Metman*.

ALKMAER. Den 3 dezer Maend is alhier in den ouderdom van 66 jaeren en ruim 2 maenden overleden, de Heer *Pieter Groen*, Oud-Secretaris dezer Stad, enz.

Vervolgends zyn uit eene overgeleverde Naemlyst tot de nieuwe Wet dezer Stad voor het jaer 1780, door zyn Doorl. Hoogheid den Heere Prinse Erfstadhouder verkoren: tot Burgemeesteren, de Heeren Jr. GERRIT MARTYN DU TOUR, WIGBOLD ADRIAEN GRAVE VAN NASSAU-WOUDENBERG, Mr. DANIEL RAS en Mr. RUTGERUS PALUDANUS; tot Scheepenen, de Heeren Jr. *Jan du Tour*, Mr. *Adriaen Klaver*, Mr. *Jacobus Johannes Schoenmaker*, Mr. *Willem Winder* junior, Mr. *Pieter de Carpentier*, *Jan Waers* en Mr. *Adrianus van der Straten*; tot Thesaurier, de Heer Dr. *Isaak du Bois Hoolewerff*, en aengesteld tot Scheepenen-Commissarissen van des Gemeenelands Middelen,

len, de evengem. Heeren *J. du Tour*, *A. Klaver* en *J. J. Schoenmaker*.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMPTENAERS, ENZ.

PURMERENDE. Op hooggunstige aenpryzinge van zyne Doorluchtige Hoogheid den Heere Prince Erfstadhouder, is door de Edele Groot Agtb. Heeren Burgemeesteren en Vroedschappen, tot Raed in de Vroedschap aengesteld, den Heer *Albert Louwen*, Oud-Scheepen; als mede Gecommitteerd om tot den eersten van Bloeimaend 1781 zitting te nemen in het Collegie van haer Ed. Mogende de Heeren Gecommitteerde Raeden van de Heeren Staten van Holland en Westfriesland, in Westfriesland en den Noorderkwartieren, den Heer *Philippus Reynier Boon*, Raed in de Vroedschap en Oud-Burgemeester enz., beide in plaets van wylen de Heer Claes Louwen.

Verders is in plaets van den gem. Heer Philippus Reynier Boon, door welgemelde zyne Doorluchtige Hoogheid uit een overgeleverde Naemlyst tot Burgemeester dezer Stad verkoren, de Heer PIETER WYNHOUT, Oud-Burgemeester en Raed dezer Stad enz.

MIDDELBURG. Den 6 dezer maend overleedt in den ouderdom van 25 jaeren aen de kinderziekte; de Heer Mr. *Johannes Adriaen Wilhelmius*, Heer van Kleverskerke en Brakel, zederd het jaer 1776 in de regeering dezer Stad. Zyne Vrouw was voor 3 maenden ook aen die zelfde ziekte gestorven. Met zyne stervende mond heeft hy nog 3000 gl. aen den Huishoudelyken Tak gemaekt te Middelburg.

Ook is alhier overleden de Heer Mr. *Adriaen Isaek Hurgronje*, Secretaris van de Provinciale Rekenkamer van Zeeland, in den ouderdom van 40 jaren. Een bekwaem man zynde, kwam hy al vroeg in de Regeering van Vlissingen, zyn geboorteplaets; wierdt daer vervolgends Pensionaris, en in 't jaer 1766 Secretaris van de Rekenkamer

de-

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAREN, ENZ.

dezer Provincie. Aen hem is de Heer Mr. *Adriaen Jan de Ruever* als Secretaris van de Rekenkamer opgevolgd.

ZIERIKZEE. Den 8 dezer Maend is alhier in den ouderdom van 73 jaeren overleden, de Heer en Mr. *Isaek du Claux*, Pensionaris en Secretaris dezer Stad.

LEEUWARDEN. Den 14 van de vorige Maend is alhier na een ziekte van weinige dagen in den ouderdom van 59 jaeren en 8 maenden overleden, de Hoog Ed. Gestr. Heer en Mr. *Hermanus Ulricus Hamerster*, gewoon Raed in den Hove van Vriesland wegens het Kwartier der Steden. Waer op door de Volmagten van het gemelde Kwartier ter vervullinge van dit Raedsheerschap den 11 van deze Maend daer een volgende een Naemlyst is gemaekt van de navolgende Heeren Mr. *Adrianus van Loon*, Mr. *Daniel Tiebel*, en Mr. *Petrus Brandsma*; welke Naemlyst aen zyne Doorl. Hoogheid gezonden zynde, heeft hoogstdezelve daer uit tot gewoon Raed in den Hove van Vriesland verkoren de Heer en Mr. *Petrus Brandsma*, Advocaet voor denzelven Hove.

STELLINGWERFF Westeinde. Deze Grietenie door het overlyden van Jonkheer Onno Zwier van Haren open gevallen zynde, zyn na voorgaende Uitschryving der Edele Mogende Heeren Gedeputeerde Staten, op den 23 der vorige Maend door de Stem Gerechtigde Ingezetenen van voorsz. Grietenye wederom in Nominatie gebragt de volgende Heeren, Jonkh. *Duco van Haren*, Jonkh. *Willem Anne van Haren*; en Jonkh. *Jan Poppe Andreas van Haren*. Uit welke Nominatie door zyne Doorluchtige Hoogheid wederom tot Grietman is verkoren Jonkh. *Willem Anna van Haren*, die den 9 van deze Maend ter Vergaderinge der

Hee-

Heeren Gedeputeerden in die hoedanigheid den eed heeft afgelegt.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

DOCKUM. Den 3 dezer is uit eene overgezondene Naemlyst ter vervullinge der Magistrature, opengevallen door het overlyden van de Burgemeester *Halbersma*, door zyne Doorluchtigste Hoogheid den Heere Prinse Erfstadhouder, tot Burgemeester gekozen JOHANNES SNIP, Mede-Raed in de Vroedschap alhier, welke daar op dadelyk in die Post is bevestigd.

WORKUM. Den 6 dezer Maend is alhier zeer schielyk in den ouderdom van 79 jaeren en 4 maenden aen een beroerte overleden, de Hoog Ed. Gestr. Heer en Mr. *Hermanus van Sloterdyk*, Eerste Regent van deze Stad, Mede-Gedeputeerde Staet van Vriesland, Meesterknaep van het Jacht-Gericht in Vriesland, en Drossaerd van de Baronie Kranendonk, Stad Eindhoven, en de omleggende Heerlykheden enz.

En is wederom op aenpryzinge van zyn Doorluchtige Hoogheid in deszelfs plaets tot Eerste Regent van voorsz. Stad aengesteld, de Heer en Mr. *Eco Wendt*.

LYST

LYST DER PRYZEN VAN VERSCHEIDE-NE PRODUCTEN ONZES LANDS.

Rotterdam den 20 *December.*

	by de Z. Zak.
TARW Oude Zeeuwf.	17½ a 19½ ß
—— Nieuwe dito	16½ a 17½ ß
—— Blauwe	15 a 16 ß
ROGGE Zeeuwf. dito	10 a 11 ß
	by 't Last.
BOEKWIT op 156 ℔	17 £
GERST Winter	16 a 17 £
—— Zomer	15 a 16 £
HAVER Zeeuws dito	11 a 12½ £

Rotterdam den 20 *December.*

	by 't Last.
PAERDEBOONEN	15 a 16 £
KOOLZAAT	26 a 32 £
	by den Steen.
VLAS Allerbest	44 a 46 ft.
—— Best	34 a 36 ft.
—— Ordinair	28 a 30 ft.
—— Gemeen	24 a 26 ft.
—— Slegt	18 a 20 ft.

Byvoegzel voor het jaer 1779.

Ons is wat laet ter hand gekomen de navolgende Resolutie van de Regeerders der Stad Leiden, genomen den 22 July 1779. nopens de gyzelingen onder het Stadhuis van deze Stad.

Schout en Schepenen der Stad Leyden, by gelegenheid der aenbouw van drie Gyzelingen of Detentie-plaetsen onder het Raedhuis dezer Stad, in overweging genomen hebbende, hoe ten meesten nutte der Justitie, en ten minsten bezware der Gegyzelden ofte Gedetineerden, van die plaetsen, alsmede van het te voren reeds geëmploijeerd zogenaemd Ykhuisje, zoude kunnen worden gebruikt gemaekt, hebben goedgevonden en verstaen, gelyk Hun Ed. Achtb. goedvinden en verstaen by dezen: *Resol. nopens de gyzeling onder het Raedhuis te Leiden.*

Art. I.

Dat van nu voortaen het van ouds zoogenaemd Ykhuisje, als mede het Vertrekje onder de binnentrap van 't Raedhuis, zullen dienen ter detentie van zulke minvermogende personen, welke, 't zy op voorgaende by den Rechter verleende apprehensie, 't zy om eenig licht misdryf zonder dit voorafgaende Rechterlyk Decreet, door de Dienaers der Justitie zullen zyn geapprehendeerd; gelyk ook van zulke minvermogende lieden, welke by definitief Vonnis door Hun Ed. Achtb. daer toe zullen worden gecondemneerd; en eindelyk voor eene provisioneele gevangenis van arme schamele Fraudateurs of Contraventeurs in cas van Gemeene Middelen.

II.

Dat de Gedetineerden in het zelve Ykhuisje en Vertrekje onder de trap, zullen staen ter bezorging van de Dienaers der Justitie, uitgezonderd de Gedetineerden in cas van Gemeene Middelen, welken door den Concherge 't nodige zal worden toegediend.

III.

Resol. nopens de gyzeling onder het Raedhuis te Leiden.

Dat in het zelve, zoo Ykhuisje, als Vertrekje bovengemeld, uit het Werkhuisgeld zullen worden bezorgd en onderhouden een Stroô Matras, twee Deckens en een aerde Waterpot; zullende beide dezelve Vertrekken door den Knecht van de Concherge moeten worden schoongehouden, en door denzelven voor de bovengemelde goederen zorg gedragen.

IV.

Dat de Dienaers der Justitie aen de Gedetineerden, ter hunner zorge staende, en de Concherge, aen de aldaer geplaetste Fraudateurs of Contraventeurs van Gemeene Middelen, in tyden van felle koude, driemalen des daegs, zullen geven een kruik met heetgemaekt water, ten einde de Gedetineerden de koude zouden kunnen verduren; gelyk dezelven respective aen de Gedetineerden zullen doen geworden behoorlyk levens-onderhoud, zoo als men tot nu toe gewoon is geweest.

V.

Dat de Dienaers der Justitie van de aldaer Gedetineerden, en de Concherge van de daer geplaetste Fraudateurs of Contraventeurs, zullen genieten voor kost en oppassing, indien de Gedetineerden tot het eeten van water en brood zullen zyn gecondemneerd, vyf stuivers daegs; en anderszins tien stuivers daegs; mitsgaders by de relaxatie van den Gedetineerden eene gulden vier stuivers: en de Bodens, voor iedere dagvaerding van aldaer geplaetsten, drie stuivers: zonder dat de Substituitschouten of de Dienaers der Justitie zullen vermogen te reekenen eenig recht van sluiten ofte ontsluiten, ofte eenige exploitgelde, ofte eenige andere hoe ook genaemde kosten. Nog zal de Knecht der Concherge, voor 't schoonmaken van dezelve plaetsen, van ieder Gevangen, welke de kosten zal hebben betaeld, genieten zes stuivers eens: welke zes stuivers, mitsgaders de kosten der dagvaerdingen, voor den Knecht en de

Bo-

Bodens, door de Dienaers der Justitie zullen moeten worden gevorderd, en aen dezelven voldaen. *Resol. nopens de gyzeling onder het Raedhuis te Leiden.*

VI.

Dat de andere Gyzelingen onder 't Raedhuis zullen staen ter bezorging van den Concherge; doch dat een van dezelven zal worden geëmploieerd alleen tot bewaring van zodanige Delinquanten, welke ter correctie om lichte misdaden by Vonnisse van de Ed. Achtb. H. H. Schout en Schepenen tot eene detentie zullen worden gecondemneerd, of op ordre van hun Ed. Achtb. provisioneel aldaer geplaetst.

VII.

Dat in dezelve tot detentie van de in 't vorige Art. gemelde personen geschikte Gyzeling, uit het Werkhuisgeld zullen worden bezorgd en onderhouden een paerdehairen matras, twee deekens en een aerde waterpot.

VIII.

Dat de Concherge, voor kostgeld en oppassing van in dezelve detentie geplaetste personen, van dezelven zal genieten tien stuivers daegs; waervoor hy gehouden zal zyn by felle koude dezelve Gedetineerden driemael des daegs te bezorgen een kruik met heet water; nog zal dezelve voor het recht van sluiten en ontsluiten genieten drie Guldens eens, te verdeelen tusschen de Substituit-schouten en den Concherge elk voor de helft; en de Bodens voor ieder dagvaerding vyf Suivers; des zullen de Substituit-schouten in dat geval gene exploitgelden van de Gedetineerden vermogen te vorderen, ten zy 'er dadelyk eene apprehensie zy geschied, wanneer daervoor zullen moeten worden voldaen drie guldens veertien stuivers; doch zullen de Substituit-schouten, 't zy by apprehensie ofte niet, voor adsistentie in de kamer, genieten achtien stuivers eens.

IX.

Dat de Concherge van de in de andere Gyzelin-

Resol. nopens de gyzeling onder het Raedhuis te Leiden.

gen geplaetste personen zal mogen reekenen voor kostgeld en oppassing, indien zy of hunne familie met den Concherge niet anders zullen hebben geaccordeerd, eene gulden daegs; mitsgaders, voor het sluiten en ontsluiten, zes guldens, te verdeelen als voren; blyvende den Concherge nogtans gereserveerd zyne actie tegens de Gegyzelden, wegens 't geen dezelve in hunne detentie aen de meubilen aldaer zullen hebben bedorven.

X.

Dat, indien het kwame te gebeuren, dat omtrent een Gedetineerden, 't zy in 't Ykhuisje ofte Vertrekje onder de trap, 't zy in de Gyzeling geschikt tot detentie van personen op Vonnis van de Ed. Achtb. H. H. Schout en Schepenen, bleek, dat dezelven niet konden betalen ofte doen betalen de kosten, hierboven gementioneerd, in zulken gevalle, aen de Dienaers der Justitie en Concherge respective, het kostgeld, volgens de hiervoren gemaekte bepaling, zonder meer, uit de kasse van 't Werkhuisgeld, zal worden voldaen, wordende de Administrateur van 't zelve Werkhuisgeld in der tyd tot de betaling van dien, onder een Declaratoir van den Heer Hoofd-officier in den tyd, inhoudende, dat de kosten door den Gedetineerden niet hebben voldaen kunnen worden, noch door de Familie voor denzelven voldaen zyn, door Hun Ed. Achtb. gequalificeerd by dezen.

Alle welke Articulen Hun Ed. Achtb. ernstig willen en begeren, dat ten strictsten zullen worden geobserveerd, op pœne van correctie, en zal Copie dezer worden gegeven aen den Administrateur van 't Werkhuisgeld, de Substituit-schouten, de Bodens, den Concherge en de Dienaers der Justitie, om zich daernaer te gedragen, enz.

NEER-

NEERLANDS HEIL EN RAMPEN.

Onder de zegeningen van het afgelopen jaer 1779. behoort zekerlyk de vrugtbare Zomer, waer door zo hier te Lande als elders de overvloedige Oegst is ingezameld. Men schryft van Engeland, dat men in geen 60 jaren te rug zo een vrugtbaer jaer beleefd heeft: en dit heeft doorgaens in de noorderlyke Gewesten van Europa plaets gehad. (*)

Van Zeeland schryft men ons, dat zederd den zwaeren storm van den 1 January 1779, het weder ongemeen aengenaem, stil en zagt was; zo dat niemand der oudste Lieden daer van de wedergade heugde. Van den 9 tot den 16 February zag men een ongemeen sterk Noorderlicht. Het Koolzaet hadt reeds in Maert op veele plaetsen den bloeissem in den mond; gelyk ook de Abrikoos- en Persikkeboomen begonden te bloeijen. Dog de droogte was ongemeen, zo dat de Regeering middelen moest beraemen tot bespaeren van Regen- en Putwater. (†)

Gelyk het gaet met de vooruitloopende gedagten van menschen, die zig met de bekwaemheid van voorzegging kittelen; daer waren 'er die uit zo zacht eenen winter en zo aengenae-me

(*) Zie ook hier voren bl. 853.
(†) Zie ook hier voren bl. 721.

me lente eene groote verandering en koude zomer voorspelden. Maer gelukkiglyk zyn deze valsche Profeeten bevonden. Half April stondt het geboomte al met frissche groene kruinen te praelen, en het bestendig warm en droog weder bleef voortdueren, zo dat men eindelyk zeer naer regen begon te verlangen. Het is den mensch moeilyk van pas te maken. Het ontbrak niet aen zulken, die eenen schaersen oegst uit die aenhoudende droogte voorspelden. Onderwyl stonden de weiden vol gras, in welk het vee tot aen den buik toe liep; en de graengewassen allervoordeeligst. Den 22 April begon het wel wat te regenen, dat dagelyks nu en dan aenhieldt tot in 't voorst van Mey, maer vervolgens droogde het op nieuws met veel warmte; zo dat den 21 van die maend de Thermometer, 's morgens te 8 ueren 72 graden, 's middags te 12 ueren, 79 's namiddags ten 2 ueren 82, te 4 ueren 84 graden, en 's avonds ten 9 ueren nog 70 graden tekenden. Dit was de tweede Pinksterdag, op welken men dus een hitte hadt, niet minder ongewoon. In Juny werdt vervolgens het Aerdryk verkwikt en de nood eenigermaete vervuld door eenen vrugtbaeren Regen, terwyl het saizoen gunstig bleef. Egter heeft de verbaezende hitte donderbuijen veroorzaekt, die gedugte tekenen van hun vermogen hebben nagelaten. zie hier voren bl. 673 en 674 Men reekent, dat door de ongemeene en vroege warmte de oegst, moezery, boomvrugten enz. in dit jaer 1779 eene maend is vooruit geweest. De oegst zo van Graenen als Witteboonen was overal, en zo ook in Zeeland overvloedig; het welk

zeer

zeer laege pryzen gemaekt heeft, zo dat op de Tiendens doorgaends is verlooren geworden.

Van de ſterfte onder het Rundvee is men in Zeeland en Staets-Vlaenderen lang bevryd gebleven: dog in het najaer openbaerde zich dezelve in het Land van Hulſt, terwyl het Land van Axel en Cadzant, en 't verder Staets-Flaenderen is vry gebleven. Men ontdekte al vroeg in dit jaer 1779 de paelwormen; zo dat de Heeren Staten van Zeeland goedvonden in de uitſchryving van den Biddag voor den 24 February daer van te gewaegen. Men was eenige jaeren van die plaeg bevryd gebleven. Dog daer is eenige hoop, namenlyk daer wordt eene groote menigte van Zeeduizendbeenen beſpeurd, welke op de doorgeknaegde paelen gevonden worden: dezen aezen op de paelwormen, en vernielen dezelven. Zie DE VERHAND. van het Zeeuſch Genootſch. der Wetenſch. te Vliſſinge VI. D. bl. 389-393. 1778.

De Viſſchery is dit jaer te Zierikzee zeer voordeelig geweeſt, en nu zederd drie jaeren in vollen bloey. Ook is de kleine viſſchery van Anchovis te Bergen op-Zoom zo gelukkig geſlaegd, dat in geen 100 jaeren daer van de wedergae is gezien. Aengezien 'er veel Kabeljaeu in Zee was, zou de viſſchery te Zierikzee nog voordeeliger hebben kunnen zyn, indien 'er geen gebrek aen prikken geweeſt was, het gewoon aes van de Kabeljaeu tot Paeſchen toe, na welken tyd men met ander aes viſcht. Die Prikken komen ook uit Gelderland, dog meeſt uit Engeland, maer hebben dezen win-

ter door de overſtroming der Rivieren ontbroken.

Het geen men in het voorgaend jaer te Zierikzee ondernomen heeft, om op de kuſt van Guinée en de Weſt-Indien uit te ruſten en te vaeren, zo ter vragt, als ter ſlaven- en andere handel, is zo wel geſlaegd, dat men daer in met allen yver voortgaet, en dit jaer verſcheidene Viſchhoekers, Bommen en Koffchepen heeft uitgeruſt. De koopwaren liggen in de Weſt-Indien zo opgeſtapeld, dat men 'er mede verlegen is, en aendringt op het toezenden van ſchepen om dezelven af te haelen.

Is het voorjaer en de zomer van 't jaer *1779*, ongemeen droog geweeſt; het najaer heeft naeuwelyks zyne wedergae van ſtortregens gehad. Men kan de hoeveelheid van 't gevallen water naeukeurig opmaken uit de navolgende waernemingen van eenen Liefhebber der Natuerkunde te Haerlem:

In January,	6 Lyn.	In July,	69 Lyn.
February,	2	Auguſtus,	$1\frac{1}{2}$
Maert,	3	September,	46
April,	7	October,	37
May,	$8\frac{1}{2}$	November,	57
Juny,	15	December,	54

In het geheel 305 Lynen, of 25 Duim en 5 Lynen.

In Zeeland heeft men ook zeer over de ſlagregens in dit najaer geklaegd: dog de ooſte wind, welke omtrend Kerstyd begon te waeijen en tot in 't begin van January 1780 voort duerde, heeft weer veel gedroogd.

Be-

Berigt omtrend de Rivieren.

Men heeft den 12 October 1779 begonnen een schephoofd te leggen aen de westzyde van het Pannerdensche Kanael op den hoek van de St. Nicolaes waerd, het welk den 2 November is voltooid geworden.

Men hadt vastgesteld om de Bleeswerken aen de Millingsche zyde even beneden den Steenoven 50 of 60 roeden te verlengen, het welk den 19 October wierdt aengevangen; en met vlyt voortgezet, tot den 19 November, wanneer het werk voor dit jaer geëindigd, en op den deklaeg na voltooid is geworden.

Den 11 October hadt men ook een begin gemaekt om een half uer boven Nymegen na by de Bemmelsche sluis eene zwaere Krib uit te steeken, tot ontzet en dekking van den Doornikschen Schaerdyk, in plaets van het zogenaemd Aembeeld, 't welk te voren een gedeelte van dien Dyk beschermde, dog voor het grootste gedeelte gezonken is. Maer men vondt zich den 28 November genoodzaekt dat werk, wegens het aenkomend opperwater te staken.

Op den 22 December ontdekte men in 't Amt van Overbetuwe, onder Doornenburg aen den Hortenberg, eene gevaerlyke verzinking in den dyk, zynde de pakwerken voor denzelven hier en daer verzonken. Men begon tegen den binnenkant des dyks eenen zwaeren berm te leggen, dog het binnenland ondergekweld zynde, kon men geen aerde bekomen; dus men genoodzaekt was, de-

zel-

zelven van den binnenkant van de kruin des dyks boven en beneden de verzinkingen te haelen, en ten dien einde den dyk ter halver breedte, twee of drie voeten diep af te graven. Den 25 des nachts ten 12 ueren bevondt men dat het pakwerk benevens de ruwaerden geheel en al weg gedreven waren, zo egter dat men den teen des dyks nog met een pylstok konde tasten, zynde twee roeden rivierwaerts in 20, 22, 26, 28 en 30 voeten diepte en verders onpeilbaer. Op eene andere plaets ontdekte men aen den buitenkant des dyks eene nieuwe verzinking, welke zich door eene scheur ter lengte van drie roeden openbaerde, terwyl binnen een half uer tyds het afgescheurde stuk dyks in de rivier stortede, en de pakwerken voor het zelve geheel en al wegspoelden; dog de voet van den dyk hielt egter nog stand. Den Berm verlangende, kwam men hier in te gemoet. Den 26 scheurde nog een stuk uit den dyk ter lengte van 5 roeden: men werkte dag en nagt om dit uitgescheurde stuk van agteren te bevangen. Dog den 27 en 28 stortede wederom een stuk dyks ter lengte van 5 roeden, en één voet breed, in de rivier.

Terwyl men den 28-31 met het aenbermen van den dyk voortging, vermeerderde het gevaer, niet tegenstaende het vallend water, van ogenblik tot ogenblik, de dyk ter genoemde plaetsen zodanig afnemende, dat het naer eenen geheelen doorbraek begon te gelyken, en eene inschaering in de gedaente van een half eirond kwam, zo dat de oude dyk aldaer bezweeken zynde, men eene diepte van ruim 20 voeten bevondt. Men deedt het noodig hout, palen en wiepen te zamen brengen, en maekte aenstal om een bleeswerk ter

leng-

lengte van agt of negen roeden aen te leggen. Onderwyl was het gevaer voor de Over- en Nederbetuwe, als mede voor den Tielrewaerd, Kuilenburg, Bueren, en de Landen daeromtrend en beneden gelegen, tot Gorinchem toe, zeer groot. Jonkheer *O. F.* Grave *van Lynden*, Amtman, Richter en Dykgraef des Amts van Overbetuwe gaf spoedig de noodige bevelen, welken door den Heere Mr. *C. C. van Oven*, Land- en Dykschryver met allen yver, en onvermoeide vlyt zyn ter uitvoer gebragt, zo dat tegen alle verwagting, de dyk behouden bleef, agter welken eene Berm was ter lengte van 40 of 50 roeden, en byna zo zwaer als de dyk zelven. De gem. Graef *van Lynden* bevond het gevaer van zulk gewigt, dat Hy raedzaem oordeelde de Hoogheemraeden van het Amt, als ook wegens de Steden Nymegen en Arnhem, te beschryven, om den 27 in persoon den toestand op te nemen, en te beraedslagen, het geen men oirbaer zoude bevinden. Wat hieromtrend verders in de maend January 1780 is voorgevallen, zullen wy ten zynen tyde aentekenen.

Het laegste water is in dit jaer 1779 geweest aen de peilpael te Grave in October, 1 voet en 1 duim; te Nymegen in April 3 voet 6 duim; te Arnhem 2 voet 8 duim; te Zutphen in April 0 voet 0 duim.

Het hoogste water te Grave in December 18 voet 4 duim; te Nymegen in December 19 voet 3½ duim; te Arnhem in December 18 voet 8 duim; te Zutphen in December 17 voet 3 duim. De gemiddelde hoogte van 't geheel jaer 1779. te Grave 4 voet 8 duim; te Nymegen 7 voet 3½ duim; te Arnhem 6 voet 10 duim, en te Zutphen 3 voet 10 duim.

STAET

STAET VAN VERSCHEIDENE TAKKEN VAN DEN NEDERLANDSCHEN KOOPHANDEL, VOOR DEN JAERE MDCCLXXIX.

SCHEEPVAERT IN 'T GEMEEN.

Staet van verscheidene takken des Koophandels voor den jare 1779.

Volgends de naeukeurigste Zeetydingen is de navolgende Lyst opgemaekt van de Schepen, die in 't jaer 1779. de Maes en Goeree ingekomen en uitgezeild zyn.

	Ingekom.	Uitgez.		Ingekom.	Uitgez.
Aberdeen	2	5	Blaknay	1	1
Afrika (Kust van)	—	1	Bley	1	1
Albrough	1	2	Blyth	2	—
Alikanten	4	2	Borrowstones	11	15
Allematte	2	—	Bosten	—	1
Alloa	1	—	Boulogne	9	9
Amsterdam	—	3	Bourdeaux	30	35
Archangel	2	5	Breemen	1	—
Arusburg	1	1	Brieux (St.)	—	1
Bayonne	1	2	Bristol	3	4
Bandolle	7	—	Cadix	6	11
Barcelona	2	27	Caen	4	6
Batavia	2	3	Cames	3	—
Belfast	1	1	Canarische Eilanden	1	1
Bengalen	1	1	Cephalonia	1	—
Benicarlo	1	—	Cette	10	4
Berbice	—	1	Cendres	6	—
Bergen in Noorwegen	48	22	Charante	3	—
Bevezier	—	1	Charbourg	1	3
Bilbao	2	3	China	—	1
			Christiaansand	1	—

Cop-

STAAT VAN VERSCHEIDENE TAKKEN DES KOOPHANDELS VOOR DEN JARE 1779.

	Ingekom.	Uitgez.		Ingekom.	Uitgez.
Coppenhagen	1	5	Hitlord	1	—
Cork	3	19	Holmstrang	—	1
Curacao	1	5	Honduras (Baai van)	1	—
Dantzig	2	1	Honfleur	5	1
Darthmouth	—	1	Houdson	1	—
Dieppe	8	11	Hull	13	20
Dominica (Eiland)	—	2	Jamaica	1	—
Dronthem	6	1	Jan (St.)	—	2
Dublin	4	17	Jersey	3	2
Dundee	1	8	Ipswich	—	1
Duinkerken	16	18	Italien	—	1
Dyzart	—	2	Karelshaven	2	—
Elseneur	—	1	Kiel	—	2
Engeland	2	5	Koningsbergen	2	2
Eustatius (St.)	4	11	Kromarty	1	—
Falmouth	1	1	Lemmerik	6	11
Faro	3	5	Leverpool	6	1
Fecamp	3	6	Leystaf	—	4
Fuime	1	—	Libau	50	7
Fredrikshaven	4	—	Libourne	17	14
Gallipoly	1	—	Lieth	14	19
Galloway	—	1	Linkelus	6	—
Genua	—	4	Lisbon	2	33
Giel	—	1	Litford	1	—
Gigon	—	2	Livorno	—	10
Glasgow	1	—	Londen	36	96
Gothenburg	1	6	Londondery	1	2
Granville	1	2	Lymkill	7	—
Groenland	9	9	Lynn	3	1
Groningen	1	—	Maarten (St.)	—	1
Guersey	20	13	Mallaga	5	5
Guiné (Kust van)	—	2	Malo (St.)	2	7
Hamburg	—	9	Marseille	6	14
Harwich	96	92	Maryland	1	—
Havre de Grace	7	10	Memel	3	2
Hitland	2	—	Middelandsche Zee (de)	—	5

Mon-

Staat van verscheidene takken des Koophandels voor den Jare 1779.

	Inge-kom	Uit-gez.		Inge-kom.	Uit-gez.
Montros	1	3	Southampton	2	3
Morlaix	4	10	Soutwoold	1	—
Nantes	7	10	Stettyn	—	1
Napels	1	—	Stokholm	4	—
Napendale	—	1	Stokkum	4	—
Nerva	6	2	Stokton	35	22
Newcaſtle	36	41	Stralſund	—	1
Nowhaven	1	1	Straatdavis	2	2
Newry	1	4	Sunderland	372	405
Nieuwpoort	2	—	Suriname	1	—
Noorwegen	4	26	Terveer	1	2
Nordbeck	1	—	Tools	1	—
Normandie	2	1	Topsham	1	—
Northfaro	2	10	Toulon	2	—
Ooſtzee	1	75	Trieſte	1	—
Orient	1	1	Ubes (St.)	9	—
Ooſtende	11	5	Valery (St.)	9	11
Pernau	—	1	Venetien		
Perth	—	3	(Golf van)	1	—
Peterhead	1	—	Vliſſingen	1	—
Petersburg	6	12	Vrankryk	—	4
Plymouth	1	2	Waterfort	—	4
Pool	—	2	Wells	26	19
Port à Port	—	1	Weſt-Indiën	—	1
Portsmouth	1	4	Whytby	—	5
Portſay,	—	2	Whythaven	—	1
Riga	38	12	William(Fort)	1	—
Rochefort	—	4	Windau	15	2
Rouan	13	20	Wolgaſt	—	1
Salcombé	1	—	Woolwich	1	—
Scharbourg	1	—	Wyburg	1	—
Schotland	1	7	Xanten	3	—
Sebaſtiaan-			Yarmouth	59	30
(St.)	—	5	Yrland	—	8
Senatico (St.)	1	—	Ysland	—	10
Servantehaven	1	—	Zeeland	1	—
Sivilien	—	5	Oubekend	10	14
Smirna	10	3	Holl. Oorlog-		
Sorberdou	1	—	ſchepen	7	5

Vreem-

	Ingekom.	Uitgez.		Ingekom.	Uitgez.
Vreemde dito	13	14	Uit de Maas in Goeree	1	—
Buisconvoyer	1	1	Byleggers	37	1
Vragtschepen	—	3	Door tegenwind en lekkagie terug.	24	3
Engelsch Convoycotters	5	5			
Eng. Kapers	2	2			
Fransche dito	2	2			
Fransche Prys	1	—		1381	1562

STAET VAN VERSCHEIDENE TAKKEN DES KOOPHANDELS VOOR DEN JARE 1779.

Behalven de Yslandsvaerders, Haringbuizen, Jagers en zeer veele andere Schepen, welke naer en van Rotterdam, Dordrecht, Schiedam, Delfshaven enz. langs de Zeeuwsche Stroomen zyn ingekomen en uitgezeild.

Uit vergelyking van deze Lyst met die van 't jaer 1778 blykt, dat 'er in dit jaer 1779 drie minder zyn ingekomen, maer daer en tegen 282 schepen meer zyn uitgezeild.

In 't jaer 1779 zyn in TEXEL 1602 schepen binnen gekomen, zynde 49 meer dan in 't jaer 1778; en in 't Vlie 1048, zynde 19 meer dan in 't jaer 1778. Onder de schepen in Texel binnen gekomen waren 15, en in 't Vlie één door tegenwind of beschadigd uit Zee. Het getal der binnengekomene schepen in Texel en 't Vlie te zamen is 2650; en met die van de Maes en Goere te zamen 4031 schepen.

Te Groningen zyn in het jaer 1779 geladen 146 schepen; 140 naer Engeland en 6 naer Frankryk, en hebben ingeladen 7207 en één half Last Haver, makende 237847 en één half Mudden, het mud,

 naer

naer cours van inkoop 2 gulden, maekt een som van 475695 gulden.

STAET VAN VERSCHEIDENE TAKKEN DES KOOPHANDELS VOOR DEN JARE 1779.

De tien schepen van Smirna, gedurende den jaere 1779 in Goerée binnen gekomen, hebben, volgens derzelver Carga's alhier aengebragt de navolgende Levantsche goederen: 21 Bale Zyde, 541 dito Stammen of Turksche Garens, 4768 dito Katoene Wol, 669 dito Katoene Garens, 96 dito Testicq of Haeir van Kamelen, 96 dito Dimitten, 5 dito Bordaten, 45 dito Tapyten, 3 dito Carpetten, 16 dito Pluis van Zyde, 4 Kassen Bokkenhair, 32 dito Gom Dragans, 8 dito Scamoneum, 16 Kasjes of Doozen Opium; 45 dito ongenoemde Droogeryen, 691 vaten, kassen, balen en pakken ongenoemde Koopmanschappen, 1153 stukken Palmhout, en 4829 vaatjes, kasjes en doosjes Fruit.

In 't byzonder is de vaert op de West-Indien in 't gemeen, en voornamenlyk op St. Eustatius zeer sterk geweest, terwyl 'er ruim 100 schepen van hier op dat klein Eilandje gevaeren zyn. De Molens hier konden naeuwlyks al het meel afmalen, het welk men naer de West-Indien heeft verzonden. De lastgevingen van alle Gewesten om van hier goederen te zenden, was zeer druk; de scheepvaert zynde opgewakkerd, steigerde de pryzen der schepen, en men kon naeuwlyks genoeg aenbouwen, terwyl men zo te Dordrecht, Amsteldam, Rotterdam, Zaendam als in Friesland het op de scheepswerven even druk zag; het genoegzaem werkvolk ontbrak, en die 'er waren, moest men hooge loonen geven, en met geld en goede woorden tot het werken zelfs op Zon- en Feestdagen aenzetten.

T A-

TABAKHANDEL.

Van den bloei van den Tabakhandel hebben wy in 't voorgaende jaer gesproken. Men reekent, dat Frankryk 's jaers omtrend 40 millioenen ponden Tabak nodig heeft, welke dat Ryk, wegens de Amerikaensche onlusten, thands voor het grootste gedeelte uit ons Land, byzonderlyk uit het Stigt van Utrecht, van de kant van Amersfoort en Rheenen, en ook uit Gelderland, voornamentlyk van Wageningen en Nieuwkerk getrokken heeft. De Tabak goldt in 't jaer 1778 doorgaends 34 guld. de 100 ponden van 't best goed; 16 guld. het aerd-goed; 8 guld. het zand-goed; en dan nog ook iets voor de zogenaemde dieven. Dog in dit jaer 1779 heeft het bestgoed doorgaends maer 20 en 22 guld. gegolden, en het overige naer evenredigheid. Daer de Amerikaensche onlusten nog dezelfde zyn, zou men over die vermindering zig mogelyk kunnen verwonderen. Onder verscheidene oorzaken wordt ook deze gemeld, dat de opkopers van de Tabak, met de Fransche Comptoiren het eens zynde, eene Monopolie maken, en zich onder elkanderen verstaen zoude, om geen tabak, dan voor eene onder hen bepaelde prys te koopen.

STAET VAN VERSCHEIDENE TAKKEN DES KOOPHANDELS VOOR DEN JARE 1779.

De trek van Tabak te Amersfoort en in Gelderland is dit jaer wederom gelukkig geweest voor de Bouwers van dien plant, schoon wat minder als in 't voorgaend jaer, en men voorspelt, dat het in het aenstaende jaer zeer zal vallen. Onderwyl heeft deze vleug zeer veel voordeel toegebragt;

STAET VAN VERSCHEIDENE TAKKEN DES KOOPHANDELS VOOR DEN JARE 1779.

bragt; men ziet overal in Gelderland, vooral in de kleine steden en ten platte Lande de bewyzen van welvaert. De Opkoopers zyn in dezen korten tyd luiden geworden van groote bezittingen. Men heeft te Thiel ook eene Waeg voor de Tabak opgeregt, welke van wegens het Kwartier voor 2500 guld. verpagt is, wordende 2 stuiv. voor de 100 ℔ betaeld. Te voren was de Tabakkweekery in dat Kwartier van geen aenbelang.

HANDEL op OOST-INDIEN.

De schepen van wegens de Oost-Ind. Maetschappy dit jaer 1779 in Zee gelopen, zyn

voor de Kamer Amsteldam.

Overduyn,		in Zee 23 May 1779.
Comp. Welvaren,	na Batavia	3 Juny ——
Willem Fredrik,	na Batavia	7 July ——
de Jonge Hellingman,	na Batavia	14 —— ——
't Loo,	na Batavia	24 Aug. ——
de Wakkerheid,	na Batavia	4 Oct. ——
de Herstelder,	na de Caep	4 —— ——
Catwyk, (de Hoek.)	na de Caep	4 —— ——
de Behemoth,	na Batavia	18 Nov. ——
de Indiaen,	na Batavia	—— ——
de Paerl,	na China	—— ——
de Dolphyn,	na China	30 Dec. ——
de Patriot,	na Batavia	4 Jan. 1780.
Amsterdam,	na Ceylon	—— ——
de Bovenkerkerpolder,	na Bengalen	1 April ——

voor de Kamer Zeeland.

Oud Haerlem,	na Batavia	19 Aug. 1779.
Bothland,	na Batavia	
Middelburg,	na China	28 Dec. ——
Popkensburg,	na Bengalen	—— ——

voor

voor de Kamer DELFT.

STAET VAN VERSCHEIDENE TAKKEN DES KOOPHANDELS VOOR DEN JARE 1779.

de Vrouw Anthonetta Coenraerdina,		na Batavia	19 July 1779.
Batavia,		na China	23 Oct. —
		weder binnen	9 Nov. —
		weder na Zee	7 Jan. 1780.

voor de Kamer ROTTERDAM.

Canaan,	na Batavia	13 Aug. 1779.
Rittbem,		8 Jan. 1780.

voor de Kamer HOORN.

Bredehoff,	na Batavia	31 Aug. 1779.
	weder binnen	29 Sept. —
	weder na Zee	29 Dec —
Beekvliet,	na Batavia	— —

voor de Kamer ENKHUYZEN.

Hoogcarspel,	na Batavia	24 Aug. 1779.
de Jonge Hugo,		29 Dec. —

Daer en tegen zyn voor rekening van gemelde Maetschappy in dit jaer uit de Indien terug gekomen de navolgende schepen, als

voor de Kamer AMSTELDAM.

		Binnen	
de Indiaen,	van Batavia	27 April	1779.
de Behemoth,	—	9 Juny	—
de Hersteider,	van de Caep	—	—
Catwyk aan Rhyn,	—	—	—
Amsterdam,	van Ceylon	4 July	—
de Patriot,	van Cormand.	—	—
de Bovenkerkerpolder,	van Bengalen	—	—
Groenendael,	van Batavia	27 —	—
de Dolphyn,	van China	1 Aug.	—
de Fluit *de Hoop*,	van de Caep	—	—
de Morgenster,	van Ceylon	10 Sept.	—
Alkemade,	van Batavia, dewelke aen de Caep is verbleven en hier te Lande gekomen 9 Juny 1780.		

STAET VAN VERSCHEIDENE TAKKEN DES KOOPHANDELS VOOR DEN JARE 1779.

voor de Kamer ZEELAND.

Zeeduyn, ⎧van Batavia 9 Juny 1779.
Woestduyn, ⎩van dito, dewelke by het inzeilen na of aen den Deurlo, op de zogenaemde Baners den 24 July 1779 is verongelukt. (*)
de Zeeuw, van China 31 July 1779.
de Ceres, van Ceylon 13 Sept. ——
't Hof ter Linde, van Batavia 27 —— ——

voor de Kamer DELFT.

de Zilvere Leeuw, van Batavia 12 Juny ——

voor de Kamer ROTTERDAM.

Ritthem, van Batavia 9 Juny ——
't Huis te Kronenwyk, van Bengalen 10 —— ——

voor de Kamer HOORN.

de Vriendschap, van Batavia 9 Juny ——

voor de Kamer ENKHUYZEN.

de Jonge Hugo, van Batavia 9 Juny ——
Ridderkerk, van Bengalen 1 Aug. ——

Volgends gewoonte zyn ook twee openbare verkopingen gehouden. De voorjaers verkoping blykt uit de volgende bekendmaking.

„De Edele Heeren Bewindhebberen van de Generaele Nederlandsche Geoctroyeerde Oost-Ind. Comp. ter Vergadering van seventienen, presenteeren in de maenden April en May dezes jaers 1779. in de respective Kameren, aen de meestbiedende, in 't openbaer by de Stok op te veylen, de onderstaende Waren en Koopmanschappen, als:

12300

(*) Zie hier voren bl. 719, 720 en 1154.

STAET VAN VERSCHEIDENE TAKKEN DES KOOPHANDELS VOOR DEN JARE 1779.

11300 Balen Bruine Peper. Zynde ongeveer al het geen de Compagnie daer van hier te Lande in voorraed is hebbende.
300000 ℔ Caneel in Fardeelen.
80000 ℔ Blanke Foelie.

En zullen de voorsz. en verdere Waren werden geveild, in de respective Kameren by verdeelingen, en ten dage als volgt:

In de Kamer Amsteldam, *op* Maendag *den* 12 April 1779.

5350 Balen Bruine Peper.
150000 ℔ Caneel.
40000 ℔ Foulie.

In de Kamer Zeeland, *op* Maendag *den* 19 April 1779.

3750 Balen Bruine Peper.
75000 ℔ Caneel.
20000 ℔ Foulie.

In de Kamer Delft, *op* Dingsdag *den* 27 April 1779.

640 Balen Bruine Peper.
18750 ℔ Caneel.
5000 ℔ Foulie.

In de Kamer Rotterdam, *op* Donderdag *den* 29 April 1779.

750 Balen Bruine Peper.
18750 ℔ Caneel.
5000 ℔ Foulie.

In de Kamer Hoorn, *op* Dingsdag *den* 4 May 1779.

730 Balen Bruine Peper.
18750 ℔ Caneel.
5000 ℔ Foulie.

STAAT VAN VERSCHEIDENE TAKKEN DES KOOPHANDELS VOOR DEN JARE 1779.

In de Kamer Enkhuizen, *op* Donderdag *den* 6 May 1779.

1080 Balen Bruine Peper.
18750 ℔ Caneel.
5000 ℔ Foulie.

Als mede de Goederen van particulieren, aengehoudene Goederen, en verdere restanten of kleinigheden, die by de respective Kameren aen handen mogten zyn.

De bovenstaende Peper, Caneel en Foulie, worden verkogt met een stilstant tot den eersten Maert 1780.

Met het afleveren der Noten, tot den gestelden Prys van 75 stuiv. Bankgeld het pond, zal worden voortgegaen tot den eersten Maert 1780.

NB. De volle Voorbetaling werdt gesteld by de Kamer *Amsteldam* tot den 21 May, by de Kamer *Zeeland* tot den 8 May, by de Kamer *Delft* tot den 17 May, by de Kamer *Rotterdam* tot den 19 May, en by de Kameren *Hoorn* en *Enkhuizen* tot den 21 May 1779 incluis."

De Najaersverkoping wierdt aldus bekend gemaekt:

„De Bewindhebberen van de Generaele Nederlandsche Geoctroyeerde Oost-Ind. Compagnie ter Vergadering van seventienen, presenteeren in de maenden November en December dezes lopenden jaers 1779. in de respective Kameren in 't openbaer op te veilen de navolgende Goederen, en dat by verdeelingen in de Kameren, en ten dage als volgt:

	Amst. 1 Nov.	Zeel. 15 Nov.	Delft 22 Nov.	Rott. 24 Nov.	Hoorn 29 Nov.	Enkh. 2 Dec.
34427 ℔ Witte Peper	19763	4888	2444	2444	2444	2444
10281 ℔ Geconfyte Gember	6063	1580	830	793	811	204
900ps dito Nooten	400	100	100	100	100	100
971 ℔ dito Nagelen	522	124	68	82	89	86
120ps Flessen Soya Japans	60	15	—	15	15	15
51984 ℔ Cauris	51984	—	—	—	—	—
3098838 ℔ Salpeeter	1204550	881503	202673	279122	—	530990
443000 ℔ Sappanhout Bimaas	213500	51500	23000	66000	27000	62000
202200 ℔ Caliatourshout	122200	20000	15000	15000	15000	15000
10538 ℔ Indigo Javaasch	4538	2000	1000	1000	1000	1000
61250 ℔ Curcuma Javaasch	35000	8750	4375	4375	4375	4375
498289 ℔ Poeder Suiker	220600	—	—	102143	80000	95546
32239 ℔ Thin Malax Inktkok.	18000	4500	2400	2439	2450	2450
277203 ℔ dito dito in Schuit	144203	111900	5500	5500	5500	5500
175000 ℔ dito Bankas dito	100000	25000	12500	12500	12500	12500
162200 ℔ Spiaulter	134200	—	—	28000	—	—
883 ℔ Cardamom Javaasch	633	250	—	—	—	—
5900 ℔ dito Ceylonse	5900	—	—	—	—	—
26301 ℔ Camphur	11060	2778	3087	3210	3057	3109
4000 ℔ Borax	2100	—	—	1900	—	—
8625 ℔ Benjuin	4875	1250	625	625	625	625
2500 ℔ Catchou	1000	1500	—	—	—	—
3142 ℔ Drakenbloed	1792	450	225	225	225	225
1300 ℔ Gom Mirrhe	700	600	—	—	—	—
4343 ℔ Gom Gutte	2483	620	310	310	310	310
3944 ℔ Aloë Sucatrina	3944	—	—	—	—	—
241 ℔ Goml. Siams op Stokj	241	—	—	—	—	—
6000 ℔ Schellak	2000	—	—	2000	—	2000
17000 ℔ Lange Peper	9625	2375	1250	1250	1250	1250
12500 ℔ Cubebe of Staartpep.	7250	1750	875	875	875	875
500 ℔ Radix Lopeliana	500	—	—	—	—	—
17095 ℔ Rhabarber	8493	8602	—	—	—	—
27541 ℔ Radix China	13650	13891	—	—	—	—
13038 ℔ dito Galinga	6523	6515	—	—	—	—
15607 ℔ Sago	7591	2521	1361	1385	1367	1382
3096 ℔ Star Annys	1465	1631	—	—	—	—
7614ps Paarlmoer Schelpen	4397	1074	541	530	537	535
160 Oncen Canneel Oly	100	60	—	—	—	—
320 Oncen Fouly Oly	200	120	—	—	—	—
320 Oncen Nagel Oly	320	—	—	—	—	—
3 ps Row Diam. weg. Carr.	29¾	—	—	—	—	—
12 ps Pieken met Goud	12	—	—	—	—	—
2 ps Handr. met g. knopp.	2	—	—	—	—	—
18750 ℔ Bindrottingen	9375	9375	—	—	—	—
12000 ℔ Tamarinde	—	—	—	—	—	12000
30 Amen Roode Conft. W.	14	8	—	—	4	4
22 Amen witte dito dito	14	—	—	—	4	4
10 Leggers rode Steenw.	10	—	—	—	—	—
16 Leggers dito dito	16	—	—	—	—	—
2 Leggers rode Pont. Wyn	2	—	—	—	—	—
7 Legg. witte Mad. Wyn	7	—	—	—	—	—
4 Legg. witte Musc. Wyn	4	—	—	—	—	—
126 Leggers Aracq	62	19	11	11	10	13
10879 ℔ Ruwe wit. Nan Zyde	5454	5425	—	—	—	—
5525 ℔ Cantonse Ruwe Zyde	2763	2762	—	—	—	—

	Amst. 1 Nov.	Zeel. 15Nov.	Delft 22Nov.	Rott. 24Nov	Hoorn 29Nov.	Enkh. 2 Dec.
109050 ℔ Beng. Zyde Tanny	1950	—	2250	2250	2250	2250
2400 ℔ dito dito Tanna Banna	1200	—	300	300	300	300
3450 ℔ dito dito Adapangia	1050	—	600	600	600	600
6794 ℔ dito dito Dessie Ital. Verwinding	1360	—	1354	1360	1360	1360
17315 ℔ dito dito Boulias Ital. Verwinding	9000	—	4200	—	2015	2100
13050 ℔ Florette Gaarens	4950	—	2400	2400	650	1650
3000 ℔ Catoene Gar. Beng.	1050	—	—	1050	900	—
1100 ℔ dito dito Corman.	1100	—	—	—	—	—
20000 ℔ dito dito Sourats	12800	7200	—	—	—	—
20500 ℔ dito dito Tutucor.	12900	7600	—	—	—	—
64133 ℔ dito dito Javaasch	33133	10000	5250	5250	5250	5250
3699891 ℔ Coffy Javaasch	1650000	549891	375000	375000	375000	375000
10750 ℔ dito Ceylons	6250	4500	—	—	—	—
THEE direct van CHINA.						
26948 ℔ Thee dito Heysand	13486	13462	—	—	—	—
40338 ℔ dito dito Schin	20318	20065	—	—	—	—
28595 ℔ dito Songlo	7180	21415	—	—	—	—
47117 ℔ dito Pecco	23599	23518	—	—	—	—
125301 ℔ dito Souchon	72833	52475	—	—	—	—
527253 ℔ dito Congo	258620	268633	—	—	—	—
1052941 ℔ dito Boey	536236	516705	—	—	—	—
440 Kassen Porcelein	211	229	—	—	—	—
450 Tobbens dito	199	251	—	—	—	—
541 Bondels dito	268	273	—	—	—	—
ZYDE STOFFEN.						
2100 ps Roemaals Zyde	1100	—	400	500	100	200
400 ps Cora of onged. Vr. Kl.	200	—	—	—	—	200
400 ps Alegiassen	400	—	—	—	—	—
2760 ps Armosyn. Bengaalse	1340	—	540	400	360	120
300 ps Poisis Damasten	150	150	—	—	—	—
350 ps Meubel Damasten	200	150	—	—	—	—
50 ps Pourdesoyen	—	50	—	—	—	—
250 ps Gorgorons	125	125	—	—	—	—
320 ps Sattynen	170	150	—	—	—	—
333 ps Lustrings	150	183	—	—	—	—
100 ps Lampassen	50	50	—	—	—	—
100 ps Griesetjes	50	50	—	—	—	—
1000 ps Pekings of Rol-Armosynen	500	500	—	—	—	—
250 ps Pelangs	100	150	—	—	—	—
50 ps Japanse Zyde Rokk.	10	8	8	8	8	8
CATOENE LYWAATEN.						
37615 ps Cassa divers	11990	—	5825	6349	6609	6843
12190 ps Tansjeebs	4071	—	2104	1750	2086	2179
14925 ps Malmolens	3778	—	1868	2456	3377	3446
189 ps Nainsooks	56	—	50	44	—	45
554 ps Seerhandconnis	230	169	49	50	—	50

	Amst. 1 Nov.	Zeel. 15 Nov.	Delft 22 Nov.	Rott. 24 Nov.	Hoorn 29 Nov	Enkh. 2 Dec.
199 ps Seerbetjes	50	—	49	50	50	—
4443 ps Therindains	1197	—	840	666	911	829
4090 ps Bethilles Cangam	1400	—	790	700	500	700
5711 ps Douriassen	1896	—	900	1093	1044	778
1156 ps Neusdoek. Harriap.	200	—	278	200	278	200
3850 ps Bethilles gebleekt	2650	1200	—	—	—	—
1488 ps Hamans	850	—	350	180	84	524
600 ps Keeper	200	—	—	200	100	100
6213 ps Saanen	1492	—	586	710	1718	1707
400 ps Sologesjes	100	—	—	100	100	100
127 ps Adersja	127	—	—	—	—	—
4317 ps Mamodies	1105	—	545	443	1124	1100
687 ps Sittaras	300	—	60	110	67	150
627 ps Tuckerys	240	—	330	—	57	—
1833 ps d'Herriabadys	700	—	300	340	133	360
2449 ps Amiertjes	930	—	411	450	245	413
3432 ps Lachoriassen	1200	—	600	731	458	448
2240 ps Dongrys of Pautkas	700	—	—	600	240	700
13060 ps Bastassen divers	4929	560	2408	2099	1134	1930
28 ps Sjadra Behaars	28	—	—	—	—	—
300 ps Mouris gebleekt	200	100	—	—	—	—
3000 ps Catte Caatjes	2800	200	—	—	—	—
3150 ps Hane Caatjes	2400	750	—	—	—	—
200 ps Moenemolam Caatjes	150	50	—	—	—	—
200 ps Periemoenem. Caatj.	100	100	—	—	—	—
8300 ps Callamanganys	5000	3300	—	—	—	—
3400 ps Beraupaats	2300	1100	—	—	—	—
2000 ps Dotys	1400	600	—	—	—	—
4906 ps Gingams divers van Bengale	1964	—	560	200	1166	1016
1500 ps Nillas	400	—	—	—	600	500
1767 ps Seersukkers	800	—	—	400	297	270
560 ps Sichtermans Sany	100	—	100	90	100	170
98 ps Copees Peza	—	—	—	—	98	—
600 ps Thepoys	300	—	—	—	200	100
517 ps Chelasse van Hougly's	200	—	51	98	—	168
270 ps Photassen	200	—	—	—	70	—
1780 ps Neusdoeken Kismis	500	—	110	410	350	410
31315 ps Roemaals divers	17720	6600	1140	3760	1040	1055
4100 ps Bethilles Bonte	2800	1300	—	—	—	—
1700 ps Chelassen v. d. Kust	1300	400	—	—	—	—
400 ps Gingams van dito	100	300	—	—	—	—
200 ps Chitse Neusdoeken	100	100	—	—	—	—
12382 ps Chitsen divers	8302	2550	200	300	730	300
2000 ps Niquaniassen	1400	600	—	—	—	—
400 ps Bherms	300	100	—	—	—	—
400 ps Browles	200	200	—	—	—	—
8000 ps Corroots	5600	2400	—	—	—	—
4000 ps Chelassen Souratte	2800	1200	—	—	—	—
600 ps Bajota	300	300	—	—	—	—
400 ps Nagimapaat	200	200	—	—	—	—
14345 ps Gerrassen	4360	—	2160	2340	3010	2475
65140 ps Salempouris divers	41480	15760	2320	2260	1760	1760
79870 ps Guinees divers	51550	18160	2960	2680	2240	2280

	Amst. 1 Nov.	Zeel. 15 Nov	Delft 21 Nov.	Rott. 2 Nov.	Hoorn 29 Nov	Enkh. 2 Dec.
2670 ps Doesootej. of Zeilkl	640	—	—	450	1700	410
398 ps Atchiabanys	100	—	—	100	98	100
1499 ps Soesjes	600	—	—	300	299	300
2497 ps Sjappalens of gedr. zyde Neusdoeken	700	—	600	697	200	300
500 ps Sjappasarries of ged. Vrouwe Kleedje	—	—	200	300	—	—
3396 ps Bandanoes	1200	—	600	400	400	796
25910 ps Nankings Linn. geel	11700	14210	—	—	—	—
2090 ps dito dito dito	2000	—	—	—	—	—

Boven dien eenige goederen, geborgen uit het verongelukte Schip *Woestduyn*, en de goederen van particulieren. enz.

De bovenstaende Goederen worden verkogt met een stilstand tot den eersten van Oegstmaend 1780: Doch de Compagnie behoudt aen zig de faculteit om de goederen, welke met de nog verwagt wordende vier Retourschepen, als twee van Batavia en twee van China, mogten worden aengebragt, en die dezelve gewoon is in het najaer te verkopen, te brengen in deze Najaers-Verkoping, dan wel te veilen op zodanige andere tyd als de Compagnie zal goedvinden.

Dienende wyders tot narigt, dat de bovenstaende Goederen, by de respective Kameren, zullen worden opgeveild naer de orde, waer in dezelve hier vooren zyn gebragt.

NB. De volle Voorbetaling zal lopen by de Kamer Amsteldam, tot den 13 van Wintermaend. By de Kamer Zeeland, tot den 29 van Slachtmaend. By de Kameren Delft en Rotterdam, tot den 8 van Wintermaend. En by de Kameren Hoorn en Enkhuyzen, tot den 15 van Wintermaend. Alle de voorn. dagen incluis.

Met de aflevering van de Kruidnagelen zal by de respective Kameren worden voortgegaen tot de

prys

STAET VAN VERSCHEIDENE TAKKEN DES KOOPHANDELS VOOR DEN JARE 1779.

prys van 65 stuyvers Bankgeld het pond, tot den eersten van Oegstmaend 1780."

Waerna ook nog de volgende bekendmaking geschiedde:

„ De Bewindhebberen van de Generaele Nederlandsche Geoctroyeerde Oost Ind. Compagnie ter Vergadering van seventienen, presenteeren (behalven het gespecificeerde by het voorige Billet) in de Kameren Amsteldam en Zeeland, nog in 't openbaer op te veylen de onderstaende goederen met de schip *het Hof ter Landen* aengebragt, en dat by verdeeling, en ten dage als volgt:

In de Kamer Amsteldam, op Maendag den 1 November.

600 ℔ Groene Wasch.

In de Kamer Zeeland, op Maendag den 15 November.

11900	℔	Witte Peper.
20000	℔	Sappanhout Bimaas.
20000	℔	Caliatours Hout.
500	℔	Indigo Javaasch.
103936	℔	Poeder Zuiker.
80000	℔	Thin Bancas in Schuiten.
7879	℔	Camphor.
2585	℔	Benjuin.
25		Leggers Aracq.
425000	℔	Coffy Javaasch.

Benevens de goederen van particulieren.

De Compagnie berigt, wanneer voor den eersten van Slachtmaend 1779 de schepen *Vredenhof*, *Abbekerk* en *Alkemade*, niet hier te Lande of elders in Europa mogte zyn gearriveert, en daer van voor dien tyd geen zekere tyding ingekomen is, dat dezelve dan alle de goederen in het Billet van den 20 van Herfstmaend 1779, en in dit

STAET VAN VERSCHEIDENE TAKKEN DES KOOPHANDELS VOOR DEN JARE 1779.

dit vermeld, verkoopt met een ftilftand tot den eerften van Oegftmaend 1780."

HOOGSTE EN LAEGSTE PRYZEN DER ACTIEN.

	Hoogfte.	*Laagfte.*
Van de Ooft-Ind. Comp.	358 in Maert	324 in July
Van de Weft-Ind. Comp.	38½ in Oct.	26½ in Jan.

GROOTE VISSCHERY,

OF

HARINGVANGST.

Tot het doen van deze Viffcherye zyn in dit jaer uitgevaren 163 Schepen; namenlyk

wegens de Maesfteden: van	Rotterdam	4
	Schiedam	1
	Delfshaven	6
	Vlaerdingen	75
	Maesfluis	17
wegens het Noorderquartier: van	Enkhuizen	41
	de Ryp	16
	Noordeind	2
	Egmond aen Zee	1
		163 Schepen.

Tot de Ventjagery zyn, boven de gemelde fchepen, nog negentien fchepen in Zee geweeft, waer van tien te Vlaerdingen, vyf te Maesfluis, en vier te Enkhuizen moeften binnen komen.

Den 3 van Hooimaend kwam de eerfte Jager te Vlaerdingen aen, met vyf tonnen Haring, welken in afflag verkogt wierden, voor de buitengewoon hooge prys van twaelf honderd en tagtig guldens de ton.

De Viffchery is de eerfte reife gezeegend geweeft, hebbende de fchepen omtrend vyfentwintig Laften, door een, gevangen. De tweede reize flaegde men veel minder. In Diepwater is byna niet gevangen.

KA-

KABELJAEUWVANGST OMTRENT YSLAND.

Tot het doen dezer Visscherye zyn in dit jaer een en zestig Schepen in Zee geweest, en dus vyf en dertig meerder dan in 't voorleden jaer, want toen beliep het getal maer zes en twintig; namenlyk:

STAAT VAN VERSCHEIDENE TAKKEN DES KOOPHANDELS VOOR DEN JARE 1779.

van	Vlaerdingen	34
	Maesfluis	26
	Zwartewael	1
		61 Schepen

Deze Schepen hebben omtrend zestien Lasten door een gevangen, waer mede men de onkosten niet alleen heeft goed gemaekt, maer zelf, door de hooge prys die men voor de visch bedongen heeft, een goed voordeel behaeld.

KABELJAEUWVANGST OMTRENT HET DOGGER ZAND.

Deze Visschery heeft in dit jaer vry wel geslaegd.

WALVISCHVANGST.

Tot deze Visscherye zyn in dit jaer uit de Havens dezer Landen 59 Schepen in Zee gestoken, dus 5 minder dan in't jaer 1778 en 16 minder dan 1777. Van deze 59 schepen zyn 'er drie verongelukt; onder welk het schip is van *J. Zitlo*: dog het spek en baerden van dit schip is door den Commandeur Volkers geborgen. Uit de volgende Lyst, met die van het voorgaende jaer vergeleken, kan blyken dat 'er vry wat minder visschen dit jaer zyn gevangen: dog van dit minder getal van visschen is in evenredigheid vry wat meer spek gekomen. Zie hier de Lyst:

Am-

STAET VAN VERSCHEIDENE TAKKEN DES KOOPHANDELS VOOR DEN JARE 1779.

	Schep.	Visf.	Vat. Spek.	Gebl.
Amfteldam	28	55$\frac{5}{8}$	1918	2
Dordrecht	2	7$\frac{1}{2}$	265	
Rotterdam	5	8$\frac{1}{4}$	245	
Schiedam	2	9$\frac{1}{2}$	310	
Hoorn	1	2	85	
Zaendam	11	23$\frac{1}{2}$	809	1
Weftzanen	2	10$\frac{7}{8}$	381	
Zaendyk	3	6	230	
Jisp	1	$\frac{1}{2}$	20	
De Ryp	4	8$\frac{1}{2}$	310	
In 't geheel	59	132$\frac{3}{4}$	4573	3

De VISSCHERY in de STRAET DAVIS.

Men klaegde in het voorleden jaer, dat deze viffchery ongelukkig geflaegd was: dog zy is dit jaer nog minder voordeelig geweeft, gelyk zulks uit de navolgende Lyft blykt:

	Schep.	Visf.	Vat. Spek.
Amfteldam	20	17	1008
Rotterdam	2	—	—
Krimpen	1	$\frac{1}{2}$	40
Zaendam	8	5$\frac{1}{2}$	305
De Koog	3	3$\frac{1}{2}$	205
Weftzanen	3	4$\frac{1}{2}$	250
Zaendyk	2	1	65
Krommenie	2	1$\frac{1}{2}$	90
Wormerveer	3	2$\frac{1}{2}$	170
Enkhuizen	1	—	—
In 't geheel	45	36	2133

Commandeur C. H. Hoek, heeft dit jaer uit de Straet-Davids aengebragt eene ongemeen zwaere Vis, dewelke hadt 522 ftuks Maets Baerden, hebbende den 29 September aen de Waeg te Amfteldam gewogen 3144 ℔, en 80 ℔ Ondermaets.

De Prys van de Traen in dit jaer is geweeft *f* 70, 66, 70 't quardeel.

De Walvifchbaerden *f* 132, 120, 100, 95 de 100 ℔.

BLAD-

BLADWYZER DER VOORNAEMSTE ZAKEN.

M.

M.

N.

T.